

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

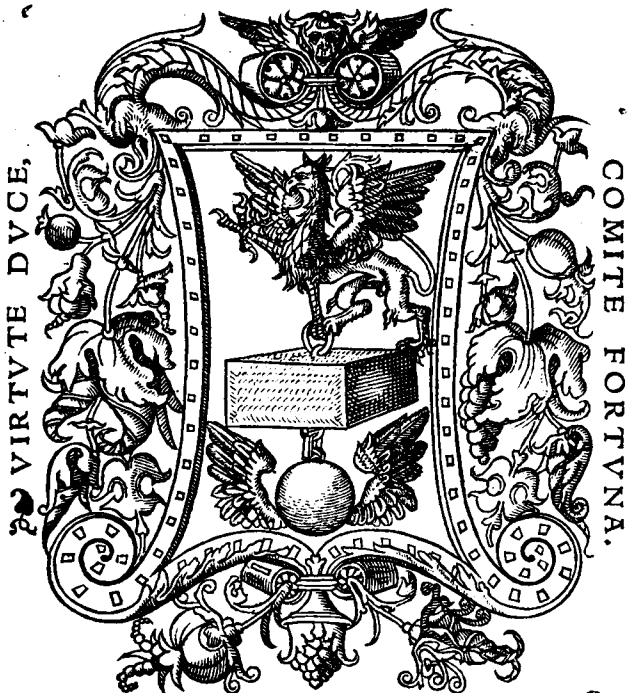
SOURCE DES IMAGES
Google Livres

De Conuentu bellicarum. L.

FLA·IOSEPHI⁺

DE BELLO IYDAICO, LIBRI SEPTEM.

*De Antiquitatibus, contra Appionem Grammaticum, li-
bri duo. Et de Imperatrice Ratione, liber unus, in
quo martyrium Machabæorū describitur.*

SEBASTIANVS GRYPHIVS GERMA
NVS EXCVDEBAT LVGDVN.
ANNO M. D. XXVIII.

INDEX EO

RVMQVAE IN LI-

bris De Bello Iudaico, &
contra Appionē cōtinētur.

A

A Bisade collis pagi=
na 356

Acanthonaulon loci nomen

346

Acenchies regina 510

Achas martyr Machabeus

594

Aciabus contra Iudæam ni-

fus

128

Acohin oppidum

16

Acræ collis

368

Acrabata ciuitas

221

Acusilaus Arginus

499

Adasa uicus

9

Adoreon ciuitas

12

Aegyptus laudatur

177

Aegypti limites

334

Aethiopes laudantur

177

Agatharchides historiogra-

phus

525

Agefilaus

499

Agrippa maior

Agrippa filius Aristobuli

quarti

146

Agrippa accusatus coniici-

tur in uincula

150

Agrippa è uinculis solutus fit

tetrarcha

151

Agrippa secundus

Agrippæ oratio Iudeos ad

parendum Romanis hor-

tantis

171

Agrippa Hierosolymis exu-

lat

180

Agrippæ milites Iudeorū sc-

ditionem cōpressuri, cede-

re sunt coacti

183

Agrippæ studiū de bello iu-

deorum reuocando frustra

tum

198

Agrippiū Herodis ædes

72

Aim uicus

325

Alanorū eruptio in Mediam

& Armeniam

475

Albinus præses Iudææ

160

Albino in Iudæa præsidente,

malorum omnium fuit im-

punitas

160

Alexander lamneus à Iudæis

Crucida dictus, quartus

Alexander uictus a Demetrio

Eucero

18

Alexander octingentos Iu-

deorū crucifigi iubet

18

Alexander quintus Aristo-

buli secundi filius

Alexāder Iudæā inuadit

29

1 2

Alexander

INDEX

Alexander bello contra Hir-	Anacharsis philosophi
canum tertium & Antipa-	mors 368
trū superatus 29	Ananias pontifex cum fratre
Alexander Gabinio se tradit	Ezechia occisus 186
cum castellis 30	Ananias Saducei 187
Alexandri mors 33	Ananus filius Ionathæ 199
Alexander sextus, filius	Anani pontificis oratio de Ze-
Herodis primi ex	lotis cōquerentis ad popu-
Mariamne.	lum in excidio Hierosoly-
Alexander accusatur a patre	morum 288
apud Augustum 80	Anani mors 304
Alexandri responsio ad accu-	Anathah uicus 221
sationē patris 81	Anaxagoræ philosophi
Alexander patri reconcilia-	mors 368
tur eadem	Angada ciuitas 221
Alexāder laqueo pimitur. 98	Antigonus occisus à fratre in
Alexāder nonus rector Aegy-	fidias passus 14
pti sub Nerone 165	Antigonus Aristobuli secūdi
Alexandrum sextū quidā Iu-	filius Romam uinctus duci-
dæus se simulās, Augusti cal-	tur 35
liditate deprehensus 134	Antigoni expeditio cōtra He-
Alexandri noīe aliquot pro-	rodem adiuantibus Par-
les de progenie Herodis di-	this 44
ctæ 100	Antigonus Iosippi fratris He-
Alexādræ secūde mors 21	rodis caput incidit 58
Alexandria laudatur 177	Antigonus uinctus ducitur ad
Alexandrinorum disceptatio	Marcum Antonium 63
cum Iudæis 192	Antigonus Antiochi occi-
Alexas Aegyptius 412	sus 63
Alisfragmathosis rex 509	Antiochus instituit sacerdo-
Amenosis rex 510	tē, in Aegyptū profecturus
Amygdolon stagnum 392	Hiero

INDEX

Hierosolymā deuastat	7	pellauit	105
Antiochieffrena tyrannis in		Antipas filius Herodis	100
Machabeos martyres	587	Antipas legatus Iudeorū	183
Antiochi & Macedonū auda-		Antiquissimi Græcorū Chal-	
cia, Tito Hierosolymā ob-		dæis præceptoribus usi	499
fiſſente	393	Antiquitatis cognitio a Græ-	
Antiochus regno pulſus	474	cis nō expetenda	498
Antiochi perfidia & ingrati-		Antonius dux	29
tudo in Simonem Matha-		Antonius Hecatōtarchus	250
thiam	12	Antonius cōtra Vitelliū	339
Antipater & Hircanus ter-		Antonia turris arx & caſtel-	
tius ad Aretam regē Arabū		lū olī Baris	14.21.71.367
conſugiunt	22	Antonia incenditur	184
Antipatri uictoria de Aegy-		Antoniæ fundamenta diru-	
ptijs	34	ta	413
Antipater filius Herodis pri-		Apathaſi uicus	287
mi omnibus inuiſus, in patrē		Aphaca ciui. expugnata	246
maleuolus, odij diſſimulator		Apheci turris	196
uxorem duxit Ariſtobuli fra-		Appionis aliquot calūnie &	
tris filiam	81.83.92.93	figmēta de Iudeis	542.543
Antipatri & Pheroræ cōſpi-		544.545.546.547	
ratio in Herodem	101	Aquæ calidæ apud Amathun-	
Antipatri coniuratio quomo-		ta	246
do prodita	103	Arbela uicus	54
Antipater ueneficij appella-		Arce ciuitas	461
tur	104	Arcades antiquitate nō eſſe in	
Antipater accuſatur a pa-		ſignes	500
tre	110	Archelaus rex Cappadocum	
Antipatri excuſatio	112	pater Glaphyræ	79
Antipater Samarites Antipa-		Archelaus Herodis trā ſup fi-	
trum ſecūdum ueneficij ap-		lio & fratre mitigat	90
		1 3 Archelaus	

INDEX

Archelaus filius Herodis pri- mi	100	Aristobuli mors	16
Archelai uerba ad populum sibi gratulantem	121	Aristobulus secundus.	
Archelaus ob seditionem Iu- daeorum exortam ad Cæsa- rem nauigat	122	Aristobulus filius Alexandri Iamnei	20
Archelai & Antipatri cocer- tatio apud Augustum pro re- gno Iudææ	123	Aristobulus Alexandræ matri indignatus, q. potestatem Pharisæis cōcesserit	21
Archelai mater moritur	126	Aristobulus Iudæam inuadit ægotante matre	21
Archelao absēte Iudæa uarijs tumultibus affligitur	126	Aristobulus regnū asssecutus eiccto Hircano fratre	22
Archelaus Romæ agens à Iu- dæis accusatur	131	Aristobulus obsidetur in tem- plo	26
Archelaus non rex sed topar- cha factus	133	Aristobulus donis sibi cōcili- at scaurū cōtra Hyrcanum fratrē & Aretā regē	23
Archelaus Glaphirā patriā ducit uxorem	136	Aristobulus Romam uinctus ducitur	28
Archelai exilium & somni- um	136	Aristobulus à Roma fugiens cum Romanis iterū pugnās uincitur	30.31
Archinuū publi. icēsum	194	Aristobulus à Cæsare dimis- sus à Pompeianis ueneno ne- catur	32.33
Aretas rex inferioris Syriæ Ale- xandrū Iamneū uicit	19	Aristobulus quartus	
Areth martyr Macha.	595	Aristobulus filius Herodis pri- mi Romam mittitur erudien- dus	78
Aries machina bellica	238	Aristobulo in patriā reducto uxor datur	79
Aristobulus maior.		Aristobulus cū fratre accusa- tus	
Aristobulus filius Hyrcani Ioannis	13		
Aristobulus matrem & fratrē in carcerem conijcit	13		

INDEX

tus p patrē apud Angustū	90	Bebriacū gallic oppidū	309
Aristobulus iterū delatus cū		Bedoscaria locus	9
fratre apprehēditur	95	Begabri locus	318
Aristobulus dānatus laqueo		Bethara	352
perimitur	98	Bethlephthon	318
Aristoteles philophus memi-		Betiso locus	356
nit gētis Iudæorū	520, 521	Bettoron ciuitas	197
Arifimon zelota	412	Blicus Ptolemæus	33
Artabaxis filius Tigranis	64	Borceas uicus	221
Ases rex	508	Bosarne filia Herodis	100
Asia	174	Bosphorani	174
Athenienses laudantur	173	Britanni laudantur	176
Atlas locus	187	Brixellum	328
Atratinus	50	Buliasfis flumen	508
Auarim locus	509		
Aula regia	363		

B

B Abras radix qua demo-		C Admus Milesius	499
nes effugantur	468	Caelius Bassus occisor	
Bacchides uasstat Iudæā	7	Sex. Cæsaris	38
Beon rex	508	Cæsarca Herodis ædes	72
Baldexel	218	Cæsarea olim Stratonis pyr-	
Ballis dux Germanorū	459	gus uel turris	15
Ballistarum uis	241	Cæsareæ magna Iudæorū cæ-	
Balsamū qualiter circa Hieri-		des facta	189
chuntē inueniatur	25	Cæsaris pugna cōtra Aegy-	
Baris castellum nunc Anto-		ptios adiuuātibus Hyrcano	
nia	21	tertio & Antipatro	31
Bassus Macherunta & Hero-		Cæsaris beneficētia in Hyrc-	
dium capit	467	nū tertiu, & Antipatrū pri-	
Bathanearegio	71	mum eiusq; filios	35
		Cæsare iterjēcto, Iudæa exac-	
		tiōibus grauāt, Ro. dissidijs	

INDEX

<i>et tumultibus ingetatur</i>	39	<i>primi</i>	23
C. Caligula Herodē cū Hero		Cerealis Samariæ expugna-	
diade exilio dānat	146	tor	248
C. Caligula Penonium cōtra		Cesennius Gallus Galileam	
Iudeos legat	147	inuadit	196
Caligula Agrippam Tetrar-		Cesennius pecus	472
chia Philippi donat	146	Cestius Gallus	161.191
Canathon uicus	65	Cestius Iudeam explorat per	
Capernaum fons	269	Neapolitanum	169
Capharim ciuitas	328	Cestius Iudeā populatur	195
Caphartophran	318	Cestij exercitus cæsus	197.
Caphera ciuitas	328	200	
Capirona locus	33	Cestius Hierosolymam obsi-	
Capito Gessij Flori centu-		det	198.199
rio	164	Challis ciuitas	218
Captiuorū et peremptorum		Chebritonicus uicus	396
numerus Tito Hierosoly-		Chebron ciuitas uastata	326
mam obtinente	448	Classicus dux Germanus	459
Carchedon ciuitas, nunc Car		Claudius a militibus nō a Ro	
thago	512	manis impator electus	150
Cassius præses Syriæ post		Claudij beneficētia in Agrip-	
Crassum	32	pam maiorem	152
Castor Iudeus	375	Claudij obitus	156
Catullus Libye præses scele-		Cleopatra. M. Antonij ani-	
rum suorū iustas soluit pœ-		mū incitat in Herodē	65
nas	495.496	Clitus læuæ suæ manus ab-	
Causa erroris Græcorum		scissor	214
498.499		Codescanathanaicus	65
Cedron uallis	356	Cœles	19
Cencdecus	197	Cænopolis locus	119
Cephalon frater Antipatri		Colchi	174
		Colles	

INDEX

Colles Hierosolymorū	355	Diffa uicus	282
Comis	76	Docon forum	199
Capton ciuitas	334	Domitianus	339
Coria ciuitas	24	Domitiani expeditio in Ger=	
Corinthus quidā in Herodis		manos & Gallos 459.460	
~ magni mortē molitus	102	Domitius Sabinus	249.378
Cornelius Sylla	26	Draconis leges	500
Cous Euaretus	94	Drusus aliās Drusium	73
Crassus præses Syriæ post		E	
Gabinium pecunias templi		Butius decadarchus	
deprædatus	32	275	
Cremona Galliæ ciuitas	337	Egiras Adiabenus	393
Cumanus præses Iudææ post		Eleon mons	354.396
Tyberii Alexandrū	153	Eleazarus princeps latro=	
Cumanus à Iudæis accusatus		num	154
Romam mittitur	156	Eleazarus latro a Felice ca=	
Custobarus Iudeorum lega=		pus	158
tus	193	Eleazarus quidā cōspiratio=	
Cypris uxor Antipatri mater		nis Iudeorū autor	181
Herodis magni	32	Eleazarus filius Iairi	186
Cyprus capitur	192	Eleazarus Simonis	203
Cyrenæi laudantur	177	Eleazarus Ananiæ	ibidem
D		Eleazarus Addæi filius	240
DAlmate populus	175	Eleazarus filius Gionis	295
Darius præfectus eq=		Eleazarus sicariorum prin=	
tum Agrippæ	193	ceps	475.476
Diagoras Melius	569	Eleazari cuiusdā magnanimi	
Diogenes quidā à Phariseis		tas & laudata cōstātia pro	
occisus	21	conseruatione legis ad An=	
Dion historiographus de re=		tiochū Epiphanē	581.582.
ge Hiram	513	593.584.585.586	
		1 5	Elephan

INDEX

Elephantin oppidum	334	Florus Iudeos apud Cestium	
Elcutherus fluuius	64	accusat	169
Eleutheri equites	45	Fontes Iordanis unde orian-	
Elidenfes	76	tur	72
Enabris locus	261	Fronto	428
Esseorū uel Essenorū here-		Fronto Iudeorū iudex consti-	
sis 137.138.139.140.141.		tutus Tito Hierosolymam	
142.143		obtinente	447
Eurycles delator filiorū He-		Fullonis monumētū	356
rodīs	91		

F

F Abatus insidiarū Sylai	
in Herodem proditor à	
Syleo occisus	102
Faustus Cornelius	26
Felix præses Iudæe post Cu-	
manum	157
Felix præside Iudæe latroni-	
bus & seductoribus populi	
referta	157
Ferreus mons	319
Filius a matre coctus	424
Plauius Syluius expugnator	
Massadæ	476.477
Florus præses Iudæe post Al-	
binum	160.161
Flori pfidia ī Iudeos	162.163
Florus multos Iudeorū occi-	
dit	165
Flori dolus in Hierosolymi-	
tas	166

G

G Abao	197
Gabinus præses Sy-	
riæ	30
Gadara expugnatur à Vesp-	
siano	230
Gadare deditio	314.315
Galba impator	323
Galbæ mors	328
Galilæa sub ditione Hero.	55
Galilæa inuaditur à Vesp-	
siano	229
Galilæe descriptio & Ferti-	
litas	219
Galli	175
Gallus Hecatontarchus	275
Gamale situs obsidio, & ex-	
cidii à Tito factū	271.272
Gebdeonitis oppidum	188
Ganania uicus	220.221
Genesar lacus	204
Genealogia Antip. primi	32
Geneta	

INDEX

Geneta porta Hierosolymo=	356	Herodis fuga in Idumæā	46
rum		Herodes Syriæ præficitur	40
Gerasiū deuastatur	322	Herodes Roma rediens Anti	
Germani laudati	176	gonū & Hierosolymā ob=	
Giscala oppidum	206	fidet	52
Giscala à Tito capitur	280	Herodes Galilæa potitus, la=	
Glaphira filia Archelai regis		trones delct	54
Capadocū uxor Alexandri		Herodis quomodo eruperit	
filiū Herodis	84	odiū in Mariānem	79
Glaphiræ somnium cuiusq;		Herodes mandat uxorem oc=	
interitus	136	cidi	79
Gofna ciuitas	221	Herodes propter occisā uxo=	
Gorgion occisus	309	rē morbo correptus	79
Græci Laudati	174	Herodes theatra & quinque=	
Græcorū oīa esse noua Iose=		nalīa instituit Hierosoly =	
phus asserit	498	mis	74
Græcorū antiquissimī Chal=		Herodes oppida & tēpla cō=	
deis præceptoribus usi	499	struit in honorem Augusti	
Grapte cognati Syzæ re=		Cæsaris	72
gis	330	Herodis beneficentia erga po=	

H

H Elisæi fons mirandæ		Herodes in balneo ab hosti=	
naturæ	319	bus non leditur	61
Hellanicus historiog.	499	Herodis oratio ad Cæsarē	69
Heniochi laudati	174	Herodes amore uxoris insa=	
Heraclea ciuitas	340	nit	78
Hermippus philosophus	519	Herodes uenator, bellator,	
Herodes quindecim annorū		& sagittarum insignis li=	
præficitur Galilææ	36	brator	76.77
Herodes Iudææ tetrarcha cō		Herodis uxores & libe =	
stituitur à .M. Antonio	43	ri	100

Herodi

INDEX

Herodi produntur per mor= tem Pheroræ ueneficia in eum parata	105	aduersus Romanos	214
Herodes Antipatrum filium coram Varo ueneficij reum agit	110.111	Hieroso.excidiij initiũ	284
Herodes secundus, filius He= rodis magni ex Mariannæ pontificis	100	Hierosoly. intestina seditio orta	285
Herodes quartus Antipas	118	Hierosoly.seditio indies inua= lescebat, adeo ut ne templo quidam abstinerent	343
Herodes exilio damnatus, Herodiadæ eum comitan= te	146.147	Hierosol.description	355.356
Herodium oppidũ	47.75	Hierosolymite dira fame op= pressi	397.397
Herodij situs & munitio	467	Hierosol.muro & castellis à Tito circundata	395
Herodotus halicarnassæus	519	Hierosolymite boum sterco= re uesci coacti	403
Hierichuntis descriptio	318	Hierosolymite calceorũ sor= dibus & fœno uesci coa= cti	424
Hierosolyme excidiũ, & di= reptio templi sed Antiocho Epiphane	7	Hierosolymorũ excidiij mira præfagia	434
Hierosolyma obsessa ab He= rode	52	Hierosoly. pmittitur prædæ & incendio	441
Hierosolymæ oppressio sub Floro	163	Hieroso.capta à Roma.	445
Hierosoly. cõspiratio facta, belli cum Romanis semina= rium	181	Hippicos turris	185.355
Hierosolyma obsessa à Ce= stio	198	Historiæ ueræ indiciũ	501
Hierosol, bello se præparant		Hyrçani mores & laus	13
		Hyrçanus filius Alexandri Iamnei sacerdotium conse= quitur	20
		Hyrçanus ad regnũ aspirans bello supatur à fratre	22
		Hirçano cõfertur sacerdotiũ à Cæ	

INDEX

à Casare	35	num	258
Hyrcano capto & ligato au-		Ioppis uxor Herodis ma-	
res præciduntur	48	gni	100
I		Iordanis scaturigo à quo pri-	
Iacob martyr Machabæ-		mum depræbensa	268
Ius	396	Iosephus Curionis filius	203
Iardes saltus	471	Iosephus filius Simonis ibidē	
Iberi laudantur	175	Iosephus Matathie filius re-	
Illirici laudantur	175	ctor Galilæe cōstituitur	204
Ioannes telones	340.341	Iosephus militaris discipline	
Ioannes Essenus	203	peritus	205
Ioannes Annæ	ibidem	Iosephus quatuor urbium prin-	
Ioannes Giscalæus insidiator		cipatum amisit	212
Iosephi	206	Iosephus duas urbes recupe-	
Ioānes Giscala p Titū capta		rat	212.213.214
Hierosolymā fugit	280	Iosephus Tiberiadē fugit	230
Ioannes Hierosolymitas ad		Iosephus è Tiberiade Hiero-	
bellum cōtra Romanos in-		solymitis oēm rē Romano-	
citat	284.285	rum perscribit	230
Ioannes à Romanis capi-		Iosephus Romanos multa cla-	
tur.	449	de affecit	234
Ioannes Galileorum tyran-		Iosephus capta Iotapata la-	
nus	329	titans proditur ad Vespæ-	
Ioannes Idumæorum dux oc-		sianū captiuus ductus, cate-	
cifus	372	ris occisis	251
Ionathas occisus a Simone		Iosephi præsagium	257
fratre sepeliuntur	10	Iosephus à Cæsariensibus o-	
Ionathes Iudeus	421	dio habitus	258
Ionathes Gynccarius Romæ		Iosephus à Tito missus Iudæ-	
excusatus	495	os ad conditionē Hierosoly-	
Ioppe capta per Vespasia-		morū adhortaturus	380
		Iosephus la	

INDEX.

Iosephus lapide uulneratus	rus	130
400	Iudææ descriptio, eiusq; unde	
Iosephus rursus hortatur de	cim fortes	221
ditionem	413	Iudæa uenum exposita
Iosephus ex uariarū gētū hi-	472	471.
storij Iudaicæ gentis anti-	Iudeorum & Casariensium	
quitatem ostendit	seditio	162.163
507.508	Iudeorum sexcenti & trigin-	
Iosippus ab Hero. occisus	ta Hierosolymis occisi per	
79	Florum	165
Iosippus filius Antipatri fra-	Iudeorū uigintimilia à Cæsa-	
ter Herodis	riēsis, tredecim milia a Scy-	
32	thopolitis occisa	188.189
Iosippus in Iudæa perit	Iudeorum seditio & strages	
58	Alexandriæ facta	193.194
Iotapatæ per Vespasianum	Iudæi Cestio fugato, rectores	
obsidio	& duces provincie eli-	
231.234	gunt	201.202
Iotapatæ excidium	Iudæi Ascalonē inuadentes ab	
248	Antonio cæsi	216.217
Itaburius mons	Iudæi Iotapatæ obsessi a Ve-	
31	spasiano	231
Itaburius mons à Placido oc-	Iudeorū 8500. occisi ab Idu-	
cupatus	meis	304
277	Iudeorū multi ad Vespasia-	
Iudeorum octingenti cruci-	num confugiunt	311
fixi	Iudæi Romanos è castris Hie-	
18	rosolymæ admotis excedere	
Iudeorū nōnulli Herodē pri-	cogunt	348
mū accusantes occisi	Iudeorū dolus ī Romanos sub	
42	deditionis prætextu	352
Iudeorum accusatio contra		
Archelaum	Iudeorum	
131.132		
Iudæi a Pilato cæsi		
144.145		
Iudeorum constantia ad Pe-		
tronium pro conseruatione		
legis		
148.149		
Iudæa uarijs tumultibus quas		
fata Archelao ad Cæsarem		
profecto		
126.127.128.129		
Iudææ tumultus sedat Va-		

INDEX

Iudeorum excursus in Roma	Iudas Militonis	412	
nos	371	Iudasmartyr machabæus	593
Iudeorum multi crucifixi ex	Iuliani militis Romani fortis		
manibus mutilati	tudo	411	
Iudæi miserranda clade affe-	Iulianus procura. Iudææ	426	
cti	399		
Iudeorū multi ad Romanos			
profugiant	415		
Iudæi Rom. signis potiti	427		
Iudæi in templum fugere co-			
acti	429		
Iudeorū seditiosi Regiā de-			
prædati pulsus inde Roma-			
nis	441		
Iudeorū multi uēditi	444		
Iudeorum aliquot milia spe-			
ctaculo exhibitorum perie-			
runt	454		
Iudeorum calamitates Antio-			
chiæ	456		
Iudeorum cades in Iardæ fa-			
cta	471. 472		
Iudeorū cura circa ueritatem			
historiarum	501		
Iudaicæ gentis cura pauci scri-			
ptores meminerint	505		
Iudeorum Stratopedon loci			
nomen	34		
Iudas Essæus propheta	15		
Iudas Ionathæ	187		
Iudas Dudi	399		

Accedemonij laudan-	
tur	173
Largius Lepidus	428
Leopius rex Iudeorū	450
Leuias Hierosolymita	286
Liberius Maximus Iudæam	
iussu Cæsaris uenum expo-	
nit	472
Longi cuiusdā Romani fortis	
animus	422
Lucilius Bassus	467
Luculus	21
Lupus rector Alexādrice	492
Lusitani laudantur	176
Lycurgus legislator	552

Accedōes laudāt	173
Machabeorum mar-	
tyrum libellus	573
Machabæus martyr	590
Machir unus Machabeorum	
martyrum	592
Macherus a seditiosis Iudæis	
capta	192
Macherus a Basso capta	467
Magassas	

INDEX

Magassarius	393	Matthias Boëthi filius	398
Magnus campus	319	Melchisedec iustus rex Hie-	
Malachus interficitur	41	rosolymorum primus con-	
Malchius	412	ditor	449
Mamortha Neapolis di-		Melete ciuitas	452
cta	318	Memnonis sepulchrum	147
Manaimus rhetor principatū		Mœotici laudantur	174
Hierosolymis usurpauit	185	Messala	50
Manaimus interficitur	187	Misranthus rex	510
Manethon Aegyptius histo-		Misris rex	ibidem
riographus	507	Messelis ciuitas	18
Manethonis historia refelli-		Mithridates Pergamenus Cæ-	
tur à Iosepho	528	sari auxiliatus cōtra Aegy-	
Marcus Antonius accusato-		ptios	33
res Herodis occidi iubet	44	Modin uicus	8
M. Antonius Antigoni Ari-		Monobazus	197
stobuli interficit	63	Mosis laus & collatio ad a-	
M. Antonius impudicitie no-		lios legislatores	553
tatur	64	Muri Hierosolymorū tres	355
Mariamne filia Alexādri con-		Musis rex	510
iunx Herodis	61	Mutilius præfectus militum	
Mariamne traducitur uiolati		Romanorum	187
matrimonij	79		
Mariamnes turris	185		
Marmaridæ laudatur	177		
Martyr quis sit	575		
Massada expugnata p F. Syl-			
uium	475		
Matathias Ioannis filius ille-			
gitimū Antiochi mandatum			
contempsit	8		

N

N Arbatha regio	163
Nero filius Domi-	
tij	156
Nero Vespasianū cōtra Iu-	
deam mittit	216
Nicopolis ciuitas	339
Niger Pereites	203
Niger occisus	309
Obodas	

INDEX

O

O Bodas rex Arabū	17
Olympus legatus He-	
rodīs	95
Oniæ tēplum clausum & de-	
predatum	494
Ophila locus	356
Oratio cuiusdā Eleazari ad	
cōmilitones	482
Ormixa uicus	65
Orphanes Parthus	32
Ostracine habitatio aquarum	
inops	340
Otho imperator	323
Othonis mors	328

P

P Acori fraus in Phasē-	
lum	45
Palestum uicus	96
Pallas Herodis uxor pri-	
mi	100
Pannium	72
Pappus dux Antigoni	61
Parthi laudantur	176
Parthicum bellum cōtra He-	
rodem	46.47
Parthemius fluuius	520
Pedanij robur & peritia mi-	
litaris	420
Pedesta locus	199
Pella ciuitas	24

Pelusiū ab Antipatro primo	
captum	33
Penaius legatus	95
Percita Niger	203.194
Peristereonos saxum	396
Petra ciuitas Arabiae	23
Phædra uxor Herodis	100
Pharagata uallis	325
Phariseis administratio regis	
concessa	20
Pharus insula	334
Phaselus magni Herodis fra-	
ter	32
Phaselus Hierosolymis presi-	
citur	36
Phaselus seu Phasclis turris	
& oppidi nomen	74
Pherecides Syrus	499
Pherora Herodi concilia-	
tus	90
Pheroræ conspiratio in He-	
rodem	101
Pheroras moritur	103
Phiale lacus	268
Philadelphia	23
Philippion filius Minæi occi-	
sus à patre	33
Philostratus	516
Phœbus legatus	198
Phorias filius Rageti	286
Pilatus Hierosolymis statuas	
2	Casā

INDEX

<i>Cæsaris erexit indignanti-</i>	<i>dij</i>	434
<i>bus Iudæis, necnon aquedu-</i>	<i>Priscus Centurio</i>	421
<i>ctus cōstruxit</i>	<i>Ptolemæus Philometor an-</i>	
<i>Placidus dux Vespasiani mili-</i>	<i>nuit Oniæ ædificationē tem-</i>	
<i>tum</i>	<i>pli in Aegypto</i>	7
<i>Placidi impetus in Iotapatam</i>	<i>Ptolemæus Simonem Mata-</i>	
227	<i>thiam socerum interimit</i>	10
<i>Plithin</i>	<i>Ptolemæus ab Hyrcano Si-</i>	
334	<i>monis filio obsessus, occi-</i>	
<i>Poëtarum, pictorum, et opi-</i>	<i>dit Hincani matrem et fra-</i>	
<i>ficum licentia, multarum</i>	<i>tres, fugiens ad Zenonem</i>	
<i>gentium stultitia introdu-</i>	<i>Cotilam</i>	11
<i>cta</i>	<i>Ptolemæus fiscon cultor Iu-</i>	
<i>Pompeius magnus Tigranem</i>	<i>daicæ gentis</i>	538
<i>debellans Scaurū ad Syriā</i>	<i>Ptolemæus filio occiso, nurū</i>	
<i>mittit</i>	<i>duxit in uxorem</i>	33
<i>Pompeius iratus Aristobuli</i>	<i>Ptolemæus Lagus cultor Iu-</i>	
<i>secundi contumaciam ulci-</i>	<i>daæ gentis</i>	536
<i>scitur</i>	<i>Ptolemæus Euergetes cultor</i>	
<i>Pompeius Agrippe occi-</i>	<i>Iudææ gentis</i>	ibidem
<i>sus</i>	<i>Pudcus Romanus</i>	421
460	<i>Pythagoras philosophus</i>	
<i>Pompeij modestia cum tem-</i>	499.519	
<i>plum adicet</i>	<i>Pythagoras ab Atheniensi-</i>	
27	<i>bus penè occisus</i>	568
<i>Pōntes foeno greco illiti à lo-</i>		
<i>tapatenis</i>		
245		
<i>Porcatus legatus</i>		
198		
<i>Portius festus præses Iudææ</i>		
<i>post Felicem</i>		
159.160		
<i>Portus Alexandrinus</i>		
334		
<i>Portus ab Herode condi-</i>		
<i>tus</i>		
73		
<i>Præfagia Hierosolym, exci-</i>		

Q Vadratus procurator
Syriæ 155

R Agetis pater Phoriæ
286

Rapha

INDEX

Raphanea ciuitas	461	ti	376.377
Ratio quid, & quibus cōiun-		Ro. rursum pulsi	378
cta, & quid agat	577	Ro. Iudeos captiuos quibus	
Romani in Massada interfec-		pœnis affecerint	391
ti	181	Romani inuasuri templum à	
Romani contra datam sibi à		Iudeis sunt repulsi	410.
Iudeis fidem, occisi	187	411. 412	
Romanus exercitus cesus ab		Romani iterum inuadunt ur-	
Hierosolymitanis	197	bem	417
Romanorū 62 80 occisi	202	Roma. Iudeorum dolo flam-	
Romanorū militaris discipli-		mis exusti	422
na & laus	223	Romanis signis Iudæi poti-	
Romani i obsidione Iotapate		ti	427
multis cladibus afflicti	235	Romani tota urbe potiti	445
Romani à Iotapatenis feruen-		Rubrius Gallus	460
ti oleo perfusi	244	Ruta immense magnitudi-	
Romani successus in obsidio-		nis	469
ne Gamale	272	S	
Ro. Vespasianū Hierosoly-		Sabbaticus amnis	461
mā inuadere hortati	310	Sabinus Capitolio poti-	
Romani in obsidione Hiero-		tus	338
solymorum è castris excede-		Sabinus occiditur	ibidem
re coacti	349	Sabinus Syrus i exercitu Hie-	
Romani conuiujs affecti à Iu-		rosolymorum primus murū	
dæis	353	conscendit	409
Romani machinis ignis inie-		Salome filia Antipatri, soror	
ctus	372	Herodis	32
Romani potiti primo muro		Salomes odium in filios Hero-	
secundam oppugnationē ag-		dis ex Marianne	95
gressi	373	Samarie descriptio	221
Romani secundo muro poti-		Samaria expugnata a Ce-	
		2 2 reale	

INDEX

reale	247	Simon Essenus expositor som-	
Samnas rex	508	nij Archelai	136
Scopos locus	198.347	Simon Galileus crucifixus	
Schalamite	17		137
Seleucia Antiochi Pharāx	19	Simon Ethei legatus Iudeo-	
Sephoris ciuitas se tradit	196	rum ad Florum	182
Sephina turris	356.357	Simonis filij Sauli egregia for-	
Sesos genus regū Aegyptio-		titudo	101
rum	508	Simon Giore tyrannus	214
Sextus Cerealis	428	Simcon Gamalielis	288
Sextus Caesar insidijs interfi-		Sabarus sophista occisus	186
citur	38	Soëmus	195
Sicariorum interitus, qui in		Solomona mater septem Ma-	
Alexādriā & Thebas pro-		chabeorum	605
fugerunt	491	Solon legislator	552
Sienc	334	Sotanis	271
Siloa fons	779	Stratopedes incenditur	186
Simon Gerasenus	324	Stylus legatus Iudeorū	182
Simon ab Hierosolymitis		Stultitia gentiliū redarguitur	
contra zelotas praefici =		à Iosepho	563
tur	329	Sualitis rex	580
Simon Giore seditiosus, Iu-		Suius	44
deus	214	Sylas Babylonius	197
Simon à Romanis captus		Syria à Iudeis uastata	188
449			
Simon Romam ductus occi-		T	
ditur	466		
Simon Herodis seruus re =		Thales philosophus	499
gnandi emulatione Iudeam		Tarichæ oppidū	208
insestans, à Grato occisus		Taricheorum obsidio	263
est	128	Tauri laudantur	174
		Theatra Herodis	74
		Templū Hierosolymitanū re-	
		stauratur	

INDEX

<i>stauratur ab Herode</i>	71	<i>nè profligatos iterũ ad resi=</i>	
<i>Templum incẽsum inuito Ti</i>		<i>stendum accendit</i>	350
<i>to</i>	429	<i>Titus carpit milites a Iudeis</i>	
<i>Templum cedibus pollutum</i>		<i>circumuentos</i>	353
<i>seditione Hierosoly.</i>	342	<i>Titus à Castore illusos plus</i>	
<i>Tempus à templo Salomonis</i>		<i>iusto clemens</i>	375
<i>simulq; Cyriusq; ad exci=</i>		<i>Titus secundo muro potitus</i>	
<i>dium sub Tito factum</i>	431		377
<i>Terebinthus arbor</i>	326	<i>Titus Hierosolymã muro ex</i>	
<i>Themusis rex</i>	510	<i>castellis circumdat</i>	396
<i>Theophrastus</i>	519	<i>Titi oratio ad milites murum</i>	
<i>Terræmotus magni Herodis</i>		<i>ascendere non ausos</i>	407
<i>tempore</i>	66	<i>Tito inuito templũ Salomo=</i>	
<i>Tibcriadis deditio</i>	261	<i>nis incensum</i>	429
<i>Tiridates rex Armeniæ</i>	475	<i>Titus sacerdotibus sero ueniã</i>	
<i>Titus Vespasiani filius Ale=</i>		<i>pctetibus renuens, ad seditione</i>	
<i>xandriam missus</i>	216	<i>fos orationẽ habet</i>	437
<i>Titi profectio in Iudeã</i>	222	<i>Titus urbe Hierosolyma po=</i>	
<i>Titus Iotapatã capit</i>	249	<i>titus, solos armatos occidi</i>	
<i>Titi oratio ad milites</i>	264	<i>iubet</i>	447
<i>Titus Taricheos clade affi=</i>		<i>Titus militibus gratias agit</i>	
<i>cit</i>	267		451
<i>Titus a Giscalenis receptus</i>		<i>Tito Casari Simon Gioræ</i>	
	283	<i>oblatus</i>	453
<i>Titus patre imperium Ro=</i>		<i>Titus Sabbaticum annẽ per</i>	
<i>ma obtinẽte, mittitur in Iu=</i>		<i>lustrat</i>	460
<i>deam</i>	339	<i>Titus Parthorum muneri=</i>	
<i>Titus Hierosolymã explora=</i>		<i>bus donatus, Romam triũ=</i>	
<i>turus i medijs hostibus diui=</i>		<i>phans ingreditur cum pa=</i>	
<i>nitus est seruatus</i>	346	<i>tre</i>	461. 462
<i>Titus Romanos à Iudeis pe=</i>		<i>Titus Phrygius</i>	428

INDEX

Tomus loci nomen	339	fidet	231
Traianus expugnator Aphc=		Vespa.in Iotapata obsidione	
ci	246	uulneratus	240
Tryphon tonsor Herodis oc=		Vespa.Ioppe potitus	258
cifus	97	Vespasianus a Tiberiensibus	
Turris Antonia	366	receptus	262
Tyrannus prepositus castro		Vespasianus Taricheis po=	
rum	199	titus	269
Tyronis audacia carpētis He		Vespa.Hierosolymā inuade=	
rodē in filiorū mortē anhe=		re inuitatus	306.307
lantem	96	Vespasianus Gerasium deua	
Tyropeon uallis	355	stat	322
V		Vespasianus à militibus impe	
Valerinus dux contra		rator declaratur	333
Tiberiadem	261	Vespasianus Iosephi præs=	
Varus Issenus	192	gij recordatus, Iosephum a	
Varro Syrie rector	71	uinculis soluit	335
Vatezobra uicus	424	Vespa.Sarmatas Mœsiā de=	
Ventidius Bassus dux Romæ=		populantes cedit	460
norum	52	Vespasianus Iudeam uenum	
Ventidius Herodi primū Ma		exponit	471
cheram mittit	56	Vespasiani reditus in Italiam	
Vespasianus bello oriētis præ		457	
ficitur	216	Vespasiani nauigatio	452
Vespasianus a Sephoritis be=		Vespa.successus in obsidione	
nigne susceptus	219	Gamale	275
Vespasianus Galileam inua=		Vespasiani Iotapata prodi=	
dit	228	tur	249
Vespasianus Gadaram expu=		Vithegra municipium	328
gnat	230	Vitellius Germanorum impe	
Vespasianus Iotapatam ob=		rator	328

Vitellius

INDEX

Vitellius usurpans imperium	Zacharias in templo à Zelo=		
Romam uenit	328 tis occiditur	307	
Vitellij mors	339	Zaleucus Locrenus	352
Volūnius procur. Syria	95	Zebethana pars Hierosoly=	
Volumnij sententia de filijs	morum	356	
Herodis	96	Zelotæ qui sint	289
Vphre municipium	328	Zelotarū pugna contra Simo	
	X	nem Gerasenum	324
X Erxes (ut ex historia	Zenodorus expellitur Tra=		
apparet) positus pro	chone	71	
Vlyffe	173	Zeno Cotilas	11
Xylophorias festiuitas	14=	Zephyrius	81
deorum	193	Zoaze ciuitas	10
Xystus turris	171.355	Zophanitica toparrhia	328
Z Abulon ciuitas capta			
	195		

F I N I S.

FINIS.

VITA IOSE-

PHI PER DIVVM HIERO-

NIMVM.

IOSEPHVS Matathie filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tito filio eius relictus est. Hic Romam ueniens, septem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus pa- tri filioq; obtulit, qui ex bibliothecæ publicæ traditi sunt. Et ob ingenij gloriam statuat quoq; meruit Romæ. Scripsit autem alios uiginti Antiquitatum libros,

libros, ab exordio mundi, usque ad decimum quartum annum Domitiani Caesaris, & duos ἀρχαιότητι & aduersum Appionem grammaticum Alexandrinum: qui sub Caligula legatus missus ex parte gentilium, contra Philonem etiam librum uituperationem gentis Iudaicae continentem scripserat. Alius quoque liber eius, qui inscribitur πρὸς αὐτοῦ τοῦ λόγου λόγισμός, ualde elegans habetur, in quo & Machabeorum sunt digesta martyria. Hic in decimo octauo Antiquitatum libro manifestissime confitetur, propter magnitudinem signorum Christum à Pharisaïs interfectum, & Ioannem Baptistam uere prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi Apostoli dirutam Hierosolymam: Scripsit autem de domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Iesus uir sapiens, si tamen uirum cum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum qui libenter uera suscipiunt: plurimos quoque tam de Iudeis quàm de gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cumq; inuidia nostrorum principum cruci cum Pilatus addixisset, nihilominus qui eum dilexerant perseuerauerunt. Apparuit enim eis tertia die uiuens, multa & haec & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo uaticinantibus: & usque hodie Christianorū gens, ab hoc sortita uocabulū, non defecit.

FLAVII IO

SEPHI HEBRAEI, HISTORIO=

graphi clarissimi, de bello Iudaico libri

septem, interprete Ruffino

Aquileiensi.

PROLOGVS.

VONIAM BEL=
lum, quod cum populo Ro=
mano gessere Iudaei, omni=
um maximum quae nostra
aetas uidit, quaeq; auditu per=
cepimus, ciuitates cum ci=
uitatibus, gentesue commi=
sisse cum gentibus: quidam
non quod rebus interfue=

rint, sed uana & incongrua narrantium, sermones au=
ribus colligentes, oratorum more perscribunt. Qui ue=
ro praesto fuerunt, aut Romanorum obsequio, aut odio
Iudeorum contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis
autem eorum partim accusatio, partim laudatio contine=
tur: nusquam uero exacta fides reperitur historiae. Idcirco
statui, quae retro Barbaris antea nisi, patria lingua dige=
sta, Graeca nunc his qui Romano imperio reguntur expo=
nere. Ego Iosephus Matathiae filius, Hebraeus genere, sa=
cerdos ex Hierosolymis, qui & initio cum Romanis bello
conflixi: posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui.
Nam cum hic, ut dixi, motus grauissimus exortus est, Ro=
manorum quidem populum domesticus morbus habebat:

Aa

Iudeoru

Iudeorum autem, qui etate ualidi, et ingenio turbulenti erant, manu simul ac pecunia uigētes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, ut pro tumultus magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partiū Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudæi, quidem cūctos etiam qui trans Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse crediderant: Romanos autem et finitimi Galatæ iritabāt: nec manus Celtica quiescebat, dissensionumq; plena erant omnia post Neronem: et multos quidem reges tempus adhortabatur. Lucri autem cupidine pars militaris mutationem præsentium desiderabat. Itaque indignū esse duxi, errantem in tantis rebus dissimulari ueritatem: et Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumq; remotissimos, et ultra Euphratem gentis nostræ incolas, itemq; Adiabenos, mea diligentia uere cognoscere, unde cœpisset bellum, quantisq; cladibus constitisset, quoue modo desisset: Græcos uero et Romanorū aliquos, qui militiam secuti nō essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire, atq; historiis audent ea inscribere: qui præter hoc (ut mihi quidē uidetur) quod nihil sanum referunt, etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere, Iudeorum res extenuant, et in humilitatem deijciunt. Non autem intelligo, quonam pacto magni esse uideantur, qui parua superauerint. Et neque longi tēporis eos pudet, quo bellum tractum est: neq; multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exercuit: neq; ducū magnitudinis, quorū profecto gloria minuitur, si cum multum pro Hierosolymis desudauerint, rebus per eos gestis aliquid derogetur. Nec tamen ego contentione Romanas res extollentium, gentiles meos amplificare decrui: sed facta quidem utrorumq; sine ullo mendacio prosequar. Dicta uero de factis reponam,

reponam, dolori atque affectioni meae in descendis patriae cladibus indulgens. Nam quod domesticis dissensionibus est eversa, et in templum sacrosanctum, inuitas Romanorum manus, atque ignem Iudeorum tyranni traxere, testis est qui eam uastauit, ipse Caesar Titus: per omne bellum miseratus quidem populum, quod à seditiosis custodiretur: saepe autem cōsulto differri passus ciuitatis excidium, protracto obsidionis spatio, dumodo belli poeniteret autores. Quod si quis me aduersus tyrannos, eorumque latrocinium accusatorie loqui putet, uel patriae miserijs ingemētem calumniari praeter legem historiae, dolori ueniam tribuat. Ex omnibus enim, quae Romano imperio parent, solam nostram ciuitatem contigit ad summum felicitatis gradum procedere, eandemque ad ultimos gradus deponi. Denique omnium post condita secula res aduersas, si cum Iudeorum calamitatibus conferantur, superatum iri non ambigo. Et horum autor nullus externus est: unde nec fieri potest, ut à questibus temperetur. Si quis autem durior misericordiae sit iudex, res quidem tribuat historiae, lamenta uero scriptori: quanquā merito Graecorum disertos increpauerim, qui tantis rebus sua memoria gestis, quarum comparatione praeterita olim bella exigua demonstrantur, indices resident aliorum facundiae detrahentes. Quorum et si doctrinam superant, uoluntate uincuntur. Ipsi uero Assyriorum, et Medorum gesta perscribunt, ueluti minus recte à scriptoribus antiquis fuerint exposita: cum in scribendo tantum eorum uiribus cedant, quantum sententiae. Erat enim unicuique studium, quae uidisset facta, conscribere: quoniam et interfuisset rebus gestis, et efficaciter quod promittebat, impleret: mentiriq; apud scientes, inhonestum esse uideretur. Enimuero noua qui-

dem neque ante cognita memoria tradere, suiq; temporis res cōmendare posteris, laude ac testimonio dignū est. Industrius autē habetur, non qui alienam dispositionem atq; ordinē transfert, sed qui noua dicendo etiam corpus proprium cōficit historiae. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo, qui cū essem alienigena, Græcis simul & Romanis gestarū rerū memoriā repono. Ipsis autē indigenis, ad questum quidem ac lites, ora patent, linguæq; solutæ sunt. Ad historiam uero, in qua uerū dicēdū est, summāq; ope negotia colligenda sunt, obmutescunt: cōcessa infirmioribus, neq; scientibus licentia scribendi res à principibus gestas. Honoratur itaque apud nos historiae ueritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidē Iudæos repetere, qui fuerint, quoue pacto ab Aegyptijs discesserint, quasq; regiones errando peragrauerint, & quas uel quoties incoluerint, & quemadmodum inde migrauerint, neq; huius esse temporis, & præterea superuacaneum existimaui: quoniā multi ante me Iudæorū de maioribus huius gentis uerissima cōposuerunt: & nōnulli Græcorum, quæ illi scripserāt patria uoce, prosecuti non multum à ueritate deuiarunt. Exinde autē historiae principiū sumā, quo scriptores eorū & prophetae nostri desierunt: & bellum quidem meis temporibus gestū, latius quāq; potuero diligētia referā. Quæ uero ætate mea sunt antiquiora, summatim breuiterq; percurram: Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes, deuictis penitus Hierosolymis, cū triennium sexq; menses eā tenuisset, ab Asamonai filiis expulsus est. Deinde quod eorum posterī de regno dissidentes, ad res suas occupandas, populum Romanum Pompeiūmq; traxerunt: quomodoq; Herodes Antipatri filius, eorum potentiam deposuerit, auxilio Sosij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos

Autor
pponit
ex ordi-
ne quid
in his li-
bris di-
cturus
sit.

in eos orta seditio est, Augusto Octauiano quidē imperante Romanis, Quintilio autem Varo in locis degēte. Quodq; bellum anno duodecimo post imperium Neronis eruperit: quámq; multa per Solum acciderint: quantáq; ad primos impetus armis Iudaei psuasent: quóq; modo accolas permunierint: & quod Nero propter Cestij peccata, summa rei metuens, Vespasianum bello praeposuerit: & quod is cum maximo filiorum Iudaeam intrauerit, quātum Romanorum exercitum ducens: quantáq; manus auxiliorum per omnem caesa fuerit Galileam: & quod eius ciuitatū quassam uictoria ceperit, alias deditione. Vbi etiam Romanorum in bello disciplinam, curámq; rerum, & utriusq; Galilae spatia, & naturam, finésq; Iudae, necnon & peculiarem terrae aequalitatem, lacúsq; & fontes, captarumque ciuitatum mala, cum fide sicut uidi, aut pertuli, expediam. Nec etiam miseras meas calaucrim, cū scientibus eas relaturus sim. Deinde, quod iam fessis rebus Iudaeorum, Nero quidem mortem obierit: Vespasianus autem in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quaeque signa de hoc ei cōtigerint, Romaeq; mutationes: & quod inuitus à militibus imperator declaratus sit: & quod eo disponenda reipublicae gratia in Aegyptum digressus, Iudaeorū status seditionibus agitatus sit: quóq; modo tyrānis succubuerint, eorūq; inter se discordias mouerint. Et quod ex Aegyptio Titus reuersus, bis Iudaeorū fines ingressus sit: quóq; modo exercitū, & quo in loco cōgregauerit: uel qualiter, & quoties ciuitatē affecerit ipso praesente seditio. Aggressus quoq; numerosos, & quātos erexerit aggeres: triumq; murorum ambitum & magnitudinem, siue mensuram, & munitionem ciuitatis, & fani, templiq; dispositionem: ad haec etiam spatium, mensurámq; uerissime dicam: festorum

quoq; dierū mores aliquos, septēmq; lustrationes, & munera sacerdotum. Itēmq; pontificis uestes, sanctaq; templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrānorum in suos gentiles crudelitatem, Romanorūmq; in alienigenas humanitatem: quotiēsq; Titus, ciuitatem simul ac templum seruare cupiens, ad concordie fœdera dissidentes prouocauit. Disseram uero populi uulnera, & calamitates: quāmq; multa mala nūc bello, nūc seditionibus, nunc fame perpepsi, postea capti sint. Nec uero aut perfugarum clades, aut captiuorum supplicia prætermittam: uel quemadmodum templū inuito Cæsare conflagauit: quāque multæ opes sacræ flamma raptæ sint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidium: & quæ præcesserant portenta, atq; prodigia, uel tyrannorum captiuitatē, uel qui seruitio abducti sunt, multitudinem: aut cui quisque fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, uicorūque munimina funditus eruerunt. Titus uero, peragrato territorio, cūcta restituit: eiusdēmq; reuersionem in Italiam, ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa perscripsi: ne uituperationem à rerum scientibus, & qui bello interfuerunt, sustineam: uerum amantibus, prout uerius potui, cuncta explicauī. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

Flauij

FLAVII IOSEPHI DE⁷

BELLO IVDAICO.

Liber primus.

De deuastatione Hierosolymæ ab Antiocho. CAPVT 1.

VM POTENTES IVDAE An.lib.
 orum inter se dissiderent eo tempore, 12. ca.
 quo de tota Syria cum Ptolemæo Sex= 6.
 to Antiochus, qui Epiphanes dictus
 est, ambigebat (erat autem illis con=
 tentio de potentia, quod honoratus
 quisque grauiter ferret similibus subiugari) Onias qui=
 dam è pontificibus postquam præualuit, Thobie filios
 expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antiochum confu=
 gerunt: petentes, ut semet ducibus in Iudeam irrumperet.
 Idq; regi persuasum est, iampridem sic animato. Quare
 cum magnis militum copijs egressus, & ciuitatem fortiter
 expugnata capit, & maximã eorũ multitudinem, quibus
 Ptolemæus charior erat, interfecit. Datãq; passim militi=
 bus prædandi licetia, ipse & templum spoliauit, & quo=
 tidianæ religionis assiduitatem per annos tres, sexq; menses
 inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum: ac= An.lib.
 ceptoq; ab eo in Heliopolitana regione solo, ibi oppidum 15. ca.
 condidit Hierosolymis simile, tẽplumq; edificauit: de qui= 4.
 bus iterum opportune referemus. Veruntamen Antiocho, An.lib.
 neq; præter spem deuicta ciuitas, neq; populatio, neq; tan= 12. ca.
 te cædes satis fuere: sed intemperantia uitiorum, eorũq; 7. &
 memoria, quæ in obsidione pertulerat, Iudeos cogere coe= capiti=
 pit, ut abrogato more patrio. nec infantes suos circũcide= bus se=
 rent, porcosq; sup aram immolarent: quibus omnes quidem quenti=
 aduersabantur: optimus uero quisque propterea trucid= bus.

Ad 4 batur.

batur. Et Bacchides præsidij ab Antiocho præpositus, ad naturalem crudelitatem suam præceptis impijs obsecundans, omnimodam iniquitatem excessit: cum et singulatim viros honorabiles uerberaret, et cõmuniter quotidie specie captæ urbis exhiberet: donec eos atrocitate incõmodorum, qui-

Ant. li. ea patiebantur, ad uindictæ audaciam irritauit. Denique

12. ca. Matathias Asmonæi filius, unus ex sacerdotibus, ex uico

7. 8. cui nomen Modin est, cū manu domestica (nā quinq; filios habebat) sicis armatus, Bacchidē occidit: et statim quidē præsidiorum multitudinē ueritus, in montes refugit. Multis uero ex populo sibi sociatis, recepta fiducia, descendit: cõmissioq; prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus, suisq; uolentibus, quod ab alienigenis eos liberaisset, imperans, moritur: relicto Iudææ principatu, qui filiorum suorum natu maximus erat. Ille autem (nec enim cessaturū existimabat Antiochum) et indigenarum conflauit exercitum, et cū Romanis primus amicitiam pepigit: Antiochumq; Epiphanem iterum in fines suos ingredientē, uehementissima percussum plaga, repressit. Adhuc autem feruente uictoria, in præsidia ciuitatis impetum fecit: necdū enim cesa fuerant: habitioq; cõflictu, milites de superiori ciuitate, quæ pars sacra dicitur, ad inferiorem cõpellit. Fano autem potitus, et locum purgauit omnē, muroq; cinxit: et uasa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templū intulit, ueluti prioribus

An. lib. profanatis: aramq; aliam edificauit, et religionibus dedit

12. ca. initium. Sacro autem ritu uix ciuitati reddito, moritur An-

10. 13. tiochus. Regni autem eius, et in Iudæos odij filius Antio-

14. chus heres exijt. Quare congregatis peditū milibus quinquaginta, equitum autem propē quinque milibus, octoginta uero elephātis, montana Iudææ per partes aggreditur. Et

tur. Et Bethsuram quidem municipiū capit. In loco uero, cui Bedoscarie nomē est, quā transitus erat angustior, Iudas cum suis copijs occurrit. Et priusquā congregerentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto præter alios excelso elephante, turrique maxima, & munimentis aureis ornato, illic Antiochum esse ratus à suis procul excurret: ruptaque hostili acie, ad elephantum usque peruenit. Sed illum quidem, quem regem esse opinabatur, contingere, quod multum superemineret, minime potuit. Beluam uero in aluo percussam, super se deposuit, & obtritum interijt: nulla alia re gesta, nisi quod magnum opus aggressus, uitam gloriæ post habuit. Qui tamen regebat elephantum, priuatus erat. Et si casu fuisset in eo Antiochus, nihil plus Eleazaro præstitisset audacia, quā ut sola spe præclari facinoris, mortem uideretur optasse. Hoc autem fratri eius, totius prælij præsagium fuit. Nam fortiter quidem Iudei, diūque decertarunt: sed à regijs triumphis secunda fortuna usis, numerōq; præstantibus superati sunt: multisq; interfectis, Iudas cum cæteris in Gosniticam toparchiam refugit. Antiochus autem ad Hierosolymam profectus, ibique dies paucos commoratus, utensilium penuria ingreditur: relicto quidem ibi præsidio, quantum satis esse arbitrabatur: cætera uero multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. Discessu autem regis, Iudas non quiescebat, An. lib. sed accensione multorum suæ gentis animatus, aggrega- 12. catis etiam, quos ex prælio receperat, apud uicum Adasa, pi. 19. cum Antiochi ducibus congregitur: factisque fortibus in prælio cognitus, multis hostibus interfectis, occubuit. Et in diebus paucis, frater eius Ioannes occiditur: insidijs eorum captus, qui cum Antiocho sentiebant.

- An.lib. **C**um autem successisset ei frater Ionathas, et in alijs
13. ca= que ad indigenas pertinerent, cautius sese ageret,
pi. 1. suamque potentiam Romanorum amicitia corroboraret.
Antiochi quidē filio recōciliatur. Non tamē horū ei quic-
quam profuit ad depellendum periculū. Nanque Triphon
tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, sed insidijs eum ca-
ptans, et præter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cū
An.lib. ad Antiochum paucis comitatus, Ptolemaida uenisset, do-
13. ca= lo cōprehendit. Eoque uicto, cōtra Iudeam mouit exerci-
pi. 9. tum. Vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre, quodque ab
eo superatus esset, iratus, eundem Ionathan interfecit. Si-
Al. Ga- mon autē fortiter regēdis rebus intentus, * Zoazen quidē,
zara, et Ioppen, et Iamnam capit. Euertit autē et Accaron,
subactis præsijs: aduersusq; Tryphonem Antiocho au-
xilium præbuit: qui Doram ante militiā, quā in Melo ha-
buit, obsidebat. Sed regis auiditatē satiare nō potuit, quā-
uis neci Tryphonis suam quoque operā adhibuisset. Non
multo enim post, Antiochus Cendebeum ex ducibus suis,
ad uastandā Iudeam, opprimēdumq; seruitio Simonē, cum
exercitu misit. Ille autē, quanquam senior erat, bellum tā-
men iuueniliter administrabat: et filios quidem suos cū ual-
idissimis præmisit, partē uero multitudinis comitatus alio
latere aggreditur: multisq; per multa loca insidijs etiā in
montana dispositis, in omnibus superat. Clarissimāque po-
titus uictoria, pontifex declaratur: et ducētos septuaginta
post annos Iudeos liberat à dominatione Maccdonum, et
An.lib. hic moritur in cōuiuio, captus insidijs Ptolemæi generi sui:
13. ca= qui eius cōiuge, duobusque filijs in custodiā conclusis, cer-
pi. 14. tos misit, ut Ioānem tertiu, cui etiā Hyrcanus nomē fuit,
interfice=

interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adulescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, et propter memoriā paternae uirtutis, et quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem: sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanum susceperat. Et is quidē statim recessit, in aliquod ultra Hierichuntā castellum, quod Dagon uocatur. Hyrcanus autē paternum honorē pontificis assumptus, postquā deo sacrificia reddidit, uelociter Ptolemæum petit: et matri simul et fratribus adiumento futurus, castellūque aggressus, alijs quidem rebus superior erat, iusto autem dolori cedebat. Ptolemæus enim quotiens premeretur, matrem eius, fratresque in murū productos, palam ut possent conspici, uerberabat: eosdēq; precipitandos, nisi quamprimū recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia, quā iracundia commouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intētata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne uel suis fractus iniurijs, parceret impio: sed quidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam, immortalitate duceret meliorem: dummodo ille poenas eorum, quæ in domum suā contra fas admisisset, expenderet. Ioannes autem nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo uerberari eam, lacerarique conspiciens, effœminabatur: totusque plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obsidione, feriatu annus aduenit: quem septimo quoque orbe, apud Iudeos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis unā cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Cotilas cognominatus est, Philadelphie tyrannum. Antiochus

Ptolemæus ab Hyrcano non obsessus.

autem

autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudæam ducit exercitum: ibiq; assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autē patefacto sepulchro David, qui regum ditissimus fuerat, ablatisq; inde pecuniæ plus quam tribus milibus talentorum, et Antiocho persuasit, datis ei trecētis talētis ab obsidione discedere: primusq; Iudæorum priuatis opibus alcre peregrina cœpit auxilia. Rursusque tamē, quādo Antiochus cōtra Medos bello suscepto, tēpus ei uindictæ præbuit, cōfestim aduersus ciuitates Syriæ perrexit, uacuas propugnatoribus esse ratus: qd' et uerū fuit.

An. lib. Medabā quidem, et Samogā cum proximis, necnō et Sichimam, et Garizim ipse cæpit, et super his Cuthæorū
 13. cap. genus, adiacentia sano loca incolentiū, exemplo eius qd' est
 16. 17. Hierosolymis, edificato. Cæpit autem Idumææ nō paucas
 Al. Abo- alias ciuitates: et præterea* Adoreon, et Marisam. In Sa-
 racum. mariam uero usque progressus, ubi nunc est Sebaste, ciuitas
 ab Herode rege cōdita, ex omni ea parte cōcludit: filiosq;
 suos Aristobulum et Antigonum obsidioni præfecit. Qui-
 bus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria, qui erant in-
 tra ciuitatem, uenerunt, ut etiam insuetam carnem cogere-
 tur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant,
 Spondium cognominatum. Qui cum prompta eis uolunta-
 te paruisset, ab Aristobulo et Antigono superatur. Et ille
 quidem ad Scythopolim usque, persequentibus eum memo-
 ratis fratribus, effugit: hi uero in Samariā reuersi, et mul-
 titudinem iterum intra murum concludunt, et expugnata
 ciuitate, ipsam diruunt: et habitatores eius captos abdu-
 cunt. Prospere autem gestis ita cedentibus, alacritatem re-
 frigescere non sinebant: sed cum exercitu Scithopolim usq;
 progressi, et ipsam peruasferunt, et agros intra Carme-
 lum omnes, inter se partiti sunt.

De Ari-

De Aristobulo, Antigono, Iuda Effazo, Alexandro Theodoro, & Demetrio gesta.

CAPVT III.

Secundarum autem rerum Ioannis, & filiorum eius, Sinuidia seditionem gentilium concitauit: multiq; aduersus eos collecti, non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. Reliquum uero tempus Ioannes, cum fortunatissime uiueret, & optime rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filiis relictis, moritur: uir plane beatissimus, & qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Denique tria uel maxime præcipua solus habebat. Nam & gentis princeps, ^{Hyrca- nus dece-} & pontifex erat, & præterea propheta: cum quo deus ita colloquebatur, ut futurorū nihil penitus ignoraret. Quintem etiam de duobus maioribus filiis suis, quod rerum domini permansuri non essent, ante uidit, atque prædixit. Quorum uite, quis fuerit exitus, narrare non indignum uidetur, quantumque à paterna felicitate diuerterint. Patre namque mortuo, natu maior Aristobulus, translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octogintauno annis, ac tribus mensibus, postquā populus in eam terram deuenit: seruitio, quod apud Babylonios sustinuit, liberatus. Fratrem uero à se secundum Antigonom (nanque illum diligere uidebatur) in honore pari producebat: alios autem uinctos custodie tradidit. Matremque itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. ^{An. lib. 13. cap. pi. 18.} Nanque hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoque crudelitatis processit, ut uinctam famæ necaret. Horum autem facinorum poenas, Antigoni fratris morte persoluit, quem plurimum amabat, quemque regni participem habebat. Nam & hunc interemit, adductus criminationibus, per maleuolos regni compositis. Itaque primo quidem
Aristo=

Aristobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrem magnipenderet, & pleraque liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarius redisset, festis diebus, quos tabernaculis positis, deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore, ut aduersa ualetudo Aristobulum corripere. Antigonus uero circa festorum sollemniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quam maxime petiuit, plusque in honorem fratris ascendit ornatus. Tumque delatores nequissimi regem adcuntes, & armorum pompam, & Antigoni arrogantiam, priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodque maxima caterua stipatus, ut illum interficeret, eo uenisset: nec eum perpeti honorem solum, & regnum habere, cui regnum ipsum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne uel suspicari quicquam uideretur, prospiciens, & ut incerta praeueneret, suos quidem satellites in quendam subterraneum, & tenebrosam locum transire iubet. Ipse autem iacebat in castello, Bariante, post autem Antonia cognominato: & ut inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonom, praecepit, si cum armis adiret. Necnon & ipsi Antigono, qui praeceperent, misit, ut inermis ueniret. Ad haec regina satis callidum cum insidiatoribus consilium capit. Namque his qui ad eum missi fuerant persuadet, ut mandata quidem regis taceant, dicant uero Antigono, quod frater audisset, arma sibi eum pulcherri-
ma in Galilea ornatumque bellicosum fabricasse: quae ne singulatim inspicceret, morbo impeditum fuisse: nunc autem, praesertim cum aliò discessurus sit, libenter eum uideret ar-
matum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspicaretur, fratris suadebat affectus) cum armis uelut ostentatione se ueniens, properabat. Sed ubi ad obscurum transitum, qui
Stratonis

Antigo-
nus occi-
ditur.

Stratonis pyrgus uocabatur, accessit, à satellitibus interceptus est: certumq; documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iusque naturæ criminationibus cedere, nullamq; optimariam rerum affectionem tantum nalere, ut inuidie perpetuo possit obsistere. In hoc autem etiam Iudam quis non recte miretur? Essæus erat genere, qui nunquam diuino De Iuda
Esæo.
nando peccauit, neque mentitus est. Is Antigono transcurrente per templum, mox ut eum uidit, ad notos qui aderant, exclamauit (non paucos autem discipulos papas, siue consultores habebat) Nunc mihi pulchrum est mori, quando ante me ueritas interijt: mearumq; prædictionũ aliquod mēdaciũ deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autem neci eius, apud Stratonis pyrgum fato fuerat destinatus: & ille quidem sexcentorum abhinc stadiorum interuallo distat. Horæ uero diei sunt quatuor: sed & uaticinationem tempus effugit. Hæc locutus senior, mœsto uultu & mente sollicita secum multa reputabat. Et paulopost interfectus Antigonus nunciatur, in loco subterraneo, qui eodem nomine, quo maritima Cæsarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit, quod uatem fefellit. At uero Aristobulo confestim sceleris plenitudine morbus ingrauescit: semperque facinoris cogitatione sollicitus, perturbato animo tabescebat: donec mœroris acerbitate uisceribus laceratis, subito sanguinem uomeret. Hunc ergo unus è seruulis, cuius ministerio destinatus, foras efferens, prouidentia diuinitatis errauit: & ubi Antigonus erat occisus, superextantes adhuc cædis maculas, cruorem intersectoris effudit. Ululatu autem continuo sublato, qui puerum tanquam de industria sanguinem libasse conspexerant, clamor ad aures regis peruenit: causamque requirebat: & cū eam prodere nullus auderet, ad rescindendum

sciendum magis ardebat. Ad extremū uero minitāti, uimq; adhibenti, uerum quod erat indicauerūt: atque ille cum lachrymis opplessset oculos, quātūmq; poterat ingemuisset, hæc dixit: Sperandū certe nō erat, ut maximū dei lumen facta mea nefaria laterent. Nam cito me uultrix cognatæ cædis iustitia persequitur. Quādiu ò corpus improbū fratri, matriq; dānatā animam detinebis? Quā diu paulatim illis libabo sanguinem meū? Simul totum accipiant: neque iam meorum uiscerum inferias fortuna derideat. His dictis, illico moritur: cum non plus anno regnasset. Vxor uero fratrem eius uinculis dissolutis, regem constituit Alexandrum qui ætate maior erat, & modestia præstare uidebatur. Sed ille potestatem adeptus, fratrem quidem alterū regna appetentem occidit: alterum autem priuata uita contentum ablatis rebus secum habebat. Prælium etiam cum Ptole-

An. lib. 13. cæpi. 19. Al. Asochiton.

meo cognomento Lathyro committit: qui oppidum* Acochin cepit, & multos quidem peremit hostium: sed uictoria in Ptolemæi parte propensior fuit. Postea uero quā ipse pulsus à matre Cleopatra discessit in Aegyptum, & Gadaram obsidione capit Alexander, & castellum Amathuntis, omnium maximum quæ trans Iordanem sita erāt, ubi preciosissima quæque bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. Repente hæc Theodorus aggressus, & proprias res recepit, & sarcinas regis aufert, Iudeorumque ferè dccem milia interfecit. Verum hoc uulnere superior fuit Alexander. Conuersusque ad maritimas regiones Raphiam capit & Gazam, itēque Anthedonem, quæ postea à rege Herode Agrippias nominata est. His autem seruitio domitis, concitatur in eum festo die populus Iudeorum. Nam plerunque epulæ seditiones accendunt. Nec uidebatur insidias posse cōprimere, nisi peregrinos haberet auxilio

auxilio Pisidas & Cilicas: Syros mercenarios respuebat,* Aliàs. Pctas.
propter ingentem cum Iudeorū gente discordiam. Cæsis
autē supra octo milibus, ex turba rebellium Arabia manus
attulit. Ibiq; Schalamitis sub iugum missis, tributoq; his
imposito, ad Amathunta regressus est. Cūmq; Theodorū
metus secundis eius successibus perculisset, castellum sine
præsidio repertum funditus eruit. Mox autem congressus
cum Obodarege Arabum, qui locum fraudi opportunum
in Galaadensi regione præuenerat, captus insidijs totum
amisit exercitū in uallem altissimam cōpulsum, atq; obtri-
tum multitudine camelorū. Ipse uero elapsus in Hieroso-
lymā, olim sibi gentem insensam, ad nouarum rerum mo-
tus magnitudine cladis accendit. Fit autē etiam tunc supe-
rior, crebrisq; præsijs non minus quinquaginta milibus
Iudeorū per sex annos interfecit: nequaquam tamen uicto-
rijs letabatur, quoniam regni sui uires consumeret. Vnde
armis omiſsis, sermone placido cū subiectis redire in gratiā
conabatur. Illi autē inconstantiam eius morūmq; uarietate
intantū oderant, ut percontanti causam, quoniam pacto eos
sedare posset, dicerent, si moreretur. Nam uix etiam mor-
tuo daturus ueniam, qui multa scelerate fecisset. Simul etiā
*Demetrii auxilium, cui cognomen * Acero fuit, accersiu.* Aliàs Eu-
cero.
Qui cum his maiorū præmiorū spe facile paruisset, uenif-
setq; cū exercitu, miscentur auxilijs eius Iudei circa Sichi- An. lib.
nam. Vtrosq; tamen Alexāder mille quidem equitibus, sex 13. ca.
autē peditū mercenariorū milibus excepit, cum haberet ex 20.
Iudeis quoq; propè ad decem milia bene sibi cupientium,
aduersæ autem partis essent equitum tria milia, peditūmq;
milia quadraginta. Et priusquā ueniretur in manus, in-
tercedētibus nuncijs & præconibus regis, trāsſugia tenta
bāt. Demetrius quidē Alexandri mercenarios, Alexander

autem Iudæos: qui Demetrium sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cū neq; Iudæi sacramenta, neq; fidē Græci cōtemnerent, armis iam comunus decernebant. Superatq; præliū Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij uirtutem suam multis & animi & manus operibus demonstrassent. Finis autem pugne præter spem cedit utriq;. Nā neque uincens Demetrium, qui eius auxilium petierant, expectare uoluerunt: & immutata fortuna misericordia, sex Iudæorum milia se ad Alexandrum, qui in montes effugerant, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit, sed Alexandrum iam quidem collectis uiribus bello idoneum esse ratus, omnem uero gentem ad eum commicare existimans, mox inde digressus est. Non tamen reliqua multitudo ob abscissum auxiliorum, similitates deposuit: bello autem asiduo tamdiu cum Alexandro decertabat, donec plerisque interfectis cæteros in Misselim ciuitatem coëgit: cāq; uastata in Hierosolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usq; procederet. Ostringentos enim captiuorum in media ciuitate crucifigens, mulieres earūq; filios in conspectu matrum necauit: atq; hæc potans, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tantus autem populum terror inuasit, ut etiā diuersæ partīs studiosi proxima nocte octo milia hominum extra totam Iudæam profugerent. Quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem ægrēque regni otij quæsisset, ab armis requieuit.

De bello Alexandri cum Antiocho & Areta,
deq; Alexandra & Hyrcano.

CAPVT IIII.

Rursus autem fit ei turbarum initium Antiochus, qui etiam Dionysius dictus est. Demetrii quidem frater:

Alexan-
dri cru-
delitas.

frater: sed eorum nouissimus, qui Seleucum generis autorē habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulsat, totum quidem super Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora spatium, fossa & altissima ualle diremit. Ante fossam uero murū edificauit excelsum turresque lignas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit: nec tamē Antiochum arccre ualuit. Exustis enim turribus fossisq; repletis, cum suis copijs transgressus est. Vindictaque posthabita, qua deberet eum à quo prohibitus est ulcisci, protinus contendit in Arabas. Horum autem rex, in locis suae nationis cōmodioribus agens ad pugnam, deinde Ioppen cum equitatu reuersus (habebat autem numerum decem milium) imparatos ex improviso Antiochi milites inuadit. Forti autē praelio depugnato, quamdiu quidem superabat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum passim Arabes trucidarent. Vbi uero procubuit (succurrēdo enim uictis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximāque pars eorū, cum in acie essent, tum in fuga consumitur. Reliquos autem in uicum* Annam Al. Chanam. delapsos, alimentorum penuria perire cōtiguit, praeter paucos. Hinc Damasceni Ptolemæo Minæi filio infensi Aretam sibi sociant, Syriæq; Coeles regē constituunt. Qui bello illato Iudææ, postquam pugna uicit Alexandrum, pacatione discessit. Alexander autem Pella capta Geras petiuit: rursus opum Theodori cupidus, tripliciq; ambitu circundatis defensoribus, locum pugnando cepit. Necnō & Gaulonem & Seleuciam, quæ Antiochi Pharanx dieitur, sub iugum mittit. Ad hæc autem capto Gamala castello ualidissimo, cuiusque rectore Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæam regreditur, expleto in militia triennio, letusq; à gentilibus ob res prospere gestas excipitur,

Belli autem requiem secutū est morbi principium. Et quoniam quartanis febrium circuitionibus fatigabatur, depulsum iri ualitudinem credens, si rursus animū negotijs occupasset, intēpestiuis militiæ laboribus sese dedit: et ultra uirium efficaciam corpus impellens, inter ipsos tumultus, trigésimo et septimo regni anno moritur: idq; Alexandræ An. lib. coniugi sue reliquit, Iudæos eius uel maxime dicto obediētes fore non dubitans: quod longe ab eius crudelitate discrepans, et iniquitati resistens, beneuolentiā sibi populi comparasset. Neq; spes eum se fellit. Namq; opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quæ morē gentis patrium probe norat, et qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur. Cum autem duos filios Alexandro generatos haberet, natu quidem maximum Hyrcanū, et propter ætatem declarat pontificem, et quod præterea seignior esset quàm ut potestate regia molestus cuiquā uideretur, regem cōstituit: Minorem autem Aristobulū, priuatū uiuere maluit, quod feruentioris esset ingenij. Iungūt autem se eiusdem mulieris ditioni, quoddam Iudæorum collegium, Pharisei: qui præter alios pietatem colere putaretur, et peritius leges exponere: ob eamque causam propius eos aspiciēbat Alexandra, diuinæ religioni superstitionose deseruēns. Illi autem paulatim, fœminæ simplicitate decepta, omnes pro sua libidine summouendo, deponendo, itemq; uinciendo, ac soluendo quos uellent, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidē regijs cōmodis fruerentur, expensas uero ac difficultates Alexādra perferret. Sed eadē mire callebat res administrare maiores: itaq; augendis copijs semper intenta, duplicem conflauit exercitū: neque pauca peregrinorum parauit auxilia, quibus non modo statum sue gentis roborauit: sed etiam metuendam se red=

se reddidit externæ potentie. Imperabat autem alijs, utrum Phariſeis ipſa ultro parebat. Deniq; Diogenē quendam inſignem uirum, qui Alexandro fuerat amiçiſſimus, interficiunt, eius factum conſilio criminati, ut oſtingenti (quos ſupra memorauimus) regis iuſſu tollerentur in crucem. Nihilominus autem Alexandræ ſuadebant, ut et alios, quibus autoribus Alexandræ in eos fuiſſet excitatus, occideret. Cūque his nimia ſuperſtitione nihil abnuendum putaret, quos ſibi libuiſſet ea ſpecie trucidabant, donec optimatum quiſque ad Ariſtobulum conſugerent, quorum periculum agebatur. Atque ille matri perſuaſit, ut his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos nocentes exiſtimaret. Illi quidē data ſibi copia per agros diſperſi ſunt. Alexandra uero in Damasco commiſſo exercitu, quoniam Ptolemæus ſine intermiſſione ciuitatem premebat, illam quidem nullare memorabili geſta ſuſcepit. Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolomaidi milite, Cleopatram circumſcdebat, pactionibus donisq; ſolicitat. Sed illum domesticarum turbarum metus, ingreſſo in Armeniam Lucullo, iamdudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Ariſtobulus, cum ſeruſis ſuis, quos multos habebat, omnesque pro ætatis ſeruore fidiſſimos, uniuerſa caſtella obtinuit: et pecunia quam ibi reperit, conductis auxilijs, regē ſe declarauit. Ob hæc miſerata querelas Hyrcani mater, coniugem Ariſtobuli cum filijs includit apud caſtellum, quod à ſe Ariſtobulus inuadit re-

ptentrione ſano adiacens, Baris antea uocabatur, ut diximus, poſtea uero Antonia cognominata eſt, imperāte Antonio: quemadmodum de Auguſti et Agrippæ nomine, Sebaſte, et Agrippias, aliæ ciuitates appellatæ ſunt. Ante tamen Alexandra moritur, quàm in Ariſtobulum fratris

eius Hyrcani cōtumelias uindicaret: quē deiici regno cura uerat, quod ipsa nouem annos administrauit: Et hāres quidem omnium fit Hyrcanus, cui regnum etiam uiua cōmiserat. Verum Aristobulus uiribus atque autoritate praeſtabat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerum summa cōſpectu, pleriq; Hyrcano relicto tranſeunt ad Aristobulū. Hyrcanus autem cū reliquis fuga peruenit in caſtellum Antoniam, ibiq; salutis obſides naſtus: eratq; ibi in An. lib. custodia, ut praeſiſimus, coniunx Aristobuli cum filiis: sed 14. ca. prius quā graue quid fieret, ea lege in cōcordiam redijt, 1. ut regnū quidem Aristobulus haberet, Hyrcanus uero excederet, quasi frater regis, alijs honoribus contentus. Hoc modo in fāno recōciliati, cum in cōſpectu circumſtantis populi benigniſſime alter alterū ualere iuſſiſſent, domus permutant: & Aristobulus quidem recedit in regiam, Hyrcanus autem in Aristobuli domum.

De bello Hyrcani cū Arabibus & expugnatione Hieroſolymae.
CAPVT V.

An. lib. **M**etus uero & alios eius inimicos praeſertim do-
14. ca. minantis occupat, & maxime Antipatrū, iamdu-
2.3.4. dum Aristobulo inuiſum. Erat autem genere Idumaeus, & nobilitate ac diuitijs aliarumq; rerum copia gentis ſuae princeps. Is igitur & Hyrcanum, ut ad Aretam regē Arabiae cōfugeret, eiusq; auxilio regnū repeteret, hortabatur: & ipſe Aretae, ut Hyrcanum ſuſciperet, atq; in regnum deduceret, ſuadebat: multa detrahens Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanum laudibus praedicans. Simulq; admonebat, quod eum deceret regno clariſſimo praefidentem, iniquitate oppreſſis manum porrigere: Hyrcanum autem iniuriā pati, qui principatu iure ſucceſſionis ſibi debito caruiſſet. Sic inſtructis & preparatis ambobus, nocte cū Hyrcano ex ciui-

ex ciuitate profugit: citatōq; cursu in oppidū, quod Petra dicitur, saluus euasit, quod regni sedes esset Arabiæ. Ibi postquam Hyrcanum in manu regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus, ut auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, effecit. Erant autem peditum equitūque milia* quinquaginta, quibus nequaquam resti- Alia. cl.
tit Aristobulus. Sed primo impetu superatus, in Hierusalem fugere cogitur: atque omnino captus esset, nisi dux Romanorum Scaurus, aduersis horum temporibus im- De Scau-
ro duce
Roma-
norum.
minens, soluisset obsidionem. Nanque is ex Armenia quidem in Syriam missus erat à Pompcio magno, qui cum Tigiane bellum gerebat. Sed ubi Damascum uenit, recens à Metello & Lolio captam reperit: his inde submotis, cognitōque in Iudæa quid ageretur, illuc uelut ad quæstum cucurrit. Denique mox ut fines ingressus est, Iudæorum legati ad eum ueniunt à fratribus, utrisque ut sibi potius adiumento esset orantibus. Sed trecentis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iustitia posthabita est. Tot enim acceptis, Scaurus ad Hyrcanum & Arabas legatos dirigit, Romanorum eis & Pompeij nomen intentans, nisi ab obsidione desisterent. Itaque & Aretæ ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu percussus, & Scaurus Damascū redijt. Aristobulus autem, quod captus non esset, satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copijs congregatis, persequabatur hostes: & circa locum, quæ Capirona uocant, prælio cōmisso, supra sex eorum milia cædit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri: Hyrcanus uero & Antipater Arabū priuato auxilio, spem in aduersarios contulerunt, Et cū Pompeius Syriā transgressus Damascum peruenisset, ad ipsum cōfugiunt. Multisq; muneribus ei datis, illa tantū quibus apud Aretam usi fuerant

allegantes, magnopere precabantur ut Aristobuli uiolentiam odio dignam putaret, regnoque Hyrcanum restitueret, cui tam etate quàm moribus deberetur: sed nec Aristobulus sibi defuit corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio: deinde offensus obsequijs, neque ferendum existimans abiectius, quàm regem deceret utilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusq; socijs hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxilijs. Cum uero Pellam & Scythopolim prætergressus Corias uenisset, unde Iudeorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus, cognito Aristobulum in Alexandrium confugisse (id autem castellum est in monte præcelso positum satisq; liberaliter accuratum) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio uocaretur, periclitari potius quàm parere. Sed populum uidebat horrescere: & amici monebant, ut Romanam uim cogitaret, quam sustinere non posset. Itaque horum consilij obediens, descendit ad Pompeium, quodq; iuste regnaret, multis prosecutus in castellum redijt. Et cum iterum descendisset pro uocatus à fratre, ac de suis iustitijs cū eo concertasset, de nouo regreditur nō prohibente Pompeio. Erat autem inter spem timoremq; medius: & ueniebat quidam uelut exoraturus Pompeium ut sibi cuncta permitteret, ad montem uero reuertebatur, ne quid regie dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis eum Pompeio cedere placebat, hisq; præpositos monere literis ut absisteret, quibus preceperat, ut nō nisi manu sua scriptis epistolis obtemperaret: iussa quidem facit: sed in Hierosolymam cū indignatione discessit: belloque iam congregi cum Pompeio cogitabat.

Ille

Ille autem, nec enim tempus apparatus dandum putauit, statim eum insequitur. Multum quippe alacritati eius addiderat, circa Hiericūtem Mithridatis mors nuntiata. Vbi pinguisima Idumaea regio, et palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lachrymā ex uulneribus colligunt. Cumq; illic pernoctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniamq; pollicitus, quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat scruientem. Nec tamen quicquā eorum quæ promisit effectum est: Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat, nec in oppidum quidem Aristobuli socij receperunt. His commotus Pompeius, Aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatem uero profectus, 14. ca. explorabat qua ex parte facilius esset accessus. Nam et pi. 7. 8. murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non uidebat. Vallemq; pro moenibus horribilem, fanumq; illic crenebat proximum, adeo tutissima munitione circumdatum, ut etiam si ciuitas caperetur, secundum esset hostibus in eo profugium. Hoc autem diu quid faceret hesitante, seditio intra ciuitatem orta est, Aristobuli quidem socijs bellum geri potius regemq; liberare dignum esse firmantibus: qui uero cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum constantiam reputantes. Denique uicta pars Aristobuli, concessit in templum: et ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso, ut ad ultimum usque resisteret, instruebatur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatem, hisq; domum regiam tradidissent: ad hæc obtinenda Pompeius unum e ducibus sibi obedientibus Pisonem cum militibus intro mittit. Hisq; præsijs in ciuitate dispositis, quia nemini

eorum qui in templum confugerant pacem persuadere poterat, omnia quæ circum erant expugnationi parabat: Hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda, et ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse uero in partes septentrionales fossamq; uallemq; replebat omni genere materie per milites comportato: cum per se opus esset difficillimum propter immensam altitudinem, et præterea Iudæi modis omnibus desuper obfisterent. Mansissetq; labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudæis religio ab omni opere manus abstinere compellit, per eos aggerem cumulare præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæis etiam per sabbata pugnare licet. Igitur iam ualle repleta, et impositis aggeribus, admotisq; machinis Tyro portatis, mœnia tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellebatur. Cum diu turres obsidentium magnitudine simul et pulchritudine præstantes, uim repugnantium sustinerent, ueruntamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantiam et in alijs admiratus est: et præcipue, quod nihil de superstitionis suæ ritu inter media tela pereuntes derogari passi sunt: sed uelut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia et uictimas, omnemq; dei cultum diligentissime celebrarunt: nec uel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur, legitimis religionis suæ muneribus abstinerunt. Mense itaque obsidionis tertio uix una turre deiecta, fanum irruptum est. Primus autem murum transcendere ausus est cum suis agminibus Syllæ filius Faustus Cornelius, et post eum centuriones duo Furius et Fabius, cum suis agminibus. Et circumsepto undique fano, alios aliò confugientes, uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum, quanquam

hostes

Cor. Syl
la pri-
mus mu-
rū trāscē-
dere au-
sus.

hostes strictis gladijs irruentes uidebant, intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perseverabant: & in ipso libandi templumq; adolendi ministerio maclabantur, saluti quoque praeferentes religionis obsequium. Multos autem suae gentiles aduersae partis studiose trucidabāt, plurimi semet ipsos in rupes praecipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quae circa murum erant in desperatione succensis, pariter conflagrabant. Itaque Iudeorum quidem milia duodecim occubuerunt: Romanorum uero perpauci: sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade Iudeorum genti uisum est, quàm sanctum illud arcanum, neque cuiquam prius uisum, alienis esse detectum. Denique Pompeius unā cum suis comitibus in templum ingressus, ubi neminem praeter pontificem adesse fas erat, quae intus erant candelabra cum lychnis, & mensis in quibus libare atque adolere moris est, uascula ex auro cuncta prospexit: congestamq; pigmentorum molem, sacraeq; pecuniae ad duo milia talentorum. Nec tamen uel haec uel aliud quicquam de sacro sanctis opibus siue instrumētis attigit. Sed postero die post excidium curare templum ne quid haberet sordidum adiutos iussit: & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanus pontificem declarauit: quod se & in alijs rebus alacriter obsidionis tempore praebuisset, promptamq; ad bellum aggregitum multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quae sicut imperatorem bonum decuit, beneuolentia potius quàm timore plebem sibi conciliauit. Inter captiuos etiam comprehensus Aristobuli socer idemque patruus tenebatur: & illos quidem qui maxime belli causa fuissent, securi percussit, Faustum uero & qui unā fortiter secerāt, praclaris praemijs donat: & Hierosolymis tributum indicit: ablatas autē gentibus etiā quas in Syria ceperāt ciuitates,

Roma=

Hyrcanus pontifex declaratur.

Romanorū qui tūc erāt militū duci parere iussit: proprijs= q; tantū terminis circūclufit. Instaurat autē in gratiā cuius= dā ex libertis suis Demetrii Gadarenfis etiā Gadarā, quā Iudei subuerterāt. Mediterraneas præterea ciuitates de eorum potestate liberauit, quas præuēti nō exciderāt, Hyp= pon & Scythopolim & Pellam & Samariam & Mari= sam: itemq; Azotum & Iamniā & Arethusam: necnon & maritimas Gazā & Ioppen & Doram, & quæ pri= dem Stratonis Pyrgus uocabatur, post autē ab Herode re= ge clarissimis ædificijs trāssformata, Cæsarea nominata est: easq; omnes indigenis ciuibus redditas prouinciæ Syriæ continuit. Huius autē & Iudææ, cunctorumq; administra= tione ad Aegypti usq; fines & flumen Euphratem, cū dua= bus cohortibus Scauro permissa. Romam ipse per Ciliciā properauit, captiuū ducens Aristobulum cū familiā. Erant autem filie due totidemque filij: quorum unus Alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cū sororibus Ro= mam uectus est.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo.

CAPVT VI.

An.lib. I Nterea Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram qui= 14. ca= dem regionum asperitate prohibebatur accedere: quæ pi. 9. autem circumerant omnia uastabat, multis & in hoc ma= lis afflictus. Nam exercitum fames premebat. Cui tamen Hyrcanus per Antipatrum uictui necessaria suppedibat. Quem uelut Aretæ familiarem etiam Scaurus ad eum lega= uit: ut bellum pactione deponeret. Itaque persuasum est An.lib. Arabis trecētis talentis decedere: atque ita Scaurus ex Ara 14. ca= bia transduxit exercitum. Alexander autem Aristobuli fi= pi. 10. lius qui Pompeium fugerat: magna manu dilapso interea tempore congregatā, Hyrcano grauius imminabat, lu= deamq;

deamq; depopulabatur. Quem quidem mature debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoque à Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinius in Syriam missus qui Scauro successerat, cum in alijs fortem se præbisset tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum ueritus, & ampliorum militum manum congregabat: donec facta sunt decem milia peditum, & mille quingenti equites: uillásq; opportunas muris, hoc est Alexandrium & Hyrcaniam & Machberunta non longe ab Arabiæ montibus muniēbat. Igitur Gabinius cum parte militum præmisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliáque Iudeorum multitudo, quorum Malachus & Pitholaus principes erant: iunctis cum Marco Antonio uiribus suis, Alexandro obuiâ processerunt: neque ita multo post aderat cum suis copijs Gabinius. Alexander autem tum quod in unum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abscessit. Cumq; Hierosolymis appropinquasset coactus prælium suscepit, amissisque sex milibus, quorum tria uiua capta sunt, tria uero prostrata, cum reliquis effugit. Gabinius autem ubi Alexandrium castellum uenit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorum uenia conabatur eos ante prælium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisque interfectis, reliquos in castellum concludit. In hoc prælio dux Marcus Antonius multa præclare gessit: & quamuis semper & ubique uir fortis apparuisset, tamen tunc etiam suam uicit exemplum. Gabinius autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, subuersas autem erigere curabat. Denique iussu eius & Scythopolis habitari cœpit: & Samaria & An-
thodon,

thedon, & Apollonia, & Iamnia, & Arabia, & Marisa,
 & Dora, & Gadara, & Azotus, aliæq; multæ latis ciui-
 bus atque incolis ad eas concurrentibus. His autem recte
 dispositis regressus Alexandrium, uehementius urgebat
 obsidium. Quare territus Alexander, omnibus desperatis
 legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, & quæ sibi

An.lib. parerent castella Macherunta & Hyrcanium tradere non

14. ca= dubitans, quin etiam Alexandrium eiusdem potestati permi-

pi. 11. sit. Quæ quidem Gabinius omnia consilio matris Alexan-

dri funditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fie-
 rêt. Aderat autem, quo suis Gabinium palparet obsequijs,
 uiro suo cæterisque captiuis metuens, qui Romam fuerant
 abducti. Post hæc ergo Gabinius Hyrcano Hierosolymā
 deducto, ei quæ sani cura mandata, cæteris reipublice parti-
 bus optimates præfecit. Omnemque Iudeorum gentem in
 conuentus quinque diuisit: uno Hierosolymis, altero Do-
 ris, itemq; tertio ut apud Amathunta respondeat, destina-
 tis quarto Hierico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas
 attributa est. Singulari autem unius dominatione Iudæi li-
 berati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen
 non multo post euenit, ut barbarum his fieret initium elæ-

An.lib. psus Roma Aristobulus, qui magna iterum Iudeorum ma-

14. ca= nu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim

pi. 12. dilectus erat, primum occupat Alexandrium: id quæ recin-

Elabitur gere muro tentabat. Deinde cognito, quod Gabinius* Si-

Roma sennam & Antonium & Scrulium duces, contra se cum

Aristobu exercitu misit, in Macherunta concedit: uulgi quæ imbel-

lus. lis onere deposito, solus armatus propè ad octo milia mi-

Al. Sisin litum secum duxit: inter quos & Pitholaus erat secunda-

nium. rum partium rector, cum mille uiris ex Hierosolymis pro-

fugus. Romani autem sequebantur, habituque confictu,

aliquandiu

aliquandiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando perseuerabat, donec ui Romanorum subacti, caesa sint uirorum quinque milia. Propè uero ad duo milia in quendam tumultum confugierunt. Ceteriq; mille cum Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Macheruta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima uespera tetendisset, sperabat quidem aliam se manum per inducias belli posse contrahere, castellumq; bene munire. Impetum autem Romanorum, supra quam poterat, per biduum remoratus postremo capitur: et cum Antigono filio qui Romae secum fuerat uinctus, ad Gabinium atque inde Romam perductus est. Sed illum quidem senatus custodie coërcuit. Filios autem eius in Iudeam transmisit, quia Gabinus scripserat per epistolas, id pro traditione castellorum, coniugi Aristobuli spondisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Aegyptum, Hyrcano et Antipatro amicis usus ad omnia quae militiae necessitas exigebat. Nam et pecunijs et armis cum et frumento Antipater et auxilijs adiuuit. Et Iudeis in ea parte uias, quae Pelusium duceret, obseruantibus, transmittere Gabinium persuasit. Alias uero Syria discessu Gabinij commota, et Iudeos iterum Alexander Aristobuli filius ad discessionem reduxit: et maxima multitudine conflata, Romanos omnes, qui per eam terram degerent, obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinus metuens (iam enim ex Aegypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis dissidentium praemisso Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem milia triginta remanserant, et ille ad bellum promptus erat. Itaq; ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Iudaei, et circa montem* Itaburiū cōgressi, decem milia sternuntur: ceteram uero multitudinem fuga dispersit. Et

Iterū Aristobulus capit & Romam reducit.

Al. Thaburium.

Gabinus

Gabinus ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater uoluit) remp, eius composuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat, & Mithridatem & Orphanem à Parthis profugas clam dimittit, eosq; militibus aufugisse firmavit. Interea Crassus ei successor datus, Syriam suscepit. Is in Parthica militiæ sumptum, & omne aliud aurum templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo milia talentorum. Euphratē uero transgressus, & ipse perit & exercitus eius: de quibus nō est huius temporis commemorare. Post Crassum autem, Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quesito, in Iudeam festinabat: captisq; Tarichæis, propē ad tria milia Iudeorum adducit in seruitium. Occidit autem etiam Pithlaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suus for erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis foemina, nomine Cypris: unde filios quatuor, Phaselum, & regem Herodem, & Iosippum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autem omnium, qui ubique potentes essent, amicitiam hospitij familiaritatēq; conquiret, præcipue regem Arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidci commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum susceperat. Cassius autem, compulso ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem.

CAPVT VII.

An. lib. **C**æsar autē post senatus & Pompeij fugā, trans mare Ionium rebus omnibus Romāq; potitus, solum uinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus uelociter ad Syriam

ad Syriam misit: & hanc facillime & cuncta Iudæe proxima, per illum subijci posset. Verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præcessit inuidia. Nam ueneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquādiu etiam sepultura in solo patrio carebat, corpusque mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis iussu est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexander Antioch. li. 14. ca. quog; filius eius, à Scipione securi percussus Antiochiæ, 14. ca. secundum Pompeij literas, accusatione pro tribunali prius 15. habita super his, quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minæi filius, qui apud Chalcidem sub Lybano morabatur, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcesseret, mittit Ascalonem: atque ille abstractus ab Aristobuli coniuge Antigonom, eiusque sorores, adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio suo copulat, ob eamque postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusque affinitatis gratia, fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem, Pompeio mortuo, in clientelam Cæsaris sese contulit: & quia Mithridates Pargamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Aegyptum, apud Ascalonem morabatur: non solum Arabas, quamuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: ucrum & ipse armata Iudeorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit autem præsidio Syriæ Ant. li. 14. ca. quoque potentes, & incolam Libani, Ptolemæum etiam 14. ca. Blicum, & Ptolemæum alterum quorum gratia ciuitates 16. illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarunt. Iamque fretus Mithridates, auctis propter Antipatrum copijs, Pelusium proficiscitur. Et quia transire uictaretur, ciuitatem obsidebat: Antipater uero & in hac oppugnatione clarius enituit.

Al's mili-
ti.

tuit. Effraeto enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis comitibus insiluit: & Pelusiū quidē captū est: ulterius autem eos progredi non sinebant Iudæi Aegyptij, terrarum incolæ, quæ appellantur Oniæ. Quibus tamen Antipater nō modo ne obstarent, uerū etiam ut uictui necessaria præberent, * multis persuasit. Vnde factū est, ut nec Memphitæ in manus uenirent, ultroq; sese traderent Mithridati, atque ille delatā per grato pugnam cum cæteris cōmisit Aegyptijs, in loco cui nomē est Iudæon Stratopedon: eūq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater, circumgressus fluminis ripam. Leuum enim cornu cōtra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: Iamq; diu reliquos fugientes angebat, donec etiam castris eorū potitus est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Octingentos autē frē Mithridates cum fugeret, perdidit. Præter spem uero seruatus ex prælio, uacuis inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde illic tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatum, ad subcūda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, multaq; perpeßus uulnera toto corpore gerebat, signa uirtutis disertæ. Post autem quādo rebus in Aegypto compositis, ad Syriam redijt, & Romana eum ciuitate simul & immunitate donauit: alijsq; rebus honorando, amicissimēq; tractando, dignum æmulatione constituit: eiusdēmq; gratia etiam pontificatum confirmauit cum Hyrcano.

De Antigono Aristobuli filio.

De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani & Herodi bellum mouente. CAPVT VIII.

Eodem uero tempore, Antigonus quoq; Aristobuli filius, cum uenisset ad Cæsare, maioris præter opinionem

nem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet propter inimicitias Pompeij, ueneno quātum putabatur perempti, et crudelitatis in fratrem accusare Scipionem, nullumq; inuidiæ dolorem admiscere miserijs, ultra hæc Hyrcano et Antipatro criminabatur, ueluti se patrio loco cū fratribus iniquissime pelleret, multisq; gentē iniurijs afficerent, dummodo satiarentur: quodque in Aegyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore ueteris discordiæ miscent, et ut amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, ueste proiecta, multitudinem uulnerum demonstrabat, et qua fide quidam Cæsarem coluisset, uerbis non esse opus dixit: nam corpus etiam se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius, et fugitiui Romanorum, nouarumque rerum studium uotumq; seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conctur, boniq; aliquid adipisci tētet: quē hoc solum oporteret amplecti, quod uiueret. Namq; nunc eum non propter inopiā desiderare facultates: sed ut in eos qui se dedissent, Iudeorum seditiones accēderet. Quæ ubi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pronūciavit. Antipatro autem cuius uellet potestatis detulit optionem. Qui Ant. li. permissa dignitatis mensura ipsi qui daret, Iudææ procurator declaratus est. Et præter hoc impetrauit, ut subuersa patriæ moenia renouare sibi liceret: et hos quidem honores Cæsar incidendos in capitolium misit, ut iustitiæ suæ uirtutisq; signū Antipatri memoriæ traderetur. Antipater uero ubi de Syria Cæsare prosecutus est, in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniāque lustrando, ne quid in illis regionibus barbarum esset, nunc interminando, nunc etiā suadēdo curabat: unū-

quenq; admonens, quod si cum Hyrcano sentirent, in otio
 atque opulentia uicturi essent, fortunisq; suis & communi
 pace potituri: sine spe uana ducerentur eorum, qui priuati
 questus gratia res nouas optarent, se quidem non procu-
 ratorem sed dominum omnium: Hyrcanum uero tyran-
 num pro rege, itemque Romanos & Cæsarem hostes pro
 amicis & rectoribus habituri: nec enim passuros huius po-
 testatem labefactare, quem ipsi regem constituissent. Sed
 quamuis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyr-
 canum segniorem uidcret, neq; tam efficacem quam regni
 posceret sollicitudo, statum provincie cōponebat. Et Pha-
 selum quidem, natu maximum filiorum suorum, militibus
 propositū, Hierosolymis eiusque territorio præfecit; He-
 rodem uero ætate posteriorem, nimisq; adulescentem, Ga-
 lilee destinat, similia curaturum: qui cum natura strenuus
 esset, cito materiam ubi animi magnitudinē exerceret, in-
 uenit: captumq; latronum principem Ezechiam, quē præ-
 dari maximo agmine continentia Syriæ deprehēdit, ipsum
 aliosq; latrones multos interfecit. Eaq; res adeo grata fuit
 Syris, ut per uicos atque oppida cancretur Herodes, uelu-
 ti per eū pace reddita, & possessionibus restitutis, Ex hu-
 ius deniq; operis gratia, Sexto etiā Cæsari propinquo ma-
 gni Cæsaris, & Syriam tunc administranti, est cognitus.
 Quin & Phaselus fratris indolem contentione bona supe-
 rare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosoly-
 mis habitantiū: atq; illam quidem ciuitatem possidens, nihil
 autem contumeliose per insolentiam potestatis admittens:
 hinc & Antipater obsequijs regalibus ab ea gente coleba-
 tur, & honores ei tanquā rerū domino omnes habebant.
 Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beneuolus Hyr-
 cano fuit. Verum fieri non potest, ut liuorem quisquam in
 secūdis

Antipa-
 ter obse-
 quis re-
 galibus
 colitur.

secundis rebus effugiat. Nanque Hyrcanus, quàmuis et
 antea tacitè sua sponte mordebatur adulescentium gratia,
 maximè que rebus ab Herode bene gestis, et crebris num=
 tijs laudes eius per singula facta prædicantibus angeretur:
 à multis tamen inuidis, qui regnis adherere solent, quibus=
 que filiorum probitas officiebat, instigabatur: dicentibus
 quod Antipatro et filijs eius rebus traditis, solo contentus
 et hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quandiu
 sic errabit, ut in se reges producat? Nec enim eos uel simu=
 lare iam procuratione, sed certe esse dominos ipso reiecto:
 cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudeorum legem
 tãtam multitudinem peremisset Herodes: illumque nisi re=
 gnet, sed adhuc priuatus ita ad iudicium uenire debere, ræ=
 tionem tam ipsi regi quàm patrijs legibus redditurum, quæ
 indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accendeba=
 tur Hyrcanus. Ad extremum autem iracundia prodita, cau=
 sam dicturum Herodem iubet accersiri: atq; ille et patris
 monitu, et quod ei fidutiam res geste darèt, munita prius
 Galilæa præsidijs, ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum
 forti caterua, ne uel derogare uideretur Hyrcano, si plu=
 res duceret, uel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæsar
 adulescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehenso ma=
 li fieret, ad Hyrcanum mittit: qui ei manifeste denunciaret,
 ut homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem
 qui eum diligeret, per se quoque id cupiens, absolutionem
 decernit. Atque is inuito rege fugisse ratus, Damascum
 receffit ad Sextum nequaquàm paratus obedire, si denuo
 fuisset accitus. Rursumq; à nequissimis iritabatur Hyrca=
 nus, formatum Herodem abiisse firmantibus, et ut se con=
 tra ipsum instrueret, properasse. Hæc autem rex uera esse
 existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentio rem

Sex. Cæ
 sar p He
 rode ad
 Hyrcanū
 mittit.

inimicum uidebat. Cum uero à Sexto Cæsare dux militum per Syriam itemq; per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis fauorem, sed etiam uiribus suis terribilis putaretur, ad timorem ultimum decessit, iamq; illum contra se credens cum exercitu esse uenturū. Neque opinione deceptus est. Nanque Herodes intentatæ sibi accusationis iracundia, constatam militum multitudinem in Hierosolymam ducebat, ut Hyrcanum regno deponeret. Idq; fecisset, nisi pariter egressi pater & frater fregissent eis impetum, deprecantes ut & ipse uindictam minus tantum, solâque indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentie processisset: ac si propterea quod in iudicium uocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neque tristibus quidem paria referret, saluti uero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda uiderentur, iniquitatem militiæ consideraret: neq; omnino de uictoria bene speraret, qui cum rege congressurus esset unâ secum educato, & de se bene merito: seu autem nunquam, nisi quod maleuolorum consilijs impulsus, umbram ei tantum iniquitatis mouisset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasq; uires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiam bellumq; domesticam oritur: quoniâ Cæcilius Bassus fauore Pompeij, Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusq; militem occupauerat. Alij uero Cæsaris duces, mortis eius ulciscendæ gratia, cunctis uiribus Bassum petebant. Quibus tam interempti, quàm supersitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia quidē successor ante dicti Sexti, uenit Marcus.

Sex. Cæ
sar dolo
necatur.

De Romanorum diffidijs post mortem Cæsaris

& infidijs Malachu.

CAPVT

IX.

Eodem tempore bellum inter Romanos conflatur, do Ant. li. lo Cæsij & Bruti, Cæsare interfecto, postquā trien- 14. ca. nium septemq; menses tenuit principatum. Maximo autem 20. motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisq; ducebatur ad id quod existimabat esse cōmodius. Itaq; Cæsijus Syriam petit, occupaturus militem, qui apamiam circumsidebat: ubi & Marcum & dissidentes cohortes, Basso conciliauit, simulq; obsidione liberauit Apamiam. Ipse uero exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactio-
 num. Cum autem Iudeos* septingenta quoq; talēta iussisset <sup>Ats sep-
tuaginta</sup> inferre, minas eius ueritus Antipater, filijs suis & alijs amicis, mature pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos Malocho cuidā ex amicis: necessitas adeo urgebat. Primus autem Herodes Cæsij fauorem promeruit, qui ex Galilea parte sua, centū talēta portauit, propterea q; inter eximios amicos numerabatur. At uero cæteros tarditatis arguens Cæsijus, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoque* <sup>Ats Go-
phnam.</sup> Gosnam & Thannam, & duas alias ciuitates ex uilioribus depopula-
 tus, ibat quidem quasi Malachum interfecturus, quod remissior in exigendo fuisset. Verū & huius & ceterarū ciuitatū interitū repressit Antipater, centū ilico talentis Cæsio delinito. Nequaquam tamen Malachus post obitū Cæsij, beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem sepenuanero memorabat sui seruatorem fuisse, periculū molebatur: iniquitatis suæ impedimentū abolere festinās. Itaque Antipater & uires eius, & calliditatem metuens, flumen transit Iordanem: ad ulciscendas insidias congregaturus exercitū. Deprehensos aut Malachus Antipatri filios,

imprudentia superat. Nam & Phaselum apud Hierosoly-
 mam praesidijs appositum, & Herodem, qui custodiam
 curabat ad mutuum, multis excusationibus & sacramētis
 circumuentos impellit, ut ipsis intercedentibus, reconcilia-
 retur Antipatro: atque ita denuo per Antipatrum exorato
 Marco, tunc in Syria milite regente, seruatus est: qui Ma-
 lachum statuerat occidere, quod nouis rebus studuisset.
 Cesare uero adulescente, & Antonio cum Bruto & Cas-
 sio bellum gerentibus, Marcus & Cassius exercitu de Sy-
 ria conflato, quod magna pars, ubi usus poposcit, Hero-
 dis fuisse, ipsum quidem totius Syriae procuratorem praefi-
 ciant, equitum illi manu, peditumq; attributa, Si autem bel-
 lum desisset, regnum quoq; Iudae Cassius se eadem dela-
 turum esse pollicitus est. Euenit autem, ut Antipatro & spes
 & fortitudo filij, causa mortis fieret. Horum enim metu Ma-
 lachus, ministro quodam regio pecunia corrupto, mixtum
 ei ueneno poculum dari persuadet. Atq; ille quidem iniusti-
 tiae Malachi palma fuit, post conuiuium mortuus, uir ad alia
 strenuus, rebusq; administrandis idoneus, & qui regnum
 recuperatum conseruasset Hyrcano. Malachus autem in-
 sensum propter suspicionem ueneni populum, negando pla-
 cabat: simulq; ut ualidior esset, armatorum sibi copias con-
 quirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur,
 quin etiam mox cum exercitu necis paterna ultor adueniret.
 Sed Phaseli fratris consilio, qui cum palam minime perse-
 quendum esse dicebat, ne uulgi seditio concitaretur: & pur-
 gantem se tunc Malachum patienter admisit, & suspitione
 liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebra-
 uit exequias. Conuersus autem in Samariam, & ciuitatem
 composuit seditione turbatam, perq; dies festos in Hieroso-
 lymam remeabat, praemissis comitibus armatis: nam timens
 impetum

Herodes
 Syriae
 praeficit.

Mal-
 cho infi-
 diante,
 Antipa-
 ter uene-
 ro peri-
 mitur.

impetum compellabat Hyrcanus. Malachus autem alienigenas introduci super indigenas, quod dies festos agerent, prohibebat. Herodes autem, et ipso qui praeceperat, causaq; contempta, nocte ingressus est. Iterumq; Malachus ad eum ueniens, Antipatrum flebat. Contraq; ille se falli, cum iux animi dolorem premeret, simulabat: et tamen de nece patris apud Cassium per epistolas questus est, cui propterea Malachus inuisus erat. Itaque non modo ut mortem patris ulcisceretur, ei rescripsit: sed etiam Chiliarchis quibus praeerat, ut in causa iusta Herodi opem ferret, occulte praecepit. Et quoniam capta Laodicia, undiq; ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus et coronis, ipse quidem hoc ultioni tempus destinauerat. Malachus autem id Tyri fore suspicabatur consiliu: et filium suum tunc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, et ipse in Iudeam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat, ut etiam maiora cogitaret: nam et Iudeorum gentem contra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus* Cassium Antonius occupabatur, deiectoq; Hyrcano facillime regnaturus. Sed profecto irridebat eius spes fatale decretum. Etenim quointederet animum suspicatus Herodes, et ipsum et Hyrcanum propè astantes, ad coenam uocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuij specie intromittit. Sed res erat, ut Chiliarchis praediceret ad insidias egredi: atque illi praceptorum Cassij memores, ad littus ciuitati proximum armati gladijs occurrunt, ibiq; circumseptum Malachum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: uixq; anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malachum occidisset. Et cum ex Chiliarchis unus respondisset, Cassij praepitum: plane, inquit, et me et patriam meam Cassius seruat incolumem: qui amborum insidiatore

Alis Antonium Cassius.

Malachus interficit.

diatorem peremit. Vtrum autem inuidia dixerit, an quod timore factum probaret, incertum est. Sed enim in Malachum hoc modo ultus est Herodes.

De Herode accusato & uindicato.

CAPVT X.

Ant. li. **P**ostquam uero Cassius excessit e Syria, iterum Hiero=
 14. ca. solymis orta seditio est, cum Felix in Phaselum mo=
 20. uisset exercitum, & in Herodem, fratris poena uellet necē
 Malachi uindicare. Casu autem Herodes cum Fabio Ro=
 mano duce, apud Damascum habitabat: Et ne cupiens auxi=
 lio foret, morbo impediabatur. Interea tamē Phaselus, etiā
 sine cuiusquam præsidio superauit Felicem: probrumque
 ingrati obijciebat Hyrcano, qui & Felici studisset, fra=
 tremq; Malachi castella occupantem coniurauerat. Iam
 enim multa tenuerat, omniumque tutissimum Massadam.
 Nec tamen ei quicquam cōtra uim Herodis potuisset suf=
 ficere, qui mox ut conualuit, alia recepit. Et illum ex Mas=
 sada supplicem dimisit, & Marionem Tyriorum tyran=
 num ex Galilæa pepulit. *Triennium castella possederat,
 Tyrijsq; quos ceperat, uitam concessit omnibus: nonnul=
 los etiam donatos abire iussit, unā & sibi ciuitatis beneuo=
 lentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à
 Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyran=
 nos præfecerat, sed ob Herodis inimicitias etiam Antigoo=
 num Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fa=
 bianum, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorē
 incepti habebat. Cuncta uero socer Ptolemæus Antigono
 subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu
 Iudææ commissio prælio, uictoria potitur: fugatoq; Antigo=
 no, redit in Hierosolymam, pro merito geste rei omnibus
 charus, ut etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius fa=
 miliaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem.

Nanq;

Felix su=
 peratur.

Ass tria
 enim.

Namque is Herodes iam pridem ex indigenis habebat uxorem, non ignobilem, quæ Dosia uocabatur, & Antipatrum ex ea suscepit filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filiam Mariamnē, Hyrcani nepotem ex filia, atque inde regis familiaris erat. Sed ubi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiam, & Antonius in Syriam discesserunt: & legatis ab alijs ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam, etiam Iudeorum optimates accusatum ueniunt Phaselum & Herodem: quod illis rerum summam ui possidentibus, nomen tantum honorabile superesset Hyrcano. Atque Herodes qui presto erat magna pecunia placatum sic Antonium affecit, ut ne uerbum quidem Ant. li. inimicorum eius pateretur audire: & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem denuo Iudeorum primates centum uiri, Antiochiæ proximam Daphnen, ad Antonium conuissent, amoris Cleopatras iam seruientem, delecti à cæteris, qui eloquentia & dignitate præstabant, aduersus fratres accusationem proponunt. Respondebat autem Messala, causæ defensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde utrisque partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam essent regendis rebus aptissimi. Cumque is Herodem, eiusque fratres alijs prætulisset, uoluptate repletus (nam & hospes eorum paternus erat: humanissimeque ab Antipatro susceptus, eo tempore, quo in Iudeam cum Gabinio uenerat) tetrarchas ambos declarat: totius cis Iudææ procuratione permissa. Legatis autem id ægre ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiā penè occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Denique mille legati iterum Tyrum missi sunt, ubi commorabatur Antonius, in Hierosolymam paratus irruere. Et contra eos uociferantes,

tes, magistratus Tyrriorum directus est, data ei licentia, ut quos comprehendiſſet, occideret: præceptoq; ut eorū po-
testatem cōfirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius eſſent An-
tonij ſuffragio conſtituti. Ante hæc autem Herodes uſque
ad littus cū Hyrcano progreſſus, multis eos admonerat,
ne & ſibi interitus, & patriæ belli cauſa fierent, dum incō-
ſiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ſe-
rentibus, Antonius miſſis armatis, multos occidit: multos
etiam uulnerauit. Quorū & ſaucios cura, & mortuos ſe-
pultura Hyrcanus dignatus eſt. Non tamen ideo qui effu-
gerant, quieſcebāt: perturbādo enim ciuitatē, Antoniū iri-
tabant, ut etiam quos in uinculis haberet, occideret.

Iudæi ab
Antonio
occiſi.

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac
fortuna.

CAPVT

XI.

Ant. li. **B**Arzaſarmane autem Parthorum ſatrapa, Syriā biē-
x 4. ca. nio poſt cum regis filio Pacoro, detinente, Lyſanias
22. patris ſui mortui ſucceſſor Ptolemæi Minæi filij, mille ſa-
trapæ talenta pollicitus, & mulieres quingentas, ei perſua-
det, ut Antigoni in regnū inducerent, Hyrcanumq; depo-
nerent. Impulſus igitur ab eo Pacorus, ipſe quidem per ma-
ritima loca perrexit, Barzaſarmanem autē itinere mediter-
raneo iuſſit irrumperre. Sed maritimorū Tyrj Pacorū ex-
cluſerunt, cum Ptolemæus eū & Sidonij recepſſent. Ille
autem quendā regium miniſtrum, cognomine Suium, equi-
tatus ei parte attributa, ad Iudæam iuſſit accedere, & ex-
ploraturum hoſtium conſilium: & ubi uſus exegiſſet, præ-
ſidio futurum Antigono. Plurimi autem eorū, qui Carme-
lum populabantur Iudæi, ultro ad Antigoni currūt, ad ir-
ruendum alacriter animati. Ille autem ad locū, qui Drimas
Pugna i dicitur, occupandū, cos præmittit: ubi cōmiſſa pugna, de-
Hieroso- lyms. pulſisq; hoſtibus & effugatis, Hieroſolymam curſu pete-
bant:

bant: auctiq; multitudine, usq; ad regiam processerūt. Ex-
cepti autem ab Hyrcano & Phaselo, forti acie in foro cō-
fligunt. Ibiq; hostes in fugam uersos, pars Herodis in sanū
concludit: custodēs q; his sexaginta uiros apponit, per aedes
proximas collocatos. Sed hos quidem insensu fratribus po-
pulus, igne consumit. Herodes autem iracundia perempto-
rum congressus cum populo, multos obtruncat: inq; dies
singulos inuicem sese per insidias incursantibus, asidue cæ-
des erant. Instante uero die festo, qui Pentecostes uocatur,
omnia circa templum, totāque ciuitas plebe rustica repleta
est, & pleraq; armata. Et Phaselus quidem muros, Hero-
des autem cum paucis domum regiā custodiebat. Inuasitq;
de improviso hostibus, in suburbano complures quidē per-
emit, omnes autem in fugam uertit. Et hos in ciuitatē, alios
in sanum, alios in extremum uallum includit. Interea pacis
arbitrum Pacorium, Antigonus petit admitti. Exoratus au-
tem Phaselus, & ciuitate & hospitio cū quingentis equiti-
bus Parthum recepit: sed ante quidem specie cōcordiæ ue-
nientem, re autem uera, ut adiuuaret Antigonum. Denique
Phaselum dolo pepulit, ad Barzafarmanem legatos de cō-
positione mittere, quamuis multa dissuadēte Herode, atq;
ut insidiatorē occideret, neue se eius fallacijs dederet: ad-
monente enim natura, barbaros fidem negligere. Exiit etiā
Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnul-
lisque relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros
uocant, cum cæteris Phaselum persequebatur. Sed ubi ad
Galileam uenerunt, indigenas quidem disidentes atque
armatos offendunt, satrapam uero conueniunt satis calli-
de, & officijs amicitiae dolos tegentem. Denique postquā
dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in
maritimum quendam locum deducti, cui nomē est Edipon,
fraudē

Pacori
dolos.

fraudem intelligunt. Ibi enim de promissis mille talentis
 audierunt: & quod Antigonus plerasque mulieres ex his,
 quas ipsi haberent inter quingentas partes deuouisset:
 quodq; sibi semper à barbaris præstrucrètur insidiæ. Olim
 enim capti essent, nisi mora fuisset, dum Hierosolymis
 caperetur Herodes, ne sibi præscius quæ de his ageren-
 tur, caueret, Hæc iam non uerba erant solum, nam &
 custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Pha-
 selus Hyrcanum deferere non est passus, quamuis cum
 sæpius moneret filius, ut fugeret: cui Saramalla Syro-
 rum tunc ditissimus dixerat, quemadmodum essent om-
 nia de insidijs constituta. Sed conuenire satrapam maluit
 atq; in os exprobrare, quod se insidijs appetisset: ac ma-
 xime quia pecuniæ causa talis extitisset, cum plus ipse pro
 salute daturus esset, quam pro regno promississet Antigo-
 nus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione, iurèq; iuran-
 do suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statim-
 que à Parthis qui remanserant, quibusq; iussum erat,
 Phaselus atq; Hyrcanus comprehenduntur: periuria si-
 mul ac perfidiam execrantes. At interim minister ad hoc
 missus, Herodem capere moliebatur: eumq; fallere, ut
 extra murum procederet, sicut sibi mandatum fuerat, co-
 nabatur. Ille autem suspectos habere solitus barbaros, &
 tunc minime dubitans in hostes incidisse literas quæ insi-
 dias indicarent, prodire nolebat, quanquam satis ido-
 neam causam Pacorus obtenderet, epistolas portantibus
 obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse captos, aut
 quicquam de insidijs, sed quæ Phaselus gessisset, his con-
 tineri. Iamdudum autem ab alijs audierat Herodes, fra-
 trem suum Phaselum esse correptum: & Hyrcani filia
 Mariamne prudentissima foeminarum, multis eum præci-
 bus ne

bus ne prodiret orabat, neque se crederet manifestis iam con-
 natibus barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum socijs de-
 liberante, quonam modo clam patraret insidias, nec enim
 fieri posset, ut tantæ sapientiæ iur ex aperto circumuenire-
 tur, nocte Herodes cum propinquis sibi personis, ad
 Idumæam ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito,
 Parthi cum persequabantur. Et ille matrē quidē fratresq;
 suos, despōsatamque puellam cum matre, minimosque fra-
 tres prætereire iter iussit. Ipse autem caute cum famulis
 suis barbaros retentabat: multisq; per omnes conflictus in-
 teremptis, ad castellum Massada properabat. Grauiores
 autem in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cum sem
 per molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio
 aliquandiu etiā acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria
 potitus, cū multos interfecisset, ipsūq; locū in memoriam
 præclari facinoris edificatū, locupletissima exornauit re-
 gia, arcēq; in communissimā cōdidit, ac de suo noīe Hero-
 dion uocauit. Et tūc quidē cum fugeret, multos ad se appli-
 cabat. Postea uero quā de Idumæa uenit, occurrit ei fra-
 ter Iosippus, turbāq; sequētū diminui persuadet: nec enim
 capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autē su-
 pra quā nouem milium multitudo. Itaq; paruit Herodes
 eius cōsilio, et impares quidem necessitati per Idumæā di-
 misit cū uiatico, lectissimos autem maximeq; necessarios te-
 nuit, atq; ita in castellū receptus est. Deinde octingentis ibi
 relictis, qui mulieres defenderent, itemq; cōmēatu, qui satis
 esset obsessis, ipse in Petram ciuitatē Arabiæ perrexit. Par-
 thi autē apud Hierosolymā in prædā uersi, in fugientiū do-
 mos ac regiā irruebant, solis Hyrcani pecunijs abstinentes:
 quæ trecenta talenta superabāt, aliorū uero spe minores in-
 ueniebantur: quoniā Herodes iam pridem barbarorū per-
 fidiam

Victoria
Herodia.

Hero-
dion.

fidiam sufficiens, quicquid erat in opibus pretiosum, in Idumæam multo ante comportauerat: eiusque sociorum item quisque fecerat. Veruntamen postquam præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, ut omnem terram illam bello implicato replerent: Marisa quoque ciuitate uastata, nec solum Antigonom regem constituerent, uerumetiam Phaselum et Hyrcanum uinctos ei traderent uerberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus truncat, ne solutus quidem mutatis rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli uero uirtute præuētus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto capite interiit: atque ita probato, quod uerus Herodis frater esset, Hyrcanusque degenerasset, uiriliter uita fungitur: dignum operibus humanis obitum assecutus. Fertur tamen et aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed ueluti curandi eius causa, missus ab Antigono medicus, uenenis malis uulnus expleuerit, eoque illum pacto peremerit. Vtrumus autem uerius sit, præclarum habet initium. Denique aiunt eum, priusquam efflaret animam, cognito ex quadam muliercula, quod Herodes euassisset, dixisse: Nunc bono animo discedam, qui ultorē inimicorū uiuum reliquerim. Ille quidem sic moritur: Parthi autē, quam mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus tamen cum Antigono apud Hierosolymā cōpositis, uinctū in parthiā Hyrcanū ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, uelut adhuc uiuo fratre suo, festinabat: ut pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phaselo sperabat auaritiam Barbarorum. Etenim reputabat, si Arabs minus memor fuisset paternæ amicitiae, animoque liberali parcior, uel mutuum ab eo sumeret, quod redemptionis

demptionis causa præberet: pignori opposito ipsius filio, quæ redimeret. Scum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaq; talenta dare decreuerat, interpositis precatione Tyrijs. Sed profecto studium fortuna præuenierat: & Phaselo mortuo, nequicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen uel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Deniq; Malachus rex eorum, præmissis qui hoc admonerent, quamprimum reuerti eum ex finibus suis iubet, simulatione quidem Parthos per legatos petisse, ut Herodem Arabia pellet. Certa uero causa fuit, quod uicem Antipatro debitam, negare proposuerat. Neque pro beneficijs ab eo perceptis, aliquid eius filijs gratiæ rependeret, consolationis egentibus. Imprudentiæ uero suasores habebat, qui Antipatri uellent abiurare deposita. Erant autem circa eum potentissimi. Proinde Herodes quidem, ubi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, unde amicissimos existimabat, eaque respondit nuncijs, quæ dolor imperauit, Aegyptum uersus recedit. Et prima quidē uespera in quoddam agreste sanum, dum post ueniētes recipiebat, tendit. Postero autem die, cum Rhinocoluram, peruenisset, fratris ei mors nūciatur. Acceptoque tanto luctu, quāto curarū æstum deposuit, ibat ulterius. Itaq; Arabem sero facti poenituit: & qui reuocarent eum, quem contumeliose tractauerat, uelociter misit. Herodes autem in Pelusium peruenerat: ibiq; transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: & illi tum famam uiri dignitatemq; reueriti, Alexandriam prosequuntur. Transgressus autem ad ciuitatem, à Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militū fore cū, ad ea quæ parabat, existimante. Posthabitis autē reginæ precibus, neq; hyemis asperitate, neq; marina discrimina, quo minus nauigaret Romā, Herodes Romam nauigat.

extimuit. Circa Pamphylia uero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, uix in Rhodum uehementer bello Cassij sollicitam, saluus euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi et Sabini receptus hospitio, licet rei pecuniariæ preme-
retur inopia, maximam tamen edificat nauim triremem: cæque cum amicis delatus in Brundisium, atque inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternæ gratia, primum conuenit Antonium: eique tam suas quam totius generis clades exponit: quodque affectibus suis in castello relictis, atque obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaque tantæ miserationis casum miseratus Antonius,
 An. lib. et memoria quidem iunctæ cum Antipatro dexterae, tunc
 14. ca. uero ipsius qui aderat, contemplatione uirtutis, etiam tunc
 13. cum regem cõstituere proposuit Iudeorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Non minus autem, quam fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim et seditiosum, et Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarem quidem sciebat, multo quam ipse paratius renouantem Antipatri expeditiones, quas in Aegypto cum eius patre peratulerat: et hospitium et in rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipsius quoque Herodis efficaciam cerne-
 ret. Veruntamen et senatum conuocabat, ubi Messala, et post eum Atratinus, astante Herode, patris eius merita, et ipsius circa populum Romanum fidem prosequiebantur, quo simul hostem Antigoni demonstrarent: non solum quod intra breue tempus his dissidere coepisset, uerum etiam quod antea quoque populo Romano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem cõmoto senatu, cum Antonius etiam bello cõtra Parthos gerendo, utile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoque concilio, Antonius quidem et Cæsar egrediebantur: medium

dium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs magistratibus antecederant, caesuri hostias, decretumq; senatus in Capitolio reposituri. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium coenatum est.

De Bello Herodis c̄ Roma redeuntis, pro
Hierosolyma & contra latrones.

CAPVT XII.

Eodem uero tempore, Antigonus apud Massadam in-
clusos obsidebat, alijs quidem uictui necessarijs abun-
dantes, aque autem inopes. Vnde Iosippus quoque fra-
ter Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas con-
fugere cogitabat: audito, quod eorum quae in Herodem
commiserat, Malachum poeniteret: castellumque reliquis-
set, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimum im-
brium contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis, fu-
giendi causa non erat, adeo ut etiam ultro in Antigoni mi-
litem eruptiones auderent: multosque nunc aperto praelio,
nunc insidijs neci darent: non tamen illis omnia pro uoto
cedebant, sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu re-
uertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, pro-
hibitum missus Parthos, à Syria post illos in Iudeam ue-
nit: uerbo quidem, ut Iosippo & qui unà obsidebantur,
ferret auxilium: re autem uera, ut pecunias auferret An-
tigono. Itaque cū non longe ab Hierosolymis tetendisset,
questu expletus, ipse quidem cum plurima exercitus parte
discessit. Silonem uero cum paucis, ne furtum deprehen-
deretur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem,
sperans iterum Parthos sibi adiumento fore, Silonem in-
terim placabat: ut pendēte spe, nihil inquietaret. Iam uero
naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non par-
ua manu coacta externorum, atque gentilium per Gali-
leam, aduersus Antigonum properabat, Ventidij & Si-

D d 2 lonis

lonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, ut Herodem in regnum deducerent, persuasit. Horum autem Ventidius quibusdam turbas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenerant, componebat. Silonem uero Antigonus in Iudea mercede corruperat. Non tamen Herodes opis egebat: In dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copię. Nam præter paucos, omnis ei Galilea consensit: & propositum habebat præmium necessarium Massadam, ut primum affectus suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Hæc enim prius, quod hostilis esset, eximèda uidebatur: ne dum ipse peteret Hierosolymam, tutamen à tergo aliquod inimicis relinquere-
tur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudens resistendi occasionem, quod eum persecutio premeret Iudeorum. Hos autem Herodes parue manus excussione perterritos, mature in fugam uertit: & Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos utrisque beneficijs debita uicissitudo: plurimos tamen spes, ut à rege certissimo. Iamque ualidissimas quæsierat militum copias: sed Antigonus iter eius impediebat, loca insidijs opportuna præueniens, unde nullum aut minimum afferebat hostibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Massada pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se tam Silonis milites, quam ceteri ex ciuitate iunxerunt, uirum eius timore perculsi. Castris autem positis in occidua regione oppidi, custodes eius partis, ipsum sagittis & iaculis impetebant: ab alijs uero per cuncos excurrentibus, primæ frontis acies tentabantur. Herodes autē primo circa muros præconaria uoce
declarari

Herodes
Hieroso-
lymam
obsidet.

declarari iussit, populi se bono, & saluti ciuitatis aduenisse: poenâsq; ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars Antigoni obstaret, quo minus aut præcones exaudire, aut uoluntatem mutare quispiam posset, quod reliquum erat, suis imperat uirorum defensores aduiscisci: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam uerterunt. Ibiq; tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessarijs acclamarēt, pecuniamq; alimentis poscerent, atque hycmandi gratia in loca opportuna dimitti. Nam ciuitati proxima deserta erāt. Ita omnibus ab Antigono ante prouisis, & incitabat exercitum, & ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum rectores, qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi essent pluri mi conueniendo, rogabat, ne se destituerent, quem scirent à Cæsare & Antonio, & senatu deductum, in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hæc precatus, ipse agros adit: tantâmq; his exhibuit copiam commeatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret: simulq; prospiciens, ne uel in posterum ministrare desinerent, accolæ Samariæ per epistolas ammonebat. Nam ciuitas eius se cliëtele dederat, ut alimenta & uinum, & oleum, & pecora in Hierichunta deferrēt. Hoc ubi audiuit Antigonus, statim qui frumētatu hostes prohiberent, atq; insidijs opprimerent, per agros dimittit. Illiq; iussis obediunt, & magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autē montibus insidebant, si qui exportarent uictui necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quinque Iudeorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti

Herodes
cum Ro-
manis
Hierichunta
uadit.

trecenti, præterea paucis equitibus Hierichūta peruenit:
 & ciuitatem quidem uacuam habitatoribus reperit, quin-
 gentos uero cum mulieribus ac familijs, montiū occupasse
 cacumina, & hos quidem captos dimisit. Romani autem
 in reliquam ciuitatem irruunt, eamq; diripuerunt, cum ple-
 nas domos offēdissent omnigenū cōditionum. Rex au-
 tem apud Hierichunta præsidio collocato, reuersus est:
 Romanūmq; militem in his quæ sibi concesserant, ciuita-
 tibus, hoc est, Idumæa, & Galilæa, & Samaria, hyema-
 turum dimisit. Antigonus quoq; Silonis corruptione me-
 ruit, ut exercitus partem Liddis susciperet in Antigoni gra-
 tiam. Et Romani quidem armorū cura soluti, rebus omni-
 bus abundabāt. Herodes autē non quiescebat, sed Idumæā
 duobus milibus peditum, & quadringentis equitibus, mis-
 so etiam fratre suo Iosippo, commonuit, ne quid noui cum
 Antigono fieret. Ipse autem, matre cū alijs, quos ex Mas-
 sada liberauerat, affectibus suis in Samariam translata,
 ibiq; tutissimè collocata, ut cætera Galilææ subuerteret,
 atq; Antigonum præsidio expelleret, proficiscitur. Cūq;
 Sephorim, licet uehementissime ningeret, peruenisset, fa-
 cillime ciuitatem capit, custodibus eius ante aggressiōem
 fuga dilapsis: ibiq; suis militibus, quos hyems fatigauerat,
 recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduersus la-
 trones in speluncis agentes, direxit animum: qui pleraque
 illius regions incurstantes, non minoribus quàm belli cladi-
 bus incolas afficiebant. Præmissis autem tribus peditū co-
 hortibus, unaque ala equitū in uicū * Arbelam, ipse dic-
 tus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec
 tamen eius incursum hostes extimuerunt, sed armati obuiam
 procedebāt, peritia bellatoris fisci, & ferocitate latronis.
 Deniq; prælio commisso, dextro ipsorum cornu, sinistrum

Herodis

An. lib.

14. ca.

24.

Al. Arbi-
lon.

Herodis in fugam pellitur. Ille autem de suo dextro circumgressus, uelociter subuenit: & suos quidem à fugaretrahit. Irruendo autem in hostes, impetum persequentium refrenabat, donec à fronte pugnantes uiolentiæ concesserunt: qui tamen eos usq; ad Iordanem cædendo persequabatur: & magna fugientium parte perempta, ceteri trans flumiū disiecti sunt: & Galilea metu est purgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorūque causa diutius ibi remorandum fuit. Quamobrem primum laboris fructum militibus rependebat, centumquingenta nummorum drachmas singulis diuidendo: eorūq; rectoribus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pheroræ autem fratri minimo scripsit, ut & foro uenaliū consuleret, muroque castellum Alexandrium cingeret: quæ ab illo curata sunt. Itaque circum Athenas uersabatur Antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos, Silonem atque Herodem accersit: mandato cis per epistolas, ut Iudæ statim ante componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silone dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitantes, mouet exercitum. Istæ autē speluncæ in præruptis montibus erant, undique inaccessæ, transuersosque tantum ac per angustos ascensus habebant: saxumque ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertingebat, rectum uallibus imminens, ut aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremo autem placuit, ut molimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisque demissis arculis exponebatur in ostia speluncarū. Hiq; cum familijs eos mactabant, ignemque repugnantibus iniiciebant. Cūque aliquos ex his conseruare uellet Herodes, ut ad se accederent, uoce præconis edixit. Sed illorum neque uoluntarius se quisquam ei tradidit. Sed &

quos uis coëgerat, multi mortem captiuitati prætulērunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, ut egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quenq; filiorum trucidabat. Herodes autem è specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur: & ut filijs parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autē dictis eius nequaquam mitior factus, insuper uelut humilis animi contempsit Herodem. Et post filios occidit uxorem: deiectisq; desuper mortuis, postremo semetipsum præcipitem misit. Speluncis igitur & qui in his erāt ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret, satis esse arbitratur: eiq; parti Ptolemæo præposito, in Samariam rediit: armatorū quidem tria milia, sexcentos uero equites in Antigonū ducens. Tuncq; propter eius abscessum naçti licentiam, quibus Galileam turbare mos erat, Ptolemæum quidem militum rectorem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant, in paludes atq; in abditissima loca refugiētes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte cōsumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam uero Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia ducūmq; cohortum, aduersus Antigonū mittit Herodi. Eorum autem ducem Macheram, ut se adiutum ueniret, per epistolas mandauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa cōquestus, & pecuniam dare pollicitus. Sed Ventidius (nec enim ad quod missus fuerat, negligendum putabat) cū præsertim plura daret Herodes, in proditione quidē ci
non

non paruit, simulata uero amicitia res Antigoni explora-
tum perrexit, nō admissō Herodis cōsilio, dissuadentis id
fieri. Antigonus autē, quia præsensit quid cogitaret, ciuita-
tem ei clausit, & tanquā hostem ulciscēbatur ex moenibus,
donec Macheram incepti puduit, & in Amathuntem ad <sup>Machæ-
ræ info-
lentia.</sup> Herodē recessit. Iratus autē quod res aliter cesserat, quos=
cunque Iudeos offendisset interficiebat, ut nec uel Hero-
dianis parceret: sed ut Antigonianus, omnibus abutebatur.
Hæc cum ægre ferret Herodes, in Macheram quidē uin-
dicare uoluit, tanquam in hostem, iracundiā uero repressit,
& ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Ma-
chæræ iniquitatē. Ille autē delicta sua reputās, uelociter re-
gem cōsequitur: utq; in gratiā secum redeat, multis preci-
bus efficit. Neq; tamē Herodes à proposito suo reuocatus
est quo minus ad Antoniū pergeret. Sed cum audisset eum
magnis uiribus oppugnare Samosatā, iuxta Euphratē ua-
lidissimā ciuitatem, acrius festinabat. Opportunū hoc tem-
pus esse perspiciens demonstrandæ uirtutis, & ut magis
magisq; placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit,
finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis. Ma-
gnāque prædæ parte sibi destinata, ut Antonius quidem,
quanquam eius uirtutem antea mirabatur, tamen etiam tūc
magis eandem opinionem haberet, multumque ad hono-
res eius spēmque regni adderet, Antiochus uero tradere
Samosatam cogerebatur.

De Morte Iosippi, & obsidione Hierosolymæ per
Herodem, & Antigono occiso.

CAPVT XIII.

DVm hæc agerentur, res Herodis in Iudea fractæ An. lib.
sunt. Reliquerat enim Iosippum fratrem suum, qui 14. cæ-
omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut neque ante pi. 25.
reuerſionem suam aduersus Antigonum commoueretur,

D d 5 quia

Al. Gu-
ta.

quia non firmum esset auxilium Macherae, quantum delictis superioribus probaretur. Verum Iosippus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor praeceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machera secum missis petit, ut maturo messium tempore frumenta diripiat. Incursu autem hostium per montana atque aspera loca oppressus, et ipse cadit, magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus, et omnes Romani milites pereunt. Recens autem lecta de Syria cohortes erant, nec ueterum militum quenquam permixtum habebant, qui belli posset ex operibus opitulari. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eo processit iracundiae, ut mortuum quoque Iosippum uerberaret. Denique nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talenta Pheroras frater precium redemptionis offerret. Tanta uero nouitas, post Antigoni uictoriam, Galilaeae res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates, Herodis studiosos, lacu submergerent: multaque in Idumaea quoque mutarentur, ubi Machera castelli cuiusdam instaurabat moenia, cuius nomen est* Tongitha. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatis, Antonius, et praeposito Syriae Sosio iussu ut Herodem quoque aduersus Antigonom adiuuaret, discessit in Aegyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudaeam praemissis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse cum caetera manu militum sequebatur. Herodi autem prope degenti apud Daphnen Antiochia, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumque turbatus prosiluisset estratis, ecce nuncij cladis intrabant: quare pra dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra uires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit, ostin-

occurring montis accolae assumit auxilio, unamque his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce, Galileam ingressus est, hostesque obuios in eum quem reliquerat locum aduertit: et assidue quidem castellum oppugnare tentabat. Sed prius quam id caperet, asperima hyeme coactus, in vicum proximum recepit exercitum. Paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis praesidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, ut castellum nocte desererent. Iamque per Hierichuntam properans ibat, ut quamprimum interfectores fratris sui posset ulcisci, ubi etiam mirabilis ei monstrique similis casus evenit. Unde praeter spem liberatus, opinionem quod deo charus esset adeptus est. Nam cum multi honorati uespera illa coenauissent, postquam dimisso conuiuium omnes egressi sunt, confestim coenaculum cecidit. Id autem commune sibi tam periculorum quam salutis indicium, quantum ad futurum bellum pertineret, esse coniiciens: mane primo castra commouet, hostiumque sex circiter milia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina, et manu quidem cum Romanis conferere non satis fidebant. Lapidibus autem ac telis eos, dummodo plurimos sauciarent, eminus appetebant. Vbi Herodes quoque ipse praeteriens, latus iaculo uulneratur. Antigonus autem se non solum audacia suorum, sed etiam multitudinem superiorem uideri cupiens, Pappum quendam ex cotubernaliis suis cum manu militum in Samariam mittit, quibus quidem Machera erat palma uictoriae. Herodes uero terram peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duoque habitatorum milia consumit. Exustusque domibus, ad exercitum redit, circa vicum, qui appellatur Camacome tendentem. In dies autem singulos magna ei multitudo Iudeorum, uel ex ipsa Hierichunte, uel ex alijs regionibus accedebat: cum hos odium

De casu
coenaculi.

Al. tria.

Pappus
dux Antigoni.

odium moueret Antigoni, alios ipsius Herodis præclara facinora. Enimuero multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congredi festinâte, Pappi milites neq; multitudinc hostium, neq; impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt, cæteri quidem paulisper restiterunt.

Victoria
Herodis.

Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculosius dimicans, dummodo eius ulcisceretur autores, aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros aggrediēdo, uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occubentium strages, cum alij quidem in uicum unde uenerāt compellerentur, nouissimus autem ipse instaret, atque infinitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes, in ciuitatem incidit: cum omnes quidem armatorum domus essent refertæ, plenâque propugnatorum de super testâ: & quoniam foris deprehensos facillime superabat, disturbando ædes intus abditos extrahebat, alios conuulsis obrutos fastigijs, multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam, eum gladijs armati milites excipiebant. Tantâque cadauerum per omnes uias multitudo congregata est, ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagâ hostes adeo non tulerunt, ut confluentium turba, cōspectis qui in uico perissent, fuga discederent. Statimq; successu fretus Herodes, ad Hierosolymâ perrexisset, nisi eū hymis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendæ uictoriæ fuit impedimentum. Et ne penitus opprimeretur, Antigonus obstitit, qui ciuitatem iam deserere cogitabat. Herodes autem ad uesperam, cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatum ibat. Siquidem unus tantum puer eum sequebatur. Et priusquam in balneum perueniret, obuius ei quidam ex hostibus

Bona
fortuna
Herodis.

ex hostibus gladio armatus excurret, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneū, sed perculsi etiam tunc metu ac latitantes, ut regem uiderunt, illum quidem stupore debilitati ac tremantes, cū incrimis esset pratercunt. Exitus uero qua fugerent cursu petebant. Itaque cum alius casu, qui eos comprehenderet, nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, oēs effugiunt. Postero autem die Pappū quidem, Antigoni militum ^{Pappus occidit.} ducem, abscisso capite obrūcat. Idque Pheroræ magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris ultionem. Namque Pappus erat qui Iosippum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit, in Hierosolymā regressus est: murisq; admoto milite (annus autem tertius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus) pro templo castra posuit, quā facilior erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo, suburbanisq; diuisis, tres quidē leuare aggeres, & super eos turres edificare iubet. Relictis autem, qui operibus instarent, efficacissimis amicorum: ipse in Samariā uadit, uxore accepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam, ut diximus: & domū obsidet, subcisiua opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. Igitur ubi eā duxit, ad Hierosolymā redit, auctus militum copijs: eiq; Sosius cum magna manu equitum peditumq; sociatur: qua mediterraneo itinere præmissa, per Phoenicem ipse remeauit. Vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones undecim, equitumque sex milia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, propè à septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quibus rex fuerat declaratus: Socius uero Antonio, à quo milites quibus præerat asciret missos Herodis auxilio. Iudeorum

deorum autem intra ciuitatem agentium populus uarie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens, furore agebatur, multaque ueluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent, in collegio conglobati, multis modis latrocinabantur: maxime & locis oppido proximis uictui necessaria diripientes, neque aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores, obsidentibus oppositi, è muris opus aggerum prohibebant, & contra instrumenta oppugnantium, semper nouam aliquod obstaculum moliebantur. In nulla autem re, sicut in cuniculis, superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam uero alimentorum longinquis transuersionibus adiuari disposuit: ac pugnae intenti, quamuis omnem modum audaciae supergrederebantur, Romanorum tamen peritia uincebantur. Nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, confligebant. Ex improviso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quam muri aliqua pars dirueretur, alteram eius uicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam usque ad ultimum repugnare decreuerant. Denique tanto exercitu circumfidente, per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his, quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia sano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubique mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodi uero, manu Iudaica summo intenta studio, ne quis penitus ex aduersarijs resideret. Maetabantur autem quam plurimi: & per angustiores uicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad tem=

ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Denique licet rex ubique mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dexteram continuit: sed ueluti furentes, omnem persequabantur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neque priorem neque præsentem fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prostrernitur. Ille autem nihil eum tantæ mutationis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigonom appellauit: neque tamen etiam custodia liberum dimisit ut sceminam. Itaque ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes autem quoniam hostes uicisset, ut externa quoque auxilia sub iugum mitteret, providebat. Visendi enim templi, sanctorumque eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamque rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiam refrenabat: acerbiorẽ, quàm si uictus fuisset, existimans sibi fore uictoriam, si quod uideri nefas esset, culpa sua uisum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosium, si uacuefacto uiris & pecunijs oppido, Romani regem se solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium cæde, totius orbis terræ imperium, uile pretium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente, ut pro labore obsidionis præclaram licentiam milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum esse firmavit. Atque ita redemptis patriæ reliquijs, promissa compleuit. Nam & militum quenque liberaliter, & pro merito duces, ipsumque Sosium regia largitate donauit, ut nemo egens pecunijs abiret. Post hæc Sosius aurea corona deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio uinctum Antigonom An. lib. ducens. Et illum quidem uana spe uitæ cupidum usque ad ultimum diem, ignauia digna securis excepit. Rex autem pi. i.

Herodes

Amor
Antonij
& Cleo-
patræ.

Herodes discreta multitudine ciuitatis, suarum quidē par-
tium studiosos, quo magis beneuolos sibi faceret, honorifi-
ce tractabat: Antigonianos autē neci tradebat. Et cum pe-
cunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet.
Antonio cuiusq; comitibus misit. Non tamē omnino ne quid
pateretur ademit. Iam enim Antonius Cleopatræ amore
corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopa-
tra, ubi tantā cognationem suā seuitia persecuta est, ut neq;
propinquus sanguine supercesset, cædis rabiem contulit in
extraneos: Syrorūque optimates apud Antonium criminā-
do suadebat eos interfici, ut eo modo cuiusq; possessiones
dominio suo facilius quereretur. Postea uero quā in Iu-
dæos atq; Arabas usque extendit auaritiā, ut reges eorū
Herodes & Malachus interirēt, occulte moliebatur. De-
nique cum uel in parte præceptorum resipuisse Antonius,
occidere quidem bonos uiros tantosque reges iniustum esse
dixit: quod autem his morte propius erat, inter amicos
ultra non habuit: sed multa terra ex eorum præcisa finibus,
& quod erat in Hierichunte palmetum in quo Balsamum
gignitur: ciuitates, præter Tyrum, & Sidonem, cunctas
intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potita domi-
nio, ad Euphratem usque Parthis bellum inferentem pro-
secuta Antonium, per Apamiam & Damascum in Iudæam
uenit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infen-
sum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis an-
nuis, abscissas regno suo possessiones, impetrat sibi locari.
Ipsamque omnibus obsequijs placans, in Pelusium usque
ducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Par-
this aderat, captiuūque Artabaz in Tigranis filium dono
Cleopatræ ducebat. Nam cum pecunijs omniq; præda,
Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs

De infidijs Cleopatraz, & Herodis prelio contra Arabes & terræmotu.

CAPVT

XIIII.

Concitato autem bello Acciaco, Herodes quidem cū An. lib.
Antonio proficisci paratus erat. Et alijs per Iudeā 15. ca.
turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, quem uicum Anti- 5.
goni soror tenebat. Veruntamen à Cleopatra callide, ne
periculorū Antigoni particeps fieret, interclusus est. Re-
gibus enim, ut diximus, insidias tendens, bellum in Arabas
ut Herodi cōmitteret, persuadet Antonio. Quos si uicif-
set, Arabiæ: sin autem uictus esset, Iudeæ domina cōstitue-
retur: alterumque potētium per alterum pessundaret. Sed
hæc eius uoluntas ad Herodis cessit arbitrium. Nam pri-
mum pignoribus hostium captis, magnum quem confluau-
rat equitatum, circa * Diofpolim in eos mittit, & quam- Al. Di-
uis fortiter resistētes, superauit. Cum autē iam uicti essent, on.
maiore motu Arabes suscitantur: & infinita manus in uicū
Syriæ* Codescanathan congregati, expectabant Iudeos. Al. Cha-
nan.
Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellum con-
sultius administrare tentabat, castrāq; muro cingi præci-
piebat. Non tamen ei paruit multitudo, sed priore uictoria An. lib.
freti Arabas impetunt. Et prima coitione in fugam uersos 15. ca.
urgebant: in persecutione uero insidijs periclitatur Hero- 16.
des, uici * Canathon indigenis ab Athenione dimissus, qui Alias. Ca-
lon.
ex Cleopatraz ducibus semper ei fuerat inimicus. Nancque
horū incursu recreati Arabes, pugnam repetunt: iunctisq;
agminibus circa saxosa loca & deuia, Herodis militem fu-
gant, plurimis cæde prostratis. Qui uero ex prælio serua-
ti sunt, in uicum Ormuzam confugiunt. Vbi etiā castra co-
rum cum hominibus circumgressi Arabes, sicut erant plena
ceperunt. Neq; multo post accepta clade Herodes aderat
cum auxilijs, seriùs quàm usus poposcit. Huius ei uulneris
E e causa

causa fuit, præpositorum militibus contumacia, quod iussis obedire noluerunt. Nō enim repentino cōmisso prælio nullum Athenio insidiandi tempus habuisset. Rursus tamē ultus est Arabas, assiduis fines eorū incursionibus inquietās, quodq; semel uictus est, sæpe reuocauit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Acciaco bello feruente. Nanq; ueris initio terra mota, infinita quidē pecorum, triginta uero hominū milia peremit, cū exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibiq; tamē Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs grauius semper aliquid affingens. Vnde uelut omni subuersa Iudæa, terræ obtinendæ spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se uenerant à Iudeis. Herodes autē aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magnitudine quàm assiduitate calamitatū fractā, ad repugnandum incitare tentabat, hæc dicens: Rationem habere nō uidetur, cur uos præsens formido perculerit. Nā diuinæ quidem indignationis plagas mœrori uobis esse nō miror. Ignauum est autem perpeti idem etiam, cum incursus hominum repellendi sunt. Ego enim tantū abest ut hostes post terræ motum pertimescam, quod magis non putauerim dominum hanc illis illecebram dimisisse, ut poenas redderent. Non enim tantum manu armisq; freti, quātum nostris calamitatibus, ueniunt. Fallax autem spes est, quæ non suis uiribus nititur, sed alienis aduersis. Neque uero uel secundæ res uel contrariæ, apud homines certæ sunt: sed in utrāque partem uideas fortunam nutare uicissim: & exempla uobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore uictores, post ab hostibus uicti sumus: & nunc ergo, quātum æstimare licet, illi capientur, uictores se fore creden-

Herodis
oratio.

credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus autē providentiam docet. Itaq; mihi quidem, hoc ipsum quod timetis, fiduciam suggerit. Nā cum ferociores quā opus erat fuistis, & præter uoluntatem meam in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autem uestra cunctatio, & minus alacer animus, ut uidetur, certam mihi uictoriam spondet. Conuenit tamen ante prælium sic esse affectos, in ipso autem opere uirtutem erigere: consceleratisq; hostibus planum facere, quod neq; humanum ali- quod malum, neq; ira coelestis unquam deprimit fortitudi- nem Iudeorum, donec spiritum uitæ ducūt, uel eorū quis- quam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquo- ties penē captiuos abduxit. Nihil autem uos terreat rerum anima carentium metus: neq; arbitremini, terræ concussio- nem, alicuius futuræ cladis esse portentū. Naturalia nanq; sunt elementorum quoq; uitia: nullūque damnū inferunt, nisi quod ex ipsis euenerit. Nam pestilentiam quidem, uel famis uel terræmotus signū aliquod, tardius fortasse præ- cesserit. Ipsa uero cum extiterint, sui magnitudine finiu- tur. Cæterum quid nobis amplius, quā terræ concussio, bellum nocere poterit etiam uictis? imò enim uero maximū imminentis excidij monstrum, non sponte sua, neq; alienis manibus inimicis accidit, qui legatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter immolauerunt, talesque deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maxi- mum eius lumen inuictamque dexterā, sed continuo poenas dabunt: si patrio repleti spiritu, in uindictam uiolati fœde- ris animos excitemus. Pergite quisque non pro cōiugibus, neque pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi: sed legatorum cedis ultores. Illi melius quā nos qui uiui- mus exercitū regent: uobisq; mihi obedientibus, periclitæ-

Congre-
dit Hero-
des con-
tra ho-
stes.

bor ipse pro ceteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem uestram sustineri nō posse, nisi temeritate le datur. His adhortatus milites, ubi eos alacres uidit, sacra deo celebrauit: deinde cū exercitu Iordanem fluvium transgressus est. Castris autem Philadelphie positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castello cōtenderet, pugnam eminus iritabat, quamprimum cupiens cōgredi. Nam & hostes premiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidē regij facile repulerunt, collēmque tenuerunt. Ipse uero quotidie producto ad praelium milite, instructaque acie, Arabas laceſſebat. Cum autem nemo contra procederet (quædam enim eos uehemens formido tenebat, & ante multitudinem dux Althenius timore obriguerat) uallum eorum disturbabat ipse aggressus, eoque modo coacti ad pugnam confusis ordinibus, mixtiq; cum equitibus pedites egrediuntur: etsi multitudine superiores, Iudeis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret uictoriæ desperatio. Et quamdiu quidem resisterunt, non magna eorum cædes facta est: ubi uero terga nudauerunt, multi à Iudeis, multi uero à semetipsis cōculcati perierunt. Deniq; milia quinq; in fuga ceciderunt, cæteraque multitudo in uallum compulsa est, eosque statim circumseptos obsidebat Herodes. Et licet armis propè adesset excidium, tamen aque penuria uehementer urgebat. Cum rex arrogantius eorum legatos despiceret, & talēta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: deniq; ardescēte siti, cæteruatim exeuntes, ultro se Iudeis tradebant, adeo ut quinque diebus quatuor milia uincirentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septē milia circumsternit: tam magna plaga ultus Arabiam, extincto uirorum eius spiritu tantum profecit,

Magna
strages
Arabū.

profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

Herodes exaltatus in regnum.

CAPVT XV.

MOx autem illum excepit desueta rerum sollicitudo An. lib. propter amicitiam Antonij, post uictoriam Cæsaris apud Accium. Veruntamen plus timoris habebat, quam 7. ipse patiebatur. Nec enim Cæsar uictum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo superesset. Itaque rex periculis decreuit occurrere: Rhodumque transmissus, ubi Cæsar eo tempore morabatur, adiit eum sine diademate, uisite quidem cultuque priuato, sed fastu regio: neque dissimulata ueritate coram eo hæc dixit: Ego, quidem Cæsar, rex factus ab Antonio, fateor utilem me fuisse regem Antonio. Neque dubitauerim dicere, quod omnimodo armis quoque me gratum expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen et auxilia ei pro uiribus meis misi, et multa frumenti milia: sed nec accepta apud Accium plaga, bene de me meritum deserui. Nam cum auxilij minus commodarem, optimum ei consilium dedi, unam esse dicens Cleopatram mortem aduersorum correptionem. Quam si occidisset, et pecunias ei, et muros ad tuitionem, et exercitum, et metipsum belli contra te socium pollicebar: Sed profecto eius aures Cleopatram amores, et deus, qui tibi uictoriam donaret, obstruxit. Vnde ergo cum Antonio uictus sum, et regiam coronam cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni, spem salutis de uirtute presumens: et ne in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imò uero saluus esto, inquit, et nunc regnato certius. Nam meritus es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, ut etiam felicioribus fidus permaneat: siquidem ergo præclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius, qui magis

Oratio
Herodis
ad Cæsa-
rem.

Respon-
sio Cæsa-
ris.

E c 3 Cleopa-

Herodi
Cæsar
diadema
imponit.

Cleopatræ quàm tibi paruit. Te nanq; lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs cœpisti, quantum apparet, quem ad eorum gladiatores idonea auxilia misisse perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipse quoq; bene tibi aliquid facere, ut non queras Antonium. Huius sermonis humanitate, regem ne quid de amicitia sua dubitaret, hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgentiam decreto consignat: in quo multa magnifice in eius laudem allocutus est. Ille autem prius cum muneribus delinitū rogabat, ut Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Antonij, iuberet absolui. Sed uicit iracundia Cæsaris, multa illum & grauius pro qua rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea uero ad Aegyptum euntem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis acceptis regni diuitijs, tumq; primum cū eo militem inspiciēte, circa Ptolemaidem equo uectus est, coenamque illi cum omnibus amicis exhibuit, atq; insuper exercitui eius epulis cuncta distribuit. Prospexit etiam ut per arida loca proficiscentibus ad Pelusium, atque inde redeuntibus, aquarum copia non decisset. Nec fuit quicquam utensilium, quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis paruum esse Herodis regnum, tam Cæsar quàm milites existimabant. Ideoque postquam uenit in Aegyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, non solum ceteros eius honores auxit, uerum etiam regno partem finium addidit, quam Cleopatra dempserat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumque insularum ciuitatum Gazam, & Anthedonem, & Ioppem, & Pyrgon Stratonis: & ad hæc satellites quadringētos Galatas ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autē magis liberalitatē Cæsaris incitabat, quàm magnus

An. lib. tercia Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumque insularum ciuitatum Gazam, & Anthedonem, & Ioppem, &

9. Pyrgon Stratonis: & ad hæc satellites quadringētos Galatas ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat.

magnus animus accipientis. Post primam, uero Aftiadem etiam regionem quæ Thracon uocatur, eius ditioni subdidit, eiq; continentem Bathaneam, itémque Auranitem. Ex huiusmodi causa Zenodorus qui domus Lysaniæ cōductor erat, non cessauit unquā ex regione quæ Thracon dicitur, latrones Damascenis immittere. Illi autem ad Varronem tunc rectorem Syriæ confugerunt, eumque deprecati sunt, quo suas misérias Cesari declararet. Caesar autem his cognitis ei rescripserat, ut latrocinium penitus curaret extingueret. Varro autem milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terrā, ipsamq; Zenodoro abstulit: quam Caesar, ne latronum denuo contra Damascū receptaculum fieret, Herodi dedit, eumq; præterea totius Syriæ procuratorem cōstituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciā, ne quid eo incōsulto procuratoribus liceret annuū ministrare præcepit: ac Zenodoro mortuo, terram omnem quæ inter Trachonem & Galileam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cesare quidē post Agrippam amabatur, ab Agrippa uero post Cesarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentiae partē obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificijs instauratis & conditis ab Herode; Deq; munificentia, qua usus est erga exteras gentes; eiusq; felicitate.

CAPVT XVI.

ITaque anno regni sui quintodecimo, & templū instauit, & duplum terræ spatium quàm fuerat circa templū, muro amplexus est, ingenti sumptu & magnificentia pitibus singulari. Augmento erant in ambitu fani magnæ porticus, eiq; iunctum à septentrione castellum: Et illas quidem à fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus, quàm regni sedes largis opibus renouatum, Antoniam uocauit, in

E c 4 honorē

De Seba-
ste con-
dita.

Al. Pan-
neas.

Al. no-
men.

honorem Antonij, Quin etiam domo sibi regia in superio-
ri parte ciuitatis extructa, duas edes in ea maximas atque
pulcherrimas, quibus ne templum quidem usquā conferri
posset, edificauit: easq; amicorum uocabulis unam Cæsa-
ream, Agrippium alteram nominauit. Nec uero solis te-
stis memoriā eorum et cognomina circumscripsit, sed in
totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam
in Samaritica regione, oppidum mure pulcherrimo per
uiginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis
eò sex milibus colonorum, terrāq; fecundissima his attri-
buita: Vbi templum quoq; maximum inter ædificia collo-
cauit, et circum id aream triū semis stadiorum Cæsari de-
dicauit, eiusdemq; oppidi habitatoribus præcipua legum
beneficia præstitit. Insuper his alterius terræ adiectione
donatus à Cæsare, aliud ei templum circa Iordanis fontem
candido marmore posuit, qui locus appellatur * Pannium.
Vbi montis quidam uertex in præcelsum editus, propter
subiecti lateris uallem specus aperit umbrosus: qua profun-
dæ altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ recepta-
culum cōcauatur, ut stagnantis aquæ copia demittentibus
aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat.
Foris autem de speluncæ radicibus oriuntur fontes: et (ut
quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed ueri fidē
in posterioribus indicabimus. Quin et apud Hiericunta,
inter castellum Cyprum et priores domos regias, melio-
res alias, et quæ commodiorem usum præberent aduenien-
tibus fabricatas, eorundem amicorum nominibus uocita-
uit. Prorsus non est idoneus regni locus, quem honore Cæ-
saris nudum reliquerit. Postea uero quā fines suos tem-
plis repleuit, in provinciam quoque * honores eius effu-
dit, et in multis ciuitatibus templa quæ Cæsaria uocātur,
constituit.

constituat. Cum autē inter maritimas ciuitates uidisset unā uetustate iam fessam, quæ Stratonos pyrgos uocabatur, et pro loci natura munificentia suæ capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, et in ea maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter Doram et Ioppen, quarum media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeo fuit importuosa, ut omnes qui ad Aegyptum ex Phoenice nauigarent, in salo fluctuare cogerentur, minas Affrici metuentes: Cuius etiam mediocris aura, tantas undarum moles ad scopulos erigit, ut remeante aestu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Pyrrhæo maiorem portum fabricauit, et in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quāquam omnis ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, ut firmitas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo uero tanta esset, quasi nulla res ardua præpedisset ornatum. Metitus enim, quantum diximus, portui spatium per uiginti ulnas in profundum saxa demissit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, et altitudinis nouem, et latitudinis decem, nonnulla uero etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatio quod undam celabat, in*ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum re-

Al. trecentos.]

pellendis erant fluctibus ante constructi, unde etiam procymia dicebantur: ceteri autem saxeo portus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarum maxima atque pulcherrima ex parente Cæsaris Drusium cognominata est: Crebri autem fornices ad deducenda quæ portus haberet: proque fornicibus, et circum eos, pila saxea, et lata, quæ naues egredientes exciperet, deambulatio. Aditus autem septentrionalis erat. Ventorum enim pro situ loci

E e 5 placis

placidissimus est boreas. Ad ostium uero, statuae siue colossi tres, utrinque fulti columnis: quarum à leua quidem intrantibus, stantes solidas turris sustinet: Dextra uero duo proceri lapides iuncti, et partis aduersae turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexe, candido itidem lapide, pari que mensura spatiorum, ciuitatis uice tendentes in portum. Contra ostium uero portus, in colle, Caesaris templum magnitudine simul et pulchritudine praecipuum: statuaque in eo Caesaris siue colossus non minor quam Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, et Iunoni, quae Argis est. Opidum autem provinciae dedicauit, rebusque aduectitijs portum, Caesari uero conditoris honorem, unde ciuitati Caesarcae agnomen im-

An. lib. posuit. Quinetiam et cetera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna uocabulo collocauit: et quinquenniali certamine instituto, nomen ei Caesaris donauit. Primusque et lib. ipse in centesima nonagesima et secunda olympiade maxima praemia proposuit: ut non solum uictores, sed et proximi et tertij successores eorum, regalibus diuitijs potirentur. Anthedona quoque renouatam, quam bella subuerterant,

Agrippium. Agrippium uocauit: nimiamque beneuolentia, nomen amici etiam portae inscripsit, quam ipse in templo edificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam dilexit, nam et patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, fluminum arborumque ditissimam, eamque Antipatridem nuncupauit. Et super Hiericunta castellum, natura tutum, et pulchritudine praecipuum, muro cinxit, atque in honorem matris Cyprum uocauit. Fratrique Phaselo turrim cognomine Phaselidem Hierosolymis edificauit, cuius ambitus et in magnitudine liberalitas postea declarabitur. Aliamque ciuitatem in regione quae de Hiericunta in boream

Cyprus.
Phaselus.

reant.

ream mittitur, Phaselum nominauit. Cognatis autem et amicis æternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit immemor: sed castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de suo nomine Herodium uocauit: tumulianque Astoiden, qui manu factus stadiorum sexaginta spatium ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitum autem complcuit ædibus regijs liberalissime exornatis: ut non solum interna mæbrorum facies clarior esset, uerum etiam foris parietes ac mæseriæ, testæque largis infusa diuitijs elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti sumptu ex longo interuallo induxit, perque ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit ascensum. Erat autem totus collis manu factus, et uehementer excelsus. Qui et aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ et sarcinas et amicos recipere possent, ædificauit: ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse uideretur castellum: circumscriptione uero, domus regalis. Tantis autem constructis edificijs, animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Nanque apud Tripolim et Damascum et Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnasia dicunt: Bibli autem murum exedras uero et porticus, forasque et templa Berithi ac Tyri: necnon et apud Sidonem, et Damascum theatra condidit. Maritimis autem Laodicæsis aque ductum: apud Ascalona uero Nymphæa siue lacus ornatissimos, et balneas, item peristylia, tam opere quam magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusque præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tamquam regni sociæ, agris quoque donatæ sunt. Ad exhibitionem uero thermarum alijs redditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Comis, ne quando

Frumēta
ab Hero
de egēti-
bus ad-
ministra-
ta.

quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egentibus: & insulis Rhodiorum ad instruendam classē pecunias sæpe, multisque in locis præbuit: incensumq; Pythium in meliorē formam reparavit sumptibus suis. Quid dicam cius in Lycios aut Samios liberalitatem? perq; omnem Ioniam eorum, quæ desiderasset quisq;, largitiones? Nōne etiam Athenienses, & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donarij? Nōne Antiochenſium Syriæ plateam, cum plēna coeni ab oībus iūaretur, per uiginti stadia prolixam, stravit polito marmore: declinandisque imbribus, quā longa eſſet ornauit? Sed hæc quidē propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum. Quod autem Elidensibus præstitit, non solum Achaïæ cōmune, sed etiā totius orbis terræ munus uidetur, per quem olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hos deficere sumptuū uideret inopia, quodq; solū ex ueteri gratia restabat effluere, non solum agonitheta ipse factus est, eo lustro, quod cū Romam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum questus instituit, ut nunquā eius memoria agonithetæ munere fungi desideret. Inextricabile opus crit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phaselitis & Balancotas: aliāq; circa Ciliciam municipia leuauit annuus pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quam pateretur inuidiā: uelut maius aliquid aucuparetur, si beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quā qui eas haberent. Quin & corpore usus est, quod animo conueniret. Cūque summus uenator eſſet, in hoc tamen ipso, equitandi peritia quæ cuperet, assequebatur. Denique uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis ceruis & onagris

onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri nō posset. Itaque multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum librator uidebatur egregius. Præter animi autē corporisq; uirtutem, fortuna quoque secunda usus est. Raro enim contra uotum eius, belli cessit euentus. Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut proditione quorundam, aut temeritate militum factum est.

De dissidio Herodis cum filijs Alexandro & Aristobulo.

CAPVT. XVII.

AT uero publicam ei felicitatem moerores inuidere An. lib. domestici, & aduersi casus ex muliere coeperunt, 15. ca= quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potesta= pi. 3. 8. tem repudiata quā prius acceperat uxorem, ex Hierosoly= 9. & mis genus ducentē quæ Dosis uocabatur, Mariannen sibi lib. 16. coniunxit, Alexā dri filiam Aristobuli filij: unde domus eius ca. 13. in discordiam uenit. Et antea quidem, maxime uero postquam Romam regressus est. Nam primum Antipatrum ex Dosithe filium, eorum causa quos de Mariamne suscep= rat, expulit ciuitate: solis festis diebus eò commeandi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum propter insidiarum suspicionem pere= mors Hyrcan. mit. Quem captum quidem, occupata Syria, Barzafarmas abduxerat: miserati uero gentiles liberauerāt, qui ultra Euphratem colebant: Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transiret, non interisset, Verum mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. Hoc enim fretus, multo que amplius patriam desiderans uenit. Herodem autem commouit, non quod regnum affectaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinque autem filiorum quos ex Mariamne suscep= rat, duæ foeminae, cæteri marces erant. Horumq;

rumq; minimo Romæ in studijs mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariannes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, ut eorum nihil sentiret, quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum namque in eum Mariannes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis, inimicitarum probabiles causas, ex amore uero fidutiam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset obijciebat, quæq; in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim uel huic, quanquam puer erat, parcebat: quem pontificem in decimosextimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atque ille qui dem cum sacra ueste amictus, ad aram accessisset festo die, populus omnis illachrymauit: & tamē noctu missus in Hierichuntā, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Galatis, interijt. Hæc igitur Herodi Mariæne probro dabat, sororemq; eius & fratrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autem indignatione mulieres sæuiebant: & quo maxime commoueretur Herodes, insimulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ uerisimilia fingerentur, hæc accusantes, quod in Aegyptum imaginem suam misisset Antonio: proq; immoderata libidine, absentem se properasset ostendere uiro, mulierum cupidine insanienti, & qui uim posset inferre. Id ueluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem, maxime quidem amoris causa emulatione succensum. Deinde etiam cogitantem Cleopatram sæuitiam, cuius gratia & Lysanias rex, & Malachus Arabs erāt perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaque profecturus Iosippo Salomes sororis sue

sue uiro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolū, commendabat uxorem: mandato ei clām, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosippus non maligne, sed regis amorem mulieri cupiens demonstrare, quod ab ea nec mortuus pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multa; inter fabulas de affectu iurante, quod; nunquā esset alterius mulieris amore captus: ualde, inquit, amor nos tuus mandatis Iosippo comprobatus est, quibus ut me occideret, precepisti. His auditis quæ occulta credebat, amens erat Herodes ilico: nec unquam Iosippum mandata sua proditorum fuisse ratus, nisi eam corrupisset, præ dolore insaniebat. Cum; stratis exiluisset, in regia spatietur, ibi; tunc Salome soror eius arrepto tempore criminandi, suspicionem de Iosippo confirmauit. Vnde Herodes immoderate æmuli dolore furens, confestim utrumque iussit interfici. Deinde poenitudo sequebatur insaniam: & postquā iracūdia cōcidit, amor iterū calefcebat. Tanta uis autē cupidinis erat, ut ne mortuam quidē putaret eam, sed præ ægritudine tanquā uiuam alloqueretur: donec processu temporis, funere cognito, mœroris magnitudine, quem superstitem dilexerat, æquauit affectū. Maternæ autem iracundiæ succedunt filij, & immanitatem sceleris reputantes, nō aliter suspētū patrē quā si hostis esset, habebant. Id; & antea quā diu Romæ in studijs erāt, & multo magis postquā in Iudæam reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mētū quoq; roborabatur affectio. Iam uero maturi cōiugio, unus amitæ suæ Salomes, quæ matrem amborum accusauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum regis. Vnde accessit etiam libertas odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collate sunt. Itaq; apertius quidā cū rege loque=

ge loquebantur, quod ei per utrumque filium instruerentur infidiæ: Alter quidem ultrices materni exitij simul cū fratre armaret manus: alter uero, hoc est Archelai gener, socero fretus etiam fugam pararet, ipsum apud Cæsarem accusaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, ueluti propugnaculo sibi futurū aduersus filios, adducit Antipatrum ex Dosithe susceptum: hisq; illū præponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent, ac priuata matre editum proficientem uiderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur, iram prodebant. Et illi quidem in dies singulos magis magisque negligebantur. Antipater autem etiam sui causa fauorabilis erat: nam et patri blandiri callide nouerat, et uarias inter fratres suos calumnias conferebat, quædam ipse dictitans, amicos uero suos ad alia uulganda submittens, donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse quoque aperte iam successor fuerat declaratus. Denique tanquam rex etiam ad Cæsarem missus est, cultique regio et cæteris obsequijs præter diadema utebatur. Tempore autem illo ualuit etiam suam matrem in cubile Mariamnes inducere: duobusque armorum generibus in fratres usus, blanditijs et opinationibus, regi obrepfit, ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidē secū Romam pater abstractum, ueneni sibi dati reū apud Cæsarem postulauit. Ille autem uix deplorandi copiam nactus: et licet apud imperitissimum iudicem, tamē Herode et Antipatro prudentiorem: delicta quidem patris uerecunde suppressit, in seuerō delata crimina fortiter diluit: periculorumque socio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, et de suis iniurijs questus est: cū præter innocentie cōscientiā eloquentia iuuaretur.

iuuaretur. Erat enim acerrimus in dicendo, postremo pro-
 locutus quod eos pater libenter occideret, auxit facinus,
 & lachrymas quidem cunctis excussit. Vtrum Caesarem sic
 affecit, ut eorū accusationibus spretis, Herodem statim re-
 uocaret in gratiam. Hac autem lege recōciliatio facta est,
 ut adulescentes quidē patri in omnibus obedirent, ille autē
 relinqueret regnū cui uellet. Postea rex Roma reuersus, li-
 cet soluisse criminibus filios uideretur, nondum tamen erat
 suspicionibus liberatus: quoniam argumentū odij sequeba-
 tur Antipater, & si uerecundia reconciliatoris palam pro-
 ferre inimicitias non auderet. Cum aut Ciliciam præter na-
 uigans Eleusam delatus esset, suscepit eū benignissime Ar-
 chelaus, pro salute generi gratiā referens: & redintegra-
 te cōcordiæ causa lætus (quippe nihil moratus amicis Ro-
 mæ scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexan-
 dro) & usq; ad Zephyrium deduxit talentis triginta dona-
 tum. Postea uero quā Hierosolymam peruenit Herodes,
 populo conuocato, tribusq; filiis propē astantibus causam
 reddit protectionis: multasq; deo gratias agit, multas etiā
 Cesari, qui domus suæ perturbationem sedasset: & quod
 regno maius esset concordia filiis præstitisset, quam ego,
 inquit, artius copulabo. Nā ille quidem me regni dominū
 & successorum iudicem constituit. Ego aut cum mea com-
 moditate illi gratias refero, tresq; filios meos reges desi-
 gno, huiusq; sententiæ me socium primum dominum fieri
 precor, deinde uos. Nāq; huic ætas, illis nobilitas successio-
 nem regni conciliat, & quidem magnitudo eius etiā pluri-
 bus sufficit. Quos autē Caesar iunxit, & pater instituit, ob-
 seruate: non iniustis eos, neq; disparibus, sed meritis colen-
 tes honoribus. Nec enim tanta quis reficiet eum letitia, cui
 præter ætatem obsequitur, quantum ei quem despiciet do-

De Ale-
xandro re-
gis Arche-
lai gene-
ro.

loris infliget. Quos aut̃ similes coniunctos esse oporteat, propinquos atq; amicos ego distribuā, & concordie sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionū contentionūq; causas ex contubernaliū nasci malitia: hosque si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autem, ut non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei in me solum spem habeant in præsentia. Non enim regnum, sed regni honorem filiis meis trado: & iucunditate quidem quasi rectores potentur, pondus autem rerum tametsi nolim, meū est. Consideret autem quisquis uestrum etatē meam, uitāq; institutum, necnon etiam pietatē. Nam neq; senex adeo sum, ut de me cito desperetur: neque uoluptatibus assuetus, quæ adulescentium quoque uitam spatio breuiore cōcludunt. Diuinitatē uero ita colimus, ut in longum nos æuū progressuros esse credamus. Quod si quis in contemptum meum filiis meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim, non quod inuideam ex me genitis, honorifice eos haberi ueto: sed quia noui hæc adulescentibus studia ferociæ nutrimenta suggerere. Itaque sic cogitent qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse præmium, seditiosis uero apud ipsos etiam quibus lenocinabātur, infructuosam fore malignitatē. Omnes profecto mecum, hoc est, cum filiis meis sentient. Nanq; ipsis expedit me regnantem, meq; his esse concordem. Vos autem o boni filij sacram primum retinentes mente naturam: cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt: deinde Cæsarem qui nos reduxit in gratiā, meque tertium qui ea quæ iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autē uobis, & uestimenta & obsequia dabo regalia. Dominūq; oro conseruare iudiciū meum, si concordēs critis. Hæc locutus, singulos benigne consalutauit, populūq; dimisit,

fit, alios conuenientia dictis eius optantes: qui uero mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquā simulant. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Nanque Alexander et Aristobulus egre ferebāt confirmatum esse Antipatro meritum. Antipater autem succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum, et reticere secreta nouerat, et quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrium, statim apud Antipatrum erat, et ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferrebat. Nec uel simpliciter aliquid prolocutus, adulescens innoxius habebatur, sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur: maximāque minimis affingebantur, sicubi liberior paulo fuisset. Semper autem, qui cum iritarent, submittebat Antipater ut mendacia sua ueras occasiones haberent: multisque falso uulgatis, unum quid comprobatum, fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum expromeret: nec errasset aliquis, si Antipatri uitam malitie dixisset arcanam. Alexandri uero familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditijs, quibus expugnauit omnia, proditores ac fures eorum quae contra se dicerentur siue agerentur, effecerat. Cum autem caute uniuersa committeret, astutis etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisque personam gerens alijs delatoribus subornatis utebatur. Siquid in Alexandrum nuntiaffent fauore simulato, id quod primo

Delationes Antipatri pro fratribus perdēdis.

reprehendisset, mox otiose astruendo, regis iracundiã pro-
uocabat: omniãque ad insidias referebat, & ut necem pa-
tris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiorem fidẽ
calumnijs suggererat, quã si eum purgaret Antipater.
His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu
adulescentium detrahebat, tantum adijciebat Antipatro.
In eandem uero partem inclinati sunt etiam qui regno pa-
rebant: hi uolentes, alij pro imperio, sicut Ptolemeus ami-
corum charissimus, regisque fratres, ac tota progenies:
omnia nanque in Antipatro sita erãt: & quod Alexandro
fuit acerbissimum, cuncta in eorum perniciem, matris An-
tipatri consilio gerebantur. Nouerca enim senior erat,
multoq; plus quam priuignos oderat, quos regina mater
ediderat. Sed quanquam omnes, ut Antipatro magis obse-
querentur, spes inducebat: non minus tamen precepta re-
gis quenq; ab adulescentibus separabant: qui charissimis
edixerat, ne quis ad Aristobulum uel eius fratrem accede-
ret, aut se ad eos applicaret. Non solum autem regalibus
erat formidini, uerumetiã externis amicis. Nulli enim re-
gum tantum potestatis Cæsar dederat, ut fugitiuos suos,
quãuis ex ciuitatibus non subiectis ei, liceret educere. Adu-
lescentes aut delata in se facinora nesciebant, hisque pro-
pterea capiebantur incautius. Nullus enim palàm incusa-
batur à patre: sed affectu refrigescente paulatim intelligẽ-
tes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autẽ
modo etiã Pheroram patrum, & Salomen amitam, cõtra
illos cõmouit Antipater asidue, uelut cum uxore sermocin-
nando, quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitijs
conspirabat Alexandri quoque uxor Glaphira, multa de
sua nobilitate commemorans, cunctarumq; se quæ in re-
gno uiuerent dominam esse dictitans: paternum enim ge-
nus à

nus à Temeno, maternum autem à Datio Istapfis filio ducere, multumq; ignobilitatem despiciens sororis et uxorum Herodis: quarum quæq; propter formam, nō propter nobilitatē esset electa. Namq; multas ei fuisse diximus uxores: quod licet et Iudeis more patrio plures habere, quod q; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur, propter superbiam et contumelias Glaphiræ, inuisus erat Alexander Salomen autem Aristobulus, et si socrus eius erat, ipse inimicam sibi reddidit, et ante quidem propter maledicta Glaphiræ seuientem: frequenter enim humilitatem generis obijciebat uxori: quodq; ipse plebeiā, reginam uero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciavit. Addebat autem, quod aliorum quoq; fratrum matres idem Alexander et Aristobulus, si regnum obtinissent, tetrices cum ancillis facere minitarentur, ipsos quoq; uicorum scribas, scilicet irridentes, quod literarum studijs operam darent. His commota Salome, quod iracundiam Ant. li. diam cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis 16. ca. autem idonea uidebatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quedam criminatio diuulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum et Aristobulum crebro matrem implorare, casumq; eius cum gemitu atq; imprecationibus cōqueri: ac sepe illo quedam ex Mariannes uestimentis posterioribus diuidente, coniugibus minitari solitos esse, quod cito pro regalibus delicijs nigris uestibus induerent. His de causis, Herodes licet constantem animum adulescentium formidaret, tamen ne spem correctionis absliceret, ad se eos uocauit: Romam enim nauigaturus erat: et quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum uenia, si post hæc meliores fierent,

rent. Illi autem criminationum inuidiam deprecâdo, fictas eas esse dicebant, purgationisq; sue fidem rebus ipsis posse constare: uerum quoque ipsam debere, omiſſa facilitate credendi, aditum maledictus obſtruere. Nunquam enim calumniatores deſorc, dum cui perſuadeatur, extabit. Cum his ciam mature placuiſſent, qui ut patrē præſenti metu reiecto, de poſt futuriſ moerere cœperunt. Etenim cognouere Salomen ſibi eſſe inſenſam, & patrum Pherorâ: uterque autem ſeui & graues erant: ſed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema ſocius eſſet: proprios autem redditus haberet centum talentorum, totiusque trans Iordanem terræ fructus ipſe caperet, à fratre ſibi dono datæ. Quinetiam tetrarcham eum fieri beneficio Cæſaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq; coniugio dignatus erat, ſorore uxoris ſue nuptum ei collocata. Et poſt illius mortem, deſponderat ei filiarum ſuarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimoniũ Pheroras, ancille amore captus, reſugerat. Quamobrem iratus Herodes, filiam quidem nuptum dedit fratris filio, qui poſt à Parthis occiſus eſt. Mox autem morbo Pheroræ uenia data, indignationem remiſit. De hoc autem erat uetus opinio, quod etiam uiua regina Herodem opprimere uoluſſet ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, ut quamuis amantiſſimus frater eſſet Herodis, fide tamen eorum quæ audiſſet, adduceretur ad metum. Itaq; de multis qui ſuſpecti erant habita queſtione, poſtremo ad Pheroræ amicos uenit, quorum nulla quidem fuit de maleficijs aperta confeſſio, ſed quod amita ſuſpecta, in Parthos cogitaſſet effugere prodiderunt: huius autem conſilij & fugæ cõſcium eſſe Ariſtobulũ Salomes maritum: cui rex eam tradidit, poſtquam ſuperior adulteriꝝ cauſa peremptus

emptus est: sed nec Salome criminatione libera manserat. Nam & hanc frater Pheroras accusabat, quod cum Syleo procuratore Obodæ regis Arabum de nuptijs cōstituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Conuicta autem & in hoc, & in omnibus, quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus uero tempestas in Alexandrium transijt, totaq; capiti eius incubuit. Tres erant Eunuchi regis charissimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim uinum ministrare fuit cura, alteri coenam apponere, tertius autem dormitum eum collocabat, & cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata, ui tormentorum coacti, & stuprum statim confessi sunt, & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerunt: quomodo eos se felisset Alexander nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, commemorans: & qui capillos inficeret, ut ob hoc etiam eum adulescentem putarent: uerum se coli oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor. Neque multo post, ab inimicis poenas peteret, fortunatosque amicos suos beatosque faceret, ac præ cæteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clàm parere, militumque rectores. Itemq; ordinum principes occulte ad eum cōuenire dixerunt. Hæc Herodes adeo pertimuit, ut nō auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctuq; submittens, dicta factaq; singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaq; regnū eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisq; odio uel inimicitijs, calumnias finxere, multiq; regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebatur: & mendacio quidem confestim fides habebatur. Erant autem

criminationibus ipsis uelociora supplicia. Denique accusabatur qui modo accusauerat: et cum eo qui ante iustus esset, ducebatur ad poenam. De uita nanque periculum regis questionibus breuiore compendio terminabat. Ad hoc autem scuitie processerat, ut nec eorum quenquam hu-

Antiq. manitus aspiceret, qui accusati non essent: uerumetiam

17. ca. amicis inimitissimum sese praeberet. Itaque multis etiam

3. regno interdixit, et in quos potestatem non habebat, in eos dictis asperis sauebat. Accessit malis Antipater, collectaque propinquorum caterua, nullum criminationis genus omisit. Tantius autem ineptia sua regem commentisque delatorum timor inuasit, ut stricto instare sibi gladio uideretur Alexandrum. Denique subito et ipsum corruptum in uincula coniecit, et in amicorum eius tormenta perrexit: Multi autem tacite moriebantur, nulla uoce supra conscientiam prodita. Alij uero, quibus mendacium impatientia doloris extorsit, de patris cum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixerunt: tempusque obseruare, ut illo dum uenaretur occiso, Romam profugerent. His tamen etsi uerisimilia non erant, sed necessitate cruciatus ex tempore fangebantur: libenti tamen animo rex credebatur, pro consolatione accipiens uincti filij, ne id fecisse uideretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, ultro malis assentiendum putauit, ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, eorumque se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram et Salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam, cum uim noctu adhibuisset inuito. Iamque libri in manibus erant Herodis: multa et grauia de optimatibus clamantes, cum mature in Iudeam Archelaus uenit, metuens genero simul

ro simul ac filia, quibus etiam providentiſſimo conſilio ſuc Ant. li.
 ciarit, regisq; minas arte diſſoluit. Mox enim cum eo cō= 16. ca.
 greſſus, ubi nam eſt, clamat, exitiabilis gener meus? aut ubi 8. 9.
 parricidalē caput aſpiciā, quod meis manibus ipſe lacerā
 bo: addamq; filiam meam bono marito nouo? Nam & ſi cō
 filij particeps non eſt: quia tamen cuiusmodi uiri coniunx
 fuit, inquinata eſt. Miror autem patientiam tuam, cuius pe
 riculum agitur, quod adhuc uiuit Alexander: ego nanque
 ita ex Cappadocia properans ueniebam, ut & qui illum
 reperirem olim deſiſſe ſupplicium: & de filia queſtionem
 tecum haberem: quā tui tueq; dignitatis contemplatione
 illi deſponderam. At nunc de utroque nobis conſulendum
 eſt: licet nimium pater ſis, & ad puniendum inſidiatorem
 filium minus fortis. Permutemus dexterās, & alter alte
 rius iracūdiæ uicarie ſuccedamus. Talibus increpans, quā
 uis pertinacem fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander
 perſcripſerat libros, legendos ei præbet, ſinguliſq; capitu
 lis inſiſtens, cum eo deliberabat. Vnde occaſionem ſui con= Aſtutia
Archelai
regis.
 filij naſtus Archelaus, paulatim cauſas in eos qui ſcriptis
 continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem ſibi
 credere regem uideret, conſiderandum eſt, inquit, ne forte
 aduleſcentulus tot nequiſſimorum inſidijs circumuenciatur
 non tamen ab aduleſcentulo, nec enim apparere cauſam,
 cur in tantum ruerit ſcelus, qui & nunc regno potiretur,
 & ſucceſſionem regni ſperaret, niſi aliquos haberet huius
 perſuaſionis autores, qui ad deterioreſ partem lubricum
 ætatis impellerent. Ab huiusmodi nanque hominibus, non
 ſolum aduleſcētulos falli, uerum etiā ſenes, domosque cla
 riſſimas totāque regna ſolere ſubuerti. Conſentiebat dictis
 Herodes, iramque paulatim remittebat in Alexandro, &
 in Pheroram excitabatur. Namq; hoc librorū quatuor ar=

gumentum: qui ubi propēsiorem esse regis animum sensit, et in omnibus apud eum amicitiam Archelai praevalere, quam honeste non posset, ex impudentia salutem quaesivit. Relictoq; Alexandro, confugit ad Archelaum: Et ille: nō, inquit, uidet quo se pacto eximat tot criminibus inuolutū, quibus manifeste conuinceretur regem insidijs uoluisse decipere, omniumque malorum praesentium adulescenti causa fuisse: nisi malit omnis artibus callidis, et negandi per-
 tinacia, quibus insimularetur omnia confiteri, et à fratre, praesertim cui dilectus esset ueniam petere. Nanque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem latitum. Paruit Archelaus Pheroras, atrāque ueste cum lachrymis, ut quā miserabilis apparet, instructus, ad pedes Herodis accessit: ueniamque meruit postulans, et se quidem sceleratum esse fatebatur. Nanque omnia quae sibi obijcerentur, fecisse. Horum autem causam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaque postquam stetit Pheroras suimet ipse accusator ac testis, tunc cum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, proprijs usus exemplis: Etenim se quoque à fratre multo grauiora perpeßum, naturale ius dicebat anteposuisse uindictae. Quippe in regnis, uelut in magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quam recidi quidem non oporteret, leniter uero curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus, Herodem quidem Pherorae placidum reddidit, ipse autem Alexandro tandiu manebat iratus, filiamque ab eo distractam secum abducturū esse firmabat, donec Herodem cōpulit ultro pro adulescentulo deprecari, ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem cum grauitate Archelaus cui uellet eam praeter Alexandrum collocari, permisit: maximū enim pendere, quo iure inter se affinitatis

tatis inuiolata permaneant: Rege autem sibi filium ab eo donatum affirmante, nisi quod matrimonium diremisset, quod & liberos iam haberent, uxor quoq; ab adulescente diligeretur: quæ si remaneret, peccatorum foret obliuio: si uero discederet, causa de omnibus desperandi: meliorem namq; fieri audaciam, si domesticis affectionibus distrahatur: uix tandem cessit, unaq; & ipse redijt cum adulescente: in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul dubio tamen cū Romam mitti debere, ait, cū Cæsare collocuturū: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Consilium quidem Archelai, quo generum periculo liberauit, peractum erat, & redintegrata concordia in epulis: & humanitate cōiectus, familiariter uersabantur. Abcuntem autē muneribus talentorum septuaginta, scilio quoq; aureo gemmis ornato, & Eunuchis: & concubina donat Herodes, quæ Panichis uociabatur. Itemq; amicorum eius, quenq; pro merito, quin & cognati regis omnes, iussu eius Archelao dona clarissima dederunt: eumq; tam ipse quā optimates Antiochiam usq; prosecuti sunt. Non multo post quidam in Iudeam uenit, Archelai consilijs multo potentior: qui non solum recōciliationem gratiæ Alexandro quæsitam fecit irritam: uerū etiā causa fuit ut periret. Lacon erat genere nomine Eurycles ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. His amplissimis donis Herodi oblatis: uelut eorum quæ aucuparetur illecebra, cū statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatē nihil esse ducebat, nisi regnū sanguine cōparasset. Itaq; regē adulatione falsisq; de ipso laudibus: & sermonis calliditate circūuenit, maturēq; p̄specto eius ingenio dictis, simul & factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nā & rex & oēs eius comites, libēter ciuē

Sparte

Ant. lli.

16. ca.

11.

De Eurycle.

Spartæ patriæ causa, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquam fragilitatem domus animaduertit: fratrumq; inimicitias, et quæadmodum pater in singulos esset animatus, Antipatri quidem hospitio præuentus erat. Simulata uero amicitia fâllebatur Alexandrum, olim se et Archelai socium esse mentitus, quo etiam citius quasi probatus obrepset. Moxq; ab eo fratri quoq; Aristobulo cõmendatus est. Pertentatis autem personis omnibus aliam alio modo subibat: ac primum sit Antipatri mercenarius, et Alexãdri proditor: illum exprobrando castigans, quod cum fratrum sit maximus, spei sue negligat insidiatores: Alexãdri uero, quod regina creatus, et regie uir coniugis, filium priuata mulieris pateretur regno succedere, præsertim cum haberet magnã occasionem Archelaũ: quæ quidẽ adulescenti uera fide suadere uidebatur, quod amicitiam simulasset Archelai. Vnde nec Alexãder quicquam metuens, et de Antipatro quæ se mouerẽt apud eum querebatur: et quod nihil mirum faceret Herodes, si cum matrem illorum interemerit, ipsis quoq; regnum eius auferret: quorum cause Eurycles et misereri eos et dolere pariter simulãs etiã Aristobulum ad ea dicenda pellexit: Atq; ita querelis in patrem utroq; deuicto referens, ad Antipatrum secretò discedit: afflicto quoq; insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse firmabat, ac penè iam strictis gladijs in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrẽ, et ad extremũ necis Alexãdri et Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cumq; audisset Herodem uitam ei se rependere pro beneficijs sibi delatis, et lucẽ referre dixit hospitio: Olim Alexandrum exacuisse in eum gladiũ, et cõfirmasse dexteram: uerum sccleri tanto fuisse impedimento, quod societatem

tatem facinoris aſimulaſſet. Alexandrum enim dicere, non bene ſecum Herodem actum putare, quod regnum obtinuiſſet alienum: & poſt matris eorum necem, principatum eius dilaceraiſſet, niſi etiam de genere cooparet heredem, auitumque ipſorum regnum Antipatro ſpurio propinaret. Proinde ſemet Hyrcani manes & Mariannes ultum ire. Nec enim decere ſucceſſionem regni ab huiusmodi patre ſine cæde ſuſpicere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil ſibi omnino loqui ſine calumnia liceret. Nam ſi de nobilitate aliorum fiat mentio, ſine ratione ſe contumelijs affici, patre dicente, ſolus generoſus Alexander, & cui pater ſit pro ignobilitate dedecori, inuentionibus quoque offendere, ſolique Antipatro indulgentem: ob quæ uelle mori non recuſare, niſi ex uoto inſidiæ ſucceſſiſſent: ſi eum occidiſſet, primum ſalutis occaſionem fore Archelaum ſocerum ſuam, ad quem facile poſſit effugere: deinde Cæſarem, qui nunc uſque ignoraret mores Herodis, nec enim ſic ei aſtaturum ut antea, patris præſentiam formidando, nec de ſuis tantum criminibus locuturum, ſed primum totius gentis ærūnas, & quod ad necem uſque tributis opprimeret uulgaturum. Deinde in quibus delicijs, quibusque actibus parte ſanguine pecunie conſumptæ ſint, & qui uel quales ex illis fuerint locupletati, quæ cauſa ciuitatis plagatæ: ibi autem queſiturum & aui & matris necem, omniaque ſcclera regis reſecturum: quibus cognitis, nemo ſe iudicauerit parricidam. His Eurycles in Alexandrum falſo delatis, Antipatri laudes proſequabatur, illum ſolum qui patrem diligeret eſſe confirmans, quiq; adhuc inſidias retardaiſſet. Rex autem nondum præterita ſuſpicionis dolore compreſſo, intolerabilis iracundiæ feritate turbatur. Iterumque hoc tempus
naſtus

Iocundus & Tyrannus accusati. *nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum Iocundo & Tyranno clam colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc uero propter quasdam offensiones ordinibus motos. Hac denique indignatione successus, confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quae crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est quedam uelut ad praepositum castelli Alexandrij ab Alexandro scripta epistola, deprecante, ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamquam armis quam alijs subsidijs eos uti permitteret. Hanc Alexander Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus, & cuiuslibet manus literas imitari percallidus. Itaque multis saepe falso conscriptis, ad hoc postremo occisus est. Accito autem castelli praeposito, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quae delata erant, uerum esse cognouit. Sed quamuis nullum documentum ualidum proferretur, filios tamen absolutos asseruari praecipit. Euryclem uero domus suae pestem, ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum, datoremque salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quam certa fama nuntiaret, ad Archelaum properat, aususque dicere, quod Herodem reconciliasset Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. Deinde in Achaiam transgressus, ad similia facinora male questus abusus est. Postremo apud Caesaream accusatus, quod dissentionibus repleuisset Achaiam, & ciuitates spoliaret, inde fugatur: atque hoc eum modo poenae Alexandri & Aristobuli persecute sunt. Hoc loco dignum est Coum Euaretum* huic Spartiate conferre. Namque is cum amicissimus esset Alexandro, eodemque tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisset, percontanti regi super his quae ille*

At's Eua-
 riftum.
 De Cou
 Euareto.

ille insimularet, iuratus nihil se ab adulescentibus audis-
 se firmavit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud Ant. li.
 Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperientem: 16. ca.
 eumque gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem 12.
 crederet, iisdemque moueretur. Incitabat præterea Sa- ^{Salomes}
 lome crudelitatem eius in filios: Nanque ad hanc Aristotio ^{accusa-}
 bulus, quo se periculis inuolueret, quam & socrum ha- ^{tio perni-}
 bebat & amitam, monitum miserat, ut saluti suæ consu- ^{ciosissi-}
 leret, quasi rex eam decreuisset occidere, iterum insimu- ^{ma.}
 latam, quorum ante fuerat accusata, quod Syleo Arabi nu-
 bere cupiens, quæ sciret eius inimicū, occulta illi secreta re-
 gis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tanquā tempesta-
 te oppressi adulescētes, nō secus ac turbinc pessundati sunt.
 Salome enim protinus cōtendit ad regem, eiq; monita Ari-
 stobuli prodit: atq; ille ulterius durare non passus, utrunq;
 filium uinxit, & separatos asseruari præcepit. Deinde Vo ^{Filij He-}
 lumnium militiæ magistrum, & ex amicis suis Olympum, ^{rodus uin-}
 descripta ferētes indicia, proficisci iussit ad Cæsarem: qui ^{cū.}
 postquam Romam naui delati, regis literas reddiderunt:
 uehementer quidem Cæsar in adulescentes exarsit, uerum
 eius potestatem in filios à patre auferendam nō duxit. De-
 niq; rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrij: melius ta-
 men facturum dicens, si in communi consensu propinquorū
 suorum prouinciæq; rectorum de insidijs quereret: eosq; si
 delato crimini reperiret astrictos, occideret: si uero fugam
 tantum esse meditados mediocri supplicio contentus esset.
 Parcet scriptis Herodes: cumque Berithum, quò Cæsar ius- ^{Ant. li.}
 serat, peruenisset, cogit iudicium. Præfederunt autem re- ^{16. ca.}
 flores, quibus à Cæsare scriptū fuerat, Saturninus & Pe- ^{13.}
 naius legati, & cū his Volumnius pcurator, itemq; propin-
 qui regis & amici, necnō & Salome & Phcoras, & post
 hos

hos optimates Syriae, præter Archelaum regem: nanq; hūc Herodes, quod Alexandri focer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudiciū non produxit: sciebat enim quod si tantum uisi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si uero etiam dicendi copiam nacti essent, facillime Alexander obiecta dilueret. Igitur quidem illi custodiebantur in Palestō, uico Sidoniorum. Exorsus autem rex, ueluti cum præsentibus ageret, commouebatur, & insidias quidem timide obijciebat: nam probationibus deficiebat. Maledicta uero & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa prosequabatur: eaque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamque uictoriam uincere, singulos sententiam proferre rogat in filios: & primus Saturninus condemnandos esse adulescentulos, sed non morte pronunciauit, nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis uisum est, eosque nonnulli alij secuti sunt. Tristem uero sententiam primus Volumnius dixit, cunctiq; post eum Herodis emulatione, uel odio: neque indignatione quisquam necandos esse adulescentes iudicauit. Tunc autem uniuersa Iudæa & Syria, suspensa quidem opperiebatur huius tragœdiæ finē: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde nauā Cæsaream deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea uetus quidam regis miles, Tyro nomine, qui & filium habebat, Alexandro assuetum atque amicum, & ipse diligebat adulescentulos: præ nimia indignatione mentis in postremo circumuiens clamitabat, conculcatam esse iustitiā,

Audacia
Tyronis
in crepā-
tis Hero-
dem.

iustitiam, ueritatem perijſſe, naturam eſſe confuſam, ui-
tamq; hominum iniquitatis eſſe plenam, & omnia quæ do-
lor cõtemptori uitæ dictaſſet. Deinde ipſum etiam regem
auſus adire: mihi uero inquit, omnium uideris eſſe infeli-
ciſſimus, qui contra chariſſimos nequiſſimis credas. Siqui-
dem Pheroras & Salome fidem apud te aduerſus filios tres
habent, quos ſæpe ipſe mortis ſupplicio dignos eſſe iudi-
caſti: neque aduertis hoc cos agere, ut iuſtis ſucceſſoribus
deſtitutus, cum ſolo remaneas Antipatro, capi facile re-
gem optantes. Veruntamē cogita, ne ille quoque militibus
odioſus ſit, propter cædem omnium fratrum. Nullus enim
eſt, qui non aduleſcentium miſereatur, principum autem
plurimi etiam palam grauiter ferūt. Hæc dicens, ſimul eos
quibus res indigna uideretur nominabat. Rex autem ſta-
tim illos & ipſum cum filio comprehendere iubet. Ibiq; tum
alius quidam regalis tonſor, nomine Tryphon, nescio qua
exagitatus inſania, ſemetipſum indicans proſilit: ac mihi
quoque Tyro, inquit, iſte perſuaſit, ut occasione tonden-
di nouacula te occiderem: magnaq; inde Alexandrum da-
turum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Ty-
ronem eiſque filium, & tonforem ſubdidit quæſtioni.
Cumque illi pernegarent, tonſor autem amplius nihil di-
ceret, Tyronem uehementius torqueri iuſſit: tumq; filius
eius, patris miſeratione cõmotus, cuncta ſe regi, ſi eum ſibi
condonaſſet, indicaturum promiſit. Eoq; relaxato, ipſius
occidendi patrem ſuum habuiſſe uoluntatem, dixit, impul-
ſum ab Alexandro. Hoc autem quibuſdam fictum ab adu-
leſcente uidebatur, quo tormentis eriperet patrem, non-
nulli uerum eſſe firmabant. Herodes tamen, & militum
principibus & Tyrone pro concione accuſatis ita in eos
armauit populum: ut ibidem cum eo tonforem, lignorum

G g

& lapi-

An. lib.
16. ca.
13.
De Try-
phone
regis ton-
fore.

Filios
suos He-
rodes of-
focari
præci-
pit.

et lapidū ictibus interimerēt. Filios uero in Sebasten mis-
sos, quæ non longo à Cæsarea interuallo distaret, offocari
præcipit: eaq; re mature perfectâ, in castellum Alexandriū
mortuos asportari, cū Alexandro materno auo sepeliēdos.
Hic finis quidem Aristobulo et Alexandro uitæ fuit.

De cōspiratione Antipatri cōtra patrē, CAPVT XVIII.

Odiū
omnium
in Anti-
patrum.

An. lib.

17. ca.

12.

ANtipatrum uero, cum iam sine controuersia succes-
sionem regni speraret, intolerabile gentis excepit
odiu, cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conse-
ruisse calumnias: nihiloq; minus timor eum non mediocris
solicitabat, crescente sobole peremptorum. Erant enim
Alexandro ex Glaphira filij duo, Tigranes et Alexāder:
itēmq; Aristobulo ex Beronice Salomes filia; Herodes et
Agrippa et Aristobulus, filiaq; Herodias et Mariamne.
Sed Glaphiram quidem Herodes cum dote sua in Cappa-
dociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit, Bero-
nicen autem Aristobuli coniugem, auunculo Antipatri nu-
ptum dedit: qui ut Salomen, quam insensam habebat, sibi
reconciliaret, istas nuptias excogitauit. Idem uero etiam
Pheroram muneribus alijsq; obsequijs, atque amicos præ-
terea Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecu-
nias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud Syriam do-
nis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quod
plura donabat, uelut opes tantas non munificentia largi-
retur, sed metu consumeret. Itaque eueniebat, ut nec ac-
cipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibŭsque
nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributio-
nibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter
spem uideret orbos pueros ab Herode curari: quantum-
que illum peremptorum cædis poeniteret, prolis eorum mi-
seratione significari. Conuocatis enim propinquis atque
amicis

amicis suis, et pupillis astantibus, cum lachrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura cõmendat. Experiar itaq; ut et si pater infortunatissimus fui, auus tamen sim providentior, et à quibus post me regantur, amantissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo uero Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbatae. Sororem uero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neq; uel quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem dominum etiam bono regni mei, mcorumq; nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quàm patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est, effleuit, et puerorũ dexterarum iunxit, benignissimèq; consalutatis singulis dimisit cõsiliũ. Statim dirigit Antipater, quãtòq; dolore affectus esset neminem latuit pupillorũ. Nãq; honorem apud patrem quoq; sibi derogatum existimabat: iterũq; de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filius præter Archelaum etiam Pherorã tetrarcham adiutorẽ habere licuisset. Ad hæc reputabat odiũ suum, et orbitatis miserationem, qua tota gens fletebatur, quanto uiuentium puerorum studio, et quanta memoria mortuorũ, ipsius scelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere sponsalia statuit, et callide quidem patri surripere timuit scũienti, acriterq; uigilanti ad suspicandum. Palam uero cum supplex adire ausus est, coramq; deprecari, ne se honore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudumque regis nomen habere uellet: regni autem substantiã penes alios esse. Nec enim posse rerũ obtinere dominatum,

si præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri fia-
 lio focer esset adiunctus. Instantissime uero precabatur,
 quia numerosa esset regia progenies, nuptias permutari.
 Nouem nanq; regi uxores erant, sed harum septem unde
 filios suscepit, ipsum Antipatrum ex Dosithe, Herodem
 autem ex Marianne pontificis filia: itemq; Antipam &
 Archelaum ex Marthace Samaritide, filiamq; Olympias-
 dem, quam frater eius Isippus habuerat: ex Hierosoly-
 mitide uero Cleopatra Herodem & Philippum, necnō ex
 Pallade Phaselum. Habebat autem filias quoq; alias, * Bo-
 samen & Salomen: unam ex Phædra, & alteram ex * Iop-
 pide: duasq; uxores sine filijs, cōsobrinam & sororem, &
 præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Ma-
 rianne. Cum igitur tanta prolis copia supercesset, aliter
 nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto
 eius animo, quid de pupillis cogitaret, uehementer iratus
 est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans, re-
 putabat, ne etiam hi quandoq; criminationum Antipatri
 præmium fierent. Sed tunc quidem sæuioribus dictis eum
 protelat. Postea uero blanditijs eius adductus, sponsalia
 reformauit: ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam
 collocat, filium uero eius iungit filie Pheroræ. Hinc lice-
 bat aduertere, quantum Antipatri ualuerit adulatio, quod
 idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc
 enim quamuis soror esset, atque hoc sæpe intercedente Iu-
 lia uxore Cæsaris postulasset, Arabum regi Syleo nube-
 re non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi
 ab hoc studio destitisset. Posteaq; inuitam Alexæ, cuidam
 ex amicis suis, in matrimonium dedit: eiusq; filiarum unam
 Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Na-
 tarum autē Mariannes una, sororis filium habebat Anti-
 patrum,

Vxores
 & proles
 Herodis,
 earumq;
 cōiugia,

Al. Rexa
 manam.
 Al. Hel-
 pide.

patrum, altera fratris Phaselum. Sic * interempta pupil- Alias in-
 lorum spe Antipater, & pro sua commoditate affinitati- corru-
 bus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiecta q; mali- pta.
 gnitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia sin- An. lib.
 gulorum odium vitare nō poterat, securitatem sibi ex ter- 17. ca.
 rore querebat: cum præterea Pheroras ei ueluti iam con-
 firmato regi obsecundaret. Quin & mulierum cōflata in
 aula consilio, nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ
 iuxor cum matre ac sorore sua, necnon & matre Antipatri,
 multa in regno insolenter agebat: ausa etiam duas regis fi-
 lias contumeliose tractare: cui rei maxime ab Antipatro
 erat abiecta. Itaq; cum illi inuise essent, alias quidem mo-
 rigeras habebant: sola uero Salome aduersabatur eorū con-
 cordiæ: quodq; non bono regis coirent, apud ipsum insimu-
 labat. Cognita uero eius delatione, mulieres (quodq; He-
 rodes egre tulisset) aperto quidē cōuentu & familiaritate
 abstinerunt, contra uero & discordare inter se rege au-
 diente simulabant. Cum his adeo colluderet Antipater, ut
 palam Pheroram minime dubitaret offendere, occultos au-
 tem coetus & nocturnas comestationes agebāt: earūq; cō-
 sensionem fecit obseruatiō firmiorem: cū horum nihil igno-
 raret Salome, sed Herodi cuncta nunciarat. Ille autem ar- An. lib.
 dens iracundia, maximeq; aduersus Pheroræ cōiugē, quod 17. ca.
 eam præter cæteras accusaret Salome, aduocato cognato- 4.
 rum amicorum consilio, & talia multa mulieris & filia-
 rum contumelias crimini dedit, quodq; Phariseis mercedē
 cōtra se præbuisset, fratremq; sibi hostem reddidisset ex-
 pugnatum uenenis. Postremo conuersus ad Pheroram,
 utrum, ait, se fratrem an uxorem uellet optare? Cūq; ille
 se citius uita dixisset quàm coniuge cariturum, incertus
 quid ageret, ad Antipatrum sermonem contulit: ac ne cum

Pherora, uel eius cōiuge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, unquā colloqueretur edixit. Verū ille palam præcepta custodiens, in occulto cū his pernoctabat: metuensq; observationem Salomes, per amicos in Italia degentes, ut Romam proficisceretur, effecit: ipsorum perlatis literis, ubi Antipatrum aliquanto post tempore ad Cæsarem mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, cū misit: cunctis quæ usui forent, magnaq; pecunia liberaliter instructum, testamentumq; unā portandum ei dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, et Antipatri successor Herodes, ex Mariannæ pontificis filia procreatus. Quin et Syleus Arabs itidem Romam, neglecto Cæsaris præcepto, nauigauit: de his cū Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autē cū Aræta rege suo certamen habebat, cuius et alios amicos interfecerat et Soënum in Petra oppido potentissimum, redemptoq; Fabato dispensatore Cæsaris fautore utebatur etiam in Herodē. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Syleo remouit: ac per semetipsum quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cū nihil dedisset, accusabat apud Cæsare Fabatū, dispensatorē esse dicens, nō quæ ipsi, sed quæ Herodi expedirent. Quibus cōmotus ad iracundiā Fabatus, adhuc autē apud Herodem in honore maximo habebatur, secretorū Sylei proditor factus est, regi q; indicauit, quod Syleus Corinthium eius satellitem pecunia corrupisset, eumq; asseruari oporteret. Neq; rex id facere dubitauit: quoniam Corinthius iste, licet in aula regis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripit, sed etiam duos alios Arabas iussit apud eū receptos, unum Sylei amicum, alterū Philiarchū. Qui subditi questioni, magna pecunia Corinthio ut Herodē occideret,

deret, persuasisse cōfessi sunt. Illi quidem etiam à Satiurno rectoris interrogati, Romam transmissi sunt.

De ueneno Herodi parato, & quomodo compertum sit.

CAPVT

XIX.

Herodes autem Pheroræ uehementius imminabat, ut repudiaret uxorem. Aliquid enim quod mulierem plecteret excogitabat, quia multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroræ autem equo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iuratus unum sibi exilij finem fore mortem Herodis, neque ad eum reuersurum esse dum uiueret. Denique nec egrotum, quamuis sæpe accitus fratrem uisere uoluit, cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidem præter spem conualuit. Postmodum autem Pheroræ in morbum incidit, tumque Herodis patientia demonstrata est. Nā & uenit ad eum, & humanissime curatum uoluit: sed morbum superare non quiiuit: in diebus enim paucis est mortuus. Quē licet usque ad ultimum uitæ diem dilexisset Herodes, tamen quod illum quoque ueneno peremisset, fama uulgatum est. Verum eius corpore in Hierosolymam portato, lucum maximum cunctæ genti denunciauit, clarissimæque funus sepultura dignatus est. Vnus quidem interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitum uitæ sortitus est. Transijt An. lib. autem in Antipatrum autorem poena sceleris, ex interitu 17. ca. Pheroræ nacta principium. Quidam enim ex eius libertis, s. cum regem tristes adiissent, fratrem ipsius Pheroram ueneno interceptum esse dicebant. Nam quendam ei citum obtulisse coniugem suam, non eo quo solebat modo conditum: eoque sumpto illum morbo protinus esse correptum.

Venisse autem ante biduum, matris ac sororis eius accitu,

Gg 4 quandā

Pheroræ moritur.

quandam ueneficam mulierculam ex Arabia, ut uenenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferum Sylæi consilio: nanque illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas quæstioni subiccit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cœli terræq; rector, in matrem Antipatri, quæ horum nobis malorum causa est, uindictet. Hoc rex initium nactus, persequcbatur ulterius indaginem ueritatis. Mulier uero & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusq; uxoribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodq; Pheroras & Antipater redeuntes à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hæc indicauit. Cum autem ancille separatim singula torquerentur, patuit omnium dicta congruere: qua de causa Roman quidem Antipater ex composito, Pheroras uero trans flumen scedere curauisset. Nā sæpe illos in sermone dixisse, quod post Alexandrum & Aristobulum ad ipsos eorumque coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariannæ eiusque filijs minime peperciisset: ideoq; melius esse, ab hac belua quam longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrum conquerentem, quod cum ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuuenesceret, seq; fortasse priusquā regnare incipiat moriturum: aut si unquam ille decesserit, (quando autem istud fiet?) uoluptatē sibi successionis omnino fore breuissimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc est, Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoque spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quenquam, post mortem suam regni successorem, sed Mariannes filium scripsisset heredē. Qua quidem in re prorsus

re prorsus cum senectute delirare, si testamento suo standum abitraretur. Se nanque, ut ex eius progenie nemo superesset, curaturum: Quinetiam cum omnes patres, quibus inuisi unquam filij fuerunt, odio uincat: plus tamen cum etiam fratres odissc. Denique nuper sibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse: atque cum Pheroras diceret, quid enim per nos ledebatur? respondisse Antipatrum, utinam cunctis ablati nudos se dummodo uiuos relinqueret. Verum hoc nequaquam fieri posse, ut tam pestiferam bestiam quisquam effugiat, sub qua nec amicus esse palam liceret. Denique nunc occulte, inquit, conuicinus: licebit autem aperte, si uirorum spiritum manusq; habeamus, Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, et quæ Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Vt omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum est. De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Dosidem Antipatri matrem, furor eius erumpit: eamq; omni ornatu, quem illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita Pheroræ, mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, et ad omnes suspiciones excitabatur: multosq; innocentes metu, ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipa-<sup>Antipa-
ter Sa-
manes.</sup>trum, qui procurator erat Antipatri, et ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Aegypto Antipatrum uenenum malum petiisse, per aliquem Antiphili collegam: idque ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, ut Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pheroram uero uenenum uxori suæ dedisse seruandum. Itaque hanc euocatam, statim rex quod accepe-

rat afferre iubet. Illa uero quasi allatura egressa, de tecto se precipitem dedit, ut eo modo probationis et regis uerbera praeueniret. Sed dei prouidentia, sicut apparet, quae ab Antipatro poenas repeteret, non in caput, sed in alteram delata partem, periculum mortis euasit. Portataque ad regem, ubi resipiscere potuit, (nam casus eam perturbauerat) et quamobrem se precipitasset interrogata, adiurante rege, quod uera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neque sepulturae quicquam relinqueret. Paulisper tacuit: deinde: quid, inquit, secreta custodio, cum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit seruiatura? Audi rex, et tecum deus testis mihi ueritatis: qui falli non potest. Cum Pherora morituro lachrymans asiderem, tunc ille me ad se uocauit: En multum, inquit, mulier de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, et necare cogitauit: qui tanto nunc mei, quamuis necdum mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem ob impietatem precium fero: tu uero quod in eum seruas, relictum nobis ab Antipatro uenenum, huc asser propere, meque uidente consuame, ne ad inferos quoque ultricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli, et magnam quidem ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum uero mihi propter dubios casus, et quae te metuerem, reseruauit. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam ueneni habentem pyxidem profert. Rex quidem in matrem fratremque Antiphili contulit questionem. Verum hi quoque Antiphilum ex Aegypto attulisse pyxidem fatebantur, illumque uenenum à fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totum autem regnum circumeuntes Alexandri et Aristobuli manes, ipsi erant

erant incertarum rerum exploratores atque indices, & à suspicionibus remotissimas approbationes trahebant. De-
 niq; etiã pontificis filiam Mariannen, consciam esse ma-
 leficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demon-
 stratum est. Rex autem matris audaciam filij quoque penu-
 ria coërcuit. Nam quem illa pepererat Herodē, patri suc-
 cessorem scriptum ex testamento deleuit.

Mariā-
 ne uene-
 ficiorum
 conscia.

De Antipatri in Herodem malignis studijs deprehensus & ultis.

CAPVT. XX.

Post hæc etiam Bathillus, nouissima consiliorum An-
 tipatri fides documentis accessit. Nanq; is erat qui-
 dem libertus eius: aliud autem uenenum ferens, hoc est,
 aspidum uirus, aduenerat, aliorumq; serpentum succos: ut
 si prius fuisset inualidum, hoc se Pheroras cum sua coniu-
 ge in regem armaret. Idem uero præter susceptam contra
 salutem patris audaciam, uelut operam subcisiuam, habe-
 bat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro. Doli An-
 tipatri in
 Archela-
 um & Philip-
 pum.
 Erant autem Romæ in studijs Archelaus, & Philippus,
 iam adulescentuli, magniq; animi, regis filij, quos Antipa-
 ter uelut imminentes spei sue remouere festinans, quasdam
 in eos literas ipse finxit, amicorum nomine Romæ degen-
 tium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit, quod
 multis patrem maledictis caperent, ac de Alexandri &
 Aristobuli nece manifeste quererentur, seque accitos esse
 grauius ferrent: iam enim pater eos redire præcepe-
 rat, idque maxime sollicitabat Antipatrum. Quinetiam
 priusquam profisceretur, in Iudæa constitutus Antipa-
 ter, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur:
 patremq; adeundo uitandæ suspicionis causa, fratres pur-
 gare simulabat: quedam falsa scripta, quedam uero adu-
 lescentiæ peccata esse commemorans. Quo quidem
 tempore

tempore scriptoribus epistolarum, quas in fratrum permiciem simulabat, plurimis pecunijs datis, sumptuum confundere tentabat indicia, uestem preciosam, uariaq; stragula, poculâque argentea, necnon & aurea comparanda, aliâque plurima instrumenta, ut preciorum magnitudine mercedis falsarijs erogatas celaret. Denique ducenta talenta retulit expensa, & eorum maxima fuit occasio causa Sylei. Vniuersis autem malis eius tunc minoribus maiore cōtectis cum omnia quidem tormenta de parricidio, epistole uero de iteratis fratricidijs conclamarent, nemo tamen ex Iudæa uenientium, quo loco fortune domus essent ci nunciavit, quamuis inter scelus probatum & ipsius reditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi uoluptas fuit, per interfectorum fratrum manes obmutescere

An. lib. bant. Denique Roma literas misit, continuo se uenturum
 18. ca= esse, quodque honorifice dimissus esset à Cæsare nunciâs.

pi. 9. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensq; ne si quid præscisset, forte caueret, ipse quoque li-
 Antipa- ter euo-
 catur Ro-
 ma.

teris beneuolentiam simulans, & alia familiarissime scripsit, & ut reuersionem suâ maturaret orauit. Nam si properasset, matris suæ quoque offensionem posset componere, quam expulsam esse non ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolam apud Tarentum, eumq; uehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile uidebatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quod insidie pro uoto non cessarent.

Male si-
 k cōici-
 us Anti-
 pater do-
 let phero-
 re mor-
 tem.

Neque tam Pheroram flebat quàm maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat occupabat, ne quando forte deprehenderetur uenenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quam

quam supra memoravi, statim quidem festinabat: sed postquam in Celendrim delatus est, subit eum quedam materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quàm pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset. Nanque timere, ne forte criminationes eius auctæ fuissent. Minus autem prudentes, & uiscende patriæ cupidi magis, quàm quid Antipatro esse utile considerantes, ut properaret monebant, ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis, & occasionem præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum, nec enim præsentem illo quencquam id ausurum fuisse. Absurdum autem uideri, propter suspensiones incertas certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoq; regnum accipere, quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusq; in Sebastum Cæsariæ portum deferitur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima sollicitudo cum omnes eum deuiderent, nullusq; auderet accedere. Nam & si semper æque inuisus erat odio, tamen ut proderetur, tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusq; de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisquam deductus est, cum Romam nauigaret, & ignobilius inde susceptus est. Enimvero clades ille domesticas intelligens, calliditate celabat, metuque penè mortuus, uultu confidentiam simulabat. Et neque fugæ spes ulla erat, neque circumstantibus malis emergere poterat: certumque nihil ei de domo, ne ibi quidem nuntiabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes eum pertentabat hilarior, aut nihil esse depre-

Antipa-
ter ad pa-
trem in-
greditur.

deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua diluaturum ac dolis, quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaque his armatus, sine amicis in regiam uenit, quod à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus Syriae rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatusq; audacia, uelut eius salutandi causa, propius accedebat: Cum ille obiecta manu, et capite declinato, exclamabat: Et hoc parricida est, ut me amplexari uelis, qui tot maleficijs inuolutus sis, corrumpitur impium caput: neque me attingas, priusquàm criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudicium et iudicem, qui opportune præsto est, Varum. Abi, et quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. Nam et tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupefactus Antipater, quia respondere nihil potuit, reuersus est. Cum autem ad eum uenisset mater et uxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tumq; recepta mente, quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autem die rex adhibito propinquorum atque amicorum consilio, Antipatri quoque amicos uocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctosq; iudices iussit adduci, in quibus erant etiã serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiusmodi: Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum uenias, nisi aliquod auxilium à Cæsare impetraueris. Itaque his unã cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumq; pronus ante pedes patris cecidisset: oro, inquit, pater, ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu uelis. Ille autem magna uoce imperato ei silentio, ad Varum locutus est: Quod et tu Vare, et quiuis iustus iudex, Antipatrum morte dignum iudicauerit, certe scio. Vercor au-

tem

Herodes
apud Va-
rũ accu-
sat Anti-
patrum.

tem ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna, omniq; calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. At quin hoc tibi magis miserandus uideri debeo, quod erga tam scelerosos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnum detuleram, eosq; Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed quos alijs inuidendos regibus æmulandosq; constitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim, quod adulescens et successor meus futurus esset, maxime securitas querebatur. At uero hic adolescentulus, belua, patientia mea supra quàm satis erat expletus, in me facietatem suam profudit, eiq; diu uiuere sum uisus, meamque senectutem grauitè tulit, rexq; fieri non nisi parricidio passus est: quæ quidem profecto noui qua ratione cogitauit: quod cum ex agro abiectum reduxerim, et exclusis quos mihi regina pepererat filijs, regni mei uicarium declarauerim. E quidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego ille contra me filios irritaui, qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus? cui uiuus etiam potestatem meam penè concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, et præter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi præcenta talenta: quemq; solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatorem, Cæsari commendauim. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admisit, quòdne de his habui tale iudicium, quale demonstraui huius insidias? etiam approbo, qui ausus est aliquid parricida, rursusq; ueritatem dolis sperat obtegere: quod tibi Vare cauendum sit. Nam ego istam beluam noui,
et quàm

Et quàm sit uerisimilia dicturus, iam nunc prospicio, fle-
 tusq; simulatos. Hic est qui me quondam monebat, ut ui-
 uum Alexandrum cauerem, neque meum corpus omnibus
 crederem. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingre-
 di, et circumspicere ne quis mihi forte parasset insidias.
 Hic somni mei custos erat, et securitatis dator, qui conso-
 laretur somniũ peremptorũ, et uiuentiũ fratrum beneuolen-
 tiam diiudicaret. Hic propugnator et satelles meus. Cum
 eius calliditas Varc in mentẽ uenerit, et quemadmodũ sin-
 gula simulasset, uix me credo uiuere, tamq; grauẽ insidia-
 torem quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuo-
 na quedam excitat contra me domum meam, mihiq; ami-
 cissimi semper infensi sunt, ego quidem factorum iniquita-
 tem flebo, et mecum ipse solitudinem gemam. Nemo au-
 tem qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiam si per
 omnes filios meos indicia uentura sint. Hæc dicens, ipse
 quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nico-
 lao autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter
 hæc autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante
 patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes de-
 fendisti. Nam quomodo ego parricida, quem tu semper
 seruatore[m] te habuisse commemoras? Aut si ficta, ut dicis,
 simulataq; mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc
 adeo demens fui, ut non intelligerem, quod si homines la-
 teret, tanti sceleris cogitatio, cœlestem latere iudicẽ omni-
 no non posset, qui ubique præsto esset, et cuncta conspice-
 ret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id deus ultus
 est, quia de te male tractauerant? Quid autem fuit cur
 me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij
 suspicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quin tui
 seruans, alijs timendus eram. Sed egestas causa fuit? Multo
 minus.

Respon-
 det Anti-
 pater.

minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem?
Si autem omnium hominum perditissimus essem, imma-
nisq; bestie animum gererem, certe mansucti patris be-
neficijs uincerem: quem, sicut tu dixisti, reduxeris, tot-
que filiis anteposueris, uiuusque regem declaraueris, alio-
rumque bonorum magnitudine reddideris inuidendum.
O me miserum, acerbissimamque peregrinationem meam,
quam longo labori tempus magnamq; insidiantibus spa-
tium præbuit. Sed tamen tibi pater tuusq; rebus abieram,
ne Syleus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis
est pietatis, et princeps orbis terræ Cæsar, qui me patris
amatorem sæpe uocitabat. Accipe pater has eius literas,
fictis in me criminationibus ueriores: hisq; me defendo.
Hæc affectus erga te mei argumenta certissima recorda-
re, quàm ingrate hinc nauigauerim, latentes in regno con-
tra me inimicitias non ignorans. Tu pater inuitus me per-
didisti, tu compulisti ut darem accusandi tempus inuidiæ.
Verum ad indicia ueniam. Ecce adsum, terra mariq; nihil
usquam parricida perpeßus. Sed nondum me hoc argu-
mento diligas. Nam et apud deum, et apud te pater, cõ-
demnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor,
ne aliorum tormentis fidem habeas, in me feratur ignis,
per uiscera mea pergant instrumenta poenarum, ne par-
cas scelesto corpori. Nam si parricida sum, tormentorum
expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atq; ululatu
uociferans, et omnes alios, et Varum ad misericordiam
prouocauit: solum autem Herodem, quo minus fleret, ira-
cundia continebat, documentis ueris intentum. Ibi autem
Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate præfa-
tus, et misericordiæ spem abstulit, et atrocissimam accusa-
tionem instituit, cuncta quidẽ regni maleficia illi ascribens:

H h

maxime

Proferit
Varo ue
neuum.

maxime uero fratrum interitum, quos ipsius calumnijs interfectus esse demonstrans, etiam superstitibus eum insidiari quasi successione captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset, multo minus à fratribus abstinere. Cum autem ad ueneni probationem uenisset, per ordinem proferbat indicia, etiam de Pherora crimine exaggerans, ueluti illum quoque Antipater fratricidam fecisset, corruptisque regis amicissimis, scelere omnem domum repleuisset. Atque ita multis alijs dictis exprobratis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, et ille nihil amplius elocutus, quam, deus testis est innocentie mee, silensque iaceret, uenenum petit, idque alicui damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoque statim mortuo, quedam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Cesari scripsit. Posteroque die inde discessit. Nihilominus rex Antipatro uinculis tradito, cladis sue nuntios ad Cesarem misit. Post haec Salomen appetisse insidijs arguebatur Antipater. Quidam enim de seruis Antiphili Romam uenerat, epistolas ferens alicuius Agmes nomine, ancille Iuliae: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistolam inter litteras Iuliae repertam, clam ei beneuolentiae causa misisse. Ipsius autem Salomes epistolis et maledicta in regem acerbissima, et accusatio maxima continebantur. Sed omnes ab Antipatro erant fictae: isque Agmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculae ad ipsum scripta id prodidit, cuius uerba haec sunt: Sicut uoluisti patri tuo scripsi, et alias epistolas misi, certo sciens, regem sorori suae minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola et quae in Salomen sunt composita deprehensis, regem subiit cogitatio,

Epistola
Agmes
ad Antipatrum.

gitatio, ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset compressus, quodq; penè sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaq; non est ultra cunctatus, quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicii: sed ne propositis satisficeret, graui morbo impeditus est. De Agme tamen ancilla, et in Salomen factione conflata, dedit literas ad Cesarem: ac propterea testamento mutato exemit nomen Antipatri, regemq; scripsit ex Archelao et Philippo natu maiorem. Nam et hos Antipater insimulauerat. Cesari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, et uxori eius ac filiis, itemq; amicis et libertis, propè quinquaginta, ceterisq; omnibus agrorum et pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen clarissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit.

De Aquila aurea, morteq; Antipatris & Herodis.

CAPVT

XXI.

MOrbus autè ingrauescebat, quod eum senectus pa An. lib. riter ac moeror iungeret: et annos iam septuaginta 17. ca. ta natus esset: et filiorum cladibus animum adeo habebat 8. afflictum, ut nec in bona uoletudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorem autem faciebat aegritudinem, quod Antipater uiueret. Hunc enim non opere superuacuo, sed cum ipse cõualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate sophistæ duo, qui summe scire leges patrias uidebantur: et propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabantur. Iudas filius Sepherci, et alter Magnali Mathias. Hos non pauci adulescentium sectabantur, cum leges exponerent, et in dies singulos puberum exercitum congregabant. Qui cū regē audissent moerore ac morbo tabescere, apud notos loquebantur, opportunū iam tēpus esse,

H h 2 ut deus

ut deus uindicaret, fabricatâque aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines aut uultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quod supra maximam portam templi rex aquilam collocauerat auream. Eâmq; tunc monebant sophistæ ut tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recusare: sic enim decedentibus, et animam immortalem, et bonarum rerum sensum perseuerare perpetuo: minus autem fortes, et sapientiæ suæ nescios amare animam imperitia: magisq; morbo cupere, quàm uirtute desungi. Dum hæc illi differerent, rumor subito peruagatur, regem ferè iam mori: unde etiam confidentius adulescentes conamen adorti sunt: ipsiq; meridie, cum plurima multitudo uersaretur in templo, crassis demissi funibus, aquilam ex tecto auream securibus abscebant. Quare statim regis duci nūciata, nō parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: et propè ad quadraginta iuuenes comprehensos, regi exhibuit. Qui primum interrogati, an aquilam ipsi auream concidere ausi essent, fecisse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patria responderunt. Cum uero, quid exultarent tantū, quibus mors immineret, ab his quereretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent, asscruerunt. His itaq; rex cōmotus, magnitudinē iracundiæ morbum superat, atq; in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, et quod occasione legis patriæ quedā maiora tentassent, uelut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autē metuens, ne per multos quæstio iret, precabatur, ut primū facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis poenæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur
exoratus,

exoratus, & ipsos rex qui funibus demissi erant cū sophi-
 stis uiuos incendit. Et reliquos qui unā comprehensi sunt,
 obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius cor-
 pus morbo occupatum uarijs doloribus deferebatur. Nam
 febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolera-
 bilis habebat omnem corporis superficiem. Asiduis autem An. lib.
 uexabatur colli tormentis, pedesq; tanquam ex intercutis 17. ca.
 uitio tumuerant. Quin & inflatio uentriculi, putredoq; 9.
 testiculorū uermiculos generans: ac præterea creber anhe-
 litus, & irrupta cum suspiria membrorumque omnium cō-
 tractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem referrent, pœ-
 nas eas esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum
 tot uitiorū cruciatibus luctaretur, uitæ tamē cupidus erat,
 & remedijs excogitatis salutem sperabat. Denique Ior-
 danem trāsgressus, apud Calliroën aquis calidis utebatur:
 quæ in lacum feracem bituminis, quæ Asphaltitis uocatur,
 effluentes, pro dulcedine potui sunt: ubi autē corpus eius,
 quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in arcem ple-
 nam demersum ita dissolutum est, ut etiā lumina quasi mor-
 tuus resoluta torqueret. Deinde perturbatis qui eum cura-
 bant, ad clamorem quidem illorum respicere iussus est. De-
 sperata uero salute, militibus quinquagenas drachmas,
 multāmq; pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iussit.
 Cum autem rediens ad Hierichunta uenisset, atra iam bili
 correptus, & penē ipsi morti imitebatur, factūque ne-
 pharium excogitauit. Collectos enim cuiusque uici ex omni
 Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromum, cō-
 cludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexandro ma-
 rito eius ad se uocatis: scio, inquit, mortē meam festis gau-
 dijs celebraturos esse Iudæos. Vtrum per alios lugeri po-
 tero, & præclarissimos honores sepulturæ assequi, si quæ

præcipio feceritis: Hos viros qui habentur in custodia, cū
 animam cōflauero, statim militibus circumdatos occidite: ut
 etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisq; domus illac bry-
 met. Et simul his mandatis, legatorum quos Romam mi-
 serat epistolæ sunt allatæ, quibus Agmen ancillam Iuliæ
 iussu Cæsaris interemptam, et Antipatriam morte dam-
 natum esse, indicabatur. Quin et si pater eum in exilium
 dare mallet, id quoque permisisset Cæsarem, scriptum erat.
 Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, dolori-
 busque rursum uictus (nam inedia tuſisq; pariter uiolen-
 tia distendebatur) satum præuenire conatus est: sumptoque
 malo, etiam cultellum poposcit: sectum enim comedere cō-
 sueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret,
 tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum uero A-
 ciabus consobrinus eius accurrisset, manūque continuif-
 set, ululatus maximus in regia statim, quasi rex mortuus
 An. lib. esset, excitatus est. Eoque proptere audito, Antipater fidu-
 17. ca. ciam repetit: letusque iam custodes, promissa etiam pecu-
 10. nia, rogabat, ut se soluerent, atq; dimitterent: quod eorum
 princeps non solum ne fieret, obstitit, sed etiam regi uelo-
 citer nunciauit. Ille autem fortius exclamans, quā uires
 ægrotantis ualebāt, cōtinuo satellitibus missis, occidit An-
 tipatriam: mortuūq; sepeliri præcepit in Hyrcanio. De-
 inde rursum corrigit testamētum, et successorē quidem
 Archelaum natū maximum Antipatri fratrē scripsit, te-
 trarcham uero Antipam. Post interitum autem filij, quin-
 que diebus exactis, moritur: annos quidē trigintaquatuor,
 ex quo interfecit Antigōnum, regno potitus: triginta uero
 et septem, postquam rex à Romanis declaratus est. Et in
 alijs quidem omnibus, secunda fortuna usus est, ac si quis
 alius. Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat, tanto
 conserua-

conseruatum tempore, filiis suis reliquit. In rebus autē domesticis infeliciſſimus fuit. Salome autem, antequam reſciret mortem regis exercitus, cum marito progreſſa, uinētos abſoluit, quos occidi mandauerat: ipſum dicens mutaſſe conſilium, & unumquēque iuſſiſſe domum dimitti. Atque ita poſt hos abeuntes, militibus indicatur. Qui= An. lib.
bus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud 17. ca.
Hierichunta collectis, Ptolemæus anuli regis cuſtos, quo 11.
ſignare ſolitus erat, & fortunatum illum eſſe coepit dicere, & multitudinem conſolari. Relictāmq; ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multum rogabat, ut beneuolo animo ſucceſſorem ſuum fouerent. Deinde poſt epistolam teſtamentum legebat, in quo Philippum quidē heredem Trachonis, proximāque regionū: tetrarcham uero, ſicut ſupra diximus, Antipam: regem autem Archelaum ſcripſerat: eidēque anulum ad Cæſarem ferre mandauerat, aſſignatāque regni adminiſtrari noticiam. Omnium nanque diſpoſitionum ſuarum dominum, & cōfirmatorem Cæſarem eſſe uoluit: cætera uero ſeruari iuxta ſuperius teſtamentum. Quo perlecto, conſeſtim clamor ſecutus eſt omnium Archelao gratulantium: militesq; per cuneos & populos adeuntes, ſuāque promittebant, deiq; beneuolentiam precabantur. Hinc ad ſepeliendum Pompa
funeris
Herodis
& ſepul-
tura. regem operam contulerunt. Nihil autē munificentiae prætermiſit Archelaus, ſed omnem ornatum extulit regium in funcriſ pompa ducendum. Lectus quippe totus erat gemmis auroque diſtinctus, thorus autē purpura uariatus, corpusque ſuper eum uelatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impoſitum. Corona uero deſuper aurea, ſceptrumque ad dexteram, & circa lectum filij cū propinquis. Præterea ſatellites agmēq; tetrarchicū, Germaniq;

et Galatæ uelut ad bellum instructi, omnes antecedeabant. Cætera nero militum manus armata, ducēsque suos ordinumque principes sequebantur decenter. Quingenti autē serui ac liberti odores ferebant: corpus autem per ducenta stadia portatum est in castellum Herodion: ibiq; secūdum ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem regis hic finis fuit.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IYDAICO Liber secundus.

De successoribus Herodis, & ultione directæ aureæ Aquilæ.

CAPVT PRIMVM.

An.lib.

17. ca.

11.

VRBARVM AVTEM NO-
uarum principium fuit Archelao Ro-
mam proficiscendi necessitas. Diebus
enim septem in lugendo patrem con-
sumptis, epulisq; ferialibus prolixè po-
pulo exhibitis (Hic autem mos apud
Iudeos necessario multos ad inopiam redegit: Nam qui
eum neglexerat, impius aestimabatur) candida ueste indu-
tus, procedit ad templum. Ibiq; uarijs fauoribus exceptus
à plebe, ipse quoq; in excelsa tribunali, solioq; aureo resi-
dens, humanissime uulgus admisit: eisq; et quod sepultura
patris sedulo curauissent, gratias egit: et quod sibi quasi
certo iam regi, magnos honores habuissent. Verum se ta-
men, ait, non potestate solum interim, sed etiam ipso regis
nomine temperare, donec à Cæsare sibi fuerit confirmata
successio, qui etiam testamento rerum esset omnium do-
minus cōstitutus. Idcirco enim se apud Hierichunta uolūta-
ti exercitus restitisse, cū sibi diadema uoluisset imponere.

Cæterum

Ceterum alacritate ac beneuolentia, æque militibus etiam populo plenam se uicissitudinem relaturum, si ab his, quorum etiam esset imperium, certus rex declaratus fuisset: studiūque sibi esse, ut erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His gauisa multitudo, statim eius mentem magnus tentare petitionibus cœpit. Nanque alij tributa leuari, alij uestigalia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile anuebat Archelaus. Deinde celebratis hostijs, cum amicis erat in epulis. Eccc autem subito post meridiem congregati non pauci, nouarum rerum studiosi, ubi communis luctus de rege cessauit, propria lamenta suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter abscissam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, fletuque iusto et planctu ciuitas personabat, uirorum causa uidelicet, quos pro templo ac legibus patrijs interijssse dicebant. Eorum autem mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quem is constituerat pontificem reijciendum, aliumque pietate præstantem, magisque purum optari debere. Quibus etsi mouebatur Archelaus ad ultionem, tamen eum profectionis festinatio continebat: metuens, ne si multitudinem reddidisset inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis, quam ui experiebatur sedare turbatos: missoq; magistro militum, ut quiescerent, eos rogabat. Sed illum seditionis autores, ubi ad templum uenit, priusquam uerbum faceret, lapidibus perturbarunt, et alij post eum mulcendi sui gratia missis, multos enim legabat Archelaus, iracunde omnia responderunt. Neque si numero aucti fuissent, ociosi fore uidebantur. Itaque instante azymorum die festo, qui apud

Iudeos Pascha uocitatur, plurima uictimarum copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit: cum illi qui sophistas lugebant, in templo consisterent, nutrimenta seditioni querentes. Hoc autem metu Archelaus, antequam omnem populū morbus iste corrumperet, cohortem militum et chiliarchum qui etiam seditionis principes comprehenderent, eò dirigit: contra quos omne uulgus excitatum, multos lapidum ictibus interfecit. Saucius uero chiliarchus uix elabitur. Et illi qui dem statim, ueluti nihil mali actum esset, ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed Archelao sine cæde iam multitudo comprimi non posse uidebatur. Quamobrem totum illis immisit exercitum, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesque per campum: qui cum sacrificijs occupatos singulos inuasissent, propè ad nouem milia hominum occidūt: reliquam uero manum per muros proximos ciecerunt. Praecones autem sequebantur Archelaum, iussu eius unumquemque ut domum recederet, admonendo. Itaque cuncti neglecta diei festiuitate, abire, ipse autem cum matre, necnon et Popla, et Ptolemæo, et Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemque rerum familiarium curatore. Vnà uero egressa est cum filiis suis Salome, fratrisque regis filij, generique, specie uelut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certa uero causa, que contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cesareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudeam ueniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quē ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces uenire properauit, neque thesauros paternæ pecunie clau-

sit Ar=

Aliis
3000.

Nauigatio
Archelai.

sit Archelao: sed usque ad cognitionem Cæsaris se otiosum
 manere pollicitus, apud Cæsaream commorabatur. Postea
 uero quàm sibi obstantium unus Antiochiam petijt, alter, An. lib.
 hoc est, Archelaus Romam nauigauit, mature profectus in 17. ca=
 Hierosolymam, regiam tenet: custodumq; principibus, pi. 13.
 itémq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum di=
 scutere conabatur, et arces occupare tentabat. Nō tamen
 immemores Archelai mandatorum custodes erant, sed in
 obseruando singula quæque perseuerabant, causam custo=
 diæ magis Cæsari, quàm Archelao tribuentes. Cum hoc
 autem Antipas quoq; de regno certabat, posteriore supe=
 rius Herodis testamentū firmitus esse defendens, in quo rex
 ipse Antipas fuerat scriptus: ei q; se tam Salome quàm mul=
 ti alij cognati, qui cum Archelao nauigarant, suffragio fo=
 re promiserant. Ducebāt autem secum matrem, fratremq;
 Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem pro=
 bata, nonnihil uidebatur esse momenti. Nanque illi fuerat
 amicorum charissimus. Oratori autē Ircneō propter dicē
 di acrimoniam plurimum cōfidebat: unde etiam qui se mo=
 nuerant, ut Archelao pro ætatis merito et secundi testamē
 ti uoluntate cederet, audiēdos esse non censuit. Romæ uero
 migrauerunt ad cum cunctorum studia propinquorū, qui=
 bus inuisus erat Archelaus, quiq; præcipue liberi omnes
 sui q; iuris esse cupiebant: et aut Romano magistratu ad=
 ministrari, aut si hoc non impetrarent, Antipam regem ha=
 bere. Ad hoc etiam Sabini ope nitebatur Antipas, qui Ar=
 chelaū per epistolas accusauerat apud cæsarem, Antipam
 uero multum laudauerat. Itaq; digesta crimina, Salome et
 ceteri, qui cū ea sentirent, Cæsari tradiderūt: et post eos
 Archelaus gestorū suorum perscripta capitula, patrisq;
 anulū per Ptolemæū rationesq; administrationis intromisit
 ad Cæsa=

Antipa-
ter pro
Antipa.

ad Cæsarem. Ille autem secum præmeditans ea, quæ ab utraq; parte dicrentur, ubi & regni magnitudinem, multitudinemq; redituum animaduertit, atq; insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium uocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filium adoptiuum: atq; ita partibus prosequendi copiã dedit. Igitur Salomes filius Antipatri (nanq; is erat orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationem proposuit, insimulans Archelaum, quasi uerbis quidẽ de regno uideretur contendere, re autem uera iamdudum rex esset effectus: & apud aures modo Cæsaris cauillaretur, quẽ iudicem successionis expectare noluiisset. Nã post Herodis mortem, quibusdam ut diadema sibi imponerent, subornatis, regis cum more in solio aureo residẽtem, partim ordines militiæ permutasse, partim condonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo, quæ uelut à rege impetranda petiisset: maximorumq; reos criminum, quos pater suus uinxerat, absoluisse: qui cum ista fecisset, modo regni umbram à domino postulaturus uenisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, ut non rerum sed uocabulorum dominum esse Cæsarem demonstraret. Ad hæc ei, quod etiam luctum patris as simulasset, obijcebat: cum interdum quidẽ personam componeret in mœrorem, noctu uero ad comesationes usque potaret. Denique seditio- nem uulgi ex hac indignatione conflatam esse dicebat. Totius enim orationis sue uires, eorum multitudine qui circa templum cæsi fuerant, astruebat. Hos enim ad diem festum quidẽ uenisse: ad hostias uero, quas ipsi mactandas uenerant, crudeliter esse iugulatos: tantumque in templo fune- rum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum

bellum implicabile congeſſiſſet. Itaque huius crudelitatis Herode præſcio, ne ſpe quidem regni unquam eum dignum eſſe uſum, niſi cum ſanæ mentis inops erat, anima deterius ægrotante, quàm corpore: & quem in ſecundo teſtamento ſucceſſorem ſcriberet, ignorabat: præſertim qui priore teſtamento ſucceſſorem ſcriptum incuſare nihil poſſet, quod incolumi corpore, omniq; uitio purgata mente feciſſet. Ut tamen quis firmius eſſe ponat morbo laborãtis arbitrium, ipſum ſe Archelaum abdicaffe regia dignitate, multis in eam contra leges admiſſis. Nam qualem fore, ſi acciperet à Cæſare principatum, qui antequam acciperet, tantum populum peremiſſet? Multa in hunc modum proſecutus Antipater, multis ex numero circumſtantium propinquo- rum in ſingula crimina teſtibus exhibitis, perorauit. Surrexit autem Nicolaus deſenſor Archelai, & ante omnia cædem in templo neceſſario factam eſſe perdocuit. Nam quoriam necis argueretur, non regni ſolum, ſed etiam ipſius iudicis, id eſt, Cæſaris hoſtes fuiſſe: aliorum autem criminum ſuaſores aduerſarios demonſtrauit. Secundum uero teſtamentum idcirco ratum manere poſtulabat, quod Herodes in eo ſucceſſoris ſui firmatorem Cæſarem conſtituiſſet. Nam qui tantum ſaperet, ut rerum domino poteſtate ſua cederet, nec unquam in hæredis erraſſe iudicio, ſed ſano corde quem conſtitueret, elegiſſe: qui per quem conſtitui deberet, non ignorauit. Cum autem omnibus expoſitis, etiam Nicolaus peroraſſet, in medium progreſſus Archelaus, ad genua Cæſaris accedit ocyus. Quo perbenigne à Cæſare erecto, eo quod paterna quidẽ ſucceſſione dignus eſſet, oſtendit: certum uero nihil pronunciauit. Sed illo die diſmiſſo concilio, ſecum ipſe de cognitis deliberabat, utrum ex his qui teſtamento continerentur, aliquem regni oportet

teret constitui successorem, an toti familie distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio uidebatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos
& Sabinianos.

CAPVT II.

An. lib. **S**ED antequam de his quicquam statueretur à Cæsare,
17. ca= Mater Archelai Marthacc, morbo correpta moritur.
pi. 14. Et uariæ literæ de Syria perlatae sunt, Iudæos defecisse nū-
ciantes: quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam
postquam Archelaus nauigarat, ascendit, ut incentores se-
ditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non uide-
batur, ex tribus quas è Syria duxerat secum, cohortibus,
unam in ciuitate reliquit: atq; ita in Antiochiam ipse remea-
uit. At Sabinus cum postea in Hierosolymā uenisset, cau-
sas nouarum rerum Iudæis præbuit: modo uim custodibus,
ut sibi arces traderent, adhibendo, nūc maligne regis exqui-
rēdo pecunias. Nō aut̃ solis relictis à Varo militibus fretus
erat, sed etiā seruorum suorū multitudine, quos etiā omnes
armatos auaritiæ ministros habebat. Festo autem quinquage-
simo die, quæ pentecoste à Iudæis uocatur, septies septē
diebus exactis rediens, ex eorum numero uocabulum na-
ta, non religionis solennitas populum sed indignatio con-
gregauit. Denique concursus infinite multitudinis ex Ga-
lilæa, itēque Idumæa & Hierichunte, transq; Iordanem
positis regionibus, factus est: cum indigena ex ipsa ciuita-
te populus Iudæorum, & numero simul & alacritate præ-
staret: & tripartita manu terna castra collocauerunt, una
in septētrionali regione templi, altera in meridionali Hip-
podromum uersus, tertiāque in occiduo prope regiā tra-
ctu, circumsessosque Romanos undiq; obsidebant. Sabi-
nus autem multitudine pariter, eorūque spiritu perterritus,

tus, crebris quidem Varum nuncijs precabatur, ut quàm
 mature ferret auxilium, quasi laniandam cohortem, si quid
 moræ interuenisset. Ipse uero in altissima castelli turri, quæ
 Phaselus uocabatur, euadit, fratris Herodis cognomine,
 quem Parthi necauerunt. Hinc militibus cohortis, ut in ho-
 stes iruerent, signum dabat. Nam præ timore quibus ipse
 præerat, descendere nullus audebat. Eius autem præcepto
 milites obedientes, in templum uolant, uehementiq; cū Iu-
 deis pugna cōfligūt. In qua dum nemo desuper adiuuaret,
 imperitos belli peritia superabāt. Postea uero quàm multi
 Iudæi porticibus occupatis, à uertice sagittis eos appetebant,
 plurimi cōtereantur: & neque ex alto iaculātes, ulci
 sci facile poterāt, neque cominus dimicantes ferebant. Ab
 utrisque tamē afflicti succendunt porticus, opere, magnitu-
 dine atque ornatu mirabile. Ibiq; tum multi flamma subito
 cōprehensi, aut ea consumeantur, aut in hostes defiliētes
 ab ipsis occidebātur, alij retrorsum cedentes præcipitabā-
 tur ex muro: nonnulli desperata salute, incendij periculum
 suis gladijs præueniebant. Qui tamen ex mœnibus obre-
 pendo in Romanos fecissent impetum, metu attoniti nullo
 negotio subigebantur: donec omnibus aut interemptis, aut
 timore deiectis, thesauro dei defensoribus destituto, manus
 milites attulerunt, & quadraginta ex eo talenta diripue-
 re: quorum quæ furto sublata non sunt, congregauit Sabi-
 nus. At Iudeos multo plures, magisque pugnantes, tam
 iurorum quàm opum interitus in Romanos contraxit.
 Obsessaq; his regia minitabantur exitium, nisi quamprimum
 inde secederent: Sabino, si uellet, unā cum cohorte
 militum abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulaban-
 tur regaliū plurimi, qui ad eos sponte transfugerant.
 Pars tamen bellicosior erat, Sebastenorum tria milia. His-
 que

Rufus &
Gratus.

que Rufus & Gratus præpositi, unus peditum rector, at uero equitū Rufus: quorum uterq; ui corporis atq; prudētia, etiam si nullam manū obedientem haberent, magnū tamen momentū belli Romanis addidissent. Itaq; Iudei quidē instare obsidioni simul, & castelli moenia tentātes, & ad Sabinum clamantes, ut nullo impediēte discederet, habituros tanto post tempore patriā libertatem. Sabinus autē quāuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulq; auxiliū Vari sperās, obsidionis periculū perferēbat. Eodē tempore per Iudeam plurimis locis

An. lib.

17. ca=
pi. 15.

Al. Aci-
biades.

tumultus erat, multosq; ad regni cupidinē tempus impulerat. Nam in Idumæa quidē duo milia ueteranorum, qui sub Herode militauerant, cōgregati, armisq; instructi cum regalibus decertabant. Quibus* Aciabus regis consobrinus, ex uicis munitissimis repugnabat, campestre prælium declinādo. Inferiori autē Galilææ, Iudas filius Ezechie latronū principis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones uastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisq; regijs armamentarijs, & omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentie cupidos manus mouebat.

Simon
pastor q
dam.

Trans flumen quoq; Simon quidā, ex regalibus seruis, pulchritudine simul & uastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus, quos congregauerat, ipse circueiens, & apud Hierichūtā regiā, & multa alia magnifica diuersoria igni corruptit: facile sibi prædam ex incendio comparās. Omnesque habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus legionū rector, ex Trachone sagittarios, itēmq; Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidē in pugna multi cōsumpti sunt: ipse autem Simonem compendio præuenit,

venit, ardua ualle fugientem, & ex trāsverso percussū in
 ceruice deiecit. Incense sunt autem, & quęcunq; Iordani
 proxime fuerunt sedes regię, apud Betharantes, quorundā
 aliorum manu cōflata ex locis ulterioribus. Tunc etiam pa
 stor quidam, cui nomen erat Athonges, regnum affectare <sup>De quo-
 dā passo
 re Athō-</sup>
 ausus est, quod ut speraret, iā corporis animęq; fiducia
 mortem cōtemnentis impulsus est, ac pręterea fratrum si-
 bi similium robore, quorum singulis tanquam ducibus &
 satrapis attributa manu armatorum, ad incursus utebatur.
 Ipse autem ueluti rex maiora negotia procurabat. Et tum
 quidem etiam coronam sibi imposuit. Non paruo autē post
 tempore, cum fratribus suis uastando territoria, & occi-
 dendo pręcipue Romanos, itēq; regios, perseuerauit: cū
 nec Iudeorum quisquam effugeret, qui lucrum aliquod
 ferens uenisset in manus. Ausi sunt autem apud Amathun-
 tem, compertum Romanorū agmen obsidere, qui frumen-
 ta cohorti atque arma portabant. Vbi Arium quidem cen-
 turionem, & quadraginta fortissimos iaculis confecere.
 Ceteri uero in periculo constituti similia sustinendi, auxi-
 lio Grati qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in
 hunc modū contra indigenas, itēq; alienigenas per omne
 bellum gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi
 sunt: natu quidem maximus ab Archelao, duo uero, qui eta-
 te sequebantur, in manus Grati ac Ptolemęi delati. Nam
 quartus Archelao pactione cōcessit. Sed hic finis eos post-
 ea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cunctam inflā-
 mabant Iudeam.

De Vari gestis circa Iudeos crucifixos. CAPVT III.

Varus autem, acceptis Sabini & principum literis, Ant. li.
 toti cohorti metuens, opem his ferre properabat. 17. ca.
 itaq; cū duabus reliquis cohortibus, & quatuor alis equi- 16.

Ii tum,

tum, in Ptolemaida profectus, eodem regum atq; optimatum auxilia conuenire iussit. Ad hæc à Berithijs etiam, cū per eorum transfiret oppidum, mille et quingentos accepit armatos. Vbi uero in Ptolemaidem tam cætera manus auxiliorum, quàm propter Herodis inimicitias, Aretas rex Arabum, non cū exiguo numero equitum peditumq; peruenit, statim exercitus partem in Galileam, quæ Ptolemaidis propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore preposito. Qui mox et aduersus quos ierat, omnes in fugam uertit: et Sephori ciuitate capta, ipsam quidem incendit incolas uero eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abstinuit, quod inter aliorum turbas, nihil eam mouisse deprehendit: castris autem ad uicum positis, qui appellatur Aroti, Ptolemæi possessionem propterea direptam à barbaris, et ab amicis Herodis, qui Ptolemæo insensi erant, inde ad Saffo progreditur, alterum uicum tutissimum: quem similiter, omnesque reditus ibi repertos, fuerant depopulati. Cædis autem, ignisq; plena erant omnia nec præde barbarorum quicquam obstabat. Exusta est autem Emaus iussu Vari, necem Arii cæterorumq; indigne ferentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo uisu Iudeorum castra disiecit: et alij quidem per agros abiire fugientes: qui uero intra ciuitatem degebant, suscepto eo, seditionis causas in alios conferebant, nihil quidem se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptam necessario multitudinem, in ciuitate obseffos esse potius cum Romanis, quàm cū dissidentibus conspirasse. Ante uero obuiam ei uenerant Iosippus, Archelai consobrinus, et cum Grato Rufus agentes exercitum regium, et Sebastenos, et ex Romana cohorte milites

lites ornatus habitu consucto. Sabinus enim nec in os Vari uenire passus, iamdudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus, per agros dimisit exercitū: multisq; sibi exhibitis, quos minus turbulentos inucnisset, custodiæ tradidit: maxime uero nocentiū propè ad duo milia cruci suffexit. Adhuc autē circa Idumæam superesse decē armatorū milia nunciato, confestim Arabas domum abire iubet: quod eos non auxiliātium more uti militia, sed pro sua libidine, et supra quā ipse uellet, agros uastare perspexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum illi se Varo priusquā in manus ueniretur, Aciabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At illi cum ignouisset ceteris, nonnullos regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) supplicio subiugari præcepit, quod omnino contra regem suum arma accepiissent. Varus autē hoc modorebus apud Hierosolymam compositis, eadēque cohorte, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam rediit.

De Toparcho Iudeorum instituto. CAPVT IIII.

Romæ autē Archelao alia rursus cū Iudæis causa cō Ant. li. flata est: qui ante seditionem permissu Vari, legati 7. cap. exierant, ius genti suæ liberum petitori. Erant autem numero quinquaginta, qui uenerant: astantibus unā cum populo qui Romæ degerent, octo milibus Iudeorum. Itaque conuocato à Cæsare optimatum Romanorum, amicorum concilio, in Palatini Apollinis templum, quod priuatum ipsius erat ædificium, admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudeorum constitit cum legatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem

li 2 amici

amici ab utraque parte secreti aderant. Nam et cum Archelao stare propter odium, atque inuidiam recusabāt, et dum accusatoribus conspici pudore Caesaris prohibebantur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo, duabus ex causis prænissus à Varo, ut et Archelao subueniret et si regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem aliquam mereretur. Iussit autem accusatores exponere, quanam contra leges fecisset Herodes: primum nō se regem, sed omnium qui usquam fuissent, tyrannorum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, ut beatiores mortui putarentur. Non enim tormenti solum eū lacerasse corpora subiectorum, sed etiā gentis sue ciuitatibus deformatis, exteris ornauisse populisq; alienis Iudææ sanguinem condonasse. Pro antiqua uero felicitate ac patrijs legibus, nationem suam tāta egestate simul ab eo, atq; iniquitate repletā, prorsus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint, quā omni æuo maiores sui, postquā ex Babylone discessere, perpeşi sunt, Xerxe tunc regnante, ad discordias concitati. Verum se tamē ad hanc mediocritatem, et aduersæ fortune consuetudinem processisse, ut etiam successionem uoluntariā acerbissimæ feritatis subirent: qui et Archelauum tanti tyranni fillum, patre mortuo regem appellassent: nihil morati, et unā cum eo locissent mortem Herodis, ac pro eius successore uota celebrassent: Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius uideretur, ex cæde trium milium ciuū regni sumpsisse primordia: et quia principatum meruerit, tot immolasse deo hominum uictimas, tot festo die templum cadaueribus impleuisse: Recte igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquando respexisse calamitates suas, et belli le-

ge cupere uulneribus excipiendis ora præbere, atque ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: nè ut quod ex ea natione restaret, his obijcerent, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suã cõ iugi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent: Hoc enim modo probatum iri Iudeos, qui nunc ueluti turbulenti, ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire. Iudeorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset cõ trã Nicolaus, primum criminibus quæ in reges erãt proposita, dissolutis, nationem coepit arguere: quia neque gubernari facilis esset, natura quæ regibus uix pareret. Vnã etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, insimulabat. Sed tum quidẽ partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post mediam regni partem sub toparchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignũ præbisset, facturum esse pollicitus. Reliquam uero dimidiam, in duas tetrarchias diuisit: duobusque alijs Herodis filijs attribuit: unam Philippo, alteram illi qui cũ Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumen regio, et Galilæa: quarum ducenta talenta redditus erant. Bathanea uero et Trachon, et Auranitis, et quedam partes domus Zenonis, circa Iamniã uicini, Philippo destinate sunt: quæ talentorum centum redditus ministrabãt. Archelai uero toparchia Iudæa, omnẽque Iudæam, et Samaritaniam habebat: quarta tributorum parte leuata, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret, ei tradite sunt. Stratonis pyrgus, et Sebaste, et Ioppe, et Hierosolyma. Cæteras autem, Gazam et Gadaram, et Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai, qua-

dringenta talenta. Quin et Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iannæ dominam, et Azoti, et Phasclidis, idem Cæsar constituit: regiâmq; apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta redditus colligebatur. Domum uero eius toparchiæ subiugauit Archelai. Cum autem cæteris quoq; Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easq; nuptum Pheroræ filijs collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

De subditicio falsoq; Alexandro eoq; deprehenso.

CAP V T

V.

Ant. li. **I**Nterea quidam Iuuenis natione Iudeus, apud aliquem
 17. ca. libertinum Romanorum, in Sidoniorum oppido educa-
 18. tus, illum se format similitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam uenit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optime scientem: à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudeos se felle-
 rat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Meli-
 inde transmissus, ibiq; ampliore quæstu cumulatus, etiam
 hospites suos magna uerisimilitudine Romam secum nauigare pellexerat. Erat postremo delatus in Dicæarchiam: multisq; muneribus ab Iudeis eius loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo, ut qui Alexandrum illum uiderant, planèque nouerant, hunc cum esse iurarent. Igitur omnes
 etiam

etiam Romæ Iudei, uisendi eius studio circumfusi properabant: & infinita multitudo per uicorum angustias, quocūque ferebatur, conueniebat. Tanta nanque dementia multos ceperat, ut illum sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri iudum optime sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) & si priusquam uideret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spe nonnihil indulgendum putauit: & Ladum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adulescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam coniectura deprehendit. Maxime autem, ubi corporis eius duritiam, & seruilem formam considerauit, intellexit omne commentum. Satis autem commotus est dictorum eius audacia: de Aristobulo percontantibus, saluum quidem illum esse commemorabat: consulto uero non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circumueniri posse disiunctos. Itaque Ladus quidem ab alijs ei separato uitam dixit à Cæsare præmium fore, si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: & Iudeum indicat, qui formæ suæ similitudine abusus esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse docuit, quanta uiuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: & falsum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inseruit, suasorem uero eius interfici iussit. Melius autem sumptuum detrimentum, pro amentie pretio satis esse indicauit.

Proditur
dolus.

De Archelai exilio.

CAPVT VI.

Ant. li.

TOparchia uero suscepta, memor discordiæ superioris 17. ca.
Archelaus, non solum Iudeis, sed etiam Samariensibus 19.

Ii 4 bus

Interpre-
tatio fo-
mij.

bus crudeliter abusus est. Nonôq; principatus sui anno le-
gatis contra se ab utrisque ad Cæsarē missis, ipse quidem
in exilium pellitur Viennam, Gallie ciuitatem: patrimo-
nium uero eius, thesauris Cæsaris adiudicatur: Quem qui-
dem, priusquam euocaretur ad Cæsarem huiuscemodi som-
nium uidisse commemorant: Nouem aristas plenas et ma-
ximas à bobus comedi somniauerat: accitos deinde uates,
Chaldeorumq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari
somnia, cōsuluerat. Alijs autem aliter interpretantibus, Si-
mon quidam Essæus genere, dixerat Aristas annos arbitra-
ri, bouesq; rerum mutationes: eo quod agros arando uer-
terent ac mutarent. Ideoque regnaturum quidem illū esse
tot annos: quot significasset numerus aristarum: uarias au-
tem rerum mutationes expertum, esse moriturum. Hisque
auditis, Archelaus quinq; diebus post, ad causam dicendā
est euocatus. Dignum autem memoria, duxi etiam coniu-
gis eius Glaphiræ somnium, Archelai filie Cappadocum
regis, referre: Quam cum Alexander prius habuisset uxo-
rem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à
quo ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius
mortē Iubæ regi Libyæ nuptam, eoque defuncto domum re-
uersam, domiq; apud patrē in uiduitate degentem. Topar-
ches Archelaus ubi conspexit, ad hoc amoris accēsus est, ut
eam statim repudiata coniuge sua Mariamne, sibi copula-
ret. Hæc igitur breui tempore, postquam in Iudæā redijt,
uidere uisa est instantem sibi Alexandrum dicere: Satis fuc-
rat tibi Libycum matrimonium: sed tu illo non cōtenta, rur-
sus ad meos penates reuerteris auidissima uiri tertij, et qd
grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidē non dis-
simulabo cōtumeliam, teq; licet inuitam recuperabo. Atq;
hoc exposito somnio, uix biduū superuixit.

De Simo-

Igitur Archelai finibus in prouinciam circumscriptis, Antiq. procurator equitum apud Romanos Copinuis missus lib. 18. est, ea sibi à Cæsare potestate mandata. Hoc disceptante, ca. 1. 2.

Galileus quidam, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosque post deum ferre mortales. Erat autem propria sectæ sophista, nulla in re similis alijs. Etenim tria sunt apud Iudæos genera philosophiæ. Horum unum Pharisei profitentur, alterum Sadducei, tertium uero, quod etiam probabilius habetur, Essæi ^{Essæorum} ^{dogma-} ^{ta.} sunt, gente quidem Iudæi, uerum inter se mutuo amore et coniuictissimi: et qui præter cæteros uoluptates quidem quasi maleficia uitarent: continentiam uero seruare, neque cupiditati succumbere, uirtutem maximam ducerent. Ita-

que nuptias quidem fastidiunt, alienos uero filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt. Non quia coniugia uel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam foeminarum, nullam earum uni uiro fidem seruare credentes.

Quin et diuitiarum contemptores sunt, rerumque apud eos communicatio admirationi habetur, neque inuenias alteri alterum opulentia præstare: legemque sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari uellent, bona contubernio publicarent. Ita enim fore, ne uel paupertatis humilitas, uel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultatibus, uelut inter fratres, unum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, et si quis uel inuitus unctus fuerit, munditijs corpus abstergere: quoniam squalorē decorem putant, dummodo semper in ueste sint cādida. Desi-

gnatos autem communium rerum procuratores habet, et ad usus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis una ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia trāsserunt: et aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante uiderunt. Hinc est, quia cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur: neque præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum uestimenta ceteraq; usui necessaria tueatur. Amictus autem cultusq; corporis, omnibus pueris, in metu et sub cura magistri agētib; par est. Nec uero uestitū siue calceos mutant, nisi aut omnino concisis prioribus, aut longi temporis usu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut uedunt: sed egenti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse nō habet: quāuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi qd'opus sit. Præcipue circa deū religiosi sunt. Nanque ante solis ortum nihil prophani loquantur, sed ei patria quædā uota celebrant, quasi ut oriantur precantes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumq; ad horam quintam studiose fuerint operati, rursus in unū congregantur: linteisq; præcincti uelaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atq; hac lustratione facta in eadem secreta coeunt, quo neminē alterius sectæ hominem aspirare concessum est: ipsiq; purificati, uelut in sanctum quoddam templum in coenaculum ueniunt: quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, unum autem uasculum ex uno pulmēto singulis cocus apponit. Deinde uoce cibum sacerdos anteuenit: neque gustare quenquam fas est, nisi prius deo celebretur

lebreitur oratio. Post finem quoque prandij uota repetunt. Nam & cum incipiunt & cum desinunt, quasi datorum uictus, deum laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis usque post meridiem, ad opera se conferunt. Similiterque inde reuersi coenant, confedentes etiam hospitibus, si quos fortasse interuenisse repere rint. Neque uero clamor unquam tectum illud, neque tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine alijs alij cedant: eorumq; silentium, extra tectum constitutis, arcanum quoddam uideatur horribile. Cuius quidem rei perpetua sobrietas causa est, quodque apud eos edendi aut potandi modus saturitate diffinitur. Sed quamuis aliquarum rerum nihil sine praecepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est in iuuando & miserendo, sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est suo arbitrio cuiq; licet, atque indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictum. Iidem iracundiae moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsam autem iusiurandum quasi periurio deterius uitant. Iam enim mēdacio condemnationem arbitrantur, cui sine deo non creditur. Summam autem studiorum ueterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quae animae & corpori expediāt, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicae quamq; uim propriam singuli lapides habeant, à rimantibus conquiruntur. Sectae uero suae studiosis non statim cum eius una collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuiq; eundem uictus ordinem tribuunt: dolabram quoque, & quod praedictum est perizoma, & albam uestem tradentes. Cum uero processu temporis experimentum continentiae dedexit, accedit

accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuictum assumitur. Post ostensionem quippe continentiae, duobus annis alij mores eius probantur. Cumque dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius uero quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere deum, deinceps quoque erga homines seruare iustitiā, & neque propria sponte nocere cuiquam, neque ex precepto obesse: quinimmo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiae sectatoribus, fidem omnibus seruare, maxime uero principibus. Neque enim absque uoluntate dei, quenquam posse ad principatus potētiam accedere. Si uero ipse ceteris praesit, nunquam abuti, nunquam se ab aliorum uiribus potestatis ad contumeliam subiectorum, sed neque ueste aut ambitioso aliquo ornatu reliquis eminere, ueritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus uero à furto, & animam puram seruare ab iniustis compendijs: & neque aliquid de mysterijs cōsecrarios celare. Neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quispiam morte compellat. Super haec autem addunt, nihil se de dogmatibus aliud quā ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum iri similiter dogmatis sui liberos: angelorum nomina his quidem execrationibus explorant, & quasi premuniunt accedentes. Deprehensos uero in peccatis, à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerunque morte cōsumitur: Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab alijs oblatū cibum potest. Herbas uero pecudum more decerpens, & fame exesus per mēbra corrumpitur. Ob

• quod etiam plurimos plerunque miserati, & extremum spiritum

ritum agentes, receperūt: sufficienter pro peccatis eorum, quæ usque ad mortem adduxerant, poenas luisse censentes. In iudicijs uero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem non minus quàm centum in unum coacti: quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deum magna legis est: ita ut si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus uero obedire & plurimum, quorumque decreto reprobabile arbitrantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus unus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, uel in dexteram sui partem, quasque deuorat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudeis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne uidelicet illo die ignem accendant: sed neque uas aliquod transponere præsumunt, imò nec alium purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam uno (uerbi gratia) pede altam, *ekai illi cum illa dolabra, quã tradi nuper accedentibus diximus, demissa ueste sese diligentissime contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere uentris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant, reducunt: idq; ipsum faciunt in locis secretissimis: Et nempe cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur: Decernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus estimantur, ut si aliquos eorum contigerint, quasi à contrectatu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quam longissime, ita ut plurimi eorum usq; ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem scilicet uictus: quod eis nimirum accedere puto propter institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt autem etiam

etiam aduersoriam cruciatus, siquidem uincunt firmitate cō filij. Mortem uero, si cum decore obscunda sit, iudicant etiā immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negotijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes, ac per tormenta omnigena transeuntes, ut uidelicet uel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, uel ciborum quippiam quod non solent, ederent, ad neutrum horum potuerunt cōpelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinimo cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant, illudentes, constantes animos cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eos essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiāque coram non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere, & de ethere subtilissimo cōmeantes, quasi carceribus ita corporibus implicari, uelut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum uero fuerint à carnalibus releuata uinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico letari eas, sublimesq; ferri. Et quidem bonis concinentes in hoc Græcorum sententijs, pronunciant ultra Oceanum degere, ubi eis sit reposita perfruitio: Illic quippe esse regionem, que neque imbris, neq; niuib, neq; æstibus, aggrauetur: sed quam Occano oriens Zephyrus, & leniter aspirans amœnet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna delegant, plena gemitibus, exercendarum sine fine poenarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos Herodes & semideos uocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborū autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiā cruciari quosdā cōmentati sunt, Sisyphos uidelicet,

videlicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales esse animantes existimantes, ob adhortationem utique uirtutis dehortationemq; nequitia: bonos quippe fieri in huius uitae conuersatione meliores, per spem bonorum: etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari aestimantium: quoniā & si in huius uitae spatium latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Haec sunt ergo, quae Essaei de diuinitate animae philosophantur. Planē illecebram ineuitabile eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittant, sacris uidelicet libris, & uarijs sanctificationibus, prophetarumq; dictis à primis aetatibus adherentes: raro autem accidit, ut praedictiones eorum frustratio cōsequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegiū, cibos quidē & mores legumq; similia cū prioribus habens: distat uero opinione coniugij. Maximam siquidem uitae hominum partem, successionē scilicet, amputare eos, qui abstineant nuptijs arbitrātur: quippe si in eandem omnes uelint ire sententiam, defectuū confestim genus humanum fore. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione cōueniunt, ut per tricenniū explorent ualitudinem foeminarum. Et si constanti purgatione apparuerint idoneae partui, ita eas in matrimonia asciscūt. Nemo tamen eorum cum praegnanate concumbit: ut ostendant, quia non uoluptatis nuptias, sed causa inierint liberorum. Lauantibus autem foeminis, ita ut uiris perizomatum inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duo autem priorum quasi ordines sunt: Ex quibus Pharisei dicuntur, Qui sunt Pharisei qui certiore legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent, ut εἰς μαζὰς μὲν & deo uersa deputent: & quidem uel agere quae iusta sunt, uel negligere,

gligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitentur: adiuvare tamen in singulis *ἐιμαρμένῃ*. Animam autem quidem omnem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum autem interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, id est, secunda collectio, *ἐιμαρμένῃ* omnisariam negant: et deum extra omnem mali patrationem inspectionemque constitunt. Aiant autem electioni hominum uel bonum uel malum esse propositum: et secundum uoluntatem propriam, alterutrum unumquodque coniungi. Animarum autem generaliter uel supplicia denegant uel honores. Et Pharisei quidem sociabiles, et qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducei uero et inter se seris moribus discrepantes, et conuersatio eorum circa exteros inhumana. Hec sunt que de Iudeorum philosophis dicenda repperi: Nunc ad inceptum reuertor.

De Pilati regimine.

CAPVT VIII

Ant. li. **A**rchelai regno in ordine prouincie iam decedente, reliqui, id est, Philippus et Herodes qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome enim moriens, Iulie Augusti coniugi, regionem quam rexe rat, et Iamnam, et in Phaselide Palmeta testamento reliquit. Delato autem ad Tiberium* Liuiæ filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti, qui præsuit rebus annis septem et quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchiis suis Herodes scilicet ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, de quibus iordanis flumen exoritur, in Pannæade condidit ciuitatem, quam Cæsaream uocitauit: aliamque in inferiore Gaudonite, quam Iuliadem nominauit.

Ant. li. Herodes uero in Galilea Tiberiadem, in Beroëa autem cognomine Iulie. Missus autem à Tiberio in Iudeam Pilatus: qui cum curandam accepisset regionem, nocte inter pestam

peſta opertas in Hieroſolymam intulit imagines Cæſaris, quæ res poſt triduum grandem inter Iudeos ſuſcitauit tumultum: nam qui aderant ſtupore permoti ſunt: quaſi iam profanatas leges ſuas uiderent. Nullum enim fas eſſe dicunt collocari in urbe ſimulacrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, ſubito etiam de agris multitudo confluxit. Euntes autem ilico Cæſaream ad Pilatum, intentiſſime deprecabantur, ut ab Hieroſolymis auferrentur imagines, & eis iura patria ſeruarentur. Pilato autem ſupplicantibus abnuente, circa domum eius proni corruerant: & immobiles quinque diebus continuis noctibusque manſerre. Poſt autem Pilatus tribunal aſcendens, ſtudio magno conuocat multitudinem Iudeorum, quaſi qui eis uellet dare reſponſum, cum ſubito milites accepto ſigno (ſic enim iam fuerat præparatum) armati circumſteterunt Iudeos: circumdatæque triplici acie, Iudei quidem ſtuporis erant pleni, uidentes inſperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denunciâns trucidaturum ſe omnes, niſi imagines Cæſaris ſuſciperent, annuat militibus ut educerent gladios. Iudei autem quaſi ex uno conſilio omnes ſubito corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, uociſerantes uniuerſos ſe interfici magis uelle quàm legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem ſtadium populi demiratus, conſeſtim de Hieroſolymis ſtatuas iuſſit auferri. Deinde uero conturbationem alteram commouebat: Eſt apud eos ſacer theſauruſ, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum fecit expendere: erat autem inducenda aqua ab ſtadijs trecentis, ob hoc itaque uulgi oriebantur querele: ita ut etiam Pilati qui Hieroſolymam uenerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem præuiderat tumultum eorum: ſiquidem populo permiscuit

armatos milites, qui tunc essent priuatorum uestibus induti. Præcepitq; ut gladijs quidem non uterentur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicq; compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimq; cædebantur Iudei: quorum multi quidem perierunt plagis, multi uero se inuicem trucidantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo conticuit: atq; ob hoc accusator Herodis tetrarchæ Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium uenit. Illo autem nō suscipiente accusationē, residēs Romæ ad aliquorum quidē potentium notitias ambiebat. Maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatus, quibus cum demerebatur, ad ultimum extensis manibus, aperte deum cœpit precari, cœciter illum mortuo Tiberio dominū cunctorū uidere. Hoc cum quidā de familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim concludi iussit Agrippam: qui & sub grandi ærumna, usq; ad mortem Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur.

De.C.
Caligula.

Sed defuncto eo, post regnum annorum duorū, & uigintitrium dierum, succedēs in imperium C. Cæsar, absoluit Agrippam uinculis, & tetrarchiā Philippi (iam enim iste decesserat) ei tradidit, regemq; appellauit. Cum uenisset

An.lib. autē in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates
18. ca. per inuidiam suscitauit. Iritabat autē eum maxime in spem

14. regni Herodias uxor, exprobrans ei socordiam, & dicēs, quia per id quod noluerat ad Cæsarem nauigare, careret potestate maiore: Nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illū ex tetrarcha eodē honore donare? His adductus Herodes, uenit ad Caium, à quo ob auaritiam uehementer increpatus, ad Hispaniam fugit: secutus

secutus eum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius. C. Cæsar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hispaniam peregrinante secum etiam uxore, decessit.

De superbia Caij & Petronio præside.

CAPVT IX.

CAius uero Cæsar, intantum cõtumeliose abusus est. An. lib. fortuna, ut etiam & dcum se putaret, & uellet uo- 18. ca. cari. Patriam quoq; suam multorum nobilium cæde trun- 15. cauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam: Petronium denique cum exercitu Hierosolymas direxit, præciens ut in templo statuas eius locaret: quas nisi susci- perent Iudæi, cõtadicētes quidem ex his interficeret, re- liquam uero multitudinem captiuaret. Permovebat autem hoc profecto deum. Et Petronius quidē, cum tribus cohortibus, multisq; de Syria auxiliatoribus properabat in Iu- dæam de Antiochia. Iudæorum uero quidā non credebant fame prælium nuncianti. Qui uero credebant, nihil de resi- stendo poterant cõminisci. Celeriter autē in omnes perua- dit metus, nā iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est ^{Situs} autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno composita: ^{Ptole-} ^{maidos.} circumdatur autem montibus ab orientali plaga per sexa- ginta stadia disseparatis, sed ad Galilæam pertinentibus: à meridiano autem Carmelo, qui abest stadijs centumuigin- ti: à septentrionali quoque monte qui est altissimus, quem uocant etiam incolæ scalam Tyriorum: & hic autem di- stat stadijs centum. Ab ea autem urbe, quasi ab duobus stadijs, præterlabitur fluuiolus, quem uocant Belcum. exiguus prorsus: cui propè est sepulchrum Memnonis, ha- ^{Sepul-} ^{chrū Me-} ^{mnonis.} bens iuxta se centum ferè cubitorum spatium continen- tem, sed admiratione dignissimum: Est enim species uallis rotundæ, uitream emittens arenam: quam cum exhauserint

Kk 2 multe

multæ naues, pariter accedentes, locus hisdē rursus impletur. Venti siquidem quasi dedita opera, conuehant illic de circumstantibus supercilijs arenam istā, utiq; communem. Locus autē metalli, statim metalla in uitrum quæ suscepserat, mutat. Mirabilius quoq; mihi illud uidetur, quoniā iā conuersæ arene in uitrum, quæcumq; pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in cōmunem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidē illius natura talis est. Iudæi autē cū mulieribus & filiis collecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabant, principio ob patrias leges, deinceps uero etiam pro suo statu: Ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitum quidē & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galileam, & conuocans in Tiberiadem tam populum Iudeorum quàm omnes eorum nobiles, & uim Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæsaris. His addens, quoniā & cōtumeliosa esset supplicatio Iudeorum: cū omnes siquidē gentes quæ parcerent imperio Romano, in suis urbibus inter reliquos deos, imagines quoque Cæsaris locauissent, soli Iudæi istud abnuerent. Hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiam cum iniuria præsentis. Illis uero contra hæc legem morēsque patrios allegantibus, & quia ne dei quidem simulacrum, nedum hominis: nec solum in templo, sed neque in profano aliquo totius religionis loco fas sibi esset locare, arripiens dictū Petromius respondit: Sed & mihi domini mei lex seruanda est. Si eam quippe transgrediar, uobisq; parcam, iuste animaduersionem subibo. Impugnauit sanè uos, non Petronius, sed ille à quo sum directus: siquidē ita & ego uos cogā implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo unanimiter succlamauit, ante legis temerationem omnem se libetè subire perniciē.

Sedato

Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo, inquit, aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt Iudei, pro Cæsare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autē in templo imagines æstimet collocandas, debere eum totam Iudæorum gentē primitus immolare: præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere uoluisset. Ad hæc admiratio Petronium miserationeque peruasit, intuentem & insuperabilem religionem uirorum, & tantū uulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorum priuatim uiritimq; compellans, populum quoque publice alloquens, tunc quasi consulens admonebat. Interdum etiā minabatur, extollens & uirtutem Romanam & indignationem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatem, cui essent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimenta cedentibus, cum uideret etiam sementem regionis intercipi, ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penè continuis diebus multitudo in urbe otiosa morabatur: ad ultimum conuocatis omnibus, ait, se etiam periculosam rem uelle aggredi: Aut enim deo cooperante placabo Cæsarem, ac uobiscum saluabor libenter: aut illum in ultionem iritabo: pro tanta magnitudine impendo animam meam. Atq; ita dimissis turbis, multa pro eo uota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum: atq; illinc confestim misit ad Cæsarē, referens & quo apparatu in Iudæā irruisset, & quod tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum uiris etiā prouinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legem patriam, & nouis præceptis uehemēter obistere. His epistolis respōdit Caius immodice, cōminans Petronio mortem,

quoniā iussu suarū segnis executor fuisset. Sed scripto-
rum taliū uectores per tres cōtinuos menses cōtigat aduer-
sa tempestate retineri. Alij autem exitium C. Caesaris nun-
ciantes, prospere nauigauerunt: deniq; ante septē & ui-
ginti dies epistolas Petronius accepit, finem Caesaris indi-
cātes, quā illi puenirēt, qui cōminātia scripta portarent.

De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte,

CAPVT

X.

An.lib. **C**Aio igitur per dolum interempto, qui regnauerat
19. ca. Annis tribus, mensibus sex, rapitur in regnum ab eo
3. exercitu, qui Romæ erat, Claudius. Senatus autē, referen-
tibus consulibus Ignatio Saturnino & Pomponio Secun-
do, mādāt tribus legionibus ut essent præsidio ciuitati, &
ipse frequens in capitolium deuenit. Quia propter inma-
nitatē Caij, bellum agi cū Claudio decernebat, uolens im-
perium ad optimates reducere: ut sicut olim fuerat, ad re-
An.lib. gendū dignissimū eligerētur. Accidit autē ut Agrippa ad-
19. ca. ueniret: quē cum & senatus in conciliū & in castra Clau-
4. dius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore uteretur in
quibus res posceret: uidens Agrippa Claudium iam esse opi-
bus Caesarē, ad eum perrexit: quē ille ilico legatum ad se-
natum misit, indicātē suum propositū, quoniā primo qui-
dem inuātus ab exercitu raptus sit, & iniquū esse, si militū
erga se studia tam religiosa desereret, imō tutam aliter suā
nō esse fortunā: iam enim ad inuidiā satis fore, quod in re-
gnū uocatus sit. Deinde administratū ire paratum esse in
rempub, non ut aliquis tyrannus, sed ut præsul benignus:
sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem
negotijs cōmuncem omnium stare sententiam. Nam & si non
natura esset modestus, locuples tamen moderandæ potesta-
tis exemplū Caij morte esse propositum: Quæ cum detu-
lisset

kisset Agrippa, respondit curia, quasi quæ exercitui et bo-
 nis consilijs fideret, nolle se subire uoluntariam seruitutem.
 Sed accepto patrū respoſo, Claudius rursus misit Agrip-
 pam, nuntiantē eis, quoniā nō posset adduci ut eos prode-
 ret, quorum cōcessu in imperiū esset accitus. Inuitum autē
 se inuitū esse pugnam aduersus eos, cū quibus conſligere
 minime uellet: proinde eligendū esse locū extra ciuitatem
 in quo conſligerent. Neque enim sanctū esse, propter illo-
 rum peruersitatem, patriam ciuili cæde fœdari. Et Agrip-
 pa quidē ista senatui nūciauit. Inter hæc unus de illis mili-
 tibus, qui cū patribus erant, educēs gladiū: Cōmilitones,
 inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cu-
 pimus, et concurrere aduersus propinquos nostros Clau-
 dium secutos? maxime cum habeamus imperatorem quem
 in nullo culpāre possumus: et ad quē cū iustis magis allega-
 tionibus, quā cum armis egredi debeamus. Hæc dicens,
 per mediā egressus est curiā, omnibus se militibus consecu-
 tis. Hoc exēplo optimates deserti, in magno metu esse cœ-
 perunt: ac deinceps uidentes sibi aduersationem tutam non
 esse, iter secuti militum, ad Claudiū transferunt. Occurre-
 bant autem eis pro muris, nudatos gladios ferentes hi, qui
 fortune regis ambitiosius adulabantur: et penē accidit, ut
 progressi quinq; interficerentur, ante scilicet quā militū
 impetum Cæsar agnosceret: nisi præcurrens Agrippa, im-
 minentis ei facinoris periculum nūciaſſet: dicens quoniā
 nisi cōercuiſſet exercitum, iam in sanguinem ciuū furen-
 tem, cōfestim amiſſurus esset omnes per quos conspicuum
 esset imperium, fieretq; solitudinis imperator. Hæc au-
 diens Claudius, continuū militum impetum. Suscepit autē
 in castris aduenientem senatū, et indulgenti honore com-
 plexus egressus cum patribus cōfestim obtulit deo uicti-

mas, ut mos est pro imperio supplicari. Agrippam quoque protinus muneratur regio regno paterno, omnia adiiciens ei, etiā illa quæ Augustus Herodi donauerat, Trachonitidem scilicet et Aurantidē. Præter hæc autem aliud quoque regnū, quod Lysanias uocabatur. Et populo quidē donationē hanc per edictū indicauit. Patribus autē præcepit, ut incisam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autē ei etiam fratrem suum Herodem qui generis eiusdē erat, Beronice iunctus reginæ Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippæ dati regni census maximus asluebat: qua sanē pecunia, nō ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murū Hierosolymis circumdare coepit, qualem, si potuisset absolui, inefficacē prorsus obsidionē Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequā impleret opus, decessit in Cesarea.

7. 8 Regnauit autē annis tribus. Ante quoque cum Tetrarchiā regeret, alijs tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit filias tres de Cypride natas Beronice, Mariam atque Drusillam: filiū autem ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam, qui non nimis paruulus erat. Tunc Claudius regnum eius in prouinciam redegit, in cuius procurationem missus est Cestius Festus. Post hunc autē Tiberius Alexandr: qui nihil de cōsuetudine patria immutantes, gentē in pace tenuerunt. Post hæc uero et Herodes, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquēs de sorore quidē sua Beronice filios duos, Beronicianū et Hyrcanū: de priore autē Mariamne, Aristobulum: cuius frater mortuus fuerat Aristobulus priuatus, relicta filia Iotapata: hi quidem erant (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexandr autē et Aristobulus nati fuerant Herodi de Mariamne, quos ipse parens occidit. Alexandri autem posteri in maiori Armenia regnauerunt.

De uarijs

Post obitum autē Herodis, qui regnavit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in avunculi sua regno constituit. Alterius autē provincie suscepit curā post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, & denuo Iudeos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diē festū azymorum in Hierosolymam, stante legione Romana super porticum tēpli, armati quippe milites semper custodiebāt festos dies, ne quid conueniētes populi nouare auderēt. Vnus ergo ē militibus, reductis turpiter uestimētis, inclinans posteriora sua obuertit ad faciem Iudeorum: & ad hunc habitum uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita ut circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autē inconsulti iuuenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas, in litem grauissimam profilicbant: hi continuo quippe saxa rapientes, percutiebant milites. Tunc ueritus Cumanus, ne totius in eū uulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cū essent porticibus immissi, metus grauis incidit Iudeis. Statimq; in fugam uersi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressos de constipatione obtritio facta est, ut concubatione mutua super* triginta milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersæ genti luctuosa festiuitas, & planctus per domos singulas personabat. Successit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta Bettoron quippe, circa ascensum publicum, Stephanus quidā seruus Cesaris supellectilem quandam uehebat, quæ ab irrucntibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens eos, qui in proximis uicis essent, uinctos ad se adduci iussit: denunciāns, ut inquisitos latrones in uincula

Duo milia
An.

De illo
q. sacros
libros cō
bussit.

conijcerent: qua occasione, quidam militum in uico aliquo
libros sacre legis offensos discidit atque combussit: Iudei
autem quasi totam religionem inflammata uideret, undiq;
confluxerunt: et uelut machinamento aliquo, ita ui super-
stitionis attacti, omnes ad unam euocationem ad Cumanum
Cesarem concurrunt: precentes ut militem, qui tantam con-
tumeliam deo legiq; eius intulisset, eum non relinqueret im-
punitum. Ad hæc ille, uidebat enim multitudinem nequa-
quam quicturam, nisi aliqua esset satisfactio sedata, adiu-
dicatum militem per medium populum ad supplicium iussit
adduci: sicq; Iudei placatis animis recesserunt. Denuo aut
Galileorum et Samaritanorum conflictus exoritur. In
Ginaim. uico enim, quem Germanam uocant, qui est in magno Sa-
marie campo situs, quidam Galileus de numero Iudeorum
ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum mul-
ti ex Galilea regione concurrerunt, ut cum Samaritanis con-
fligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad Cu-
manum, rogantes, ut antequam grauis calamitas oriretur,
transfret in Galileam: et in eos, qui autores essent homi-
cidij, uindicaret. Cumanus uero his negotijs quæ habebat
in manibus postponens illorum petitiones, sine effectu pre-
catores remisit. Nunciato igitur homicidio Hierosoly-
man, omnis multitudo commota est: et relicta dici solen-
nitate, in Samariam uulgus impetum fecit, sine ullo duce,
nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes.
Latrocinio autem eorum et tumultu quidam Dinei filius
Elcazarus, et Alexander, præerat: qui in Acrabatene re-
gioni conterminos irruentes, promiscuam edidere cedere, à
nullius ætatis exitio temperantes, uicos etiam inflammauer-
unt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit secum unam
equitum alam, quæ uocatur Sebastianorum, ut auxilio his
qui

qui uastabantur, esset: sicque eorum multos qui Eleazarum erant secuti, comprehendit, plures quoque interfecit. Ad reliquam autem multitudinem, qui in uastandos Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hierosolymis conciuerunt: operti que cilicijs, et aspersis cinere capitibus precebantur, ut ab incepto desinerent: nec propter exercendam in Samaritas ultionem, ad Hierosolymam perniciem Romanos commouerent: misererentur autem patrie suae atque templi, filiorumque et coniugum propriarum, neque omnia pariter in discrimen adducerent, neque ob unius Galilaei uindictam cuncta disperderent. His acquiescentes Iudei, a negotio recesserunt. Multi autem per idem tempus in latrocinia conspirabant: sicut uere solet insolentia crescere, rebus quietis: per quae in omnem regionem agebatur rapinae, et audaces quique reliquis uim afferebant. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum uenerunt, uindicari de his qui regionem eorum depredati fuerant, postulantes. Praesto autem fuerant etiam Iudeorum nobiles: et Ionathas, filius Ananiae, princeps sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritas fuisse, qui primi homicidium perpetrassent, causam tamen calamitatum postea secutarum praebuisse Cumanum, qui inter principia autores cedis noluisse ulcisci. Tunc Quadratus utranque partem interim distulit, dicens: Quoniam cum ad ipsas regiones uenisset, diligenter singula inquireret: deinceps uero procedens Caesaream, eos omnes quos Cumanus uinctos reliquerat, in crucem sustulit. Inde cum Liddam uenisset, denuo audiuit Samaritanorum querelas: et Iudeorum decem et octo uiros, quos cognouit pugnae fuisse participes, securi percussit. Duos autem pontificum, sacerdotem Ionatham, et Ananiam

De conspiratione latronum.

Ananiam, eiusq; filium Ananū, & nonnullos alios Iudæos nobiles Cæsareā destinavit: similiter autem & Samaritarū nobilissimos quosq;. Præcepit ergo Cumano, & Celeri tribuno, Romam nauigare, redditurus Claudio rationē, pro his quæ in regione gesserant. His ita compositis, à Lidda ascendebat Hierosolymā: & inueniens multitudinē festiuitatem azymorum celebrantem, sine ulla cōturbatione Antiochiam rediit. Romæ autē Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autē etiam Agrippa, Iudæorum causam magna intentione defendens: siquidem & Cumano multi potentium aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici. Cumanum autem iussit urbe discedere. Celcrem autem tribunum uinctum Hierosolymam mittens, Iudæis ad supplicium tradidit, ut per urbem tractus, capite cederetur. Post hæc Felicem Pallantis fratrem destinavit ad Iudæos, qui & eorum prouinciam cum Samaria & Galilea curaret. Agrippam uero de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illam quoq; prouinciam, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Trachonitis & Bathanea, & Gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lysaniæ, & tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorem regni Neronem relinquens, quē suadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimum haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octauiam filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniā. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opus, abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque uxorem, matremq; interfecerit, post quos in omnes

Claudio
mortuo
Nero
succedit.

omnes proximos inhumanitatem suam conuertit, atque ut ad ultimum per amentiam ad histrionum opera scenamq; peruenerit, quoniam scio esse narratione molestum, tacitus præterire melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice. CAPVT XII.

Conuertar autē ad narranda, quæ ab eo aduersus Iudeos gesta sunt. Minorē igitur Armeniam regnamdam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autē Agrippæ quatuor urbes addidit cum agris ad singulas pertinētibus: in Ituræa scilicet regione, Abelan & Iuliadem: in Galilea autem Taricheam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudææ Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per uiginti annos regionem fuerat depredatus, aliosq; cum eo multos cepit, uinctosq; Romam dixerit: Aliorumq; quos in crucem sustulit, latronum uel in cōmuniōne sceleris deprehensorum popularium, fuit penē innummerabilis multitudo. Sic autem regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi autem sicarij uocabantur, die claro, & in media ciuitate passim quosq; interficientes. Potissimum uero diebus sollemnitate festiuis, immiscebātur uulgo, sicas sub ueste gestantes. His diuersos quosq; interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionē manebāt, diūque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autē quotidie plurimi cædebātur, atq; ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello, per singula momēta omnes mortem operiebantur. Circumspiciebāt autem unusquisq; eminens quosq; appropinquantem: & neque amicis suis fidere poterant, dum tamen in medijs suspicionibus atque custodijs nihilominus interficiebātur.

Tanta

Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quedam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, exde quidem abstinentium, sed consilijs magis impiorum, quæ pars non minus quam sicariorum felicitatem uerbis statumque corripit. Seductores quoque homines & circumuectores, sub specie religionis nouis rebus studentes, uulgus insanire fecerunt: nam in solitudines egrediebantur, promittentes deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos

An. lib. Felix (uidebantur quippe semina defectionis esse) mittens
20. ca. equites atque pedites armatos magnam multitudinem in-
pi. 12. terfecit. Maiore autem plaga Iudeos afflixit Aegyptius
De Aeg- quidam pseudo propheta. Adueniens quippe in provinciam,
gyptio pseudo magus cum esset, prophetae opinionem sibi arrogans, tri-
prophe- ginta ferme milia hominum congregauit, quos uana sedu-
ta. ctione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in mon-
tem qui uocatur Oliuarum, inde in Hierosolymam nitebatur
ascendere: depulsoque Romanorum presidio, in populares
exercere dominationem. Utebatur autem stipatoribus, qui
ad id facinus conuenerant. Præuidit sanè eius impetum Fe-
lix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam
Iudeorum reliqua multitudo iuuabat, iniit conflictum. Et
Aegyptius quidam cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum
ipso fuerant, comprehensi atque uinculis traditi sunt. Re-
liqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Cõ-
pressis uero his etiam, sicut febres in egro corpore, rursus
pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones
collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad liber-
tatem uocabant, mortem apertissimam comminantes his,
qui Romanorum principatui obedire uoluissent: ut uel relu-
tantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem.
Dispersi ergo per totam regionem diripiebant, aliquo-
rumque

rumque potentium domos, eosque insuper trucidabant, inflammabant etiam agros, ita ut desperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hæc quidem pugna indies grauius augebatur. Alter aut̃ tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabāt, et Syros, seditione commota. Hi siquidem poscebant, ut eorum fieret ciuitas, Iudæum eius fuisse conditorem dicētes: erat autem rex Herodes. Ac muli uero, cōditorem quidem confitebantur Iudæum, ipsam uero ciuitatem fuisse gentiliū uindicabant. Neq; enim illic statuas et fana potuisse constitui, si ad Iudæos eam cōditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterq; iurgabat. Procebat autem usq; ad arma contentio: et quotidie ad confligēdum audaces quique parte alterutra prosiliebant. Neque enim Iudæorū seniores cohibere tumultus gentis sue poterant: et Græcis turpissimū uidebatur, Iudæis inferiores uideri. Præstabant autē hi quidem diuitijs et corporum uiribus, Græci uero auxilio militum: Magna siquidem pars Romane manus, de Syria illò fuerat congregata: et quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfeti autem militum curabant comprimere tumultum: et pugnares quosque comprehendētes, tauris ulciscēbātur ac uinculis. Neque tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis irritabantur augmētum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosque urbe discedere: non parentium autem immisis militibus interfecit non paucos, quorum etiam substantiæ direptæ sunt. Post hæc quoque, cum uideret seditionem manere, nobiles utriusque partis elegit, et suscepta legatione misit ad Neronem, pro his, quæ sibi competere arbitraretur, acturos. Successit aut̃ Festus.

Festus. Et hos qui maxime infestabant provinciam, solícite persecutus, latronum plurimos cōprehēdit atq; interfecit.

De præsidiis Iudææ Albino & Floro. CAPVT XIII.

*An.lib. 20. c. 4. pi. 15. V*erum successor huius Albinus, non eodem more negotijs præfuit. Neque enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille præterierit. Denique non solum caussis civilibus stirabatur, & diripiebat substantiam singulorum, neque solum tributorum additamentis in cōmune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia uel decuriones ciuitatum comprehenderunt, uel quia prioribus iudicijs in custodijs erāt relictī, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit. Et is solum qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanè qui erant opulenti, Albinum largitione redimebant, ut eis tumultum mouentibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborū cohorte propria circumdatus, ipse quidem quasi princeps latronum & tyrannus eminebat. Stipatoribus uero suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, ut hi quidem, quorū uastabatur domus, tacerent: illi autem, qui extra incommodum stetissent, metu ne similia paterentur, querelis deterrebantur: imò & officijs ambiebant eos, quos constabat dignos esse supplicijs. In cōmune aut omniū fuit intercepta fiducia. Et erat tūc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iā ab illo tēpore spargebantur. Cū sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamē succedens ei Cestius Florus, optimum eum per comparisonem suā fecit uideri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat: Cestius uero iniquitates suas in uniuersam gentem, tam palam

*Malorū
impunitas
sub
Albino.*

palam quasi gloriaretur exercuit: ac uelut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum poenas carnifex missus, neq; rapinarum ullum morem, neq; afflictionum prætermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus uero impudentissimus. Neq; enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem, neq; cōmentus est callidiores nocendi uias. Huic siquidem uiritim illatis dispendijs, lucra querere exiguum uisum est: sed totas simul dissipauit urbes, & lates populus inferebat, non solum uoce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum acciperet portionem. Denique ob illius auariciam contigit totam penè deseri regionem, ita ut plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias commigrarent. Doncc autem in Syria Cestius Gallus ^{De Cestio, Gal} prouinciam regebat, neque ausus quispiam Iudeorum est ^{lo.} aduersum Florum ad eum mittere legatos. Cum uero instante Azymorum solennitate ipse Hierosolymam uenisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorum milium fuit, precabatur, ut gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciæ Florum ut eijceret clamitabat. Qui tamen quum sub populi ore esset, & Gallo assisteret, nō solum nihil mouebatur, sed uoces illas etiam deridebat. Cestius tamen cōpescens impetū populi, & edicēs quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum usq; ad Cæsarcā Florus, illudens mendacijs, & Iudeorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultum iri posse credebat. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Cæsarem accusatores Iudeos: uerum si defectionem negociatus fuisset, maiore utiq; malo abducendam à se esse inuidiam peccatorum minorū. Igitur ut gens

ab Romano abrumperetur imperio, scdulo indiem augebat calamitates. Per idē tempus apud Neronem Cæsarienses gentiles uictores extitere. Decretumque istud cōtestan
 An.lib. tes, literas attulerūt, perq; hoc bello Iudaico dabatur exor
 20.ca. dium, duodecimo scilicet anno regni Neronis, septimodeci
 15. mo autem regni Agrippæ, mense Maio.

HVCVSQVE IOSEPHVS HANC HISTORIAM in Antiquitatibus est profecutus, dicens. tyrannidem Flori Iudeis ansam præbuisse, quare cōtra Romanos arma moucrint.

De Floro sœuiente in Iudæos Cæsarienses, & Hierosolymitas,

CAPVT

XIIII.

Exordiū
belli Iu-
dæici.

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malo-
 rū, nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsarea siquidē habitantes Iudæi, habebāt synagogam prope agrum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæsariensis, & frequenter quidē egerant, ut ad eorum ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius precium quàm res meruerat offerentes. Dominus autem loci nō solum preces eorum despexisset contentus: sed ad maiore dolo-
 rem ædificauit in loco tabernas, ita ut angustum eis trās-
 tum & prorsus coarctatum relinqueret. Primū igitur feruentiores aliqui iuuenum prosilientes, ædificationem uetabant. Cum uero Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudeorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioannes Telones, inflectunt Florum oblatione octo talentorum, ut ædificationem uetaret: Ille autem ob capiendam tantummodo rem, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, uenitq; in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugne spatium Iudeorum summatibus uendidisset, Sequenti

Perfidia
Flori.

quenti autem die, quæ apud Iudeos sabbatum est, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cæsariensis uas samium ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudeos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum. Pars autem Iudeorum quæ erat constantior atque moderatior, denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute turgentes Iudæi, effundebantur in litem. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsariensium tumultuosiores. Ex consilio quippe directus fuerat, qui pro synagoga foribus immolaret: Sicq; continuo est pugna commissæ. Interueniens autem Iocundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum uero superatus esset præ Cæsariensium uiolentia, Iudæi statim libros legis rapientes scesserunt in Nabatæ: Regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Cæsarea stadijs sexaginta. Primates autem eorū duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum uenerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille uero ilico comprehesos eos uinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. Pro hoc igitur ad Hierosolymitas grauissima iurgia nascebantur: ueruntamen adhuc indignationem suam frenabant. Florus uero, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impense Cæsaris flagitaret. Tunc uero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templū, maximis uo-

Florus
bellum
inflam-
mat.

cibus nomen *Cæsaris* appellabant, ut à tyrānide *Florili-*
*ber*arentur orantes. Quidam autem *seditiosorum*, in *Florum* maledicta iaciebant ultima: & canistrum circūferen-
 tes stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miser-
 rimus talibus indigeret auxilijs. His autē omnibus nihil est
 à cupiditate deterritus, sed multo magis ad deprædandum
 irritatus est. Deniq; cum debuerat, *Cæsaream* ueniēs, ignē
 belli illic nascētis extinguere, causasq; tumultuum submo-
 uere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus; tamen cū
 exercitu equitum atq; peditum *Hicrosolymam* cōtendit,
 ut Romanis armis ad quod uolebat uteretur, ac timore &
 minis urbem nudaret. Tunc populus lenire eius impetum
 uolens, obuiam militibus processit, cum solitis utiq; fauori-
 bus, & *Florum* honorare officijs paratus. Ille uero præ-
 mittens cum equitibus. *L. centurionem*, nomine *Capitonē*,
 discedere eos iussit. Neq; eum, in quem tam grauiā male-
 dicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere
 quippe eos, si uiri sunt fortes, animisq; cōstantes, etiam in
 præsentem effundere contumelias: nec solum eos in uerbis,
 sed etiam in armis amorem libertatis ostendere. His dictis
 exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cum *Capi-*
tone uenerant, in medium uulgus irruentibus, diffugerunt
 antequam *Florum* salutarent, aut militibus officia consue-
 ta redderent. Discedentes igitur in domos, cum metu atq;
 humilitate peruigilem duxere noctem. *Florus* autem tunc
 quidem deguit in regia, postridie autem aduersum eos ex-
 tracto tribunali sublimius resedit: cōuenientesq; sacerdotū
 principes, & ciuitatis uniuersa nobilitas, astiterunt tribu-
 nali. His præcepit *Florus*, ut omnes qui maledicta in eum
 succlamassent, protinus dederent: edicens in ipsos esse, nisi
 reos produxerint, uindicandū. Ad hæc respondent *Iudæi*:
 populam

populum quidē pacifica quæq; sentire, illis uero qui erra-
uissent in uerbis ueniā conferendā postulabāt. In tanta si-
quidē multitudine, nihil esse mirandū, offendi aliquos te-
merarios, & per etatē insipientes: esse autem impossibile,
corū qui deliquerint, discrimen agitari, cū & singulos ni-
mirū poeniteat, & præ timore ad negādū sint parati. De-
bere tamē illū, si cōsuleret gentis quieti, & uellet Romano
imperio seruare urbē, magis propter multos innoxios da-
re ueniam, etiam paucis delinquētibus, quā propter pau-
cos improbos perturbare multitudinē tantam bonorū. Ad
hæc uero ille magna indignatione inflammatus, militibus
exclamauit, ut forum rerum uenaliū, quod erat in superiori
parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent.
Illi uero ad lucri sui cupidinē addita autoritate rectoris, nō
solum illum diripuerunt locū in quem fuerant immissi, sed
in uniuersas insilientes domos, interficiebant habitatores.
Fuga autem erat per angiporta omnia, & cædes eorum,
qui comprehendebantur: direptionis quoq; nulla species
præteribatur. Multos autem etiā nobilium cōprehenden-
tes adduxerūt ad Forum, quos ille uerberibus laniatos in
crucem sustulit. Deniq; omnis numerus illo interfectorum
die cum paruulis & mulieribus (neq; enim uel lactantibus
pepercerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorem autem
faciebat calamitatem iaderi nouitas Romanæ calamitatis:
quod enim nemo unquam prius, tūc Florus ausus est, ut ui-
ros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis cæde-
ret, ac patibulis affigeret. Quorum & si origo Iudæa, tamē
Romanæ dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorū dolo Flori. Cap. XV.

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam
erat profectus: ut Alexandrum, qui Aegyptum pro-

Ll 3 curabat,

curabat, missus à Nerone, iure hospitii conueniret. Germanam autem suam Beronicen, Hierosolymis inuētam, et iniquitatem militum uidentem, grauis pro hoc angor inuascat, et frequenter quidem praefectos equitum suorum, custodesq; corporis mittēs ad Florum precabatur, ut à cede desineret. Ille uero neq; in multitudinem intersectorū, neq; in nobilitatem precatricis, sed tantum in lucra sua, quae de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militum etiam aduersum reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosq; multabant atq; trucidabant, sed etiam ipsam, nisi cōfugisset in aulam, interfecissent. Ibi autē peruigilem noctem cum intenta custodia egit, uerens utiq; irruptionem militum. Venerat autē Hierosolymam, ut uota deo solueret. His enim qui morbo uel alijs necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoq; uino, et capillos radere. Quem morē Beronice regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal stetit, deprecans Florum, et praeter quod nihil honoris habitum est, etiam de uita sua periclitata est. Hac autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerāt, querebantur: potissimum aut inuidiose in Florum uoces erāt: quod ueriti primates quiq; et pontifices, disruptis uestibus, et uiritim singulos comprehendentes, postulabant, ut ab his uerbis, quorum causa mala tanta pertulerant, desinrent, neq; in maiorem indignationem Florum mouerēt. Sicq; sedata est multitudo, tam reuerentia precantium, quam spe quod nequaquam Florus ultra in cos seuiret. Ille autem uidēs multitudinis tumultum fuisse cōpressum, angebatur:

angebatur: & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaq; unum ait argumētum fore, quod nihil ulterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea uenientibus: ueniebant autem due cohortes. Qui cum conuocassent populum ad occurrendum, mandat centurionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis. Ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos uterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo precabantur, ut occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes solēniter salutarerent. His hortationibus seditiosi quiq; abnuebant, & ob interfectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tūc uero & omnes sacerdotes omnesque leuitæ, sacra uasa proferentes, ornatumq; templi, citharistæ etiam, & cantores cum musicis organis procedebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, ut illum templi honorem custodatum esse uellent, neque ad direptionem uasorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autem uidere ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosq; nobilium compellare, ac denuo in cōmune multitudinē precari, ne ob modicum peccatum patriā suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem uel militibus esse de Iudeorum salutatione tribuendam, uel illis quæ acciderant correptionem, si in præsentī procedere cessarent: At contrā, si officiose susceperent, solenniter uenientes, auferri Floro occasionem pagnæ: ipsos uero saluare patriam suā, & prouidere ne quid ultra quā pertulerant, experirentur. His addunt, quoniā paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad

Dolus
flori.

Grauis
oppres-
sio popu-
li.

pacificū consilium suam debebunt auctoritatem transſerre. Tali hortatu multitudinē inflectentes, etiam ipsos seditio- nis autores, quosdam quidē minis, quosdam autem sui reue- rentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo sequēte, militibus obuiam prodierunt. Iamq; cominus factos salutauerunt: Illis autem nihil respondētibus, seditiosi Iudeorum aduersum Florū, cuius hæc fierēt consilij, succlamauerunt. Conſestimq; milites comprehen- dentes eos, cedere fustibus adorti sunt: atq; in fugā uersos perſequentes equites proculcabant. Corruiebant autē mul- ti quidem cum à Romanis cederentur, plures autem cū se mutuò propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio, & unoquoq; alterum præuenire cupiente tar- dior fuga cunctis fiebat. Collabentium uero erat diurus in- teritus. Suffocatu enim atq; conſlatu miseri disperibant, & neq; ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscen- dus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites im- moderate, eos quos comprehēdisſent cedentes, & per in- gressum, qui Berethan uocatur, detrudebāt multitudinē, transire cupientes, ut Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus conſecutus, eduxit de regia eos qui se- cum erant, & in arcem transire nitebatur. Frustratus ta- men est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos po- pulus repugnauit, & per testa euadentes obruebant saxis Romanos, Qui cum superne sagittis uincerentur uenien- tibus, nec possent defendere multitudinem quæ per angus- tos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autē uerentes, ne super- ueniens denuo Florus templum occuparet, per Antoniam ex templo ascendentes, porticus à templo per Antoniā cō- tinentes interciderunt, quatenus auariciam Flori despe- ratione

Seditiosi
tēplū oc-
cupant.

ratione compererent. Nam cum diuinis inhiare thesauris, proq; his in Antoniam transgredi niteretur, ubi intercisas porticus uidit, ab impetu conquieuit. Et conuocans sacerdotum principes atq; curiam, se quidem at urbe digredi: presidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si unam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibus paulo ante conflixerat. Ob ea siquidem quæ pertulere, populum illis militibus infensum esse. Cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cesaream regressus est.

De Neapolitano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis.

CAPVT XVI.

Aliud autem denuo pugne consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudæos defectionis criminatus est: impudenti mendacio, illos perpetrasse dicens, quæcunque eos pertulisse constabat. Nec sanè principes Hierosolymorum quæ gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Beronice ad Cestium de his quæ inique in urbe egerant retulerunt. Ille autem susceptis literis patris utriusque, quid factum opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem uidebatur, cum exercitu in Iudæam Cestium ire debere, & aut uindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudæos eorūq; accolæ. Ipsi tñ magis placuit aliquē de suis præire, qui & negotia & consilia Iudæorum posset ei fideliter nunciare. Direxit ergo tribunum Neapolitanum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippæ circa Iamnam occurrens, & à quo fuisset directus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudæorum etiam pontifices, & reliqui quinque nobiles, eorūque curia adesse curauerant, ut circa regem scilicet officia nouarent.

LI 5 Postea

Postea uero quàm illum congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quàm potuerunt flebiliter de calamitatibus proprijs, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, tamen ut ducis auctoritati compe-
tebat, inuentionem suam in Iudeos transtulit, quorum maxi-
me miserabatur, uolens scilicet frenare eorum motus: ut
per hoc ipsum quod uiderentur nihil perpessi iniuriæ, ab
ultionis desinerent appetitu. Ad hæc ergo quicumque egre-
gij erant, & propter sua prædia desiderabant quietem, in-
telligebant regis redargutionem esse plenam benignitatis.
Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadijs obuius
progressus, officiose Agrippam & Neapolitanum susce-
pit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres:
quarum plangoribus reliquus quoque populus ad lamenta
conuersus, precabatur Agrippam ut genti consuleret. Suc-
clamabant etiam Neapolitano, ut ingrederetur urbem, ui-
deretque quæ essent à Floro gesta, & ita ostendebant fo-
rum quidem desertum domosque uastatas. Deinceps uero

Neapoli-
tanus p-
lustrata
Iudæa,
hortatur
populū
ad cōcor-
diam.

per Agrippam suasere Neapolitano, ut is cum uno tantum
famulo ad Siloam usque totam circuiret ciuitatem: quate-
nus ipsis cognosceret oculis, Iudeos quidem omnibus alijs
parere Romanis, soli autem Floro aduersari propter ma-
gnitudinem in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cum cir-
cuiisset urbem, & mansuetudinis populi sufficiens docu-
mentum teneret, ascendit in templum, quò etiam multitu-
dinem conuocauit, & cum plurimis uerbis fidem eorum
circa Romanos collaudasset, multa etiam ad conserua-
tionem pacis hortatus, adorauit deum cuiusque sancta: in
eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionem:
sicque regressus ad Cestium est. Vulgus autem Iudeo-
rum, ad regem pontificesque conuersus petebat, ut legati
aduersum

aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta cede tacentes suspicionem suae defectionis praeberent: uisum iri quippe eos principes capiendorum armorum fuisse, nisi praeuenientes ostendissent illum esse qui dedisset exordium. Constabat autem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad haec Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat, despicere autem Iudeos in bella commotos, neque sibi expedire cernebat: aduocata igitur concione Agrippa in Xystum, et in suggestu constitutus germanam suam Beronicen, in Asamaeorum domo (ea siquidem Xysto immincebat contra superiorem partem urbis: Nam Xysto templum erat ponte coniunctum) eiusmodi orationem habuit: Siquidem non uiderem uos omnes ad pugandum Romanis esse incitatos, neque populi puriorem syncretissimamque partem pacem uelle seruare, neque processissem ad uos, neque consulere confisus essem: Superuacua quippe de utilibus oratio est, quando omnium habitatorum conspirat ad deteriora consensus. Quoniam uero aliquos quidemetas, malorum belli nescios facit, quosdam uero inconsiderata spes libertatis: nonnullos uero auaritia succendit, et in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum, quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, et non per paucorum improba consilia etiam boni dispedeant: existimaui oportere, ut omnibus uobis in unum coactis, ea exponerem, quae arbitror expedire. Perstrepant autem nemo, si non ea audierit quae ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irreuocabiliter incitati, licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. Mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt interceptietur oratio, nisi ab omnibus uobis silentium praebeatur. Noui quidem quoniam

Populus
legatio -
ne aduer
sus Florū
petit mit
tendā ad
Neronē.

Oratio
regis A-
grippae.

quoniam multi & iniurias procurantium prouincias, & praeconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis, & contra quos pugnam suscipere tentetis, primum separabo causas, quas connexas putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci, cur libertatem magna laude sustollitis? Si uero istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. Et illis siquidē uel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem sigillatim, & uidete quā exigua sit materia bellorum. Et primum quidē ipsa rectorum considerata sunt crimina. Colere siquidem officijs, nō exasperare oportet iurgijs potestatem. Cum uero modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum uos profecto eos quibus infertis contumelias iritatis. Relinquentes quippe, & quod antea clāculo, & cum quadam uerecūdia noccbāt, palām uos cōfidentēq; populantur. Nihil autem ita plagas coērcet ut patientia, & uiolatorum quies uiolātibus iniicit pudorem, Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias dirigantur, esse grauiters molestos, non tamen etiam Romani omnes uiolant uos, neque ipse Caesar, aduersum quem pugnare uultis. Neq; enim ex praecepto illorum improbus ad uos quisquā uenit: neque possunt illi, quae in oriente geruntur, positi in occidente cōspicere. Sed neque facile ea quae hic fiunt, illic audiuntur. Est autem importunissimum, & propter exiguas causas, tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, uelle confingere. Et quidem nostrorum criminum cito erit futura correctio. Neque enim unus atque idem prouincia semper curam tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autē semel bellum, neq; deponere facile est absq; magnis calamitatibus, neq; sustinere. Libertatis uero

dona

dona sitientibus providendum, atque certandū est, ut prin-
 cipio non ea carcant. Molesta enim est nouitas seruitutis:
 quam ne utiq; subeas, iustum suscipi certamen uidetur. Qui
 uero semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax ma-
 gis seruus quā amator libertatis ostenditur. Tunc igitur
 oportuit omnia agere, ne susciperentur Romani, cū in pro-
 uinciā Pompeius intraret. Maiores uero uestri eorūque
 reges, pecunia, corporibus, animis multo uobis meliores:
 exigue parti uirtutis Romanæ obsistere nequuerunt. Vos
 autē qui hereditariam obedientiā suscepistis, rebus autem
 omnibus ab illis qui primi paruere quā longissime infério-
 res estis, contra omne Romanum regnum obsistere posse
 arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Græcorum li-
 bertatem patriam suam quondam ignibus tradidere, qui su-
 perbiſſimum illum Xerxem per terram nauigantem, per
 mare uero ambulantem, & cuius classem non caperet am-
 plitudo pelagi, latiore aut Europa duceret exercitū, hūc
 inquā cū una naue fugientem gloriosissime persecuti sunt.
 Circa paruā aut Salaminā, qui tantas opes Asiæ confrege-
 re, nūc tamen seruiunt Romanis, & illam regiā Græciæ ci-
 uitatem administrāt Italiæ iussiones. Lacedæmonij quoque
 post Thermophylas, & Plateas, & Agesilaum Asiam
 perſcrutatū, eosdem dominos uenerātur. Macedones uero,
 qui adhuc penē imaginantur Philippum uidere cū Alexan-
 dro promittentem sibi orbis imperium, serunt tamē rerum
 mutationē, & adorant eos, ad quos fortuna migrauit. Aliæ
 quoque multæ gentes ad libertatē fiducia subnixæ, & mul-
 to maiores, cesserunt tamen & obediunt: uos autē soli ser-
 uire dedignamini his, quibus uidetis uniuerſa esse subiecta.
 Cui militiæ, quibus confiditis armis? Vbi est classis uestra,
 que peruagetur Romanorum maria? Vbi autem quæ ex-
 pensis

Atheniē-
ses.

Lacedæ-
monij.

Macedo-
nes.

pensis possint sufficere thesauri? Contra Aegyptios forte
 aut Arabas existimatis uos bellum mouere. Non circūspici-
 tis Romanorum imperium? Non metimini uestrā imbecile-
 litatem? Nōne scitis uestram ciuitatem à conterminis gen-
 tibus frequenter esse superatam? illorum autem uirtus per
 totum orbem inuicta percurrit, imò etiam hoc orbe plus
 aliquid quaesierunt. Neque enim sufficit eis ad orientē qui-
 dem totus Euphrates, ad septentrionem uero Ister, neque
 meridie tenus solitudine Libya perscrutata, neq; in occide-
 te Gadirā: sed ultra oceanū aliud quaesierunt: et orbē usq;
 ad Britannias, inaccessas prius, arma et exercitum trāstā-
 lerunt. Quid ergo? Vosne ditiores Gallis, fortiones Ger-
 manis, prudentiores Graecis? Postremo plures estis omni-
 bus in toto orbe degentibus? Quae uos fiducia aduersum
 Romanos erigit? Sed dicet aliquis, seruire molestissimum
 est. At quanto magis id Graecis, qui uniuerſis sub sole habi-
 tantibus uidebantur praestare nobilitate: et tam latā quon-
 dam prouinciam possidentes tunc, bis ternis fascibus Ro-
 manorum obediunt. Pares Arabis autem etiam Macedo-
 nes obsequuntur, qui certe multo uobis iustius deberent li-
 bertatem tueri. Quid autem quingentae Asiae ciuitates?
 Nunquid non absque ullo praesidio, uni tantummodo recto-
 ri parent, et fascibus consulis obsequuntur? Quid autem
 pergam enumerare Heniochos, et Colchos, et Taurorū
 gentem: Bosphoranos quoque: et habitantes circa
 Ponti littora nationes, Maoticasque gentes? apud quas
 nimirum olim neque domesticus aliquis dominus nosceba-
 tur: nunc uero militum subiiciuntur tantum tribus milibus,
 et quadraginta naues longae, in nauigabile prius mare in
 pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, et Cappa-
 docia, et Pamphyliorum gens, Lydi quoque et Cilices
 pro

Britāni.
 Galli.
 Germa-
 ni.
 Graeci.
 Arabes.

Asia.

Henio-
 chi.
 Colchi.
 Tauri.
 Bospho-
 rani.
 Maoti-
 ci.
 Lydi.

pro libertate dicere ualerent? Tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thraces? quinq; quidem diebus ^{Thra-} in latum, septem autem in longum commeabilem prouin-^{ces.} ciam possidentes, asperiorẽmque multo quàm uestra est, ac multis partibus fortio-rem: altissimoque gelu eos qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in præsidio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrici usque ^{Illyrici.} ad Dalmatiam, & Istro tenus incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus compe-
scunt Dacorum. Ipsi quoque Dalmatæ, qui tam multa ^{Dalma-} pro libertate conati sunt, sæpiusque capti, rursum cum ma-^{ta.} ioribus opibus rebellauerunt, nunc sub una Romanorum le-
gione agunt quietem. Veruntamen si aliquos magnæ cau-
sæ ad defectionem incitare deberent, Gallos potissimum ^{Galli.} oporteret assurgere, quos uidelicet tantis munimentis na-
tura cinxisset. Ab orientali quippe plaga Alpium monti-
bus, à septentrionali Rheno flumine, à meridie Pyrenæis
montibus, ab occidente uero Oceano. Sed tali munitione
gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numerosi:
fontes autem (ut ita dixerim) felicitatis domesticæ habentes,
omnibusque bonis totum penè orbem irrigantes, fecerunt
nihilominus uestigiales esse Romanorum, ac felicitatem suam
in eorum felicitate reponere: idque sanè ipsum, non per animorum
mollitiem, nec propter ignobilitatem parentum, (quippe qui per
octoginta annos pro libertate pugnauerunt) sed Romanorum
admirati sunt, horrueruntque cum uirtute fortunam, qua illi
plura sæpe obtinuerunt quàm bellis. Denique sub mille &
ducentis militibus seruiunt, quibus penè plures habuerant ciuitates.
Neque Iberis nascens in agris aurum, ad gerenda pro li-
bertate bella sufficit. Neque tãto terrarum marisque spatio ^{Iberi.}
Romanis

- Lusitani.** Romanis diremptæ gentes, Lusitani scilicet & Catabro-
rum Armenia: nec uicinus oceanus, etiam accolis suis frago-
re terribilis, satis fuit uincens Romanis: sed ultra colu-
nas Herculis protulerunt arma, & ipsas nubes Pyreneorū
montium egressi uertices, ditioni suæ subdiderunt Romani:
atq; ita pugnacibus gētibus, tantoq; (ut dixi) spatio direm-
ptis, legio in præsidio una satis est. Quis uestrum non audi-
uit multitudinem Germanorum, uirtutes quoq; & magni-
tudines corporum (ut arbitror) sepe uidistis. Siquidē ubiq;
Romani carum gentium captiuos habent. Sed illi quidem
ita ingentem spatijs regionem incolentes, spiritus autem
maiores corporibus gerentes, & animam quidam contem-
ptricem mortis, indignationes autem uehementiores feris,
nunc autem limitem Rhenum habent, & octo Romanorū
legionibus domantur, & seruiunt quidem qui capti sunt: re-
liqua autem eorum gens uniuerſa, salutem in fuga nō in ar-
mis reponit. Considerate autem etiam Britannorum mu-
ros, qui Hierosolymorum confiditis muris. Illos siquidem
circundatos Oceano, & penē non minorem, quā noster
orbis est, habitantes, Romani nauigantes redegerunt in di-
tionem suam: quatuorq; legiones tantæ magnitudinis insu-
lam tuentur. Et quid opus est plura dicere? quando etiam
Parthi, bellicosissimum genus, tantis prius populis impe-
rantes, & tam magnis opibus circumdati, obsides tamen
mittunt Romanis: estq; cernere, sub specie pacis seruien-
tem in Italia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis
penē, qui sub sole incolunt, Romanorum arma ueneranti-
bus, uos soli bellum geretis? Neque Carthagenensium con-
siderabitis finem, qui magno illo Hannibale gloriantes,
& ex nobili Phœnicum stirpe uenientes, tamen sub Scipio-
nis dextera corruerunt? Sed neque Cyrenæi Lacedæmone
oriundi:

oriundi: neque Marmaridarum genus usque ad Dipsadem^{Marmaridæ.} protentum, neque terribiles etiam audiētibus Syrtes: Nā samones quoque et Mauri, et innumerabilis multitudo Numidarum uirtutes impedire Romanas. Sed tertiā partem orbis terrarum, cuius neque numerare quidem nationes facile est, quæ scilicet ab Atlantico mari et columnis Herculis usque ad rubrum mare infinitas numero et locis Aethiopes continet, totā tamen susceperūt armis, et præ^{Aethio-}ter fruges annuas quibus Romanā multitudinem octo men-^{Pes.}sibus pascunt, alia quoque uectigalia pēdunt, expensas quoque deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubentur, sicut uos, contumeliosum putantes. Equidem una cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Romanam? cū eam pos-^{Aegy-}sitis de uicina uobis Aegypto diligenter inspicere. Hæc^{ptus.} enim cum usque ad Aethiopes porrigatur, opulentāque Arabiam, contigua quoque sit Indiæ, quinquaginta et septingenta centena milia incolarum habens, præter Alexandrinorum plebem, tamen uectigalia, quorum magnitudinē de censu singulorū capitum æstimari licet deuotissime penditans, Romanū non dedignatur imperium. Et certe quā magnum stimulum defectionis habens, Alexandriam scili-^{Alexan-}cet, multitudine et diuitijs abundātem, magnitudine quo-^{dria.}que non imparē. Habet siquidem in longitudine stadia triginta, in latitudine uero non minus quā decem: tributorum uero multo amplius per menses singulos infert, quā uos toto anno penditis: et præter pecuniam, quatuor mensium Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autem undique, aut incommēabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut syluosis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romanā fortuna fortius fuit. Due etiam le-

giones ciuitati insidentes, profundam Aegyptum cum illa Macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani sunt: nisi forte quis uestrum spes suas ultra Euphratem porrigat, et Adiabenum regionem gentiles suos aestimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darent, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendae cum Romanis amicitiae, et arbitrabitur foedus esse temeratum, si quis de his qui subiecti sunt eius imperio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur ad diuinum confugiatur auxilium. Verum et hoc apud Romanos est. Sine deo quippe impossibile esset imperium tale consistere. Considerate autem, quemadmodum haec ipsa erga ipsam regionem immoderatio, etiam si cum longe inferioribus bellum geratis, tamen ad dispensandum sit uobis difficillima, atque eadem transgrediendo offendatis deum, per quem eum auxiliaturum putatis. Si enim seruetis sabbatorum consuetudinem, et ad nullum actum moueamini, facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores uestri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi qui oppugnabantur, otia gerebant. Transgredientes autem in bello legem patriam, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc uobis intentio est, ne quid de patria institutione soluatur. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutorium deum, si cultum ei debitum sponte uioletis? Assumunt autem singuli quique bellum uel diuinae uirtuti, uel humanis opibus confidentes. Cum uero utraque haec, quantum ad ipsam pertinet consequentiam, deseruntur, in manifestam utique captiuitatem uolentes

lentes pugnare profiliunt . Quid autem prohibet proprijs manibus filios uestros coniugésque laniare, & hanc pulcherrimam inflammare patriam ? Erumpentes siquidem in furorem, lucrabimini uel ignominiam superato = Tempe-
 rum . Bonum est ò amici, bonum est, dum adhuc stat statis ad
 naus in portu, præcauere tempestatem futuram, & non bellū cō
 eo tempore, quo in medias irrueris procellas trepida = paratio .
 re . His siquidem qui in improuisa mala inciderint, super =
 est, ut digni uel miseratione uideantur : qui uero se in a =
 pertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus one =
 rentur . Nisi forte aliquis uestrum æstimet secundum pa =
 cta conflictum ire, Romanos autem postquam uicerint, =
 mediocriter uobiscum acturos, & non in exemplo alia =
 rum gentium sacram hanc urbem inflammatorios, inter =
 fekturos autem uniuersum uestrum genus . Neque enim =
 qui superfueritis armis, usquam locum fugæ habebi =
 tis, uniuersis scilicet gentibus, uel iam habentibus Ro =
 manos dominos, uel habere metuentibus . Periculum =
 autem non solum in uos manebit, sed etiam in reliquis =
 ciuitatibus habitantibus Iudeos . Neque enim est in to =
 to orbe populus, in quo non uestra portio sit : quos cer =
 te omnes uobis rebellantibus, cæde crudelissima di =
 uersi quique conficient, & propter paucorum uirorum =
 praua consilia, uniuersæ urbes Iudaico sanguine redun =
 dabunt . Manet autem uenia eos qui talia patrauerūt, quod =
 sint nimirum uestro uitio congregati . Si uero eadem exe =
 qui superfederint, considerate quàm impium sit, aduer =
 sum tam benignos arma mouisse . Subeat autem uos mi =
 seratio, & si non filiorum uestrorum atque coniugū, saltē =
 istius ciuitatis, quæ mater urbium uestræ regionis uocatur .
 Parcite moenibus sacris, parcite uenerabilibus adytis, tem =

plumq; uobis et sancta sanctorum seruate. Neq; enim ultèrius uictores Romani his abstinebunt, quibus primo parcentes nullam receperunt gratiam. Protestor autè ego quidem sancta uestra, sacrosq; angelos dei, patriamq; communem, quoniam nihil eorum consiliorum, quæ uobis uiderim expedire, subtraxerim; uos autem decernentes, quæ oportet, mecum in pace degetis. Si uero protuleritis iras, absq; me periculis subdemini. His dictis, astante etiam sorore lachrymauit, et multam partem de eorū impetu lachrymis infregit. Succlamabant autem, non se aduersum Romanos, sed aduersum Florum, ob ea quæ pertidissent, pugnam gerere. Ad quos rex Agrippa: Sed opera uestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neq; enim Cæsari uectigal dedistis, et Antonianas porticus incendistis. Sopiētis autem causam defectionis, si et porticus de nouo construatis, et tributa reddere maturetis. Neq; enim Flori hoc præsidium est, aut pecuniam Floro dabitis. His cōsultis, populus acquieuit, et cum rege ac Beronice ascēdentes in templum, porticus edificare adorti sunt. Per uicos autem et regiones principes quinque decurionesque dispersi, uectigal colligebant: celeriterq; quadraginta talenta (tantū enim erat reliquum) redacta sunt. Et belli quidem immanētes minas, eo tunc more Agrippa compescuit.

Rex Agrippa Hierosolymis expellitur.

Deinceps uero persuadere populo tētabat, ut parerēt Floro, donec successor ei à Cæsare mitteretur. Ad quā orationem multitudo accensa, nec à uerborum in regem contumelijs temperauit, sed protinus eum urbe pepulerunt: ausiq; sunt nonnulli seditionum etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irreuocabilem impetum, et conquerens quod contumelijs esset affectus, principes quidem eorum unā cum alijs potentibus misit ad Florum Cæsaream,

sarcam, ut ipse ex eis eligeret, qui de tota regione negligal
exigerent. Ipse uero discessit in regnum.

De cæpta rebellionē Iudæorum contra Romanos.

CAPVT XVII.

PER idem tempus quidam eorum qui bellum maxime
moueant, congregati irruerant in quoddam præsi-
dium, qd̄ uocabatur Massada, & occulte eo peruasos, Ro-
manos omnes interfecerunt: alios autem de suis posuerunt
custodes. In templo quoque Hierosolymorum, Eleazarus
quidam, filius Ananie pontificis, iuuenis audacissimus,
dux illo tempore militum, persuasit his qui sacrificijs mini-
strabant, ut nullius munus aut hostia, qui non esset de Iu-
dæorum gente susciperetur. Id autem erat Romani belli se-
minarium atque materia. Reiecit siquidem hostias Cæsa-
ris, quæ pro Romano populo offerri solite erant. Plurimū
autem super hoc pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis,
ut non præterirent eum morem, quo supplicabatur pro re-
gibus, nihil tamen acquieuerunt, nō parum quidem & sue
multitudini confidentes. Robur siquidem omnes res nouæ
re cupientium, eorum uoluntates inuabat: maxime autē aspi-
ciebant in Eleazarum, qui per idem tempus, ut dixi, prin-
ceps erat. Conuenientes igitur potentes quique cum pon-
tificibus, & Phariseorum nobilissimis, & uidentes quā
grauibus malis pergerent subijcere ciuitatem, decreuerunt
seditiosorum animos experiri: & ante portā quæ ætæa uo-
catur, concionem aduocantes (erat autem in interiori par-
te templi posita, quæ respicit ad solis exortum) ac primo
quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti,
& quod tam breuiter bellum patriæ cōmouerēt: deinceps
irrationabilitatem causæ ipsius arguebant, dicentes maio-
res quidem eorum ornasse templū ex magna parte de mu-

Eleaza-
rus autem
nouæ cō-
spiratio-
nis.

neribus gentium, semperq; eorum, qui fors essent popularum munera suscepisse, & non solum non prohibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impijssimum) sed etiam eas quæ uiseretur permanerētq; ad præsens usque tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse. At nunc eos qui romana arma irritarent, & desponderent eorum bella, nouum statuere morem religionis, atq; cum periculis etiam ream facere ciuitatem, impietatis uideri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudeos, nullus alter immolet externus, neque ad orandum sinatur accedere. Et siquidem circa unius alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi, posset nimirum iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despicuntur Romani, & iudicatur Cæsar profanus. Vnde ferendum esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre. Fiâtque uere extra principatum ciuitas, nisi celerius resipiscentes reddiderint hostias: ac priusquam ad eos, in quorū contumeliam id tentatum est, huius ausus perueniat fama. Simul autem ista dicentes producebant in medium sciētissimos morum paternorum, sacerdotes quoque narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quæ dicebantur, sed neque procedebant in medium altaris ministri, ut belli materiam præparantes. Videntes igitur nobiles quique seditionem cō iam processisse, ut eorum non posset autoritate compesci, & Romanorum armorum periculum se primos esse mensuros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas parabant, & legatos quidem alios ad Florum miserūt, quorum erat princeps filius Ethæi Simon: alios autē ad Agrippam, inter quos nobilissimi Scylus & Antipas & Custobarus

barus erant, qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabantur autem utrumque, ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem, et seditionem opprimerent, priusquam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuncius fuit, uolensque inflammare bellum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter utrisque parcens, scilicet deficientibus et ijs, aduersum quos bellum mouebatur, uolensque et Romanis conseruare Iudeos, et Iudeis templum atque patriam. Ad haec autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens, misit in auxilium equites duomilia, Auranites scilicet, et Bathaneos et Traconitas. Cum his autem erat praefectus equitum Darius, dux uero agminis Iachimus Philippi. His ergo ueniētib, optimates quoque cum pontificibus et omni multitudine quae optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiorem siquidem et templum, seditionum manus tenebat. Missilibus igitur et fundis indefinenter utebantur, et continua erat emissio sagittarum ex utraque scilicet parte. Erat autem quando ex insidijs procurrentes cominus dimicabant. Praestabant autem audacia quidem seditiosi, belli uero scientia, regij pollebant. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere, profanatoresque eius expellere. Seditiosis uero qui cum Elcazaro agebant, ut praeter ea quae obtinebant, etiam superiorem inuaderent urbem. Per septē igitur dies grauis utriusque partis cades fiebat, et neutri de eo loco quem tenuerant depellebantur. Deinceps uero adueniente ea festiuitate, quae Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis perscuerat) quosdam quidem cura religionis exclusit. Inter infirmiorē autē uulgū multi

Cōmittatur pugna.

irrupentes sicariorum (sic enim uocant latrones, gladios in sinibus gerentes) audacissime utebantur opere quod adorti erant. Regij autem audacia et multitudine uincebatur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus irruentes in Anania pontificis domum, et Agrippæ ac Beronices palatium inflammauerunt: post quod ignem archiuo intulerunt, uolentes omnia creditorum documēta disperdere, ne esset unde ratio creditæ pecuniæ pateret, atque omnis ad eos debitorum se iungeret multitudo: et aduersum locupletes, quasi metu libertatis haberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum, publicarum custodibus, ignem ædibus iniecerunt: atque ita incēsis ciuitatis neruis, hostibus irruerant. Quo loco pontificum atque nobilium quidam in cloacis quidē latuerunt, quidam uero cum regijs in superiorem regiam confugerunt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias pontifex, et Ezechias frater eius erant: et illi quos apud Agrippam usos legatione diximus. Tunc ergo uictoria quidem et inflammatione contenti cessauerunt. Postidic autem, quintadecima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: et omnes in eo præsidio agentes, per biduum obsessos, ceperunt atque interfecerunt, præsidiumque incenderunt. Postea uero transierunt in regiam ad quam cōfugere Agrippæ milites: et in quatuor partes agmē suum diuidentes, muros euertere moliebantur. Eorum uero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium. Distribuit autem multitudo propugnacula, et turres subeuntes interficiebant, et frequenter omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem cōflictus nec nocte cessabat: seditiosis uidelicet æstimatibus, in desperationem cogi eos qui in præsidio erant, propter inopiam

Antoniam
capta in-
cendit.

inopiam iactus: regijs uero credētibz, oppugnatores suos cessuros labori. In his autem erat* Manaimus quidam de filiis Iudæ Galilæi callidissimus rhetor, qui etiam quondam ^{Ant Ma-} ^{nache-} ^{mus.} sub Cyrenio exprobrauerat Iudæis, quoniā post deū subiacerentur Romanis. Is ergo assumptis quibusdam nobiliū, perrexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. Eoque perrupto, populares aliosq; latrones diligenter armavit. Hisq; utens stipatoribus, ueluti rex Hierosolymam reuertitur: factusque princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinamentorum autem inopia erat, et nec poterat palam suffodere muros, superne hostibus tela iaciētibz. Funiculum igitur longe coeptum, sub unam turrim agentes, suspenderunt cū materie subiecta: ac postea in sustentia ligna ignē immittētes, aggressi sunt. Sicq; subijcibus exustis, turris quidem extemplo cmotā est. Alter autem murus intus edificatus apparuit. Regij quippe, molitiones eorum presentientes fore etiam de concussione turris, alium sibi murum celerius edificauerunt. Inter hæc autem hi quidem, qui oppugnabant, et statim se uicturos credebant, cum uidissent alium murum, stupore defecti sunt: regij tamen ad Manaimum aliosq; seditionis principes mittebant, precātes ut eis discedere liceret, iisdem regijs eiūsq; religionis reliquijs. Quod cum Manaimus annuisset, protinus discesserunt, Romanos autem qui soli relictī erāt, grandis animi occupauit defectus. Neq; enim ui contra tātam multitudinem pares erant: et precari ut exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam et si tribueretur, nequaquam tutum putabant. Dereliquentes igitur inferiorem locum, qui Stratopedos uocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regis confugerunt: quarum una appellabatur Hippicos, alia Phasclius, tertia Mariannes. Hi uero

Stratope
dos incē
ditur.

qui cum Manaimo erant, protinus irruētes ea loca de quibus milites fugerant, si quos eorum comprehenderunt trucidantes, omnem reliquam apparatus diripientes, Strato-
pedum incendierunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

De occisionibus Ananiæ pontificis, Manaimi & militum Romanorum. CAPVT XVIII.

Ananias
pontifex
cū fratre
interfici-
tur.

SEquenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regie domus latens capitur, et à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsidentes autem etiam turres seditiosi, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manaimum autem et munitorium locorum destructio et pontificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit: et neminem parem sibi in negotiis arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de socijs Eleazari, et mutuo collocti, quia non deceret à Romanis desiderio libertatis recedentes, eandem populari suo prodere, dominumque ferre, et si non uolentiam tamen seipsis humiliorem: Nam si oporteat cunctis aliquem præesse, quemuis magis aliam quam illum deceret. Atque ita pacti, adoriuntur eum in templo. Sobarus enim adoraturus accesserat, regali habitu indutus, et studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarum erant, in illum profiluissent, reliquus quoque populus rapiens saxa interfecit sophistam: estimantes, quoniam illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores Manaimi resistentes, postquam uiderunt totam aduersum se multitudinem irruere, quisque quò potuit diffugit. Et cædes quidē erat coram qui comprehensi sunt, perscrutatio autem latentium sequebatur: paucique ex eis latentes, in Massadam perfugerunt: cū quibus et Eleazarus filius Iairi, ppinquus genere Manaimo. Qui postea etiam

etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autem Manai-
 mum, cum confugisset in locum qui Atlas uocatur, atque ^{Manai-}mus occi-
 ditur.
 illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publi-
 cum, multisq; supplicijs affligentes interfecerunt. Similiter
 autem sub eo agentes principes, præcipuumque tyrannidis
 adiutorem eius Absamon nomine. Et populus quidē, sicut
 dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis
 correctionem futuram. Hi uero non ad comprimendam pu-
 gnam, sed ut cum maiori licentia bellum agerent, interfe-
 cerunt Manaimum. Denique cum populus multum preca-
 retur, ut oppugnationem militum relaxarent, uehemen-
 tius insistebant: donec ulterius resistere non ualentes, Mu-
 tilius scilicet (hic enim erat Romanorum præfectus) et re-
 liqui mittunt ad Eleazarum, precantes, ut solas eorum pa-
 cisceretur animas: arma autem et reliqua quæ haberent,
 ipsis tradentibus sumerent. Qui precationem ilico rapien-
 tes, remittunt ad eos Curionem Nicodemi filium, et Ana-
 niam Sadducei, et Iudam Ionathæ, scilicet eis dextras et
 sacramentū daturus. Quibus actis, deducebat milites Mu-
 tilius: sed quandiu Romani arma retinebant, nemo aduer-
 sus eos seditiosorum fraudis aliquid molitus est. Postea ue-
 ro quàm secundum pactiones omnes scuta gladiosq; posue-
 runt, neque quicquam ulterius suspicantes discedebant, fa-
 cto in eos impetu, stipatores Eleazari comprehensos tru-
 cidabant, neque resistentes neque supplicantes, solas au-
 tem pactiones et iuramenta quæ dederant inclamantes. Et
 hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, præter Mutiliū.
 Hunc enim deprecantem, et usq; ad circumcisionem Iudai-
 zare se promittentem, tantūmodo seruauerunt. Detrimen-
 tum autem Romanis quidem erat leue: de potentia siqui-
 dem amplissima pauci fuerunt interempti, Iudeorum autem
 capti

captiuitatis illud exitium probatur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore fuisse reppersam, ex quo nimirum diuina indignatio imminabat, etiam si à Romanis nulla ultio timeretur, lugebant publice, et iustitia ciuitatis premebatur. Vnusquisque autem mediocriū, quasi pro seditiosis causas redditurus, turbabatur. Siquidem sabbato illam cædem contigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem, à sanctis quoque operibus agunt quietem.

De Iudæorum maxima strage Cæsareæ & in omni Syria.

CAPVT XIX.

Syria à
Iudæis
uastata.

Eodem autem die, eademque hora, quasi ex aliqua celesti prouidentia, Cæsarienses quoque Iudæos apud se habitantes trucidauerūt: ita ut uno tempore super uiginti milia hominum cederentur, et cunctis Iudæis uacua Cæsarea remaneret. Nam et eos qui effugerant comprehendens Florus, uinctos in arenam deduxit. Post Cæsariensem uero plagā, tota gens efferata est. Diuisique Iudæi, Syrorum uicos eosque contingentes rurales protinus uastauerunt: id est, Philadelphiā, Gebdeonitem, et Gesaram, et Pellam, et Scythopolim. Deinceps uero irruerunt in Gadaram et Ioppen et Gaulonitidem: et alia quidē subruentes loca, alia uero inflammantes, etiam in Gadasam Tyriorū et Ptolemaidem, Gabam quoque, Cæsareāque tendebant. Obstitit autem eorum incursui neque Sebaſte, neque Ascalon: sed his quoque inflamatis, Anthedona et Gazam euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebantur, uici scilicet et agri eorum qui capiebantur: uirorum immensa cædes fiebat: neque tamen Syrii minorem numero multitudinem de Iudæorum gente uastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant, comprehensos disperdebāt:

debant: non solum ob uetus odium, sed ut discrimen imminens præuenirent. Grauis ergo conturbatio totam Syriam peruaserat, et omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: unaque alterutris salus erat, si anticipassent alterutros cæde faciendâ: et dies quidem ducebantur in sanguine, non etes autem molestiores formido faciebat. Nam licet uiderentur amoliri Iudeos, tamen etiam de alijs gentibus Iudæis cogens cogebantur habere suspectos: et per hoc ipsam quod in eis uidebatur ambiguum, neque temere eos placebat interfici, et rursus per ipsam religionis commixtionem quasi penitus externos timebant. Prouocabant autem ad cædes diuersorum etiam illos qui prius fuerant mansueti. Avaritia siquidem substantias cæsorum passim diripiebant: et quasi uictores eorum prædâ, quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset. quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus inscuptis, et inhumatos passim iacere cum paruulis senes, foeminas autem neque uerecundia contectas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilem calamitatum. Maior autem his metus audendorum malorum, ipsis quæ acta erant facinoribus imminerebat. Et hæcenus quidem Iudæis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autem in Scythopolcos fines, etiam Iudeos, qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirantes, et consanguinitatem utilitati propriæ postponentes, aduersum Iudeos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit audita. Denique Scythopolitæ ueriti ne ciuitatem noctu adirent, et magna sua calamitate ciuibus excusarent defectionem, edixerunt eis, ut si uellent inter eos firmare consensum, et circa alienigenas ostendere fidem, transirent cum omnibus

Miseranda strages Iudæorum.

Trede-
cim mi-
lia Iudæ-
orum à
Scytho-
politani-
s interitum
tur.

omnibus filiis suis in proxima locum paludis. Quibus quæ fuerant iussa sine suspitione facientibus, diebus quidem secutis duobus quicuerunt Scythopolitæ. Tertia uero nocte exploratores, alios incautos, alios uero dormientes inuadunt, subitoq; omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim milia: postq; eorum substantiam cunctâ dirupuerunt. Dignum autem etiam uidetur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam, non ignobilis uiri, filius erat: fortitudine quoque corporis et audacia animi insignisimus: quibus utrisque ad incommoda suæ gentis abusus est. Multos siquidem Iudæorum appropinquâtes Scythopoli, quotidie obtruncabat, et frequenter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei mora, et momentum solus existeret. Cōprehēdit autem cum digna ciuili interfectione pœna. Nam cum Scythopolitæ circumfusi essent Iudæis, et in paludem præcipites agerent, educens Simon gladium, in nullum quidem hostium impetum fecit. Nihil se quidem in tanta multitidine promoturum uidebat. Exclamans autem miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe qui tam multa cæde ciuium meorum, benignitati erga uos nostræ fidem feci. Digne enim nobis externa gens infida est, qui in nostrum genus tâta impietate delinquimus. Morior ergo quasi profanus proprijs manibus: neque enim dignum est hostibus subiacere. Iste autem ipse finis et mihi sceleris digna pœna, et idoneum uirtutis decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interitu gloriatur, neque insultet cadenti. Hæc dicens, miseratibus simul ac fidentibus oculis circumspicit omnem familiam suam. Erant autem ei uxor et filij, et prouecti in senectutem parentes. Ille igitur primum quidem patrem à cæsariæ comprehendens, et super eum stans ense penetravit: post quem non sanè inui-
tam

tam matrem suam interfecit. Super hos autem coniugi, & filijs intulit ferrum, singulis sanè horum penè occurrentibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. Cum uero omnem suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstans extendit dexteram, ut neminem posset latere, & totum in uiscera sua ense demer sit. Dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atq; animi firmitatem. Ceterum quâtiùm ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

Egregia
Simonis
hominis
alioqui
nefarii
fortu-
do.

De Iudæorū alia graui interfectione. CAPVT XX.

AD cædem autem que in Scythopoli facta est; reliquæ quoque urbes Iudæis apud se habitatibus irruebant: & duo milia quingentos Ascalonitæ. Ptolemais autem duo milia interfecit. Vinxerunt quoq; non paucos Tyrj: multos quidem trucidauerunt: plures autem eorum uiuos custodijs tradidere. Hippinei quoq; & Gadari similiter audacissimos quidem amoliebantur, terribiles autem solite obseruabant. Reliquæ quoque urbes aduersum Iudæos singulæ, prout habebant, uel timore uel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonij, & Apamei, suis cohabitatoribus pepercerunt: & neq; interfecere quempiam Iudæorum, neque uinculis tradiderunt. Forte autem & propter multitudinem suam despexerunt eorum si qui motus fuissent. Mihi autem uidentur magis erga eos miseratione moti, quos utique nihil moliri uidebāt. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi uolentes usq; ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem etiam in regno Agrippæ aduersum Iudæos perniciēs. Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiam, relicto super negotia sua quodam ex socijs, nomine Varo Issemo, regi gentis

Iterū facta est cædes Iudæorū quater mille & quingentorū.

Iudæorū perniciēs etiam in regno Agrippæ.

genere propinquo. Venerunt autem ad eum de Bathanea
 regione septuaginta numero uiri, et nobilitate et pruden-
 dentia ciuium suorū præstantissimi, poscendi præsidij gra-
 tia: ut si qui scilicet apud eos quoque motus fierent, haberēt
 idoneam custodiam, per quam possent insurgentes quosque
 cōprimere. Hos Varus, quosdam armatos de regijs præ-
 mittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale fa-
 cinus præter consilium Agrippæ: et propter nimiam aua-
 ritiam impie in gentiles suos agere non recusans, regnum
 omne corripuit, perseverans post tale scilicet principium in
 totum genus exercere iniquitatem: donec discussis Agrip-
 pæ rebus animaduertere quidem in Varum ueritus est pro-
 pter propinquitatem Ißemi. Procurāda tamen eum regio-
 ne summonuit. Seditiosi autem comprehēdentes præsidium
 quod appellatur Cyprus, imminens finibus Hierichuntis,
 custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxe-
 runt. Per eosdem dies etiam in Macherunte multitudo Iu-
 deorum persuadebat, in præsidio relictis Romanis, desce-
 rere castellum, eisque tradere. Illi autem quod rogabantur,
 cogi metuentes, pacti sunt cum eis discessionem suā: et ac-
 cipientes fidem, tradunt præsidium, quod diligentibus cœ-
 perunt Macheruntij custodijs obtinere.

Cæli sūt
 septua-
 ginta.

Mache-
 rus a se-
 ditiosis
 capitur.

Iudæi Alexandriz occisi.

CAPVT XXI.

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduer-
 sum Iudeos seditio, iam ab illo tempore, ex quo stre-
 nuus Alexander contra Aegyptios usus Iudeis, præmium
 societatis tradidit eis, et habitandi apud Alexandriam fa-
 cultatem, et ius urbis æquale cum gentibus: permanebat
 autem eis honor iste apud successores quoque Alexandri.
 Denique et in parte ciuitatis locum eis proprium deputa-
 uerunt, quatenus haberent conuersationē per omnia mun-
 diorem

diorem à cōmunionē scilicet gentium sequestratam: præstiteruntq; eis, ut etiam Macedones appellarentur. Deinceps uero cum in possessionem Romanorū Aegyptus uenisset, neq; Cæsar primus, neq; post eum quispiam, honores quos Alexander Iudeis decreuerat minuit. Conflictus autem eorum aduersus Græcos penē cōtinuus erat: & iudicibus multis quotidie ab utraq; parte lucrum reuehenti-
bus, seditio accendebatur. Tunc uero cum & apud alios turbata res esset, illuc magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionem uenissent, ut ordinarent pro certis negotijs legationem ad Neronem ferendam, concurrunt in amphitheatrum permixti Græcis plurimi Iudeorum. Quos cum uidissent æmuli, ex templo clamare coeperunt, Iudeos hostes & exploratores esse: ac deinceps insistentes intulerunt eisde manus: & reliqui quidem fugientes dissipati sunt, tres uero ex his comprehendentes, traherēt quasi uiuos incensuri. Commota est autem omnis terra Iudeorum ad ultionem ferendam: & primum quidē in Græcos saxa iaciebant, postea etiam uero facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, cōminantes quod in ipso loco tantum simul populum concremarent: & penē minas implessent rebus, nisi iras eorum compressisset Tiberius Alexander, princeps ciuitatis. Nec tamen ipse cōercendi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum quosque submittens, hortabatur ut desinerent, neq; aduersum se militiam Romanam commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumelijs appetebant. Qui postquam uidit absque magna calamitate tumultuosos non posse compesci, immisit in cos duas Romanorum legiones, quæ in ciuitate erant. Et cum his alios quinq; milia milites, casu ad Iudeorum interitū de Libya

Seditio
Alexan-
dræ or-
ta.

Iudæi A-
lexandriæ
occisi à
Tib. Ale-
xandro.

uenientes: præcepitq; ut non solum interficerent, sed etiã substantias eorum diriperent, domosque inflammarent. Qui protinus concurrentes in locum qui uocatur Delta (illic quippe erat Iudeorum multitudo collecta) exequabantur strenue iussiones, nec sanè sine cruenta uictoria. Collecti quippe in unum Iudæi, et eos qui de suis optime armati erant, ante reliquam multitudinem statuentes aliquandiu restiterunt. Postquam uero in fugam inclinati sunt, passim trucidabantur, et erat eorum grandis interitus. Tamen milites quæ sibi mandata fuerant exequantur. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fronte positos, aliquandiu quidem restiterunt. Semel in fugam uersi mactabantur, nec unus erat exitij modus, cum alij sub diuo atque in campo deprehenderentur, in ædes autem alij concluderentur, et eas quoque succenderent Romani, unà etiam diripiendo quæ in his reperissent: cum neque illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cæde seui-rèt. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat. Quinquaginta uero congesta sunt milia mortuorũ: nec tamen saltem reliquæ remansissent, nisi ad preces se cõtulissent: eorumq; misertus Alexander, Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem, quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autẽ Alexandrini, propter odij magnitudinẽ difficulter ab incepto reuocabantur, uixq; à corporibus distrahebãtur. Apud Alexandriã quidem talis casus euenit.

Strages
Iudeorũ
quinqua-
gies mil-
le.

Cestius
popula-
bundus
inuadit
Iudeam.

De strage Cestij in Iudeos.

CAPVT XXII.

CESTIO uero iam quiescendum esse non uidebatur, in-
fensus ubiq; Iudæis: sed duodecimam legionem inte-
gram ex Antiochia secum ducẽs, et ex reliquis bina milia
lecta

lecta peditū, & quatuor alas equitū: insuperq; regū auxi-
lia, hoc est, ex Antiochi duo milia, equitū & peditum tria
milia, sagittarios omnes, Agrippæ uero tantundem peditū
& equitum mille, cum & Soëmus sequeretur, iij. milibus
comitatus, quorū tertia pars equitum erat, plurēsq; sagit-
tarij, Ptolemaida progressus est. Plurimi autem ex ciuita-
tibus auxilio conuenere, peritia quidē militibus inferiores,
quod autē sciētia deerat, in iudeos odio, itēmq; alacritate
supplentes. Aderat autē ipse quoq; Agrippa Cestio: & eo-
rum quæ conducerent, simul & itineris princeps: Ibi tum
adducta exercitus parte, Cestius in ualidissimam Galilææ
ciuitatem cōtendit Zabulon, quæ appellatur uirorū, & ab ^{Zabu-}
Iudeorum finibus Ptolemaida discernit. Cūq; offendis- ^{lon incē-}
set eam ciuibz destitutam (in montes enim multitudo refu- ^{ditur.}
gerat) omnigenum autem rerum plenam, illas quidem mili-
tibus diripiendas concessit: ipsum uero oppidum quamuis
admiratus esset eius pulchritudinem, quippe domus habe-
bat similiter ut apud Tyrum & Sydona & Berithū edi-
ficatas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quic-
quid inuenisset obuiam depopulatus est, inflammatis etiam
circū eam positis uicis, in Ptolemaida regressus est. Syris
autem adhuc prædæ inhaerentibus, & præcipue Berithijs,
recepta Iudæi fiducia (Cestium enim recessisse cognoue-
rant) repente in eos qui remanserant irruunt, & propè ad
duo milia morte consumunt. Cestius autem ex Ptolemaide
reuersus, ipse quidem Casaream peruenit, in Ioppen uero
partem præmisit exercitus cum præceptis huiusmodi, ut
oppidum custodirent, si eo potiri possent: aut si oppidani
impetum præsensissent, tam suum quam cæterorum militū
præstolarētur aduentum. Illorū igitur alij mari, alij terra ^{Ioppe ca-}
profecti, utrinq; Ioppen facillime capiūt: ita ut ne fugæ qui ^{pitur.}

dem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam se pararent. Aggressi autem cunctos interficiūt cum familijs, direptamq; ciuitatem incendunt. Intersectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimā Samariæ. Nabathiten toparchiam non paucos direxit equites, qui & partem finium uendicauerunt, magnamq; indigenarum multitudinē peremerunt: direptisq; patrimonijs, etiam uicos igni dederunt.

De pugna Cestij cōtra Hierosolymā. CAPVT XXIII.

IN Galileam quoq; misit Cæsennium Gallum, ductorem duodecimæ legionis: eiq; tantam militum manum attribuit, quantam genti expugnanda sufficere posse credebatur. Eum ualidissima Galilææ ciuitas Sephoris cum fauore suscepit. Huiusq; prudens consilium secutæ ciuitates aliæ, quiescebāt. Qui uero seditionibus & latrocinijs operam dabant, in Galilææ montem undiq; medium recessere, qui est contra Sephorim, & uocatur Asamon. Aduersus eos Gallus duxabat exercitum. Illi autē quamdiu superiores erant, facile Romanos ad se ascendentes ulciscabantur: & ex his plures quàm ducentos interfecerunt. Vbi uero eos uiderunt circumactio itinere ad celsiora progressos, mature uictoriam concesserunt, & neq; pugnam cominus armato ferebant, neq; si terga dedissent, equitū poterant manus effugere: adeo ut pauci locis asperis delitescerent, amplius uero quàm duo milia trucidarentur. Gallus quidē cū nihil iam tentari nouitatis apud Galileam uideret, Cæsaream cum exercitu remeabat. Cestius uero cū omni manureuersus, in Antipatridem perrexit. Cognitoque non paruam multitudinem Iudeorū in turrim, quæ Apheci uocabatur, esse collectā: qui & his congregarentur præmisit. Sed priusquàm in manus uenirent, Iudæi metu dispersi sunt.

Duo milia seditionis & latrocinium trucidantur.

sunt: eorumque castra iam desolata milites adorti, cum uicis circumpositis incenderunt. Ex antipatride autem Cestius in Liddam profectus, uacuum uiris ciuitatem offendit. Nam propter scenopegiurum dies festos, in Hierosolymā populus omnis ascenderat. Quinquaginta uero quos ibi comprehendit occisis, exustoq; oppido, ulterius procedebat: perq; Betthoron profectus, in quodam loco, cui nomen est Gabao, castra ponit, distante ab Hierosolymis stadijs quinquaginta: Iudaei uero cū iam ciuitati propinquare bellum uiderent, omīssis dierum festorum solennibus, ad arma properabant: satisq; freti multitudine, incompositi ad pugnam & cum clamore prosiliebant, ne dierum quidem septem habita ratione feriatorum. Erat enim sabbatum, quod apud eos religione maxima curabatur. Idē autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in praelio quoque superiores effecit. Tanto nanq; impetu Romanos aggressi sunt: ut eorum & aciem perumprent, uiaq; aperta cadibus in medio ruerent: ac nisi ei militum parti, quae necdum locum amiserat, equites exercitati subuenissent, quiq; non satis defecerunt pedites, in periculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti & quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, ceteri equites erant: Iudaei uero uigintiduo: quorū fortissimi uidebantur Monobaz regis Adiabene propinqui, Monobazus & Cenedecus, & post hos Pereita Niger & Syllas Babylonius, qui ad Iudaeos ab Agrippa rege transfugerant, cui pridem militabant. A fronte quidem repulsi Iudaei, ad ciuitatem reuertebantur, Romanos autem ad Betthoron ascendentes Giaræ filius Simon inuadit, multosque postremi agminis coactores laniauit: ac multa carra cum sarcinis capta, in ciuitatē reduxit. Cestio uero

in agris triduo cōmorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum, neq; cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cœpissent.

De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage.

CAPVT

XXIIII.

Ali. Lor-
cyum.

ITaq; dum agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret, uerbis Iudeos experiri decreuit, uel omnes sibi parituros existimans, ut bello desisterent: uel si qui aduersarentur, reuocandos, qui ab eorum sententia discreparent. Misit igitur ex comitibus suis, * Porcatum & Phœbum, quos illis sciebat notissimos: ut à Cestio fœdus amicitie, certamque pro peccatis populo Romano ueniā pollicerentur, si proiectis armis, secum sentire uoluissent. Verum seditiosi metu, ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippam sese conferret, legatos obtruncare statuerunt: & Phœbum quidem, priusquam uerbum faceret, peremerunt. Nam Porcatus uulneratus effugit: populares autem, hoc indigne ferentes factum, cedendo fustibus atq; lapidibus in oppidum cōpulerunt. Cestius uero, quia intestinam eorum discordiam, opportunū ad irruendū tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inq; fugam uersos, usq; ad Hierosolymam persecutus est. Castris autē in loco positis, qui appellatur Scopus, interuallo septem stadiorū à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppidum conabatur: sperans fortasse intus degentes, aliquid remissuros. In uicos autem circa ciuitatem, non paruam militum manum ad rapienda frumenta dimisit. Quarto autem die, qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidū introduxit exercitum. Populus quidem à seditiosis custodiebatur: ipsi autē Romanorum disciplina territi, exterioribus

ribus cessere partibus ciuitatis, & in partē interiorē templi refugerunt. Cestius uero transgressus Pedestam, quæ sic uocatur, & Cenopolim, & forum quod appellatur Docon, incendit. Deinde cum ad superiorem ciuitatem uenisset, prope aulam regiā castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uiolenter irumpere, ciuitatem ilico possedisset, belloq; finem dedisset. Sed Tyrannus præpositus castris, & Priscus, & plures equitū magistri, à Floro pecunia corrupti, conatū eius auerterunt: & Iudæos intolerādis repleti cladibus contigit. Interea plurimi popularium notissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestiū quasi portas ei patefacturi, uocabant. Ille autē & ira fastidiens, & quod non satis eis credendum putaret, tandiu id neglexit, donec proditione cōperta, seditiosi Ananū quidem cum cæteris, de muro deiectis lapidibus feriēdo, in domos suas refugere cōegerūt. Ipsi uero per turres dispositi, murū tentantibus repugnabant: per dies quidem quinque, Romanis undiq; conantibus, inexplicabilis erat impetus. Sexto autē die, Cestius cū plurimis, eisdemq; sagittarijs, à septentrionali tractu templū aggreditur, Iudæis ex porticu resistētibus: qui repente quidem Romanos ad murum aduētes auertēre. Postremo autē repulsi telorū multitudine, recesserūt. Itaq; Romanorum, qui anteibant, scutis suis muro nixis, & qui eos sequebātur, alijs ac per ordinē alijs similiter superadiunctis, quā sic ipsi appellant, testudinē cōtexerūt. Vnde sagitte in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites mœnia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebantur. Vehemens autem seditiosos stupor inuaserat, iamq; multi ex ciuitate diffugiebant, ueluti continuo caperentur. His autē populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum ut ipsi portas

aperirent, Cestiumq; tanquam de se optime meritum, reciperent, appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset, statim ciuitatem obtinuisset. Sed credo iam tunc infestus deus pessimis, eiusque sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Deniq; Cestius, neque animis populi, neque obsefforem desperatione perspecta, repente militem reuocat: & sine ulla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste, discessit. Inopinata uero eius fuga, latronum fiduciam recreauit: insecutiq; nouissimos aliquot equitum, peditumque peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: tanquã postremis appositi multos necabant, cū utraq; itineris parte uallata, in transuersos tela iactabant, & neq; in eos se retorquere, à quibus à tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quandam infinitam multitudinem insequi existimantes. Et à lateribus, instantium uim repellere minime sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemq; interrumpere formidarent: uiderent autẽ Iudeos leues, & ad excurrendũ faciles esse. Vnde eueniebat, ut multa mala perpeterentur, cum nihili contra inimicis nocerent. Tota

Clades
exercitus
Cestij.

igitur uia percussa, deiectiq; agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus Chiliarchus, & Aemilius Iocūdus alæ præfectus, uix in Gabaa peruenirẽt, ubi castra prius posuerant, multis instrumētis amissis. Hic autẽ Cestius biduum cōmoratus, inops cōsiliij quid ageret, cū tertio die maiorem hostium uidisset numerũ, & omnia circũ loca plena Iudeis, tarditatẽ sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, pluribus se inimicis usurum. Itaque pro compendio fuga, cuncta quæ militibus impedimento erāt, amputari præcepit.

Cestij fuga.

Occisq;

Occisisq; tunc mulis atque asinis, alijsq; iumentis, præter illa quæ sagittas et machinas ferrent (hæc enim uelut usui futura seruabat) maxime quia timebat, ne Iudæis contra se capta prodesse. Betthoron uersus antecedeat exercitum. At Iudæi latoribus quidem locis munus instabant: contractos uero in angustias atque descensus, qui discessissent, ab exercitu prohibebat. Alij postremo super agmen impingere: fusq; omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operuit. Vbi etiam peditibus, quo pacto sibi met subuenirent, hesitantibus, equitum periculum promptius erat. Nec enim ordinate uiam prosequi poterant, obstantibus iaculis: et ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij. Iaculatoribus autem rupes ac ualles tenebantur: in quas deiecti qui aberrassent consumebantur. Nullusque locus aut fugiendi, aut ulciscendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent, ad ululatus, quod desperati solent, fletusque conuersi sunt: quibus resonabat Iudæorum exhortatio, cum clamore lætantium pariter atque sæuientium. Totusque penè qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset. Qua Romani quidem in Betthoron confugerunt: Iudæi uero obsessis circum omnibus locis, eorum transitus custodiebant. Denique ubi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propè ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. Hisq; præcepit, uigilum qui in castris excubarent, signa clamare: ut eo modo Iudæi omnem illic militum numerum arbitrarentur remanere. Ipse autem cum cæteris otiose usque ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum Iudæi locum, in quem Romani tetenderant, desolatum uidissent, in quadringentos, à quibus decepti fuerant, concurrerunt: et

Callidū
Cestij cō
siliū.

illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. Sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, die uehementius quoque fugiebat: adeo ut metu perculsi milites, machinas siue tormenta muralia, itemque balistas, multaque alia instrumenta relinquerent. Quibus tunc ablatis, Iudei rursus contra illos, qui ea reliquerant, usi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem usque uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntes, et machinas secum asportarunt, mortuosque spoliariunt, et praedam quae remanserat, collegerunt: et paena canentes in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis, Romanorum autem auxiliorum quinque milibus pedum ac trecentis, itemque nongentis et octoginta equitibus interemptis. Haec quidem Nouembris mensis octauo die gesta sunt, anno duodecimo Neronis principatus.

De Damascenorum strage in Iudaeos, de quo Iosephi studiis in Galilaea.

CAPVT XXV.

Post Cestij uero casus aduersos, nobilium Iudeorum multi, tanquam e naui pessum itura, ex ciuitate enatabant. Denique Custobarus et Saulus, una cum Philippo Ioachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippae, inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uero cum his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum a seditiosis interemptus sit, alias indicabimus. Cestius autem Saulum, et ceteros in Achaia ad Neronem misit: et propriam necessitatem indicaturos, et belli causas deriuaturos in Forum. Sperauit enim, et iram in illum excitatum iri, et sua pericula summouenda. Tunc autem Damasceni, cede Romanorum cognita, Iudeos apud se degentes opprimere studuerunt: et cum eos in publicis thermis collectos haberent (namque id olim propter suspiciones medita-

Dama-
sceni Iu-
daeos a-
pud se
degentes
ad decem
milia in-
terimunt.

meditabantur) facile quidem sui conatus exitum fore putabant. Verebantur autem mulieres suas, serè omnes præter paucas iudaizantes, et eorum religione deceptas. Quare his magna cura fuit eas calandi, quid agerent. Iudeorum autem decem milia, quippe ut in angusto loco, atque omnes inermes aggressi, una hora sine metu iugulauerunt. Qui uero Cestium fugauerant, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent, partim ui, partim blanditijs sibi etiam sociabant. Et in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Curionis filius, et pontifex Ananias: omnia quæ in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximeq; ut ciuitatis muros erigerent. Filium nanque Simonis Eleazarum, quamuis Romanorum prædam, et ereptas Cestio pecunias, et insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod et ipsum tyrannidis superbia uideret ferri, eiusq; studiosos siue imitatores, satellitum more uersari. Verum paulatim Eleazarus, ambitione pecunie, itemq; astutia persuasit populo, ut in omnibus sibi parerent. In Iudeam uero quos mitterent, alios militum duces aptarunt: Iesum filium Asapha, unum è pontificibus, et Eleazarum Ananiæ pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducens, unde Pereites cognominabatur, ducibus obtemperare. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. Nanque in Hierichunte Iosephus filius Simonis, et trans flumen Manasses Taphna, et Ioannes Esseus, toparchias administraturi directi sunt. Huic autem Lidda, et Ioppe, et Emaus erant additæ. Gophnitice autem et Acra batenæ regionibus Ioannes, filius Anna, rector designatus est: et

Eliguntur
duces Iu-
dæorū.

Iosephus
huius hi-
storie
scriptor,
rektor
Galilee
constitui-
tur.

est: & utriusque Galilee IOSEPHVS, Matathie fi-
lius. Huius autem administrationi, iuncta erat & Gamala,
munitissima ciuitatum, quæ ibi fuere. Aliorum quidem re-
ktorum, pro alacritate ac prudentia sua, quisque res sibi
creditas administrabat. Iosephus autem, cum in Galileam
uenisset, primum curæ habuit, indigenarum sibi concilia-
re beneuolentiam: multa sciens ea confici posse, licet in alijs
peccauisset. Deinde considerato, quod potentissimos qui-
dem amicos haberet, si eos participes potestatis fecisset:
omnem uero multitudinem, si pleraque per indigenas &
consuetos fieri præciperet, septuaginta de senioribus eius
gentis prudentissimos elegit: eosque rectores totius Gali-
lee constituit. Septem uero per singulas ciuitates minorum
litium iudices ordinare, maiora negotia, causasq; capita-
les cum ad se referre iussisset: iam septuaginta dispositos
per ciuitates, quo iure inter se uterentur, etiam quæ admo-
dum extrinsecus usi essent, animaduertit: certusq; in Gali-
leam Romanos esse uenturos, opportuna loca muro cinge-
bat, hoc est, Iotapatam, & Bersabee, & Seloim: necnon
& Gapherechon, & Aphaca, & Sicophet, & montem
cui nomen est Itaburio, & Tarichen, & Tiberiada. Ad
hec etiam circa Genesar lacum speluncas in ea, quæ infe-
rior Galilea uocabatur, muniuit. Superioris autem Galilee,
Achabaron, & Petram, quæ sic dicitur, Iamnam, & Mc-
ro: in Gaulanitide uero Seleuciam, & Sogennam, & Ga-
malam munitione circumdedit. Solis autem Sephoritis per-
misit, ut murum sibi metipsis fabricarent: quod eos pecu-
niosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præcepto
uideret. Similiter autem Giscalam, Iosephi iussu per se mu-
ro cinxit Ioannes. Cæteris autem castellis omnibus, ipse
Iosephus intererat, iubendo simul atque opem ferendo.

Quin

Quin & exercitum ex Galilea, supra centum milia uiro-
 rum comparauit: quos omnes undiq; collectis armis ueteri-
 bus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorū
 inuictam esse uirtutem, quod dicto essent audientes rectori-
 bus suis, & armorum exercitationi operam darent, doctri-
 nam quidem urgente necessitate desepxit: parendi autē sa-
 cultatem ratus regentium multitudine posse contingere,
 ita ut Romani solent, diuisit exercitū: pluresque fecit agmi-
 num principes. Diuersisq; militum generibus ordinatis,
 alios decadarchis alios chiliarchis subdidit: & insuper his
 rectores, maiorum rerū administratores. Docebat omnes
 signorum disciplinas, & prouocationes reuocationesque
 buccinarum, & principia cornuū, & circunductiones, &
 quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortio-
 res, & cū defatigatis partiri pericula, quæq; ad fortitudi-
 nem animi, corporisq; tolerantiam pertinerent, institue-
 bat. Maxime uero eos erudiebat ad bellum, usquequaque
 Romanorum referens disciplinam: quod cum uiris essent
 praeliaturi, qui & uiribus corporis, & animi obstinatio-
 ne, totum penè orbem terræ superassent. His addidit, quo
 pacto belli tempore, suis essent parituri præceptis: iam nūc
 periculum fore, nisi consuetis delictis, hoc est, furtis & la-
 trocinijs, & rapinis abstinuissent: sed neq; aut gentilibus
 fraudem facerent, aut consuetissimorum damna proprium
 questū putarent: Illa enim bella optime administrari, quo-
 rum milites bonam conscientiam gererent. Qui uero per
 se prauī fuissent, his non solum inimicos, sed etiā deum ho-
 stem futurum. Multa in hunc modum admonendo, perseue-
 rabat. Et iam quidem quantum praelio parandū esset, con-
 flatū erat. Nam & septuaginta peditū milia ducētos quin-
 quaginta equites, ac præter hos etiam mercenarios, quibus
 maxime

Iosephus
 docet su-
 os mili-
 tes mili-
 tarem di-
 sciplinā.

maxime fretus erat, habebat quatuor milia quingētos: nec non & sexcentos circa se electos custodes corporis, atq; satellites. Exceptis autem mercenarijs, facile ceteri milites à ciuitatibus alebantur. Namq; singule quas enumerauimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparādum eis uictū tenebāt: ut pars armis, atq; alia pars faciendi operis dirimeretur, & armati securitatē rependerent suggerentibus commectum.

De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Giscalei malicia.

CAPVT XXVI.

Iosepho autem hoc modo administranti Galileam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Lefin filius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus, & nequitia quidem nobilissimus omnium: antea uero pauper, & aliquantum maliciæ suæ impedimentum passus inopia, facile mentiri paratus, mirusque fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam uirtutem putaret, cæque aduersus amicissimos uteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus cædiū: qui semper quidem immoderata concupisset, spem uero leuioribus maleficijs aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius: deinde etiā comitatū inuenit audaciæ, primo quidem parū, ampliorem autē proficiēs. Cure autē habebat, neminē ignarum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorūq; peritia præstarent, hos eligebat: donec quadringentorum uirorū cateruam cōgregauit, quorum plures ex Tyrriorū finibus & uicis erāt. Isque omnē Galileā depopulabatur: & multos futuri belli metu suspēsos lacerabat. Hūc igitur iam dudum regendi milites cupientem, & maiora desiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia. Cum autē uideret Iosephum sua uiuacitate letari, persuadet ei primū, ut fabricandi

bricandi muri patriæ sollicitudinem sibi cōmitteret. In qua
 re questus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissi-
 ma fraude composita, uelut oleo, quod non à gentilibus suis
 tractatum esset, uti cauerent omnes apud Syriam Iudei, ut
 ad confinia oleum mitteretur, depoposcit. Nummōq; Ty-
 rio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor ampho-
 ris, eodem pretio amphoræ dimidium uenundabat. Cumq;
 Galilæa ferax esset olei, maximēque illo tempore magna
 ubertate redundaret, in ea loca ubi erat penuria, solus;
 multumque mittendo, infinitam summam pecunie congre-
 gauit. Quamox in eum usus est, qui hoc sibi beneficium
 prestitisset. Deniq; existimans Iosephum disposuisse, re-
 ctorem se esse Galilææ futurum, quibus præerat latroni-
 bus imperauit prædam uehementius exercere: quod multis
 rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidijs alicubi
 rectorem perimeret, si cui ferret auxilium: aut si latrocinia
 negligeret, ob hoc eū apud indigenas accusaret. Iamdudū
 autem rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus
 Romanis prodere cogitaret: multaq; in hunc modum ad
 eius perniciem cōparabat. Itaque illo tēpore, cum quidam
 ex uico Damaritarum, in magno campo custodias agētes,
 Ptolemæū Agrippe et Beronices procuratorē aggressi,
 omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erāt non
 paucae uestes pretiosæ, plurimāq; argentea pocula, et sex-
 centi aurei, neq; hanc prædā occulte administrare potuis-
 sent, omnia Taricheas ad Iosephum cōportarunt. Ille autē
 reprehensa uolentia, quam regijs intulissent, reponi res
 ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimum iubet: pa-
 ratus eas dominis opportune remittere. Vnde maximum
 ei periculū cōparatū est. Nāque raptores earū, quia præ
 de nullam partē acceperant, egre ferētes, et prospiciētes
 Iosephum.

quod

Impetus
 Iudeorū
 cōtra Io-
 sephum.

quod Iosephus cogitauerat laborem suum regibus condonare, per uicos nocte discurrūt, omnibꝫq; indicāt Iosephū prodidisse: eodēque tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adco ut centum armatorum milia contra Iosephum prima luce concurrerent. Denique multitudo quidem, in circo apud Taricheas congregata, plurima per iracundiā conclamabat, partim deponi, partim concremari uociferans proditorem. Plerosque autem incitabat Iohannes, & cum eo filius Thaspsnam Iesus. Tunc magistratus Tiberiadis, Iosephi quidem amici & satellites, tantę multitudinis incursum perterriti, omnes præter quatuor diffugerūt. Ipse uero dormiens, propè cum iam ignis admoueretur, exurgens, & monentibus eum quatuor, qui remanserant, neq; solitudine sua, neque illorum qui contra se uenerant, copiis superatus, aut perturbatus, in cōspectum illorum prosiliit: ueste discissa, infusoq; capiti puluere, aduersisq; post tergū manibus, suoque ceruici gladio annexo. Hęc autem amicitiores ei, maxime Taricheas ad misericordiam commouerant. Rustica uero plebs, & finitimorum, quibus molestior uidebatur, non sine maledictis eum iuebant publicas proferre pecunias, & facta proditionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorum de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturum: & impetrādę uenię causa fecisse omnia, quę misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas consilium perstruebat: & contra se indignantes arte circumueniens, ut super his, unde irascerentur, inter se ipsi discordarent, omnia confessus est. Deinde sibi loquendi facultate concessa, ego, inquit, has pecunias neque Agrippę remittere cogitabam, neque in propria lucra cōuertere: absit enim, ut amicum putem unquam. qui uobis sit inimicus: aut questum ex re capiam, quę uos communiter laderet.

lederet. Sed quia uidebam ò Taricheatæ, maximam ciuitatem uestram munitionis egere, & ad extruenda moenia minus habere pecuniæ, timebamq; Tiberiensem populum, & alias ciuitates raptis pecunijs inhiantes, pedetentim eas retinere decreui, ut uos nullo circūdarem. Si hoc non uidetur, profero quæ ablata sunt, & diripiēda propono. Sin recte cōsului, bene de uobis meritum coërcetis. Hæc Taricheatæ quidem ab eo dicta, cum fauore receperunt. Tiberienses uero cum alijs deprauando, insuper etiam minitabantur: utrique autem relicto Iosepho, inter se litigabant. Ille autem fretus iam secum sentiētibus (erant enim propè ad quadraginta milia Taricheatæ) cum multitudine liberius loquebatur, multum in eorum temeritatem inuectus, ex præsentī quidem pecunia Taricheam ait esse muniendam. Curæ autē sibi fore, similiter ut etiā cæteræ tutæ sint ciuitates. Nec enim pecunias desore, si concordare uelint in eos, unde parandæ sunt, & non in eum moueantur, qui parat, Itaque tum alia quidem multitudo, quæ decepta fuerat quamuis irata recedebat: duo uero armatorū milia impetum in eum fecere. Cūque se ille tecto ante recepisset, instabant ei minitantes. Iterum autē Iosephus in hos quoque altera fraude utitur. Cūque ad fastigiū culminis euassisset, cōpresso dextra strepitu, nescire ait se, quid peteret sibi præstari: uoces enim se nō exaudire confusas. Omnia uero quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromississent, qui secum ociose colloquerētur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. Quos ille in ediū partes inductos, clausa ianua tādū uerberauit, quoad eorum intestina nudata sunt. Circumstabat autem interim populus, existimans eos prolixis allegationibus concertare. Tum subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos

Iterū fit
 impetus
 in Iosephum.

O o dimisit.

dimisit. Vnde tanto terrore qui minabantur affecti sunt, ut
 proiectis armis aufugerent. Ob hæc Iohannis etiam atque
 etiam crescebat inuidia, aliasque nihilominus Iosepho mo-
 liebatur insidias: morboque simulato per epistolam postu-
 lauit, ut sibi medicinæ gratia, Tiberiensibus aquis calidis
 uti permitteret. Iosephus autem, quia nōdum ei suspectus
 erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, ut ex-
 hospitium, et utensilia Iohanni præberent. Quibus ille
 potitus, biduo post, cuius rei causa uenerat, agebat: et his
 fraude circumuentis, alijs uero pecunia corruptis, ut Io-
 sephum desererent, persuasit. His autem cognitis, Syllas
 quem Iosephus custodiæ præposuerat, propterea de insidijs
 ei scripsit: atque ille accepta epistola, noctūque itinere matu-
 rato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidē
 multitudo obuiam ei processit. Iohannes autē, quamuis eū
 contra se uenturum esse suspicaretur, tamen directo quodā
 ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detineretur,
 obsequio sese deuisse mādauit. Tiberiensibus autem à Io-
 sepho in amphitheatro stadium congregatis, ut ad eos quæ
 sibi scripta fuerant alloqueretur, missis armatis Iohannes
 iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios per spe-
 xisset, populus exclamauit: atque ita conuersus ad eius uo-
 cem Iosephus, ubi ferrum propè iugulo suo imminere pro-
 spexit, in littus desiliit è tumulto, excelsa cubitis sex, in quo
 uerba faciens cum populo steterat: ascensaque inde nauicula
 cum duobus satellitibus suis, quæ illic applicuerat, in me-
 dium lacum refugit. Milites uero eius, ilico raptis armis,
 contra insidiatores irruebāt. Mox autē ueritus Iosephus,
 ne bello intestino concitato, propter paucorū inuidiam ci-
 uitas consumeretur, nuncium suis misit, qui eos moneret,
 ut propriæ tantum saluti consulerent: neque uero quenquam
 uel oc-

Iosephus
 uix gla-
 diū insi-
 diantis
 euadit.

uel occiderent, uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dis-
 cto parentes, conuenerunt. Qui uero circum ciuitatē per
 agros habitabant, auditis insidijs, et quis earum fabrica-
 tor esset, contra Iohannem ueniebant. Sed ille primus in
 Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilei totis Fuga in-
sidiato-
ris.
 iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant. Et cum multa
 essent armatorum milia congregata, qui se aduersus Io-
 hannem communem insidiatorem adesse clamabant: unaq;
 cum eo ciuitatem, que illum suscepisset, ignibus traditu-
 ros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolen-
 tiam, impetum autem cohibendum esse dicebat: prudentia
 magis inimicos uincere cupiens, quā perimere. His uero,
 qui de singulis ciuitatibus cum Iohanne rebellassent, no-
 minatim exceptis, quippe alacri animo suos quisque popu-
 lus indicabat, præconum uoce denunciabat, intra quinque
 dies eorum qui Iohannem nō reliquissent, patrimonia di-
 ripienda, domosq; eorum cum familijs exurendas. Et tria
 quidem milia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pe-
 des eius arma proiecerunt. Cum reliquis autem Iohannes
 propè mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas
 insidias ex apertis: ac per nuncios in Hierosolymam clam
 directos, Iosephum accusabat, quod magnum exercitū col-
 legisset: iamq; nisi præueniatur ei, tyrannus metropoleos
 uenturus esset. Verum ea populus quidē præsciens, negli-
 gebat: liuore autē potentes, nōnulliq; magistratum clam
 pecunias ad comparandos mercenarios milites, misere Io-
 hanni, ut per eos bellum cum Iosepho gereret. Decretūq;
 inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum admini-
 stratione decederet: nō tamē id satis esse credebant: ideo-
 que duo milia et quingentos armatos, et quatuor miserūt
 nobiles uiros iurisperitos, filium Iosandrum, et Ananiam
 Oo 2 Sadduci,

Sadduci, & Simonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia ualidissimos: ut eorum scilicet monitu, auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis. Et siquidem ipse sponte sua ueniret, paterentur eum rationem reddere: Sin remanere contenderet, uelut hoste uterentur. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum uenturū esse perscripserunt, causam uero nō indicauerunt, quoniam secretum fuit inimicorum eius consilium. Vnde factum est, ut quia precauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transirent: hoc est, Sephoris, & Gadara, & Giscala, & Tiberias: quas tamen continuo sine armis recepit. Captos autem quatuor duces consilijs armatorumq; fortissimos, remisit ad Hierusalem: contra quos populus haud mediocri indignatione cōmotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur, & Sephoris.

CAPVT

XXVII.

Iohannem uero iam intra muros Ascalon, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post, iterum rebellauit Tiberias: habitatoribus eius Agrippam regem implorantibus. Et cum ille constituto die ad eos nō uenisset, pauciq; Romani equites ibi tum cōparuissent, à Iosepho alienati sunt. Hisq; apud Taricheas cognitis, statim defectio consecuta est. Cum uero cunctos Iosephus milites misisset frumentatum, neq; solus egredi cōtra destitutores, neq; se continere patiebatur: metuens, ne dum ipse tardaret, ante in ciuitatem regij transgrederebantur (nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat) dolo qui se deseruerant, circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichearum claudi iussit, ne quis cōsiliū suū illis prodaret, cōtra quos suscipiebatur. Omnibus autē scaphis, quas in lacu

in lacu comperit congregatis (ducentæ autem & triginta fuerunt, quaterniq; nautæ non amplius singulis ierant) mature ad Tiberiadem navigat. Cùmque tanto ab ea distaret spatio, unde facile uideri non posset, inanibus scaphis in salo relictis septem ipse solus inermes satellites secū habens, propius ut conspiceretur, accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, & scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma projiciūt: manusq; supplices agitates, ut ciuitati parceret, precabantur. Iosephus autem, postquam multis eos minis & exprobrationibus castigauit, primum quod bello contra populū Romanū suscepto, intestinis dissensionibus uires suas ante cōsumerent, inimicorumq; uota complerēt. Deinde, quod securitatis sue curatorem de medio tollere properarent, ciuitatemq; non erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: nō repudiatum se ait, si qui sibi satisfacerent: quibusq; interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt. His autem in unam receptis nauiculam piscatoriam, & procul abductis, alios quinquaginta ciuiales uenire iussit, maxime notissimos, uelut illi quoq; fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atq; alios obtentu fœderis euocabat: ut mature Taricheas recurrerent, gubernatoribus nauū repletarum imperabat: quosq; auxissent, in carcerem collocarent: donec omnem ciuiam, quæ sexcētos haberet uiros, duoque milia popularium, comprehensam in Taricheas scaphis abduxit. Reliquis autem uociferantibus, Clitam quendam esse maxime defectionis autorem, iramq; ipsius poena illius precantibus satiari, nullum quidem Iosephus uolebat occidere: suorum uero satellitum quendam

Leuā, egredi iussit, qui Cliti manus abscinderet. Cum uero is prae timore solum se globo inimicorum commissurum negaret, eaq; causa indignari Iosephum stantem in scapha Clitus uideret, ipsumq; uelle descendere, ac de se supplicium sumere, ut saltem unam manum sibi concederet, orabat. Neq; hoc abnuente Iosepho, dummodo alteram sibi met Clitus ipse praescinderet, educto ille dextera gladio, leuam sibi truncauit. Tanti cum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus uacuis scaphis, et satellitibus septē, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis autem diebus post, cū etiā Sephorim defecisse inter alias reperisset, militibus eam depredari permisit: omniāq; inde collecta, popularibus dedit etiā Sephoritis. Nam et captos rapinarum damno corrigere uoluit: et redhibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

Sephoris recuperatur a Iosepho.

Quomodo Hierosolymitae bello se praeprauerint: deq; Simonis Giorae tyrannide.

CAPVT XXVIII.

HAtenus apud Galileam motus erat: iamq; ab internis dissensionibus quiescentes, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis autem Ananias pontifex et potentiores, qui non cum Romanorū parte sentirent, muros instaurare properabant: multa; bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittae, aliāq; arma fabricabantur: exercitationibus iussis, manus iuuenum operā dabant. Erantq; uniuersa plena tumultus, magnāq; tristitia mediocres occupauerat: multiq; futuras clades prospicientes, fletum cohibere nō poterant: infestāq; pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem incentoribus, quae illis placerent, ex tempore fingeantur: statūque iam tunc quasi periturae ciuitatis erat, antequam Romani uenirēt. Anano autē apparatū belli negligere cura fuit: et studiosorum, quos

quos emulatores uocabant, amentiam ad utiliora conuertere: qui tamē uictus sit, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchia Giorae filius Simon, multis nouarum rerū cupidis cōgregatis, ad rapinas conuersus, nō solum domos locupletum perturbabat, uerū etiam corpora uerberibus conficiebat. Iamq; tunc certus erat incipiens tyrannidem. Ab Anano autem, missis aduersus eum militibus magistratuū, ad latrones qui erant Magadae, cū his quos habebat, effugit: ibiq; manēs, donec Ananus & alij eius inimici perempti sunt. Idumaeā cum ceteris populabatur: adeoq; ut magistratus eius gentis, propter cadium multitudinem & praedarum assiduitatem, collecto milite, uicos praesidijs tueretur. Et Idumae quidem res ita se habebant.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IYDAICO Liber Tertius.

De Vespasiani ducis aduentu & clade duplici Iudaeorum.
CAPVT PRIMVM.

NERONEM AVTEM, VBI res apud Iudaeam non prospere gestas accepit, latens quidem, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autē superbiam simulans ultro etiā indignabatur, magisq; ducis negligentia, quam uirtute hostium quae contigerant facta esse dicebat: decere reputans, propter pondus imperij tristiora cōtemnere, uideriq; malis omnibus superiorem animum gerere. Veruntamen curis angebatur mentis eius perturbatio, cum deliberaret, cuinam cōmotum crederet orientem,

00 4 qui

qui unâ & Iudeos rebellantes ulcisceretur, proximâsque his nationes simili modo correptas ante caperet. Inuenit igitur solum Vespasianû his necessitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, uirum ab adulescentia usq; ad senectutem bellis exercitatum, & qui populo Romano iam pridem pacasset Hesperiam, Germanorû tumultu cõcussam: armisq; ante illud tempus incognitam, Britanniam uendicasset. Vnde patri quoq; ipsius Claudio præstiterat, ut sine proprio sudore triumpharet. Itaq; his uelut omnibus fretus Nero, etatêmq; illius cum peritia stabilem cernens, obfidesq; fidei liberos, eorûmq; florem manus esse paternæ prudentiæ, iam tum fortasse de tota republica deo aliquid ordinante, mittit eum ad regendos exercitus in Syria constitutos, multis pro tempore blandimentis atq; obsequijs animarum, qualia necessitas imperare cõsuevit. Ille autem protinus ex Achaia, ubi cum Nerone fuerat, Titum quidẽ filium suum dirigit Alexãdriam, ut inde quintam itemq; decimam legiones moueret. Ipse uero trãsmisus ad Hellepontum, terreno itinere Syriã peruenit, ibiq; Romanas uires, multâque à uicinis regibus auxilia congregauit. At Iudei post malam Cestij pugnam insperata felicitate sublati, animorum impetus cohibere nõ poterant. Sed tanquam fortuna eos exagitante perciti, bellum ulterius producebãt. Denique omni, quanta fuit, manu pugnacissima congregata, Ascalonem petierunt. Ea ciuitas antiqua: est, septingentorum & uiginti stadiorum spatio ab Hierosolyma distans, & iudeis semper inuisa: quæ res fecit, ut etiam tunc primis eorum incurfibus propior uideretur. Tres autem uiros aggressiõis duces habebant, & corporibus & prudẽtia præstantissimos: Nigrû Percitã, & Sylam Babyloniu, & Iohannẽ Effeum. Ascalon enim ualidif-

ualidiſſimo quidẽ muro cinſta erat, ſed uacua penẽ præſidijs. Vna enim cohors eam peditum, & una equitum ala tuebatur: quibus præſectus erat Antonius. Illi quidẽ ira multa uelocius itinere peracto, quoniã ex propinquo uenirent, præſto erant. Antonius uero (nec enim eorũ fore impetũ neſciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neq; multitudinem ueritus uel audaciam, primas hoſtium coitiones fortiter ſuſtinuit: murumq; properantes aggredi reſtrinxit. Ita; Iudæi, quod cum peritioribus imperiti, & pedites cũ equitibus cũ ſtipatis aut inordinati, leuiterq; armati cũ inſtructis, plũs; indignationi quã cõſilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia faciẽtibus erãt dimicatiari, facilis erat aduerſarijs labor. Nam ut ſemel eorum primæ ab equitibus turbatæ ſunt acies, fugã petunt: & murum uerſus ſe à tergo urgẽtibus incedentes, ſuimet ipſi hoſtes erãt: donec omnes incurſibus equitum uicti, per totum campũ diſperſi ſunt, qui fuit plurimus, totũs; habilis equitantibus: quod quidẽ Romanos iuuat, ut magna quidẽ cede Iudæos proſterneret. Nã & fugientes præuertendo torquebant: & quos occupaffent, circulo tranſfigẽdo inſignitos peremere. Alij uero alios quocũq; ſe uertiſſent circũdatos, exagitantes facile iaculis opprimebant. Et Iudæis quidẽ propria multitudo, per deſperationem ſalutis, ſolitudo uidebatur. Romani uero licet bello pauci eſſent, rebus tamen ſecundis animati, etiam ſuperflue reſidia uidebãtur. Et illis quidẽ res aduerſas ſuperare certantibus, dum cito pudet fugere, mutari fortunam ſperant: Romanis autem, in his quæ proſpere agerent, minime laborãtibus, ad maiorem uſque diei partem pugna protracta eſt: donec Iudæorum quidẽ percempta ſunt decẽ milia, duoque duces Iohãnes & Syſas. Cateri uero & plerique ſaucij, cum Nigro,

qui unus restabat ex ducibus, in ciuitatem Idumææ, quæ Challis dicitur, confugere. Nonnulli tunc etiam Romanorum, in illo prælio uulnerati sunt. Sed non Iudeorum spiritus clade tanta sedatus est, multoque magis eorum dolor incitauit audaciam: et coniicientes quantum ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad plagam alteram illiciebantur. Denique paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem uulneribus satis esset, cunctisque aggregatis uiribus, maiore cum indignatione, multoque plures Ascalonem recurrerant: eadem se præter imperitiâ, aliâque belli uitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius qua transituri fuerat, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi, et ab equitibus circumdati, prius quam se ad pugnam componerent, iterum super octo milia procubuerunt, ceteri uero omnes aufugerunt. Cumque his Niger, multis, dum fugeret, magni animi facinoribus demonstratis, et quoniam hostes instarent, in turrim quandam tutissimam compelluntur alicuius uici, cui nomen est Baldezæ. Antonius uero cum suis, ne uel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tenerent, uel ducem hostium fortissimum uiuum relinquerent, ignem muro supponunt: turrique inflammata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro cōsumpto. Ille autem in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: triduoque post socijs cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudioque insperato repleuit omnes Iudeos, tanquam dei prouidentia dux eis in posterum reseruatus. At Vespasianus Antiochiam exercitum ducens, quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul, aliâque felicitate, sine dubio tertium inter omnes, quæ in Romano orbe sunt, locum obtinet: ubi etiâ aduentu suo regem Agrippam cum omni manu propria offenderat, præstolari ad Ptolemaidem prope-

properabat. In hac autem ciuitate occurrerūt ei Sephorite ciues oppidum Galilee colentes, soli mente pacata: quātum suae salutis prouidentia solliciti, quā Romanorum uirum gnari, etiam prius quā Vespasianus ueniret, * Sen- Caesen-
tio Gallo fidem dederant, dextrasq; iunxerant, praesidium nio.
militare susceperant. Itaque et benignissime duce suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promisc-
rant. Quibus interim Vespasianus ultionis causa poscen-
tibus, equitum peditumque tantum numerum tradidit, quā-
tum ob stare posse arbitratur incursibus, si quid Iudaei
commouere tentassent. Non enim minimum esse uidebatur
futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sephorim Galilee
maximam, et in loco tutissimo conditam, totiusque gentis
futuram praesidio.

Descriptio Galitae, Samaritae, & Iudaeae. CAPVT II.

Duae sunt autem Galilee, quae superior et inferior
appellantur, easque Phoenice et Syria cingunt.
Discernit uero ab occidente Ptolemais territorij sui fini-
bus, quondā et Galileorum: Nunc autem mons Tyriorū
Carmelus cui cōiuncta est Gabaa, ciuitas Hippeon, hoc est
equitū, quae sic appellatur ex eo, quod equites ab Herode
rege dimissi coloni, eō deducebantur. A meridie autē Sama-
ritis et Scythopolis, usque ad flumen Iordanē. Ab oriente
uero Ioppe et Gadaris. Sed et Gaulanitide diffinitur,
quae etiam regi Agrippae fines sunt. Septentrionalis autem
eius tractus Tyro, itēque Tyriorū finibus terminatur.
Inferioris quoque Galilee fines quā longi sunt, ex Tibe-
riade usque ad Zabulon, cui uicina est in locis maritimis
Ptolemaensium ciuitas, propagantur. Latitudine autē pa-
tent ex uico Salothi, qui in magno campo situs est, usq; ad
Bersaben: unde etiam superioris Galilee latitudo incipit
usque

Fertilitas
Gali-
tæ.

usque ad Baca uicum, qui terram dirimit Tyrriorum. Longitudo uero eius à Talla uico Iordani proximo usque ad Berothe tenditur. Sed cum tanta sint utraq; magnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cincte, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. Nam & pugnaces sunt ab infanzia Galilei, & omni tempore plurimi, neque aut formido unquam uiros, aut eorū penuria regiones illas occupauit, quoniam totæ opimæ ac fertiles sunt: omniumq; generū arboribus confite, ut etiā minime agricolandi studiosos ubertate sua prouocet. Deniq; exultæ sunt ab incolis totæ, nec pars ulla est earū otiosa, quin & ciuitates ibi crebræ sunt, ubiq; multitudo uicorum propter opulentiam populosa, ut qui sit breuissimus, supra quindecim milia colonorū habeat prorsus: ut etiā si quis magnitudine minorem Galileā dixerit, quàm trans fluuiū regionē, uiribus tamen eam prætulerit. Hæc enim omnis est in opere, assidueq; fructuum ferax, ut illa quæ trans flumē est, licet multo maior sit: Pleraque tamē aspera atque deserta est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Galileæ uero mollities & ingenium fructuosum, campos habet cū uarijs arboribus cōsitos, tum maxime oliuetis ac uineis & palmetis excultos. Irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquæ perennis, quoties illi Syrio æstuante defecerint. Et longitudo quidē eius est à Macherunte in Pellā: Latitudo uero à Philadelphia usque ad Iordanē. Et Pella quidem quam supra diximus, septētrionalis eius est tractus: occiduus uero Iordanis: meridianum autē Moabites regio terminat. Ab oriente autem Arabia & Selbonitide, necnon & Philadelphia, itēmq; Gerasidis clauditur. Samaritensis autē regio, inter Iudeam quidem & Galileam sita est. Incipiēs enim à uico in planicie posito, cui nomen est Genaniæ, in Acrabatanam desinit

Samariz
descri-
ptio.

desinit Toparchiam: sed natura nihil à Iudæa discrepat. Nam & utræque montosæ sunt & campestræ, agroque colendo molles atque opimæ, necnon & arboribus plenæ: pomisque tam sylvestribus quàm mansuetis abundant, eo quod natura sunt aridæ, imbriumq; satis abundant. Dulces autē per eas multimodis aquæ sunt, boniq; graminis copia. Præter alias earum pecora lactis abundant: quòdque maximum uirtutis atque opulentiae specimen est, utraq; uiris referta est. His autē finitimus est Anathath uicus, qui etiā Borccas appellatur, Iudææ limes à septentrione. Meridiana uero pars eius, si in longitudinem metiare, adiacenti uico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iordane. At Iu-
 deæ latitudo ex Iordane flumine usque ad Ioppen explicatur: Media uero ciuitas eius est Hierosolyma. Vnde quidam non sine ratione, umbilicum eius terræ, id oppidū uocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delicijs caret, ad Ptolemaidem usq; locis extēta maritimis. In undecim autem sortes diuisa est: quarum prima est regnum, quod obtinet Hierosolymorū ciuitas, præ cæteris inter omnes accolæ eminens, uelut caput in corpore. Alijs uero post hanc toparchie sunt distributæ. Gofna est secunda: & post eā, Acrabata est. Deinde Thamna, & Lidda, itēque Em-
 maus, & Pella, & Idumæa, & Angada, & Herodiū, & Hiericus, post quam Iamnia & Ioppe finitimis præsent: & præter hanc Gamalitica, & Gaulanitis, & Bathanea, & Trachonitis: quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem uero terra incipiens ex monte Libano & fontibus Iordanis, usque ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. Ex uico autem, qui appellatur Pharphasus, qui ad Iuliada oppidum longitudine tendit, habitatur ab incolis Iudæis & unā Syrisque permixtis.

Iudææ
descri-
ptio.

Vnde-
cim Iu-
dææ sor-
tes.

De auxilio

DE Iudea quidem, & quibus esset cincta regionibus, quàm maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sephoritis, hoc est equites mille, sexque milia peditum, Placido eos regente Chiliarcho, castris in magno campo positis bisariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causa, equitatus uero in castello degebat. Vtrinque autem assidue prodeundo, & circa eam regionē loca omnia incursando, magnis incōmodis Iosephū eiusque socios, quamuis quietos, afficiebant. Et præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur: quorumque conatus, si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Sed Iosephus quidem aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quā ipse, antequam à Galileis desisteret, ita muris cinxerat, ut Romanis quoque esset inuicta. Vnde etiam de spe decidit, cū & ui & suasu infirmior Sephoritis fuisset inuētus: magisque in Iudea bellum accendit Romanis, indigne ferentibus insidias. Et propterea nec die nec nocte ab agrorū depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerū in his reperissent. Qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: Ignis uero & sanguis Galileam totam repleuerat, nec quisquam expers eius acerbitalis aut cladis erat: unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia, citius quàm per hyemem sperabatur, maximum quidem militum, cuius causa directus fuerat, suscepit: contemptoque usus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cumque ibi patrem suum reperisset, duobus que ille secum

secum habebat, agminibus (erant autem nobilissimæ quintæ & decima legiones) iunxit etiam quas ipse abduxit, quintam & decimam. Eas autem sequebantur etiam decem & octo cohortes, quibus accessere ex Cæsarea cum unaquaque ala equitum & alæ quinquæ Syrorum itidem equitum. Decem autem cohortum singule mille pedites habebant: in cæteris uero tredecim sexcenti pedites: & centeni iaceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à regibus congregatum est. Antonius enim & Agrippa & Soëmus, bina milia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoque rex Malachus, præter quinquæ milia peditum, equites mille misisset, quorû pars maior erant sagittarij: ut tota manus computata cum regis, decem milia circiter peditum equitumque colligeret, præter calones, qui plurimi sequebantur: & meditationi bellicæ assueti, nihil à pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis, dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur: & neque peritia, neque uiribus, à quoquam nisi à dominis uincerentur. Quæ quidem in re nimis admirandam quis existimauerit Romanorum prouidentiam, ita seruos instituentium, ut non solum uitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quoque respexerit militiæ disciplinam, profecto cognosceret tantum eos imperium non fortunæ munere, sed propria uirtute quesisse. Armis enim uti non ex bello cœperunt: neque solum, si necesse sit, manus mouent, cum in pacis otio cessauerint, sed armis ueluti natura coherentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes eorum nihil à uera cõtentione discrepant: sed in dies singulos militum quisque oïbus armis, tanquam in procinctu positus, exercetur,

exercetur, quo etiā facillime praelia tolerant. Nec enim uel ordo neglectus eos à consueta dispositione dispergit, neque metus aut sumptus remouet aut lassitudo. Vnde sequitur ut semper superent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit, si quis eorum meditationes conflictus esse dixerit sine sanguine, contrāque praelia meditationes esse cum sanguine. Nec enim cursu capi faciles sunt hostibus, sed quocūque in hostilem terram irruerint, ante castrorū munitionem nunquā praelium sumunt. Quae quidem nō leui opere, neque iniquo loco erigūt, nec omnes inordinate describunt, sed si quidem inaequale solum fuerit, contemplatur: quatuor uero angulis eorum dimensio designatur. Nā & fabrorum multitudo, & ferramentorum copia quae usus extructionis poposcerit, sequitur exercitū. Et interior quidē pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus aut eorum extrinsecus muri faciem praefert: ordinatis etiā turribus pari spatio dispositis, quarum interualla telis atque balistis, alijsq; machinis saxa intorquentibus, omnibus instrumentis mīsilium complent, ut cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. Ex omni autem muri parte, quatuor portas aedificāt, tam iumentis aditu faciles, quā ipsis, siquid urgeat, intrò currentibus latas: intus autem castra uici spatijs interpositis dirimunt, mediāque tectorū tabernacula collocant, & inter haec ducis maximi diuinū templo simillimum prorsus, ut quasi repentina quaedam ciuitas existat: forum quoque & opificum stationes, & sedes militū primatibus, ordinemque principibus, ubi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse uero ambitus, & omnia quae in eo sunt, multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius cōmunitur. Quasi res urgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, pariq; spatio lata.

Armīs

Armis autem septi, per contubernia cum decore atq; otio in tētorijs aguntur: omniaq; ab his ordinate etiam alia cauteque per contubernia expediuntur: ueluti si ligno aquaue opus sit aut frumento. Nec enim coena uel prandium cū uoluerit, in potestate cuiusque est. Simul autem omnibus somnus est; excubias et uigilandi tempora buccina significant. Neque omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidē ad centuriones, illi uero ad Chiliarcham conueniunt salutatum: cum quibus ad summum omnium ducem uniuerſi ordinum principes. Ille autem his signum aliāque dat ex more praecepta proferēda subiectis: quae quidem etiam cum in acie sunt agentes, citius parent: ut si res exigat, incursibus eius itēmq; reuocationibus uniuerſi pariter obsecundent. Cum autem castris egrediendum est, tuba indicium facit: nemoque otiosus est. Sed uel solo nutu moniti, tabernacula colligunt, omniaq; ad perfectionem instruant. Deinde iterum tuba ut sint parati significat. Illi autem cum mulos et iumenta sarcinis onerauerint, uelut in curruli certamine signum expectāt. Castra uero incendunt, eo quod sibi alia munire facile sit, et ne quando hostibus eadem usui sint. Et tamen tertio quoque tubae signo indicant, ut exeatur: iurgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deferat. Dextrāque duci preco astans, si ad bellum parati sunt, uoce patria percontatur. Illiq; toties alacri et magna uoce paratos esse se respondent, interrogantēque praeueniunt: et Martio quidem spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otiose, et cum omni decore progredientes ambulant, suum quisque ordinem uelut in bello custodiens, pedites quidem thoracibus et galeis septi, et utroque latere ficas ferentes. Leuius autem gladius multo est longior, cū dexter mē-

siram palmæ non excedat. Qui uero ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas portant: cetera manus hastas & clypeos longos ferramq; & corbemi & sarculam & securim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduiq; uiaticum, ut parum intersit inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & contus in manu, transuersusq; ad equi latus clypeus, ternaque super pharetram uel amplius depēdent lata cussi de iacula, nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uero & thoracas peditibus habent similes: nulloque armorum genere ab equitum alis discrepant lecti qui circum ducem morantur. Agmen autem semper cui sorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itemq; armorum uarietas. Nihil uero nec in prælijs inconsultum aut subitum agunt: sed omnia semper sequuntur facta sententia: opusq; adhibetur ante decretis. Vnde aut minime peccant: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortune autem successibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonam quidem fortuitum illiciat, ut diuina providentia non esse credatur. Quæ uero ante cogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibeant ad cauendum ne idem rursus cueniat, & bonorum quidem fortuitorum non is autor sit cui contigerint, tristium uero quæ in otijs acciderint: saltem quod rectum consilium coeperint, uideatur esse solatio. Armorum quidem exercitatione comparant, ut nō modo corpora, sed animi quoque militum fortiores sint. Maior autem illis est ex timore diligentia. Nanq; leges apud eos non desertionis solum uerumetiam minimæ negligētiæ sunt capitales: ducesq; magis quàm ipse leges terribiles. Nanq; bonos honorādo redimunt,

dimunt, ne in coërcendis noxijs sint crudeles. Tanto autē obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus unum, totius conspiciatur exercitus. Sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisque ad signa, & ad opera manibus: unde facere quidem semper strenui sunt, pati uero tardissimi. Nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubucere. Nam & eam certiores putant esse uictoriam. Quorum igitur actus ex consilijs incipiunt deliberantes, adeo extremus paret exercitus. Quid mirum si Euphrates ab oriente, & Oceanus ab occidente, itémque à meridiano tractu Libyæ fertilissima regio, & à septentrione Rhenus atque Ister sunt imperij limites, cum minorem esse possidētibus possessionem recte quis dixerit? Hæc ergo quæ prosecutus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quam solatio deuictorum, & ut nouarum rerum cupidos deterrerem: fortasse autem ad experientiam proderunt bonarū artium studiosis, Romane instituta militiæ nesciētibus: re deo tñ unde digressus sum.

Impetus Placidi aduersus Iotapatam. CAPVT IIII.

Vespasianus quidem unā cum Tyto filio suo in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitum. At uero Galileam peruaserat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehēdisset multitudinem, interemit: hæc autem fuit Galileorū imbecillior turba, animisq; deficientes, pugnacissimos autem ut uidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communierat, in Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum uertit, existimans eam repentino aggressu facillime captum iri, magnāque & sibi ex care alios apud rectores gloriā comparādam, & illis cō-

modum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu cessuris alijs ciuitatibus, si quæ ualidissima esset, occupatam uiderissent. Multum tamen opinione deceptus est: Iotapateni enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congressique cum Romanis, ex improviso plurimi, et ad pugnam parati, necnō et alacres (quippe ut pro salute patriæ, item coniugū liberorumque dimicantes) in fugam eos uertunt, multosq; sauciant, septem solum interfectis: qui nāq; solum inordinate pugna discessere, septisq; undique corporibus leuiter fuerant uulnerati; cum Iudæi magis quoque eminus iaculari, quàm manus conferere inermes cū armatis confiderent. Ex ipsis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis. Placidius quidem, quod impetu suo uel ciuium languidior inuentus esset, aufugit.

Galilæa à Vespasiano inuaditur. CAPVT V.

Vespasianus uero ipse Galilæam cupiens inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, itēque sagittarios præire iussit, ad repentinus incursum hostium cohibendos, et ut suspectas atq; opportunas syluas insidijs scrutarentur: cum quibus etiam erat Romanorum armata portio. Eos autem sequebantur de singulis Hecatontharchis: dein equites peditēsque et armaturam suam ferentes, mensurāsque castrorum. Post hos stratores uiarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac denia complanaret, syluasque obstantes præciderēt, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itēque subiectorum sibi rectorum sarcinas, et tuitionis causa multos cum his equites ordinauit. Post quos ipse ueniebat, lectos pedites equitēsque, necnō et lancearios secū dicens,

ducens, equitumque præterea suorum agmine comitatus. De singulis enim turmis, proprios ceterum et viginti equites deputatos habebat. Hos sequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas et cætera tormenta portarent. Deinde rectores, itemque præfecti cohortibus Chiliarchi, stipati lectis militibus. Et post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod et uniuersarum animarum regnum habeat, et sit ualidissima. Itaque illam et principatus insigne putant, et omen uictoriæ, quodcunque bello petierint. Sacras uero signorum effigies itidem sequebantur cornicines, et post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. Hisque adharebat ex more quidam Hecatontarchus, disciplinæ atque ordinis custos. Serui autem singulorum agminum cincti cum pedibus erant, multis alijsque iumentis aduehentes militum sarcinas. Omnium uero agminum postrema erat mercenaria multitudo: eamque armorum coactores sequebantur armati pedes, equitumque non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilee peruenit: ibique positis castris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, una et ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumque indulgendo poenitudinis, si quis ante prælium uoluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaque multos quidem rebelliones fugere uel solus fecit ducis aspectus: metum uero uniuersis intuscit. Iosephus enim eiusque socij, qui non longe à Sephori castra posuerunt, ubi bellum appropinquare cognouerunt, et iam iamque Romanos prælio secum congressuros, non modo ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicerent, fuga disiecti sunt. Cum paucis autem relictis Iosephus, ubi se animaduertit neque ad excipiendos hostes suffi-

cientē manum habere, Iudaeorumq; animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerosque libenter ad hostes defectū ire, iam tum quidem bello omni quiescebat: quā longissime autē periculis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Gadarae expugnatio. CAPVT VI.

Vespasianus autem Gadarensium ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quodeam pugnaci multitudinem uacuum reperisset. Deinde hinc trāsgressus interiorius, cunctos etiam puberes interfecit: cum Romanos odio gentis, & cladis memoria quam pertulerat Cestius, nullius aetatis misericordia commoueret. Incendit autem non solum ciuitatem, sed etiam omnes circum uicos, & municipia quaedam penitus desolata: nonnulla uero, quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autem, quā tuitionis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam uersum iri credebant: neque in hoc eos uoluntatis eius fallēbat opinio. Videbat enim res Iudaeorum quorsum euaderent: unāque illos uiam salutis habere si propositum mutauissent. Ipse uero, quamuis adhuc sibi speraret à Romanis ueniā tribuendam, mori tamen sepe maluisset, quā prodita patria, cum dedecore administrationis sibi creditae, apud illos feliciter agere, contra quos fuerat missus. Decreuit igitur Hierosolymam primatibus, quemadmodum sese res haberent, cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostium, timiditatis postmodum argueretur: uel minus aliquid nunciando, fortasse coepti etiam poenitentes ad ferociam reuocaret: atque si foedus eis placeret, cito rescriberent: aut si bellandum esset, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac
epistola

epistola scripta, mature dirigit qui in Hierosolymam literas ferret.

Iotapatæ obsidio.

CAPVT VII

Vespasianus autem Iotapatā excindere cupiēs (nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat, et præterea ualidiſſimum hoc eorum eſſe receptaculum) præmittit pedites cū equitibus, qui montanū iter coæquarent, saxis asperum, ac peditibus quoque difficile, omnino uero equitibus inuiū. Et hoc quidem quatrīduo fecere quod iuſſum eſt, latamq; aperuere exercitui uia. Quinto autem die, qui menſis Maij uigeſimus et primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade uenit, abiectosque Iudeorum spiritus erigit. Cum uero transitum eius Vespasiano quidam transſuga nunciaſſet, utq; mox ciuitatem peteret incitaret, ueluti cum ea totam Iudeam capere poſſet, si Iosephum subiugਾſſet. Hoc ille nuncio proxima ſolicitute percepto, dei prouidentia factum ratus, ut qui hostium prudentiſſimus uideretur, ultro ſe etiam in custodiam traderet uoluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, unāque ducem primum Ebutium, tam manu quā prudentia uirum inſignem, circūuallare ciuitatem iuſſit, ne clām exinde Iosephus elaberetur. Poſtero autem die cuncta manu comitatus ipſe conſequitur, et poſt meridiem uſque acto itinere, ad Iotapam peruenit. Abductosque in ſeptentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo caſtra ponit, diſtante ab oppido ſtadijs ſeptē. Conſulto autem quā maxime conſpici ab hoſtibus aſſeſtabat, ut uiſu attoniti turbarentur. Quod etiam factum eſt: eosque tantus continuo ſtupor inuaſit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos quotidie ambulādo fatigatos, ciuitatē ſtatim aggredi piguit, ob eandem cauſam duplici

acie circumdato oppido, tertium extrinsecus agmen equitū posuere, omnes Iudæis exitus obstruentes, sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit. Quippe in bello, nihil est necessitate pugnacius. Itaque postridie impetu in muros facto, Iudæi primo quidem locis suis manentes, Romanis castra ante muros habentibus resistebant. Postea uero quā Vespasianus et sagittarios et fundibulatores, omnemque iaculorum multitudinem adhibitam, missilibus in eos permisit uti: atque ipse cum peditibus in aduersum collem, unde murus* expugnabilis erat, niti coepit. Tunc ciuitati metuens Iosephus, et cum eo cuncta Iudeorum profiliat multitudo: omnesque in Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere, multa manu simul et audacia patrando facinora: neque minora tamen patiebantur quā faciebant. Nam quantum ipsos salutis desperatio, tantum pudor incendebat Romanos. Et hos quidem peritiam cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Denique cum toto die pugnatum fuisset, prelium nox diremit: in quo Romanorum plurimis sauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudeorum autem cum sexcenti essent, uulnerati septem, et decem ceciderunt. Nihilque minus, Romanus postridie iterum irruentibus occurrunt: multoque fortius restiterunt: ex eo scilicet fidutiam nacti, quod eos pridie præter spem sustinuerant. Sed eos quoque pugnaciores experti sunt, quod eorum iracundiam pudor incenderat, uinci credentium, nisi cito uicissent. Itaque per dies quinque Romanis minime ab aggressionem cessantibus, etiam Iotapatenorum excursusangebantur, murique fortius oppugnabantur. Et neque Iudæi uires hostium formidabant, neque Romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota in rupes est, ex alijs quidem partibus undique

Ab in ex
pugnabi
lis.

Situs Iotapatae.

undique uallibus immensis præceps, ut earum altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab una uero tantum Boreæ parte adiri potest, ubi per trāsuerſum latus deſinentis mōtis ædificata eſt, quod quidē ipſum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccessa eſſent hoſtibus ſuperiora cacumina. Alijs uero circum montibus teſta, prius quā in eam perueniretur, à nullo poterat conſpici. Iotapata quidē ſic erat communita. Veſpaſianus autem ex cum natura loci ſimul certandum putans, et cum audacia Iudeorum, incipere obſidionem acriter ſtatuit, aduocatisq; reſtoribus ſibi ſubditis, de aggreſſu deliberabant. Cūque aggerem ſicri placuiſſet, qua parte murus facilis erat acceſſui, totum ad comparandam materiam miſit exercitum: oppidoq; propinquis montibus exciſis, magnaq; ui lignorū et lapidum congregata, ſcutisq; minoribus ſiue ancilibus ad euitanda iacula deſuper miſſa per ualles diſpoſitis, ſub eorum deſenſione aggerem conſtruebant. Nulla autem noxa uel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alij terram ex propinquis tumulis eruentes, ſine intermiſſione ſuppeditabant: cunctis triſariam diſtributis, nullus erat otioſus. At Iudei ſuper eorum tegmina, ſaxa ingentia et omne telorum genus ciurabant immittere: quæ licet minime penetrarēt, magnos quidē crepitus dabant, et horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Veſpaſianus machinis miſilium circumpoſitis (erāt autem omnes centum ſexaginta) in eos qui ſuper murum aſtarent, iuſſit tela contendī: ſimulq; ex baliſtis lanceæ percurrerant, ſaxaq; tormentis ingentia mittebantur, ignisq; et ſagittarum frequentiſſima multitudo, quæ non ſolum murum, ſed etiam totum intra idē eorum ſpatium Iudeis inacceſſum fecere. Arabum

Studium
 Veſpasia
 ni circa
 obſidio -
 nem Iota-
 patæ.

Aggerem
 tructus
 muris al-
 tior.

enim sagittariorum manus, & iaculatores, itemq; fundibulatores & omnes machine telis operabantur. Neque tamē his Iudæi prohibiti, ne desuper ulciscerentur, quieti erant: sed excurrendo percussos more latronum, tegmina operantium dissipabant, nudatosq; seriebant: uel si quando illi cessissent, aggerem dissipabant, uallorumque munimenta cum ancilibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito, huiusmodi causam ex distributione operum contigisse, quod interiecta spatia Iudæis locum aggrediendi præberent, adunauit tegmina: coniunctisq; pariter uiribus obreptiones hostium præpeditæ sunt. Erecto autē propemodum aggere: pauloq; minus equato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido saluti foret, conuocat fabros, murumque altius iubet extolli. Cum illi iam multis obstantibus iaculis minime edificare posse firmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria extendi præcepit, quæ missos tormentis lapides sinuata susciperent, quibusque repulsa tela cætera delaberentur, & ignis humore languesceret. Hisq; ante fabros oppositis, illi murum die noctuque operando, ad uiginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, nimisq; ualidis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus, magnum somnium comparauit, tam Iosephi molitione, quàm oppidanorum obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi, deq; Iudæorum excursionē in Romanos.

CAPVT

VIII.

AT Vespasianus & calliditate consilij, & hostium audacia magis irritabatur: quoniam recepta ex munitione fiducia, Romanos ultro incursabant: inq; dies singulos

los prælia cateruatim, et cuiuscumq; modi latrociniales do-
 li, et eorum quæ casus obtulisset, rapinæ aliorumq; incē-
 dia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, sta-
 tuit obsidere ciuitatem, ut eam usui necessariorum penuria
 caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si
 ad finem usque in eadem pertinacia durauissent, fame con-
 sumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores pu-
 gne fore, si post interuallū rursus anxijs incubuisset. Itaq;
 omnes exitus eorum asseruari præcepit. Illi autem frumen-
 ti quidem, aliarumque omnium rerum intus habebant co-
 piam, præter salē. Aquæ uero penuria eos affligebat: quia
 neque fons erat intra ciuitatem, et imbre contentis habi-
 tatoribus, rara est in illo tractu æstiuus mensibus pluuia.
 Quo tempore obsesti etiam hoc uehementius afficiebatur,
 quod arcendæ siti fuerat excogitatum: quodque fieri, ac ue-
 lut omnis aqua iā defecisset, ægre ferebāt. Iosephus enim,
 et cum ciuitatem uideret abundare alijs rebus, fortēsque
 animo uiros esse, quo longiorem Romanis obsidionem fa-
 ceret, quàm sperabant, iam tunc potum mēsurā ciuibus mi-
 nistrabat. Illis autem conseruari aquā penuria grauius esse
 uidebatur: amplioremq; cupiditatem mouebat, quod ius
 bibendi liberū non haberent: ac uelut ad extremā sitim per-
 uentum esset, labori cedebant. Hoc autē modo affectos, Ro-
 manos latere non poterat, qui ex aduerso colle trans murū
 in unū cōfluere locū, et aquæ mēsurā accipere p̄spectabāt:
 quò etiā balistarum peruenientibus telis, plurimos occide-
 bant. Vespasianus quidem nō multo post, exhaustis puteis,
 ipsa sibi necessitate traditū iri ciuitatē sperabat. Iosephus
 autē, ut hāc eius spem frangeret, iussit quàm plurimos per
 murorū pinnas, demersa undis atq; humida uestimēta sus-
 pēdere, ut oēs repētē aqua p̄fluarent. Ex quo mœror simul
 Romanis,

Romanis, ac timor erat, cum tantum aque uiderent eos ludibrio conſumere, quos potu indigere credebant. Denique dux belli etiam ipſe, quia penuria ciuitatem poſſe capere deſperaffet, iterum conſilium ad uim atque arma conuerſit: Iudeis id quoque maxime cupientibus: quod nec ſe, nec ciuitatem ſaluam fore credebant, priusquam fame uel ſiti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud conſilium, quo ſibi copia pararetur, per quandam uallem deuiam, propterea que minus curioſe habitam à cuſtodibus, excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes literas, ad quos uellet Iudeos, extra ciuitatem degentes, ab his omnia uſui neceſſaria, et que in ciuitate deſecerant, accipiebat: mandato commeantibus, ut plerumque ad excubias reperent, terga uelleribus tecti: quaſi qui eos nocte uidiſſent, canum ſimilitudine fallerentur. Idque factitatum eſt, donec eius fraudem uigiles perſenſerunt, uallemque cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatem ſuſtinere poſſe proſpiciens, ſuamque pariter ſalutem, ſi uellet remanere, deſperans, cum optimatibus de fuga tractabat. Verum id populus ſenſit, et circa eum ſuſus, ne ſeſe negligeret, precabatur, in quo ſolo recumberent. Ipſum enim ſaluti eſſe ciuitati manentem, uelut oēs eius cauſa alacri eſſent animo certaturi. Quod ſi etiam capiantur, eundem ſolatio fore. Decere autem illum nec inimicos fugere, nec amicos deſerere, aut quaſi ex nauis tempeſtate oppreſſa deſilire, qui ad eam tranquillo mari ueniſſet. Ipſum enim magis demerſurum eſſe ciuitatem: cum iam nemo audebit hoſtibus repugnare, ſi diſceſſiſſet cui conſiderent. Iosephus autem quod ſibi caueret occultans, illorum commodo ſe exitum parare dicebat. Nam intra ciuitatem manendo, neque ſeruatis grande aliquid ſe proſuturum, et ſi caperentur, unà cum

Prudentia Iosephi.

cum his esse frustra periturum. Obsidione uero liberatus, extrinsecus maximo eis emolumento fore. Mature enim cōgregatis ex territorio Galileis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturū: nunc autem nō uidere, quid apud eos residens, utilitatis afferret, nisi quod Romanos ad obsidionem magis incitaret, ut se caperent magnipendentes. Quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populum Iosephus, sed hoc circumfistere se magis incendit. Denique pueri et senes, itēque mulierculæ cum infantibus flentes, ad eius pedes accedebant, eūque omnes complexi tenebant, et ut fortunæ socius sibi remaneret, cū ululatibus supplicabāt: non inuidia salutis eius, quātum ego arbitror, sed propria spe. Nihil enim se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autē siquidem paruisset, hæc preces esse ratus: custodiam uero, si per uim cogeretur (multum enim ex intentione discessus etiam querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. Communiq; desperatione ciuitatis armatus, et nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrūque uitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere, ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodibus, usque ad Romanorum castra excurrerat, et nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. Posterōque die similiter ac tertio per aliquot dies ac noctes bellando collaborabant. Sed Vespasianus Romanos his excursibus male affectos aspiciens (nā et terga dare Iudeis pudebat, et fugientes insequi armorum pondere tardabantur: cum Iudei semper aliquid agentes, priusquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat,

imperat, ut eorum impetum declinarent, néue cum hominibus mortis audis manum confererent. Nihil esse fortius desperatis. Restingui autem illorum impetus, si proposito careant, quasi flamma si materiam non inueniat. Ad hoc oportere Romanos cautius querere uictoriam, augendæ possessionis causa, non ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabum et Syriæ et fundibularios, perque saxa tormentis emissa plerumque repellebat Iudæos. Nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male acceptis cedebant: uerum cuius missa inter iactum subeuntes, seuius Romanis instabant: cum neque corpori, neque animæ parcerent: sed per uicem utrinque pugnarent: suorum quisque laborantibus subuenientes.

De pugna Vespasiani contra Iotapatam ex ariete, & alijs tormentis bellicis.

CAPVT

IX.

Aries.

Igitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumque incurfibus obsideri, cum propè iam muris aggeres equarentur, arietem admouere decreuit. Est autem aries, immensa materia, malo nauis asinilis: cuius summum graui ferro solidatū est, in arietis effigiem fabricati, unde etiam nomen accepit. Dependet autem funibus medius ex trabe alia, uelut ex trutina, palis utrinque sultus bene fundatis. Retrorsum autem magna uirorum multitudine repulsus, hisdémque simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro moenia percutit: nec est ulla tam ualida turris, aut murorum ambitus adeo latus, ut et si priores ictus fortiter sustinuerit, asiduos uincat. Ad huius periculum rei, duci Romano transire placuit, ut capere oppidum properanti: quoniam perniciosissima uidebatur obsidio, Iudæis minime quiescentibus. Itaque
Romani

Romani quidem balistis, cæterisq; missilian machinis, ut facilius ferirentur, qui de muris obstare tentassent, propius adhibitis utebantur: Neque sagittarij aut fundibulares longius aberant. Cum uero ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietem applicabant gradibus, desuper itemq; pellibus septum, tam pro sui defensione quam machine. Et primo quidem impetu moenia concussa sunt: clamorque oppidanorum, uelut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum sepe feriri, neque multo post murum disturbatum iri prospiciens, quo commento uim machine paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, qua semper impetum arietis ferri uiderent, demitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta uulnera laxitas frustraretur. Que quidem res multum Romanis more attulit. Nam quocumque hi machinam conuertissent, contra illi qui super murum stabant, paleariam traducentes saccos, ictibus supponebant: nihilq; murus percussione ledebatur, donec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis exhibitis, in his summis falces quibus saccos abscinderent alligauerunt. Cum autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (quia recens edificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat Iosephus eiusq; socij ad ignis auxilium se contulerunt: accensumque totum quod aride fuit materie, tribus ex locis pariter inflammare, unaque machinas et propugnacula Romanorum et aggeres concremarunt. Illi uero non sine malo subueniebant, audacia simul eorum territi, et ne adiumento essent, flammis proruentibus impediti: que aridum nocte fomitem et præterea bitumen ac picem, necnon etiam sulphur, opinione citius uolitabant: operaque Romanorum multo labore

De Eleazar quo-
dam fortitudine
insigni.

Machinæ Ro-
manorū
incensæ.

Vespasianus i pla-
ta uulneratur.

bore curata, unius horæ spatio pessum dederant. Hic etiā uir quidam Iudæus, prædicatione ac memoria dignus inuentus est, Addei filius Eleazarus, cui Salab Galilæe patria fuit. Is enim saxū ingens alte sublatum, tanta ui super arietem ex muro demisit, ut machine caput abrumperet, idq; ex medijs hostibus saltu ad eos delatus auferret, nulloque metu reportaret ad murum. Postremo tāquam signum quod tela mitterent, hostibus positus, nudo corpore quinque sagittarum uulneribus fixus est: earumque nulla respecta, ubi murum ascendit unde iam uideri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractusque dolore plagarum cū ariete decedit. Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Nethiras, et Philippus de uico Rom Galilæe. Qui cum super milites decimæ legionis profiliissent, tāto impetu uiq; transgressi sunt, ut et acie Romanorum perrumperet, qui que aduersum ierant, omnes in fugam uerteret. Præter hos Iosephus quoque, et cætera multitudo, raptis ignibus machinas et refugia, cum operibus quintæ itēque decimæ, et eius quæ terga dederat legionis, incendunt. Ceteri autem qui mox consecuti sunt, et instrumenta et omne genus materie obruere. Rursus autem Romani post meridiem, erectum arietem ad eam muri partē, quæ pridē quasi sata fuerat, appulere: ibiq; defensorū eius quidam, Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter uulnerat, quia uis teli spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. His enim, qui propè aderant, uiso sanguine perterritis, per omnem famam cucurrit exercitum: reliquæque obsidione, pleriq; cum stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant, et ante omnes Titus aderat, metuens patri. Vnde contigit ut et beneuolentia circa rectorē, et filij trepidatio cōfunderet multitudinē. Facile

tamen

tamen pater & timore filium, & perturbatione liberavit exercitum. Superato enim dolore vulneris, & ab omnibus qui sui causa pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudeos saevius incitavit. Nam uelut ultor ducis, quisq; imperatoris omne periculū adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autē cum suis socijs, licet assiduis balistarum itēque tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à muro: sed flammis & ferro & saxis eos oppetiere, qui arietem protecti parvis impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in cōspectu hostium positi, quos ipsi contra uidere nō possent. Nam & suis ignibus collucentes, tanquam si dies esset, & certum erat hostibus signum quò tela dirigerent: machinisq; procul non apparentibus, missilia cauere non poterant. Ergo propterea nō tam balistarum quàm iaculorum ui, simul multi transfigebantur: missaq; machinis saxa & murorum minas auferebant, & frangebant angulos turrium. Virorum autem nulli tam fortiter constipati erant, ut non usque ad extremam aciem saxi magnitudine ac uiolentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machine uis quantum ualeat, ex his quæ illa nocte contigerant in muro cuidā ex circūstantibus: Iosippo saxo percusso caput auulsum est, eiusq; ad tertium stadium ueluti funda excussa caluaria. Interdiu quoq; prægnātis foemine trāsfecto utero, ad dimidiū stadium infans abactus est: tanta tormento uis fuit. Ergo machinis terribior erat impetus & missilium strepitus. Crebri autem mortui, cum per muros deicerentur, sonabant: & acerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusq; ambitus muri, ad quē pugnabatur,

Qq sanguis

Al.uix.

sanguine confluebat, iamq; ascendi poterat congestione cadaverum. Montibus autem resonantibus, multo amplius horroris ex clamoribus ascendeat: nec quicquam illi nocti defuit, quod uel auribus uel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati, & tamen* ui circa matutinas uigilias, murus assiduis machinarum ictibus cessit. Tumque illi quidē corporibus atque armis septi, eam partem quae deiecta fuerat, priusquā Romani pontes apponerent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorū. CAPVT X.

MAne autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum recreatum. Idēque cupiens de conuulsa muri parte, alios propugnatores adducere, equitum quidem fortissimos equis dispositis trifariam collocat, ut tecti armis dirutum latus undique obsiderent, cunctosq; prae manibus ferrent: quod si pontes admoueri coepissent, ipsi priores introirent. Post illos autem pedites ualidissimos ordinauit. Reliquam uero equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. Deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: fundibularios quoque similiter, & appositos machinis. Alijs autem integris muri partibus scalas applicare praecepit: ut qui hos prohibere tentassent, deiectae partis defensionem relinquerēt: ceteriq; omnibus simul telis oppressi, uolentia irrupentium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos itemq; senes disposuit, quasi ledi nō possent. In parte uero collapsa ualidum & potentissimum quēq; senosq; ante
omnes

omnes viros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est, hisq; præcepit, ut agminum ululatus ne metu quaterentur, aures obstruerent: contra sagittarum uero multitudinem cōmuniti protegerentur desuper scutis: paulatimq; recederent, donec sagittarij pharetras exinanirēt. Si uero pontes à Romanis apponerentur, ipsos profilire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: unumquēq; uero ita certare debere, non quasi cōseruandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam uindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesq; suas propemodum ab hostibus capi: uimq; futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere, ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autem uulnus otiosum, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie uidere circumdatum, (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodijs) strictisq; gladijs ad partem muri deiectam hostes instare, armisq; montana loca omnia desuper collucere, atq; Arabum quendam sagittarijs tela suggerere, tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonuerunt, non ut impendere mala, sed ut adesse iam credere. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effœminarent, intra domos cum interminatione cōcludit, silere iussas, ipse uero ad partem muri quæ sibi obtigerat transiit, & pontes quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum speculabatur impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines uniuersorum agminū congregati sunt, & grauer infremuit exercitus: signoq; dato, missis undique sagittis lux obscurari cœpit: Iosephi socij memores præceptorum, & aduersus clamorem obstructis auribus, & contra sagittarum uulnera corporibus cōmunitis, cum admouerentur pontiū machine, ipsi eas

Astutissi
mū Iose-
phi cōsi-
lium.

Qq 2 cursu,

Romani
oleo fer-
uēti per-
fundunt;

curſu, & antequam hoſtes pedem in his ponerent, occu-
pant; cōſque aſcendere nitentes prælio deterrebant: uaria
manuum itēq; animi facinora demonſtrantes, & ne uel
in extremis calamitatibus deteriores illis uiderentur, qui
ſine periculo fortes contra ſe eſſe curabant. Nec prius à
Romanis diuellebantur, quàm uel caderent uel occiderēt.
Qui Romanis deſilientibus conſiſtu iam liberi, faciliſſe
tela dirigebant. Itaque Iudeis perpetuò dimicantibus,
cum nec unde mutarent propugnatores haberent, deſeſſis
autem Romanorum aſſidue ſubſtituerentur: proq; his quos
uiolentia repuliſſent, alij ſuccederent: inuicem ſe adhor-
tati latera copulant: proteſtiq; deſuper longioribus ſcu-
tis, inexpugnabilis globus effecti ſunt: totàque acie uelut
uno corpore repellendo Iudeos, in muro iam pedem po-
nebant. Tum Iosephus, his rerum anguſtijs conſilio ne-
ceſſitatis adhibito, machinis excogitandis cum deſpera-
tione ſtimulatur: ſeruēti oleo perſundi milites iubet, ſcu-
torum coniunctione deſenſos. Id autem Iudæi multi, qui
& paratum haberent, & plurimum, cito Romanis inſun-
dunt: ipsis etiam in eos ahenis miſſis calore bullientibus.
Hæc res Romanorum ardentium aciem diſſipauit, & cum
dolore ſeuīſſimo deuoluebantur à muro. Siquidem facile à
uertice ad pedes uſq; ſub armatura oleum per totū corpus
fluebat, carnēq; nō ſecus ac flamma depaſcebatur: quod
natura facile caleſceret, ſeroq; pro ſui pinguedine refrige-
ſceret. Thoracibus autem & galeis illigatis incendiij fuga
non erat. Nunc autem ſalientes, nunc inciurati dolore, de
pontibus decidebant. Ad ſuos autem tutò recedere contra
nitentes non poterant, quoniam facile ab inſequētibus ca-
piebantur. Sed neq; Romanis uirtus in rebus aduerſis, nec
Iudæis prudentia deſuit. Romani enim licet oleo perſuſi,
mira

mirabilia pati uiderentur: tamen in eos qui perfuderant fe-
rebantur, præcedentem quisque incurfando, tanquam ipse
impetum retardaret. Iudæi uero progressum eorum dolo
altero deceperunt, cum fœno græco decocto pontium tra-
bulata perfunderent, quibus illi dilabentes retrahebantur,
ut neq; fugientium quisquàm, neq; aggredientium firmo
posset cñiti uestigio: sed alij quidẽ resupinati per ipsas
pontii tabulas calcarentur, multi uero super aggeres deij-
cerentur: & qui cecidissent, à Iudæis seriebantur: qui Ro-
manis desilientibus conflictu iam liberi, facillime tela diri-
gebāt. Cum autem multa milites mala in hoc perpeti præ-
liò dux uideret, post meridianas eos horas à pugnareuo-
cat: quorum non paucis obtruncatis, plures sunt uulnerati.
Ex Iotapata uero sex uiris mortuis, plures quàm trecenti
saucij translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunii
mensis die uigesimo. At Vespasianus, eorũ causa quæ acci-
derant, cōsolatus exercitum, postquàm ira uidet accēsum,
neque tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres
quidẽ altius tollit. Tres uero turres quinquagenum pe-
dum in excelsum iubet crigi, ferro undiq; tectas, & ut pon-
dere stabiles essent, neq; ignibus expugnarentur, cāsq; sup
aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itẽmq; le-
uioribus misiliũ machinis plenas, fundibulariorũ quoq; for-
tissimis. Qui cum nō conspicerentur propter altitudinem
turrium & loricas, ipsiq; eos qui super murum astarēt fa-
cillime cernerēt, telisq; appeterent: cum illi neq; à uertice
uenientes sagittas facile declinarent, neq; ulcisci possent,
quos non uiderent: altitudine quidẽ turrium, librata manu
iacula superante: ferro autem, quo erāt septæ, flammis ob-
stante. Ob hæc igitur defensionem muri deserunt, magisq;
aggredi tentantibus occurrebant. Et Iotapateni quidẽ ita

Qq 3 resiste

resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neq; cōtrā mali quicquam hostibus facerent, quod eos sine periculo prohibere non poterant.

Aphacæ expugnatio à Traiano & Tito. CAPVT XI.

His autem diebus, Vespasianus ad finitimam quamdam Iotapatæ ciuitatem euocatus, cui nomen est Aphaca, nouas res affectantem, & propterea, quod Iotapatenos præter spem restitisse audierat, insolescentem, mittit eò Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo milia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nā præter naturam qua tutum erat, etiam muro duplici cingebatur) habitatores uero eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his cōmittit: eosque paulisper reluctatos, in fugam uertit: quos uestigijs consecuti Romani, exterioris muri ambitum quò confugerant, cum ipsis irrumpunt. Secundum autem murum petentibus, ciues sui claufere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem deus Galileorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersum populum exclusum mœnibus proprijs, ad interitum hostibus dedit audissimis cædium. Multi enim simul ruentes ad portas, multumque nominatim præpositos inclamantes, inter ipsas preces immoriebantur, quibus hostes unum murum, alterum ciues clauserant, & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorum suis gladijs transfigebantur, infiniti uero à Romanis interficiebantur, nec uel ad ulciscendum quidem recepta fiducia. Nam præter hostilē metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudeos execrādo, quoad omnes intericre numero hominū

hominum duodecim milia. Vnde Traianus uacuam esse ciuitatem pugnatoribus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans præ timore, imperatori excidium reseruauit. Misissq; nuncijs ad Vespasianum, petijt ut filium suū Titum dirigeret, finem uictorie impositurum: ille autem laboris aliquid superesse ratus, cū milite filiū misit, hoc est, quingētis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatē profectus sic ordinauit exercitū, ut in leuo quidem latere Traianum constitueret, ipse uero in dextro obsidioni præesset. Itaque militibus scalas muris undiq; applicātibus, cum paulisper desuper Galilæi obstitiissent, cōtinuo mœnia reliquerunt. Titus uero eiusq; comites saltu demissi, mature ciuitatem obtinuerunt. Tumq; uehemens cum his, qui se intus congregauerunt, pugna commissa est: nunc per angusta uiarum irruētibus ualidissimis, nunc foeminis ex tectorū culminibus, que forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo usq; ad sextam horā sustinuerunt consiliū. Absumptis autem bellatoribus, cætera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Deniq; uirilis sexus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congressu, numerus fuit quindecim milia: captiuorum autem duo milia. c. xxx. Hæc Galilæis clades contigit quinto & uigesimo die Iunij mensis.

De Samaritis à Cereale denicūs. CAPVT XII.

SED nec Samaritæ quidē alieni à calamitatibus remanere: Hi nāq; in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autem minas eorum conuentus ac spiritus habere uidebatur: Nec saltem uicinorum malis corripiebantur, sed inconsulta suarum

Qq 4 uirium

uirium infirmitate, secundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultū uoluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere, eorumq; impetus praeuenire. Nam & si praesidijs tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant, & conspiratio timebatur. Ea q; causa Cerealem quintae legionis rectorem, cū sexcentis equitibus tribusque peditum milibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, praelioque congregi nequaquam tutum esse duxit, quod hostes plurimi desuper essent: milites uero circumuallatis undiq; montis radicibus, tota eos die custodiebant. Euenit autem aquae tunc indigentibus Samaritis, etiā graues accēdi aestus, (erat enim tempus aestatis) neq; scirebus necessarijs uulgus instruxerat, adeo ut nonnulli quidem una die siti morerentur, multi uero eiusmodi morti seruitium praeferentes, ad Romanos transfugerent: ex quibus cognito, Cerealis, illos etiam qui adhuc perseverarent, malis infractos assumens, montem ascendit, & circum hostes exercitu constituto, primum eos à dextera parte hortabatur, atque ut salui esse mallent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens. Deniq; quia persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes, Erant autem undecim milia & sexcenti. Haec Iunij mensis uigesimo & septimo die gesta sunt: atque his calamitatibus Samaritae usi sunt.

Iotapatæ excidium.

CAPVT XIII.

Iotapatenis autē duu duratibus, & praeter spem aduersa toleratibus, quadragesimo quidē ac septimo die, Romanorū aggeres super murorū altitudinē sunt elati. Quidam uero ad Vespasianum eodem die profugus uenit, paucitatem ciuium & infirmitatem simul eorum enuncians: quodq; diuturnis uigilijs, & praelijs asiduis consumpti, minime

minime quidem ulterius vim ferre possent, uerum dolo etiā caperentur, si quis instaret. Circa extremam nanque uigiliam, quando et malorum requiem habere uiderentur, et maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eadēq; hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem, quia fidem nossset inter se Iudeorum, quātāq; superbia poenas contēnerent, transfuga suspectus erat: Nam et antea quidā ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, et cum ne flāmis quidem coactus, quid intus ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidere tūc proditori coniectura faciebat, et fortasse quidem illū uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, et ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quae fuerat indicata, otiose ibat ad muros: primusque incedebat Titus cum uno ex Chiliarchis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem uigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, et post eos Sextus quidam Caluarius Chiliarchus, et Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce uero occupata, cū hostes in medio oppido uersarentur, iāmque plane dies esset, nec tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnōque pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula uisus eius hebetauit, quae casu tunc plurima se circa oppidum fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloque malorum periculo exuscitati sunt, morientēsque demum se periisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neque parcendi cuiquam, neque miserendi quenquam tangebatur cura. Sed ex arce plebem ad prona compulsam facillime trucidabant,

ubi loci difficultas pugnacibus negaret copiam resistendi-
 Viarum nanq; angustijs pressi, ac per decliua dilabentes,
 fluente desuper bello obtegebantur. Id multos etiã qui cir-
 ca Iosephum lecti erant, ut manibus proprijs liberarentur
 incitauit. Nam cum se uiderent Romanorum neminem
 posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent præ-
 uenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, scmet
 interfecerunt. Quicunque tamen uigilũ primũ captam ciui-
 tatem senserant, in quandam turrim septentrionalem fuga
 recepti, aliquandiu quidem restiterunt. Deinde circumclusi
 hostium multitudine, sero dexteras dedere: hisq; instanti-
 bus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent au-
 tem incruento Romani obsidionis fine gloriari, nisi unus
 ex ipsis occidisset hecatontarchus Antonius, peremptus
 insidijs. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant
 (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi
 porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascen-
 deret. Cumq; is manum porrexisset incaute super hasta,
 ille præuentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo
 die quidem immanissimam multitudinem peremere Roma-
 ni. Postea uero secutis diebus scrutando latebras, per cu-
 niculos & speluncas omnem ulciscabantur ætatem, præter
 infantes ac foeminas. Itaque captiui quidem mille ducenti
 congregati erant: quadraginta uero milia connumerata
 sunt excidij tempore, pugnisque superioribus, mortuo-
 rum. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, ca-
 stellaque eius omnia adhuc exurit. Iotapata quidem ita de-
 uicta est tertio decimo imperij Neronis anno, Calendarum
 Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus uitam suam redemerit
 factis & uerbis.

CAPVT

XIII

Romani

Romani uero Iosephum requirentes, et propriæ indignationis causa, et quod imperatori opere præcium uidebatur, (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itémq; abditos rimabantur: ille autem in exilio ciuitatis fortune quodam usus auxilio, per medios se hostes surripuit, et in quendam profundum puteum saltu demissus est, cui amplum specus adiunctum erat à latere, quod suprâ scrutantes uidere non possent: ubi quadraginta quidem insignes uiros latitantes offendit, rerumque utilium apparatus, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, interdum quidem se occultauit: nocte uero sursum ascendens, uigilias explorabat, ut fugeret. Cùmque omnia undique ipsius causa maxime custodirentur, neque fallendi spes esset, in speluncam iterum descendebat: biduumque ibi delituit. Tertia uero die, capta quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tùmque Vespasianus propere duos chiliarchos, Paulinum et Gallicanum, iussos pacem dare Iosepho, et hortari eum ut ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eum uenerunt, fidemque pro salute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset, qui plurima commisisset, quàm ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, uelut ad poenam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoque chiliarchum Nicanorem, Iosepho notum, atque olim consuctum direxit. Is autem, quàm dulce in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens: quodque ipse Iosephus uirtutis causa magis admirabilis, quàm inuisus ducibus habcretur: essetque imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditio-
ne sibi liceret exigere, sed conseruare potius uirum for-
tem.

Iosephus
tradit se
manibus
Nicanor-
is.

tem. His addebat, quod nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, ut in re optima, pessimam, hoc est perfidiam, prætexeret amicitia: neque semetipsum illi, ut amicum falleret, obtemperaturum fuisse. Verū Iosepho etiam post Nicanoris dicta hesitante, milites quidem irati, speluncæ ignem submittere properabant. Sed retinebat eos belli ductor, uiuum Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem uehementer instante, ubi etiam hostilis multitudinis minas comperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur: quibus ei deus et futuras Iudeorum clades, et quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit. Erat autem interpretandis quoque somnijs idoneus, et coniectare quæ ambigue diuinitus dicrentur, sciebat: qui et sacros prophetarum libros nouerat, quod et ipse sacerdos esset, et parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi deo plenus, et recentium somniorum, quæ horrenda uiderat, simulacra mente complexus, occultas preces deo offert. Et quia Iudeorum, inquit, labefactari tibi rem creator placiat, fortuna uero ad Romanos tota mi-grauit, animamque meam, quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus sponte Romanis, et uiuo. Testor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulque his dictis, Nicanori consensiebat. Verum qui unâ confugerant Iudeorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantibus cedere, uniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudeis deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemque pateris intueri seruientem, quam cito tui oblitus es? quam multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamque prudentiæ, si salutem apud eos speras, cum
quibus

quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quãuis te Romanorũ fortuna tui obliuione perfuderit, & nos tamen patriæ gloriæ cõsulentur, & dexteram tibi & gladium cõmodabimus. Tu uero si quidem sponte, moriare dux Iudeorum: si uero inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intētatis ei gladijs, occidēdum illum cõminabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus: & se dei præceptorum proditorem esse ratus, si ea non enunciaisset morte præuentus, argumētis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tantopere, inquit, ò socij propriæ cedis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, in dissensionem uocamus? mutatum me esse quispiam dicet? Sed Romani hoc sciunt, optimum esse in bello mori: sed lege belli hoc est, à uictoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, uere meo gladio meaque manu sim dignus. Sin illi hosti suo parcendũ putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercimus? Quippe stolidum est ea circa nos admittere, pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnãdo tamen, & illorum manibus qui eam præripuere: nunc autem neque prælio nobis obstant, neque nos interficiunt. Itidem autem timidus est habendus, qui mori non uult cum opus est, & qui uult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo eam que ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis: Valde quidem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere: Imò uero ignauissimi quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante uim turbinis nauem sponte submergit.

git. Quinetiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura discrepat, eoque modo in creatorem nostrum deum solummodo scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria uel per se moriatur. Siquidem naturæ lex ualidissima, ut uelint uiuere, in omnibus sita est: idcirco et qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, et quos nos insidiatores putamus poena persequimur. Deum uero indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo despiciat? Ab illo enim accepimus ut essemus: rursumque ut esse desineremus, illi reddendum est: Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima uero semper immortalis est: deique particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surriperit aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, cum se latuisse quem læserit æstimabit? Et seruos quidem fugientes ulcisci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi uero deum fugientes, et optimum deum, impie facere non uidebimur? An ignoratis quod eorum qui lege naturæ uita exeunt, acceptumque deo debitum soluant, cum id qui dedit recuperare uoluerit, perpetua laus domusque ac familia stabiles sunt? puræ autem et quæ inuocantes exaudiantur animæ, retinent locum in cælo adeptæ sanctissimum: atque inde rursum, uoluentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum uero manus in se ipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipiet. Pater autem illorum deus autores iniuriæ per nepotes ulciscitur. Hinc et deo inuisum est, et à sapientissimo legis nostræ conditore coercetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem usque ad solis occasum insepultos abiici decretum est, cum etiã hostes sepeliri fas esse ducamus, apud alios autem

et dextræ

Et dextræ iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quæ in ipsos armatæ sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur, ò socij, iusta sentire: neq; humanis cladibus addere, ut creatorem omnium impietate lædamus: si salui esse uolumus, salui simus. Nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis uirtutem operibus demonstrauius. Sin mori placeat, ab his occidi perpulchrū est qui nos ceperint. Non mi grabo ergo in hostiū locū, ut ipse mei proditor fiam. Multo enim stolidior sim, quàm qui ad hostes ultro profugiūt: Siquidē illi salutis sui causa id faciunt: ego uero interitus, Et quidem mei: Romanorum tamen insidias uotis expeto. Nam si me hi post iunctas dextras perimant, magno animo paratoq; moriar, mendaciū perfidiam pro uictoriæ solatio mecū auferens. Multa quidem in hunc modum Iosephus, ut à cæde propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autē obstruētis auribus desperatione, qua se iam dudum morti deuoucrant, concitantur: Et alij aliunde cum gladijs accurretes, ignauiam exprobant: Et quasi eum mox percussurus, quisq; adoribatur. Ille autem cum alium nominatim uocaret, alium uultu ducis intueretur, alterius dexteram prehenderet, alium precibus exoraret, uaria mentis affectione (ut in tali necessitate potuit) distractus, ferrū omniū à cæde sua prohibebat, non secus ut feræ bestię circumclusæ, ad eum semper qui se contingeret, ora conuertens. Illorum autem, qui ducem in extrema quoque clade reuerendum putabant, debilitabantur dextræ, gladij; de manibus elabebantur: multi cum sponte manus ei afferrent, frameas demittebant: Iosepho autem non defuit in desperatione consilium, sed fretus dei prouidentia, salutem in periculum mittit. Et quoniam mori decretum est, inquit, agite,

cædes

cædes mutuas sortiamur: & cui obtigerit, manu sequentis occumbat, atque ita omnium fortuna perambulet, neq; sua dextera quisq; subiaceat. Iniustum est enim cæteris interceptis, ex alijs quenquam, si poenituerit, saluum esse. Visus est uera dicere, & quod persuasit agitur: fors cuique obtigit, paratam ei, qui sequeretur, necem suã præbebat, quasi mox etiam ducce perituro. Cum Iosepho enim perire, uita dulcius æstimabant. Remansit autẽ ipse cũ altero, siue fortuna dici poterat, siue dei prouidentia. Consultoq; prospiciens, ne uel sorte grauarctur, uel si nouissimus recessisset, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interposita, ut uerret, persuasit: Ille quidem hoc modo & Romanorũ & domestico bello liberatus, ad Vespasianum per Nicanorẽ ducebatur. Omnes autẽ Romani uisendi eius gratia occurrerant: & cum se circa ducem premeret multitudo, uarius tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs minitantibus, nonnullis autem propius eum uidere certantibus. Et qui longius quidem aberant, hostem interficiẽdum esse clamabant. Qui uero propius erant, facta eius reputantes, mutatione stupecebant. Rectorum autẽ nemo fuit, qui licet ante irascereturi nomini eius, uiri aspectu non mitior factus sit. Titum uero præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisq; pridem fuisset in prælijs reminiscentem, & qualis nunc sic in hostium manibus positus intuentem: iubebat intelligere, quanta esset fortune potentia, quãmq; uelox belli momentum: humanarum autem rerum nihil firmum atque perpetuũ; quã multos etiam tunc ita ut sentiebat ipse, ut Iosephũ misererentur, effecit: plurimãq; salutis eius pars Titus extitit apud patrem. Vespasianus tñ, quasi missurus eum Cæsari, ut cautissime custodiretur præcepit.

Quo

Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere uelle ait. Summotisq; ab illo omnibus alijs præter filium Titum, ac duos amicos: Tu quidem, inquit, Vespasiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere captiuum: ego autē maiorum ad te nuncius uenio, præmissus à deo, ut Iudæorum regem uiderem, & quemadmodum duces exercituum mori deceret, ad Neronem me mittis. Quid ita? quasi qui Neroni usque ad te successuri sint, maneant. Tu & Caesar Vespasiane & imperator, atque hic filius tuus nunc: me autem colligatum arctius tibi asservato: nam dominus quidem non mei solus es tu Caesar, uerum etiam terræ marisq; , ac totius hominum generis. Me autem ad maiorem poenam custodiri oportet, si ex tempore aut subito in dominum ista confingo. His dictis Vespasianus statim quidem fidem nō habere uidebatur, cāq; Iosephum existimabat salutis gratia comminisci. Paulatim uero ad credendum impellebatur, iam pridem illum excitante ad imperiū deo, sceptraq; multis præmonstrante alijs portentis. Sed & in alijs ueracem esse Iosephum, deprehenderat. Altero nanq; amicorū qui secretis intererant, admirari dicente, quemadmodum (nisi hæc deliramēta sint) neq; Iotapatenis de excidio, neq; sibi de captiuitate quicquam diuinasset, ut à se iram depelleret. Iosephus Iotapatenis ait, se prædixisse, quod post diem septimum & quadragesimum eos maneret exitium, quodq; ipsum Romani uiuum essent in custodia retenturi. Hæc in secreto quesita, Vespasianus ubi uera esse cōperit à captiuis, etiam quæ de se dixisset credibilia cōperat existimare: sed neq; custodiam Iosepho nec uincula remittebat: uestimentis autem alijsq; muneribus eum donare benignissimēq; fouere non desinebat, etiam Tito magnā honoris eius operam commodante. Quarto autem die mensis

Iosephi
præla-
gium.

Itē aliud.

Cæsare
sui odiū
in Iose-
phum.

Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca ma-
ritima Cæsareā peruenit, Iudee maximā ciuitatē, et que
maiorē incolarū partem Græcos haberet. Igitur et exer-
citus et rectorē indigenæ omni fauore ac benignitate sus-
cipiunt, affectu quidē quo Romanos diligerēt, plus autem
illorum qui excisi fuerant odio, unde etiam multi quidem,
simul ut de Iosepho supplicium sumeret, cū clamore præ-
cabantur. Vespasianus autem de ista quidē petitione, uelut
ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dis-
soluit. Legionum uero duas quidem hyematum apud Cæ-
saream posuit, quod opportunam uideret esse ciuitatem.
Decimā uero et quintam Scythopolim misit, ne totius ex-
ercitus molestia Cæsaream præmeret. Erat autē illa quoq;
aprica per hyemem, quantum æstatis caloribus æstiosa, ut
in planitie sita atq; maritima.

Ioppe denuo capitur.

CAPVIT XV.

DUM hæc autem aguntur, collecta non exigua mul-
titudo, que uel ab hostibus seditione defecerant,
uel ex ciuitatibus euersis effugerant, Ioppen sibi recepta-
culo renouant seditiosi, quam ante uastauerat Cestius. Et
quia terra quam uastauerat arcebantur, migrandū in ma-
re censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam
et Phœnicem, itēq; in Aegyptum cōmeantes, plurimos
latrocinij prædabantur: omnibusq; nauigijs inuium facie-
bant illarum partium pelagus. Sed Vespasianus cognito
quid cōstituisent, equites in Ioppen necnō et pedites mit-
tit: hiq; nocte in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi
sunt. Eius autem habitatores, postquam irruptionem præ-
senferant, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, na-
ues fuga petierunt: et in his, ultra contiguum sagittæ spa-
tium, pernoctauere. Cum uero Ioppe natura esset impor-
tuosa

Ioppes
litus.

tuosa (nanq; in asperum: ceteraq; arduum littus desinit, ac summis utrinq; cornibus leuiter incuruū, quæ uaste super= sunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: ubi etiam nunc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulæ ueteris fides ostenditur. Aduersus autem aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affligit, eo quod solitudinem in tutiorem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima luce uiolentus, quem illac nauigantes Melamborean uocant, flatus incumbit: & alias quidē naues inter se, alias uero collisit in scopulos. Multæ autem cum magna ui aduerso æstu niterentur ad pelagus (nam & littus saxis infestum, & hostes in eo constitutos timebant) sublata in sublimi gurgite mergebantur. Et neq; fugæ uspiam locus erat, neq; manentibus spes salutis: cum & mari uentorum, & ciuitate Romanorum uiolentia pellerentur. Itaq; multi ululatus collisis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autē fluctibus pars obrupti, pars naufragijs implicati moriebantur. Nonnulli autem ferro se interficientes, ueluti satius esset mori, præueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis carpebantur: ut & pelagus sanguine redundaret, omnisq; ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus ap= pulsos, in eo stantes Romani milites trucidarent. Eiectorum autem corporum quatuor milia ducenta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus eruant. Ioppe quidē hoc modo breui tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eò piratæ confluerent, castris in arce munitis, ibi cum peditibus paueis equitatum reliquit: ut hi quidem locis suis manentes, eadē castra defenderent: equites uero omne circū territorium peragrātes ad fines Ioppes uicos & municipia simul exi=

R r 2 merent.

merent. Illi quidē praeceptis obediētes, in dies singulos incursando, excindebāt totas regiones atque uastabant. Vbi uero Iotapata apud Hierosolymā casus nunciatus est, primo quidem plurimi et pro magnitudine calamitatis, et quod nemo qui se uidisse diceret quae iactabantur aduenerat, nō credebant. Nec enim uel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium praedicabat. Vnde praematura tristitum paulatim per finitimos ueritas ambulabat, et apud omnes ambiguitate certior habebatur. Quinetiā rebus gestis plura quae facta nō erant affingebantur: et in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus. Quae res maximo luctu repleuit Hierosolymam. Et per singulas domos itēmq; cognationes, amissorum quisq; lugebatur à suis. Luctus uero ducis publicus erat. Et hi quidē hospites, alij propinquos, amicos alij, nōnulli etiam fratres flebant, Iosephum autem uniuerſi, adeo ut per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnāq; mercede conducerentur tibicines nēiarū. Tempore autē ueritate reuelata, ubi de Iotapata quidem ut res habebat, fictum uero quod de Iosephi morte uulgabatur: eūmq; uiuere et cum Romanis esse, compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus honorari, tantam in eum uiuum iracundiam, quantum prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignauiae, apud alios proditionis arguebatur: totaq; in eū ciuitas plena erat indignatione, atque conuicijs. Vltro autem his uulneribus excitabantur, magisq; accendebantur rebus aduersis: et offensio quae prudētibus ne similia perferant, cautionis et custodiae causam praebet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: et malorū quae semper accipiebant ex fine principū. Denique maiore in Romanos impetu ferebantur, uelut in Iosephū

Iosephū pariter uindicaturi. Hierosolymorū quidem habitatores eiuscemodi turbis agitabantur.

Deditio Tiberiadis.

CAPVT

XVI.

Vespasianus autem studio uisendi regnum Agrippæ (nam et ipse rex inuitabat, rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos agras partes regni comperescere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eam quæ Philippi dicitur Cæsaream demigravit: ibiq; per dies uiginti, milite recreato, ipse quoq; rerum gestarum gratias deo referens in epulis erat. Postquam uero Tiberiada quidem nouas res cupere, ac rebellare Taricheas audiuit (ad regnum autē Agrippæ utraq; pertinebat) decreto apud se undiq; Iudæos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippæ hospitio uicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Cæsareā, ut inde militē Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas decem ciuitatum maxima, et Tiberiadi uicina est. Quò cum ipse uenisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus, ad trigessimum à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspicua rebellantibus, cui nomē est Enabris, castra ponit, atq; hinc decadarchum Valerinum cum equitibus quinquaginta dirigit: qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, et ad fidem inuitaret. Audierat enim, quod pacem populus desideraret: à nōnullis autem ad bellū cum cogentibus, seditionē pateretur. Itaq; Valerinus ubi muro appropinquauit, et ipse de equo desiliit, et suos comites idē facere iussit: ne lacessendi prælij causa, potius uenisse uideretur. Sed priusquam uerbum faceret, armati excurrere in eū seditiosi, qui erant ualidiores, rectore quodam nomine Iesu,

Rr 3 Thobiæ

Tiberi-
dis dedi-
tio.

Vespasia-
nus à Ti-
berienfi-
bus reci-
pitur.

Thobie filio, latrocinialis agminis principe. Valerinus au-
tem, neq; præter mandata ducis prælio congregari tutum ra-
tus, etiã si de uictoria certus esset: pugnamq; periculosam
esse, si cum multis pauci, & instructis imparati conflige-
rent, inopinata præterea Iudæorum stupefactus audacia,
& ipse pedes refugit, & quinq; alij similiter equis relictis:
quos Iesus eiusq; socij, ueluti pugna nõ insidijs captos, leti
in oppidum adduxerunt. Id autem ueriti seniores, & qui
præstare populis uidebantur, in Romanorum castra profu-
giunt: adhibitoque sibi rege, ad Vespasiani genua suppli-
citer accedunt, ne se despiccret obsecrantes: neue quæ pau-
corum esset, totiùs esse ciuitatis insaniam existimaret: sed
populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret, ma-
gisq; ultum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad
foedus uenire properantes, nunc usq; ne id facerent asserua-
ti fuissent. His eorum precibus, quãquam toti ciuitati pro-
pter equorum rapinam insensus esset, indulsit. Nam & A-
grippam uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autem
per eos populo data, Iesus eiusq; socij, tutum sibi non esse
rati apud Tiberiada cõsistere, ad Taricheas confugiunt.
Posteroq; die Vespasianus in arcem præmittit cum equi-
tibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem cupe-
rent, experiretur. Cognito autem populum eadem sentire
quæ supplices, ad ciuitatem ducebat exercitũ. Illi autẽ por-
tis ei patefactis, cum laudationibus obuiam prodeũt, salu-
tis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum uero mili-
tem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui
Vespasianus ex meridiano latere iussit, eoq; pacto dilata-
uit ingressum: ut præda tamen & iniurijs abstinerent, in
gratiam regis edixit, eiusdemque causa muris pepercit,
spondentis habitatores eius post hæc cum reliquis fore cõ-
cordes:

cordes: alijsq; modis malis affectam ciuitatē ex diffensione recreauit.

Taricheorum obsidio.

CAPVT XVII.

DEinde ab ea digressus, inter ipsam & Taricheas ^{Vespasianus mouet exercitū cōtra Taricheos.} castra posuit, muroque firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis barbarū cupiens multitudine, ad Taricheas conflueret, munitione confusa ciuitatis, & lacu q̄ Genesar ab indigenis sic appellabatur. Etenim ciuitatem ita ut Tiberias, sub monte positam, qua lacu non alluebatur, undiq; muro ualidissimo, sed minore tñ quàm Tiberiada, Iosephus cinxerat. Nam illam quidē in principio defectionis, pecuniarū itēmq; uirium copia cōmunierat: Taricheis uero largitatis eius reliquie profecerunt. Scaphas aut plurimas, in lacu paratas habebāt: ut in eas uidelicet, si terrestri praelio uinceretur, resurgerent: simulq; ad nauale bellū, si opus esset, instructas. Romanis autē castra municionibus, Iesus eiusq; socij neq; multitudine hostiū, neq; disciplina militie perterriti, cursu in eos irruunt: primoq; ipetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua ædificij dissipata, ubi armatos cōgregari uiderūt, ante quā mali aliquid pateretur, ad suos refugiūt: eosq; insecuti Romani, ad nauigia cōpulere. Et illi quidē tantū prouecti, unde Romanos cōtingere missilibus possent, anchoras iaciūt: & sicut acies assolēt, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra cōstitutos, nauali praelio decertabāt. Audito autem Vespasianus magnam eorum multitudinē in proxima ciuitati planicie congregatam, filium suū cum sexcētis equitibus lectis eō mittit. Qui cum infinitū hostiū numerum reperisset, patri quidē maioribus auxilijs opus esse mandauit. Ipse uero equitum plerosque, etiam priusquam subsidia uenirent, alacres esse uidens, cū nōnulli eorū

R r 4 multi-

Oratio
Titi ad
mīlites.

multitudinem Iudæorum formidarent, unde exaudiri posset constitit: & ò Romani, ait, pulchrū est nanque in principio sermonis admonere uos generis uestri, ut qui cum quibus pugnaturi simus sciatis: nostras enim manus nemo unquam toto orbe hostis ullus euasit. Iudei uero, ut etiam pro his dicamus aliquid, ad hoc usque tempus uicti nō defatigantur. Itaque oportet illis in aduersis rebus constanter dimicantibus, etiam nos in secundis perseuerantius laborare. Aperta quidem fronte uobis plurimum alacritatis inesse conspiciens, gaudeo: Vereor autem, ne cui uestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incutiat. Igitur quisque iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodq; iudei, licet satis sint audaces, mortēq; cōtemnāt, incompositi tamen bellorumq; imperiti sunt, uulgus recte potius quā exercitus appellandi. De uestra uero peritia atq; ordinatione referre quid opus est? Nempe idcirco soli armis exercemur pacis etiam tempore, ut ne in bello nos cum hostibus numero conscramus. Nā quod perpetue militiæ cōmodum, si pares cum rudibus cōgrediamur? Quin reputate, quod armati cum inermibus, & equites cum pedibus, & ducis tuti consilio cum uagis, neq; rectorē habentibus decertabitis: quodq; uos hæ uirtutes multo plures efficiant, multum autem uitia de hostiū numero detrahāt. Nec sola hominum multitudo, quamuis pugnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si uel in paucis sit fortitudo. Hi enim & ordinari faciles sunt, & sibimet subuenire: numerosæ autem copię plus incōmodi ex semetipsis, quā ex hostibus capiunt. Itaq; Iudæos audacia & ferocitas ac desperatio siue mentis seuitia ducunt: quæ rebus secundis aliquantum ualent, minimis uero offensionibus extinguuntur. Nos autem uirtus regit, & moriger a uoluntas, itēq; fortitudo,

fortitudo, quæ & in prospera fortuna uiget, nec ad finem usque inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt, quàm Iudeis, causæ certaminis. Nam si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinent, quid est nobis inclyta fama præstantius? Et ne post orbis terræ imperiū uideamus hostium aduersariorum loco Iudeos habere. Præterea considerate, quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali metus est. Multos enim cōsq; in proximo adiutores habemus. Rapere autem uictoriam possumus: & quos à patre mitti nobis speramus auxilio, conuenit antecapere, ut & maior sit, & socium non habeat uirtutis effectus. Equidē puto nūc de me ac patre meo, uobisq; pariter iudiciū fieri. Siquidē ille rebus ante gloriose gestis dignus fuit. Ego uero eius sum filius, uosq; milites mei: nam illi uincere consuetum est. Ego uero reuerti ad eū perperiar uictus? Quo pacto autem uos nō puduerit, duce uestro periculis occurrente, nō superare? Appetam enim pericula, mihi credite, primusq; in hostes irrumpam. Nemo autem uestrum à me discesserit, persuasum habens, impetū meum sustentari opere diuino: & manifestissime præsumite, quod multo plus mixti hostibus efficiemus, quàm si extrinsecus pugnaremus. Postquàm locutus hæc est Titus, diuina quedā alacritas militibus incidit. Et quia Traianū aduenire cum trecētis equitibus ante prælium contigit, egre ferebāt, tanquā minueretur uictoria societate. Misit autem Vespasianus Silonemum & Antonium cum duobus milibus sagittariorum: ut occupato monte, qui ex aduerso erat oppido, murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita ut præceptum fuerat, circumnenti sunt, ex ea parte subucnire tentantes. Titus autem primus perrexit citato equo in hostes, & post eum cæteri cum clamore, pro tātō spatio fusi-

R r 5 quantum,

quantum aduersa acies occupauerat, unde multo etiā plures quā erant apparuerunt. Iudaei uero, licet incursu eorum & disciplina conterriti, paulisper quidem primos sustinere congressus. Perculsi autem contis, equorumq; impetu deturbati conculcabantur: atque ita multis passim peremptis disperguntur, & in ciuitatem, ut quisque uelocitatis habebat, effugiunt. Titus autem aliquos à tergo instans, alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, istu ora transuerberabat. Multos autem, alium super alium lapsos inuoluens, conficiebat: omnesque ad moenia confugientes praeueniēs, detorquebat ad campum, donec ui multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba dissensio. Namque indigenis, & fortunarum suarum & ciuitatis gratia, & ab initio bellum gestum, maxime quod male pugnatum fuerat, non placebat. Sed populus aducnarum qui plurimus esset uim adhibebat, & inter se discordantium clamor erat, ueluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat Titus, exclamat: Hoc tempus est, quid moramur commilitones? deo nobis dedente Iudaeos, suscipite uictoriam. Non auditis clamores, qui manus nostras euasce, discordant: habemus ciuitatem, si modo properamus. Verū tamen cum uelocitate animis opus est. Nihil enim magnum effici sine periculo consuevit: non solum autem hostiū concordiam, quos cito necessitas in gratiā reuocabit, sed etiā nostrorum auxilia praeuenire debemus: ut prater uictoriā, qua tantas copias pauci superamus, etiam ciuitate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equum, atque ad lacum decurrit, & per eum propere ciuitatem ingreditur, quem ceteri consecuti sunt. Fautor autem eius audaciæ murorum defensores inuasit: & pugnare quidē uel prohibere aeniētem,

tem, nemo sustinuit. Relictus autem excubijs, Iesus quidem ^{Iesus cū alijs fugit.} cum socijs in agros effugit: alij uero decurrentes ad lacum, in manus hostiū contra uenientiū incidebant. Mactabantur alij cum scaphas scanderēt, itēq; alij, cum iam prouectas ^{Ceduntur Tarrichei à Tito.} assequi natando conarentur: plurimāque per ciuitatem agebatur hominum cedes, aduenarum quidem resistentiū, qui non effugissent: indigenarum uero sine pugna, quoniam spes eos fœderis, & conscientia, quod belli consilium non habuerant, praelio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab intermitione requieuit. At qui in lacum confugerant, ubi ciuitatem captam uiderunt, quā longissime ab hostibus recesserunt. Titus uero missis equitibus res gestas patri nunciat. Quibus ille compertis, quod necesse fuit, & filij uirtute admodū letus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars uidebatur exempta) tum quidē statim circumdari ciuitatem custodibus iussit, ne quis ex eadem subterfugeret, neq; à cædibus tēperaret. Postero autē die cū descēdisset ad lacū, rates aduersus illos, qui cōrefugerāt, fabricari iussit. Quæ tam materiārum copia, quā artificum multitudine mature cōtextæ sunt.

De lacu Genesara, & fontibus Iordanis. CAPVT XVIII.

Lacus Genesar quidem à terra continente appellatur. ^{De lacu Genesara.} Quadraginta uero stadijs in latitudine patens, centūque in longitudine, aquæ dulcis est atque potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & undique in littora & arenas desinens, purus est: ac præter hoc temperatus ad hauriendum, & fluuius quidem sine fonte leuior. Semper autem frigidior, quā lacus diffusio patitur, manet: æstiuisque noctibus eius aquæ sub diuo persflata, nequaquam æstibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Variæque sunt in eo piscium genera, ab alterius loci

Phiale la
cus.

Mira fer
tilitas ter
re Gene
sara.

loci piscibus tam sapore, quàm specie discreta. Mediùsque
fons est in fluuio Iordane, Pannũ nomine: qui terra condi-
tus, fertur ex ea que uocatur Phiale. Hæc autem est, qua in
Trachonitide ascenditur ad centesimumuigesimũ stadium
Cæsariæ, non longius in dextro itineris latere. Et proprie
quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem
præferēs. Semper autem inter eius labra cohibetur unda,
nunquam deficiēs uel exuberans. Cūque interim hoc esse
Iordanis principium nesciretur, à tetrarcha quondā Tra-
chonitidis Philippo deprehensum est. Is nanque missis in
Philialen palcis, inuenit eas apud Pannium redditas, unde
ante fluuius nasci credebatur. Naturalis quidem pulchritu-
do Pannij, regijs opibus & Agrippæ diuitijs magnificen-
tius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex
hoc antro incipiens, Semechonitidis quidem lacus paludes
secat & margines: centum autem uiginti alijs præteritis
stadijs, post oppidum Iuliada, Genesara lacum medium
transmensus, deinde multam per solitudinem in Asphalti-
ten lacum exit. Ad Genesara uero lacum eiusdem nominis
terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admira-
bilis. Nullum enim ipsa pro ubertate sui negat arbustum,
totamq; plantis conseruere cultores. Cœli uero temperies
etiam diuersis aptissima est. Nuces enim, que arborum ma-
xime frigore gaudent, infinitæ florescunt: ubi etiā pal-
mæ, quas nutrit calor æstiuus: has iuxta ficus & olæ, qui-
bus aura mollior destinata est: ut naturæ magnificentiam
hanc esse quis dixerit, uim adhibentis ut in unũ conueniant
inter se repugnantia, anniq; temporum contentione bona,
ueluti singula peculiari studio terræ fouerent. Non enim so-
lum nutrit præter opinionem poma uaria, sed etiam ser-
uat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Vnas
& cari-

et carices sine intermissione decem mensibus suggerit, ceteros uere fructus anni spatio senescentes. Nam præter aeris lenitatem, et fonte quoque irrigatur uberrimo, qui Caper-^{Fons Capernaui.} naum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli uenam esse Nili fluminis opinantur, quod similes Coracino, sicut lacus, generat pisces. Longitudo autem regionis æque ac litorea cognominis lacus triginta stadiis extenditur, et latitudo uiginti. Horum quidem natura eiusmodi est.

Taricheorum excidium.

CAPVT XIX.

VEspasianus autem perfectis ratibus, imposita manu militum, quanta in eos, qui lacu effugerant, satis esset, unâ prouehitur. Illi autem neque compulsi ad terram euadendi facultatem habebant, infestis omnibus, neque nauali bello pari conditione pugnandi. Nam et scaphæ parue, atque piraticæ aduersus rates infirmæ erant: et cum pauci singulis ueherentur, cunctis simul instantibus Romanis, appropinquare metuebant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam propè accedendo, lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiam iritando seriebant: plus autem ipsis utroque modo nocebatur. Nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus agebant: quoniam contra septos armis iaciebantur, contigique sagittis eorum efficiebantur. Etsi accedere propius ausi fuissent, priusquam facerent aliquid, patiebantur, cumque ipsis nauigijs mergebantur. Multos autem uulnera inferre tentantium, qui pilis contingi possent, alios desiliendo in scaphas Romani gladijs transfigebant: nonnullos, cōcurrentibus inter se ratibus in medio, deprehensos cum nauiculis capiebant. Submersorum autem, qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: et si desperatione compulsi, inimicis adnatare tentassent,

tassent, eis uel manus uel capita truncabantur: plurimūque passim ac uariis erat interitus eorum: donec in fugā uersi, ceteri terræ appulsi sunt, circumclusis nauiculis suis. Effusi autem multi quidem in ipso lacu, telis configebantur: multos uero in terram egressos, peremerunt Romani. Mixtum autem sanguine, plenumque cadaueribus cerneret totum lacum. Nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit & facies. Nam litorea quidem naufragijs simul plena erant, & corporibus tumidis. Calefcentes autem ac tabefacti mortui, cœli tractum corrumpebant, ut non Iudæis solum ille casus miserebilis uideretur, uerū etiam factoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius prælii navalis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere, sex milia & quingenti. At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali ad Taricheas residens, aduenam populum ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse uidebatur: & an hi quoque seruandī essent, cum rectoribus deliberabat. Tunc autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimissos quiescere posse homines, qui & patrijs carerent, uimque adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent. Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraque seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorum mortis qualitate cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obtruncari: fidēque interposita, deditis uim pigebat afferre: uerum ab amicis superabatur, nihil in Iudæos committi posse dicentibus: quodque utile esset, honesto debere præponere cum utrumque obtinere non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberim duceret, exire permisit. Cumque illi facile his quæ cupierant credidissent,

disſent, & quò iuſſum fuerat comitati, neque pecunijs ſuis quicquam metuentes abirent: totam quidem à Tiberiada uſque uiam Romani, ne quis euaderet, occupaerunt: eosq; in ciuitatem concluſos, mox inſecutos, Veſpaſianus omnes in amphitheatro ſtadio conſtituit. Et ſeniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iuſſit occidi: iuuenum aut è ualidiſſimos ſex milia lectos, ad Iſthmon Neroni trãſmiſit. Ceteram uero multitudinem triginta milia & quadringentos uendidit, præter alios quos Agrippæ donaue-
rat. Nam his, qui ex eius regno eſſent, facere, quod uellet ipſe, permiſit. Verum & iſtos rex uendidit. Reliquum ta-
men uulgum, qui erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hip-
peni, pluresque, & Gadaritæ ſeditioſi, & fugitiui, &
quibus probra pacis bellum conciliant. Capti ſunt autem ſexto idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IYDAICO

Liber Quartus.

Oblidio Gamalenſium. CAPVT PRIMVM.

QUICVNQVE AVTEM Iudeorum Iotapatitis exciſis à Roma-
nis deſecerant, hiſe ad eos poſtquam Taricheatæ ſuperati ſunt, applicabāt: omniāq; Romani caſtella & ciuitates ceperant: præter Giſcalam, & qui montem* Itaburiū occuparant. Cum hiſ autem rebella-
rat Gamala ciuitas, contra Taricheas poſita ſupra lacum, Al. Ta-
burium. que ad fines pertinebant Agrippæ, itēque Sotantin & Se-
leucia. Et hæ quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sotantin ſuperioris partis, cui nomen eſt Gaulana: & infe-
rioris

Gamale
fitus.

rioris Gamala. Selcucia uero ad lacum Semecolim, triginta latum, & sexaginta stadijs longum, paludésque suas ad Daphnen usque tendentem. Quæ regio cum aliâs sit deliciosa, præcipue tamen fontes habet, qui minorem (quem sic appellant) Iordanem alentes, sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt, Sotanim quidem ac Seleuciam colentes, in principio defectionis Agrippa sibi fœdere sociauerat: Gamala uero ei non cedebat, freta locorum difficultate, amplius quàm Iotapata. Iugum nanque asperum, ex alto monte deductum, mediam ceruicem erigit: & ubi supereminet, in longitudinem tenditur: tantum contrà decliue, quantum à tergo, ut cameli similitudinem præferat: unde nomen etiam duxit: nisi quod expressam uocabuli significationem indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in ualles inuias scinditur: Post uero quàm de monte pendet paululum difficultatem refugit. Verum & hanc partem, per obliquum excisa fossa, indigenæ deuiam fecerant. Domus autem crebræ, & uicissim per prona erant ædificate, & nimio præcipitio casioris similes. Ciuitas intra se decurrebat, in meridiem uergens. Australis uero collis immensa æditus altitudine, usum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupesq; superior ad profundam pertinens uallem. Fons autem intra muros erat, in quem oppidum desinebat. Quamuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cū murorum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci cōfidentiores erant, quàm Iotapateni: sed multo pauciores, minúsque pugnaces: sitúsque freti difficultate, plures esse hostibus putabāt. Nam plena erat ciuitas, multisque in eam, quod esset tutissima, cōfugientibus. Vnde ab Agrippa quoque præmissis

præmissis ad obsidionem, per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex Amathunte, ubi pro Tiberia deposuerat castra (Amathus autem, si quis nomen interpretatur, aquæ calidæ uocantur: Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum uitijs idoneus) Gamalam peruenit: et totam quidem ciuitatem ita, ut diximus, positam, custodia circûuallare nequibat. Qua uero fieri posset, excubias collocauit; montemq; occupat superiorem. In quo milites castris, ita ut assolet, muro circumdatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et aperte quidem Oriëtis summo supra ciuitatem loco turris erat: ubi et quintadecima legio, necnon et quinta contra mediam ciuitatem operabatur: Agrippa fossas autem decima repleuit et ualles. Et inter hæc Agrippam regem cû accessisset ad muros, eorûmq; defensoribus de traditione loqui tentaret, fundibulariorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circumscriptus est. Romanos autem ira simul ob regem, suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudeos crudelitatis modum in alienigenas atq; hostes prætermisissimum ire credentes: qui circa gentilem suum, et eorum quæ ipsis conducerent suasorem, tam immanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine, operisq; consuetudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem et Iosephus (nanque ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos quidem, licet metu perculsos, ordinauere. Et quanquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itemque alia usui necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad moenia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. Balistis autem tormentisque percussi, in oppidum recesserunt. Itaque Romani tribus ex locis aggressi, murum arietibus

Aquæ calidæ.

Agrippa fundæ iactu læsus.

tibus quatiant: & qua deiectus fuerat infusi magno cum armorum strepitu ac tubarum sonitu: ipsi quoque insuper ululantes cum oppidanis confligebant. Illi autem ad primos aditus interim pertinaces Romanis, ne ultra progredirentur obstabant. Ceterum ui & multitudine superati, undique ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. Deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt: eosque inpingendo per decliua, locorum difficultate & angustia depresso interficiebant. Romani autem cum neque a uertice imminetibus repugnare, neque in partem aliquam euadere possent, pronos eos urgentibus hostibus, in domos hostium plano contiguas refugiebant. Sed hæ repletæ labebantur, quod pondus sustinere non poterant. Vnâque deiecta multas inferiores, itemque illæ alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. Incerti enim quid facerent, quamuis subsidere tecta uiderent, tamen eo conuolabant, atque ita multi quidem ruinis opprimebantur. Non pauci uero subterfugientes, parte corporis opprimebantur. Plurimi autem puluere suffocati moriebantur, Sed ca Gamalenses pro se fieri existimabant: propriâque incommoda negligentes, magis instabant: hostesque in tecta sua quamuis labentes sustentando compellebant. Qui uero per Angustos uiarum cliuos cecidissent, eos telis de super missis interficiebant. Et ruina quidem lapidum copiam, ferrum uero eis mortui hostes dabant. Cæсорum enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur: multi iam procumbentibus testis, semet inde proijciendo moriebantur: tergaque dantibus, ne fuga quidem facilis erat. Viarum nanque ignorantia, & caligine pulueris alius alium non agnoscens pererrabant, & circa se sternebantur. Sed illi quidē uix reperto exitu, ab oppido recesserunt.

runt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, ^{Vespasianus solus inter hostes reliquus est.} saevissimo dolore percussus, cum super militem rueret civitatem uideret, propriae tuitionis oblitus, clam paulatim superiore in oppido locum prehendit: ibique inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. Nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tutum neque honestum sibi putabat. Rerum autem quas ab adulescentia gesserat, ac propriae uirtutis memoria, quasi deo repletus, corpora sociorum atque arma condens, et cum his bellum una à uertice defluens sustinebat: et neque uirorum neque telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. Illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quam extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, et inter eos Ebutius Decadarchus, uir non eo tantum praelio quo perijt, sed ubique antea fortissimus comprobatus, quique plurimis malis Iudaeos affecisset. In ea pugna Gallus quidam nomine Hecatontarchus, cum decem militibus in quadam domo latuit. ^{Gallus} Eius autem habitatoribus dum coenaret, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam et ipse Syrus erat, et hi quos secum habebat) nocte illos aggredditur: omnibusque mactatis ad Romanos saluus cum militibus euadit. ^{Vespasianus solus exercitus.} Vespasianus autem moerere exercitum aduersis casibus uidens, quodque nullam interim tantam expectati fuerant cladem: huiusque rei magis eos pudere, quod solum ducem in periculis reliquissent, consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem uel initio culpasse uideretur. Oportere autem inquit, quae communia essent fortiter

ferre, naturam belli cogitantes, quòdque nusquam cueniat sine cruore uictoria, iterumque habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudeorum milibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimice saepe pendisse fortune. Atque ut instantium esset, nimis secundis rebus inolescere, ita esse ignauorum, in offensionibus trepidare: uelox enim esset in utrumque mutatio: et ille uir fortis habetur, cuius sobrius erit et animus, in rebus quoque infelicitè gestis, ut idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata restituens: quanquam ea quæ nunc acciderunt, neque mollitia nostra, neque Iudeorum uirtus effecit. Nam et illis pugnae melioris, et nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Quæ in re nimirum quis reprehenderit alacritatis uestræ temeritatem. Nam cum hostes in excelsiora loca refugiissent, manus continere debuistis, neque in summo uertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem nobis et stabilem pugnam reuocare. Nunc autem immoderata festinatione uincendi, quam id incaute fieret, non curastis. Inconsultus autem et furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiq; perficimus, Barbarisq; conueniens, et quo Iudei maxime possidentur. Oportet igitur nos ad propriam uirtutem recurrere: atq; indignæ offensionis irasci potius quam moerere. Optimū autē quisq; de sua manu solatiū querat. Ita enim fiet, ut et amissos ulciscamur, et in eos à quibus perēpti sunt, uindicemus. Ipse autē, ita ut nūc feci, experiar: æque ac uos pugnādo prius ad bella pergere, et nouissimus inde discedere. Ille quidē his dictis recreauit exercitū. At Gamalenses bene gestare, paulisper animos erexere: quæ nullaratione, magna magnificèq; prouenerat. Mox aut reputantes ablatā sibi esse fœderis spem, quòdq;

minime

minime possent effugere (iam enim uictus eos defecerat) uehementer dolabant, animosque remiscent. Nec tamen quatenus ualebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, quæ erant fortissimi, quam integras, ceteri amplexi custodiebant. Romanis autem construentibus aggeres, iterumque tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per ualles deuias, quæ nulli custodes erant, et per cloaces diffugiebant: Eos, qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia consumebat. Solis enim undique alimēta qui pugnare possent, congregabantur. Sed illi quidem in huiusmodi cladibus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido. CAPVT II.

Vespasianus autem inter curas obsidionis, subcisiuū Taburi-
opus aggreditur aduersus eos, qui montem Itabu-
rium occupauerant, inter campum magnum et Scytho-
polim situm: cuius altitudo quidem triginta stadiis consi-
gens, septentrionali tractu inaccessa est. In uertice autem,
uiginti stadiorum planicies patet, tota muro circumdata.
Hunc autem tantum ambitum quadraginta diebus ædifica-
uerat Iosephus: et alias ei materias, et aquas suggeren-
tibus locis inferioribus. Solam enim incolæ pluuialem habe-
bant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespas-
ianus Placidum cum sexcentis equitibus dirigit. Huic au-
tem subeundi quidem motus ratio nulla erat. Multos autem
foederis ac ueniæ spe hortabatur ad pacē: et descende-
bant ad eum ipsi quoque insidias moliētes. Nam et Placidus eo
studio mitissime cum his loquebatur, ut eos in planicie ca-
peret: illique tanquam dictis obediētes, ad eum ueniebant,
ut incautum aggredierentur. Vicit tamen astutia Placidi.
Coepo enim à Iudeis prælio, asimulat fugam: et post-
quam insequentes ad magnam partem campi pellexit, re-
flectit

flectit in eos equitum manus : plurimisque in terga uersis, aliquos interfecit . Semotam uero multitudinem ceteram, ab ascensu coercet . Itaque alij quidam Itaburio relicto, in Hierosolymam refugiebant . Indigena autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, et se, et montem Placido tradiderunt.

Excidium Gamalæ.

CAPVT III.

A Pud Gamalam uero, degentium audacissimi quique fuga dispersi latebant, imbelles autem fame corrumpébantur . At uero pugnantium manus obsidionem sustinebat, donec euenit secundo et uigesimo die mensis Octobris, ut tres ex decimaquinta legione milites, circa matutinas uigilias editissimam præ ceteris turrim, que in sua parte fuerat, subirent: eamque occulte suffoderent: cum appositi ei custodes neque adiuuantes eos (nox enim erat) nec postquam adiere, sensissent. Iidem autem milites, cauendo ne strepitus fieret, quinque saxis durissimis euolutis, resiliunt. Subitoque turris cum magno sonitu decedit, unaque custodes precipitantur . At uero qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosque euadere ausos, peremere Romani: inter quos etiam Iosen, super dirutam muri partem quidam iaculo percussus, interfecit . Intus autem in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pavor, atque discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi . Tuncque Chares egrotus et iacens defecit: cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem . Romani tamen prioris peccati memores, usque ad uigesimam et tertiam diem supradicti mensis, oppidum non sunt ingressi . Titus autem (iam enim aderat) indignatione uulneris, quod Romanos se absente pertulerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otiose in ciuitatem introiuit . Eoque prætergresso, uigiles

uigiles quidem ubi senserunt, ad arma cum clamore properabant. Cognito autem intus cōstituti eius ingressu, alij raptis liberis trabentes etiam coniuges, cum ululatu et exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrētes, sine intermissione trucidabātur. Qui uero prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerēt, Romanorum praesidijs incidebant. Vbique autem infinitus erat morientium gemitus: perq; prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem qui arcem occupauerant, omnē Vespasianus induxit exercitum: Erat autem saxosus: et accessu difficillimus uertex, in immensum editus, et undiq; circum hostium multitudinem praecipit: unde Romanos ad se aduētes, alios telis et praeterea saxis deuolutis ulciscabantur Iudei: cum ipsos in excelso loco positos, nullae sagittae contingerent. Verum ad eorum interitum, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autē a Romanis repellens, et obliqua traducens, ut neque in praeruptis consistere propter uolentiam flatus possent, cum nihil esset immobile, neque hostes ad se accedentes uidere. Itaque supergressi Romani, eos circumueniunt: et alios quidem repugnantes ante capiebāt: alios, cum manum superponerēt. In omnes autem uehementius seuebant, illorum memoria quos in primo aggressu perdiderant. Multi autem undique circumclusi, desperatione salutis, filios et coniuges, et semetipsos in uallē praecipites dabant, quae sub arce in profundum patebat. Euenit autem, ut ipsorum in se qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorū. Ab his enim quatuor milia perempta sunt: qui uero se praecipitauerunt, quinque milia sunt reperti. Neque quisquam, praeter duas mulieres, saluus euasit: quae sorores erant,

Inuadit
arx.

Philippi filiae: qui Philippus Iachino genitus erat, insigni uiro, & qui sub Agrippa rege tetrarches fuerat. Scruate sunt autem, quod excidij tempore Romanorū impetum latuere. Nec enim uel infantibus pepercere, quorum multos singuli raptos ex arce proijciebant. Gamala quidē hoc modo excisa est, tertio & uigesimo die mēsis octobris: quae uigesimo & primo die mēsis Septēbris: cœperat rebellare.

Giscale à Tito capitur.

CAPVT IIII.

De Ioan
ne quo-
dā sedi-
tiofo.

IAmq; solum Giscale municipium Galilæe restabat in-
domitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod
erant plerique agricole, spemq; suam semper in fructibus
collocauerant. Non parue autem manus latrociniali permi-
xtione corruptæ erāt, quo morbo etiam nonnulli ciuium la-
borabant. Hos autem ad defectionem impellebat, atque cō-
flabat, Leui cuiusdam filius, nomine Iohānes: homo uenefi-
cus, & fallax, uariisq; moribus, & immoderata sperare
promptus, mirōque modo quæ sperasset, efficiēs: atq; omni-
bus iam cognitus, quod affectandæ sibi potentie causa, bel-
lum amaret. Huic apud Giscale seditioforum turba pare-
bat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de tra-
ditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte
belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Ti-
tum cum equitibus mille, decimam uero legionē circa Scy-
thopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cesaream ipse
regreditur, dandam his ex labore cōtinuo requiem putās,
ex ciuitatum copijs: eorumq; corpora, itēque animos ad
futura certamina existimans esse resouēdos. Nec enim exi-
guum sibi laborem snperesse de Hierosolymis præuidebat;
quæ & regalis esset ciuitas, & cunctæ nationi præstaret.
His autem, qui ex bello fugissent, in eam cōfluentibus, etiā
naturalis nutritio, itēq; murorum eius constructio, non
minimā

minimam ei sollicitudinem comparabat: cum uirorum spiri-
 tum & audaciam, & sine muris, inexpugnabilem esse co-
 gitaret: ob eamq; rem milites, uelut athletas, ante certami-
 na oportere curari. Tito autem ciuitas Giscala (equitando
 enim ad eā accesserat) aggreſſione capi facilis uidebatur:
 ſciēs tamē quod ea uia capta, paſſim à militibus populus ab-
 ſumeretur (nanque ſatiatus erat ipſe iam cædibus) miſerans
 multitudinem etiam ipſe ſine ullo diſcrimine cum nocenti-
 bus intereuntem, paſſione magis ſubigere ciuitatem uole-
 bat. Itaque plenis hominum muris, quorum pleriq; per di-
 te factionis erāt, mirari ſe ait, quonam freti cōſilio, cunctis
 iam ciuitatibus captis, illi ſoli Romanorum arma operiren-
 tur, cū uiderent, multo quidē munitiora oppida uno impe-
 tu fuiſſe ſubuerſa: ſecuros autē fortunis ſuis potiri, qui Ro-
 manorum dextris credidiſſent: quas quidem etiam nūc illis
 ait ſe porrigere, neq; ob insolentiam ſuccenſere, quia ſpem
 libertatis agnoſcendam putaret. Non tamen, etiam ſi quis
 impoſſibilia uellet, perſeueraret. Quod ſi dictis humaniſſi-
 mis non paruiffent, fidemq; dextris no habuiſſent, exper-
 tum iri arma crudelia: iam cognituros eſſe, moenia ſua ludū
 fore machinis Romanorum: quibus diffidentes, ſoli ex Ga-
 hlaeis ſeſe oſtentarent arrogantes eſſe captiuos. His dictis,
 popularium quidem neminem non modo reſpondere, ſed ne
 ad murum quidem licuit aſcēdere quia totū latrones præ-
 uenerant: & cuſtodes erant portis appoſiti, ne quis uel ad
 fœdus prodiret, uel equitum quēquam in ciuitatem recipe-
 ret. Ioannes autem & ipſe complecti conditiones ait, ita
 aut perſuaſurum, aut neceſſitatem belli retinentibus adhi-
 biturum. Illum tamen diem Iudeorum legi oportere con-
 cedi: quoniam ſicut arma mouere, ita etiam de pace conue-
 nire neſas haberēt. Nam & Romanos ſcire, quod ab omni
 ſſ ſ ceſſaret

cessaret opere, dierum septem circuitio: quam si temerassent, non minus coactos, quam qui cogrent, piaculum commissuros, ipsamque Titum: nullum enim sibi ex mora esse dispendium formidandum: quod unius noctis spatium, praeter fugae consilium caperit, praesertim cum id observare circumsedentem nemo prohibeat: sibi autem magnam esse lucrum, nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget legem quoque servare servatis. His Titum Iohannes fallere conabatur, non tantum pro septimi diei religione, quantum pro sua salute sollicitus. Verebatur autem ne statim capta ciuitate, solus destitueretur: qui totam in nocte ac fuga uitae spem collocasset. Verum profecto dei nutu, in excidium Hierosolymorum Iohannem saluam esse cupientis, factum est, ut non solum induciarum causationem Titus admitteret, uerum etiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad Dis-

As Dis-
rim.
Sidiffa. sam, qui mediterraneus est Tyriorum uicus ualidissimus, Galileis semper exosus. Nocte autem Iohannes, cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret, arrepto tempore, non solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed usque ad uigesimum quidem stadium fieri posse uidebatur, ut mulieres ac pueros, aliamque multitudinem secum duceret, homo quem captiuitatis, itemque salutis metus iungeret. Ultra uero procedente eo, relinquebatur, et oriebatur atrox remanentium fletus. Quanto enim quisquam procul a suis aberat, tanto propiorem se hostibus esse credebatur. Iamque affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabant: et ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, uelut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant, et circa uiam plurimos

rimos certamen præcedentium conterebat. Miserabile autem foeminarum & infantium erat excidium. Aut si quam iactarent uocem, nonnullæ uiros aut propinquos, ut se ope-
 rirentur, orabant. Sed Iohannis exhortatio superabat, ut seip-
 sos seruari in clamantis: eoque confugerent, unde re-
 manentibus etiam si raperentur, poenas à Romanis pete-
 rent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, ut cuique ui-
 rium fuit, cito dispersa est. Luce uero facta Titus ad mu-
 ros aderat, foederis causa: populus autem portis ei pate-
 factis, cum coniugibus aduenientes, tanquã benemerito, &
 qui custodia ciuitatem liberaisset, laudibus prædicabant:
 simulq; Iohannis fugam significantes, ut & sibi parceret
 obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reli-
 qui superessent, ulcisceretur. Ille autem precibus populi po-
 stulatus, equitum partem ut Iohannem persequeretur, di-
 rigit. Sed eum quidem occupare nequiuerit, quod antequã
 uenerant, in Hierosolymam sese receperat. Vnã ergo su-
 gientium propè ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros
 paulominus quàm tria milia circumactos reducunt. Titus au-
 tem indigne ferebat, nõ statim à Iohãnc poenas fraudis ex-
 actas. Irato uero animo, satis esse (quod spe deciderat) ad
 solatium putans, captiuorum & qui trucidati fuerãt mul-
 titudinem, in oppidum cū fauore ingreditur: iussisq; militi-
 bus minimam muri partẽ iure possessionis abrumperet, mi-
 nitando magis quàm puniendo reprimebat perturbata ci-
 uitatis autores. Multos enim propter odia domestica, uel
 proprias inimicitias, delatores innocentie fore credebat: si
 dignos poena discerneret, melius noxiũq; relinqueret metu
 suspensum, quàm immeritũ quẽquam cū eo perdere gratius
 existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum, uel
 metu supplicij, uel quod erubesceret præteritorum criminũ
 uenia:

Titus re-
cipitur à
Giscala-
nis.

Occisi
bis mille
fugientes.

uenia: sine causa uero morientium poenas, nullo modo corrigi posse. Presidijs tamen ciuitatem circundedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compesceret, quàm pro pace sentientes, quod sibi relicturus erat maiore fiducia firmarent. Galilea quidẽ tota, postquã multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Hierosolymitanũ excidij initium. CAPVT V.

A Pud Hierosolymam uero, ad Iohannis introitum, omnis populus erat effusus: et circa singulos, qui unã confugerat, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent percõtabantur. Illorum autem feruens idem adhuc, atque interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Verũtamen in malis quoque sibi arrogabant: non Romanorum uim fuisse dicentes, sed sponte uenisse, ut cum his ex cautiore loco pugnarent. Inconsultorum enim atque inutilium esse hominum, incaute pro Giscalis, et inualidis municipijs periclitari: cum arma uigorẽmq; oporteat pro metropoli suscipere, atque seruare: significando tamen excidium Giscalorum, etiam quam dicebat honestam, discessionem suam, ut primi fugam esse intelligeret, prodiderũt. Auditis autem, quæ captiui pertulere, non mediocris populum perturbatio tenuit, magnũq; id esse argumẽtum proprij reputabant excidij. At Iohannes, qui corũ quidẽ quos fugientes reliquerat causa, minus erubescbat. Singulos autem circuiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, propriasque uires extollens, et impetitorum ea cauillatione inscitiam decipiens, quod etiam si pennas sumerent, nunquam Hierosolymorum moenia transgrederentur Romani, qui pro Galileorum uicis tanta mala pertulissent, atque in eorum muris machinas cõtinuisent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuue-

num

Iohãnes
arrogan-
tia sua o-
mnes ad
bellũ ac-
cendit.

num manus. Prudentiorum autem atque seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, uelut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At uero per territorium manus agresium, ante seditionem, quæ Hierosolymis orta est, discordare iam coeperat. Titus enim à Giscala Cæsaream, Vespasianus autem à Cæsarea Iamnam et Azotum profectus, utranque subegit: impositisq; illic præsijs, reuertebatur, maximam ducens eorum multitudinem, qui se foedere sociauerant. Singulas autem ciuitates, tumultus bellumque intestinum exagitabat: quantūque à Ro, respirassent, in semetipsos manus uertebant: cum inter amatores belli, ac pacis cupidos esset seua contentio: ducūque concordium pertinacia primo inter domos accenderetur: deinde inter se amicissimi populi dissiderent: et ad similia uolentes quisque conueniens, aperte iam coacta multitudine, rebellaret. Itaque dissensiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem armorumque cupientes, senibus ac sobrijs, iuuentute atque audacia præstabant. Primo autem indigenarum singuli prædari coeperunt: deinde ex composito confertis cuneis, per territorium latrocinebantur: ut quod ad crudelitatem atq; iniustitiam spectat, nihil à Romanis gentiles abessent: atque ipsis qui uastabantur, illatum à Romanis excidium leuius uideretur. Ciuitatū uero custodes, partim quia defatigare pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimi erant male affecti auxilio: donec rapinarū societate undique congregati, collegiorum latrocinialium principes, atque in agmen conflati, Hierosolymis irrumunt: Quæ ciuitas à nullo regebatur: et more patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebāt: tunc præcipue cūctis existimātibus, uniuersos qui superinfluere, adiumento

ex be

Intestina
feditio
Hieroso-
lymis or-
ta.

neuolentia uenire. Quae quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessumdedit, eo quod iners et inutilis multitudo, quae pugnacibus sufficere possent, alimenta cōsumpsit. Hisq; praeter bellum etiam seditionem, famemq; comparauit: alijq; latrones ex agris cōtransgressi, ac multo sauioribus quos intus inuenere, sociati, nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis et expoliationibus metiebantur audaciam, sed usque ad caedes ruinae fiebant: non clam, neq; per noctem, aut quoslibet homines, uerum luce palam nobilissimos quosq; adorando. Nam primum Antipam regij generis uirum, et adeo potentissimum ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei suae permisos haberet, cōprehensum custodiae tradiderunt. Post hunc etiam Leuiam quendam, insignem uirum, et Phoriam, filium Rageti, et ipsum Ragetum, regalis similiter utrūq; familiae, omnesq; praeterea, qui praestare alijs uidebantur. Grauis autem metus populum possidebat: et uelut occupati ciuitate, salutē propriam quisq; curabat. Illi autem clausorum uinculis nō fuere contenti, neq; tutū arbitrabātur ea potētia uiros diutius custodire. Nam et ipsos, et domos eorum, non paucis uiris frequentari, ac per hoc ad ulciscendum esse idoneos, et praeterea rebellaturum fortasse populum, iniquitate cōmotum. Decreto igitur eos occidi, mittūt quendam de suo numero Iohannem, ad caedes promptissimū, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumq; alij decem armati gladijs, secuti ad carcerē, ibi quos reperissent interficiunt. Fingebant autem huius immanissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse, cōmunisq; libertatis peditores interemisse dicebāt: prorsus, ut audacia sua, tanquam seruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti, gloriarentur. Euenit autem, populū quidem ad hoc humilita

Primo-
res in uin-
cula con-
iecti.

Primo-
res in car-
cere occi-
si sunt.

humilitatis ac formidinis, illos uero insolētiæ progredi, ut in eorū esset arbitrio, etiā pontificum designatio. Deniq; familijs abrogatis, unde per successionem pontifices creabantur, incognitos atq; ignobiles constituiebant, ut impiorum facinorū socios haberent. Nam qui supra meritū summos honores adepti erant, his obediebant necessario, qui sibi eos præstiterāt: quoniā et dignitate præditos, uarijs machinis fictisq; sermonibus cōmittebant, opportunitatem sibi ex eorū, qui se prohibere poterāt, cōtentione captantes: donec hominū persecutione satiiati, in diuinitatem contumelias transtulerūt, pedibusq; pollutis in sanctum locum introire cœperunt. Iam uero populo contra eos concitato (nanque autor erat Ananus, euo maximus pontificū, itēq; sapientissimus: et qui fortassis ciuitatem cōseruasset, si insidiatorum manus potuisset effugere) illi templum dei aduersus populi turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebāt tyrānidis. Acerbis autē malis admiscebatur etiam cauilatio, quæ præ cæteris eorū factis erat dolori. Tentando enim, quanto metu populus teneretur, suasq; uires explorādo, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familijs successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. Nam et olim sorte pontificatū deferri solitū fuisse dicebant (re autē uera, legere de gencrem, erat abrogatio firmioris) absque his, qui ad potentiam sibi designandorum magistratuum licentiā compararent. Itaque una sacratarum tribuum accitata, quæ Emachin appellatur, pontificē sortiebātur: casuq; locus exit homini, per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est, Phani cuidam, filio Samuelis, ex uico Apathasi, non solum non ex pontificibus orto (sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem penitus nesciente. est.

Phanes
rusticus
pontifi-
catum a-
deptus
est.

Deniq;

Denique inuitum cum rure abstractum, ut in scena fieri solet, alicna ornauere persona: indutumque sacra ueste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumque et iocum esse tantum nefas arbitrabantur. Ceteri quidem sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lachrymas uix tenebant, honoresque sacrorum solui grauiter ingemebant. Populus tamen hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. Nam qui prestare ceteris uidebantur, Gorgion Iosippi filius, et Simeon Gamalielis, tam singulos circueuntes, quam simul uniuerfos, in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent, sanctumque locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi. Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnicie, contra Zelotas excitauerunt. Ita enim se ipsi uocabant, uti bonarum professionum amuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas et cedes, nondum autem promptis ad ulciscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim uerum erat) Zelote putabantur, stans inter eos medius Ananus, et ad legem crebro respectans, cum lachrymis opplesset oculos: Magis, ait, mihi mori satis est, antequam dei domicilium uideam tantis refertum doloribus: atque inaccessa et sancta loca, sceleratorum pedibus frequentari. Verum sacerdotali ueste amictus, et sanctissimum uenerabilem nominum ferens, uiuo: atque anime amore teneor, nec pro senectute quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, et tanquam in solitudine anima mea solam dabo pro deo. Nam quid opus est uiuere

Zelote
qui sint.

Oratio
Anani
pontificis
de Zelotis
conquerentis
ad populum.

uiuere in populo, clades suas minime sentiēte, & apud quos
 malorum præsentiū defensio interiit? Siquidem rapti pa-
 timini, ac uerberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto
 quisquā prosequitur interemptos. O acerbam cōminatio-
 nem. Quid de tyrānis querar? Nunquid non à uobis uestra
 potentia nutriti sunt? Nunquid nō despectis qui mecum ie-
 rant, cum adhuc pauci essent, uos dum tacetis, plures eos
 fecistis? atq; illis armatis quiescentes, in uosmetipsos arma
 uertistis? cum primos eorum conatus oportuisset infringi,
 quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negli-
 gendo, ad deprædationem noxios irastis, quia uastatis do-
 mibus nulla ratio ducebatur. Itaq; iam domini ipsi rapie-
 bantur, eisq; cum per mediam ciuitatem traherētur, nemo
 erat auxilio. Illi autem à uobis proditos, etiam uinculis
 affecere. Non dico quales & quātas, sed quod accusatos,
 indemnatos, uinctos nemo adiuuāt: restabat & eosdem ui-
 dere trucidare. Hoc etiam uidimus, uelut à grege brutorū
 animalium quæ præcipua ducitur hostia, ne uocem quidem
 eorum quisquam emisit, nedum dexterā mouit. Patiemi-
 ni ergo, patiemi- ni etiam sancta conculcari uidentes? Cumq;
 omnes audacie gradus, nefarijs hominibus subicceritis,
 eorū præstantiam reueremini? Nunc enim profecto ad ma-
 iora procederent, si quid maius quod euerterent, inueni-
 retur. Teneatur quidem munitissimus ciuitatis locus, nunc
 autem sanum appellatur, uelut arcis arx quedam, siue ca-
 stellum. Tanta igitur contra uos tyrānide munita, & ini-
 micis super uerticem positis, ut uidetis, quid cogitatis? aut
 quibus uestras sententias applicatis? An Romanos expe-
 ctatis, ut sanctis uestris opitulentur? Ita quidē se nostræ ci-
 uitatis habent res, eoque iam calamitatis uentum est, ut mi-
 sereatur nostri etiam hostis. Non exurgetis ò laboriosi,

T t respe

respectisq; uulneribus uestris, quod etiam feras bestias facere uidemus, non ultum ibitis in hos, qui uos percussere? Non suas quisque recordabitur clades, et ante oculos positis quæ pertulerit, ad ultionē animos acuetis? Perijt apud uos (nisi fallor) affectionum omnium charissima, et maxime naturalis, cupiditas libertatis. Seruitutis autem, ac minorum amantes facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atque illi quidem multa et maxima bella, ut in libertate uiuerent, pertulerunt: ne aut Aegyptiorum, aut Medorum potentia cederent: dummodo ne facerent quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, utrum commode, an contra incommode, non referam palam quid habet causæ, nisi libertatem? Ergo qui dominus totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros ferimus tyrannos? Quanquam externis obedientes, ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria uicti sunt. At uero pessimis suorum cedere, ignauorum est, et cupiētium seruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non uos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemque retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculū) nihil acerbius experiemur, quàm isti nos affecere. Quo pacto autem, nō lachrymis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentilium uero spolia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis compilauerunt, eosque uiros trucidatos uideri, quibus etiam illi post uictoriā obtemperassent? Et Romanos quidem, nunquam transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquam consuetudinis præterire: sanctorum autem ambitum, quamuis procul aspectum, perhorrescere: quosdam uero in his locis natos, ac sub nostris moribus educa

educatos, & qui Iudæi uocarentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calētibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex comparatione domesticæ? Multo nobis æquior est inimicus. Nam si proprie rebus sunt aptanda uocabula, fortasse reperietur, legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes uero intus habere. Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neq; facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemq; omnibus uobis, & ante orationem meam esse persuasum, atq; ipsis uos rebus quas pertulistis, in eos esse cōmotos. Pleriq; autem fortasse multitudinem eorum, atque audaciam reformidant: & præterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc ut uestra negligentia conflata sunt, ita nunc magis proficient, si morabimur. Nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisq; ad similes profugiat: & audaciā plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentum intuerenit, locq; superiore utuntur: & quidem cū apparatu ipsæ plus damus. Quod si aduersus eos ire cœperimus, humiliores erunt, mihi credite, cōsciētiæ celsioris loci beneficiū ratio perdet. Fortasse autem dei pariter spretamā iestas, in ipsos tela retorserit, suisq; misilibus consumētur impij. Videant nos tantūmodo, & deiecti sunt: quanquam pulchrum est, ut etiam si quod periculum immincat, pro sacris ianuis moriamur: ac si non pro liberis & cōiugibus, pro deo tamē eiusq; sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atq; sententiam: & neque consilium uobis ullum decrit ad cautionem, neq; me corpori meo parere uidebitis. His Ananus cōtra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari uix posse, propter multitudinem ac iuuentutem, animorūque per-

t inaciam, multoque magis propter conscientiam commis-
 forum. Nec enim concessum iri extremam ueniam his, quæ
 perpetrauerant, sperabant: ueruntamen quiduis perpeti
 prestabilius existimabant, quàm in tanta rerum perturba-
 tione tumultum cohibere. Populus autem duci se clama-
 bat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda quisque
 pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos
 discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis
 conatibus eius cognitis (certos enim, qui omnia sibi nunciarent, habebant) in pontificem commouentur: ac modo
 per cuneos simul uniuersi prosiliunt, neque obuio cuiquã
 parcebatur. Cito autem & Ananus populum congrega-
 uit, multitudine quidem superiorem: armis uero constipa-
 tis, non erant Zelotæ inferiores. Alacritas uero, quod
 deerat, in utrisque supplebat. Nam & ciues, armis iram
 conceperant fortiores: & qui de templo exierant, quæ-
 uis multitudine maiorem audaciam. Quippe illi quidem
 habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi
 Zelotas eximrent: hi uero nisi uicissent, nullum se nõ subi-
 tuos esse supplicium. Manus autem conseruere pro du-
 cibis, obediētes motibus animorum. Et primo quidem, in
 ciuitate ac pro templo, eminuis missis lapidibus, semet in-
 uicem appetebant. Si uero aliqua pars terga uertisset, ui-
 ctiores gladijs utebantur. Cumq; plurimi sauciarentur, mul-
 ta cædes utrobiq; fiebant. Et populares quidem in domos
 referebantur à suis. Zelotarum autem quicumque uulnera-
 tus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore
 perfundens: ut solo eorum sanguine uiolatam religionem
 recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo
 in congressionibus præualebant. Irati uero populares,
 proficiente quotidie numero suo, cū desides increparent,
 quiq;

Cōmittit
 pugna.

quiq; à tergo sequebantur, non aperiēdo fugientibus uia, inuitos eos repugnare compellerent, uniuerfos quidē suos, in hostes conuertunt. Illis autem, quia uim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrumpit una cum socijs Ananus. Vnde factum est, ut eos, quod ambitu exteriori caruissent, metus inuaderet: ideoque in murum interiorem fuga recepta, matre ianuas occluderent. Vtrum Anano portis quidem sacris manus asferre non placebat: hostibus quoque desuper tela torquentibus, nefas esse existimans, etiam si uicisset, non lustratum prius populum introducere. Ex omni autem suorum multitudine, sex ferē armatorum milia sortitus, custodes eos in porticibus collocat. His autem, qui succederent: in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honestorum ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes uice sua praesidijs destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Iohannes, quem ex Giscalis effugisse praediximus. Is enim dolis plenus, et acerbissimam dominationis cupiditatem mente circumferens, iamdudum rebus communibus moliebatur insidias. Itaque tūc eadem, quae populus, sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capiendi consilium, quam noctibus peragranti custodias: omniaque secreta Zelotis renunciabat nullūque populi consilium non, priusquam caperetur, inimici sciebant eius indicio. Immoderatis uero et Ananum, et populi principes placabat obsequijs, ne in aliqua suspitione ueniret affectans. Sed haec eius honorificentia in contrarium uertebatur. Erat enim ex adulationum uarietate suspectior: eoque ipso quod etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. Etenim prospiciebat Ananus, omnes qui ad se concurrerent intelligere, quae Iohannes faceret, suspi-

Vincunt
Zelotz.

Iohānes
Giscalis
nus cōsi-
liorum
Anani
proditor.

cionem nunciationis habebant. Submouere autem illum nō erat facile, neq; possibile, quod malitia prævaleret: ac præter hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrocínio succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum beneuolentiæ causa peti: nihilq; dubitans, & fidem populo se seruaturum iurauit, & neque factum eius inimicis ullum, neque consilium proditurum: unaque deponendis rebellibus, & manu & uolūate operam collaturum. Itaque Ananus, eiusque socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspicione suis eum consilijs adhibebant: moxque ac iisdem concordia causa legatus intromittitur ad Zelotas. Curæ nanque habebant, ne sanum culpa sua pollueretur, neue quisquam in eo procumberet Iudeorum. Ille autem, quasi Zelotis, ac non contra pro beneuolentia iurauisset, egressus ad eos, medius constitit: & sepe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, que in eos Ananus cū socijs cogitasset. Nunc autem ingens cum ipsis omnibus subitūrum esset discrimen, nisi diuinum quoddam præstofuerit adiumentum. Nihil enim iam morari Ananum: sed persuasisse quidē populo, ad Vespasianum legatos mittere, ut ad capiendam ciuitatem quamprimum uenire properaret. Indixisse autem lustrationē postero die, ut religione simulata intromissi, uel etiam in prælio manus cōsercerent. Sc autem non uidere, quāmdiu aut custodias sustinebuut, aut cum tanta manu acie congregientur. Ad hæc addebat, quod ipse dei prouidentia transactionis esset causa legatus. Hac enim spe Ananum his proponere, quod nihil suspicantes eos subito aggredieretur. Itaque oportere, si quis habendam uitæ rationem duceret, aut custodibus supplicare, aut foris aliquod præsidium petere. Quos autem si uicti essent,

essent, uenie spes foueret, immemores esse audacie sue credere, aut simul ac factores poenituerit admissorum, in gratiam statim eos, qui perpetrati sunt redituros. Sed nocetum quidem sepe inuagam etiam poenitudinem fieri, levis autem iram in licentiam seuiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos, atque cognatos, totumque populum pro dissolutis legibus ac iudicijs indignatione flagrantem: ubi etiam si qua pars misericordie fuerit maior, eam irascens turba celabit. Talia quidem uariabat Iohannes, terrorem incutiens multitudini. Extremum uero auxilium, aperte quidem indicare quod diceret non audebat: Idumaeos autem significabat. Utque principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis eum maxime munitari confirmans.

Idumaeorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta.

CAPVT

VI.

ERat autem Eleazarus Gionis filius, qui etiam praeter alios idoneus esse uidebatur et recte consulere, et quae consulisset efficere, itaque Zacharias filius Amphetali, uterque a sacerdotibus genus ducens: Hi, praeter communis, etiam priuatis interminationibus cognitiss, quodque Anani factio potentiae sibi comparanda causa Romanos accerseret (nam et hoc Iohannes affuxerat) diu quid agerent dubitabant, angusti temporis festinatione conclusi. Populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: Externi uero subsidij facultate, insidiarum sibi celeritate praerepta, prius fore ut omnia paterentur, quam ut auxiliorum quisquam ista cognosceret: Aduocari placuit Idumaeos: scriptaque breuiter epistola, quod circumueto populo Ananus uellet Romanis metropolim prodere: ipsi autem pro libertate dissidentes, in templo custodirentur:

Eleazarus suadet Zelotis ab Idumaeis petendum esse auxilium.

T t 4 mini

minimamq; temporis salutem sibi promitteret: Ac nisi ma-
 ture subucnirēt, ipsos quidem Anano atq; inimicis, at uero
 ciuitatem Romanis ilico subiugandam. Et pleraq; nuntijs
 ad rectores Idumæorum referēda mandabat. Ad hoc etiā
 lecti sunt uiri strenui, et dicendi peritissimi, et ad persua-
 dendum satis idonei: quodq; his rebus esset utilius pedum
 uelocitate præstantes. Nam Idumæos confestim parituros
 certum erat, quod barbarum cupiens et incondita esset
 natio, semperque ad motus facilis atque suspensa, et rerū
 mutationibus læta, minimisq; petentium blanditijs ad bel-
 la promptissima: et uelut ad festorum quandam solennita-
 tem, sic ad prælia properans. Celeritatem autem nuntij
 exigebant, atque istis nihil deerat alacritatis. Vterq; au-
 tem Ananias uocabantur. Iamque rectores aderant Idu-
 mæorum. Illi autem simul epistola mandatisq; attoniti,
 quasi furibundi circūcursare gentem, militiamque denun-
 ciare cœperunt. Itaque mox, et dicto citius multitudo cō-
 uenerat: omnesque pro libertate metropoleos arma rapie-
 bant. Congregati autem propè ad uiginti milia, cum duci-
 bus quatuor Hierosolymam ueniunt: hoc est Iohanne, et
 Iacobo, Sossæ filio, et præterea Simone Thacei, et Phi-
 nea Cusoth filijs. Ananum autem profectio legatorū, itē-
 que et uigiles eius nō latuit, nec non et impetus Idumæo-
 rum. Hoc enim ante cognito, portas eis clausit, et muris
 custodes apposuit. Non tamen uisum est bello cum his con-
 gredi, sed uerbis eis ante persuadere concordia. Stans ergo
 in aduersa turri post Ananum Iesus, æuo pontificum lon-
 gissimus: Cum multæ, inquit: et uariæ turba tenuerint ci-
 uitatem, in nulla re sic miranda fortuna est, ut in eo, quod
 pessimis etiam inopinata conspirant, Etenim perditissimis
 hominibus contra nos auxilio uenistis, tanta cū alacritate,
 quanta

Idumæo
 rū uigin-
 ti milia
 contra
 Ananū.

quanta nec in Barbaros aduocāte uos metropoli uenire de-
 cuiſſet. Et ſi quidem uiderem conſenſionē ueſtram ſimilem
 eſſe horum hominum qui uos rogauerunt, nō exiſtimarem
 impetum capere rationem. Nihil enim æque ac morum co-
 gnatio concordiam firmat. Nunc uero illi, ſi quis eorum
 ſingulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur.
 Nam ludibria & purgamenta totius ruſticæ plebis, luxu
 abſumptis patrimonijs ſuis, poſtquam in uicis & ciuitati-
 bus proximis audaciam exercuere, poſtremo in ſacram ciui-
 tatem clam influxere ut latrones, ſolūque religioſum im-
 manitate polluerunt ſcelerum: eosque uideas ſine metu in-
 ter ſancta ebrios, & auuiditate uentris peremptorum ſpo-
 lia conſumentes. Veſtra uero multitudo, armatorūque ta-
 lis ornatus eſt, qualem deceret eſſe, ſi publico uos concilio
 metropolis inuitaret, in alienigenas laturus auxilia. Quid
 igitur hoc eſſe quis dixerit, niſi fortune iniuriam: cum pro
 nequiſſimis conueniſſe & integre nationis ueſtræ arma ui-
 deantur conſpirare? Iam dudum quidem reperire nequeo,
 quidnam fuerit quod uos tam cito commouerit. Nec enim
 ſine magna cauſa fieri potuiſſet, ut arma pro latronibus
 aduerſus cognatum populū caperetis, quod Romanos au-
 diſtis & proditionem. His enim quidā ueſtrum obſtrepe-
 bant nunc, liberandæ metropolcos cauſa ueniſſe dicentes.
 Vnde mirati ſuius præter alia noxiorum, tale cōmentum.
 Viros enim naturalis libertatis amatores, eoq; cum exte-
 nis hoſtibus pugnare paratiſſimos, aliter contra nos eſſera-
 re non poterant, quā uaſtatæ libertatis proditione menti-
 ta. Sed enim uos conſiderare oportet, qui nos inſimulaue-
 rint: idēq; in nos ueritatis ex rebus cōmunibus, nō ex fi-
 cto ſermone colligere. Quid enim paſſi, nunc demū non de-
 derimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his nō de-

ficere, aut quia deficiamus, cito uenire in gratiam, prius quàm circa nos oïa uastarentur? Nanq; iam, ne uolentibus quidē nobis trāsactio facilis est: cū & superbos eos effecerit Galilea sub iugū missa: mortēq; grauiorē asserat turpitudinē, appropinquantēs placare. Et quidem quod in me est, pacem morti antepono. Semel autem bello appetitus, postquàm pugna commissā est, gloriosam mortem uita captiui existimo potiorē. Sed utrum nos populi principes aiunt clam misisse aliquem ad Romanos, an etiam totum populum communi suffragio? Siquidem nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint proditiōis ministri. Cum iret aliquis deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt? Quēadmodum autem tantam ciuium multitudinem lateremus, cum quibus omni hora uersaremur? Paucis etiam, atque his inclusis, qui de templo ne in ciuitatem quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quę occulte extra ciuitatem fierent? An uero nunc cognouere, quando aursorum poenę reddendę sunt? Donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabantur. Sin ad populum causam referunt, (publicum habuit nempe concilium) nemo aberat concioni: ideoque manifestior ad uos nūcius fama citius properasset. Quid autem opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactiōe sententia? Et quis designatus sit dicant? Sed hę quidem male periturorum, & instantes poenas cuitare cupientium causationes sunt. Quin etiam si ciuitatem manentem prodi sors asserret: id quoque ipsos qui nos criminantur, ausuros: quorum audacię unum malum uidetur deesse proditiō. Vos autem oportet, quia semel cum armis adestis, primum (id quod est iustissimū) adiuuare metropolim, & unā nobiscum tyrānos eximere, per quos iudicia dissoluta sunt:

qui

qui calcatis legibus iura suis gladijs permifere : deniq; nobiles uiros non incufatos, ex medio raptos foro, primū uinculis cruciarunt: deinde nō uoce neq; prece eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem uobis nō belli lege ingreffis, horum uidere argumentum, quæ dixi, defolatas domos rapinis, coniuges in ueste lugubri, ac familias peremptorum, & per totam ciuitatem ululatus & fletus. Nullus enim nō perfcutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc infanie prorupere, ut latrocinalem audaciam non solum ex agris atq; alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput & facies gentis est, fed in phanū etiam ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi & ad excurfus & ad perfugiū elegerunt, isq; fifcus illis est eorum quæ in nos comparantur: & locus toti orbi terræ uenerabilis, quiq; ab uniuersis alienigenis, ab extremo limite mundi uenientibus, honoratur, per has quæ apud nos præternatæ sunt bestię conculcatur. Exutis autem rebus desperatis, populos committi populis, & ciuitatibus ciuitates, gentesque in sua uiscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi) quod factū esset optimum ac deceret, nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciam ultum ire, quod auxilio uos aduocare ausi sunt, quos metuere iudices debuiffent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet uobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatem: mediōq; inter hostes atque auxiliatores suscepto nomine, de nostris discordijs iudicare: quāquā reputate quid habebunt cōmodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud uos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne uerbum quidem facere permifere. Ferant igitur hāc ex nostro aduentu gratiam. Si uero neque nobiscum indignari neq; iudicare uultis, tertium restat, ut relictis utriq; partibus, nec nostris

stris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropo-
leos maneatis. Nam et si maxime quenquam nostrum suspi-
camini Romanis collocutum, obseruare uobis itinera licet:
tamenque demum tueri metropolim, cum factum aliquid hu-
iusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si
conuicti fuerint, uindicare. Non enim uos præueniunt ho-
stes, iuxta ciuitatem sedibus positus. Sin horum nihil uobis
gratum aut mediocre uidetur, ne portarum claustra mire-
mini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loque-
batur. Idumæorum autem nequaquam multitudo animum
attendebat, ardens iracundia, quod nō paratum habuisset
introitum, proq; armis inter se duces indignabatur, capti-
uitatem esse existimantes, si ea quibusdā iubentibus depo-
suis-
sissent. Vnus autem ducum Simon filius* Cathla, uix pla-
cato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri à pon-
tificibus posset, nō iam mirari se ait, si libertatis propugna-
tores in templo custodirētur inclusi, cum illi cunctæ genti
communem clausserint ciuitatem. Et Romanos quidem for-
tasse, coronatis etiam portis recipere sint parati, Idumæos
autē ex turribus alloquantur, captiq; iubeant pro libertate
arma proijcere, cognatisq; non credentes custodiam ciui-
tatis, iudices eos discordiarum fieri uellent: & alios accu-
sando quod indēnatos ciues occiderint, ipsi totam dānent
ignominia nationem: deniq; urbem omnibus alienigenis re-
ligionis causa patentē, nunc domesticis præclusistis. Valde
enim contra uos festinabamus, & ad gerendum cū gētili-
bus bellum: qui ob hoc adesse properauimus, ut uos serua-
remus liberos. Nempe taliter uos etiam hi quos obsidetis
læsere, tanquam uerisimiles puto suspiciones in illos quoq;
colligitis. Deinde qui reip. defensores sunt intus in custodia
tenentes, genere coniunctissimis, gentibus simul uniuerfis
ciuitatem

Al. Ca-
zia.
Oratio
Simonis
ducis Idu-
mæorū
ad Hiero-
solymi-
tas.

ciuitatem præclusam, tyrannidem perferre dicitis: cum tam contumeliosis nos iubeatis obtēperare præceptis, nomēq; potentiæ alijs, qui uos tyrannos patiūtur, annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit, cum rerum repugnā tiam uideat? Etenim uobis etiam nūc Idumæos excludenti- bus ciuitate (nāq; ipsi nos à patrijs sacris arcetis) recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo? Quod cum ausi essent plectere proditores, quos uiros nobiles & innocen- tes pro societate facinoris distitastis, nō à uobis inceperint, summāq; proditoris mēbra præciderint. Sed licet illi mol- liores quàm res poscebat inuenti sunt, nos tamen domiciliū dei seruabimus Idumæi, & pro cōmuni patria propugna- bimus: tāmq; foris irruentes, quàm intus insidiantes, hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris ar- mati, donec aut uos Romani aspiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

De clade Iudæorum ab Idumæis facta. CAPVT VII.

HIS dictis Idumæorum quidē multitudo clamore con- sensit. Iesus autem tristis recessit, cum nec Idumæos quicquā sentire moderatum, & duplici bello oppugnari ciuitatem uideret. Quippe nec Idumæorum timor & spi- ritus quiescebat, indigne frentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti, & quod Zelotarum uires esse in- firmas crediderant, erubescantium, postquā nihil eos sibi auxiliari posse uiderent, ut iam uenisse pœniteret. Pu- dor autem nullare penitus gesta, redeundi pœnitudinem superabat. Itaque ibidem prope murum temere taberna- culis positus, manēdum esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenit, uentique uolentiā cum imbribus orti sunt, & crebra fulgura, horrendāque tonitrua, concussæ = Horrēda
tēpestas
orta.
que terræ uasti mugitus: certūque erat apud omnes, ho-
minum

minum exitio mundi statum esse turbatum, neq; paruum
 quid rerum hæc signa portendere. Vna uero Idumæis &
 oppidanis erat opinio: illis quidē, irasci deum militiæ cau-
 sa, existimantibus: neque se posse euadere, si aduersus me-
 tropolim arma mouissent: Anano autem eiusq; socijs, etiam
 sine prælio uicisse, deumq; pro se bellum administrare cre-
 dentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorū, &
 quæ sui passuri essent, cōtra hostes fore diuinabāt. Vtrum
 Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem
 se* defendebant, scutisque contextis protecti capita minus
 pluuiæ ladebantur: Zelotæ autē magis illorū quā suo pe-
 riculo cruciabantur: collectique deliberabant, si quā repe-
 rire subsidij machinam illis possent. Horum autē ardentio-
 ribus uidebatur, ui armorum custodes inuadere: atque ita
 in ciuitatem impetu factō, palām portas auxiliatoribus ape-
 rire. Nam & custodes ex improviso, & quod plures iner-
 mes ac belli expertes essent, facile turbatum iri, & multi-
 tudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi
 quisque propter hyemem contineretur. Quin & si pericu-
 lum aliquod interuenerit, quiduis subire, quā negligere
 tot copias sui causa turpiter perituras. At qui prudentio-
 res erant, uim quidem adhiberi dissuadebant. Non enim sui
 tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum
 uidebant propter Idumæos diligentius custodiri, & ubi-
 que adesse Ananum, omnibusque horis inuisere custodias
 existimabant: sed hoc alijs noctibus ita habuerat. Illa uero,
 non sua desidia requieuerat, sed ut & ipse & custodum
 manus fato duce interirent. Nanque iam nocte prouecta,
 &* gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos oppri-
 mit somnus. At Zelotis consilium subit, ut serris templo
 sacratas portarum uestes secarent, affuit autem illis, ne
 exaudi-

Al. foue-
bant.

Al. algen-
te.

exaudiretur crepitus, uentorum sonus, & crebra toni-
 trua: fanoque egressi, ad murum clanculo ueniūt, seratām ^{Idumæi}
 que portam, que ad Idumæos erat, aperiunt. Illi autem pri- ^{clā & ze-}
 mum Ananum conari aliquid suspicati, unusquisque Idumæ- ^{lotis in}
 orum ad gladium quasi rebellaturi se applicant matu- ^{urbē in-}
 re: deinde his qui ad se uenerant agnitis, introibant. Qui ^{tromissi.}
 quidem, si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent, nihil
 obstabat quo minus simul totus populus interiret: tanta ira
 ferebantur. Verum Zelotas primo eximere custodia festi-
 nabant: illis quoque multum precantibus, qui eos recepe-
 rant, ne despicere malis obsessos, quorum gratia uene-
 rant, neque his acerbius periculum importarent. Captis
 enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fo-
 re: sed si semel cos concitassent, iam illos cōtineri nō posse:
 cum si senserint congregarentur, & per ascensus nitenti-
 bus se opponerent. Idem igitur Idumæis uisum est: iāmquo
 in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelote,
 aduentum eorum præstolarentur. Denique his ingressis,
 etiam ipsi confidenter ex interiori fano progressi sunt,
 mixtisque Idumæis in custodes irrucrunt. Cæsis autem nō-
 nullis, quos somnus oppresserat, omnis multitudo ad clamo-
 rem uigilantium suscitata est, raptisque armis ad ulciscen-
 dum non sine stupore properabant. At primum quidem
 Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos supera-
 turi numero confidebant: Vbi uero foris alios circūfundi
 uiderent, Idumæos irrupisse sensere. Et maior quidem pars
 eorū, armis pariter animisque depositis in questibus erāt.
 Pauci uero iuuenum fortiter communiti, occurrendo Idumæis,
 aliquandiu segniorem multitudinem protegebant: alij cladē ciuitatis
 habitatoribus nunciabāt. Illorū autē auxi-
 lio uenire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse. Sed
 ipsi

ipsi quoque irrita uociferantes, cum fletibus respondebāt: plurimūque mulicrum ululatus suscitabatur, si quādo custodum quisquā in periculum aliquod incidisset. Quin et Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisque horribiles tempestas faciebat omnium uoces. Nemini autē Idumæi pepercere, qđ natura crudelissimi ad cedes erant, et hyeme grauius afficiebantur: propterea que his, qui se excluderant ut inimicis utebantur, tam supplicantibus quā repugnantibus insensi. Multos etiam cognationem referentes, utque commune phanum reuererētur orantes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magisque ui oppressi laniabantur, cum recedendi spatium non daretur, nec interfectores a cædibus temperarent. Incerti autē quid agerent, in ciuitatem se precipitabant: miseri (ut mihi uidetur) eo quod fugiebant, uoluntarium subeuntes exitium, donec templum exterius sanguine redundauit. Octo autem milia et quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamen his Idumæorum ira satiata est: sed uersis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebant: quēque fortuitu inuenissent, morti dabant. Et ceteræ quidem multitudinis cædem superuacua esse ducebant: Pontifices autem peruestigabant, et in illos plerique ferebantur, statimque comprehensos obtruncabant: astantesque super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiam, nunc Iesu que de muro dixerat exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, ut etiam insepultos eos abicerint: cum præsertim Iudæis tanta sepulture cura sit, ut etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant atque sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixerō excidij ciuitatis fuisse principium, et ex illo die muros euersos remque publicam

Ananus
pontifex.

publicam Iudæorum perisse, quo pontificem rectorémque salutis sue iugulatum in media ciuitate uiderunt. Erat autem et aliàs uir laudabilis atque iustissimus, et præter nobilitatis ac dignitatis et honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autem maxime fautor erat, et is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs communes semper utilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnatum iri: ac prospiciebat, ut si pacisci utiliter nequissent Iudæi, uel inimici superassent, ut breuiter dicam, cum Anano uiuo ad transactionem uenissent. Mirus enim erat dicere: mirus populo persuadere que uellet. Iam uero impediētes bellantēsque subegerat. Plurimum enim moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat ab utraq; Iesus, illo quidā comparatione inferior, sed præstans ceteris: ut putem deum, qui tantam uiolatam ciuitatem perire flammis, purgariq; sancta uellet, consulto defensores eorum, et qui ea charissima ducerent amputasse. Itaque pauldante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimæ religionis autores, quicq; undiq; ciuitatem commeantibus uenerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac feris uideres. Quos quidem uiros ipsam puto genuisse uirtutem, tantum licuisse uitij, flentem.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IYDAICO Liber Quintus.

De altera strage, & reditu Idumæorum,
Zelotarumq; crudelitate.
CAPVT PRIMVM.

V u

Anano

NANO QUIDEM ET Iesu cuiusmodi finis euenit. Post illos uero tam Zelotæ quàm Idumæi paſſim plebem, quaſi neſandorum animalium gregem, irruendo maſtabant. Et uulguſ quidem in quolibet loco deprehenſum necabatur: correptos autem nobiles & aduleſcentes, uinctos in carcerem concludabant, ſpe, nonnullos eorum ſibi poſſe ſociari nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, ſed cuncti mortem præoptauerant, dum modo ne aduerſus patriam communem nequaſſime conſpirarent, ſeuſſima tamen ante cædem uerbera ſuſtinebant, exulcerati plagis atque tormentis. Cùmque iam corpus nō ſufficeret cruciatibus, tandem gladium merebantur. Quos autem die cepiſſent, eos in cuſtodiam nocte ducebant, extraſtosque inde, ſi quos mori contigiſſet, abiiciebant, ut uinctis alijs locus eſſet. Tantus autem populum pauor occupauerat atq; formido, ut ne flere quidem palàm quiſque, ſiue ſepelire proprium funus auderet. Sed erant occultæ clauſorum etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumſpectantes gemebant. Paria nanq; his qui lugebantur, etiam qui luxiſſent ilico patiebantur. Exiguâ uero nocte ſublatam terram manibus, corporibus iniiciebant, & nonnunquam die, ſi quis fuiſſet audacior. Duodecim autem milia hoc modo nobilium periere. Illi autem iam cædis exoſi, nullo pudore iudiciũ uim & cognitionis cauillando imitabantur. Itaq; cum illuſtrium quendam Zachariam Baris filium interficere decreuiſſent (iritabantur enim quod nequiſſimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples) neq; ſolum fortunaru eius direptionem ſperarent: ſed etiam remotum iri uirum ad ſe deiiciens
dos po

Iterũ duodecim milia nobiliũ ab Idumæis trucidata.

dos potentem, septuaginta plebciorum honestissimos ex
 præcepto conuocant, iudicum specie potestate carentes,
 & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, ^{Zacharias accu-}
 accusant: quòdque ad Vespasianum proditionis causa mi- ^{satur à}
 sisset. Sed neq; argumentum, neq; ulla probatio criminis ^{zelotis.}
 erat. Ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide
 ueritatis uolebant. Zacharias autem ubi nullam spem sa-
 lutis ibi relictam esse uidit, per insidias non in iudicium
 sed in carcerem ductus, uitæ suæ desperationem libertate
 non priuauit: sed exorsus ueri quidem similitudinem obie-
 ctorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in ac-
 cusatores autem ratione conuersa, omnes eorum iniqui-
 tates per ordinem persecutus est, multaq; de perturbatio-
 ne rerum querebatur. Zelotæ uero obstrepentes, uix à gla-
 dijs temperabant, speciem cauillationemq; iudicij sui usq;
 ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices ex-
 periri, an periculoso tempore iusticiæ memores forèt. Igi-
 tur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro co-
 mori, quàm sibi ascribi eius interitum maluerit. Illo uero
 absoluto Zelotarū clamor tollitur, & uniuersis quidē iu- ^{Zacharias ab-}
 dicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potesta- ^{solutur.}
 tis non intellexerant. Duo uero ex audacissimis aggressi
 Zachariam, in medio templo interficiūt, & illudendo, ha- ^{Zacharias in t-}
 bes, inquiunt, & à nobis de absolutione sententiā certiorē: ^{plo occi-}
 Eumq; statim in subiectam uallem de templo proijciūt. Iu- ^{sus à ze-}
 dices uero, contumeliæ causa uersis gladijs ferientes, tem- ^{lotis.}
 pli ambitu pepulere. Cædi enim eorū pepercerant, ut disce-
 reti per ciuitatem, nuntij fierent apud omnes seruitutis. Idu-
 meos iam uenisse poenitebat, neque his gesta placebant.
 Quibus collectis Zelotarū quidā secretò indicabat uniuer-
 sa, & quæcūq; hi qui eos aduocauerāt scelerate fecissent,

omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pontificibus metropolis proderetur, reperisse autem nullum prodicionis indicium. Illos uero qui tutari eam simularent, et belli facinora ausos; et tyrannidis ab initio quidem prohibendos fuisse. Verum quia semel in societatem intestinae cedis incidissent, finem delictis adhibendum, neque uires omnibus suggerendas morem patrum destruentibus. Nam et si portas grauiter ferrent sibi atque in oppidum aditum esse praeclusum, poenas ab his qui prohibuerant esse repetitas, et Ananum quidem peremptum, una uero nocte populum totum penè consumptum. Quarum rerum multos quidem suorum poenitere sentirent: eorum autem uiderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immensam: ne ipsos quidem per quos salui erant erubescantium: in oculis enim auxiliatorum pessima facinora committere, illorumque iniurias Idumaeis imputari, quatenus ea non prohibeant, neque ab his separentur. Debere igitur (quoniam de prodicione quae dicta sunt, caluniam fuisse patuisset, nullusque Romanorum impetus timeretur, aduersus ciuitatem uero inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domum recedere: malorumque societatem uitando cuncta diluere flagitia: quorum non sponte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumaeis. Et primum eos qui erant in custodijs soluant, propè ad duo milia popularium: statimque relicta ciuitate, ad Simonem ueniunt, de quo paulo post commemorabimus: deinde domum ex Hierosolymis abire. Euenit autem eorum discessum utrisque pariter inopinatum uideri. Nam et populus nescius poenitudinis, paululum fiducia recreatus est, uelut inimicis leuatus: et Zelotarum creuit insolentia, quasi non auxilijs caruissent, sed ipsi essent liberati, quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabant. Deinde nulla

iam

Zelotarum
cru-
delitas.

iam erat facinorum mora neq; cunctatio, sed festinatis quidem cōsilijs in rebus singulis utebātur. Quae uero placuisse, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime autē in uiros fortes atq; insignes, cædibus sauebant: cum inuidia nobilitatem assumerent metu uirtutum: unamq; cautionem putarēt, nullum optimatum superesse. Itaq; occisus est et cū multis alijs* Gorgion, dignitate simul et genere praestans, et plus posse populum gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator ut nullus alius Iudaeorum, quem tamen libertas praeter alias uirtutes perdidit. Sed neq; per abdita quidem Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis uir strenuus cōprobat: qui etiam saepe uociferans, et cicatrices ostendēs, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uero extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autē prius interminati, quod humum ei quam desiderabat cōcessuri nō essent, mox etiā mortem intulere. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis ultores imprecatus est: famēq; praeter bellum ac pestilentiam: et ad haec omnia ipsorum mutuas manus, eaq; uniuersa confirmauit apud impios deus, et quod iustissimum esset effecit, ut audaciam suam quā primum experirentur inter se disidentes. Niger quidem occisus, quod habebant de oppressione sui metus leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alij quod iam dudum alijs ciuib; restitissent interficiebantur: qui uero nihil offenderant, subitas pacis tempore excipiebant causas. Et qui omnino libere eos nō adissent, pro contemptoribus: qui uero obsequentes, pro insidiatoribus habebantur: unamq; maximorum criminum et mediocrium poena, mors erat. Neq; euasit quasquam, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

Al. Gorgon.
Gorgiō
occidit.

Niger
occidit.

Romani autem omnes quidē ad ciuitatem animos intendebant, hostiū dissensionem lucrum sibi esse censes: At Vespasianum, penes quem summa rei potestas erat, incitabant diuinę prouidentię, firmantes auxilio in semet hostes esse conuersos: ueruntamen uelox esse momentum, et Iudeos cito in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in poenitudinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent, ostentare potius cum periculo, quàm secum ipsi quid esset utile reputātes. Nam si statim ciuitatem aggredierentur, ipsos causam hostibus fore concordię, ac uires eorum etiam nunc uigentes in se prouocatuos. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his usuiros, domestica seditione consumptis. Deum nanque melius quàm ipsos disponere, qui sine labore Iudeos Romanis traderet, nulloque periculo exercitui uictoriam condonaret. Proinde manibus proprijs intereuntibus inimicis, maximoque malo, hoc est, seditione turbatis, oportere se magis periculorum spectatores esse debere, quàm cum hominibus mortem appetentibus, atq; intestina rabie insipientibus, manu conflagere. Si quis autem putauerit uictorię gloriam sine praelio fieri uiliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu cōmodius esse commode perficere quod intendit. Neque enim manu præclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes imminuentur, etiam milites ex laboribus assiduis recreatos ualentiores ductum iri. Præterea nō id esse tempus, ut mature occupanda uideatur uictorię claritudo. Nec enim armis construendis, aut muris
uel au

uel auxilijs congregandis Iudeos operam dare, atq; ideo moras differentibus nociturus, sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quàm ipsi eos captos afficeret intromissi. Proinde si quis studiose cōsideret, sincendos esse qui semet absumerent, siue facti ad gloriam clariorem, nequaquàm manus intestino morbo laborantibus asserendas: siquidem ratione recta dicitur, nō ipsorum sed discordiæ fuisse uictoriam. Hæc Vespasianus: cuiq; dicenti rectores militum consentiebant: moxque apparuit quàm utile fuisset eius consiliū. Namq; in dies singulos multi ad eū cōfluebant fugiendo Zelotas. Erat autē fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus obsidebātur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, uelut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. Qui tamen eis dedisset pecuniam, saluus abibat, et qui non dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur, pecuniosis fugā redimentibus, solos pauperes iugulari. Mortui uero per omnes uias congregabantur innumeri, multiq; etiam transfugere cupientium, rursus in ciuitate perire præoptabant. Nam spe sepulturæ in patria mori tolerabilius uidebatur. Illi autē ad hoc crudelitatis deuiauerant, ut neq; intus neq; per itinera, occisis humum cōcederent: sed ueluti cum patrijs legibus etiā naturæ iura disturbare pepigissent, suaq; in homines iniustitia diuinitatem quoque polluere, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem suorum funera, idem quod transfugis, imminere supplicium mortis: statimq; sepultura indigebat, qui hanc alteri præstitisset, et ut breuiter dicā, nulla tam bona, quàm misericordia. Perierat in illis cladibus mētis affectio: hisq; iritabantur noxij, quæ miseranda uidissent, à uiuis in mortuos, à mortuis in uiuos iracundiam transferentes. Mo-

dum autē excedente metu superstitionibus, mortui adepti re-
 quiem, beatiore*s* uidebātur, & qui erant in custodijs, com-
 paratione sui cruciauius, insepultos quoq; fortunatissimos
 demonstrabant. Omne quidem ab illis ius hominum calca-
 batur, ridebatur etiam diuinitas, prophetarumq; responsis
 tanquam uulgaribus fabulis illudebant. Cum uero multa
 cōtempssissent de uirtute ac uitijs statuta maiorum, etiam
 que in patria olim prādicta fuerant, uera esse exitu proba-
 uere. Vetus enim quidam sermo ferebatur, tunc demum
 ciuitatem captum iri, sancta quoq; flammis exurenda esse,
 cum lege belli seditio fuisset exorta, sanumq; dei propriae
 manus ante uiolassent. Quibus Zelotae, nihil de eorū fide
 dubitantes, ministros se praeuerant.

Vulgatū
 olim prae
 sagiū de
 capiēda
 urbe.

De Gadaren*siu*m deditione & strage. CAPVT III.

AT Ioannes iam dudum tyrannidem affectans, pa-
 rem cum similibus honorem habere dedecus exi-
 stimabat: paulatimq; sibi nequiores adiungens, ab eorum
 affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis nō
 obediendo, suaq; iubendo imperiosius, quod solus domi-
 nari cuperet non latebat: eiq; sociabantur nonnulli metu,
 alij gratia (mirus enim erat oratione atque fallacia per-
 suadere quae uellet) multi uero propterea quod sibi tutum
 esse ducebāt, priorum delictorum causas uni potius ascri-
 bi quā omnibus. Ad haec quia manu strenuus erat, &
 bonus consilio, satellites non paucos habebat, etsi magna
 pars eum contrariae factionis reliquerat. Apud quos etiam
 liuor non nihil ualebat, graue putantes ut paulo ante pari
 succumberent. Plus autem metus eos, ne sub unius potesta-
 te uiuerent, exagitabat. Nec enim facile sperabant eum,
 si semel obtinuisset, deiici posse: occasionemque in se ha-
 biturum timebant, quod in principio restitissent. Proinde
 quisq;

quisque bello quiduis pati decreuerat, quàm sponte seruiēs mācipij loco perire. His quidem seditio diuiditur, & Ioannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus: nihil aut parum agebatur, si quando armis praelium laceſſebant. In populum uero uel maxime contentionem susceperunt, & quis maiorem pradam caperet, utrinq; certabant. Cum tamen ciuitas triū malorum ingentium tempestate laboraret, hoc est, belli, dominationis, itēmq; seditionis, eorum comparatione bellum popularibus mediocrius uidebatur. Denique relictis sedibus patrijs ad alienigenas profugiebāt: & Romanorum beneficio salutē, quam inter suos desperauerant, assequebantur. Quartum uero præterea malum cōmotum est gentis exitio. Haud procul ab Hierosolymis castellum erat ualidiſſimum, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisq; corporibus ab antiquis regibus ædificatū, quod Massada dicebatur: id occupauerant qui uocantur sicarij, quod à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cum Romanorum exercitum otiosum esse uiderent, apud Hierosolymam uero Iudeos dominatione atque discordia seceſſiſſe, in maiora facinora aggrediuntur. Die festo azymorum (qui apud Hebræos ad memoriam salutis, quo ex Aegyptiorum seruitio liberati, in terram patriam deueniunt, solemniter celebratur) nocte deceptis qui ibi erant oppositi, municipium quoddam Galaad inuasere: ubi pugna quidem Iudeos ante præuentos atque dispersos, quàm arma caperent siue concurrerent, ciuitate pepulere. Eos uero qui in fuga deſecerunt, mulieres uidelicet ac pueros, supra quàm septingentos interfecerunt. Aedibusque deinde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Massada portauerant. Et illi quidem omnes circum ca-

stellum uicos, totamq; regionē populabantur, non paruo undique perditorum ad eos numero in dies singulos confluente: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac uelut in corpore, si quando principale membrum tumor afficit, omnia pariter ægrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discordiam, etiam qui foris erant nequissimi prædæ inuenere licentiam. Singuli uero uicis proprijs dilaceratis, deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem et per collegia coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures uero quàm latrocinialis conspiratio, in templa et oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, ut in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petiissent. Verum præueniebatur ultio mox cum latrones à prædæ refugerent: nullaq; pars erat Iudææ, quæ non unà cum Hierosolymis præcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasianus à transfugis indicabantur. Nam licet oēs exitus à seditiosis custodirentur, et cum quis ad eos accessisset interficeretur, tamē erant qui ad Romanos clam profugerēt: ducemq; Romanorum opem ferre ciuitati, et reseruari populi reliquias hortarentur: multos enim, quod bene Romanis uellent, periisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites. Ille autem iam tum miserans eorum calamitates, propius ad eos uelut Hierosolymam obsessurus accedit, re autem uera ut ciuitatem obsidione liberaret: spe autem ante reliqua subigendi, nullumque impedimentum extrinsecus obsidioni relinquendi. Cum igitur uenisset in Gadara, tradit se Vespasiano. Martij quarta die ciuitatem ingreditur. Iam enim optimates, ignorantibus seditiosis, legatos ad eum de traditione miserant, tam pacis desiderio quàm suis patrimonijs metuentes.

Gadara
tradit se
Vespasia
no.

tuentes. Multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod et intestinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abesse uidebant à ciuitate Romanos. Si uero fugere decreuissent, sine sanguine id facere, nullaque à noxijs poena repetita, non honestum sibi putabant. Itaque Dolesum comprehensum (nanque is non dignitate solum ac nobilitate, ciuitatis princeps habebatur: sed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimiaque iracundia mortuo uerberato, extra ciuitatem dilapsi sunt. Iam uero propius accedente Romano exercitu, Gadarensium populus Vespasiano cum laudibus in ciuitate recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumque et peditum praesidia contra fugitiuorum excursus. Muros enim priusquam id Romani peterent, ipsi destruxerant: ut eo sibi fides esset, quod pacem diligerent, si bellum gerere ne uolentes quidem posse uiderentur. Vespasianus autem misso Placido cum equitibus ac tribus milibus peditum, aduersus eos qui ex Gadaris fugerant, ipse cum ceteris militum copijs Caesaream regreditur. At fugitiui postquam equites repente à tergo insequentes uidere, priusquam in manus uenirent, in uicem quendam, cui nomen est Bethenabrin, se recepere. Vbi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hisque partim uolentibus, partim inarmatis, specie tenus contra Placidum eiusque milites prosiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum recesserunt, ea simul arte, ut eos à muro longius prouocarent. Deinde loco opportuno circumdatos, telis agentes eminus sauciabant. Itaque fugientes quidem, ab equitibus praeuenebantur Iudei: qui uero manus conseruissent, à peditibus corruerant, nihil plus

Gadare-
sium fu-
ga.

plus audacie demonstrantes. Condensos enim aggrediendo Romanos, armis non secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditum non inueniebāt, neque sufficiebant aciem rumperere: illorum autem transfigebantur sagittis, et immanissimis feris similes, ruebant ultro in ferrum, et deiciebantur, alij gladijs ora percussi, alij ab equitibus dissipati: quoniam cura erat Flacido, cursum eorum à uico intercludere: assidueque præterciurens ea parte, cedentesque reflectens, unà etiam libratis sagittarum ictibus utebatur: hisque proximos interficiebat. Metu uero longe fugientes reuocabat, donec uidelicet lapsi qui fortiores erant, ad muros effugere. Eius autem custodes, quid agerent, nesciebant. Nec enim excludi Gadarenses suorum causa patiebantur, et si eos recepissent, unà cum his perituros esse uidebant, quod etiam contigit. Illis enim compulsis ad murum, penè cum his Romanorum equites irrupere. Portis autem antè præclusis, admoto milite Placidus post meridiem usque acerrimo certamine muro pariter ac uico positus est: ibique tunc uulgus quidem iners occidebatur, fortiores uero fugam petebant. Domus uero à militibus diripiebantur, et uicus igni traditus est. Qui uero inde euaserant, totam secum illam regionem ad fugam incitarunt, et extollendo proprias calamitates in maius, totumque Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes undique commouerunt. Plurimi autem numero aucti, in Hierichunta secesserunt. Hæc enim etiam tunc eorū spem salutis fouebat, quod esset ualida et populosa. Placidus uero equitibus, rebusque ante prospere gestis fretus, eos insequabatur, et usque ad Iordanem quidē semper quos occupabat, morti dabat. Omnem uero ad flumen coactam multitudinē, fluminis impetu prohibitā, quod auctum imbribus

bribus uadum transire non poterant, aperto praelio cōgre-
ditur. Itaque necessitas eos ad pugnam compulit, quod fuge
locum non haberent: prætentique ad ripæ longitudinē, tela
equitum et incursus excipiebant. A quibus multi perculsi,
in fluuiū ceciderant. Nam qui manibus eorū cæsi sunt, tre- ^{Gadarem}
decim milia fuerunt. Alij cum uim sustinere non possent, in ^{siū trede}
Iordanem sponte desilierunt. Erat autē numerus infinitus. ^{cim mi-}
Et præterea capta sunt propè ad duo milia uirorum ducen- ^{lia occi-}
ti, cum præda maxima ouium et asinorum, itēque camelo-
rum et bouum. Iudæis quidem hoc uulnus inflictum quāuis
par superioribus, maius tamen seipso uisum est: et non solū
quod eam totam regionem qua fugerāt, cædes repleuerāt,
sed etiam quod refertus mortuis Iordanis, peruius nō erat.
Et Asphaltites quoque lacus repletus erat cadaucris,
que per multa flumina deuoluta sunt. Placidus autē secun-
da fortuna usus, in uicos proximos et municipia contēdit.
Captisque Abila et Iuliade, et Besemoth, omnibusque ad
lacum Asphaltiten usque, idoneos ex transfugis ubique col-
locat. Deinde milite scaphis imposito, eos qui in lacū refu-
gerant, subegit. Et trans fluuiū quidē tota regio Romanis
cessit, et ubique omnia usque ad Macherūtā deuicta sunt.

De captis oppidis quibusdam, descriptioque ciuitatis
Hiericuntinæ.

CAPVT IIII.

DVM hæc autem aguntur, motus circa Gallatiā nū-
ciatur, et quod Vindex unā cum optimatibus in-
digenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius
scriptum est. Vespasianum uero ad impetū belli que nū-
ciata sunt, incitarunt iam tunc futura bella ciuilia, totiusque
imperij pericula prospicientem: cum si partes orientis ante
pacasset, minus Italiæ metuendum existimaret. Obstante
autem

autem hyeme, per subactos interim uicos atq; oppida præsidia collocabat, & decadarchos ciuitatibus opponēs, multa etiam eorum quæ uastata fuerant instaurabat. Prius tamen comitatus militum copijs quas Cæsaream adduxerat, in Antipatridem uenit: ubique per biduum ciuitate composita, tertia die uastando, inflammando, omnesq; subuertendo

Lidda &
Iamnia à
Roma-
nis occu-
patæ.

circum Thamnam toparchias, in Liddā & Iamniā proce-
debat. Et cum sese utraq; tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis, in Amathunta peruenit: occupatisque ad metropolim eorum omnibus uicis, castra muro circum-

Al. Bel-
thon.

*Bethlephthon toparchiam proficiscitur: eaq; & uicina regione itēmq; circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit. Captis autem duobus uicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophran, plus quàm decem milia hominum peremit: propè autem ad mille cepit. Exactāque inde cætera multitudine, non paruam militum suorum partem ibi constituit, quæ omnia montana loca incursando uastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamniā rediit: unde per Samaritidem

Mamor-
tha,

ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mamor-
tha, secundo Iunij mensis die in Coriam descendit: ibique

Hierichū
tis situs.

positis castris, postridie in Hierichunta peruenit, in qua unus ei rectorum Traianus occurrit, quem locis ulterioribus ducebat, militem iungit cunctis sub Iordanem deui-
ctis. Sed ex Hierichunte quidam multitudo, ante Romanorum aduentum, in aduersam Hierosolymis montanā regionem diffugerat: non pauci autē qui remansere, perimū-
tur. Desolatam uero offenderat ciuitatē, cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis imminet, idēmq; longissimus. A sep-
tentrionali enim regione usq; ad Scythopolitanos agros: à

meri-

meridiana uero usque ad terram Sodomiticā & Asphaltitem lacū, terminus extenditur. Non totus autem inæqualis est, & quod nihil gignit, non habitatur. Huic adiacet circa Iordanē mons alius, incipiens à Iuliade à septentrionali regione, prolixus aut in meridie usq; ad Bacra, que Petrà disternat Arabiæ ciuitatē. In hoc est etiā Ferreus mons ^{Ferreus mons. Magnus campus.} appellatus, ad Moabitidē usq; longus. Inter duos aut montes regio, que Magnus campus uocatur, à Gennabara uico ad lacū Asphaltitē usq; patēs, habet ducentorū & triginta stadiorū longitudinē, latitudinem uero centū & nīginti, mediūsq; ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo ^{Asphaltitis lacus & Tiberiensis.} lacus, Asphaltites & Tiberiensis natura cōtrarij. Namq; alter salsus ac sterilis est, Tiberiensis uero dulcis & fecundus, æstatisq; tempore illa planicies ardore solis incenditur, & uitioso opprimitur aëris tractu, omnibus circū aridis præter Iordanem. Vnde euenit, ut palmæ que in ripis sunt magis floreant, & fertiliores sint: minus autem, que longe remotæ sunt. Ad ipsam uero Hiericho largissimus fons est, rigādusq; aruis huberrimus, iuxta uerterem scaturiens ciuitatem: quam Iesus Naue filius, Hebræorum dux, primam in Chananeorū terra bello possederat. Hūc ^{Immatio fontis in Hierichunte.} fontem aliquando ferunt non solum terræ atque lignorum fructus, sed etiam foeminarū partum obtundere solitū, cum etiamque pariter morbo ac peste corrumpere. Postea uero mansuuisse, contrāque saluberrimum ac feracissimum esse factum ab Heliseo quodam propheta, qui Helie notus fuerat atque successerat. Receptus enim hospicio ab Hierichūtis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnē illam regionem perpetua gratia remuneratus est: progressusq; ad fontem, lagenam fictilem salis plenam in profluentem aquam misit. Iuxta deinde ad cœlum dexteram

dexteram tendens, fontique immergens blanda libamina, ipsum quidem precabatur ut fluentia leniret, ac dulciores aquarum uenas aperiret: deum uero ut fecundioribus auris flumina temperaret orabat: tamq; hubertatem fructuū, quam succeſſionem prolis daret indigenis. Nec eorum genitricēs filiorum aqua deficeret, quoad manarent. Ad has preces ex diſciplina manibus quoque multa operatus, fontem immutauit, & qui antea cauſa erat his orbitatis ac ſiſmis, idem uiſus ac fecunditatis autor eſt effectus. Denique rigationis eius tanta potentia eſt, ut ſi attigerit modo terram, ſapidior ſit aquis diu perſeuerantibus. Vnde eo que largius abutuntur, exiguum emolumentum habent: que uero parcius, plurimum. Amplius tamen quā ceteri fontes ſpatium rigat. Et ſeptuaginta quidem ſtadijs longam, uiginti autem latam planiciem permeat. Optimos autem in ea paradifos ac denſiſſimos educat, palmarumque irriguarum genera, tam ſapore, quā nominibus uaria: quarum pinguiſſimæ calcibus preſſæ, plurimū mellis emittunt, non multum alio melle deterius: quanquam & mellis alitrix eſt illa regio, & opobalfami ſerax, qui omnium cariſſimus eſt fructus ibi naſcentium. Itēque Cyprum myrobalfamum gignit: ut qui diuinum eſſe illum tractum dixerit, non errabit, ubi & larga & opima generantur que ſunt cariſſima. Sed nec in alijs ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod ſatum eſt reddit. Cuius rei cauſa mihi uidetur eſſe aquarum uis leta, & aeris calor, cum hic prouocet que nata fuerint atque diffundat: liquor autem firmis ſingula radicibus ſtringat, uirēſq; ſuggerat æſtuo tempore, quo ſic peruſta eſt illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet: aqua tñ, ſi ante ſolis ortum hauriatur, auræ ſpiritu refrigeſcit, natu-
ramq;

ramq; cōtrariam aëri sumit. Hyeme uero contepescit, caq;
 mer sis mitissima efficitur. Tanta est autē coeli temperies, ut
 quo tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantū
 indigenæ uestiantur. Distat aut ab Hierosolymis centum=
 quinquaginta stadijs, & ab Iordane stadijs *sexaginta: to=
 tumque habet ab Hierosolyma spatium desertum atq; saxo
 sum: ad Iordanem uero & lacum Asphaltitem, licet humi=
 lius, æque tamen incultum ac sterilē. Sed de Hiericho, quā
 sit fortunatissima, satis dictum est.

Al's qua-
 draginta

Lacus Asphaltites.

CAPVT V.

Commemoratione autem dignum puto. Asphaltitis
 quoq; naturam exponere lacus. Is enim salsus quidē
 ac sterilis est: nimia uero leuitate, etiā quæ grauissima sunt,
 in eum iactare feruntur. Demergi autem quis in profundū
 nec de industria facile potest. Denique Vespasianus, qui
 eius uisendi causa illuc uenerat, iussit quosdam natandi in=
 scios, uinctis post terga manibus, in altum projici: & eue=
 nit omnibus, tanquam ui spiritus sursum repulsos desuper
 fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris mutatio, quæ ter in
 singulos dies superficiem uertit, & solis radijs uariata re=
 splēdet. Multis autem locis uomit nigras bituminis glebas,
 quæ super undam & habitu & magnitudine tauris sine ca=
 pitibus asimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercita=
 tores accesserint, nacti quod aggestum est, ad naues tra=
 hunt: & quia lentum est, repletas eas abrumpere nequeūt:
 sed quasi replicata scapha, pendet à cumulo, donec men=
 struo mulieris atque urina soluat. Est autem utile nō mo=
 do ad compagines nauium, sed ad corporum etiam curatio=
 nem multis remedijs admiscetur. Huius lacus longitudo est
 quingentorum & octoginta stadiorum, qui à Zoara usque
 ad Arabiam tenditur. Latitudo autem centum quinquā=
 Xx ginta

Terra So-
domiti-
ca.

ginta stadijs patet: quæ Sodomiticæ terræ uicina est: quæ olim quidem tam fructibus quàm substantia ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exusta, atque habitatorum impietate fulminibus conflagrassè memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinque uidere licet imagines, & renascentes in fructibus cineres, qui colore quidem sunt edulibus similes, carpentium uero manibus in fumum dissoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomiticæ fabula cuiusmodi fidem habet ex facie.

Gerasij deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ & Othonis.

CAPVT VI.

Gerasi-
cū mille
iuuenes
occisi.

AT Vespasianus Hierosolymorum habitatores nuniri undique cupiens, apud Hiericho & Auuillam castellis erectis, utrobique auxiliorum pariter ac Romanorum præsidia collocat. Mittit autem Gerasion Lucium Anniū, equitatus ei parte multisque peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erant: interficit: familias captiuas ducit, bonas militibus prædari, permittit. Incens deinde domibus, proximos petijt. Erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodque occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusque tam motanis locis quàm tota planitie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidam cupientes à Zelotis asseruarentur: eos uero, qui etiam tunc à Romanis dissidebant, undique ciuitate uallata cohiberet exercitus. Vespasiano autem Cæsaream reuerso, & cum omnibus copijs in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperasset. De quo referre, quemadmodum dehonestarit imperium, nequissimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indignis

gnissimis libertorum permissa republica: quòdque horum captus insidijs, ac omnibus suis senatoribus destitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit, ibiq; semet occiderit: & quod multo post tempore, qui cum deposuerant poenas dederint: bellumque per Galbam quo pacto Galba. defecit: & quod Galba creatus imperator, Romam redierit ab Hispania: & quemadmodum incusatus à militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, Otho. & Otho declaratus sit imperator, eiusque militiam in Vitellij duxisset exercitum: necnò & Vitellij turbas, & circum capitolium pugnam: & quemadmodum uel Antonius Primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germani Vitellius norum agmina bellumq; ciuile sedauerint: hæc omnia recussauī narrare, cōfidens, quod & à multis Græcorum, itémque Romanorū, & à cunctis copiose perscripta sunt. Ordinis autem rerum cōtinuandi gratia, ac ne intercisa pendeat historia, summam singula designabo. Igitur Vespasianus primo quidem in Hierosolymam militiam differebat, expectans quonam uergeret imperium post Neronem. Deinde ubi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, prius quàm ille quoq; ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suū, & salutem Titus mittit ad Galbā. simul, & ut de Iudeis mandata acciperet. Ob easdem causas & rex Agryppa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaia, quod hyems erat, longis nauibus præteruehūtur, interfici Galbam cōtiguit, septē mēsisibus post & totidē diebus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses republicam gubernauit. Agrippa uero nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus uero diuino quodā impulsu, ex Achaia ad Syriam nauigat, & mature inde Cæsaream uenit ad patrē. Suspensi autē de omnibus, quasi nu-

tante Romano imperio, Iudeorum militiam negligebant, Patrie quoq; metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

De Simone Geraseno nouæ conspirationis
principe.

CAPVT

VII.

INterea tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Gioræ filius, patria Gerasenus, ætate iuuenis, sed calliditate posterior Iohanne à quo iam pridem ciuitas possidebatur, uiribus autem corporis audaciâq; præstantior. Ob quam ex Acrabatenâ quoq; toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occuparât. Is autem primo quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius castellum cum mulieribus, quas secum adduxerat, transire permitterent, ipsi excelsius incolentes. Rursus autem propter necessitudinē morum, fidelis esse uidebatur. Nam & ductor erat prædatū excuntibus, & cum ipsis territorium Massadæ populabatur: nec tamen eos ad maiora exhortâdo metuebat. Dominandi enim cupidus magnorūque appetens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit: ac uoce præconum seruis libertate promissa, itemq; liberis præmio, cunctos qui ubique fuerant nequissimos congregauit. Iam ualido conflato collegio, montanos uicos diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus eius socijs, audebat etiâ in humilia loca descendere, & ciuitatibus quoq; iam terribilis erat: multosq; potentium uis eius & prospera facta sollicitabant. Nec iam seruorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium: tãquam regi, parabat obsequio. Excursus autem agebatur in Acrabatenâ toparchiam, & in maiorem usq; Idumeam. Vicum enim cui nomen est Aim muro amplexus, ad tuitionem sui,
pro

pro castello habebat. In ualle enim quæ appellatur Phara-
gata, occultas quidem dilatauit speluncas, multas uero pa-
ratas inuenit, atq; ijs conditorum prædæ receptaculis ute-
batur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multaq;
collegia diuersabantur: neq; dubitabatur, quod in Hieroso-
lymā copijs & apparatu præluderet. Vnde insidias ueri-
ti Zelotæ, ac præuenire eum qui contra se cresceret cupien-
tes, pleriq; cum armis egrediuntur. His autem Simon oc-
currit, cōmissioq; prælio multos occidit, & reliquos com-
pellit in oppidum. Nondum autem uiribus fretus, ab obse-
dione deterretur. Prius autē Idumæam subiugare conatus
est. Itaq; cum uiginti milibus armatorū ad fines eius proa-
perabat. Idumæorū autē principes mature ex agris, quinq;
serè milibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autē
qui sua seruarent domi relictis, propter sicariorū qui Mas-
sade uersabatur incursum: Simonem in finibus præstolaban-
tur: ubi conflictu habito, ac per totum diem tracto prælio,
neque uictor neq; uictus abscessit. Et ipse quidem in Aim ui-
cum, Idumæi uero domum regressi sunt. Non multo autem
post, Simon cum maioribus copijs eorum fines petebat, ca-
strisq; in quodam uico, cui nomen est* Theris positus, ad cu-
stodes Herodij, quod non longe aberat, de socijs suis Elea-
zarum misit, ut castellum sibi traderent persuasurum: quē
quidem sine mora susceperunt custodes, causæ nescij cur ue-
nisset. Mox autem de traditione prolocutum, strictis gla-
dijs persequabantur: donec fugæ locum non reperiens, de
muro in subiectā uallem se proiecit: & ille quidem hoc mo-
do statim moritur. Idumæis autem uires Simonis formidan-
tibus placuit, priusquam bello congregarentur explorare
hostium copias, Huic autem se in ministram obtulit parato
animo Iacobus, quidam è rectoribus, cogitans proditiōē.

Pugna
Simonis
& zelo-
tarum.

As The
Ochoe.

Deniq; profectus ab Aluro (in hoc enim uico tūc Idumaeorum collectus erat exercitus) ad Simonem uenit: primumq; se patriam suam traditurum esse paciscitur, accepta fide quod semper ei charissimus foret. Mox etiam de tota Idumaea operam pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem coenatus, clarissimisq; promissis animatus, ubi ad suos redijt, primo Simonis exercitū multiplici numero meticebatur esse maiore. Deinde rectoribus etiam paulatimq; multitudine uniuerſa perterritis, ut Simonem reciperent suadebat, eiq; sine pugna rerum omniū permitterent principatum. Simul autem et hoc agens, et Simonem ipsum per nuncios euocabat, disiecturum se pollicitus Idumaeos, quod et praestitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equam primus inscendit, et cum socijs corruptionis effugit. Pauor autem occupat uniuerſam multitudinem, ac priusquam ad manus uentretur, domum quisque suam soluti ordine recesserunt. Simon uero preter opinionē sine sanguine Idumaeam introiuit: primumq; aggressus, ex improviso Chebron municipium capit, in quo maxima praeda potitus est, multosq; fructus diripuit. Chebron autem indigenae ferunt non eiusmodi terrae modo ciuitatum, uerum etiam Aegypto et Memphi antiquiorem. Deniq; duo milia et trecenti eius connumerantur anni: hoc autē fabula est. Abraham quoq; parēti Iudeorum fuisse domicilium, posteaquam Mesopotamiae sedes reliquit, eiusq; posteros hinc ad Aegyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autē sexto ab oppido stadio arbor maxima Terebinthus: eamq; memorant ab initio mundi creati, nūc usq; durare. Hinc totam Simon peruasit Idumaeam, non modo uicos eius et ciuitates depopulando, sed excidēdo

Terebinthus.

dendo etiam territoria. Nam præter armatos quadraginta cum milia sequebatur, ut his nec victui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas, insuper iracundia, quo magis vastari contigit Idumæam, Et quemadmodum post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiam qua Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relinquebat: et alia quidē comburendo, alia diruendo, et quicquid in ciuitate uel in agris natum esset conterendo calcibus, aut depascendo debebāt: perq; terram cultam iter agendo, faciebant eam steriliore, prorsus ut ne signum quidem vastitatis relinqueret, quod aliquando fuisset. Hæc omnia rursus zelotas incitauerunt, et aperto quidem bello configere pertinuerunt: insidijs uero per itinera collocatis, uxorem Simonis rapiunt, eorumque præterea quos habebat in obsequio plurimos. Deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem exultantes redeunt. Continuo nanque sperabant, armis cum depositis pro uxore sibi supplicaturum. Illum autem non misericordia, sed ira coniugis raptæ peruaserat. Cumque ad muros Hierosolymorum uenisset, ut fera saucia quæ percussores prendere nequisset: ita in quos reperisset, effundebat insaniam. Denique olerum sarmentorumq; causa progressos ad portam, imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necē: ut animi indignatione id solum abesse uideretur, quod non etiam uesceretur corporibus mortuorum. Multos autem abscisis manibus dimittebant in ciuitatem, unā perterrefaciens inimicos, et populum reuocare cupiens à nocentibus. Hisq; mandabat ut dicerent, quod iuraret Simon per deū qui cuncta re geret, nisi cito sibi redderent coniugem suam, muro prærupto omnibus qui in ciuitate essent similiter uteretur, neq; cuiquā ætati parceret,

Vxor Si
monis à
Zelotis
capitur.

aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, non modo populus, sed etiam Zelote metu perculsi, remisissent ei mulierem, atq; ita delinitus, paulisper ab aſi dua cede requieuit.

De Galba, Othone, Vitellio & Veſpaſiano. Cap. VIII.

Mors
Galbæ.

Non ſolum autem per Iudeam erat ſeditio bellumq; ciuile, uerum etiam per Italian. In medio nanq; Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho imperator cum Vitellio imperante pugnabat: quem Germanorū tunc manus elegerat. Habito aut apud Bebriacum Gallie prælio cū Valēte & Cecinna Vitellij ducibus, primo die Otho ſuperauit, altero Vitellij milites: multisque trucidatis, &

Mors
Othonis

aduerſe partis audita uictoria, Otho apud Brixellū ſemet occidit, poſtquam biduum tresq; meſes imperium tenuit. Acceſſerunt autē Vitellij ducibus Othonis milites, & ipſe iam Vitellius Roman cū exercitu ueniebat: dum interea Veſpaſianus quinto die Iunij meſis Cæſaream proſectus, eas quas nondum ſubuerterat Idumæe partes petiuit, & in montana regione, quo primū aſcendit, toparchias duas

Ab Go-
phniticā.

*Zophaniticam & Acrabatenam ſubegit. Deinde poſt has Vithegra & Vphre municipia: ibiq; præſidijs collocatis, uſq; Hieroſolymam equitabat. Multos uero tunc deprehēſos necabat, multosq; capiebat. Rectorum autē unus Cerealis cum equitum parte ac peditum, ſuperiorem que dicitur uafſtabat Idumæam: & Chapheram quidem pſedomunicipium aggreſſione captum incēdit. Alterum uero quod Capharim dicitur, admoto milite obſidebat, muro ſatis ualido cinctum. Diutius autem ibi ſe moraturum ſperā-

Chebrō-
à Cerea
le euer-
ſum.

ti, ſubito portas aperuere: & cum precibus cuntes, ei ſe tradidere. Quibus ſubiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquiſſimam tendit, ſitam (ut dixi) in montanis locis,

locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem intromissus in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum pueribus interemit: oppidum uero ipsum exiit. Omnibusq; iam captis, præter castella Herodium et Massadam et Macherunta, quæ à latronibus tenebantur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda restabat.

De Simonis cuiusdā gestis cōtra Zelotas. CAPVT IX.

Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Iudææ tendit persequendas: et undiq; circumacta natione, Hierosolymam compulit plerosque fugere, cum ipse quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso, si quem operariorum ex agris aduentem multitudinem cepisset, interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ utrisq; seniores: quos etiā Galilæi nouis inuētis et audacia factionum corrumpebāt. Nam et Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant. Et Ioānes eis ex potentia quam sibi comparauerat, uicem referens, omnia quæ desiderarent ut facerent permittebat. Insatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumque locupletum perscrutatio. Cædes autem uirorum et foeminarum et iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamq; cū sanguine deuorantes sine aliquo metu post satietatem muliebri libidine calecebant: comptique crines, ac foeminarum ueste induti, lotiq; unguentis, et ut forma placeret, oculos illiti, nō solum ornatum, sed impudentiam quoque mulierum imitabantur: et obscenitate nimia nefarios coitus exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatēque totam impuris facinoribus profanabant. Effoeminantes autē uultum, dextras ad cædem promptas habebant: delicatōq; incessu enervati, subita incursione bellatores fiebant. Et de

Omnis
scelerum
licentia.

paludamentis uersicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat seuior in cadibus Simon: quiq; intestinum euassisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autè fugæ uia transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorū dissidebant: separatiq; ab alijs, aduersum tyrannum tam liuore potentiae quàm crudelitatis eius odio armantur. Deinde pugna congressi, multos Zelotarum perimunt, ceterosq; in aulam regiam compellunt, quam Grapte edificauerat.

Ats Aziz.

Hæc autem fuerat cognata* Sizæ regis Adiabenorū. Vnà uero irrupere Iudei, atque inde Zelotis in sanum pulsus, Ioannis pecunias prædabantur. In aula enim suprascripta et ipse degbat, et tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autem Zelotarum, qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt: eosq; Ioānes aduersus pòpulum et Idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat cum pugna plus possent quàm confidentia, ne de templo nocte subreperèt, seq; pariter occiderent, atq; oppidum concremarent. Itaque collecti cum pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit, et interitu acerbius excogitabant salutis remedium. Nam ut Ioannem deijcerent, Simonem recipere statuerunt, et cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaque decreto obtemperatur: missosq; Matthia pontifice, rogant Simonem ut ad se introiret, quem sæpe timuerant. Cum his autem precatores erant etiam, qui Zelotas in Hierosolymis fugerant, domus quisque sue desiderio et fortunarum. Ille autem nimis superbe se domini fore pollicitus, ueluti ciuitatè liberaturus ingreditur,

cum

cum salutis eum datorē ac defensorē sui populi clamor designaret. Vbi uero cum suis copijs introijt, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quàm eos contra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autē cum multitudine Zelotarū templo exire prohibitus, amissis etiā quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorū Simon cum socijs dirupuerat) salutē iam desperabat. Templū tamē adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autem in porticibus, perq; propugnacula stantes impetū pro-^{Tumultus populi contra Zelotas.} pellebant: multiq; à Simonis parte oppetebāt, multi saucijs referebātur, quoniā Zelotæ ad dexteram superiores erāt, eoque ictus impenetrabiles habebāt. Et quāuis loco plus posset, turres tamē quatuor maximas fabricauerāt, ut ex alto uidelicet missilia torquerēt: unam ad orientalem anguliam, ad septentrionalem alterā, super Xystum tertiā, in angulo alio cōtra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem Pastophoriorū condita erat: ubi moris est unū de sacerdotibus astantē post meridiē, quod septimus quisque dies inciperet, tuba significare: rursusq; uesperis quod desineret, nunc serias populo, nunc ut opus faciat, denuntiantem. Per turres autem disposuerunt balistas saxorumq; tormenta, et sagittarios et fundarū scientes. Itaque tunc Simon pigrius ad impetus mouebatur, cum suorum plerique mollescerent: amplioribus tamē copijs fretus, propius accedebat. Machinarū enim missilia delata longius, multos pugnantium perimebant.

De Vespaliano in imperatorem electo. CAPVT X.

PER idem tempus Romanos quoque seuiora mala circumueniunt. Aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentem multitudinem secum trahebat. Et cum eam destinata militi spatia non caperent, totam

tam urbem pro castris habebat, omnemque domum replevit armatis. Illi autem conspectis Romanorum diuitijs oculis insuetis, et auri argentiq; stupore perfuncti, uix cupiditatem continerant, adeo ut in rapinas se conuerterent, et eos qui ob stare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Caesaream reuertebatur, audiit Romanorum tumultus, et Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominumque dedignabatur cum, qui ueluti desertum inuasisset imperium. Dolor autem saucius cruciatum ferre non poterat, neque alijs uacare bellis, cum patria uastaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad ulciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat. Multa enim fortunam posse noua facere, priusquam ad Italiam, praesertim hyemis tempore ipse transiret, plusque iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectiores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: et cum indignatione uociferantes, incusabant Romae constitutos milites, et in delicijs agentes, qui ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerat decernere principatum, et spe questus imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub galeis senescentes, alijs condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio. Cui si hanc amiserint, quam iustiores, uel quando referent erga se beneuolentiae gratiam? Tanto autem Vespasianum quam Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui cum declarassent ipsi praestaret. Non enim se minora pertulisse bella, quam quae ex Germania uenissent: neque illis qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore cer-

tamen

tamen. Non enim senatum populumue Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeſſuros: nec pro bono imperatore crudeliſimum tyrannum: aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen eſſe, ueram in imperatore preſtantiam. Ergo ſiue peritiae ſeneſtutis debeat imperium, habere ſe Vespasianum: ſiue aduſcentiae uiribus, Titum: cum ex amborum etate quod erit commodum temperabitur. Non ſolum autem ſe miniſtratuſ declarati imperij uires, qui tres legiones regumque habentes auxilia, conſeruaffent omnia, ad orientem atque ad Europam Vitellij timoribus ſeparata: ſed etiam qui eſſent in Italia propugnatores Vespasiani fratrem atque alium filium: quorum alteri multos dignitate preſditos iuuenes ſociatum iri ſperabant, alteri uero etiam urbis eſſet commiſſa cuſtodia: quae pars ad imperij principia non parum ualeret. Poſtremo ſi ipſi ceſſaret, ſenatum fortaſſe declaratum eum principem, quem conſeruatores milites dehoneſtarent. Hac primo per cuneos milites loquebantur. Deinde ſe adhortati inuicem, Vespasianum imperatorem appellant: eumque ut in periculo conſtitutum imperium conſeruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam uero imperare uolebat. Dignum quidem ſe factis exiſtimans, priuatae autem uitae ſecuritatem, clarioris fortune periculus anteponeſ. Recuſanti autem rectores magis inſtabant: et circumfuſi milites cum gladijs, mortem ei minitabantur, niſi uiuere uellet ut dignus eſſet. Diu tamen reluſtatus, quod renuebat imperium, poſtremo cum his qui ſe designauerat, minime diſſuadere poſſet, accepit.

Aegypti deſcriptio & Phari.

CAPVT XI.

Mutiano

Aegypti
limites,

MVtiano autem ceterisq; rectoribus, qui eū ad imperium inuitauerant, & exercitu alio uociferāte, ut se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinās procurandas putauit: sciens Aegyptum plurimam esse partem imperij, propter frumētariam functionem: cāque si potitus esset, ui quoq; si perstaret, Vitellium deiiciendū sperabat. Nec enim perpeſſurum esse populum fame oppressum. Simul etiam duas legiones, quae apud Alexādrīam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionem, aduersus incerta fortune. Nam & terra difficilis accessu, mariq; importuosa est: & ab occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à meridie uero limitem qui Sicnem ab Aethiopia dirimit, nauibusque inuias Nili fluminis cataractas. Itēque ab oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem usque diffusum. Septētrionale uero munimentum habet terram usq; ad Syriam, & quod dicitur Aegyptium pelagus, totum portibus carens. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter pelusium uero & Sicnem, per duo milia stadiorū porrigitur. Ex Plinthe autem ad Pelusium, nauigio stadiorū trium milium & sexcentorum. Nilus autem ad Elephantinem oppidum usque nauibus ascenditur. Nanq; ulterius progredi, ut supra diximus, cataractae non sinunt. Portus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. Nam & ostium per angustum habet, saxiq; latentibus à directo cursu deflectitur: & leua quidem pars manu factis brachijs cingitur: à dextera uero Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad trecēta usque stadia nauigantibus igne lucentem, ut quā longissime difficultatem applicandarum nauium praecauant. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus,

Portus
Alexan-
drinus.

Pharus.

pelagus, & auersis obicibus fractum, asperiorē facit mœ-
tum, eoq; periculosum per angustiam aditum. Intus tamen
portus ipse tutissimus est, & triginta stadijs magnus. In
quem tam quæ desunt illi terræ ad beatitudinē deuehuntur,
quàm quæ superant ex bonis domesticis & indigenis, in to-
tum orbem diuisa exportantur. Itaque nō sine ratione, Ve-
spasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius
imperij firmamentū. Proinde statim ad Tyberium Alexan-
drum literas dedit, qui Aegyptū & Alexandriā regebat,
indicans militū alacritatē: quodq; ipse (quod necesse fuit)
suscepto munere principatus, operam atq; adiumentū eius
assumeret. Alexander autem, simul ut Vespasiani legit epi-
stolam, prompto animo, & legiones eius sacramēto roga-
uit & populū: utriq; autem libentissime paruere, uirtutem
uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidē per-
missa sibi potestate, omnia quæ imperij usus exigeret, adue-
tui quoq; principis necessaria iam parabat.

Vespasianus Iosephū captiuitate liberat. CAPVT XII.

Opinione uero citius declaratum in oriente Vespas-
ianum imperatorem, ubiq; fama nunciauit. Et uni-
uersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nunciq; leti-
tiam pro eo simul & sacrificia celebrabant. Agmina uero
apud Mæsiam Pannoniāmq; degentia, quæ propter Vitel-
lij audaciam, paulo ante fuerant concitata, iusiurandū Ve-
spasiano maiore gaudio præbuerūt. Vespasianus autē Cæ-
saream reuersus, iam Berithū uenerat, ubi multæ quidem è
Syria, multeq; ab alijs prouincijs legationes aderant, ob-
uiā ei coronas & gratulatoria decreta à singulis ciuitati-
bus offerētes. Affuit autē rector etiā prouinciæ Mutianus,
populorum alacritatē, iuratāq; per ipsum principē sacra-
menta renūciāns. Vbiq; aut Vespasiani uotis obsecūdante
fortuna,

fortuna, rebusque ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare coepit, quod non sine dei prouidentia sumpsisset imperium: sed iusta quaedam fati ratio, ad eius potestatem circūduccisset rerum omnium principatū. Recordatus autē signa, et alia (multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia) et Iosephi dicta, quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur uirum quē adhuc habebat in uinculis: aduocatoq; Mutiano cum amicis et rectoribus alijs, primū quā strenuus fuisset Iosephus, quantumq; Iotapatenis expugnandis propter eū laborasset exponit. Deinde uaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autē diuinas fuisse, et rerum exitus probauisset. Tūq; inhonustum esse ait, ut qui sibi augurasset imperiū, uocisq; dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunāq; sustineret aduersam, uocatū ad se Iosephum solui iubet. Hoc autē factō, alij quidem rectores ex ea gratia quam alicui genæ retulisset, præclara etiā de se sperāda esse arbitrabantur. Titus uero, qui cū patre aderat, iustum est, inquit, pater unā cum ferro etiam probro Iosephum solui. Erit enim, tanquā nec initio uinctus sit, si nō dissoluerimus, sed inciderimus catenas. Namq; id agi solet in his, qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant. Et quidam interueniens securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his quæ prædixerat premio fame donatus, et de futuris iam dignus cui iam credendum esset habebatur.

De Vitellij morte & moribus.

CAPVT

XIII.

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iustēque pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam uenit. Et quonam primū tenderet cogitans, Alexandrino itinere præstabilius esse dixit, quæ Romæ ageren

agerentur, curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitū peditūq; copijs. Qui tamen propter hyemis asperitatem ueritus nauigare, per Cappadoces et Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius primus adducta legione tertia ex his quæ apud Moesiā morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cecinnam Comum obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Galliæ Antonium consequitur, quæ confinis Italiæ ciuitas est: ibiq; conspecta hostium ordinatione ac multitudine, prælio quidem congredi non audebat. Discessum autem periculosum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem hecatontarchis, et chiliarchis sibi subditis, ut transirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem uires extollens: et alterum nomen imperij tantum, alterū uirtutem habere commemorans: ipsis quoque melius esse, si id gratum faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine superatum iri sciāt, uoluntate periculum præuenire. Nam Vespasianum quidē idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua uindicāda: Vitellium uero nec cum ipsis quidem præsentia posse seruare. Multa quidē in hunc modum quod uoluit persuasit: et cū milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte milites poenitudo simul ac metus eius, si uicisset, à quo missi fuerant, occupauit, eductisq; gladijs Cecinnā obtruncare uoluerunt. Fecissentq; nisi his aduoluti chiliarchi supplicassent. Quamobrē cæde quidem se abstinerunt, uinctum autem quasi proditorē Vitellio trāsmittendū habebant. His auditis, primus continuo Antonius suos monet, cosq; cum

Cecinna
deficit à
Vitellio.

armis in defectores ducit. Illi autem instructi ad prælium, paulisper quidem restiterunt. Mox autem loco pulsī, Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus cursus eorum præuertit: et per ciuitatem circumclusam ple-
 ranq; multitudinem peremit. Aggressus autem reliquos, oppidum militibus prædari permisit. In quo multi quidam hospites mercatores, multi uero indigenæ periere, totusque Vitellij exercitus, uirorum triginta milia et ducenti. Quin et Antonius eorum, quos de Mœsia adduxerat, quatuor milia et quingentos amittit. Solutum autem uinculis Cecinnam, rerum gestarum nuncium ad Vespasianum dirigit. Qui ad eum intronissus et collaudatus est, et proditoris dedecus insperatis protexit honoribus. Romæ autē Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisq; uigilum militum agminibus, nocte occupat Capitolium. Luce uero facta multi nobiliū sociati sunt ei, et Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ uictoriæ. Sed Vitellius de primo quidem minime curabat. His autem iratus qui cum Sabino defecerant, et nobilium sanguinem pro ingenua crudelitate sitiens, immittit Capitolio, quam secum adduxerat, militū manū. Vbi multa ab his itemq; ab illis qui templū tenebant pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autem Germani, quod multitudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorū uiris insignibus, diuina quadam ratione saluus euasit: reliqua uero multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur. Milites autem direptis donarijs, templū incendunt. Tūmq; postero die cū exercitu uenit Antonius, cumq; Vitellij milites excipiunt: et trifario commissio intra urbem prælio, omnes interi-
 re. Proccidit autem

Sabinus
occupat
Capito-
lium.

Sabinus
occidit.

autem ebrius de palatio Vitellius, & (ut affolet) in exter-
 nis longiore luxu prodigæ mensæ refertus. Tractus autem Mors Vi-
tellij.
 per populum, uariôq; uerborum genere dehonestatus, in
 media urbe iugulatur, octo menses ac dies quinq; potitus
 imperio: quæ si uiuere diutius cõtigisset, ut opinor, eius lu-
 xuriæ minime sufficere potuisset imperium. Aliorum uero Occisi
quinq; mil-
le.
 mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc
 quidẽ gesta sunt die tertio mensis Octobris. Postero autem
 die Mutianus cum exercitu Romã ingreditur, & Antonij
 militibus à cæde repressis (adhuc enim hospitia perscrutan-
 do, & Vitellij milites, & ex populo plurimos qui cū illo
 senserant, occidebant, examinationis diligẽtiam iracundia
 præuenientes) Domitianum productum populo rectorem Domi-
tianus
populi
rektor.
 insinuat, usq; ad patris aduentum. Populus autẽ iam timo-
 re liberatus, imperatorem prædicat Vespasianum: simul-
 que & illum confirmatum, & Vitellium esse deictum fe-
 sta letitia celebrabat.

Titus mittitur cõtra Iudæos à patre. CAPVT XIII.

CUm autẽ Vespasianus Alexandriam uenisset, gesta
 ei Romæ nunciata sunt, & legati ei ex toto orbe cõ-
 gratulantes affuerunt. Cumq; maxima post Romam ciui-
 tas esset, angustior multitudini probabatur. Firmato autẽ
 iam totius orbis imperio, rebûsque populo præter spem cõ-
 seruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intendit ani-
 mum. Et ipse quidẽ exacta hyeme. Romã proficisci para-
 bat, resq; apud Alexandriam mature cõponere propone-
 bat. Filiũ uero Titum cum externis copijs ad liberandam Titus
mittitur
in Iudæ-
am.
 Hierosolymam dirigit. Qui terreno itinere Nicopolim
 usq; progressus, ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum
 interuallo distantem, inde militem longis nauibus imponit.
 Isq; Nilo flumine post emensum tractum, Torum usque

Y y 2 uebitur.

uehitur. Hinc autem egressus in terram, apud Thamnā ciuitatem diuertit. Vnde secunda ei mansio fuit ciuitas Hera clea, & Pelusium tertia. Hic autē milite per biduum re= creato, tertio die Pelusij fines transijt: unamq; mansionem profectus, per solitudines ad Casij Iouis templū castra po= sult. Posterorq; die apud Ostracinē, quæ mansio aque inops est, ob quam causam aduentitia utuntur indigene. Hinc apud Rhinocolurā requiescit: & inde progressus in quar tam mansionem, Raphiam uenit, quæ prima occurrit Sy= riæ, ciuitatem. Gaza uero quintæ māsionis castra suscepit, & postea in Ascalonē, atq; hinc Iamniā, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream peruenit; decreto apud se, alias mi litum copias congregare.

FLAVII IOSEPHI DE

BELLO IYDAICO

Liber Sextus.

De triplici seditione apud Hierosolymā.

CAPVT I.

ITVS QUIDEM AD eum modum quem prædiximus, emen= sa ultra Aegyptum ad Syriam usque solitudine, Cæsareā uenerat. Ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam unā cum patre imperiū, quod nuper ei deus permiserat, dispo= nente, contigit etiam seditionem, quæ apud Hierosolymā erat, auctam, trifariam diuidi, & alteram partem in alte= ram uerti. Quod in malis optimum quis dixerit, factumq; iustitiæ, Nam Zelotarum quidem in populum dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, unde cœperit, & per quos creuerit, diligenter superius declaratum est. Hanc autem

non

non errauerit quisquam, dicens seditionē in seditione esse factam. Ac uelut irabida fera, externarum penuria, in sua uiscera seuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, uelut indignari simulans ob ea, quæ in dies singulos Ioānes auderet, cum ne ipse quidem à Cædibus quiesceret, re autem uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæq; potētiae cupiditate, ab alijs defecit. Ascitis etiam Iuda Chelie filio, & Zenonis Simone potētissimis: præter quos erat etiam Exechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur. Occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus armæ ponunt, & abundare quidem se suis necessarijs confidebant, sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati uero suorum timentes, pleriq; in locis suis otiosi manebant: Ioannes autem quanto superior erat uirorum multitudinem, tanto loco superabatur: hostesq; habens à uertice, neque sine metu conabatur incursus, & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens, quàm Eleazari partem afficiens, tamen non remittebat. Crebri enim fiebant impetus, & missilium iactus, totumq; polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quem rebus desperatis inuitatū, ultrò sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusq; socios adoriebatur, quasi qui desuper impugnaretur. Subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex præliū perferentem, ledi pariter ac ledere: quantoq; uincebatur, eo quod Eleazaro esset humilior, tanto plus ledebat Simone celi-

Templū
cædibus
pollutū.

Exclama-
tio.

fior constitutus, cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet: de super uero ex sano iaculantes, machinis deterrent. Quippe balistis, et non paucis lanceis utebantur, saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes ulciscerantur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebant. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabiidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspicione et custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent, eorum crudelitatem, post exituri subcisiua seditionis opera consumebantur. Missilia namque machinarum uel ad aram usque, templumque peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab ultimis finibus terre, ad sanctissimum locum uenissent, ante ipsas hostias procubuerunt: aramque uniuersis Grecis et Barbaris adorandam, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profanis miscebantur: perque atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es o miserrima ciuitas à Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere? Iam enim dei locus non eras, neque manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrum, et que sanum ciuili bello tumultum constitueras: poteris autem denuo fieri poteris, si unquam uastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt que dolent, lege scribendi: quod non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cetera. Ergo diuisis trifarie insidiatoribus, Eleazarus quidem eiusque socii, qui sacras primitias conservabant, in Ioannem ebrii ferebantur. Qui uero huic parerent, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoque Simoni contra diuerse partis seditiosos adiumento

mento esset ciuitas. Si quando igitur ex utraq; parte appetebatur Ioannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeūtes, missis ex porticibus telis: de templo uero iaculantes, machinis ulciscébatur. Quoties autem de super instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & labore cessabant) libentius in Simonem eiusque socios quàm pluribus irruerat. Semper autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam uersos, ædes frumenti plenas omniumq; utensilium incendebat: idemque hoc illo regrediēte, Simon insecutus agebat, ueluti consulto pro Romanis omnia corrumpere, quæ ad obsidionem ciuitatis præparata, suarumq; uirium neruos abscinderent. Deniq; contigit unâ exuri omnia circum templum, & inter proprias acies solitudinem atq; aream pugne fieri ciuitatem, cōcremari autem paulominus omne frumentum, quod non paucis annis sufficere potuisset obseſis: deniq; fame capti sunt, qua minime quieuissent, nisi eam sibi met comparauissent. Vndiq; autem insidiatoribus & cōfinibus oppugnantibus ciuitatem, medius populus uelut aliquod magnū corpus lacerabatur. Senes uero ac mulierculæ intestinis malis attonitæ, pro Romanis uota faciebant: externūque bellum, quo domesticis malis liberarentur, expetebant. Grauis autem metus ac terror foedissimus occupauerat: & neque consilij capiendū tempus erat, ut uoluntatem mutarēt, neque passionis aut fugæ spes cupientibus. Etenim custodiebantur omnia, dissidentesque latronum principes, quoscūque Romanis pacatos esse, uel transfugere ad eos uelle sentirent, quasi cōmunes hostes interficiebant: solūq; in occidendis uita dignis concordēs erant. Et pugnantium quidem nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant lugentium questus. Et assiduus quidem lamenta-

tionis causas, calamitates præbebant: timor autem incluebat ululatus: atq; obtumesciente dolore præ formidine, tacito gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia uiuis apud domesticos erat, neq; mortuis cura sepulture habebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quod quisq; de se sperabat. In omni enim re animos remiserant qui cum seditiosis non erant, quasi continuo modis omnibus morituri. At uero seditiosi congesta in tumultum cadauera conculcantes dimicabant: et ex mortuis haurientes audaciam, quod sub pedibus cernerent, immanius sauebant, semperque aliquid in se perniciosum excogitantes, et quod uisum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeo ut etiam sacris materijs ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itémq; pontificibus placuisset, idq; uiginti cubitis altius edificare, rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus et labore deuexit: hoc est, ligna et magnitudine simul et directa proceritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his scætis, quod sufficere longitudinem reperit, turres edificauit, et aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exedram occidentalem admotas, qua solum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis, subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit, et priusquam in his quicquam poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, postquam partem ad se collegit exercitus, alijs uero ut ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autem tres legiones, quæ pridem sub eius patre

Iudeam

Iudeam uastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cæstio male pugnauerat, quæq; licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorū etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad uindictam properabat. Harum quidem quintā legionem iussit sibi per Emmaus occurrere, decimam uero ascendere per Hierichunta. Ipse quidem cum cæteris regressus est, quos regū quoq; subsidia plura quàm dudum, multiq; Syri auxiliores comitabantur. Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectū cum Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito accesserant. Duo namq; milia de Alexandrino exercitu lecta, tria milia uero ex Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus beniuolentia simulq; prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Aegyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipiēti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idemq; cōsultor in usus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymæ periclitatur. CAPVT II.

PROgređientem uero in hostilem terram Titum, antecedeabant regia omniaq; auxilia, post eos uiarum stratores, castrorumque metatores. Deinde rectorum sarcinæ atque armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi uero ante machinas ibant, & secundum illos unā cum lectis chiliarchi, & præfecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum uirorum ordinibus dilatata. Seruile autem uulgus à tergo cuiusque agminis, & ante hos sarcinæ. Omnium uero nouissimi mercenarij, eorūque custodes coactores

X γ 5 armorum.

Al. Go-
phnam.

armorum. Procedens autem decenter exercitus, ita ut mos
est Romanis, in* Gosnam per Samaritidem uenit, quæ et
prius ab eius patre fuerat occupata, et tunc præsijs tene-
batur. Ibi autem unam moratus est uesperam: mane inde profici-
scitur: peractaque die in mansione, castra ponit in loco quem
Iudei sermone patrio Acanthonaulona uocitant, iuxta uicem
quendam Gabath Saul nomine, quod significat uallē Saul,
distantem ab Hierosolymis stadiis fere triginta. Hinc sex-
centis propè lectis equitibus comitatus, perrexit in ciuita-
tem, quam tuta esset, Iudeorumque animos exploraturus: si
forte se conspecto, priusquam ad manus ueniretur, metu ce-
derent. Audierat enim quod erat uerum, à seditiosis et la-
tronibus oppressum populum desiderare quidem pacem:
sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quam-
diu quidem mane per uiam quæ ad murum duceret equita-
bat, nemo ante portas apparuit: ubi uero itinere ad turrim
saxeam declinato, transuersum agmen equitum duxit, infi-
niti subito profiliunt, quæ muliebres turres uocantur, et
per eam quæ contra monumentum Helenæ porta est egressi,
equitatum intercidunt: atque alios etiam tunc uia curren-
tes, ne cum his qui diuertebant sese iungerent, à fronte op-
positi prohibuerunt: Titum uero cum paucis separant.
Ille autem ultra quidem minus progredi poterat: à muro
enim cuncta fossis patebant, et transuersi erant hostes, mul-
tisque mactarijs impedita. Ad suos autem in aggere constitu-
tos recursus, intercedente hostili manu, desperabatur. Quo-
rum plerique imperatoris periculum nesciebant: sed exi-
stimantes eum secum reuerti, etiam ipsi fugiebant. Titus
autem in sua tantum fortitudine sitam esse prospiciens spem
salutis, flectit equum, et ut se sequerentur cum clamo-
re comites adhortatus, in medios hostes irruit, ut ad suos
transire

transire festinās. Quo quidē tempore maxime intelligi potuit, & belli momenta & imperatorum pericula deum curare. Tot enim aduersus Titum missilibus iactis cum neque galea neq; thorace septus esset (non bellator enim sed explorator, ut dixi, processerat) nullum in eius corpus delatū est: sed tanquam ne eum ferirent, ex industria mitterentur, omnia præteruolabant. Gladio uero semper à lateribus instantes dirimens, multosq; ante ora subuertens, super cadētes agebat equū. Illorum autē clamor erat, propter audaciam Caesaris, ut eum aggredderentur, cohortatio: fugaq; & discessio repentina, quocunq; diuerteret cursum. Huic autē se periculi participes, cū à tergo & à lateribus fundebantur, adiunxerant. Vna enim erat unicuique spes salutis, uiam cum Tito patefacere, priusquā circumuētus opprimeretur. Deniq; duo ex nimis pertinacibus, alter cū equo percussus est: altero uero deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus uero iam cum cæteris in castra saluus euadit. Iudeis quidem, quod aggressione prima superiores fuerant, incōsulta spes animos extollit, magnamq; his in posterum fiduciā momentum temporaneum comparauit.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos castrametantes.

CAPVT

III.

Cæsar autem, postquā ex Emmaus agmen sibi sociatum est nocte, luce inde digressus ad locum qui Scopos appellatur, accedit, unde iam & ciuitas & clara templi magnitudo cōspici poterat: qua parte septentrionalem regionē continens ciuitas humilior, proprie Scopos nominatus est, distans à ciuitate stadijs septem: ibiq; duabus legionibus simul, quintæ legioni uero retrorsum stadijs tribus castra muniri iubet: Labore nanque nocturni itineris attritos milites progredi uisum est, ut sine formidine murū struerent.

Titus ad
mouet
milites
urbi.

struerent. Mox autem coepto edificio, decima quoq; legio per Hierichuntā aderat à Vespasiano praecipitata: ubi quaedam pars armatorum in praesidio fuerat collocata. His autē praeceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Eleon, contra ciuitatem ab oriente situs est, altaq; interiacēte ualle discernitur, cui nomen est Cædron. Intra ciuitatem uero sine requie confligentium dissensionē, tum primum ingens subito bellum foris interueniens, refrenauit, et cum stupore seditionis Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniere concordiam: rationemq; inuicem requirerēt, quidnam expectarēt, quidue perpeſsi, tres muros contra uitā suam paterentur opponi: belloq; tanta se fundente licentia, tanquā spectatores bonorum operū sibiq; utiliū residerent. Moenibus clausis, remissisq; armis ac manibus, in nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantūmodo fortes sumus: Romanorum autē lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atq; alios cōgregantes exhortabantur, raptisq; armis, subito in legionem decimā ruunt: perq; uallē facto impetu, cum ingenti clamore mu-

Iudei ir-
ruunt in
Roma-
nos ca-
strame-
tantes.
rum edificantes Romanos aggrediuntur. Illi autē in opere distributi, armis ob eam causam plerique depositis (nec enim excursum Iudeos ausuros esse credebāt, et si maxime uellent, animos eorū seditione distractum iri arbitrabātur) praeter opinionē perturbati sunt: atq; opere quisq; derelicto, confestim alij recessere: multi autē ad arma properantes, priusquā se in hostes porrigerēt, feriebantur. Plures autē Iudeis semper adiciebantur, eorum freti uictoria qui praecesserant, et quod cum pauci essent, multiplex numerus et sibi et hostibus uidebantur, quod secunda fortuna uterentur. Romani autē maxime ordinari consueti, et cum decore

decore atque præceptis bellū gerere scientes, ex perturbatione trepidabant. Vnde tunc quoq; præuenti aggressione cedebant, Si quādo tamen sese conuerterēt ab insequētibus Romani
ē castris
pulsi. occupati, & a cursu reprimebant Iudæos, & ob impetum minus cautos feriebāt. Semper uero excursionē gliscēte magis magisq; turbati, postremo castris pulsi sunt: totaq; legio tunc in periculum uentura fuisse uidebatur, nisi hoc mature sibi nunciato, Titus eis tulisset auxilium, multisq; increpans ignauiam, & suos a fuga reuocasset: Iudæisq; à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidē occidisset, plures uero sautiaisset, omnes autē in fugam uertisset, atque in uallem præcípites compulisset. Illi autem prono in loco multa mala perpeSSI, postquam in aduersam partem euasce, flectunt se iterū, & ualle intercedēte cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem ita bellatum est. Paulo autem post meridiem, Titus his qui secum erāt in subsidio collocatis: alijsq; de cohortibus aduersus excurrentes oppositis, reliquum agmen ad murum in summo montis edificandum remisit. Iudæis aut hęc fuga esse uidebatur. Cumq; speculator quem in muro posuerant, amictu agitato signum dedisset, frequentissima multitudo tanto impetu profiliit, ut eorum cursus immanissimis bestijs esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tanquā machina percussum agmē, continuo dissipatum est, pulsiq; in montem refugiunt. In ascensu autem medio Titus cum paucis relictus est, multumque monentibus amicis, qui pro imperatoris reuerētia Iterū Ro
mani mi
lites pul
si. contempto periculo perdurauerant, ut mortem appetentibus Iudæis cederet, neque pro his in discrimen ueniret, quos ante ipsum saluos esse non oporteret: sed potius fortunam suam reputaret, quod non militis officio fungeretur,

uerum

Fuga Iu-
dæorum.

uerum & belli & orbis terra dominus esset, ne in fugam uerti uideretur, in quo omnia niterentur. Hæc ne audiret simulans, & ad se recurrentibus obstabat: eosque in ora feriens, cum ui obniterentur, occidebat, & in galeam repente incumbens, multitudinem repellebat. Illi autem & uiribus eius & obstinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: sed in utrumque latus ab eo declinantes, rursum fugientes insequabantur. Quos tamen aggressus à latere, ipsorum quoque impetum præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui superiora castra municbant, ubi fugere inferiores uidere, metus ac turba occupat: totumq; agmen dispergitur, suspicantium excursus quidem Iudeorum ferre non posse. Titum uero in fugam uersum. Nec enim unquam illo manente alios fugituros fuisse, & tanquam laruali terrore circumdati, alius aliò ferebantur: donec quidem, cum in medio bello uersari imperatorem uidissent, plurimum metuentes uniuerso agmini suorum, eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaque pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Cæsarem deseruissent, totis uiribus in Iudeos utebantur, & semel ad descensum transuersi urgebant eos in decliua. Illi autem in pedem recedentes pugnabant. Cumque Romani plus possent, eo quod superiores erant, in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminabat, & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaque si me nihil addentem obsequio, neque inuidia detrahentem uerum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberauit, atque ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

De intestina pugna azymorum diebus.

CAPVT IIII.

Remisso

REmisso autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio suscitauit. Azymorumq; instante die, qui est Aprilis mēsis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinātur Iudei ab Aegyptijs esse liberatos) Eleazarus quidem cum socijs portam subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Iohannes autem die festo ad protegēdas insidias, usus est et suorum quosdam ignotiores, armis sub ueste latentibus instructos, quorum pleriq; de industria ingressi erant, occulte, inter eos fani occupandi gratia submittit: illi autem postquam intrauere, uestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna uero statim turba circa templa ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus discrimen imputaret, Zelotæ uero sibimet solum insidias cōparatas. Verum hi quidem relicta portarum custodia, et alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus conferrent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati, et circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroq; caderentur. Multos otiosorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficiebant. Et quicumq; ante hæc insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosq; ex cloacis dimiserunt. Ipsi autem interiorius templum, et omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatē transferre cupiens de Scopo, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: aliū uero exercitum iussit totum quod erat usque muros spatium complere

Titus castra propius urbi admo- uet.

complanare. Cunctis igitur materijs ac sepibus diruptis, quibus hortos ac locos incolæ præmunierant, omniq; opposita, quavis mansueta, sylua excisa, repletum est quicquid erat caui & uallibus impeditum. Saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem, totum illum tractum à Scopis usq; ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quæ olim Bethara uocabatur.

De Iudeorum dolo in Romanorum milites. CAPVT V.

HIs denique diebus Iudei Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra muelles (quæ sic appellantur) progressi turres, simulato quod pacis eos studiosos pepulissent, eo quod timerent impetum Romanorum, ibidem uersabantur, & alter altero uitabundi latebant. Alij uero per muros dispositi, populumque se esse simulantes, clamore pacem implorabant, fœdusq; poscebant: portasq; se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes, una etiam contra suos, ueluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. Illiq; se ui perirumpere aditus uelle simulabant, & ciuibus supplicare. Cumq; ad Romanos sepius ire conarentur, reuersi perturbatis similes uidebantur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium, illos uero ciuitatem sibi aperturos sperabant, opus aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio, quia rationem non haberet. Pridie nanque prouocatos eos ad pacem per Iosephum, nihil mediocre sentire cognouerat, etiam nunc milites manere loco suo præcepit. Iam uero quidam operibus appositi, raptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi autem qui expulsi uidebatur, primo quidem cedebant: deinde ubi ad turres portas propin-

propinquabant, cursu eos circumueniūt, & à tergo persequabantur. Qui uero in muro stabant, lapidum his multitudinem, omnigenūque telorū simul infundunt: adeo ut multos quidem necarent, plurimos quidē sauciarent. Nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retro uiolenter instantibus. Et præter hoc pudor quod rectores peccauerāt, itēq; metus in delicto perseuerare suadebat. Quamobrē hostes diu decernentes, multis uulneribus acceptis, neq; paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere. Quos tamen recedentes usq; ad Helenæ monumentum, Iudæi urgendo iaculis sequebantur. Deinde insolēter fortunæ maledicentes, & Romanos uituperabant fraude pellectos: scutāque alta sublata crissantes tripudiabant, & cum letitia uociferabantur. Milites autē interminatio principum, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio, omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias cōponendo, eorūque dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicē beneuoli ac fideles: Romani uero, quibus ob disciplinam & consuetudinem obediēdi rectoribus, fortuna famulatur, nunc contrario peccant, & intemperantia manuum debellantur: quod omnium est pessimum, præsentente Cæsare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimum ingemiscunt militiæ leges, plurimum pater, cum hoc uulnus audierit. Ille quidem cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccauit. Leges autem, si cum in eos qui minimum quid præter ordinem mouerint, morte uindictent, nunc totum deseruisse exercitum uideant. Modo autem scituros esse eos ait, qui arroganter egere, quod apud Romanos etiam uincere sine præcepto ducis, infamiae est. Hæc Titus ad rectores locutus cum indignatio-

Cōiucia
Iudæorū
in casos
militēs
Roma-
nos.

Titus car-
pit teme-
ritatē mi-
litum.

ne, certus erat, qua lege in omnes erat usus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iam iamque iuste morituri. Circumsusa uero agmina Titum pro commilitonibus obsecrabant: paucorumque temeritatem condonari cunctorum obedientie precabantur: emendaturos enim peccatum praesens, futurae compensatione uirtutis. Placatus est Caesar utilitate simul ac precibus. Namque unius hominis animaduersionem usque ad factum promouendam putabat, multitudinis uero adueniam. Militibus quidem reconciliatus est, multum monens ut post haec prudentius agerent. Ipse uero, quemadmodum Iudeorum ulcisceretur insidias, cogitabat. Interuallo autem, quod usque ad muros ciuitatis erat, per quadriduum coequato, sarcinas aliamque multitudinem cupiens tuto traducere, militum ualidissimos a septentrionali tractu in occiduum, septenos per ordinem, contra murum praetendit altius, ualle depressa. Pedibus autem in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, cum singuli ordines septenos haberent, semoti sagittarii stabant. Excursibus autem Iudeorum tanto agmine circumfusus, impedimenta trium legionum, itemque alia multitudo sine timore transit. Ipse quidem Titus cum prope duobus stadiis adesset muro, ad anguli eius partem contra

Alii. Pso-
phines.

turrim, que appellatur* Sephines, castra ponit. Ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens, flectitur ad occidentem. Altera uero pars exercitus eam turrim uersus, que appellatur Hippicos, muro circumdat duum stadiorum spatio similiter a ciuitate descendens. Decima tamen legio in Eleon monte, ubi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymorum, CAPVT VI.

Ciuitas autem trino muro circumdata erat, nisi quatuor uallibus inuijs cingebatur. Ex ea namque parte, unius
muri

muri habebat ambitum, & ipsa quidem super duos col- Tres mu-
les erat condita, cōtrarijs frontibus semet inspicientes, in- ri Hiero-
terueniente ualle discretos, in quam domos creberrime de- solymo-
finebant. Collium uero alter, quo superior ciuitas sedet, rum.
multo est excelsior, & in prolixitate directior: adeo ut Tres col-
quoniam tutus erat, castellum quondam à David rege uo- les.
caretur. Is pater Salomonis fuerat, qui primus templū ædi- Castellū
ficauerat. A nobis autem forum superius edificatum est. David.
Alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem sustinet ciui- Acra.
tatem, & undique decliuus est. Contra hunc autem tertius
collis erat, natura humilior quàm Acra, & alia lata ualle
ante diuisus. Verum postea qua tempestate Asamonæi re-
gnabant, & uallem aggeribus repleuerunt, ut templo cō-
iungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem cæsam humilio-
rem fecerant, ut ex ea quoq; sanum supereminens cerne-
retur. Vallis autem quæ Tyropeon appellatur, qua par-
te diximus superioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori, Siloa.
usq; ad Siloam pertinet. Ita enim fontem, qui dulcis est ac
plurimus, uocabamus. Foris autē ciuitatis duo colles pro-
fundis uallibus cingebantur, & utrinq; obstantibus rupi-
bus, nulla ex parte adiri poterant. Trium uero murorum
uetustissimus quidem, propter ualles, imminētēq; his de-
super collem quo erat conditus, facile capi non poterat.
Ad hoc autem, quod loco præstabat, etiam firmissime stru-
ctus erat, David & Salomonis, aliorumq; interea regum
largissimis impensis operi sumptibus deuotis. Hac autem
parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, & ad eam
quæ dicitur Xystus pertinens: deinde curiæ coniunctus, in
occiduam templi porticum desinebat. Parte autē altera ad
occidentem ex eodem loco ductus, per eū qui uocatur Be-
tiso descēdens in Essenorum portam: deinde supra fontem

Secundus
murus.

Tertius
murus
ab Agrip
pa addi
tus.

Collis A
bisade.

Siloam in meridiem flexus, atq; inde rursus in orientem uersus, quæ stagnum Salomonis est, et usque ad locum perti-
nens, quem Ophilan uocant, cum orientali porticu templi
coniungitur. Secundus autem murus, ex porta quidem ha-
bebat initium, quem Genetham appellabant. Hæc autem
fuerat muri prioris. Septentrionalem uero tantummodo tra-
ctum ambiens, usq; ad Antoniam ascendeat. Tertio muro
turris Hippicos principium dabat: unde ad Beroë tractum
pertinens, deinde ad Sephinam turrim ueniens, contra mo-
numentum Helene, quæ Adiabenorum regina fuerat,
Azita regis filia, et per speluncas regias in longum du-
ctus, à turri quidem in angulo posita, flectebatur contra
Fullonis quod dicitur monumentum. Cum uetere autem
ambitu iunctus in Cedron uallem, quæ sic dicitur, desine-
bat. Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipse addide-
rat, Agrippa cinxerat, cum esset omnis ante nuda. Exhu-
berans enim multitudine, paulatim extra moenia serpebat
templi, quæ septentrionali regione colli proxima ciuitate
adiuncta non paululum processerat. Quin et quartus col-
lis incolebatur, cui nomen est Abisade, situs quidem ex ad-
uerso Antonia: fossis autem altissimis separatus, quæ de in-
dustria ductæ sunt, ne Antonia fundamentis colli cohaeren-
tibus, et accessui facilis sit, et minus editus: unde etiam
fossæ altitudo plurimū turribus celsitudinis adijciebat. No-
minata est pars addita ciuitati uoce indigena Zebethana,
quod græco sermone dicitur noua ciuitas. Eius autem par-
tes incolis protegi desiderantibus, pater huius regis eo-
dem nomine Agrippa, murum quidem ita ut prædiximus
inchoarat. Veritus autem Claudium Cæsarem, ne magni-
ficentiam constructionis ad nouarum rerum discordia su-
spicionem traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab
opere

opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si per-
fecisset muros ut cœperat. Saxa enim uiginti cubitis lon-
ga, & decem lata contexebantur: quæ neq; ferro facile suf-
fodi possent, neq; machinis dimoueri: hisq; murus dilata-
batur. Profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si
eius magnificencia, qui ædificium aggressus erat, minime
fuisset inhibita. Rursus autem idem murus, etiam Iudeo-
rum studio fabricatus, ad uiginti cubitos creuit. Et murus
quidem binis cubitis, propugnacula uero trinis habeban-
tur: totaq; altitudo ad uiginti quinque cubitos erigebatur.
Morum autem supereminebant turres, uiginti quidem cu-
bitis in altitudinem, uiginti uero in longitudinem, quadra-
tis angulis structæ, & sicut ipse murus plenæ ac solidæ.
Præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat tem-
plo deterior. Post altitudinem uero turrium solidâ, uigin-
ti cubitis elatam, cellæ desuper ac cœnacula erant, aqua-
rumq; pluuiarum receptacula, & tortuosi lati q; singulo-
rum ascensus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius
murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentos.
Medius uero murus in quatuordecim turres, & antiquus
in sexaginta diuisi erant. Omne autem ciuitatis in gyro spa-
cium trigintatribus stadijs finiebatur. Cum autem totus
admirabilis esset tertius murus, admirabilior Saphina tur-
ris ad septentrionem occidentemque surgebat in angulo,
qua parte Titus castra posuerat. Ex ea nanq; per septua-
ginta cubitos ædita, sole orto Arabia prospici poterat, &
usq; ad mare, itemq; ad ultima finium Hebræorum. Erat
autem octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos, &
iuxta duæ, quas Herodes rex in antiquo muro ædificauit:
quæq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate,
uniuersis quæ toto orbe essent præstabat. Nā præter natu-

Turres
murorū
quot.

Saphi-
na.

ralem animi liberalitatem, rex pro amore ciuitatis, operum excellentiâ proprijs affectibus indulgebat: personisq; tribus charissimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri & amico, & cōiugi memoriam dedicando, huic quidē, ut dixi, amoris causa peremptæ, ijs autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hippicos quidē turris, amici uocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singule autē uiginti quinque cubitos in latitudine, itēque longitudine habebant, & excelsæ triginta cubitos, erant usque inanes supra soliditatem, saxisq; adunatam compaginem. Puteus uiginti cubitis altus erat imbribus excipiendis. Super hunc autem duplici tecto domus, uiginti quinque cubitis alta, in quā uaria membra diuisa, & de super eam minæ quidem binis, propugnacula uero ternis cubitis ambiebant, & omnis altitudo ad octoginta quinque cubitos numeratur. Secunda uero turris, quam fratris nomine Phaselon appellauerat, æque lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis. Per totidem autem cubitos in pilæ modum facta, & solida eius altitudo surgebat. Et super hanc decem cubitis ædita porticus erat, instructa brachijs, itēq; propugnaculis septa. In media uero porticu, supereminēs alia turris stabat, in membra magnifica & balneas, ne quid regalis ei usus uideretur deesse: in summo autem propugnaculis, minisq; erat ornata, cum omnis eius celsitudo, propè ad nonaginta cubitos tolleretur, & specie quidem uidebatur a similis Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit: ambitu uero ampliore dilatabatur. Tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia uero turris Mariamnes (sic enim regina uocabatur) usque ad uiginti cubitos facta, per uiginti alios cubitos in latitudinem tendebat, & magnificentiora ceterisq; ornatiores diuersoria sustinebat:

Phaselus.

Turris
Mariamnes.

nebat: cum id proprium, seque dignum esse rex putauisset, ut uxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quam quæ uirorum nominibus uocitæ sunt: sicut illæ hac munitiores erant, cui foemina nomen dederat, et cuius omnis altitudo per quinquagintaquinque cubitos erigebatur. Sed quanquā tres turres tantæ magnitudinis erant, ex loco tamen, quo erant sitæ, multo uidebantur esse maiores: nam ipse antiquus murus, in quo erant, excelsio loco fuerat conditus, et ipsius collis, uelut quidam uertex, altius propè ad triginta cubitos eminebat, supra quem turres posite, multum sublimitatis assumpscent. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo: nec enim ex uulgaribus saxis, aut quæ homines ferre possent, uerum secto marmore candido, et singulis per ^{*}uiginti cubitos longis, latisque; Alias triginta. decem, ac per quinque altis, erant ædificatæ: quæ ita inter se copulata erant, ut singulæ turres, singula saxa uiderentur. Sic autem manibus artificum in faciem angulosque formata, ut nusquam iunctura compaginis appareret. His autem in septentrionali parte positis, intus aula Aula regia. regia coniungebatur, narratione omni præstantior. Nec enim uel magnificentia, uel structura operis, aliqua ex parte superabatur: sed tota quidem muro, per triginta cubitos edita, cincta erat. Aequalis autem ambitu, turribus ornatissimis ambiebatur: itemque uirorum receptaculis et coenaculis lectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit saxorum uarietas, collectisque; ibi plurimis, quæ ubique rara uidebantur, et fastigia simul proceritate trabium, et ornamentorum claritudine mirabilia. Membrorum autem multitudo, et innumera species ædificij, plenaque omnia suppellectilis, cum pleraque in singulis ex auro Porticus. essent, atque argento. Ad hæc, multe porticus, alia per alia in

circulum flexe, colūneq; in singulis, & quæ inter eas sub
 dia patebant spatia, cum essent utiq; uiridarijs, sylvisq; ua
 riata: tum prolixas ambulationes habebāt, altis euripis cin
 ctas, & cisternis ubiq; signorum ancorum plenis, quibus
 aqua effundebatur: multæq; turres māsuetarum circū lati
 ces columbarum. Sed enim neq; pro merito exponi regia,
 qualis fuerit, potest. Habet memoria cruciatum, referens,
 quantares latrocinialis flamma cōsumpsit: nec enim hæc
 à Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, ut
 suprā memorauimus in principio dissensionis. Et ab An
 tonia quidem omnia corripuit ignis: transijt autem in re
 giam, triūmque turrium tecta corripuit. Fanum autē con
 ditū erat, ut dixi, supra diuissimum collem. Et initio qui
 dem uix templo atq; aræ sufficiebat, iacens in summo pla
 nicies, quod undiq; præceps erat atq; decliuus. Cum autem
 rex Salomon, qui etiam templum edificauerat, muro eius
 partē ab oriente cinxisset, una porticus aggeri est imposi
 ta, & manebat ex alijs partibus nudum, quod à seculis po
 sterioribus, semper aliquid aggeris accumulante populo,
 coequatus, collis latior effectus est. Perrupto autē septen
 trionali quoq; muro, tantum assumpsere spatium, quātum
 postea totius fani ambitus incluferat. Triplici autem mu
 ro colle circumdato, spe maius opus extructum, in quo lon
 ga secula consumpta sunt, omnesque thesauri sacri, quos
 toto orbe missa deo munera repleuerant, tam in superiore
 ambitu, quàm inferiore templo edificatis: cuius quod hu
 millimum fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibusdā
 uero locis pluribus. Non tamen omnis altitudo fundamen
 torum uideri poterat, multum uallibus obrutis, ut angus
 tas uias oppidi coequarent. Saxa uero quadragenum cu
 bitorum magnitudinis erant. Nam & pecuniarum co
 pia, &

pia, et populi largitas, maiora dictu conabatur: quodque
 nunquam posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseue-
 rantia explicabile uidebatur. Tantis autem fundamentis
 digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes quas
 columnæ sustinebant, quinque et uicenis cubitis altæ, de sin- Colum-
næ.
 gulis saxis marmore candido, et laquearia cedrina prote-
 gebant. Quorum naturalis magnificentia, quodque ligno
 rasili erant, apteque cohærebant, operæpretium spectanti-
 bus exhibebat: nulloque aut pictoris, aut sculptoris opere
 extrinsecus ornabantur. Late autem per triginta cubitos
 erant: omnisque gyrus earum, sex mensura stadiorum cum
 Antonia concludebatur. Totum autem sub dio spatium,
 uariabatur omnium quidem generum lapidibus stratum:
 quæ uero ad secundum templum ibatur, cancellis septem sa-
 xeis ad tres cubitos altis, nimiumque grato opere factis, ubi-
 que æquis depositæ interuallis columnæ stabant, legem ca-
 stimonie præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in
 locum sanctum transire alienigenas non debere. Sanctum
 enim uocabatur alterum fanum, et quatuordecim gradi- Fanum.
 bus ascendebatur à primo, quadratumque sursum erat, et
 proprio muro circumdatum. Cuius exterior celsitudo,
 quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus te-
 gebatur. Interior autem uiginti quinque cubitis erat: quo-
 niam in altiori loco per gradus ædificata non tota pars in-
 terior cernebatur, colle oblecta. Post quatuordecim autem
 gradus, spatium erat usque ad murum trecentis cubitis pla-
 num. Hinc rursum alij quinque gradus, et scalæ ad por-
 tas ducebant: à septentrione quidem ac meridie octo, qua-
 ternæ utrinque uidelicet, duæ uero ex oriente. Necessario
 namque proprius locus, religionis causa mulieribus destina-
 tus, muro discernebatur: altera quoque parte opus esse ui-
 debatur.

Portæ fa-
ni.

debatur. Contra primam uero, secreta erat ex alijs regionibus una porta meridiana, & una septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mulieres non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus fœminis, religionis causa uenientibus. Occidua uero pars nullā portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intro propè ad thesauros aduersæ, magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur. Erant autem simplices, ac præter magnitudinem nullare ab inferioribus aberant. Portarum autem aliæ quidem auro & argento undique testæ erant, itémque postes ac frontes: una uero extra templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinisdecenis etiam latæ. Post introitū uero, ubi latiores fiebant, tricenis utrinque cubitis exedras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, superaque uero quàm uiginti cubitis celsas. Singulas autem binæ columnæ duodenū cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. Quæ uero supra Corinthiam posita erat, quò mulieres conueniebant, ab oriente aperiebatur. Porta templi sine dubio maior erat: quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumque magnificentiore: quoniam crassiori argento atque auro uestiebatur: quod quidem* nomen portis infuderat Tiberij pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabant, ad maiorem portam ducebāt. Namque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiores. Ipsum uero templum in medio positum,

Al. nouz.

tum, hoc est, sanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascē
 debatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, cen-
 tenos cubitos habebat: penè autem quadraginta cubitis an-
 gustior erat. Aditus enim, ueluti quibusdā humeris, utrinq;
 uicenum cubitorum producebantur. Prima uero eius porta
 septuaginta cubitis alta erat, & uiginti quinque lata: neque
 fores habebat: cœli enim secreta, quod interclusa erat, si-
 gnificabat. Erantq; totæ frontes inauratæ: ac prima ædes
 omnis perlucebat extrinsecus auro: circum fani portam
 splendida cuncta cernentibus occurrabant. Cum autem in-
 terior eius pars duplici tecto fulgeret, adiacens ei prima
 porta patebat in altitudinem perpetuam: p̄rque nonagin-
 ta cubitos tollebatur, cum longa quadraginta cubitis esset,
 ac uiginti transuersa. Ipsius uero ædes tota inaurata erat,
 ut dixi, & circum eam saxcus paries. Desuper autem ha-
 bebat aureos pampinos, unde racemi statura hominis de-
 pendeant, & quod duplex tectum erat templi, exterior
 re humiliter uidebatur, & fores habebat aureas, quinquaginta
 & quinque cubitis altas, sexdecim uero latas. Et ad
 hæc Auleum longitudine pari: hoc est, uelū Babylonium, Auleum.
 hyacintho, & bysso, & cocco, & purpura uariatum,
 mirabili opere factum, neque orationis inopiam colorum
 permixtione, sed uelut omnium rerum imaginem præse-
 rens. Cocco enim uidebatur ignem imitari, & bysso ter-
 ram, & hyacintho aërem, ac mare purpura. His quidem
 coloribus, bysso autem ac purpura natiuitatem: quoniam
 byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit.
 Erātque in eo perscripta omnis cœli ratio, præter signa.
 Introgressos autem in templum, planities excipiebat:
 cuius altitudo habet quidē sexaginta cubitos, & longitudo
 totidem, ac latitudo uiginti. Rursus aut quadraginta cu-
 bitis

Cande-
labrum .
Mensa .
Thuri-
bulum
Templi
pars inte-
rior.

bitis diuisi erant. Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos auulsa. Hæc tria mirabilia, & prædicanda opera cunctis hominibus habebat: candelabrum, & mensam, & thuribulū. Septem uero lucerne, stellas errantes significabant. Tot enim ab ipso candelabro diuidebātur. Duodecim uero panes in mensa positi, signorum circulum, atq; annū. Thuribulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, designabat oīa dei esse, deoq; seruire. Intima uero templi pars, uiginti cubitorum erat. Discernebatur autē similiter uelo ab exteriorē, nihilq; prorsus in ea erat positum: inaccessa uero, & inuoluta, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctiq; sanctū uocabatur. Circa latera uero inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici tecto suspensa, & ad utrunque latus, ad eam introitus à porta patebat. Desuper autem pars eadem membra non habebat, quo minus erat angustior, celsior autem quadraginta cubitis, nec ita ut inferior ambitiosa. Colligitur enim ad quadraginta cubitos omnis celsitudo, cum in solo centum cubitos habebat. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, non habebat. Crustis enim aureis grauissimis undique tecta, ultra primos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur, contendentium oculi quasi solis radijs auerterentur. Hospitibus quidem aduentibus, procul monti niueo similis uidebatur. Nam ubi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In summo autem aureis ueribus horrebat acutissimis, ne ab insidentibus auiibus pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius, longitudo quadragintaquinque cubitis erat, altitudo quinque, & latitudo sex.

Ara. Ara uero pro templo, quindecim cubitis alta, lata uero & longa cubitis quadragenis, quadrataq; stās, ucluti cornutis angulis

angulus eminebat, & à meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. Sine ferro autē constructa erat, nec unquam eam ferrum tetigerat. Templum autem, aramq; cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, usque ad cubitum surgēs, quæ populum à sacerdotibus segregabat. Gonorrhœos, hoc est, semine fluentes, itēque leprosos tota ciuitas arcebat, & sceminis menstrua soluentibus clausa erat. Prædictum autem limitem, ne puris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia casti fuissent, ab interiori aula, & qui puri essent, à sacerdotibus prohibebantur. Qui uero ex origine sacerdotum genus ducentes, cæcitatis causa munere nonungebantur, cum incolumibus intra limitem aderant, partesq; generis consequebantur: uestibus tantum utebantur plebeijs: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat, amiciebatur. Ad altare uero, templumque accedebant carētes omni uitio sacerdotes, ueste quidem amicti byssina: maxime uero mero abstinentes, ac sobrijs religionis metu, ne quid res diuinas faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendebat, sed diebus quibusq; septimis, & per singulos menses Kalendis: uel si quando patria festiuitas atque annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine præcinctus, eoque tectus femora usque ad genitalia: lintheum uero habens intrinsecus demissum usque ad pedes, hyacinthinum desuper indumentum rotundum, ex quo fimbriæ pendebant, alternis nodis aurea tintinnabula, malæque granata sustinentes: tintinnabulis quidē tonitrua, malis uero fulgura designantibus. Pectoris autem uestimentum, uittæ cingebant, quinque uariatæ coloribus: hoc est, auri, purpuræ, cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam uela templi diximus esse contexta. Habebat idem

Lorica
populū à
sacerdo-
tibus di-
scernens
in tem-
plo.

Sacerdo-
tes, eorū-
q; ue-
stes.

etiam

etiam chlamydem temperatam, in qua plus auri erat: habie-
 tu quidem indumento thoraci similis uidebatur: duabus au-
 tem fibulis aureis, aspidū specie uincebatur: quibus inclusi
 erant optimi maximiq; sardoniches, scripta tribuum gen-
 tis Iudææ nomina præferentes. Ex altera uero parte, duo-
 decim pendebant alij lapides, in quatuor partes terni di-
 uisi: hoc est, sardius, topazius, smaragdus, anthrax, iaspis,
 sapphirus, achates, ametisthus, ligurius, onyx, beryllus,
 chrysolithus: quorum singulis singula iterum cognomina
 erant scripta. Caput autem byssinus tyaras tegebat, hie-
 cinthis coronatus. Et circa eam alia corona erat, scriptas
 ferens sacras literas, quæ sunt quatuor elementa uocalia.
 Ea quidem ueste post tempus, minus autem ambitiosa ute-
 batur, si quando adyta introibat. Solus autem atq; semel
 in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare deo mos erat.
 De ciuitate quidem, ac templo iterum & moribus, & le-
 gibus diligentius referemus. Non enim pauca super his
 exponenda sunt. Sed Antonia quidem, in angulo duarum
 porticuum sita erat prioris templi, quæ ad occidentem se-
 ptentrionemq; spectarent. In saxo autem fuerat extructa,
 quinquaginta cubitis alto, & undique prærupto: quod
 opus Herodis regis fuit, ubi maxime ingenij sui magnifi-
 centiam demonstrauit. Primum enim à radicibus saxum
 ipsum leuatis crustis obtegebatur, quo & decus adderet
 operi, & facile dilaberentur, qui uel ascendere uel descen-
 dere tentauissent. Deinde ante priores turres, ædificium
 murus erat cubitis tribus. Intra hunc omne spatium An-
 tonie, in quadraginta cubitis erigebatur. Intus autem, re-
 gie latitudinem ac descriptionem habebat, diuisam in
 omnem usum, habitationem, & genera, & species, id est,
 atria, & balnea, & aulas castris aptissimas: ut quantum
 ad usum

Arx An-
 tonia.

ad usum necessarium pertinet, ciuitas uideretur, magnificentia uero palatium: instar uero turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum ceteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ uero ad meridianum, orientalemque angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, ut ex ea totum templum uideri potuisset. Quæ uero porticibus iungebatur, utrinque descensus habebat, unde custodes commeabant. Semper nanque in ea Ro. milites residebant: & cum armis circa custodes positæ, ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. Castrum enim erat impositum oppido, & oppidum quidem templo, templum uero Antonie. In hac autem porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castrum, regia Herodis erat.* Ab isade autem collis, ita ut Al. Belsa-
dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploque septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi.

Deditionem Iudæi recusant, & Romanos adoriuntur.

CAPVT VII.

PVgnacissima quidem, maximèque dissentiens multitudo circa Simonem erat, hominum decem milia, præter Idumæos: quinquaginta uero decem milium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum essent numero quinque milia, duces decem habebant. Horum autem principes uidebantur, Sose Iacobus, & Cathle filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat, sexq; armatorum milia habebat, quos uiginti duces regebant, tunc autem illi accesserant etiã Zelotarum, depositis discordijs, duo milia quadrin=

Al. laini.

quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerāt, et Stomone* Arim filio utebantur ducibus. His autē (ut diximus) bellum inter se gerentibus, populus erat premium: et plebis pars, quæ nō eadem, quæ ille committeret, ab utrisq; diripiebatur. Tenebat autem Simon quidam superiorem ciuitatem, murumq; maiorem usque ad Cedron, et antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, et usque ad Monobazi aulam descendit. Is autem rex est Adiabene gentis, ultra Euphratem habitantis. Tenebat autem etiam montem Acræ, quæ inferior est ciuitas, usq; ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioānes autem, templo et circum templum aliquatenus incensis omnibus, itēmq; Ophla, et ualle quæ Cedron appellatur, et alijs quæ interiacebant, medium bello quod inter se gerebant, spatium aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murū positis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusq; discreti, pro sua quisque parte pugnabat: omnia faciendo, quæ obsidentes optarent. Nihil enim impius à Romanis passi sunt, quàm ipsi se tractarunt: neque post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidē grauiores prius casus pertulit, antequam subuerteretur. Qui uero eam debellarant, maius aliquid perfecere. Dico enim, quod seditio ciuitatem, Romani uero seditionem capere, quia multo erat mœnibus tutior: et res quidem aduersas suis, iusticiam uero recte quis Romanis ascribit. Intelligit autem quod dies cuique suggererit. Verūtamen his intra ciuitatē ita se habentibus, Titus cū leuēis equitibus foris circuiēs, quā muros aggredieretur, explorabat. Hæsitanti aut, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quā ualles erant, et ab alio latere, prior murus instruitur

instrumentis siue machinis firmior uidebatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentū (hæc enim tantummodo et prius humilior erat, nec secūdo muro concingebatur) inuadere. Neglecta enim fuerat munitio, propterea quia nō satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem ciuitatem, et per Antoniam, templū capi posse cogitabat. Hæc eo collu-
Nicanor pacem suadens uulneratur.
strante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum leuū sagitta percutitur: cum propius unā cum Iosepho accessisset: pacemq; in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorū conatibus, Cæsar ex eo, quod nec ad salutem se hortantibus abstinere, excitatur in obsidionem: simulq; suburbana militibus uastare permittit. Collectaq; omni materia, iubet aggerem cōstrui. Tripartito autē exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores, et sagittarios constituebat, et ante eos ballistas, aliasq; machinas, atq; tormenta: quibus et excursus hostium in opera prohiberet, et qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus, momento suburbana spoliata sunt. Collectis autem lignis in aggeres, cū totus operi intentus esset exercitus, nec Iudei segnes erant, populum quidem in rapinis et cadibus constitutū fiducia tūc habebat, quod respiraturus esset: illis aduersus hostes distractis, existimantē poenas se ab noxijs repetiturū, si romani superassent. Ioānes autem quamuis in externos socij sui irrumperere properassent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon quiescebat: proximus enim erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanus abstulerat: cū præsidium qd' apud* Antoniam fuerat, capit. Al. Aiam
Sed horum possessio, propter imperitiam plerisque non erat utilis. Pauci autem à transsugis docti, male utebantur
a a a instru

Machi-
næ bel-
licæ mu-
nis admo-
tæ.

instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacientibus militibus imminebant, perq; cuneos excurrentes, manus etiam conferebant. Operantes autem minora scuta super uallum exposita protegebant, omnibusque agminibus contra excursus erant machine comparatæ mirabiles. Precipue uero decimæ legionis ballistæ uchemētiores, & tormenta saxorum, quibus non solum irruentes, sed etiam super murum stantes euertebantur. Nam & singula saxa talenti pōdus equabant, & ultra stadij modum torquebātur. Ictus autem, non solum primis quos offendisset, sed aliis quando posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudei primo quidem cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. Denique speculatores in turribus præsidentes, prædicebāt, quādo impelleretur machina, saxumq; ferretur: patria lingua clamantes, filius uenit. Itaque præsciebant, in quos ueniret, atque ita uitabāt: & hinc eueniebat, ut illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proinde Romani cogitabāt, atramēto decolorare lapides, Tunc enim missi, nō similiter incertos ictus habebant, multosque simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidē affecti Iudei, aggeris instruendi Romanis copiā dabāt. Omni uero eos molitione, atque audacia, die noctūque prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo & ligno ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum spatium metuantur. Nec iam aliquid fieri poterat, quoniam desuper telis petebantur. Cumq; pares interuallo arietes inuenissent, eos applicant: propiusq; dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murū pulsari iubet. Sonitu autē circūstrepente ciuitatē, clamor ingens ciuium sublatu est, itēmq; seditiosos paor inuasit. Et quia periculū

Filius ue-
nit.

periculum cōmune utrisq; uidebatur, cōmuniter iam reputare cogitabant. Vociferātibus inter se discordibus, quia omnia pro cōmoditate hostium facerent: cum si nō perpetuam concordia sibi deus praebeat, saltem in praesentia cōtra Romanos oporteat conspire. Simon autem praecone missō, uolentibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idemq; et Ioānes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odiorum, ac discordiarum suarū, in unum corpus coeunt: murumq; amplexi, facies inde quamplurimas iaciebant contra machinas Romanorum, contrāq; impulsores arietum: eosque sine intermissione telis petebāt. Audacissimi uero cateruatim prosilientes, machinarum tegmina dissipabant. Hisq; appositis irruentes, peritiam quidem pauca, plura uero audacia perficiebant. Semper autem aderat adiumento laborantibus ipse Titus: et iuxta utrasque machinas equitibus ac sagittarijs ordinatis, ignem quidem ferentes prohibebat, iaculantes uero à turribus, reprimebat, nocendi tempus arietibus faciens: et tamen murus ictibus non cedebat, nisi quod quinta legionis aries commouit angulum turris: murus autem stabat incolumis. Nec enim statim cum turri periculum sensit, quae multo altius eminebat, nullamque partem muri secum trahere poterat in ruinam. Cum aut ab exciuribus paululū quieuissent, obseruato Romanos per opera et castra esse dispersos, quia labore et formidine Iudeos discessisse arbitrarentur, exciurunt oēs, quā turris erat Hippicus, porta latenter: ignemque operibus iniiciunt. Usque ad castrorum quoq; munimenta, in Romanos animati procedebāt. Horum autem periculo mature, et qui erant propius excitati sunt, et qui procul ab erant conuenere. Romanorum autem disciplina uincebat audaciā Iudeorū: et quos prius offenderāt, in fugā uersis

Excursus Iudeorum in Romanos.

Ignis à Iu-
dæis inie-
ctus ma-
chinis
romano-
rum.

alijs qui colligerentur instabant. Grauis autem circum ma-
chinas pugna cōmissa est, illis incendere, his incendiū pro-
hibere certātibus. Incertusque clamor utrinq; tollebatur,
et multi qui in fronte steterant, ceciderunt. Sed Iudæi con-
fidentia superiores erant, ignisq; opera tetigerat. Incen-
saq; omnia cū instrumentis penitus essent, nisi lecti de Ale-
xandria restitissent plerique, præter opinionē sui uiriliter
dimicantes. Nam gloriosissimus in hoc bello prelati sunt,
donec imperator equitū potentiſsimis concitatus, in hostes
irruit: et ipse quidem duodecim repugnatores peremit.
Metu autē cladis eorū, cætera multitudine in fugam uersa,
omnes compulsi in ciuitatem, eoque modo aggeres libera-
uit incendio. In hac autē pugna, unum ex Iudæis uiuum ca-
pi contigit, eūque Titus crucifigi pro muro iussit, si for-
te reliqui uel hoc spectaculo territi cōcederent. Post eius ue-
ro discessum, etiā dux Idumæorum Ioannes, dum ante mu-
ros cū noto milite loquitur, à quodam Arabe pectus sagitta
percuttus, continuo periit: magnūque et Iudæis luctum,
et seditiosis mœrorem reliquit. Nam et manu promptus
erat, et sapientia nobilis.

Ioannes
sagittæ
icū inte-
rimitur.

De casu turris & duorum murorum obtentu. [Cap. VIII.]

Casus u-
nius tur-
rium.

NOcte uero quæ secuta est, incredibilis tumultus Ro-
manis incidit. Nam cum tres turres imperator Ti-
tus quinquagenū cubitorum construī præcepisset, ut his
per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes fa-
cilius in fugam uerteret, una earum sponte sua nocte intē-
pesta lapsa est. Ingenti uero sonitu factō, metus occupa-
uit exercitum. Conari autem aliquid Iudæos suspicati, ad
arma currebant, cāque re turba in legionibus ac tumult-
us erat. Cūque nemo quid accidisset, referre posset, diu
queruli, alius aliud opinabantur: nullisq; interuenientibus
hostibus.

hostibus, semetipſos timebant: ſignūq; diligenter ſinguli à proximis requirebant, tanquam Iudæi iam caſtra poſſideret: larualiq; terrore capti uidebantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, uerum cunctis indicari iuſſit: tãdemq; tumultus eo nuntio conſueuit. Iudæi quidem cætera fortiter ſuſtinentes, male turribus affecti ſunt. Machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac ſagittarijs, ſaxorūq; tormentis inde ſeriebantur. Sed neque harum æquare ipſi poterant celſitudinē, & turres excidendi ſpes non erat. Cūq; neque euerſi propter grauitatem, neque incendi propter ea quod ferro tegebantur, facile poſſent, ultra iactum teli fugientes, arietum impetus non uitabant: qui ſine intermiſſione ſerientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaque ^{Primus} muros ab ^{Ariete dī} ro iam cedente magno arieti Romanorum, quē Iudæi ^{rūptus.} Niconam uocabant, quod omnia uinceret, quamuis & antea deſeſi erant pugna, & uigilijs, cum longe ab oppido pernoſtarent: tamen etiam negligentia, uel quod male conſulerent, murum ſibi ſuperuacuum eſſe credētes, quibus alia duo munimenta ſuperceſſent, laſſatīq; plurimū reſeſſere. Cum autem Romani, quamprimum murum Niconas per ruperat, aſcendiſſent, ad ſecundum omnes Iudæi relictis cuſtodibus, reſugerūt. Portis autem Romani qui tranſierūt, ^{Romani} patefactis, exercitum receperē. Et hi quidem hoc modo ^{potius pri} mo ^{mo} titi muro, die quintodecimo menſis Maij, & partem eius maximam diruunt, ad ſeptentrionalē ciuitatis regionē, quā ante Ceſtius uaſtauerat. Titus autē notato quia Aſſyriorū caſtrū eſt, milite trāſſert, occupato enim, qd' inter Cedron fuerat ſpatio, & ultra ſagittæ iactum à ſecūdo muro ſeparatus, expugnationē ſtatim aggreſſus eſt. Tunc igitur ^{Oppu} gnatio ^{gnario ſe} titi murum Iudæi, fortiter reſtiterunt. Et Ioānes quidem, ^{cūdi mu} ri. ^{ri.} eiusq; ſocij, ex Antonia & ſeptētrionali porticu templi ab

Alexandri monumento pugnabant. Simonis autem manus iuxta monumentum Ioannis aditum clauferant, usque ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sape autem prosilientes è portis, cominus dimicabant: fugatiq; à muris, in conflictu quidem Romanorum disciplina, propter imperitiam uincebatur: in murali autem certamine superabant. Eos autem fortuna atque scientia, Iudeos uero audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autem, & istis suberat spes salutis, & Romanis cite uictoriæ. Neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorumque oppugnationes, & excursus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaque præliorum species aberat, cum à prima luce incipientia, utrisq; in somnibus & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri murum continuo metuentibus, illis uero, ne Iudei castra peruaderet. Itaque in armis pernoctantes, prima luce utriq; pugne parati erant. Et Iudæi quidem certabant, quis esset promptior ad periculum, eoq; modo gratia eminceret à ducibus suis. Maxime uero Simonis eos metus ac reuerentia comouebat, eoq; modo illū singuli subiectorum colebāt, ut ad semet quoque interficiēdos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad uirtutem hortabatur cōsuetudo uincendi, & quia uinci nō assueuerant, crebræq; militiæ, exercitationesque perpetuæ, & imperij magnitudo. Ante omnia uero, Titus semper ubiq; præsens. Nam & inertia, spectante atq; opitulante Cæsare, grauius facinus uidebatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui repēderet præmium. Præterea fructus erat, uel cognosci solum principi uirū fortem: idcirco multorum malorum rebus alacritas demonstrata est. Denique istis ipsis diebus, ualidissima Iudeorum acie instructa pro
mœnibus

moenibus, telisq; utrinq; missis, quidam Longinus de iuane
 ro equitum ex acie Ro. progressus, in mediam aciem Iu- Audacia
 deorum irruit: hisq; deiectis, hoc impetu duos fortissimos cuiusdā
 perimit, unius obuiam tendentis ore percussio, alterius eo- equis
 dem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugien- Romani.
 tis: & ex medijs hostibus ad suos primos occurrit. Ille qui
 dem ob uirtutem insignis erat: amuli autem eius fortitudi-
 nis multi extiterunt. Et Iudæi quidem negligentes quid pa-
 terentur, tantummodo qualiter afficerent, considerabant:
 morsq; his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste ceci-
 dissent. Titus autem nō minus salutis militis, quā uictorie
 consulbat, & temerarios impetus desperationem dicens,
 solam uero esse uirtutē, si quis prudēter & caute sine pro-
 prio incōmodo fortiter faceret, in eare potius, quæ pericu-
 lum non haberet, diros esse præcipiebat.

De Castore Iudæo Romanis illudente. CAPVT IX.

ITaq; à septentrionali parte, medie turri applicat arie- Doluscu
 tem: in qua Iudæus quidā uersutus ac subdolus, Castor iudā Ca
 nomine, cum decē alijs militibus suis delituerat, fugatis cæ- storis lu-
 teris formidine sagittarū. Hi cū pauidi sub thoracibus ali- dæi.
 quandiu quiescissent, concussa turri surgunt. Extentisq; ma-
 nibus, Castor ueluti supplex Cæsarem implorabat: & uo-
 ce miserabili, ut sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro
 simplicitate sua credulus, iamq; Iudæos existimās belli pœ-
 nitere, arietes quidem impulsione cessare iubet, ac sagitta-
 rios supplicibus prohibet. Castori autē quid uellet eloqui,
 permittit. Cūque ille respondiisset, ad fœdus uelle descen-
 dere. Titus gratulari se ait, si omnes eadem sentire uoluiss-
 sent, paratoq; animo fidem pacis, etiam ciuitati daturum.
 Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinque itidem sup-
 plices esse simularent, ceteri nunquam se Romanis seruitu-

ros clamant, dum mori liberis liceat. Deniq; illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internūtiōs admonebat, ut dum uacuum esset tempus, de rebus urgentibus consilium caperet, paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul aut hoc agēs, ad pacem rogare contradicentes socios uidebatur. Illi autem uelut hæc referētes, in thoracas nudos fixere gladios, hisq; percussis uelut interfecti ceciderūt. Titus uero eiusq; socij obstupuerunt tanta eorū pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, uere uidere non potuissent: mirabāturque simul audaciam, et calamitati miserebantur. Interea Castorem ad natem quidam sagitta percutit. Tuncq; ille telum extractum imperatori ostendens, iniqua se petiti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astātem Iosephum dirigit, ut Castori dexteram porrigeret. Verum is neque se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: et amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidam ex profugis Aeneas, iturum sese dixisset ad eum, et inuitante Castore, ut etiam secum in quo ferret argentum aliquid susciperet. Ad hæc cum ille studiose aperto sinu cucurrisset, ille super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam precauerat, ferire non potuit, alterum uero militem qui aderat, uulnerauit, Cæsar uero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusque decipi calliditate senitiam: arietis impulsionebus, iracundia fraudis, uehementius utebatur. Castor autē eiusque socij, turrim ictibus iam cedentem incendunt: perque flammās in eiusdem missi cuniculis, iterū magni animi opinationem apud Romanos habuere, tāquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto, postquam primum ceperat: fugatisq; inde Iudeis, intro cū lectis

Secūdus
murus
Romani
ca-
ptus.

lectis mille transijt, quos circa se habebat, armatis, ubi noua ciuitas et lane uenditores erāt, fabriq; ararij, uestiūque mercatus, et ad murum angustae uiae trāsuerse tendebant. Enimuero si uel statim muri disturbasset maximā partem, uel quae ceperat lege belli uastasset, nullum credo dānum uictoriae fuisset admixtum. Nunc autem Iudeos male tractando exoratum iri sperans, cum liceret capere, facile discessioni aditum non dilatauit. Nec enim quibus consulebat, insidiatores sibi putabat.

De secundo muro his obtento à Romanis. CAPVT X.

DEnique postquam ingressus est, neq; occidi quāquam permisit eorum qui cōprehendebantur, neq; domus incendi: sed tam seditiosis, si pugnare uellent, sine populi detrimento copiam dabat, quā ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi nanque ^{Titio de-}petebant sibi ciuitatem seruari, templum uero ciuitati. ^{mentia}At ^{sua no-}enim ^{cuit.}populum quidem, ad ea quae hortabatur, et antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumque imbelli animo, quod ceteram ciuitatem tenere non posset, has proponere conditiones putabant, mortem populo denuntiantes: et si uerbum quisquā de traditione fecisset, pacē uel nominasset, mox interficiendum cum esse minutantes. Romanis qui introiere, alij per uiarum angustias obstabant, alij ex edibus, alij murum per superiores partes egressi, pugnare coeperunt. Quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserant, relictisq; turribus in castra recessere. Clamor autem audiebatur militum intra ciuitatē, quod ab hostibus cingeretur: foris autē degentiū clausis cōtubernalibus metuentiū, cre- ^{Romani}sciente numero Iudeorū: et propter locorū peritiā uiarūq; ^{rursum}scientiā praeualente, multi Romanorum trucidabātur, et ^{urbe pel-}luntur.

ab incumbētibz pellebantur, cum magis necessitate resisterent. Nec enim multis simul fugiēdi copia per angustias muri patebat: omnesq; penē qui transierant, perēpti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa uiarū sagittarijs, & ubi plus erat multitudinis astant, missilibz hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, uir bonus etiam in illo praelio comprobatus, durauitq; tam diu, sagittis eos prohibens irruere: donec omnes milites recessere. Romani quidem ita secundo muro potiti, ad extremum pulsati sunt. Oppidanis uero, qui pugnaces erant, spiritus creuit, & secundis rebus amētes erant, neque Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neq; uinci se posse, si ad praeliū processissent. Nā quia iniqui erant, officiebat eorum sententijs deus, & neque Romanorum uim, multo maiorem illa quæ pulsa fuerat, superesse cernebant: neque famem, iamiamque serpentē. Ad huc enim malis publicis alēbantur, & sanguinem ciuitatis bibebāt: propter bonos autē continebatur exitiū, & penuria uictus iam multi defecerant: Populi tamen interitū, seditiosi pro uelamine sui ducebant: & solos eos qui pacē non probaret, saluos esse cupiebant, quicq; uiuere cōtra Romanos optarent. Contrariā uero multitudinem, uelut onus quoddā, consumi gratulabantur: & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, disiectis muri partibus obiectu corporum prēmunitis, ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum uehemētius aggressum nequaquam ferre potuerunt: sed ui coacti, rursum quō

Titus iterum secundo muro potitus est.

antea refugerunt: Ille autem interim muro petitus, totam eius septētrionalem partē statim deposuit: in meridiana uero per turres præsidia collocauit.

De aggeribus in tertium murum & oratione proliza Iosephi pro
deditione facienda, & fame obsessorum.

CAPVT XI.

IAmq; tertium murum Titus aggredi cogitabat. Vide-
batur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatium-
que cōsiliij seditiosis esse dandum, si quid disturbance se-
cundi muri aut famis metu dimitterēt. Nec enim diutius eis
prædas posse sufficere: & ipse otio cōmode utebatur. Nam
cum dies aduenisset, quo militibus oportebat alimenta di-
stribui, in conspicuo hostibus loco ductis, iussit duces ordi-
nato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem pro-
latis armis ex inuolucris & uaginis, septiq; pcedunt, equi-
tibus ornatos equos ducentibus: locaq; suburbana per mul-
tum spatium auro argentoque lucebāt: Illo autem specta-
culo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus uide-
batur. Spectantibus enim & uetera plena erant moenia, &
septentrionalis regio. Quin & domos refertas intuentibus
cerneres, nullamq; ciuitatis partem quam non infusa multi-
tudo tegebat. Metus autē quamuis audacissimos ceperat,
omnem simul exercitum armorumque pulchritudinem cō-
spicientes, & ordinationem uirorum. Et fortasse ad illam
speciem seditiosi animos mutauissent, nisi malorum imma-
nitate, que in populum commiserant, dandam sibi ueniam
à Romanis desperassent: imminente autem, si destitissent,
morte supplicij, bello mori præstabilius esse ducebāt. Præ-
ualebat etiā fatum, quod innocentes cū nocentibus, & ci-
uitatem cū seditiosis perire decreuerat: Quatriduo per sin-
gulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die,
cum omnia faciens Titus, nihil Iudeos pacatum cogitare
sensisset, bifariā diuiso exercitu, Antoniā uersus ad Ioānis
munimentū aggeres inchoauit: ista parte superiorē ciuita-
tem captū iri cogitans, & per Antoniā templū. Nāq; hoc
nisi

nisi cepisset, nec oppidum quidem tutum erat obtinere. In utraq; autē parte duo aggeres erigebātur, à singulis agminibus singuli. Et iuxta munimentum quidem operantes, à Iudæis & Simonis socijs infestantibus prohibebantur: ad Antoniam uero ab Ioannis socijs cum multitudine Zelotarum, non solum quia de superiore loco pugnabāt, uerū etiā quia machinis iam uti didicerant. Paulatim enim usus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem balistas trecētas, & quadraginta tormēta saxorum, quibus difficiliore aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autē sibi saluam fore fortunam sciēs, & perituram esse ciuitatē, unā & obsidioni uehementē instabāt: nec poenitudinem Iudæis suadere cessabat: consiliūmq; factis admiscens, & orationem sepe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos ut saluari uellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta uideretur, quā & Iosephum allegabat, patria lingua uerba facturum: sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros. Itaque Iosephus murum circuiens, simulque extra teli iactum stans, unde exaudiri facilius posset, multis orabat, ut sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, neue contra hæc fierent alienigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manusque suas ad hoc usq; cohibere. Ipsos uero in his edoctos, cum seruare possent, sponte ad eorum interitum ruerē: quin potius uidere muros concidisse firmiores, excisis uero infirmiores superesse: Romanorumque uires cognoscerent sustinere non posse, hisq; seruire non esse nouam, neq; inexpertum Iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. Semel autem subditū, qui multo tempore paruiisset imperio, iugum excuti, male mortis cupidum non libertatis amato-

rem

rem uideri. Debere autem dedignari dominos humiliores, non quorum in potestate sunt omnia. Nam quod Romanos effugit, nisi quod propter aestus aut frigora esse inadibile? imò uero transisse ad eos undique fortunam, deumque per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc autē ualidissimam legem, tam feris bestiis quàm hominibus esse præfinitam, potentioribus cedere, apud eosq; esse uictoriam, apud quos robur fuerit armorum. Idcirco etiam maiores eorum, quanquam multum et animis et corporibus et alijs subsidijs meliores, cecisise Romanis, qui nisi deum scissent illis fauere, nunquam perpepsi fuissent: ipsos uero concidentes adhuc resistere, cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autem etiam si muros integros haberent, excidio pariter affecti sunt. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: et modo quidem consumi populum, continuo uero etiam bellatores interituros: nam etsi Romani desierint, et ab obsidione cessauerint, neque ciuitatem strictis gladijs irruerint, Iudeis tamen inexpugnabile bellum intus aspidere, quod horis singulis aleretur: nisi forte quoque contra famem arma caperent ac dimicarent, soli q; possent etiam clades superare. His addebat optimum esse, ante intolerabilem calamitatē mutare sententiam: diūq; liceret, salutare cōsiliū sequi. Nec etiam antea gestorum causa succensere Romanos, nisi ad finē usq; insolentes essent: natura eos esse in imperio mā suetos, atq; iracundiæ præferre quod utile est. Vtile autem putare, neq; ciuitatē uacuā uiris neq; desertā habere prouinciā: idcirco uelle imperatorē cum his dexterā iungere: nec enim cuiquā salutem daturum si ui ceperit ciuitatem, præsertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerūt. Breui autē murum quoq; tertium captum iri, priores qui
capti

capti sunt, fidem facere. Et quamuis perirumpi tutamina nō
 possint, famem pro Romanis pugnaturam. His monentem
 Iosephum multi in muro stantes uituperabant, multi uero
 conuicijs, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cū
 manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles
 transit historias: O miseri uociferans, uestrorumque auxi-
 liatorum immemores, armis et manibus cū Romanis bel-
 lum geritis, quasi quem alium sic uicerimus. Quando autē
 non deus omnium conditor, Iudeorum defensor est, si le-
 dantur? Non resipietis? Vnde progressi pugnatis, quātū-
 que auxiliatorem uiolatis? Non recordamini opera diuina
 parentum, atque hunc sanctum locum, quanta bella no-
 bis aliquando peremit. Ego autem facta dei narrare auri-
 bus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis nō
 solum uos Romanis, sed etiam deo resistere. Nechias quā
 tunc erat rex Aegyptiorum, idēque Phraeo uocaba-
 tur, cum infinita manu descendit, reginamq; Saram mater-
 ni nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraham
 proauus noster? Armis credo ultus est iniuriam? Atqui ccc.
 et xviij. praefectos habebat, quorum singulis infinita mul-
 tudo parebat. An ipse quidē quiescere maluit absenti deo?
 Puras autem manus ad hunc locum tendens, quem uos pol-
 luistis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiā legit. Nōne se-
 cunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritum?
 Adorans autē quem uos gentili cede cruētaistis, ac tremēs,
 nocturnis somnijs Aegyptius exagitatus ausugit, aurōque
 et argento amātissimos deo donauit Hebraeos. Dicā trāf-
 lata in Aegyptum maiorū nostrorū domicilia. Qui cū an-
 nos quadringentos tyrānis ac regibus alienigenis subiacea-
 rent, armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos deo po-
 tius permisere. Quis nescit Aegyptū repletā omni gene-
 re ser

re serpētū: omniq; morbo corruptā? Quis terrā infructuo-
sam? quis Nili defectionē, & continuas decē plagas? & ob
hoc parētes nostros cū præsidio incruētos, & sine pericu-
lo deduci, quos deus sibi sacerdotes ducebat. Sed ab Assy-
rijs raptā nobis sanctā arcā, Palestina & Dagon simula-
crū genuit, etiam tota gens quæ rapuerat: corruptis uero
occultis corporū, ac p̄ ea cū cibo uisceribus exhaustis cym-
balorum ac tympanorū sono manibus noxijs reportarunt,
sanctū placationibus expiātes: deus erat qui hæc parētibus
administrabat, p̄pterea qđ omīssis armis ac manibus eius se
iudicio permiscere. Rex Assyriorū Sennacherib, cū totam
ducens Asiam ad hāc urbē castra posuisset, manibus nō hu-
manis cecidit. Nā ab armis quiescētes in uotis erāt, & an-
gelus dei in una nocte infinitū deleuit exercitū. Posteroq;
die excitatus Assyrijs ccccv. milia reperit mortuorū, atq;
ita cū reliquis Hebræos inermes, nec persequētes fugiebat.
Scitis etiā in Babylone seruitiū, ubi per annos lxx. populus
exulans, nō ante libertatē recepit, quā eam dñs donaret,
qui eos etiā est persecutus, iterūq; auxiliatori suo sacer do-
tum more seruebāt. Breuiter dicā, nullū est operæpretium
quod armis parētes nostri per fecere, aut nō sine armis deo
permissa potestate impetrauerint. Domi autē manentes, ut
placebat iudici superabāt. Pugnātes uero, semp de spe deci-
derūt. Nā ubi rege Babyloniorū oppidū obsidēte contra
Hieremiæ prædicationē, Sedechias rex noster cū eo cōgres-
sus est, tā ipse captus est, quā cū tēplo ciuitatē uidit excin-
di. Atqui uidete, quāto ille rex uestris ducibus, eiusq; popu-
lus uobis erat mediocrior. Deniq; Hieremiā uociferātem,
inuisos esse eos deo p̄pter delicta quæ in eū cōmiserant, ca-
ptum iri aut nisi traderent ciuitatē, neq; rex neq; populus
interfecit. Sed uos (ut intus gesta prætermittā, neq; digne
possum

possum iniquitates uestras exponere) me, qui uobis salutem
 suadeã, querimini, telisq; appetitis irati, quod uos uestro-
 rum cõmonefacio peccatorum, nec dici ea toleratis, quorũ
 quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum Antiocho,
 qui dictus est Epiphanes, obsidente ciuitatẽ, multis modis
 offensa diuinitate, maiores nostri cum armis progressi, ipsi
 quidem in pugna perempti, oppidum uero ab hostibus di-
 reptum est: sanctumq; per triennium sexq; menses penitus
 desolatum est. Et quid pluribus opus est? Ipsos Romanos
 quis contra Iudeorũ gentes ad militiã prouocauit? Nõne
 indigenarum impietas? Vnde seuire cœpimus? Nõne à
 seditione maiorum, quando Aristobuli & Hyrcani su-
 ror, & inter eos contentio, Pompeian intulit ciuitati, &
 Romanis deus indignos libertate subiecit? Denique tres
 menses obfessi, quanquam nihil quale uos in sanctum le-
 gēsque deliquerant, & maioribus ad bellum subsidijs ute-
 bantur, sese tradiderunt. Antigoni autem filij Aristobuli
 nescimus exitum? quo regnum obtinente, deus iterum ca-
 ptiuitate persequeretur populum delinquentem. Et Hero-
 des quidem Antipatri filius, Sositum & Romanũ adduxit
 exercitum. Circundati uero per sex menses obsidebantur,
 donec capti peccatorum suorum supplicia pependerunt: di-
 reptaq; est ab hostibus ciuitas, ita nunquam genti arma da-
 ta sunt. Oppugnationi uero sine dubio coheret excidium.
 Oportet ergo, ut opinor, sacri loci possessores iudiciũ deo
 de omnibus permittere: manusq; tũc humanas cõtēnere,
 cũ à superno sibi iudice nõ recedāt. Vos autẽ quid ex his,
 quæ legis conditor bene dixit, egistis? Quid, qđ is execra-
 tus est, prætēmisistis? Quantũ aut illos, qui cito periere,
 impietate superastis? nã occulta dedignantes peccata, hoc
 est farta, insidias atq; adulteria, rapinis, cedibus certatis,
 nouasq;

nouasq; maleficioꝝ excogitastis. Sanctum uero tēplū,
factum est omniū receptaculum: & indigenarum manibus
pollutus est locus, quem Romani ex tam longinquo adora=
bant, multa per legem nostram de suis moribus derogātes.
Deinde post hæc in quem fuistis impij, hunc auxiliatorem
sperastis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; mani=
bus adiutorem uestrum rogatis? Talibus rex noster precia=
bus aduersum Assyrium supplicauit, cum magnum illum
exercitū deus una nocte prostrauit? Similia uero Assyrijs
Romani cōmittunt, ut etiam similem ultionem speretis? Nā
ille quidē ab rege nostro accepta pecunia, ut uastitati par=
ceret ciuitatis, neglecto iurciurando, ad incendium templi
descendit: Romani autem solēne poscunt tributum, quod
parentes nostri eorum parētibus pensabant. Et si hoc im=
petrauerint, neq; populantes ciuitatem, neque sancta om=
nino tangunt. Concedunt autem uobis famulias liberas &
possessiones tenere, sacrasq; leges saluas manere patiūtur.
Insania est profecto, sperare deum talem circa iustos fore,
qualis iniustis apparuit: præsertim qui statim ulcisci noue=
rit cum oportet. Deniq; Assyrios prima nocte, qua castra
ciuitati admouerāt, fregit. Quod si etiam uestram proge=
niem liberaret, Romanos uero dignos poena iudicaret,
confestim eis illo tempore sicut Assyrijs irascaretur, quo
genti manus Pompeius attulit, quo post illū Sosius ascēdit,
quo Galileam Vespasianus excidit, postremo non nunc
Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neq; So=
sius quicquam passi sunt, & ciuitatem uictoria ceperunt.
Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit, etiam
imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiā fontes nunc
uberiores profluūt, qui prius uobis aruerant. Deniq; ante
eius aduentum scitis & Siloam & omnes extra ciuitatem

fontes adeo defecisse, ut ad utrunq; mercaretur. Nūc autē ita hostibus nostris largi sunt, ut nō modo ipsis & iumentis eorum, sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij, & ante periculum factum est in excidio ciuitatis, quando supra memoratus Babylonius rex cū exercitu aduenit, qui & captam ciuitatem incendit & templū: quamuis ut opinor nihil tūc illi, quātum uos impie nunc cōmisissent. Itaq; sanctis relictis, deum fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cū bellum geritis. An bonus quidem uir domum flagitiosam fugiet, & domesticos oderit: Deum uero malis uestris inherere arbitramini, qui etiā occulta cōspicit, & audit omnia que tacetur? Quid autē apud uos tacetur? quid celatur? quid non etiam planum inimicis factū est? Iniquitates enim uestræ uelut in promptu neminem latent: inq; dies singulos, quis peior sit, certamen habetis, atque ita nequitiam, ut uirtutem demonstrare cōtenditis. Veruntamen reliqua salutis uia est, si uelitis, & diuinitas confessis ac poenitentibus solet sese placibilis offerre. Arma proijcite, pudeat uos patriæ iam dirutæ, cōuertite oculos, & prospicite eius quā proditis pulchritudinem, quale oppidū, quale templū, quā multarum gentiū munera. Quis in hoc flammæ adducit? quis hæc iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluū esse debeat dignius? o lapidibus duriores. Si hæc non ueris luminibus cernitis, saltem familiarum uestrarū misere mini. Versentur in cōspectu cuiusq; filij, cōiuges, & parentes, quos paulo post aut bellum aut fames absumpserit. Scio quia unā cum his periclitabitur mihi mater & cōiunx, & familia non ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse propterea me quisquā hæc suadere crediderit: Interficite illos, accipite mercedē salutis uestræ sanguinem meū. Ipse quoq; mori paratus sum, si post me respiciatis.

scitis. Hæc Iosepho uociferante cum lachrymis, seditiosi quidē neque animos flexerunt, neq; tutam sibi mutationem fore iudicauerūt. Populus uero ad profugium cōmotus est: & alij quidē possessionibus suis, alijsq; rebus charissimis exiguo pretio uenūdati, solidos quidē, ne latrones eos deprehenderent, transglutiebant. Qui uero ad Romanos elapsi fuissent, exonerato uentre habebāt usui necessaria. Titus aut plerosq; per agros, quo uellet quisq; pergere, dimittebat: idq; magis eos ad perfugiū hortabatur, quod intestinis malis carebāt, Romanis cōseruire. Ioānes autē & Simon cū socijs, ne his magis pateret exitus, quā Romanis aditus, obstruebant: & qui uel umbram suspicionis dedisset, cōtinuo necabatur. Ditioribus quidē manere etiam sicut profugere, par causa erat percundi: nam quasi transfugere, uoluisset, propter patrimoniū quisq; occidebatur. Cum fame autē crescebat desperatio seditiosorū, & in dies singulos utrunq; malum amplius accendebatur. Et palām quidē nulla erant frumēta, irrumpentes autē scrutabantur domos. Et siquidē inuenissent aliquid, eos qui negauerunt uerberabant: si uero nihil inuenissent, quasi diligentius celauissent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumentum erant corpora miserorum, cū ea quæ solidis uiribus starēt, abundare cibo putarentur. Tabidi autē transfigebantur: nec rationis esse uidebatur, statim famē morituros occidere, multi uero clām substantiā suā uno frumenti modio, qui ditiores essent, itemq; pauperes ordei permutarūt. Inclusi deinde intimis ædiū tectis, quidā summa penuria infectū triticū comedebant. Panē alij cōficiebāt, ut necessitas metusq; monuisset. Et mensa quidē nusquā apponebatur, sed incoctum subtrahētes igni cibū diripiebant. Miserabilis autem erat uictus, dignumq; lachrymis spectacu-

b b b 2 lum,

lum, cum potentiores quidem plus haberent, infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames super omnes clades haberetur: Nihil sic perdit hominem ut pudor: nam quod reuerentia dignum est, in fame negligitur. Deniq; uxores uiris, & filij parentibus, & quod miserrimū, matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebāt, & marcescētibus inter manus charissimis nemo parcebat, quin uitę guttas auferret. E dentes uero talia non latebant, sed ubiq; aderant qui ista diriperent. Nam sicubi clausam domū uidissent, eos qui intus erant, cibum capere hoc suspicabantur indicio, statimq; ruptis foribus irruebāt, uictumq; iam contusum dentibus, ex gutture penē reuocabant, ipsos fauibus strangulantes. Pulsabantur autē senes ne cibum defenderent: lacerabantur mulieres, ea quę haberent in manibus occultentes: nullaq; miseratio uel cani capitis, uel infantia: sed abstractos pueros & ex buccella pendentes, humo allidebant. Si quis autem incurrentes anteuenisset, quodq; rapturi fuerant deuorasset, tanquam lesi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimēta reperirent: nunc obstruētes genitalium uias, nunc uirgis acutis podices transfigendo. Horrendaq; etiam auditu quis patiebatur, in unius panis confessionem, & ut unum pugnum farine abditum indicaret. Tortores autem nec esuriebant (minus enim crudele uideretur, quod necessitas imperaret) exercentes autem dementia suam, sexq; sibi dierum uiatica preparantes, hisq; occurrentes, qui Romanorum custodias agrestis oleris herbarumq; gratia colligendarum nocte reperissent, cum iam se hostes euasisse credebant, quę attulissent eripiebant, multumq; supplicantibus, & horribile dei nomen implorantibus, ut aliquam partem sibi cōcederent eorum, quę cum periculo

periculo sibi collegissent, nihil penitus dabant: gratumq; uidebatur, si spoliati non perirent. Hæc quidem humiliores à satellitibus patiebantur. Honorati uero ac diuites, ad tyrannos perducebantur, quorum alij insidiarum falso accusati occidebantur, alij quia Romanis proderent ciuitatem. Et plerunq; delator subornatus agebat, quod profugere uoluissent. Sic uero quem Simon expilasset, cum ad Ioannem remittebat: & quem Ioannes expoliasset, cum Simon excipiebat: sibiq; inuicem propinabant sanguinem popularium, miserorumq; cadauera particbantur. Et dominandi quidẽ erat causa in utroq; dissensio, scelerum uero concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, sibi totum uendicans, nõ dedisset, nequissimus uidebatur. Et qui nõ accepisset, uelut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Sigillatim quidem iniquitates eorum explanare non potero: ut autem breuiter dicam, neq; aliam ciuitatem unquam talia perpeßam puto, neq; ullam nationem post hominum memoriam malitia ferociorem fuisse. Postremo etiam gentibus Hebræorum maledicebant, ut minus impij uiderentur in alienos. Veruntamen, quod erant, & seruos se, & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Deniq; ciuitatem ipsi euertere, & Romanos inuitos hanc tristem admittere uictoriã coëgere: tardiusq; uenientem in templum ignem penè traxere. Deniq; cum hi ardere superiorem ciuitatem uidissent, neq; dolere, neq; illachrymauere: sed apud Romanos qui hæc patientur inuenti sunt. Verum quæ per territoriũ gesta sunt, postea cum rerum documentis dicemus.

De ludæis crucifixis & aggeribus cõbustis. CAPVT XII.

TItò autem aggeres proficiebãt, quàmuis à muro milites male afficerentur, parte uero equitatus directâ,

bbb 3 iussit

iussit per ualles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatōres, quibus iam minime praeda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus, nec clam enim seditiosis fieri posse sperabant, ut cum coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus relinquere non patiebantur uice sua iugulandos. Audaces autem faciebat ad exeundum fames, restabatq; iam latitantes egredi, & ab hostibus capi. Deprehensi autē necessitate repugnabant, metu supplicij, seroque uidebantur supplicare: post pugnam itaq; uerberati, & ante mortem modis omnibus excruciatī, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas, cum Iudaei in dies singulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperentur. Sed neq; captos dimittere tutum erat, tantamq; asseruare multitudinem custodum uidebat esse custodiam: maxime uero propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tanquam similia passuros, nisi se dedidissent. Milites autem diuersis modis suffigebant, ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinem quā cepissent, iam spatium crucibus deerat, & corporibus cruces. Seditiosis uero tantum defuit, ut ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cessit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transsugarum enim familiaribus ad murum tractis; & si qui erant popularium proniores ad pacem, & quae paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur, eos supplices non captiuos esse ducebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec uerū cognosceretur, inhiuit. Fuerūt autem qui statim dilapsi sunt, quasi ad ucrum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortē,
compa

comparatione famis requiem esse ducebant: Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscindi præcepit, eosque ad Iohannem & Simonem intromisit, ut propter calamitatem nec uiderentur profugi, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, nec uere compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata uoluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. Simul autem dictis aggeres circumcincto, operantes urgebat, ueluti facta uerbis non multo post secutura. Ad hæc in muris stantes, & ipsi Cæsari, & patri eius maledicebant, mortemque se contemnere clamabant, eamque seruituti recte præferre: multa uero mala in Romanos facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, perituros, mundumque deo templum seruare, hoc melius esse, quamuis & is securus sit qui incoleret, quem ipsi quoque auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros, quibus facta non aderunt: finem enim dei esse. Talia conuicijs admiscentes uociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoque aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens: & præterea cæterua stipatus qui Macedones appellabantur: omnes ætate pares & paulo magis proceres adolescentuli, more Macedonum instructi armis & eruditi, unde etiam nomen habebant, plerique tamen famam gentis æquare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri cōtiguit, prius quam fortuna mutaretur. Ostendit ille quoque in senecta ætate, nullum ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo uigente præsens se mirari aiebat, quidnam esset quod Romanos adire pigebat muros. Erat enim bellator ipse naturæque promptissimus, tantusque uiribus, ut multum peccaret audacia,

Manus
præcisæ
multis
captiuo-
rum.

Cōuicia
Iudæorū
in Titū
& mili-
tes.

Cum uero Titus ad hoc subrisisset, laboremq; cōmunem esse dixisset, sicut erat, Antiochus cū Macedonibus in murum impetū fecit, & ipse quidē pro uiribus suis ac peritia cauebat tela Iudeorū, sagittis eos appetens, adulescentuli autē omnes prater paucos attriti sunt. Nā pudore promissionis diutius pugna certauerant, & ad extremū multi faucij recessere: hoc reputantes, quod etiam uiris Macedonibus uincere cupientibus, fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maij, aggeres inchoari, uix nono & uigesimo perfecti sunt, cum totos dies septem & decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt, & unus quidem qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fuerat extructus, contra medium stagnum, quod Struthium uocatur: alter uero à duodecima uiginti cubitis distans. Decima uero legio, quæ supra memoratis præstabat, in septentrionali parte opus crexerat, ubi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Adhuc autem quintadecima legio, triginta descendente cubitis, aggerem fecit ad pontificis monimentum. Iam uero admotis aggeribus, Iohannes suffossa intus terra usque ad aggeres Antoniam uersus dispositis per cuniculum sudibus, opera suspendit, illatāque sylua picæ ac bitumine illita, ignem immittit. Succensis autem fulcimentis, fossa repente subsedit, cūque magno sonitu in ea aggeres decidere: ac primo quidem cum puluere fumus ex alto excitatus est, cum ignem ruina concluderet. Percussa uero materia, qua premebatur flamma, iam clarior apparebat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat, molitionem Iudeorum egre ferebant, iamq; se uicisse credentium & spes eo casu refrixit, & in posterum subucnire aduersus ignē minus utile uidebatur, etiam si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo

uero

uero post, alios etiam aggeres Simon cum socijs aggreditur. Illa enim parte Romani admotis arietibus concutere murum coeperant. Testeus autem quidam ex Garfi oratus, ciuitate Galilæe, et Magassarius ex regalibus familiaribus Mariamnes, cumque his Adiabenus quidam, filius Nabate, nomen habens ex fortuna Egiras, cuius est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolant: Hisque uiris neque audaciores in illo bello extra ciuitatem apparere, neque magis horrendi. Nam uelut in amicos, non ut in agmen hostium excurrerent, nihil cunctati sunt aut substitere: sed per medios inimicos facto impetu, machinas incendere. Acti autem missilibus, et gladijs detrusi, non prius a periculo demoti sunt, quam ignis instrumenta corripere. Sublata uero iam flamma, Romani quidem concurrentes e castris, auxilio properabant: Iudæi uero ex muro eos prohibebant, manusque cum his cōferebant, qui flammam extinguere conarentur, proprijs corporibus nullo modo parcētes. Et illi quidem arietes igni subtrahere, cum eorum tegmina cremarentur, Iudæi etiam per flammam eos retinere certabant, et quamuis feruens nactus essent ferrum, tamen arietes non amiserunt. Hinc autem auxiliantes flamma transiit, et aggeres iam occupabat incendium. Itaque Romani flamma circumdati, quoniam seruare posse opera desperabant, in castra descendunt. Iudæi uero magis instabant, cum semper eorum numerus cresceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minusque cautos haberent impetus, freti uictoria. Progressi autem usque ad munimenta castrorum, praelio cum eorum custodibus decertabant. Est ergo quedam pro castris per uices stantium armatorum, et acerbissima in eos sanctio Romanorum, ut qui loco de qualibet causa cessisset, occideretur: hi poenali exitio gloriosa morte prelata,

bbb s fterunt

steterunt fortiter, eorumq; necessitate simul ac pudore, pluri fugientium redierunt, ballistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum providentem: nam quoscunq; obuios habuissent, cum his congredebantur Iudæi: & in spicula irruentes, incaute ipsis corporibus inimicos feriebāt. Sed neque his actis magis quam fiducia superabant, & Romani plus audaciæ quam quod male tractarentur, cedebant. Iam uero Titus aderat ab Antonia, quo secesserat, locum alijs aggeribus prospiciēs, multumq; increpatis militibus, si cum hostium muros obtinerent, in suis periclitarentur, & uelut ex carcere contra se dimissis Iudæis, obsessorum paterentur. ipsi fortunam, ipse cum electis militibus hostes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra cum cōuersi durabāt. Mixta uero acie, puluis quidem lumina, clamor uero aures exuperabat. Neque autem amicum quisquam internoscere poterat aut inimicum. Iudæis autem non tam uirium fiducia, quantum salutis desperatione perseuerantibus, etiam Romanos pudor armorū & gloriæ & præsentia periclitantis Cæsaris reddidit fortiores. Itaque putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudæorum fuisse rapturos, nisi præuento pugne momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani somno tenebantur, quod tam longum laborē una hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circum Hierosolymam triduo.

CAPVT XIII.

Titus autem cum ducibus quid fieret, deliberabat. Et callidioribus quidē placebat, omni admoto milite iā
muros

muros experiri: adhuc enim Iudeos cum exercitus parte dimicasse, uniuerſi uero militis impetū tolerare non poſſe, uerum ſagittis eſſe obruendos. Prudentiores autem rursus aggeres fieri ſuadebant: alij & ſine aggeribus aſideri; greſſus eorum tantummodo obſeruantes, ac ne uictus intro ferretur monebant, & ciuitatem fami relinquere, neq; cum hoſte manu conſligere: nec enim expugnari eorū confidentiam poſſe, quibus optatum eſt ferro procumbere, uel etiam ſine hoc interficere, quæ ſæuior eſt cupiditas: Ipi autem Tito, ceſſare quidem prorsus tanto cum exercitu, honeſtum non uidebatur: & pugnare cum his ſuperuacuum, qui ſemetipſos perdituri eſſent. Aggeres autem fieri, impendiorum pœnuria operoſum iudicabat, egreſſus uero ciuitatis obſeruari, operoſius. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem locorūque difficultatem, ab exercitu poſſe, & propterea ad excuſus incautum: contra manifeſtum uero uiam obſeruata, occultas uias excogitatuſque Iudeos, tam neceſſitate quàm locorum ſcientia. Si quid autem clam eſſet illatum, diutius obſidionem trahendam, uerendūque, ne uictoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim quidem effici poſſe, ſed celeritatem ante gloriam duci debere: tamen ſi celeritate uti uelit & cautione, totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus poſſe præcludi: & Iudeos aut omnibus modis ſalute deſperata, ciuitatem tradituſque, aut fame uictos facillime capiendos, aliter enim ſe non poſſe quieſcere. Verum & aggeres curaturum eſſe, cum infirmiores habeat qui prohibeant: Quod ſi cuique magnum opus & inextricabile uideatur, cum conſiderare debere, quod neq; paruum opus Romanos decere facere: & ſine labore magnū quid perficere, ne deo quidē facile ſit. His dictis
duces

Urbs cir-
cundat
muro.

duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidā impetus militibus incidit, ambitumq; partiti, non solum rectores inter se, uerum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autē hecatontarcho, isq; chiliarcho placere properabat: chiliarchorum uero ostentatio, ad duces usque pertinebat, ducum uero certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sæpiissime inspiciebat. Cœptū enim à castris Assyriorum, ubi ipse tendebat: ad inferiorem Cenopolim murum duxit. Hinc per Cædron ad Elewn montem reuertens, à meridie montem complectitur, usq; ad saxum, quod Peristerconos uocatur, ei que proximū collem, qui super uallem imminet, Siloam, ac inde ad occidentem flexo ædificio, ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentū, circumdato monte, ubi Pompeius castra posuerat, ad septētrionalem redit regionem. Eam cum præcessisset ad uici partem, cui nomē est Chebritonicus, post illum Herodis monumentum ab oriente clausum castris suis cōiunxit, unde cœperat. Murus quidē unominus quadraginta stadijs erat. Adhuc autem foris castella tredecim ædificata sunt: eorū gyrus denis stadijs numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignum mensibus uideretur, celeritas uero fide caret. Muro autem circumclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primam quidem uigiliā noctis ipse circuiens explorabat: secundam uero Alexandro permiserat: tertia uero obtigit agminum ducibus. Somnos autem uigiles inter se sortiebantur, totāque nocte per castellorum spatia circuibant.

Ambitus
muri ca-
stella.

De fame Hierosolymorum & secundo aggere extructio.
CAPVT XIII.

Iudeis

Iudaëis autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: aucta que iam fames, totas domos ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atque infantibus: uiarum autem angusta scribis mortuis. Adulescentes autem, ac iuuenes turgidi, uelut umbræ mortuorum, per oppidum uolutabant: et ubi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neque poterant præ labore, et eos quibus aliqua uis supererat, pigebat, et propter multitudinem mortuorum, et quod de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepelierant, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam fati dies ueniret, et uiui properabant: neque luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat, sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis, et corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum uero silentium ciuitatem, plenaque mortuis nox comprehenderat. Et latrones his acerbiores (domus enim tantum sepulchra erant) et cadauera spoliabant, et uelamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur. Hisque gladiatorum mucrones propinabant: nonnullosque iacentium adhuc spirantes, ferro expericendi causa transuerberabant. Siquis autem manu rogasset, aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebantur. Animas uero eslatum quisque, in morte templum obtutibus intuebatur, cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem, primo quidem sumptu publico iuebant mortuos sepeliri, cum odorem ferre non possent: deinde quod non sufficiebant, in ualles eos ex muro precipitabant. Quas circueiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit, altaque sanie tabefactis corporibus defluentes, ingemuit: et extentis manibus, deum testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani uero, cum iam

Iterū ex-
truuntur
aggeres.

iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiam eos moror, famēsque tangebat) dies letos agebant: frumenti, aliarumq; rerum necessariarum habentes copiam, de Syria proximisq; prouincijs. Multi autem iuxta murum stantes, magnamq; alimentorum abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebant. Seditiosis autem nihilomagus calamitate cedentibus. Titus reliquias populi miseratus, et properans saltē hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiā reperiret. Omnes enim ciuitati proximas syluas, opera prima cōsumpserant. Ex nonagesimo uero stadio, milites alias congerebant: et ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cēsar autē agmina circuiens, atq; opus iurgens, demonstrabat, quod in manibus eorū latrones haberet. Sed illis poenitudo planē perierat: et animis et corporibus separati, utrisq; uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansueta, uel corpora dolor tangebat, qui etiā mortuā plebem, quasi canes lacerabant, replebantq; languētibus carcerem.

Matthi-
as à Si-
mone oc-
ciditur.

De cæde Iudæorū intra & extra Hierosolymā. CAPVT XV.

DEnique Simon Matthiam quidem, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatum peremit. Boēthi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis et charus. Is, cū à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Iohānes accesserat, ut adiutorē Simonē reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, aut aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postquā obtinuit ciuitatem, inimicum eū æque atq; alios esse dicebat, qui pro se consilium dederat, uelut hoc simplicitate suasisset, productum eum et accusatum, quod cū Romanis sentiret, morte dānauit, ne purgationis quidem ei facultate cōcessa, cū tribus filijs

filijs suis. Quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius
 autem se occidi, quàm filios obsecrantē: atq; hanc pro illa,
 quod ciuitatem ei aperuissent, gratiam postulantē, ut auge
 ret eius dolorē, nouissimū iussit interfici. Ille quidem super
 cæsos in cōspectu suo filios iugulatur, corā Romanis produ
 ctus, ita enim Simon Anano Magadi filio præceperat, qui
 erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eū iuu
 rent, ad quos exire uoluisset. Corpora uero sepeliri prohi
 buit. Post hos Ananias quidā, pontifex, filius Masabali, no
 bilis & scriba curiæ, uir fortis, ex Emmaus genus ducens, Ananias
pontifex
occidit.
Iosephi
pater.
 & cum his quindecim ex populo clariores necabātur. Iosephi
 uero patrem conclusum asseruabant: missoq; præco
 ne denunciant, ne quis in ciuitate degentium uel colloque
 retur cum eo, uel in unū ueniret, proditiōnis metu proposi
 to: Et eos qui hæc cū illo deslerent, ante questionē perime
 bant. Ista uidens quidā Iudas filius Dudi, unus ex numero
 præfectorū Simonis, qui turrim ab eo sibi creditā custodie
 bat, fortasse quidem nonnihil etiā misericordia crudeliter
 pereuntiu, magis autē sui prouidentia, cōuocatis decem fi
 diissimis cōtubernaliū: quousq; tandē, inquit, hæc mala susti
 nebimus? quāmue salutis spem habemus, seruantes pessimo
 fidem? Ecce iam fames oppugnat, Romani uero penè intus
 sunt, Simon autē bene quoq; meritis infidelis est: metusque
 etiam apud eum pœnæ, & apud Romanos certa fœderis
 dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus &
 ciuitatē. Nihil autē graue Simon patietur, si cū de se despe
 rauerit, pœnas citius pendet. His ubi decē assensi sunt, ma
 ne cæteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit,
 ne quid eorum quæ cogitauerat, proderetur. Ipse uero de
 turri hora tertia Romanos inuocabat: illorū autē alij super
 biam contemnebant, alij non credebant, alios etiam pige
 bat,

Iosephus
lapide
uulnera-
tus.

bat, uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero, cum Titus ad murū cū armatis accederet, antè rem Simon cognouit, turrimq; uelociter occupat, Romanisq; eos inspectantibus custodes peremit, & per murū proiecit corpora mortuorum. Ibi que circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput uulneratur lapide, statim attonitus cadit. Excursus autem ad eius casum factus est Iudeorum: abreptusque esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset qui cum protegerent. Illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, nihil quod ageretur intelligēs. Seditiosi uero, tanquam interfecto quem maxime cupiebant, cū letitia conclamauerunt. Dicitur autem hic nuncius per ciuitatem, ex quo residuam multitudinem moeror tenuit, uere perisse credentem, cuius fidutia profugere cogitabant. Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidem ex Iotapatis hæc ait: certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem flens, ad ancillas: hunc, inquit, foecunditatis recepiſſe fructum, quod ne sepelire quidem sibi filiū licuiſſet, à quo sepeliri speraſſet. Verū ne illā quidem mēdaciū diutius cruciauit, neq; latrones refecit. Cito enim curato uulnere Iosephus resipuit: progressusq; clamabat, illos quidē nō sibi multo post uulneris poenas daturōs, populū autē rursū ad fidem rogabat. Vnde populo quidem fidutia, seditiosis uero stupor incidit eius aspectu. Profugorū autē alij, statim de muro necessitate profiliebāt: alij uelut ad pugnā cū lapidibus progressi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autem sauior ea quā intus pertulerant, fortuna conſequēbatur: & fame, quā domi reliquerant, uelociorem apud Romanos inueniebant ad exitium satietatē. Aderant autem inflati ex inedia, & uelut morbo intercutis aquæ turgidi. Deinde uacuata replentes corpora

Mater
Iosephi.

corpora difrumpebantur: nifi quod periti defideria cobi-
 buiffent, paulatimq; cibũ defueto corpori obtuliffent. Ve- Interitus
transfu-
garum.
 rum & eos qui hoc modo feruarentur, alia plaga suscepit.
 Quidam enim apud Syros ex transfugis deprehenditur, è
 fimo uentris aureos colligens. Transglutientes autem (ut
 fupra diximus) cò ueniebant, quod cunctos feditiofi fcru-
 tabatur: & maxima uis auri fuerat in ciuitate. Deniq; duo-
 decim atticis comparabant, quod antea uiginti quinque ua-
 lebat. Verũ hac arte per unum detecta, totis castris fama
 percrebuit, quod auro transfuga pleni ueniret. Arabum au-
 tem multitudo & Syri, fcifis uentribus supplicium minita
 bantur. Et hac ego clade nullam credo fœuiorem cõtigiffe
 Iudeis: una deniq; nocte duorum milium patefacta sunt ui-
 fcera. Et hac Titus iniuftitia cognita, penè iuffiffet auto-
 res circumfufo equitatu iaculis appeti, nifi magna fuiffet
 multitudo noxiorũ: multoq; plures puniendi, quàm qui fue-
 rant interempti. Cõuocatis autem auxiliatorum ducibus,
 itemq; militũ Romanorũ (nam etiam militũ quofdam hac
 tangebatur inuidia) utrifq; iratus dicebat: fi qui militũ fuorũ
 hac cõmitteret lucri caufa incerti, nec arma propria quif-
 quã crubefceret auro argentoq; facta: Arabi autẽ & Syri,
 primo quidem in alieno bello iure fuo calamitatibus uteren-
 tur: deinde qui crudelitatem in cadibus & in Iudeis odia,
 Romanis afcriberent: (hac enim quofdã eorũ milites infã-
 mia participare) & his quidem mortẽ interminatus eft, fi
 quis in eadẽ poftea repertus fuiffet audacia. Ad legiones
 autẽ literas dedit, ut fufpectos inueftigarent, atq; ad fe re-
 ferrent: Verũ profecto auaritia cõtēnnit omne supplicium,
 fœuisq; hominibus lucrãdi amor innatus eft: nullaq; omni-
 no calamitas plus habendi cupidini comparatur: imò uero
 hac alias, & modũ habentes metus, subiungit. Deus autẽ,
 ccc qui

qui damnauerat populū, omnem uiam salutis ad interitum uerterat: deniq; id quod cū poena iudicauerat. Cæsar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis trāsfugisset, circumspēctantes autē ne quis Romanorū uideret, eos scindebant, & ex uisceribus questum nefariū trahebant. In paucis autem reperiēbatur, & plerosq; sola spes consumebat. Hic quidem casus, multos transfugarum seduxit.

De sacrilegio circa tēplū & relatis ex urbe cadaueribus & fame.

CAPVT XVI.

Donaria
templi à
Iohanne
rapta.

Iohannes autem, ubi rapinæ ex populo defuere, ad sacrilegium sese cōuertit: multaq; donaria templi retinens, multaq; uasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mēsas, ne uisceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusq; uxor miserat. Romanorum quidē imperatores honorauerunt semper templū atq; ornauerūt. Tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat, ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro deo, qui pro templo militarent, & ex ipso ali. Proptereaq; sacrum uinum, & oleum, quod sacerdotes sacrificijs reseruabant, tutum erat effudisse. Namq; in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore ungebantur & potabant. Non quidem recusabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani cōtra noxios uenire tardassent, aut hiatu terræ deuorandam esse ciuitatem, aut diluuiο perituram, aut fulgura, aut Sodomitana incendia passuram. Multo enim magis impiā progeniē tulit, quàm quæ illa pertulerat. Deniq; cum eorū pertinacia desperata, totus populus interiit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Annius Elcazari filius, transgressus ad Titum per unam portam, quæ sibi credita fuerat, centum & quindecim milia, & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra propē ciuitatem posita

sita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, usq; ad calendas Iulij. Hæc autem immensa est multitudo: Nec tamen uel ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidēs, mortuos ex necessitate numerabat. Cæteros enim propinqui sepeliebant. Sepultura autem fuit, elatos ex oppido proijcere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum sexcenta milia portis eiecta nunciabant: aliorum uero numerum minime posse comprehendere: cum autē pauperes ferendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera essent inclusa: & frumenti quidem modium uenisse talento. Post ubi autem muro circūdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulso, ut cloacas rimarentur, boumq; ueterem fimum alimentum haberent. Stercus inde collectum, ^{Stercore boū ueraci sunt coacti.} & quod nec uisui quidē tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidē audientes miserati sunt: seditiosos autem ne uidentes quidem poenitebat, sed patiebantur usque ad ea progredi: Fatū enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipsis erat & ciuitati.

FLAVII IOSEPHI DE

BELLO IVDAICO

Liber Septimus.

De suffossione murorum, succensione aggerum,
& Sabino oppugnante murum.

CAPVT

PRIMUM.

LADES QUIDEM HIEROSOLYMORUM in peius quotidie procedebant, cum & seditiosi magis accenderetur aduersis inclusi, postquam populum fames ipsosq; iam possederat. Quin & multitudo congestorum

ccc 2 in ciui

in ciuitate cadauerum, & uisu horrenda erat, odorēque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plurima cede excitata, cōculcare mortuos cgebantur: & qui super eos pedem ponerent, neque superabantur, neque horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuorum. Gentili autem cede polluti, dexterās ad externum bellum preparabant, tanquā exprobrantes deo (ut mihi uidetur) supplicij sui tarditatem. Non enim spe uictoria maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra uiginti & unum dies aggeres erexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta usque stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terrae facies. Nam quae antea arboribus & paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta praecisis undique arboribus cernebatur: nec ullus qui pridem Iudeam uiderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tūc uideret, continere lachrymas poterat, uel non gemere mutationem naturae, quātum pristinae derogasset. Omnia namque insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: ne si quis subito adueniens, qui locum prius scierat, eum cognosceret, sed praesens quæreretur ciuitatem. Romanis autem ac Iudeis, finitum opus aggerū, par faciebat timoris initium.

Namque hi, nisi eos quoque exurerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autem, fortasse nec uolūtatem sibi fore illis incensis alios parare. Nam & materiae defecerant, & labori quidem corpora militum crebris offensionibus cesserant. Verum ciuitatis cladibus tristius Romanis quā ciues in ea degentes afficiebātur. Ad mala enim quae hinc accedebant, etiam pugnatoribus nihilo segnius utebantur.

bantur. Sed eorum spes frāgebatur, cum aggeres insidijs, machine soliditate muri, manus uero cōflictus audacia repugnantium superaretur: et præcipue, quod cum seditione famēque ac bello, totq; malis, præstantiores Iudeorum animos inuenirent. Virorum quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur, inuictam uero animorum magnitudinem, quæ calamitatibus aleretur. Nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad uirtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias præparabant. Iohannis autem factio, apud Antoniam simul et futura timebat. Si disijceretur murus cauebat: et antequam arietes admouebantur, operibus instabat, nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerem, spe decepti remeauerunt. Nam primum ne concordare quidem eorum uidebatur cōsiliū, paulatim et per intervalla, et constanter, non sine metu prosilientium, neq; Iudeorum more, ut breuiter dicam. Deerrant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, et omnium simul impetus: et ut non sine offensione recderent. Languidiores progressi, quàm solebant, etiam Romanos solito promptiores offendere: quia pro corporibus quidem atq; armis ita undiq; aggeres sepsere, ut nusquam igni aditum relinquerent. Animum uero ita cōfirmauerunt, ne quis loco antequam occumberet, moueretur. Nā præter omnium rerum desperationē, si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati uirtus cederet, aut armatemeritati, aut peritia multitudini, aut Iudeis Romani. Simul autem missilia cum illis faciebant in prosilientes delata: et qui cecidisset, posteriores impediēbat, ac periculum antecedentis molliores efficiebat. Qui uero intra teli

Tentata
expugna
tio.

sitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: et ad
 extremum alius alium timiditatis arguens, re infecta reuer-
 tebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugna-
 tio. Iudeis autem inde digressis, Romani machinas admo-
 uere: quàmuis ab Antonia saxis atque igni ferroq; peteren-
 tur, et quodcumq; hostibus telum necessitas attulisset. Nā
 licet multum moenibus Iudei confiderent, machinasq; cō-
 tēnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi
 autem Iudeis studium esse rati, ne murorum infirmitate
 Antonia lederetur: et fragilibus eam fundamentis suspi-
 cantes, cōtra certabant. Nec tamen quod seriebatur, icti-
 bus obediebat: sed ipsi quidē crebris in se missilibus iactis,
 cū nullis periculis desuper uenientibus lassaretur, arietum
 opus urgebant. Cum uero inferiores essent, ac lapidibus
 frangerentur, alij scutis super corpore concameratis, fun-
 damenta manibus et uestibus suffodiebant. Itaque saxis
 quatitur obstinato labore concussis. Quietem utrisq; nox
 attulit, et in ea murus arietibus labefactatus, ex qua par-
 te prioribus Iohannes aggeribus insidiando, murum suf-
 foderat, subsidente cuniculo repente labitur. Parum præ-
 ter spem utrorumque animi affecti sunt. Nam Iudei quidē
 quibus memoria esse oportebat, quod ruina præter spem
 accederet, et aduersum eam præcauti non fuerant, tanquā
 mansura esset Antonia confidebant. Romanorum autem
 inopinatam lætitiā sub celeri subuersione natam, conspe-
 ctus alius murus, quem intrinsecus Iohannes edificaue-
 rat, cito restrinxit. Veruntamen prior faciliior impetus ui-
 debatur. Tunc enim et ascensum per ruinas promptiorē,
 et Antoniam satis esse infirmiore (murus quoq; recens
 erat) cito destrui posse arbitrabantur. Nemo tamen eū au-
 debat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissi-
 mum

Casus
 muri,

mum esset exitiū. Titus uero spe atq; oratione putans ala-
 critatem pugnantium excitari, & adhortatione atq; pro-
 misis sepe quidem periculorū nasci obliuia, interdū autem
 mortem solere contemni, in unum congregatos fortissimos
 experiebat, dicens: O cōmilitiones, hortari quidem ad ea Oratio
Titi ad
mīlites.
 quæ periculum non afferunt, aperte & ipsis qui rogātur,
 & qui eos rogant, ignauie reprehensionē parit. Exhorta-
 tione autē opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per
 se quæq; gerere dignum est. Itaq; difficilem uobis in mu-
 rum esse ascensum ipse profiteor: quod autem uel maxime
 oporteat gloriæ cupidos pugnare difficillimis rebus, pul-
 chrūq; sit cū laude mori, nec erit infructuosum, si quæ pri-
 mi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem uos illud
 hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorū pa-
 tiēs animus, & in aduersis rebus dura cōstantia. Romanos
 enim eosq; milites, quibus in pace bella discere, in bello au-
 tem uincere cōsuetum est: à Iudæis manu uel animo supera-
 ri turpissimum est, idq; in fine uictoriæ, cum etiam dei nita-
 mur auxilio. Nāq; offensionis nostræ Iudaicæ desperationes
 sunt. Illorū autem clades, fauore dei uestrisq; uirtuti-
 bus crescunt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumq;
 sine machinis casus, quid sit aliud quàm in illos ira dei, no-
 strumq; adiumentū. Igitur non solum deterioribus infre-
 riores uideri, sed etiam diuinū præsidium prodere, uobis nō
 cōuenit. Quo pacto autem nō turpe uideatur, Iudæos qui-
 dem (quibus nō magni pudoris est uinci, qui seruire didice-
 rint) quo minus in posterū patiantur, mortem contemne-
 re? atq; in nos medios frequenter excurrere, non uictoriæ
 spe, sed ostentationis gratia: uos autē totius penè terræ ma-
 risq; uictores, quibus etiam non uincere probro habetur,
 otiosos cādentes, ne semel quidem in hostes aliquid au-

daciter expertos, famam ac fortunam cum his armis operiri: maxime cum paruo discrimine totum positis efficere. Deniq; iam in Antoniam si ascenderimus, habebimus ciuitatem. Nam et si pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capta hac respiratione hostium, incedere uictoriam nobis plenissimam repromittit. Et ego prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere: et immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus imprecabor, quorum anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim uirorum fortium nescit, quod animas in acie, ferro, corporibusque absolutas, purissimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat: manesq; se bonos ac propitios heroas, uidēdos offerunt posteris suis. Quas uero morbus corporis tabesq; consumpserit, et si maxime probris ac piaculis purgatæ sunt, subterraneæ tenebræ operiunt, altaq; obliuio suscipit, et corporis simul ac uite ac memoriæ fine circumscriptas. Quod si necessario mors homini decreta est, adhuc omni morbo leuius est ferri ministerium, cui non uideatur ignauum negare usui, quod debito redditurus sit: Et hæc quidē ueluti seruari nequeant, uel qui conati fuerint, persecutus sum. Est autem salutis spes in maximis quoque periculis, qui uirilem animum gerunt: Primum enim quod decidit patet incessu: Deinde totū quod ædificatum est, facillime dissolui potest. Vosq; plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fiet atque subsidio, uestraq; obstinatio in breui animos hostium franget: ac fortasse nobis, si eam tantum caperimus, incruentares efficietur: Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. Si uero clam, uel etiam per uim aliquid egerimus, semel quāuis paucos non sustinebunt. Me autem

tem profecto pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: & qui uixerit quidem similibus præsint: beatissima uero præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum uero unus, qui in cohortibus militarent, Sabinus quidam, genere Syrus, uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante uidisset, quatum ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. Erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quedam heroica in macro corpore, itaque angustiore uiribus suis, habitabat. Cum primus itaque surrexisset: itaq; dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante oēs in murum ascendo: atque opto quidem, ut uires ac uoluntatem meam sequatur fortuna tua. Quod si cepto casus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit: sed quod sic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, & scutum leua manu capiti prætendens, strictoque dextera gladio, circa horam dici sextam murum petebat. Sequebantur autem ex alijs, qui soli eius uirtuti æmulis esse cupiebant, undecim uiri. Multo autem omnes antecedeat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis & sagittis undiq; infinitis appeteret, atq; ingentia saxa deuoluerent, qui nonnullos de undecim deceperunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamē ante impetum cohibuit, quam summa muri prehenderet, hostesq; in fugam uerteret. Viribus autem eius atque animi pertinacia territi, pluresq; ascendisse rati, non steterunt. Qua in re fortunam quis, ueluti uirtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat, non incusauerit? Siquidem hic uir neque ab incepto errauit, & offensione lapidis cum maximo crepitum pronus decedit. Vnde factum est, ut Iudæi reuersi, ubi so-

Sabinus
murum cō
scendit.

Sabinus
sternit.

lum & iacentem uidere, ex omni cū parte iaculis peterent. Ille genibus nixus, & scuto protectus, primo quidem ulcisceretur hostes, multosque ad se appropinquantes sauciavit: uulnerū autem multitudine remisit dexterā: & ad extremum, priusquā redderet animam sagittis est obrutus, uir dignus, pro fortitudine qui meliori fortuna uteretur. Pro mensura uero coepti facinoris, cecidit. Ceteri aut tres penē iam summa tenentes, obriti lapidibus perierunt, & octo sauciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniam inuadunt, & à Iudæis repelluntur.

CAPVT

II.

BIduo autem post, uiginti de numero excubantiū, per aggeres militum congregati, signiferum ordinis sui, & duos quosdam ex ala equitum, & tubicinem unum ad se uocant: nonaq; noctis hora per ruinas ad Antoniā otiose procedunt: occisis autem primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signum dari precipiunt: quo ceteri quidem uigiles subito exuscitantur, & fugiunt priusquā multitudinem quæ murum ascenderat, cernerent. Nam & timor illis, & tuba imaginem quandam, ut magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæsar autē signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum caterua comitatus, ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugissent, ipsi quoque per cuniculum irruperunt, quem Iohannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositiq; amborum agminū seditiosi, tam Iohānis quā Simonis, arcebāt eos sanna ui atq; alacritate repugnandi. Siquidem excidij finem putabat, locum sanctum penetrassē Romanos, quod & his uictorie principium fuit. Ad ipsum autem adytum
ualidissima

ualidissima pugna committitur: his quidem templū ui occupare certantibus, Iudeis uero Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ quidem atque hastæ utrisque inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat, ex qua parte quisque pugnaret permixtis uiris, & propter angustias permutatis, cum & uocis intellectū magnitudo confunderet, multāq; mors esset utrinque, armāq; simul & cadauera iacentium conculcata frangerent præliantes. Semper autem si bellum fluens grauasset alterā partem potiorum, exhortatio & inferiorum cōquestio nascebatur: Neque aut fugæ aut persecutioni locus erat: sed propinque mutationes confligentiū, & inclinationes permixtæ fiebant exercitus. Qui uero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriēdi necessitatem habebāt, ^{Vincuntur Romani.} quod refugere non dabatur. Nam & posteriores utriusque partes, suos in frontem urgebāt, nullūque inter dimicantes bello uacūū interuallū reliquerant. Cū aut Iudeorū animi Romanorū peritiā uincerēt, iamq; oīno tota acies pelle retur (ex nona enim hora noctis ad septimā usq; diei pugnebāt) hi quidē simul oēs excidij periculū pro nutrimentō uirtutis habebāt: Romani uero exercitus parti (nondum enim ascenderant agmina, illisq; spes pugnantiū nitebatur) satis esse uisum est in præsentia, Antoniam obtinere.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine. CAPVT III.

Iulianus uero quidam hecatontarchus ex Bithynia non ^{Fortitudo Iuliani.} ignobilis, quem in illo bello & armorum peritiā, & uiribus corporis, & cum spiritu omnium fortissimum ipse cognoui, ubi Romanos iam cedere & male repugnare conspexit: propter Titum autem qui apud Antoniam stabat, subito profiliijt, iamq; Iudeos uincentes solus ad interiorē usq; templi angulum persecutus est. Fugiebat autē uniuersa

Casus Iu-
liani,

uersa multitudo, neq; uim eius neq; audaciam hominis esse opinātes. At ille per medios ruens, quo alios aliò disiecerat, per ipsos quem occupasset interficiebat: eaque facie nihil Cæsari admirabilius, aut alijs horribilius uisum est. Verū & ipsum profecto fata persequebātur, quæ ab homine iātari nō possunt. Calceos nanq; habēs, creberrimis atq; acutis clauis, ut ceteri solēt milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo occurreret, labitur: magnōq; cum armorū sono deiectus, in tergū fugiētes reducit. Et Romanorū quidem clamor ex Antonia sublatu est, salutis eius metuentiū: Iudei uero multis simul gladijs & hastis undiq; feriebāt. Ille autē multā quidem ferri uim scuto excipiebat: sepe autē conatus erigere, percutientiū multitudine reuolutus est, & iacens tamē gladio multos perculit. Nec enim cito peremptus est. quando galea & thorace omnia membra neci opportuna septus erat. Nanq; diu ceruicē cōtraxerat, donec concisis alijs eius mēbris remisit uires, cū ei nemo auderet succurrere. Nimiū autē dolor Cæsare tenuit, ubi tantæ fortitudinis uirū in conspectu tantæ multitudinis uidit occidi, & quod locus se quidem intercludebat auxiliū ferre cupientē: alios autem, ne possent, metus impediēbat. Iulianus quidem diu cum morte luctatus, cum nō paucos interfectorū suorū saucios reliquisset, ægre peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum & Cæsarem, uerum apud hostes quoque relicta. Iudei uero etiam mortui rapto corpore, Romanos in fugam uersos, in Antoniam concludere. Fortiter autem in eo prælio decertauere, Alexas quidem Aegyptius, ex agmine Ioannis: ex parte uero Simonis, Machius, & Militonis filius Iudas, & Iosue filius Iacobi duces Idumæorum: Zelotarum uero fratres duo iuuenes, Arsimon & Iudas.

Fortes
Iudeo-
rum.

Iosephi

Iosephi oratio pro deditione Iudæorum & profugium eorum.

CAPVT

IIII.

Titus autem militibus suis imperat Antonie fundamenta diruere, facilemque ascensum cuncto exercitui præparare. Ipse uero Iosepho ad se uocato (namque audierat eodie, qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinam obseruantiam, quæ entelechismos uocatur, uirorum penuria decessisse, eaque re populum nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit quæ ante mandauerat: quod etiã si quis cū pugnã diuinus amor teneret, cum qua placeret ei multitudine, ad bellum progredi liceret: dummodo non unã secum et ciuitas interiret simul et templum: sanctum tamen locũ uiolare desineret, neue in deum nefas admitteret. Potestatem autem haberet si uellet, sacra intermissa celebrare per Iudeos quos ipse delegisset. Itaque Iosephus, ne soli Ioãni hæc Iosephus intimarentur, sed etiam pluribus, unde exaudiri posset constitit, et mandata Cæsaris Hebraico sermone disseruit. Multũ autẽ ab his quo patriæ parceret precabatur, ignemque depellerent iam templo cõtigũ, deoq; uota redderent cõsueti. His dictis populus tristitia simul et silentio tegebatur. Multis autẽ cõuicijs tyrannus, Iosepho cum execrationibus lacerato, postremo addidit, nõquam sibi excidium esse metuendum, quoniam dei ciuitas esset. Atque cū exclamatione: sanè uero, inquit Iosephus, eam puram deo conseruasti, inuiolatãque sancta mansere: nec in eum cuius speras auxilium, quicquã impium deliquisti: sed solẽnitãs sacra consequatur. Et si quidem tibi quisquam quotidianum auferat cibum, impium cum hostem putabis: deum uero, quem perpetua religione priuaueris, belli auxilio speras futurum? Et Romanis peccata imputas, qui nostras leges etiam nunc tuetur: et quæ ipse intercidisti sacra, deo reddi compell-

Fundamenta Antonie diruuntur.

Iosephus rursus hortatur deditionem.

compellunt. Quis non inopinata mutationis causam gemat, ac desleat ciuitatem: cum alieni quidem, hostesq; impietatem tuā corrigant: tu uero Iudeus, et inter leges educatus, illis quoq; in has seuior inueniaris. Atqui Ioannem etiam quidem poenitere malorum, nō est turpe in rebus extremis, honorumque tibi exemplum patriam seruare cupiēti propositum est. Iechonias rex iudeorum, qui quondam Babylonij bellum sibi inferentibus, sponte ciuitatē priusquam caperetur excessit, et cum cognatione sua uoluntariam captiuitatem sustinuit, ne hæc sancta hostibus proderet, deiq; domum uideret exuri, ob hoc sacra Iudeorum cōmemoratione laudatur: eūque memoria transmissa per secula, semper nouam immortalitatē posteris tradit. Bonū ȝ Ioannes exemplar, et si periculum præsto sit: ego autem ueniam quoque tibi à Romanis spondeo, dum memineris, quod non gentilis moneam, et Iudæis ista promittam, spectariq; oporteat, qui sit autor, et unde consilium. Absit enim unquam me ita captiuum uiuere, ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris et clamas, mihiq; maledicis. Etiam acerbiora mereor, qui hæc aduersus fata suadeo, deiq; sententia condēnatos seruare cōtendo. Quis ignorat scripta ueterum prophetarum, et responsum impendens miserrimæ ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prædixere, cum quis homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autem cadauerum non ciuitas tantum, sed etiam templum omne repletum est. Deus planè, deus ipse cū Romanis ignem sibi lustrationis infert, totq; scelerum plenā exurit ciuitatem. Hæc Iosepho cum fletu et lachrymis prosequente, uox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorē, admirati sunt. Ioānes autē eiusq; socij magis cōtra Romanos iritabātur, illū quoq; capere cupiētes.

tes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio: & nonnulli quidem seditiosorum custodias formidantes, locis suis manebant, iamdudum certi de suo pariter & ciuitatis exitio. Fuerunt autem, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confugere: in quibus erant pontifices Iosippus & Iesse. Filij uero pontificum, tres quidem Ismaeli, cui apud Cyrenen fuerat caput abscissum, & Matthiae quatuor: alterius uero Matthiae unus, qui post interitum patris auferat, quem Simon Giora cum tribus filiis, ut supra dictum est, interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus defece-
 re: eosque imperator cum per alia humane suscepit, tum sciens alienigenis moribus illic uersari molestum esse, in Gophna dimisit, ut ibi manerent: interim munitiones etiam pollicitus possessiones cuique peracto bello redditurum esse. Illi quidem in destinatum municipium laeti cum omni cautione discedunt. His autem in ciuitate non uisis, rumor seditiosis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, ut hoc metu uidelicet a fuga reliquos deterrerent. Et paulisper quidem haec calliditas eorum sicut antea ualuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursus autem, postquam eos Titus reuocatos a Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In unum uero congregati, & ante Romanos stantes, cum lachrymis atque ululatu seditiosos rogabant, ut primo quidem paucos in ciuitate Romanos susciperent, patriamque seruarent. Si hoc displiceret, saltem de fano certi exiret, templumque sibi liberarent. Nec enim aui-
 sios sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaque in transfugas uociferati conuicia, supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormenta, ut omne quidem circum
 fanum

Multi Iu-
 daeorum
 profugi-
 unt ad
 Roma-
 nos.

fanum spatium multitudine mortuorū sepulchro, templum uero ipsum castello simile uideretur. In loca uero sancta & inaccessa, cū armis adhuc, & manibus gentili cede calentibus, insiliebant: & ad hanc processere legis iniuriam, ut quā Iudeos indignationē oporteret exercere, si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudeos propria sacra temerantes, uterentur Romani milites. Nemo tamē fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atque adoraret: latronesque optaret, antequam intolerandum malum contingeret, poenitere. Titus autem dolens uicem eorū, iterū Ioannem eiusque socios increpabat, dicens: Nonne uos o sceleratissimi, cancello sancta loca protexistis? Non literis Grecis ac nostris incisas tabulas constituistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicitur? Non eos qui transissent, quamuis Romanus quis esset, uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos cōculcastis o nocentissimi? Aut cur templū & externi & gentilis sanguinis cōfusione polluistis? Testor ego patrios deos, & si qs unquā hunc locū ante affexit, (nūc enim neminē credo) itēq; testor & exercitum meum, & Iudeos qui apud me sunt, & uos ipsos, quod nō ego uos uiolare hæc cōpellam: quin & si locū acies uestra mutauerit, neq; accedet ad sancta quāspia Romanorum, neque quicquā in eius contumeliā faciet. Seruabo autem uobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna extructis aggeribus, & excursionibus Iudeorum.

CAPVT

V.

HAec Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autem, qui neque seipsos miserari eos, neque tēplo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus.

Sed

Sed uniuerſum quidem his militem, quod locus cum non ca-
 peret, inferre non poterat. Tricenis enim de ſingulis centu-
 rijs uiris fortiſſimis, lectis etiam chiliarchis, ſingulis mille-
 nos attribuit: hisque duce præpoſito Cereali, hora noctis
 nona iubet in cuſtodias impetum fieri. Cum autē ipſe quo-
 que in armis eſſet, unaque deſcendere ſtatuiffet, amici cum
 propter periculi magnitudinem ducumque diſta continue-
 runt. Plus enim operis cum in Antonia ſedentem, quàm mi-
 litum certamina facturum eſſe dixerunt, quàm ſi periculum
 ſubiſſet: omnes enim fore ſub oculis imperatoris optimos
 bellatores: His diſtis paruit. Deinde ob hoc ſolum ſe ma-
 nere locutus ad milites, ut de eorū uirtute iudicaret, ne aut
 fortis quisquā indonatus abiret, aut cōtra impunitus igna-
 uus lateret, ſed omnium ſpectator ac teſtis fieret ipſe, qui
 et ulciſcendi et remunerandi eſſet dominus: illos quidem
 ad aciem hora, qua ſupra memoratū eſt, diſmiſit. Progreſ-
 ſus autem ad ſpeluncam, de Antonia, quid fieret expec-
 tat. Verum hi qui muſſi fuerant, non ita, ut ſperabāt, ſom-
 no oppreſſos inuenire cuſtodes: ſed excitatis cum clamore,
 conſeſtim manus conſeruere excubitorum intus. Mane au-
 tem cæteri cateruatim excurrere. Itaque primorum qui-
 dem impetum excipiebant Romani: qui autem illos ſeque-
 rentur, in agmen proprium incidebant, multisq; ſuorum
 uelut hoſtibus utebantur. Vocis nanque agnitionem conſu-
 ſus partim clamor, oculorū autē ſingulis nox ademerat: cū
 præterea quosdam furor cecos, alios iracundia, alios timor
 efficeret: idcirco obuium quenq; ſine diſcretionē ſeriebāt.
 Romanis quidē ſcutorū coniunctione ſeptis, et per globos
 proſiliētibus, ignoratio minus nocebat: ſigni enim ſui quiſ-
 que meminerat. Iudei uero diſiecti, tā impetus quàm reſeſ-
 ſus temere facientes, ſæpe imaginē inter ſe hoſtiū alijs alijs

Titus
ſpectator
pugnæ.

demonstrabāt: cum ruerentē suam quisque per tenebras, Romanum quasi aggrediētem exciperet. Denique plures à suis quàm ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, uisu iam pugna discerneretur: & in acie stantes ordine, sagittis atque lapidibus agerentur. Neutri uero cedebant, neq; labore fatigabantur. Sed Romani quidem & sigillatim, & multi simul in conspectu imperatoris de uirtute certabant. Illumq; diem sibi quisque promotionis initiū fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudeis autē & propriū cuiusq; periculum, & quod tēplo metuerēt, ministrabat audaciā: quod tyrānus stans hos rogaret, alios uerberaret, & ad pugnam interminationibus incitaret. Cominus autem plerunq; pugnatum est, sed cito & breui momento praelia mutabantur. Neutra enim pars prolixum fugæ spatiū uel persecutionis habebat. Pro suorum autē euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantiū: eratq; ueluti quoddā belli theatrū. Nec enim uel Titum uel alios, qui unā erant, quicquā eorū que in pugna gererentur latebat. Postremo nona hora noctis cœpto praelio, quinta diei dissoluti sunt. Cum neutri eo loco, unde pugnam iniere, certa fuga cessissent, uerū mediā in ancipiti praelio uictoriā reliquissent, Romanorū quidē plurimi nobiliter decertarunt: Iudeorum partis quidem Simonis, Iudas Marion filius, & Simon Iosie: Idumæorum uero Iacobus, & Simon alter Cathla filius, Iacobus autē Sose: de Ioannis autē socijs, Gethcus & Alexāder: de Zelotis aut, Simon filius* Tagiræ. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antonie fundamentis, latam uiam usque ad templū cōposuit. Admotāq; muro agmina, mox aggres inchoabant: unum contra interioris templi angulū, qui ad septētrionale oriētēmq; spectabat: alterū cōtra exedrā, ad Aqu

Anceps
pugna.

Als lairi.

Aggres
extructi.

ad Aquilonis partem inter duas portas edificatū. Aliorum duorum unum contra portam occidentalem templi exterioris, alterum ab Aquilone. Magno tamen opus cum labore ac miserijs proficiebat, cum materias sexcētesimo usq; stadio deportarent. Interdum autem insidijs ledebantur, cum ipsi quidem uincendi facultate minime cauerent, Iudæis uero propter desperationem salutis audacioribus uterentur. Nonnulli enim equitum, quotiens ad ligna siue scænum colligendum exissent, interea dum id facerent equos suos frenis exutos pasci sinebant: quos Iudæi per cuneos irrumpentes rapiebant. Itaq; dum id crebro fieret Cæsar existimās, quod erat uerum, negligentia suorum magis quàm Iudæorum uirtute rapinas contingere, tristi animaduersione ceteros ad æquorum custodiam reuocare statuit: unoque milite, qui equum perdiderat, morte damnato, eo metu equos suos ceteris cōseruauit. Nunquam enim eos post hæc in pascua dimittebant, sed tanquam natura his cōnexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabāt, aggeresque erigebant. Altera uero die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapinæ defecerāt, et fames urgebat, cōgregati, in præsidia Romanorum, quæ Eleon montem uersus collocata erant, circa undecimam diei horā impetum faciunt. Sperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curandi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorum conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti obstabant eis, murum transcendere ac perirumpere uiolenter ambitu conatis. Cōflato autem uehementi prælio, multa quidem et alia ab utraque parte fortiter gesta sunt: cum Romani præter fortitudinem etiam bellandi peritia. Iudæi uero immoderato impetu et effrenatis animis uterentur. Dux aut̃ his pudor

ddd 2 erat,

erat, illis necessitas. Nā & amittere Iudeos, ueluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum uidebatur: & illi unam spem salutis, si murum ui percurrere possent, habebant.

Pedani-
us.

Ibi tum quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudeis in fugam uersis, atq; in uallem coactis, equo in aduersum montem à latere incitato prateruectus, rapit unum ex hostibus fugam petentem, iuuenem & grauem corpore, & armis undique septum, talo comprehensum: Tantum se inclinauit equo corrente, tantamque dexteram uim, itemque ceteri corporis, & equestris peritiæ demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cæsarem uenit. Titus autem uires eius qui ceperat admiratus, & captum, quia murum aggredi tentauerat, supplicio affici iussit. Et ipse quidem templi oppugnationem curabat, utq; aggeres mature fierent perurgebat. Inter quæ Iudeis aduersis prælijs male tractatis, tumescente paulatim bello, & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore, sola membra peste occupata præuenientes, ne ulterius procederet, abscindebant. Porticus enim

Porticus
incensa.

parte, quæ ab Aquilone in orientem pertinens, Antonie iungebatur, incensa, deinde ad uiginti ferè cubitos abrupte, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post idus prædicti mensis, uicesimo & quarto die, Romani porticum inflammare: & usque ad quartumdecimum cubitum igne progresso, Iudæi similiter culmen abijciunt: neque omnino recedentes ab operibus, & Antonie continentia dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaq; immisso igne, cursum eius otiose pro sua utilitate metiebatur. Circa templum autem nunquam prælia cessauere: sed frequens erat paulatim contra se excormentium bellum. Hisdem autem diebus, quidam ex Iudeis
uir,

uir, & corpore brevis & uultu despicabilis, tamque genere quam rebus alijs uilissimus, Ionathes nomine, progressus ad Ioannis pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus est, tum quem fortissimum haberent, ad singulare praelium prouocauit. At qui contra steteret, multi quidem de dignabatur: erant autem inter eos (ut assolet) etiam qui timerent: quosdam uero non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere confugere. Nam qui de salute desperassent, eos neque cautos impetus, neque de tam habere placabile: & cum his in discrimen uenire, quos neque uincere magnum sit, & uinci cum dehonestamento periculosum non fortitudinis sed ferocitatis uideri. Cum autem diu nemo procederet, multaque Iudeus eorum timiditati illuderet, erat arrogantissimus quidam & superbus à Romanis, ex ala equitum, nomine Pudens, in solentiam eius exosus, fortasse autem etiam corporis breuitate sublati, inconsulte profiliit, & ceteris commissa cum eo pugnarium praeiuit: sed à fortuna proditus est. Lapsam enim Ionathes interfecit: deinde pede supra mortuum posito, leua scutum, dextraque cruentum gladium coruscabat: armisque cum fremitu concussis exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat: donec eum tripudiantem & uana iactantem, quidam Priscus cēturio sagitta transfixit: coque facto, & Iudeorum & Romanorum clamor uariis excitatus est. Ille autem dolore in uertiginē tortus, supra corpus hostis incubuit: belli quoque felicitate ratione carentem, quam uelox ultio sequeretur ostendit.

Pudens
cadit.

Ionathes
à Prisco
occidit.

Romani flammis pereunt dolo iudaico, & de Argorio quodam.

CAPVT VI.

SEditioni uero templum tenentes, aperte quidem & quostidie militibus in aggeribus positos repugnabant. Vi-

ddd 3

cesimo

ccsimo autē septimo die prædicti mensis, huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen & trabes erat uacuum, syluis aridis, itēque sulfure ac bitumine repleuere. Deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerarij fugientibus instabant, & in porticum ascendere positis scalis nitebantur. Qui uero prudentiores erāt, nullam fugæ causam Iudæis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittūt Iudæi. Excitata undiq; subito flamma, Romanos, & qui extra periculum steterunt, ingens stupor inuasit: & desperatio quos incēdium cæperat occupauit, flammis enim cincti, semetipsos in oppidum, alij uero in hostes præcipitabant: multi spe salutis desilientes in puteos, illico debilitabantur: alios, dum conantur, præueniebat incendium: alij ferro flammam antecedeāt. Statim uero & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum peruagatus. Cæsarem uero, licet præ morientibus indignaretur, quod iniussi porticum ascenderant, misericordia tamen eorū tetigit. Cumq; nemo prohibere posset incendiū, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia uidebant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. Vociferans enim & ante alios prosiliēs, & comites suos quā possent auxilium ferre obsecrans, cernebatur. Eiusque uoces & affectiones quisque, uelut aliquam præclarissimam sepulturam, secum afferens moriebat. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiore, flammarum quidem periculum euasere. Obsessi autem, Iudæis cum diu saucij restitissent, postremo uniuersi cecidere. Post omnes autē quidam iuuenis, nomine* Longus, toti huic ornamento fuit calamitati: & quāuis sigillatim digni sint memoria qui periere, omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudæi quidem, & quia

Romani
flammis
exusti.

Als Lon
ginus,
Logistō.

et quia fortis erat, et quia interficere eum cupiebant, ad se descendere promissa fide hortabantur. Frater uero eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamque militiam dehonesteret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoque altius gladio, ut ab utrisque partibus cereretur, semetipsum occidit. Eorum quos ignis obsederat, Argorius quidam, calliditate seruatus est. Appellato enim clara uoce Lucio quodam, comilitone et contubernali suo: heredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurrisset ipse quidem qui se in eum proiecerat, uixit: Lucius uero pondere oppressus, constratoque lapidibus solo allisus, continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterum tamen cautiore effecit, et aduersus Iudeorum insidias iuuuit, quibus plerumque loca morésque hominum nescientes ladebantur. Exusta est uero porticus ad turrim usque Ioannis, quam ille belli tempore, quod cum Simone gerebat, supra postes quae in Xystum ducerent edificauerat. Reliquum uero Iudei quoniam consumpti fuerant qui ascenderent, absciderunt. Postero autem die Romani quoque, porticum quae in Boreae parte fuit, ad orientalem usque totam incendunt: continentem angulos eius, quae appellatur Cedron, super uallem aedificata: unde etiam profunda erat, et horribilis eius altitudo.

De fame Iudeorum.

CAPVT VII.

Circa templum quidem ita res se habebant. Eorum uero qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebant. In dies namque singulos, si uel unquam aliquid cibi apparuisset, bellum illico gerebatur: et amicissimi inter se ad manus ueniebant, miseris diripiētes animis uaticum. Fides autem

ddd + penurie

penurie nec morientibus habebatur: sed etiā quos uiderēt
 expirare, scrutabantur latrones: ne quem forte cibum sinu
 occultans quispiam, moreretur. Ipsos autē spes egestate ui-
 ctus hiantes, ucluti canes rabidos decipiebat: & impingen-
 tes in ostia tanquam ebrij ferebantur, easdēq; domos bis
 ac ter eodem momento desperatione inquietabāt: omniaq;
 dentibus necessitas subigebat: & ea colligentes quæ nullū,
 quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horres-
 ret, comedere patiebantur. Denique nec cingulis nec cal-
 ciamentis abstinuere, coriāque scutis detracta mandebant.
 Quinetiam fœni ucteris laceramenta, uictui habebantur:
 cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis uendeba-
 bant. Et quid opus est famis improbitatem ex rebus anima
 carentibus demonstrare? factum enim relaturus sum, neque
 apud Græcos, neque apud Barbaros cognitum, & dictū
 quidem horrendum, auditu uero incredibile. Itaque liben-
 ter hanc calamitatem intermitterem, ne mentiri me poste-
 ri æstimarent, nisi testes multos haberem: & fortasse ali-
 quam patriæ re ferrem gratiam, parcius ea differens, quo-
 rum fata perpeffa est.

De muliere quæ per famē filiū coxerat. CAPVT VIIII

Mulier quedam ex plebe trans Iordanem habitans
 tium incolarum, Maria nomine, Eleazari filia,
 de uico Vatez obra, quod significat domus hyssopi, gene-
 re ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiens, in Hie-
 rosolymam recepta cum cæteris obsidebatur. Huius alia
 quidem bona tyranni dirupuerunt, quæ ex transammanis
 locis in oppidum comportauerat. Reliquias uero condita-
 torum, & si alimenta reperissent, irrūpentes domum eius
 satellites, quotidie auferebant. Grauitè autem mulier in-
 dignabatur: proptereaque sæpiissime raptoribus maledi-
 cens,

cons, & imprecans, eos contra se uehementius iritabat: cū neq; iratus, neque miserans, eam quisquam uellet interficere. Sed uictum quidem patrando alijs parabat: undiq; autē adempta iam erat ei etiam reperiēdi facultas, famesq; uisceribus & medullis irrepserat. Plus uero quā fames iracūdia succedebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsus, rebus aduersis contra naturā excitatur, raptōq; filio, quē latentē habebat, miscrum te, ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud Romanos etiā, si uixeris, seruiturus es: fames autem præuenit seruitutē: his uero seditiosi sciuiores sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditiosis furia, & humane uitæ fabula, quæ sola deest calamitatibus Iudæorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, cōstiumque medium comedit. Adopertum autē reliquū seruauit. Ecce

aderāt seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset ostēderet, minabātur. Illa uero bonam partem se reseruasse respōdens, aperit filij reliquias. Illos autem confestim horror cepit atque dementia, uisūq; ipso diriguerunt. At mulier: & hic, inquit, est uere filius & facinus meum, comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut foemina molliores, aut matre misericordiores: Quod si uos pietatem colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidem comedi, reliquam eius me manebit. Post hoc illi quidem tremantes exierunt, ad hoc solum timidi, uixq; hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisque ante oculos sibi cladem illam proponens, tanquam hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autem quos fames urgebat, properabatur ad mortem: & beati appellabantur, qui priusquam id pateretur interijssent. Cito autem Romanis nunciata est illa calamitas, eorumque alij non credebant, alij miserebātur, mul-

Filius 2
matre com-
editus.

tos autem uehementius eius gentis odium cepit. Cæsar autem super hoc deum placabat: siquidem Iudeis pacem obtulisset, eisq; liberam proposuisset omnium obliuionē quæ commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro facietate atque opulentia famē optasse: & qui proprijs manibus templum, quod ipse eis seruassent, incendere cœperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandī uictus, ruina sese patriæ operturum: neque relicturum in orbe terræ, ut sol inspiciat ciuitatem, in qua matres sic uescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanā mentem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri & incendio templi. CAPVT IX.

Octauo autem die mensis Augusti, cum due legiones aggeres perfecissent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit: cum diebus ante sex, qui firmissimus erat, aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum & huius & cæterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portæ alij fundamenta suffodicbant: multumque fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuerunt. Ab interioribus autem portæ sustinebantur: iamque diu mansere, donec instrumentorum & uectium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudei uero præuerti, ne eos subire prohiberēt, cum his congressi dimicabāt. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabāt.

Multos

Scalas
muri ad
motæ.

Multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obtegerent, ferientes gladijs præueniebant. Nonnullas autē scalas armatorum plenas, in latus deijcientes, declinabant. Vnde Romanorum quoque non parua cædes sequebatur. Alij signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorū grauiſimæ fore turpitudini ducentes. Poſtremo tamen Iudæi & signis potiūtur: & eos qui unā ascenderāt, interficiūt. Cæteri uero clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo, nō aliquo factō opere, procubuit. Seditioſorum autem, qui prioribus prælijs etiam tunc fortiter pugnauerunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem, cum uideret se alienis & templo cum damno & nece militum parcere, ignem portis ſubijci iuſit. Inter hæc autem ad eum profugi uenierunt, Ananus ex Emaus, Simonis ſatelles crudeliſſimus, & Archelaus filius Magadati: idcirco ſperantes ueniam, quod Iudæos uiſtores reliquerant. Titus autem, cum hanc eorum in Iudæos crudelitatem audiuit, utrumque obtruncare decreuit. Dicebat enim neceſſitate, non uoluntate ueniſſe: nec ſalutē dignos eſſe incenſam ipſorum cauſa patriam deſerētes. Verūtamenē cohibuit iracundiā fides, eosq; diſmiſit: ſed nō eo loco habēdos, quo etiā alios credidit. Iā uero portis milites ignē admouerāt, liquefactoq; argēto, cito lignū flāmæ aſſumpſerāt, cū ſubito auctæ proximas inde porticus corripuere. Iudæis uero ignē circū ſe uidētibus, corpora ſi mul animæq; ceciderūt: & ſtupore attoniti, adiuuare quidem uel extinguerē nemo conatus eſt: ſtantes uero aſpiciebant, nec tñ his quæ abſumerētur dolentes: ſaltē ut qd' reliquum eſſet, ſaluū haberent, animū colligebant. Illo quidē die, & quæ ſecuta eſt nocte, creſcebat incendium: paulatim enim nec ſimul undique inflammari porticus potuerunt.

Poſtero

Trāſſu-
ga.

Porticus
tēpli ac-
cenſæ.

Postero autem die Titus partem militū iussit incendium restinguere, perq; proxima portis loca uiam sternere, ut facilius agminibus esset ascensus. Rectores ad se conuocat: sexq; collectis qui erant procures, Tiberio Alexandro totius militie prefecto, & Sexto Cereali quintæ legionis preposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Phrygio quintædecimæ, cum quibus erat etiam Fronto, ac Ternius magister duarum Alexandrinarum legionum, & M. Ant. Iulianus procurator Iudææ, congregatisq; præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Alijs quidem uidebatur lege belli utendum esse: nunquam enim Iudæos à nouis rebus posse desinere templo manente, quo omnes ubicunque essent colligerentur. Nonnulli monebant, ut si templum reliquissent Iudæi, neq; armis pro eo quisquam certaret, conseruandum esse suadebant. Si uero id pugna obtinuissent, ignibus consumendum: quoniam castrum iam uideretur esse non templum: & piaculum non ipse id, uerum illi qui fieri cõgère, committerent. Tito autem, nec si stantes dimicarent Iudæi, pro hominibus animo carentibus, ulciscendum esse dicente, neque se unquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoque foret imperij, si maneret: iam certi quid uellet, ad eius accedunt sententiam Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem consiliū dimisit, iussisq; militibus requiescere, itemq; ducibus ut his in prociectu ualidioribus uteretur uiam sternere per ruinas, lectis ex cohortibus imperat, igneq; restinguere. Illo quidē die Iudæos labor itemque timor ab impetu continuit. Postero autem collectis uiribus, & recepta fiducia, per orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurritur. Illi autem primam quidem concionem fortiter

Iterū cõ-
siliū.

fortiter excepere: septiq; scutis, à fronte murum condensa acie imitantur. Certum tamen erat eos non diu duraturos, quod & multitudine infestantium & animis uincerentur. Cæsar autem priusquam uerterentur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis uenit auxilio. Impetum uero eius non sustinuerunt Iudæi: sed primis interfecit, plerique fugam petunt: & cedentibus quidem Romanis, reuertentes instabant. Cum autem illi retorsissent, iterum refugiebant: donec circa horam quintam, Iudæi ui coacti templum introire, conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi, templumq; obsidere. Sed id planè dei sententia iamdudum igne damnauerat: euolutisq; temporibus aderat fatalis dies qui erat decimus mensis Augusti, quo etiã prius à rege Babyloniorum fuerat concrematum. Ex ædibus autem causam principiumq; sumpsit incēdium. Nam cū paulisper Titi discessu seditiosi quiescissent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumq; templi cum igne interioris fani restinguentibus pugna committitur. Hicq; Iudæis in fugam uersis, usque ad templum transierunt.

Quemadmodum templum incensum est inuito Tito.

CAPVT X.

Hic itaq; tunc militum quidam, non expectato cuiusquam edicto, neque tantum facinus ueritus, sed diuino quodam motus impetu, à contubernali suo sustollitur: & exardente materia raptum ignem in fenestram inserit auream, inde ad membra circum templum edificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma uero excitata, Iudeorum quidem calamitati dignus clamor exoritur, & ad ulciscendum properabant: neque iam uite parcendum rati, neque uiribus temperandum, amisso eo cuius gratia cautif=

Templi succenditur.

cautissimi iudebantur. Mature autē hoc Tito quidem nunti-
 ciat. Et ille (nanque casu in tabernaculo quiescebat sicut à
 prælio redierat) exiliit: templumq; curriculo petit, prohi-
 biturus incendium: omnesque post eum duces, et hos agmi-
 na perterrita sequebantur. Clamor autē ac tumultus erat,
 tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem uoce si-
 mul ac dextera pugnantibus signo dato, ignem iubebat ex-
 tingui. Sed neque uox eius audiebatur, quod aures eorum
 maior clamor obstrueret, nutumque dexterae non attende-
 bant, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurren-
 tium uero agminum impetum, non præcepta neque intermi-
 natio continebant: sed quò furor eos duceret, sequebatur.
 At ipsos autem introitus obstrusi, multi quidem sese inui-
 cem conculcabant: multi uero ardētibus adhuc et fuman-
 tibus porticum incendentes ruinis, luore quidem uteban-
 tur. Cum uero ad templum accessissent, edicta quidem Cæ-
 saris non audire simulant, præcedentem quisque, ut ignē
 immitteret, hortabatur. Seditiosis autem iam subeundi qui-
 dem spes nulla erat, sed fuga et cedes omnia possidebat.

Cædes
multorum.

Magna uero populi multitudo inualida et inermis, ubicū-
 que occupati fuerant, interficiebantur: et circū aram qui-
 dem ingens mortuorum numerus cōgerebatur. Per gradus
 uero templi, et sanguis multus profluebat, et eorū corpo-

Cæsar in-
greditur
templi
adyta.

ra qui supra ceciderant delabebantur. Cæsar autē ubi neq;
 impetum insaniētium militū cōtinere poterat, et flamma
 dominabatur, intrò cū rectoribus ingressus, et sanctū tem-
 pli, et quicquid illic erat aspexit, ea quidē que apud alie-
 nigenas erant fama meliora, pompa uero et opinione do-
 mestica non minora. Cum autem flamma nondum ex ulla
 parte ad interiora penetrasset: nec membra que circū erāt
 templum depasceretur, quod erat uerum, existimans adhuc
 illud

illud opus posse seruari, & ipse profiluit, militesq; rogare ut ignem restingerent conabatur: & Liberalem hecatontarchum de stipatoribus suis, fuste multatos qui nō obedi-
rent iussit arcere. Illorū autem furor belliq; impetus quidā uehementior, Iudeorūque odia, & Cæsaris reuerentiam & prohibentis metum superabant. Plerosq; autem præda-
rum spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores auro factas cōspicerēt. Præterea quidā miles ex his qui intrauerāt, cum Cæsar ad inhibendum incendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat. Tūq; subito, postquam flamma intus apparuit, & duces cum Cæsare discedebant, & stantes extrā succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit. Sed quamuis hoc multum quis deslendum putet, ut opus omnium quæ audiuius aut uidimus maxime admirabile, tã extructionis genere, quàm magnitudinis, itēq; munificentie in singulis rebus, & gloriæ quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatium: quod ut animalibus, ita operibus locisq; fatum sit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam & mensem, ut dictum est, cūq; diem seruauit, quo primū ab Babylonijs templum erat incensum. Et à prima structio-
ne templi, quam Solomon rex inchoauerat, usq; ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centū triginta colliguntur anni, & septem menses, ac dies quindecim. A posteriore uero, quam secundo anno Cyri regis Aggeus fecerat, usq; ad excidium quod Vespasianus imperante sustinuit ciuitas, anni sexcēti triginta nouem, & dies quadragintaquinque.

De sacerdotibus, Gazophilatioq; & porticu.
CAPVT XL

Dum

DVm templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus forte uenisset rapiebatur, & cædes erat infinita deprehensorum. Nec actæ fuit ætatis miseratio, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri ac profani similiter interficiebantur, atq; omne genus hominum belli calamitas persequabatur, unaq; supplices cum repugnantibus necabantur: flammâq; ulterius progrediens, cū gemitu occumbentium concrepabat. Et pro altitudine quiddam collis, ardentisq; operis magnitudine, totam quis arde re crederet ciuitatem. Illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanorum agminum fremitus erat, & seditiosorum, ferro igniq; clausorū clamor ingens tollebatur, & populi sursum deprehensi ad hostes fuga, cum stupore ac calamitate conquestio. In colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi cōsonabat. Iam uero multi fame marcidi, in mortem penè luminibus clausis, postquam ignem templi uidere, in questus interim uires clamorēque receperunt. Resonabat autem & trans fluiuium regio, & montes circumpositi grauiorem impetum faciebant: & tamen erant clades acerbiores tumultuum. Nam collem quidem in quo templum erat, euelli radicitus quis putaret: ita undiq; belli plenus uidebatur, & sanguis igne largior esse, pluresq; intersectoribus interfecti, oisq; terra cadaueribus tegebatur: & supra corpora mortuorū gradientes milites, cursum fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multitudo, tandem pulsus Romanis, in exterius templum, deinde ciuitatem euadit. Populi autem quod fuit reliquum, in exteriorē porticum confugerat. Sacerdotum autem Iudeorūque nonnulli, primum quidē iuribus itēque sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erant, auulsis, in Romanos pro missilibus utebantur: Deinde cum

nihil

nihil proficerent, ignisq; in eos euomeretur, in parietē secedentes octo cubitis latū, ibi manebāt. Duo tamen ex nobilibus, cū ad Romanos trāscundo scruari possent, aut cōmunem cū ceteris diuare fortunā, semetipsos in ignē iniocere, et cū templo cōcremati sunt, Meirus filius Belgæ, et Iosippus Darcæ. Romani autem, quod frustra se circum templum edificijs parcere iudicabant, cū ipsum templū arderet, omnia simul incendūt, et quicquid ex porticibus reliquū erat, et portas: præter unam ex parte oriētali, alterā ex meridiana, quāuis eas quoq; postea funditus euerterint: Quinetiā arculas, quæ gazophilacia uocantur, incendūt, in quibus magna uis erat pecuniæ, ac plurimū uestiū, aliāq; substantia, et (ut breuiter dicam) omnes Iudæorū congestæ diuitiæ, quod opulentissimus quisque illuc totas domos exhauscrant. Venerunt autē etiam super eam, quæ restabat, unam porticū, extra templum, quò confugerant ex populo muliercule, itēmq; pueri et promiscuæ multitudinis, propē ad sex hominum milia. Sed priusquā de his Cæsar quicquam decerneret, uel ducibus imperaret, ira flagrantēs milites incēdunt porticum. Hincq; contigit, ut alij cum se ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrūperet. Ex tanto autē numero nemo seruatus est. His causa interitus quidē pseudo propheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod eos in templū deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim à tyrannis tunc subornati propheta, populo denunciabant, ut expectarent dei auxiliū, quo propterea minus profugerent, et eos qui supra timorem et custodiam fierent, spes retineret: Cito autem in aduersis homini persuadetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario quicquid ea patitur, spei totus efficitur.

Sacerdotes in templi se multis occultantes.

DEniq; miserabilis populus, illis quidem fallacibus
deumq; calūniantibus, credulus erat. Certis uero
prodigijs & futurā solitudinē pronunciantibus, neq; attē-
debāt animo, neq; credebant: sed uelut attoniti, nec aut o-
culos habentes, aut animas, edicta dei dissimulauere: modo
cum supra ciuitatem sidus stetit, simile gladio, & per an-
num perseuerauerit cometes, modo cum ante defectionē,
primūq; belli motus ad diem festum Azymorū populo cō-
ueniente (octauus aut dies erat Aprilis mensis) nona hora
nocturna, circum aram itēq; templum tantū lumen efful-
sit, ut clarissimus dies putaretur: & hoc usque ad mediam
permansit horam: quod imperitis quidem bonum auguriū
esse uidebatur: sacrorum uero peritis, priusquam eueni-
ret, statim dijudicatum est. Eodēq; festo die etiam bos,
cum ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit.
Orientalis autem porta interioris templi, cum esset anea
atq; grauiſſima, & post meridiem uix à uiginti uiris clau-
deretur, serisq; ferro iunctis obseraretur, pessulosq; altos
haberet in saxeu limen demissos, uno perpetuo lapide fabri-
catū, uisa est noctis hora sexta sponte pateſcere. His autem
curriculo per custodes templi magistratui nunciatis, ascen-
dit ille, uixq; eam potuit claudere. Verum & hoc iterum
ignaris quidem signum optimū uidebatur. Deum nanq; bo-
norum portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uero
templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant: & ho-
stium donū esse, portas aperiri: solitudinē uero illo ostento
signari inter se pronuntiabant. Post dies autem festos, in
diebus paucis, uicesimo primo die mensis Maij, larualis
quedam imago uisa est, fidem superans. Monstrum autem
fortasse

fortasse quod dicturus sum, etiam his est cognitum qui uiderunt: & quæ secuta sunt clades, dignæ præfagijs extiteret. Namq; ante solis occasum uisi sunt per inane ferri curus totis regionibus, & armatæ acies, tranâtes nubila, & ciuitatibus circumfusæ. Festo autem die, quâ pentecosten uocant, nocte sacerdotes intimû templum more suo ad diuinas res celebrandas ingresi, primum quidem motû quendamq; strepitum senserunt: postea uero subitam uocem audire, quæ diceret, migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidâ, filius Anani, plebeius & rusticus, quadriennio priusquàm bellum gereretur, in summa ciuitatis pace atq; opulentia, cû ad festum diæ uenisset, quo ategias in honorem dei componi in templo ab hominibus mos est, repente exclamare cœpit: Vox ab oriëte: Vox ab occidente: Vox à quatuor uentis: Vox in Hierosolymâ & templum: Vox in maritos nouos nouasque nuptas: Vox in omnem hunc populum. Atq; hæc interdum noctûque, omnes ciuitatis uicos clamitans circuibat. Nonnulli autem uirorum insignium, aduersum omen indignè ferentes, corripuñt hominem, multisq; uerberibus afficiunt. Ille autem neque pro se, nec ad eos qui se multabant, secretò quicquam locutus, eadē quæ prius uociferans perscuerabat. Magistratus autem rati, quod erat uerum, magis diuinû esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectum, ubi plagis usque ad ossa laceratus, neque supplex quicquàm fuit, neq; lachrymauit: sed ut poterat inclinans, maxime flebiliter uocem ad singulos ictus respondebat: Veh ueh Hierosolymis. Albino autem interroganti (is namq; iudex erat) quis esset, uel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit luctus miserræ ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usque

Clamor
rustici ac
mors.

tempus neq; adibat quenquā ciuium, nec quenquam uidit: sed quotidie uelut orationē quādā meditatus, ueh ueh Hierosolymis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquā, cū in dies singulos multaretur, nec uictū offerentibus benedicebat. Sola uero eius responsio ad omnes erat in triste presagium. Maxime autē diebus festis uociferabatur: idq; per annos septem et quinque menses continuos faciens, neque uoceraucior fuit, neq; laborauit, donec obsidionis tēpore ipsa re perspectis augurijs ipse quicuit. Supra murum enim circūiens iterū, ueh ueh ciuitati ac phano ac populo, uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremum addidisset, ueh etiam mihi, lapis tormento missus cum statim peremit, animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profecto inueniet, deum quidem hominibus consulere, modisq; omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis uoluntarijs interire; quandoquidem et Iudæi post Antoniam captam, quadratum fanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberent, capiendam ciuitatem ac templum, si fanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multique sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudeam creatus est imperator. Sed etiam homines factum uitare non possunt, etiam si præuiderint. At uero hi signorum quedam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempserunt: donec patriæ excidio suaq; perniciæ, eorum iniquitas confutata est.

Prefagia
sinistre
Iudæis
intelle-
cta.

De imperio

Romani quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem cō-
 fugere, templo itemq; omnibus circū locis ardenti-
 bus, signa in fano reposuere contra portam orientālē: hiq;
 ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declara-
 bant Titum imperatorem. Vsq; adco uero praeda satiati
 sunt milites uniuersi, ut in Syria dimidio quā pridem fue-
 rat pretio pondus auri ueniret. Ex his autē sacerdotibus,
 qui in templi pariete perdurauerant, puer sitiens à Roma De pue-
 nis custodibus pacē petebat, sitimq; fācebatur. Sed ubi illi ro quo-
 dam,
 tam etatis quā necessitatis miserati, dedere ei dexteram,
 & ipse bibit, & quam secum attulerat lagena repleta, sur-
 sum refugiens abiit ad suos, nec eum quisquam custodum
 insequi ualuit, sed eius perfidiæ maledicebant. Ille autem
 nihil se prater placita fecisse dicebat. Dextera enim sibi
 data, non ut apud ipsos remaneret, sed ut tantum descen-
 deret, atq; ut aquam acciperet: quæ cū fecerit, in fide man-
 sisse. Astutiam quidem propter etatem, maxime pueri, qui
 decepti fuerant, mirabantur. Quinta uero die sacerdotes
 oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titum per-
 ducti, ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem ue-
 niæ quidem tempus illis præterisse fatus, perisse uero id
 cuius eos gratia merito conseruasset, decere autem sacer-
 dotes interire cum templo, duci homines ad supplicium iu-
 bet. Sed tyranni cum socijs, quoniam bello undiq; teneban-
 tur, circumdati autem nusquam erat fugere copia, Titum
 ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate na-
 turali saltem oppidum seruare cupiens, & amicis præ-
 terea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos
 esse arbitrabantur) in parte occidua templi exteriori cōsi-
 stit.

Oratio
Titi ad
sedition-
fos.

stit. Hic enim super Xystum erant portæ, ac pons qui ciuitatem superiorem templo iungebat, isq; tunc inter tyrānos ac Titum interueniebat. Multi autem militū utrinq; densi astabant: Iudei quidem circum Simonem ac Ioannem suspensi spe uenia: Romani uero ad Cæsarem speculandi studio, qualiter cos reciperet. Edicto autem dato militibus, Titus, ut & iracundiam & sagittas continerent, adhibitoq; interprete, quo argumento superior ostēdebat, prior alloqui cœpit. Et iamne saturati estis patrie malis, o uiri? quibus neq; uirtutis nostræ, neq; infirmitatis propriæ uenit in mentem: sed incōsulto impetu ac furore perditis populo & ciuitate simul ac templo, ipsi quoq; iuste perituri: qui primū quidem, postquā uos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis. Deinde etiam bellum apertum contra Romanum populum extulistis: utrumne multitudine freti? an quod parua manus uobis Romani exercitus satis restitit? Auxiliatorum fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudeos præ Romanis optaret? Sed uiribus corporum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atque obstaculum? quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obstinatione, uel astutia ducū? Atqui etiam Carthaginenses captos esse noueratis. Itaque uos contra Roma. ipsorum excitauit humanitas, qui primum uobis & terram dedimus possidendam, & gentiles imposuimus reges. Deinde leges seruauimus patrias, & uiuere uos non solum discretos, sed cum alijs etiam uestra uoluntate cōcessimus: quodq; maximum est, tributum capere dei nomine, ac donaria colligere permisimus: eaq; offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, ut hostes nobis efficeremini ditiores, nostrāque pecunia uos contra nos instrucretis.

strueretis. Ergo tantis bonis affecti, facietatem in eos qui hæc uobis præstiterant, extulistis, et immittium exemplum serpentium uirus blandientibus infudistis. Esto, Neronis negligentiam contempsistis, et ueluti ruptum aliquod membrum, siue contractum aliàs, male quieti in maiore uitio detecti estis, et ad spes improbas, etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriam uestram, non ut poenas à uobis ob ea quæ in Cestium commiseratis, exigeret, sed monitis emendaret. Denique cum deberet, si depopulande nationis causa uenisset, stirpem uestram petere, atq; hanc delere ciuitatem, Galileam et circa eam loca uastare maluit, ut poenitendi uobis præberet inducias. Sed hæc eius humanitatis infirmitas uidebatur, nostraq; lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, et ex intestinis uestris dissensionibus fiducia præsumpsistis: meq; ac patre meo digressis ac Aegyptum, ad struendum bellum tempus illud utile putauistis. Neq; uos puduit perturbare principes declaratos, quos etiã duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos cõfugit imperium, et omnibus in eo quiescentibus, per legatos autẽ gratulantibus exteris nationibus, iterum hostes Iudæi, et legationes quidem à uobis trans Euphraten usq;, nouarum rerum gratia missæ: murorum autem noui ambitus reparabantur, seditio etiam, tyrannorumq; contentio, et bellum intestinum, quæ sola huiuscemodi nequissimos decent. Iussus ego ab inuito patre cum mandatis tristibus ad ciuitatem uenire, letabar, cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabam uos desistere, pugnantibus aliquãdiu parcebam, sponte ad me uenientibus dexterã dedi, fidem seruauì confugientibus, multos captiuos miseratus, uerbis uerbis iurgantes bellum coërcui, muris uestris machi-

nas inuatus admouui, semper cædis uestre cupidos milites cōtinui. Quotiens uici, totiens uos ad pacem tanquā uictus prouocaui. Cum propè ad templum accessissem, consulto iterum legis belli oblitus parcere uos proprijs sanctis orabam, templumq; seruare, data uobis exeundi copia, & fide salutis: uel etiam pugnare alio tempore si uelletis, in alio loco facultates præbui. Ista omnia spreuistis, & templum manibus uestris incēdistis. Deinde sceleratissimi nūc me ad colloquiū prouocatis, ut quid tale conscruetis quale periit. Quia uosmetipsos salute dignos esset post templi excidiū iudicatis? Quinetiā nunc armati statis, & nec in extremis supplices asimulatis. O miseri, quæ fiducia? Nō me populus uester exanimatus? Templum uero periit, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autē meis habetis animas uestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortem arbitramini? Non contendam cū pertinacia uestra. Proiectis autē armis, traditisq; corporibus, uitam uobis indulgeo, & sicut in priuata domo, dominus mitis ultus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hæc illi responderunt, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunquā id esse facturos: exeundi uero per munitiones, quamurum sepeferat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem, ipsisq; oppidum relicturos. Hoc Titus uehementer iratus, quod in sorte captorum constituti, uictorum sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit uoce præconis, ne ulterius ad se profugerēt, ne uel fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem uiribus dimicarent, & quantum possent, saluti sue cōsulerent: iam enim se omnia iure belli gesturū. Militibus autem diripere ciuitatem, atq; inflāmare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt. Postero autem die, Archium, & Acram,

Superba
respōlio
feditiofo
rum.

Permit-
titur ciui-
tas præ-
dæ & in
cendio.

Acram, et curiam, quae uocatur Ophla, succendere, et progrediebatur ignis usque ad Helenae regiam, quae in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenae uici ardebant, domusque fumo consumptae. Eodem die* Galea regis filia, et Al. zare. fratres, cum his multi nobiles ex populo congregati, ut fidem sibi daret, Caesari supplicarunt. Ille autem, quanquam ceteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios, ac propinquos postea uinctos, Romam perduxit, fidem obsidum praestatu-
ros.

De praeda seditiosorum & succensione interioris ciuitatis.

CAPVT

XIII.

SEditiones autem ad domum regiam profecti, ubi (quia Seditiosi depraedantur regiam. tuta erat) multi facultates suas deposuerant, et Romanos hinc pellunt, et omnibus popularibus qui eo conueniant, prope ad octo milia et quadringentos occisis, pecuniam etiam diripuerunt. Viuos autem duos milites Rom. caepere, unum equitem, alterum peditem, et peditem quidem interfectum per omnem traxere ciuitatem, uelut uno corpore omnes Ro. ulcisceretur. Eques uero quidam his quod saluti foret, suadere pollicitus, deducitur ad Simonem. Cumque ibi, quae diceret non haberet. Ardali cuidam ex numero du- Duo milites Romani capti. cum traditur puniendus. Is autem eum reuinctis post terga manibus, ceruice atque oculis in conspectu Romanorum, ueluti capite caesus, produxit. Verum ille dum gladium Iudeus educeret, ad Rom. refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset lapsus, non est passus quidem occidere, indignum uero esse Romanorum militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus, et armis ablatiis eum agmine pepulit. Quae res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur. Postero autem die Romani, uersis in fugam ex inferiori ciui-

eee s tate

tate latronibus, omnia Siloam usque igni tradidere, et oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis uero carebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erat namque illis malorum quidem nulla poenitudo: arrogantia autem, tanquam in rebus secundis. Denique ardere ciuitatem latis uultibus aspicientes, alacri uoto mortem se expectare dicebant, quod perempto populo, incenso templo, et flagrante oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquis ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum crudelitatem, atque impietatem locutus, multa uero pro salute adhortatus, nihil amplius quam elusus est: quia neque se tradere propter iusiurandum patiebantur, neque pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, ueluti custodia circumuallati: cædisque insuper consuetudo dexteras commouebat. Dispersi autem per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur, omnesque interficiebantur. Nam propter inedia[m] fugere non ualebant, mortuos autem canibus proijciebant. Omne autem percundi genus, fame leuius uidebatur: adeo ut ad Ro. quoque sine licentia, etiã desperata misericordia, tamen fugerent, atque in seditiosos à cæde non cessantes, sponte inciderent: nullusque in ciuitate locus uacius erat, sed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones confecerant, et cadaueribus eorum plena erant qui alimentorum penuria, uel seditione perierant. Tyrannos autem fouebat, factionemque latronum, spes ultima, sita in clauicis: quò si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur. Sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id enim planè illis erat somnium. Nec enim uel deum, uel Romanos fuerat latitaturi. Tunc quæ subterra-

neis freti, plura quàm Romani concremabāt, & qui ex incendijs fugientes in cuniculos descendissent, eos improbe necabant, itēq; spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosq; putauerim, nisi excidio praeuēti essent, nimia crudelitate mortuorum quoque corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis adoritur, & confugiunt aliqui Iudaeorum ad Titum.

CAPVT XV.

CAesar autem fieri non posse prospiciēs, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in praeupto undique loco sitam, distribuit operibus militem, uicesimo die mensis Augusti. Erat autem transuectio impendiorum difficilis: omnibus, ut dictum est, circum ciuitatem usque ad centesimum stadium in priorum aggerum extruccionem detonsis. Quatuor quidem legionum opus, in occidentali parte ciuitatis, contra aulam regiam erigitur: auxiliatorū uero manus, & cetera multitudo Xystum uersus, ac pontem, & Simonis turrim: quam Ioannes bellum gerens, pro castello sibi aedificauerat. His autem diebus, Idumaeorum duces clam congregati, consilium de sui traditione capere: missis ad Titum quinque uiris, ut dexteram sibi darent, precabantur. Ille tyrannos sperans esse cessuros Idumaeis abstractis, quoniā belli pars uidebatur, sero quidem, uerū tamen uitam his pollicitus, legatos remisit. Discessum autem parantibus Simon praesensit, & eos quidem, qui ad Titum perrexerant, quinque uiros statim occidit. Duces uero, quorum nobilissimus erat Sose filius Iacobus, correptos in custodiam conijcit. Nec multitudinem Idumaeorum, abductis rectoribus quid aggeret nescientem, sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur, & tamen

Al. Te-
buthi.

et tamen custodes profugientibus ob stare non poterant. Quamuis multi necarentur, plures tamen erant, qui fugerent. Omnes autem suscipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora precepta neglexerat: ipsiq; milites iam et spe lucri, et facietate, cædibus temperabant. Sola enim relicta plebe, aliud uulgus cum coniugibus ac liberis, paruo quenque pretio uenundabant. Cum multi autem distraherentur, et emptores pauci essent, quanquàm uoce præconis edixerat, ne quis solus transfugeret, ut eo modo familias suas educerët, tamen hos quoque recipiebat: appositis, qui ab his secernerent, si quis dignus supplicio uideretur. Et infinita quidem multitudo uenit. Ex populo uero seruati sunt, plus quàm quadraginta milia, quos imperator quomodo cuique gratum erat, dimisit. Iisdem autem diebus, etiã sacerdotũ aliquis, filius* Nebuthi, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cæsare, ut de sacris donarijs quedam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo, his quæ in templo crant posita, similia: mensasq; et crateras, et pateras omnia ex auro solido et grauissimo facta. Tradit etiam uela, et pontificum indumenta, cum gemmis, et uasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacre pecuniæ comprehensus, Phinees nomine, uestes et cingula sacerdotum ostendit, multamque purpurã, et coccum, quæ ad usum reposita, catapetasmatis seruabatur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, casia, pigmentorumque aliorum multitudo, quibus cõmixtis deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo, et ex alijs opibus multa, et sacra ornamenta non pauca: quorũ gratia, licet ui capto, transfugæ tamen data est uenia.

De potita reliqua parte ciuitatis.

CAPVT

XVI.

Iam

IAm uero perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo, qui erat coepto opere octauus & decimus dies, Romani quidem machinas admouebant. Seditiosorum quidem alij, qui ciuitatem desperauerant, muris relictis in Acram recedebant, alij autem se in cloacas demittebant. Multi autem dispositi ulciscabantur eos, qui arietes applicarent: hos autem superabant multitudine ac uirtute Romani: quodque maximum est leti mœstos atque iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruta, nonnullæq; turres arietibus pulsatae cecidissent, statim quidem propugnatores earum diffugiunt: timor autem etiam tyrannos necessitate maior inuadit. Nam & priusquam transgrederebantur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensi erant. Videres autem paulo ante superbos, & factis impijs arrogantes, ita tunc humiles esse, ac tremere, ut miseranda esset, quanquam in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu & muro, quo mœnia cingebantur, inuasio atque perrupto, custodes pellere, atque egredi. Cum uero, quos antea fideles habuerant, nusquam uiderent, fugiebant quò quæque necessitas impulisset. Ademptes autem alij, cum totum ab occidente murum subuersum esse nuntiarent, alij subiisse Romanos, ac etiam propinquare sequerentes, alij etiam uidere hostes in turribus affirmarent, metu fallente conspectum, in ora prostrati, pro sua demencia querebantur: ac ueluti succisi neruos, quàm fugerent hæsitabāt. Vnde & maxime quis, & uirtutem dei perspexerit contra iniustos, & fortunam Romanorum. Tyranni quidem semetipsos tuitione priuauere, ac sponte de turribus descendere: unde ui nūquam, sola uero fame capi poterant. Romani uero, qui tantum in muris infirmioribus laborauerant, eos quos instrumentis non potuissent, nunc fortuna capere.

cēpere. Omnibus enim machinis, tres turres ualidiores erant, de quibus suprà memorauimus. Relictis itaque his, uel (quod est uerius) dei nutu in his deprehensi, confestim quidem ad uallem Siloam confugēre. Rursum autem ubi à metu paululum respirauerunt, munitionem qua murus erat accinctus, ex ea parte petiere. Vsi autem infirmiori audacia, quàm necessitate (iam enim uires eorum labor, metus, & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diuersa disiecti, in cloacis delitescunt. Romani uero muris potiti, signa in turribus posuere: & plausu atque leticia uictoriam & cantu celebrabant, quod principio finem belli multo senserant leuiorem. Denique sine sanguine murum nacti, nouissimum non esse credebant: cūque nullum reluctantem uiderent, pro incerto mirabātur. In angustias autem uiarum strictis gladijs fusi, & quos ceperissent interficiebant nullo discrimine: domosque totas, cum omnibus qui eò confugerant, igni tradebant. Multas uero uastantes, quas praeda causa penetrassent, integras mortuorum familias, & plena mortuis tecta, quos fames confecerat, offendebant. Ipsum deinde horrentes aspectū, uacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eodem modo peremptos miserantes. Non idem autē circa uiuos patiebātur, sed unūquenque obuium transfigendo, & angusta uiarum cadaueribus obstruendo, totāque ciuitatem sanguine diluere, ut plerosque incensorum cedes extinguerent. Et occidentes quidem uespere cessabant, nocte uero crescebat incendium. Ardentibus autem Hierosolymis, illuxit dies Septembris mensis octauus ciuitati, tot clades cū obsideretur expertæ, quod bonis, si usa esset, ex quo fuerat condita, inuidenda mansisset: nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est,

est, edidit. Intro autem Titus ingressus, et alia, et ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus est, quas tyranni per dementiam deseruerant. Conspecta quidem earum solidi altitudine, itemque magnitudine, subtiliq; lapidum copagine singulorum, quantumq; paterent uel quantum crederentur, deo, inquit, planè adiuuante pugnauimus, et deus erat, qui detraxit ab istis munimentis Iudeos. Nam quæ hominum manus, aut quæ machine ad istas ualerent? Tunc quidem multa eiusmodi cum amicis collocutus est. Quos uero à tyrannis uinctos in castellis repperit, relaxauit. Cum autem alia ciuitatis deleret, murosque subuerteret, eas turres fortune sue monumentum reliquit: quia eo militante, his potitus fuisset, quæ capi nō potuissent. Quia ergo milites interficiendo laborabant, magna adhuc extabat superstitum multitudo, solos quidem armatos Cæsar, et qui manum opponerent, iubet interfici, reliquam uero multitudinem saluam esse. Illi autem cum his, quos occidi mandatum fuerat, etiam senes ac debiles trucidabant: uegetos autem atque utiliores coactos in templū, in destinatum mulieribus ambitum cōcluserunt. Custodes autem his Cæsar apposuit: unum ex libertis et amicis suis Frontonem, qui fortunam quam quisque meritus esset, decerneret. Ille autē latrones quidē omnes, atque seditiosos, cū alius ab alio indicaretur, occidit. Iuuenes autē lectos, qui procero atq; formoso essent corpore, triūpho seruabat. Ex residua multitudine septem et decē milia maiores annis, uinctos mittit ad Aegyptum, operibus deputandos. Plurimos autem per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro et bestiis consueuendos. Qui uero infra decimum et sextum annum ætatis agerent, uendidere. Hisdem autē diebus, quibus secernebantur à Frontone, mortui sunt fame duodecim milia, quibus

Titus ingreditur urbem.

quibus partim odio custodum non prebebatur cibus, partim quoniam ipsi uictus fastidio tenebantur. Erat autē præ multitudinem hominum frumenti penuria.

De numero captiuorum & peremptorū. CAPVT XVII.

Captiuo-
rū & per-
emptorū
nume-
rus.

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem milium comprehensus est numerus. Mortuorū uero per omne tempus obsidionis, decies centena milia. Horum plerique gentiles fuerunt, sed non indigenæ. A totis enim regionibus ad azymorum diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ubi primo quidem illis pestifera lucus ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet tantū hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc uires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à pontificibus petijt, ut si quo modo possent, multitudinem numerarent. Illi autē, cum dies festus adesset, qui Pascha uocatur, quando à nona quidem hora usque ad undecimam hostias cediunt (singula quidem contubernia non pauciorum, quam decem hominum sunt: solum enim epulari non licet: multi etiam uicini conueniunt) hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex milia & quingentas manerauerunt. Fiant autem, ut decem epulatores per singulas imputemus, *uicies centena ac septingentena milia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue uiriliginosis, aut semine fluctibus, quos gonoritas uocant, neque mulieribus menstruo cruore pollutis, neque alijs inquinatis participare sacrificia permittēbātur: sed nec alienigenis quidē, nisi qui religionis causa uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis cōgregabatur. Tūc tamē uelut in carcerē tota gens fato conclusa est, & facta hominibus ciuitas bello obsidebatur.

Aluices.

batur. Itaq; superat omnem humanam, & diuinitus emis-
sam pestem numerus peremptorū, quos partim palam oc-
cidere, partim capere Rom. Rimantes enim cloacas, &
sepulchra cruentes, quos offendissent iugulabant. Inuenti
sunt autem ibi quoq; plusquam duo milia, quorum alij ma-
nu sua, plures autem mutuis se uulneribus interfecerant, cū
alios fames corrupisset. Sæuus autē corporum odor intro-
euntibus occurrebat, adeo ut statim multi recederent: alij
plura habendi cupidine, congesta cadauera calcantes, se
immergerent, multæ nanq; opes in cuniculis inueniebātur,
nefasq; omnem uiam lucri faciebat. Subducebantur autem
multi, quos tyranni uinxerant: nec enim in extremis à cri-
delitate cessauerant. Vltus est autem deus utrunq; merito.
Et Iohannes quidē oppressus fame, cum fratribus in cloa-
cis, quam sepe despexit, à Romanis dexterā sibi dari pre-
catus est. Simon uero multa ui cum necessitate luctatus, si-
cut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est au-
tem alter triumpho, Ioannes autem uinculis sempiternis.
Romani uero extremas oppidi partes incendunt, murosq;
subuertunt.

Ioannes
& Simo
capti.

Hierosolymæ urbis historia breuis. CAPVT XVIII.

ITa quidem Hierosolyma capta est, secundo anno prin-
cipatus Vespasiani, Septembris mēsis octauo die, Quin-
quies autem prius capta, tunc iterū uastata est. Aegyptio-
rum quidē rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde
Pompeius, & post hos tū Herodes & Sosius captū oppi-
dum seruauere. Antea uero rex Babyloniorum eo potitus
excidit: post annos ex quo ædificatum est, mille trecentos
sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autem con-
ditor eius fuerat Chananeorum potentissimus, qui patria
lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoq;
Melchisedec ius-
tus rex
primus
urbis cō-
ditor.

fff sacer

sacerdotium deo primus exhibuit, & fano primum edificato, Hierosolymam ciuitatem uocauit, cum antè Solyma uocaretur. Chananeorū quidem populo rex Iudeorū Leobius pulso, colendam suo populo tradidit, & quadringentesimo sexagesimo quarto anno post, ac mēsis tribus, à Babylonijs euersa est. A rege autē Leobio, qui primus Iudeus in ea regnauit, usq; ad id, qđ Titus fecit, excidiū, āni mille centum septuagintaquatuor. Ex quo primum autē condita est, usq; ad excidiū, anni mille centū septuaginta septē. Sed enim neq; antiquitas, neq; ingentes diuitiæ, neq; per totū orbem terræ diffusa notio, nec magna religionis gloria quicquā iuuat, quo minus periret. Talis quidē finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Quia uero quos occideret, quidue raperet, non habebat exercitus, quod iratis animis omnia deerant (nec enim parcendo si esset quod agerent, abstinuissent) iubet eos Cæsar totā funditus iam cruce ciuitatē ac tēplum: relictis quidē turribus, quæ præter alias eminebant, Phaselo, & Hippico, & Marianne: muriq; tanto, quāto ciuitatem ab occidente cingebant. Id quidem, ut esset castrū illis, custodiæ causa relinquendis: turres autem, ut posteris indicarent qualē ciuitatem, quam uic munitissimā, Romanorum uirtus obtinuisset. Alium uero totum ambitum ciuitatis ita complanauit diruentes, ut qui ad eā accessissent, habitam aliquando uix esse crederent. Hic quidem finis eorum dementiæ, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit: clarissimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatissimæ.

Vrbs fū-
ditus di-
ruta.

De præmio militum.

CAPVT XIX.

Cæsar autem præsidio quidem illic statuit relinquerē decimam legionem, nonnullasq; alas equitum, ac peditum cuneos. Omnibus autem belli partibus administra-
tis, &

tis, & laudare uniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita uiris fortibus præmia persolvere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminentissimis, unde ab omni milite posset audiri, magnam illis, ait, habere se gratiam, quod beneuolentia erga se utendo persecrassent. Laudabat autem, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodque præliando fortitudinem in multis magnisq; periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusque planum facientes hominibus, quia neq; hostium multitudo, neque munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, uel audacia inconsulta, & inmanitates efferæ aduersantium, possint unquam Romanorum uires, uel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Bonum quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quod & multo tempore gestum sit. Nec enim optasse his quicquàm melius, cum id ingrederentur. Hoc autem pulchrius atque præclarius, quod duces Romanorum & procuratores imperij, ab his declaratos ac præmissos, in imperium cuncti libenter suscipiunt. Et his quæ ipsi decreuere, manendum putant, agentes his gratias qui legissent: mirari autem se eos ac diligere omnes, quia nemo uiribus alacritatem habuit tardiores. Et illis tamen, qui pro maiore ut clarius decerassent, uitamq; suam condecorassent fortibus factis, etiam re bene gesta, militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se & honores & præmia redditurum: nec ullum eorum qui plus alio laborare uoluisset, iusta uicissitudine cariturum: magnamq; sibi huius rei fore diligentiam, quod magis uellet honorare uirtutes eorum, qui militiæ socij fuissent, quàm punire peccata. Confestim ergo iussit eos quorum partes

fff 2 sunt,

sunt, indicare, quosnam scirent fortiter aliquid in bello fecisse, & nominatim singulos appellans, presentes collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimium letaretur, & coronas eis aureas imponebat, & torques, longasq; hastas, & signa ex argento facta donabat, & uniuscuiusque ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubijs aurum & argentum, itémque uestes, aliámq; prædam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, ut quisque se meritum præbuerat, uotisq; cum uniuerso exercitu factis, magno fauore descendit, uertitq; se ad sacra, pro uictoria celebranda, magnaq; astante bouum multitudine circũ aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse uero cum honoratis per triduum letatus, milites quidem alios quokenque conueniret, dimittit. Hierosolymorum autem custodiam decimæ legioni credit. Neque ad Euphratem, qui pridem ibi fuerat, misit, duodecimæ legionis memor, quod Cestio duce Iudæis concesserat, totam quidem illam de Syria pepulit. Erat autem olim apud Taphneos. Ad Meleten autem, que sic uocatur, misit. Hæc ad Euphraten in confinio Armeniæ & Cappadociæ sita est. Duas uero sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Aegyptum peruenirent quinta & decima legiones. Deinde cum ad maritimam Cesaream cum exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinem reposuit, captiuosque ibi asseruari præcepit, quod ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

De nauigatione Vespasiani, deq; comprehenso Simone & Speculo die natalitio exhibito.

CAPVT

XX.

PER idem uero tempus, quo Titus Cæsar obsidionis causa apud Hierosolymam commorabatur, ascensa naui oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc autem

autem uectus triremibus, postquam omnes quas præterna-
 uigauit ciuitates inuasit, & ab his cum uotis exceptus, in
 Græciam ex Ionia trāsit. Egressus deinde* cecia in Iapy- Al. Cor-
cyra.
 giam delatus est, unde iam terra iter agebat. Titus autem
 ex maritima Cæsarea reuersus, in Cæsaream quæ Philippi
 uocatur, aduenit, diuq; ibi commorabatur, celebrās omnia
 genera spectaculorū: multiq; in ea captiui consumpti sunt,
 alij bestijs obiecti, alij autem cateruatim more hostiū inter
 se depugnare coacti. Hic Simonem etiam minorē Gorgiæ
 filium comperit, hoc modo comprehensum. Iste Simon,
 cum Hierosolyma obsideretur, in superiore ciuitate cōsti-
 tutus, postquam muros ingressus fuit exercitus, totam uas-
 tare ciuitatem cœperat: tunc fidelissimis amicorum ascia-
 tis, & lapidarijs cum ferramentis eorum necessitati con-
 gruis, & alimētis quæ multis diebus sufficere possent, unā
 cum illis omnibus in aliquam occultiore cloacam sese de-
 mittit, & quoad fossa patebat, illi progrediebantur: ubi
 uero soliditas obstitisset, eam suffodiebāt, sperantes posse
 ulterius progressos tutò emergere, atque ita seruari. Sed
 hanc expectationem uerā non esse, rei periculū refellebat.
 Vix enim paululum fossores processerant, iamq; alimēta,
 quāuis parce his uterentur, eos deficiebant. Et nunc igitur
 uelut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, inne-
 xaq; fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex
 terra editus ubi templū antea fuerat apparuit. Ac primo
 quidem obstupere qui eum uiderūt, locisq; suis manebāt.
 Deinde propius cum accessissent, qui essent, percontati
 sunt, & id quidem Simon non dicebat. Iubebat autem ad
 se ducem uocari: statimq; accersitus ab his qui ad eū cucur-
 rerāt, uenit Terētius Rufus: nāq; is rector militiæ relictus
 erat. Omni autē ab eo ueritate cōperta, ipsum quidem uin-

ctum custodiebat: Cæsari uero, quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonē quidem in ultionem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrannice fuerat usus in potestate hostium, quibus maxime inuisus erat (ita deus posuit) non ui subditum eorum manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum, propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat, falsis criminationibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram dei effugere nequitia, nec inualida res est iusticia, sed quandoque sui temeratores ulciscitur, et grauiorem poenam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint; eo quod non statim lucre commissa. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus ē terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinē iisdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsareā reuerso, uinctus Simon oblatus est, et illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. Ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestiis depugnarunt, quiq; ignibus cremati sunt, et inter se digladiatores periere, duo milia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis uidebantur hæc, licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berythum uenit (hæc autem est ciuitas Phœnicæ prouinciæ, colonia Romanorum) et in hac quoque diutius demoratus est, maiore usus claritudine circa natalem patris diem, tam magnificentia spectaculorum, quam sumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudæorū apud Antiochenses. CAP V T XXI

Euenit

EVenit autem per idem tempus, Iudeos qui apud Antiochiam reliquerant, acerba & exitiosa pericula perpeti, cōcitata in eos Antiochenſium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præſentia, quàm propter ea quæ fuerant nō multo ante commiſſa. De quibus neceſſarium mihi uidetur pauca prædicere, ut etiam quæ poſtea geſta ſunt, conſequenti narratione reſcramus. Iudeorum nanq; gens multum quidem totius orbis indigenis aſſeminata eſt. Plurimum autem Syris in ciuitate permixta, præcipue apud Antiochiam uerſabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uero his liberam domicilij facultatem reges, qui poſt Antiochum fuerant, præbuerunt. Nanq; Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus eſt, ualtaſtis Hieroſolymis templū ſpoliauit. Qui uero poſt eum regnum aſſecuti ſunt, quicquid æneum in donarijs fuit, hoc Iudeis apud Antiochiam de gentibus reddidere, in eorum ſynagoga dedicatum: conceſſeruntque, ut pari cum Græcis iure ciuitatis uterentur. A ſecutis quoque eodem poſtea regibus modo tractati, & multitudine proſecere & extruſione, itémque magnificentia munerum, templum clariuſ reddidere: ſempérq; religione ſibi ſociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo ſui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conſeclamatū, & recens in Syriam Veſpaſianus delatus eſt nauigio, Iudeorum uero odium apud omnes pullulabat, tunc unus eorum Antiochus quidam, plurimum patris cauſa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiā Iudeorum) cum Antiochenſium populus concionaretur in theatro, progreſſus in medium, patrem ſuū & cæteros deſerebat, inſimulans eos, quod una nocte totam ciuitatem incendere ſtatiſſent, & ueluti geſtorum participes quosdam hoſpi-

tes Iudeos tradidit. His autē auditis, populus irā cobibere non poterat, sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimq; omnes in theatro cōcremati sunt. In multitudinem uero Iudeorum properabat irruere: si eos celeriter ulti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autē iracundiam magis accendere, mutato quidem uoluntatis argumento, quōdque Iudeorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret: idemq; iussit & ceteros cōpelli facere: renuendo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochensibus factō, pauci quidem cōsenserunt: alij uero qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum duce militibus, seuius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere, quæ diebus alijs agerent. Tāmq; ualidam necessitatem imposuit, ut non modo apud Antiochiam septimū diei ferie soluerentur, sed ab hoc exordio in ceteris quoque ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudeis autem apud Antiochiam qui tunc erant, eiusmodi mala perpeſis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hæc quoq; persecuti fuimus. Nanque quod quadratum forum exuri contigit, & archiua monumentorumq; receptacula publicorum, itēque basilicas, uixq; ignis inhibitus est, super omnem ciuitatem magnanimus uiuens, huius facti Antiochus Iudeos accusat: & Antiochenses, quos scilicet si his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendio tumultu facile calumniam pepulisset, multo magis ex anteaſtis fidem habere dictis suis persuasit, ut penē se uidisse ignem à Iudeis iniſci arbitrarentur: & tanquā furorc correpti, magno cū ardore cuncti aduersus eos qui accusabantur, impetū facerent. Vix autē

motus

Alia calamitas.

motus eorum potuit reprimere Colligas adhuc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Cæsarem gesta. Rectorem nanque Syriæ Cæsennium Priscum iam quidem Vespasianus ad eum miserat, nondum autem ille peruenerat. Habita uero diligenti quæstione Colligas reperit ueritatem, et eorum Iudeorum quidē quos Antiochus accusauerat, nemo conscius fuit. Omne autem facinus admiscere homines quidam nocentissimi necessitate debitorum: rati quod si forum et scripta publica concremassent, exactio ne liberarentur. Iudei quidem pro suspectis consultatione criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis exceptus est.

CAPVT

XXII.

Titus autē Cæsar à patre sibi allato nuntio, quod uniuersis quidem Italiæ ciuitatibus desiderabilis peruenerisset: maxime uero, quod urbs eum Roma summa cum alacritate et claritudine suscepisset, in maximam letitiam uoluntatēque translatus est, curis de eo ita ut sibi erat suauissimum liberatus. Vespasianum enim etiam longē absentem, omnes homines Italiæ uoluptatibus ut præsentem colebant expectatione sua, quod nimis eum uenire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, et omni habentes necessitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam et senatus memor calamitatum, quæ mutatione principum contigissent, optatum erat imperatorem suscipere, senectutis honore, bellicorumque gestorum maturitate decoratum, cuius præsentiam sciebant soli saluti subiectorum commodatūram: quod et populus malis intestinis sollicitus, magis eum uenire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluentem esse confidens, antiquam uero libertatem cum opulentia

lentiarecepturum: præcipue pars militaris ad eum respiciebat. Hi enim maxime bellorum per illum patratorum noverant magnitudinem, imperitiam uero aliorum ducum experti atque ignauiam, magna quidem se optabant turpitudine liberari. Eum uero, qui se et seruare et honestare solus posset, recipere precabantur. Cum uero hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore quidem præcipuis uiris ulterius expectare intolerabile uidebatur, sed eum longissime ab urbe Roma conuenire ante properabant: Nec tamen quisquam moras eius conueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, et uniuersis facilius et promptius ire quam manere uidebatur, ut etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi uero eum appropinquare indicaretur, quamque mansuete singulos suscepisset, qui præcesserant, nuntiatum est, omnis iam reliqua multitudo per uias cum coniugibus et liberis præstolabantur: et quò transiens aduenisset, uidendi eius uoluntatem, uultusque lenitatem omnium generum uocibus prosequiebantur, benemeritum et salutis datorem, solumque dignum Romanorum principem appellantes. Tota uero ciuitas ueluti templum erat, fertis atque odoribus plena. Cum autem uix per circumstantem multitudinem in palatium uenire posset, ipse quidem penetibus dijs aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertunt autem se ad epulas turbae, perque tribus et genera et uicinas conuiuia exercentes, deo libabant, et ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseuerare, et filium eius, et qui ex his nasceretur seruari inexpugnabilem principatum. Urbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

Domus

ANte hæc uero tempora, quibus Vespasianus quidē apud Alexandriam erat, Titus uero Hierosolymā obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionē mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirātes, magnam spem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere uelle, bellumq; inferre, sustulit primo natura bonis consilijs uacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam soli sciunt præ cæteris gentem suam ui coactam seruire Romanis: necnon equidem maximam tempus eis fidutiam dedit. Nam cum uideret Romanum imperium crebris imperatorū immutationibus intestina seditione turbari, omnēque his subditam orbis terræ partem pēdere ac mutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atq; discordijs oblatum esse putauerunt. Id autē consilium dabant, & hac eos spe decipiebant, Clasicus quidā & Ballis, ex eorum potentissimis, qui olim quidem res nouas cupiebant: tempore autem abducti, suam sententiā prodidere: iamq; alacriter affectæ multitudinis periculum facturi erant: uerum maxima parte Germanorum defectione pollicita, & cæteris fortasse non dissentiētibus, ueluti quadā diuina prouidentia, Vespasianus ad Petilium Cerealē, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum consulem declarauit: iussitq; ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quod iussus erat abiiciens, audita rebellionē Germanorum, in eos iam cōgregatos inuadit ordinata acie, magnum in conflictu numerū peremit, depositaq; amentia ad sobrietatem cōegit. Sed quā cito illi ad loca peruenissent, tunc aut multo posterant supplicio luituri. Nam ut primum defectionis eorum nuntius allatus est Ro=

Clasicus
& Ballis
duces
Germanorum.

est Romam, Domitianus Cæsar, hoc audito non sicut alter in illa etate fecisset (nam omnino adulescens erat) tantam rei magnitudinē suscipere nō detrectauit: sed à patre habēs ingenitam fortitudinē, et supra etatem exercitatus, ilico ten debat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ei se permiserunt: lucrum hoc existimare maximum nacti, ut sine ulla clade pristino iugo subijcerētur. Omnibus ergo circa Galliam ut oportuit ordinatis, ne facile rursus unquā turbarentur. Domitianus clarus atque insignis, etatem superantibus factis, et patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta uero Germanorum defectione, hisdem diebus etiam Scitharum cōuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum, uiolenti atque sauisissimi, propter inopinatum impetum, multos quidem Romanorum, quos in præsijs offendere, interficiunt. Et consularem uirum seniore Pompeium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximāsque regiones totas fricando atque diruendo, omnia quæ incendissent peruagabantur. Vespasianus autem hoc factō, et uastitate Mœsiæ cognita, Rubrium Gallum dirigit, poenas his impositurū, à quo multi quidem in prælijs trucidati sunt. Qui uero salui esse potuere, cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum diffinito, etiam futuri temporis cautioni consulit. Pluribus enim et maioribus præsijs loca circumdedit, ut omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mœsia quidem bellum ea celeritate discretum est.

De anne sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celebrato.

CAPVT XXIII.

PPrinceps uero Titus aliquandiu quidem Berithi commorabatur, ita ut diximus. Inde autem reuersus, et per

Pompei-
us Agrip-
pa occi-
sus.

per

per omnes, quas obiret, Syriae ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudeorum captiuis ad ostentationem cladis eorū abutebatur. Conspicit autem in itinere fluium cognitione dignissimum. Is fluit medius inter Acras et Raphaneas Agrippae regni ciuitates. Habet autē quoddā peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus, neque meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccum exhibet locum uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur, atque hunc ordinem semper eū obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudeorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem Antiochensium populus, quoniam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra moenia prae gaudio nō patiebatur. Omnes autem obuiam ei pergere properabant, usque ad tricesimū uel eo amplius stadium progressi, non modo uiri, sed etiam foeminae cum pueris expectabant. Et cum appropinquantem uidissent, ex utroque uiae latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes, cū ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, ut Iudeos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulgit, sed otiose quae dicebantur audiebat. Incerti autem quid sentiret, quidue facturus esset, Iudaei magno et atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochiae Titus, sed continuo ad Zeugma Euphratem uersus iter contendit. Quò missi etiam ab rege Parthorum uenere, auream ei ferentes coronam, quod Iudeos uicisset. Eaque suscepta etiam conuiuium exhibuit regijs, atque ita Antiochiam reuocauit. Curia uero et populo Antiocheni multū petentibus, ut in theatrum ueniret, ubi omnis eū multitudo praestolabatur, humanissime paruit. Rursus aut for-

titer

Munera
Tito à
Parthis
missa.

titer ijsdem instantibus, & crebro postulātibus expelli ciuitate Iudeos, ingeniose respondit, patriam eorum dicens quò expellendi fuerant interijisse, nullūmq; iam esse locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenses, quod priorem impetrare non potuerūt. Aeneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus incisa essent priuilegia Iudeorum. Sed ne id quidem Titus adnuit: uerum in eodem statu relictis omnibus, quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Aegyptum inde discessit. Iter autem agendo cum ad Hierosolymam uenisset, tristēmq; solitudinem, quam uidebat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, disiectorum operum magnitudinem & ueterem pulchritudinem recordatus, miserabatur excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exultans, quod talem & tam funditus excidisset, uerum multa imprecans seditionis autoribus, & qui hanc poenam ei inferri coëgere: ita certus erat, quod nunquam uirtutem suam uoluisset punitorum calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitijs, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura uero captiuis indicantibus auferebant, aurum atque argentum, aliâque instrumenta preciosissima, quæ domini propter incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autem propositum iter ad Aegyptum tendens, emensa uelociter solitudine, peruenit Alexandriam: decretūq; ad Italiam nauigare, cum se duæ legiones comitarentur, utranque unde uenerāt, remisit: quantam quidem in Mœsiam, quintam uero decimam in Pannoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Ioannem, & alios numero septingentos uiros electos, tam magnitudine corporum quàm pulchritudine præstantes, ilico ad Italiam portare præcepit, cupiens eos triumpho præterducere

Peracta.

Captiui
missi Ro
mam, Ti
tus triū
phans cū
patre Ro
mā ingre
ditur.

Peracta uero nauigatione pro uoto, similiter quidē Roma in eo suscipiēdo erat affecta, et excursus exhibuit ei quos patri. Claritudinem uero Tito pater attulit, qui uenit obuiam, cumq; suscepit. Multitudini autē ciuiū diuinam quādam lētitiam suggerebat, quod uidebat in unum tres cōuenisse. Non multis autem diebus post, unum cōmunem triūphum ob res gestas agere statuere, quamuis utrisque senatus propriū decreuisset. Prædicto autē die, quo futura erat pompa uictoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes autem cum exissent, loca ubi tātum stare possent præuenerant, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concessio necessario transitu. Cuncta uero parte militari ante lucē per turmas atq; ordines progressa, cum rectoribus suis, et circa ostia constituta nō palatij superioris, sed prope I sidis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiēte procedunt Vespasianus et Titus, lauro quidem coronati, amicti uero patria ueste purpurca: et ad Octauianas ambulationes transeunt (ibi enim senatus, et ducum procures, et honorati equites, eorum præstolabātur aduentum) tribunal autem ante porticus factum erat, sella q; eburnea in eo præparata. Quò cum ascendiissent, confederunt. Statimq; partis eos militaris fauor excepit, multis uirtutum testimonijs prædicans. Illi autem inermes erant, in ueste serica laureis coronati. Perceptis autē laudibus eorum Vespasianus cum dicere adhuc uellent, silentij signum dedit. Magnaq; omnium quiete facta, surrexit, et amictu magnam partem capitis adopertus, solennia uota celebrauit: idemq; Titus fecit. Perfectis autem uotis, Vespasianus in cōmune omnes breuiter allocutus est. Milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit. Ipse uero
ad portam

ad portam recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi et cibum prius capiebant, et triumphalibus uestibus amicti, dijs ad portam collocatis, cæsa hostia, inter spectacula transeuntes, triumphum ducebant, ut multitudini facilius præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo illorum spectaculorum et magnificentia non potest, in omnibus quæ quisque cogitauerit, uel artium factis, uel diuitiarum opibus, uel naturæ nouitate, Nam penè quæcunque hominibus qui usquam sunt fortunatis, paulatim quæ sita sunt, alijs alia mirabilia atque magnifica, hæc uniuersa illa die Romani imperij magnitudinem probauere. Etenim argenti auriq; nec non eboris, in omni genere specierum siue operum multitudinem, non ut in pompa ferre cerneret, sed si quis dixerit omnia flere, et alias quidem uestes ex rarissimis generibus purpuræ portari, alias diligentissima pictura uariatas arte Babylonia: gemmæ autem clarissimæ, et tam multæ aliæ coronis aurcis, aliæ speciebus, aliæ fortunæ incluse traductæ sunt: ut appareret frustra nos eorum usquam uerum esse aliquid suspicari. Frebantur simulacrorum sigilla: quæ illi deos habebant, et magnitudine mirabili, et arte non defunctorie facta. Horumque nihil non ex pretiosa materia. Quin et animalium diuersa genera producebantur, proprijs ornamentis induta. Erant autem quæ etiam singula portaret magna hominum multitudo, purpureis uestibus atque inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompam fuerant ab alia turba discreti, præcipua et mirabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidē uulgus inornatū uideres, sed uarietas et pulchritudo uestiū natā ex fatigatiōe corporū deformitatē, oculis subtrahebat. Maxime aut stupor erat machinarum, quæ

que portabantur: siue pegmatum fabricatio, pro cuius magnitudine timendum uiribus portantium occurrentes putabant. Multa enim in tertium nidum quartumque surgebāt: et magnificentia fabricæ cū admiratione delectabat: multisq; aurata ueste circūdati, cū aurum præterea factū atq; ebur omnibus esset affixum. Multis autē imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certam sui faciem demonstrabat. Erat enim cernere uastari quidem fortunatissimam terrā, totas uero interfici acies hostium, et alios fugere, alios captiuos duci, murosque excellentes magnitudine machinis dirui, et castellorum excindi munimina, et populosarum ciuitatum moenia disturbari, exercitumque intra muros infundi, cædisque omnia loca plena, et eorum qui manu resistere non poterāt preces, ignemque templis immissum, ædiumque super dominos, et post multam uastationē euerfionis atque omnis tristitiæ defluentis, non in arua culta, neque ad hominum uel pecorum potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudæi bello passuros esse ipsi experti sunt. Ars autem et confectorum operum magnitudo, nescientibus adhuc fieri tanquam presentibus ostendebāt. Erat autem per singula pegmata capte ciuitatis dux, ita ut captus fuerat, ordinatus. Multæ autē naues sequebātur: spolia uero alia, Spolia. alia quidem passim ferebantur. Eminebant autem duces eorum, que apud Hierosolymam in templo reperta sunt, mensa aurea ponderis talenti magni, et candelabrum quidem similiter auro factum, sed opere cōmutato abusus nostra cōsuetudine. Nam media quidē columna basi hærebat, tenues autem ab eo cannule producebātur, formate ad similitudinem fuscine, et summam cuiusque in lychni speciem fabricate. Erant autem numero septem, septimi diei, qui apud Iudeos est, indicantes honorem. Post hæc autem portaba-

Simon
Gioræ
occisus.

Templi
pacis à
Vespasia
no con-
struclū.

tur lex Iudeorum, nouissima spoliiorum. Deinde transibāt plurimi uictoriæ simulacra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta: Post quæ Vespasianus prior ibat: & Titus deinde sequebatur. Domitianus autem adequitabat, ipse quoque ornatus pulchritudine, dignūque spectari exhibens equum. Pompe autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quò postquam uentum est, constitere. Erat autem uetus mos patrius operiri, donec ducis hostium mortem quispiam nuntiaret. Is erat Simon Gioræ, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uero circumdatus per publicum trahebatur, quo cum simul caderent qui ducebāt. Lex autem Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur eam finem uitæ habere nuntiatum est, omniumque fauor secutus est, tunc hostias inchoauere. Hisq; omnino peractis, secundo per uota solennia in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi exceperere, alijs autem omnibus domi conuiuiorum instructi erant apparatus. Hunc enim diem urbs Romana celebrat uictoriæ quidem in hostes gratulatorium, finem uero malorum ciuiliū, & spei bonæ pro felicitate principum. Post triumphos uero, & Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Pacis templum edificari decreuit. Itaque mira celcritate, & quæ hominum cogitationem superaret, effectum est. Magna enim diuitiarum largitate usus, insuper perfectis id picturæ ac figmentorum operibus exornauit. Omnia nanque in illud sanum collecta ac deposita sunt, quorum uisendorum studio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, uagabantur: quomodo aliud apud alios situm esset, uidere cupientes. Hic autem reposuit etiam quæ Iudeorum fuerant instrumenta, his se magnifice ferens. Legem uero eorum, & penetraliū

netralium uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Herodiū & Macherus à Basso capta. CAPVT XXV.

IN Iudeam uero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Vitelliano militum magistro, castellū quidem Herodion ab incolentibus sibi sociauit. Post autē omni manu militari collecta, multi autem in partes diuisi erant, & legione decima bellum inferre Macheruntijs statuit. Valde enim necessarium uidebatur id excindi castellum, ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis spem habitatoribus certa, & aggredientibus hesitationem atque formidinem, natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsa quidem, quod muro cinctum est, saxosus est colis, in præceram altitudinem surgens, & ob hoc etiam capi difficilis uidetur: sed ne uel accedi posse cō natura excogitaret, quæ uallibus eum ex omni parte uallauerat, quarum altitudo collis comprehendere non posset, nec transire erat facile, nec aggestu ulla ratione compleri possibile. Nam ea quæ ab occidente sita erat uallis, sexaginta stadijs distenditur, unde Asphaltites lacus ei limitem facit. Ex hoc uero tractu ipse Macherus altissimo uertice supereminet. A septentrione autem & meridie, ualles magnitudinis quidē supradicta cinguntur, similiter uero sunt inextricabiles. Ad conatum uero eius uallis quæ ab oriente est, altitudo nō minor centū cubitis inuenitur. Monte uero ex aduerso Macherūti posito terminatur. Ea loci natura perspecta, rex Alexander primum in eo castellū cōmuniuit, quod postea Gabinius bello cū Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura uisa est, & constructione tutissima, propter Arabum præcipue uicinitatem. Namque opportunus situs est, eorū fines prospectans.

Herodij
situs &
munio,

Mache
rus.

Magno ergo locum muro amplexus ac turribus, ciuitatem illic fecit incolis, unde in arcem ipsam ferebant ascension, Quin & circa ipsum uerticem rursus murū edificauerat, turresq; in angulis centū sexaginta cubitis crexerat. In medio autem ambitu regiam struxerat, magnitudine simul habitationum & pulchritudine locupletem. Multas uero cisternas recipiēdis aquis abundeq; suppeditatibus, locis maxime idoneis fecerat, ueluti cū natura certaret: ut quod illa situ loci inexpugnabile fecerat, ipse manu instructis munitionibus superaret. Insuper enim & sagittarium multitudinem machinarumq; reposuit: & omnem apparatum excogitauit, qui habitatoribus posset magne obsidionis prestare cōtemptum. Erat autem in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: nullo enim caryec uel celsitudine uel magnitudine uincebatur. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus perseucrassē: mansissetq; ulterius profecto, sed ab Iudeis qui locum ceperant, excisa est. Vallis autem, qua ciuitas à parte septentrionali cingitur, quidam locus* Babras appellabatur, ubi radix eodem nomine gignitur, quae flamma quidem asimilis est colore, circa uesperam uero ueluti iubare fulgurans: accedentibus eamq; euellere cupientibus facilis non est: sed tandiu refugit, nec prius manet, quam si quis urinam muliebrem uel menstruum sanguinem super eā fuderit. Quinetiā tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem ferat de manu pendentē. Capitur autem alio quoq; modo sine periculo, qui talis est: Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terra sit conditum. Deinde ab ea religant canem, illōq; sequi eum à quo religatus est cupiēte, radix quidem facile euellitur: canis uero continuo moritur, tanquam eius uice à quo herba tollenda erat, traditus. Nullus enim postea accipientibus metus

Ab De-
bras.

metus est. Tantis autem periculis propter unā uim capi eā operapretium est. Nanque uocātur demonia pessimorum hominum spiritus, uiuis immersa, cōsque necantia, quibus subuentū non fuerit: hæc cito, etiā si tantūmodo auferatur ægotantibus, abigit. Fluunt autē ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multū inter se sapore diuersi. Alij nāque amari sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi autem frigide aquæ ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habēt: sed quod amplius quis miretur in proximo. Etenim quedā spelunca cernitur, nō quidem alte caua, saxo autē imminēte protecta: super hoc ueluti duæ mammae inter se paululū distantes: & altera quidē frigidissimum fontem, altera calidissimum fundit. Qui mixti lauacrum suauissimū præbent, multisq; morbis ac uitij salutare: maxime uero neruorum curationi conueniens: Habētq; idem locus metalla sulfuris & aluminis. Bassus autem cōtemplatus undique regionem ualle orientali repletā expugnatione aggredi statuit, opusq; inchoauit, properans aggerem quāplurimum extollere, facilemq; per eū obsidionē facere. Qui uero intus fuerāt deprehēsi, ab externis segregati Iudæi, illos quidē coëgere, inane uulgus esse existimātes, inferiore obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius uero castellum ipsi occupatum tenebant, & propter munitionis firmitatem, & ut saluti suæ consulerent. Impetraturos enim se ueniam opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius autem spem uolebant experiendo obsidionis declinandæ conuincere, ideoq; alacri animo in dies singulos excursus habebant, & cum his quos sors obtulisset confertis manibus, multi quidem mioriebantur, multosque Romanos interficiebant: semper autem utriusque plus ex tempore uictoriæ captabatur: Iudæis quidē, si incautiores ag-

Tormē-
ta Elea-
zari fue-
re causa
deditio-
nis.

grederentur: in aggere autem positus, si improuisum excu-
sum eorum bene septi armis exciperet. Sed non is erat finis
obsidionis futurus. Res autem quedam fortuito gesta, ino-
pinatam castelli tradendi necessitatem Iudeis imposuerat.
inter obsecratos iuuenis et audacia ferox est, et manu stre-
nuus, Eleazarus nomine, is autem fuerat, et incursibus
nobilis, multos aggredi aggressumque prohibere obser-
uans, etiam in praeliis semper grauiusque Romanos afficiens,
audaciaque sua socios prosequens: impetum quidem faci-
lem his, periculo autem uacuum discessum efficiebat no-
uissimus recedendo. Itaque discreto quodam die pugna
progressa ex utraque parte, ipse tanquam despiciens omnes,
existimans neminem tunc hostium praelium excepturum,
extra portam remansit, et in muro stantes alloquebatur,
tota tamen mente illos attendens. Hanc autem opportunita-
tem uidit quidam ex castris Romanorum Aegyptius, no-
mine Rufus: et quod nemo sperasset, impetu facto cum
ipsis eam armis repente correptum, cum hoc uiso stantes in
muro stupor teneret, in castra Romanorum traduxit. Post-
quam uero dux nudum praecepit extendi, et in aperto co-
stitutum, ut ex ciuitate conspiceretur, cedi uerberibus ue-
hementer, Iudeos confudit casus adulescentis, uniuersaque
ciuitas in fletu erat, et questibus, unius uiri clade perculsa.
Id ubi Bassus animaduertit, consiliorum aduersus hostes hoc
principium sumpsit: eorumque miserationem augere cupiens,
quatenus coacti pro eius salute castelli traditionem facerent,
quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem, uelut mox Elea-
zarum suspensurus, crucem defigi iussit. Ea uero conspecta,
maior castellanos dolor inuasit, et ululando querebantur,
intolerabilem esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur
Eleazarus eos orabat, ne uel se despiceret, mortem miserrima-

mam

nam se subiturum, sibiq; ipsis salutem præberent, postquã iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortunæ conciderent. Illi autem & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & populosa propinquitate genus ducebat) & contra ingenium suum misericordia uicti sunt: & quibusdam celeriter missis colloquebatur, castelli traditionē facere petentes, ac reddito sibi Eleazarō, sine metu dimitti. Cum autem his assensus esset dux Romanorū, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cū Iudeis cognita pactione, ipsi clām nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuissent, ab his qui deditionē promiserant, ad Bassum nuntius uenit, siue inuidia salutis eorū, siue formidine, ne eorū fugæ causas ipsi præstarent. Sed fortissimi quidam fugiētium, qui præcesserant, cuasere. Reliquorum autem, uiri quidem mille septingenti perempti sunt, mulierculæ uero & pueri in seruitium ducti. Sponsiones autem cum his qui castellum dedidere habitas, Bassus conseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

De Iudæis à Basso interemptis & Iudæa diuendita-
CAPVT XXVII.

His autem administratis, in saltum, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. Multi enim illuc congregati esse nuntiabantur, qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosolymis & Macherunte profugerant. Ergo cum ad locum uenisset, neque falsum fuisse nuntiū reperisset, primo quidem omnē locum cū equitibus cingit: ut si quis Iudæorum conatus fuisset euadere, fugiendi per equites copiam non haberet. Pedites autem syluam iussit cedere, ne inde confugerent. Hoc modo ad necessitatem adducti sunt fortiter aliquid faciendi, uelut ex

audaci certamine fortasse fugam etiam reperirent. Itaque simul uniuersi, & cū clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerāt, irruūt. Illi aut fortiter excipiebant: multaque his audacia illis cōtentione usis, diu quidem praeliū tractū est. Non autem similis cuenit finis pugnae certatibus. Nam Romanorum quidem duodecim tantum contigit occumbere, neq; multos sauciari: Iudeorum uero ex illo praelio nullus euasit. Sed cū non essent pauciores tribus milibus, prostrati sunt omnes: Eorumq; dux Iudas Giorae filius, de quo supra meminimus, quod ordini cuidam fuit prepositus cū Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latenter effugit. Eodem uero tempore Cæsar etiam ad Liberium maximum scripsit (erat autem procurator) ut omnem terram uenderet Iudeorum. (Nec enim ciuitatem in ea condidit) propria seruans & patriam suam. Solis uero octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui uocatur Massada. Distat autem ab Hierosolymis triginta stadiis. Stipendium uero ubicunque degerēt Iudeis indixit: binasq; dragmas singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut ante hæc Hierosolymorū templo pendebant. Et res quidem Iudeorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis & eruptione Alanorum in Armeniam. CAPVT XXVII.

IAm uero quarto anno, Vespasiano administrante imperium, contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Cessennius Petus, qui tunc Syriam administrabat, siue reuera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non ualde patefactum est) literas ad Cæsarem misit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis

habitis cū rege Parthorū, proptereaq; debere illos antea-
 capere: ne si priores nouas res adorti essent, totum Roma-
 norum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cae-
 sar huiusmodi nuntium ad se perlatū neglecturus. Nam ui-
 cinitas regū, maiore negotiū prouidentia dignū esse facie-
 bat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Eu-
 phratem sita est, ut esset Parthis (eo nāq; id cogitauere) fa-
 cillimus transitus, tutū autem receptaculum. Fide igitur ha-
 bita, et potestate sibi permissa, ut ageret quod expedire
 uideretur, negligendum nō putauit. Subito tamē, Antiocho
 eiusq; socijs nihil opinantibus, in Comagenē ingressus est,
 ex legionibus quidem sextam ducens, et insuper quosdam
 cuneos, alasq; equitum. Habebat autē auxilio reges terrae
 quidem, quae Chaldaica uocatur, Aristobulū, eiusq; fratrem
 Masadamum. Introitus autē illis sine certamine, quod ne-
 mo indigenarū manus ualebat opponere. Antiochus enim
 insperato perculsus nuntio, bellum quidem contra Roma-
 nos ne cogitatione concepit. Decreuit autem, toto regno
 in eo quo erat tractu relicto, cum coniuge ac liberis egredi.
 Hoc se Romanis purum ab ea suspicione, quae sibi ingere-
 retur, probaturū esse ratus. Progressusq; de ciuitate, cen-
 tum triginta propemodum stadijs, in campo tabernaculum
 ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capefferent, mit-
 tit, et per eos ciuitatem tenebat. Ipse uero cum alio milite
 in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa neces-
 sitate adductus est, aduersum Romanos aliquid belli con-
 gerere. Sed fortunam suam questus, quiduis pati sustine-
 bat. Adulescentibus autem, belliq; peritis, uique corporis
 praestantibus filijs eius, non erat facile in calamitate sine pu-
 gna durare. Itaque ad uirtutem se conferunt Epiphanes et
 Callennicus. Vehementi autem pugna per totam diem ha-

Fuga An-
tiochi.

bita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaque parte
suarum uirium diminuta discedunt. Antiocho uero, neque
pugna hoc modo peracta, manere domi tolerabile uide-
batur: sed abducta coniuge cum filiabus, in Ciliciam fugit,
atque hoc facto militum suorum animos fregit. Nam ue-
luti desperato ab eo regno defecere, et ad Romanos se
transfutare, omniumque erat desperatio. Ergo priusquam
penitus destituerentur auxilijs, Epiphani cum ceteris ser-
uare se ex hostibus erat necessarium. Fiuntque omnes equi-
tes decem, qui cum his una transgressi sunt flumen Euphra-
tem: hinc iam sine metu profecti, cum ad Bologesem Par-
thorum regem uenissent, non quasi fugitiui despecti sunt:
sed adhuc fortunam pristinam retinentes, omni honore di-

Antio-
chus uin-
ctus mit-
titur Ro-
mam.

gnati sunt. Antiochum uero, ubi Tarsum Ciliciæ uenit,
misso hecatontarcho Petus uinctum Romam transmisit.
Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est:
dignius esse ratus, ueteris amicitia, habere ratione, quam
belli occasione inexorabilem iracundiam obseruare. Itaque
iubet ei iter agenti auferre uincula, intermissaque interim
profectione Romam, apud Lacedæmoniā degere: magnos
uero ei pecuniæ redditus præbet, ut non modo copiose sed
etiam regie uictum haberet. His Epiphanes et ceteri co-
gnitis, qui patri antè metuebant, magna cura et in extri-
cabili animos relaxarunt, et ipsi quoque spem reconcilia-
di cum Cæsare concepere. Cum autem etiam Bologeses
de his scripsisset ad Cæsarem (nec enim quamuis feliciter
agerent: extra Romanum uiuere patiebantur imperium:)
et cum Cæsar his mansuete facultatem dedisset, Romam

Alanorū
in Me-
diā eru-
ptio.

uenerunt. Patre autem ad eos ex Lacedæmone statim ad-
uecto, cum omni honore is haberetur, ibi mansere. Alano-
rum autem natio, quod quidem Scythæ sunt, iuxta flumen

Tanain

Tanain & Maotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, & ulterius prædandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. Nanque is est illius transitus dominus: quem rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi præbito, uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos, diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terræ obtinebat Pacorus, metu percussus, in difficiliora loca refugiens, cæteris quidem bonis omnibus cesserat: uix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna prædæ bundi, & usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum absuit, quo uiuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso eum laqueo circumdatum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis efferrati, terram quidem depopulati sunt: magnam uero hominum multitudinem, aliamque ducantes prædam ex utroque regno, ad sua domicilia rediere.

Excidiū Massadæ castelli munitissimi. Cap. XXVIII.

A Pud Iudeam uero mortuo Basso, Flavius Syluius in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam uidens, unum autem adhuc rebelle superesse castellum, omni quæ in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps uero sicariorum, à quibus fuerat occupatum, erat Eleazarus præpotens Eleazarus, ex origine Iudæ, qui non paucis Iudæis persuaserat, ut ante diximus, ne professionem facerent, quando

quando censor Cyrenius in Iudeam directus est. Tūc enim se sicarios uocauere, qui Romanis dicto audientes esse nolent: omniq; modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem, & circumagēdo eorum bona, ignem uero domibus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudeorum libertatem, tanta ignauia perdidissent: magisq; se optare, si Romanis seruitium spondidissent. Erat autem id planè causatio & crudelitas, atque auaritiæ dicebatur obtentu: manifeste autem rebus effectū est. Nam ijdē illi & defectionis socij fuerunt, & bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa uero peior illorum in eos facta est: & cum mentita prior eorum refelleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitiae suae iustis assertionibus exprobraret. Fuit enim quodāmodo illud tempus apud Iudeos omnium generum malitiae foecundissimum, ut nullum opus intermitteretur infectum: ne si quis excogitando fingere uoluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita & priuatim & communiter omnes unum erant, & exuperare alium alius tam impietate quàm iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo uero ad interitum potentium properando: Illis enim erat dominandi cupiditas: his autem uim faciendi, bonaq; locupletum diripiendi. Primo quidem sicarij suere iniquitatis in propinquos & crudelitatis autores, nullo neque uerbo indicto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum, quibus insidiarentur, & penitus prætermisso. Verum & hos Ioannes moderatiores esse demonstrauit. Non solū enim omnes interficiebat, qui necessaria & profutura suaderent, tanquam inimicissimos, cuiusq; modi maxime ciues tractans: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit. Qualia facturus fuerat,

Ioannes
Giscale-
nus.

fuerat, qui deum quoque iam esset ausus impietate contem-
 nere? Nam & mensa nefaria uestebatur, & legitimam pa-
 triamq; exterminauerat castimoniam: ut iam sit minime mi-
 rram, si mansuetudinis communionem minime seruabat ho-
 minibus, qui dei pietatem furore contempserat. Rursus igi-
 tur Simon Gioræ, quid mali non commisit? quæue liberorū ^{Simon Gioræ.}
 corporum iniuria temperauit, qui cum creauere tyrannū?
 Quæ uero eos amicitia, quæue cognatio ad quotidianas cæ-
 des non ferociores effecit? Nanq; alienos quidem male tra-
 ctare, incertis nequitiae opus esse arbitrabantur: clarissimā
 uero gloriam, parere crudelitatem in familiarissimos existi-
 mabant. Horū furoris æmuli, etiam Idumæi fuere: illi enim Idumæi.
 sceleratissimi peremptis pontificibus, ne qua pars conser-
 uaretur pietatis in deum, totum quod ex ciuitatis facie su-
 pererat, abscidere, summamq; per omnia iniustitiam indu-
 xerunt: in qua illud hominum genus, qui Zeloti appellati ^{Zelotæ.}
 sunt, uiguit: qui nomen factis uerū probauerūt. Omne enim
 malitiæ facinus æmulati sunt, nullo inæmulato, quod ante
 commissam memoriæ tradidit, prætermisso, quamuis no-
 men sibi ex bonorū æmulatione imposuissent: qui eos quos
 lederent, propter efferam sui naturam cauillando fallerēt,
 qui malorum quæ maxima essent bona ducebant. Itaq; de-
 bitum uitæ finem inuenere, merita illis omnibus poena dei
 uoluntate decreta. Cuncta enim, quæ natura hominis posset
 ferre supplicia, in eos usq; ad extremū uitæ terminū conge-
 sta sunt, quæ uarijs præcepti cruciatibus pertulere. Verum
 fortasse dixerit aliquis, minora eos, quàm cōmisere perpe-
 sos, uerū his qui iuste ea paterētur, hærebant. De illis autē,
 qui in eorū crudelitatem inciderunt, nō huius temporis pro
 merito conqueri. Rursum igitur ad eā narrationis partem
 redeā, unde digressus sum. Venit autē dux Romanorū cō-
 tra

tra Eleazarum, & qui cum eo Massadam tenebant, fide-
 rios, exercitum ducēs : & fines quidem statim omnes obti-
 nuit, praesidijs ubique locis opportunissimis collocatis. Ca-
 stellum autem muro circumdedit, ne quis obsessorum fugien-
 di facultatem haberet: utq; custodes perseverarent: ipse ue-
 ro castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneū,
 quem delegerat, qua parte castelli rupes moti proximo ap-
 plicabantur, ceterum difficilem ad copias utēsilium. Non
 solum enim comectus ex longinquo, & cum labore Iudaeo-
 rum maximo portabantur, quibus haec fuerat cura manda-
 ta, verum etiam potus aliunde in castra ducebatur: quoniam
 in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autē dispo-
 sitis, Syluius obsidionem aggressus est, maxime molis ac la-
 boris egentem, propter castelli munitionem, cuius natura
 huiusmodi est: Saxum gyro non exiguum, & excelsam, lon-
 gitudine undiq; abruptis atq; altis uallibus cingitur ex in-
 uisibili, super fundo habens scopulos: ipseq; omnium sunt
 animalium gressibus inaccessa, nisi quod duobus modis idē
 saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem unum
 iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, & alterum ab oc-
 cidente facilius ambulari. Vocatur autem unum coluber,
 ex angustia, crebrisq; flexibus capta similitudine. Quae
 enim prominet rupes, frangitur, ac saepe in se reuertens,
 paulatim rursum producitur: uixq; illo itinere gradiens
 promouet pedem. Nanque mutanti uestigium, necesse est
 altero pede niti. Est autem certa perniciēs. Altitudo enim
 rupium utrinque dehiscit, ut quae horrore quicquid terre-
 re audacissimum possit. Per eiusmodi uiam, cū triginta sta-
 dijs ascenderis, quod restat, uerticis est non in acutū finem
 coacti, sed ut habeat in summo planiciē. In hac primus qui-
 dem Ionathes pontifex castellū edificauit, & appellauit

Massa

Situs
 Massa-
 dae mu-
 nitio.

Massadam. Post autē Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spatium sexaginta, & candido lapide factum, & per duodecim altū, latūq; octo cubitis: & uigintiseptem turres quinquagenis cubitis in eo stabant, ex quibus aditus membra per omnē murum intus edificata. Rex enim uerticem, quod fecundus, omniq; planicie mollior esset, cultura destinauerat: ut si quādo externorū alimentorum penuria contigisset, hanc quidem laborarent, qui salutē suam castello tradidissent. Quin & regiam sibi edificauerat, ab occidentalis partis ascēsu, intra moenia quidē arcis positā, uergentē autem ad septentrionem. Regiæ uero murus erat magnus, ac firmissimus, celsitudine quatuor sexagenū cubitorum. In angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticum, itēq; balnearum uaria erat & sumptuosa constructio, columnis quidem & singularibus saxis undique substitutis: parietibus autem, membrisque, solida cōpage lapidum uariatis. Ad singula uero habitacula, & sursum, & circa regiam, & ante turres, multos magnosq; puteos in scopulis exciderat, custodes aquarū: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus uterentur, haberent. Fosse uero iter ex regia in arcem summā ducebāt, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidem uie facilem suam præbere hostibus poterant. Nam orientalis quidem uia natura est inaccessa, ut supra memorauimus. Occidentalem uero, magna in angustia posita turri conclusit, quæ non minore mille cubitorum spatium ab arce distaret: quam neque transire posse, neque capi facile uidebatur. Inextricabilis autem, quamuis licenter ambulantibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellum erat communitū: Intus autem repositi

appa

apparatus, magis & diuturnitatem & opulentiam iuvere.
 Nam & frumentum multum erat conditum, & quod in
 longum tempus sufficere posset: uinumq; multum & oleū,
 superant cuiusque leguminis fructus: & palme coaceruatae.
 Cunctaq; repperit Eleazarus, castello per dolum cum si-
 carijs occupato, matura, nihilq; recens depositis deterio-
 ra: quanquam serè ex quo apparata sunt, ad excidium a Ro-
 manis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quin-
 etiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere.
 Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, nō
 errauerit, quod arcis altitudine ab omni terrena ac sœcu-
 lenta materia sit remota: Inuenta est autē omnigenūm quo-
 que armorum multitudo, ab rege condita, quæ decem mi-
 libus uirorum sufficerent, ferrūque infectum, necnon æris
 & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum cre-
 deres apparatus. Aiunt enim Herodem idipsum castellum
 sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem:
 unum quidem ab Iudeorum populo: ne se deposito, illos
 qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alte-
 rum uero maius atque atrocius, ab regina Aegypti Cleo-
 patra. Hæc enim suam sententiam non celabat, sed cum
 Antonio sæpe uerba faciebat, postulans Herodem inter-
 fici, sibi autem obsecrans regnum Iudeorum donari. Et
 magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium
 paruissse, male eius amore mancipatum, quam non domi-
 naturam sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes cō-
 dita Massada, in extremum belli contra Iudeos Roma-
 nus opus dimisit. Nam quod foris iam locum omnem muro
 cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne
 quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit obse-
 dionem, uno tantum loco reperto, qui aggerrim iactum
 posset

posset excipere. Nā post eam turrim, quæ iter ab occidente, quod ad regiam summumq; montem duceret, præcludebat, erat quædam continentia saxi uastior latitudine, multumq; porrecta: celsitudine autē Massadæ trecentis cubitis inferior, quàm Leucen appellabant: Hæc igitur Syluius ut ascendit ac tenuit, aggerē apportare militibus iussit: illis autē alacri animo & magna manu operantibus, solidus adducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neq; sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur: scd̄ super eum tribunal, cōstructis saxis ingentibus, factum est altum, itēq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem aliarum machinarū fabrica illis a similis, quas primo quidē Vespasianus ad obsidiones, postea uero Titus exco-gitauerat: turrisq; quinquaginta cubitis cuncta est, tota ferro conscripta. Vnde multis ballistarum tormentorumque iaculis, Romani cito eos repulere, qui de muro pugnant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Syluius crebro murum pulsari iubet: ac uix quidem tamen aliquam eius deicit partem interruptam. Cito autem præuenere sicarij, muro intus altero constituto. Qui, ne machinis quidem simile aliquid pateretur (mollis enim adhuc erat, & impetus laxare uolentiam poterat) hoc modo cōstructas trabes proceritate magnas, & quæ sectæ sunt, continentes cōposuere. Earum autem ordines erant duo similes, tantumq; distantes quantum esset muri latitudo, & inter eos ambos replebant aggeris spatium. Ne uero crescente cumulo terra deflueret, alijs transversis trabibus, quas in longitudinem posuerant, colligabant. Erat ergo illis quidem opus ædificio simile: sed quod cadendi inferebantur machinarum ictus cuanescebant, lutoque subsidente structiorem fabricam faciebant.

Aggeres
ingentis
altitudi-
nis.

Ariete
muri
quassati.

h h h

Vbi

Ignis
muris in
iectus.

Vbi hoc Syluius considerauit, igni magis murum captum iri putans, multus quidem ardentcs faces militibus intrò iaculari præcepit: murus autem quippe, ut maxima ex parte lignis constructus, ignem cito comprehendit: & usque ad inum sui laxitate calefactus, ingenti flamma coluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans aquilo Romanis erat horribilis, auertens enim desuper flammæ in eos abigebat, & penè machinas quasi iam conflagraturas desperauerant. Deinde flatu mutato, ueluti diuina prouidentia, excitatus auster, multaq; ui cōtra obuios eas referens, muro appulit: iamq; totus ardebat ex alto. Romani quidē cum dei uterentur auxilio, ad castra leti digrediebantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte uigilias accuratiores facere, ne quis eorū clām subterfugeret. Sed neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neq; alij cuiquam permissurus erat ut faceret. Videns autē murum igne consumptū, alium uero nullum salutis modū neq; uirtutis exco gitans: sed his, quæ Romani in se liberosq; suos & cōiuges facturi essent si uicissent, ante oculos positis, de omnium morte consilium cœpit: idq; ex præsentibus fortissimum ratus, ualidioris animi socijs uestperi congregatis, talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cum olim uobis decretum sit uiri fortes, neq; Romanis, neq; cuiquā alij seruire, nisi deo: is enim solus est uerus & iustus deus hominum: ecce nunc tempus adest, quod factis uestros probare animos iubeat. Nec igitur ipsi nos de honestemus, antè quidem seruitutem uel sine periculo passi, nunc autem cum seruitute intolerabiles pœnas amplexi, uiuemus sub Romanis futuri? Primi enim omnium ab his defecimus, & nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hâc nobis à deo gratiam datam, ut bene ac libere possimus mori, quod alijs nō

euenit

Oratio
Eleazari
ad com-
milito-
ues,

euenit præter spem superatis: Nobis autem certum est, orato die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis cōditio cum affectibus, nec enim prohibere id hostes possunt, qui profecto nos optant uiuos abducere, neque nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim, oportuit, quando libertatem defendere cupiētibus, omnia & à nobis ipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant. De dei uoluntate conijcere & scire, quod amica ei quondam Iudeorū natio damnata esset interitu: manens enim propitius, uel saltem nobis leuiter infensus, nunquam tantorum quidem hominū perniciem neglexisset: sacratissimam uero urbem suam igni hostium excidiōq; prodidisset. Nos autem soli, scilicet ex omni genere Iudeorū, sperauimus seruata libertate superare, tanquā nil in deum deliquissemus, nulliusq; culpæ participes fuissemus, qui alios quoque docuimus. Itaq; uidetis quemadmodū nos uana spectasse redarguit, fortiore nobis insperatis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quicquā nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem. Sed & alimentorum copiam, sed armorū multitudinē, aliūque habentes abundantissimū apparatus, ipso manifestissime deo spem salutis auferente, perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes, in edificatum à nobis murum non sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum, quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis inactissimis poenas, sed per nos ipsos deo præstemus: iste autem illis moderatiores sunt. Morientur enim coniuges iniuria uacue, liberi seruitutis expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius tamen & pecunias & castellū igni exuramus. Mœrebutur

h h h 2 enim

enim Romani, certe scio, si neque corpora nostra tenuerint, compendiōq; caruerint. Alimenta sola relinquemus: hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quod non penuria uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus, mortē seruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum præsentium sententiæ congruebant. Sed alij quidem ei obedire properabant, quasi uoluntate replebantur, pulchram esse mortem existimantes. Qui uero molliores erant, coniugum ac familiarum suarū misericordia, uel etiam proprius quenq; apertissimus deterrebat interitus: alius alium intuens, contrarium uoluntatis suæ motum lacrymis designabant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinē consilij animis frangi, pertimuit, ne etiam qui fortiter dicta perceperunt, effœminarent fletus ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationē non intermisit: sed erectior, multoq; repletus spiritu, clariorem de immortalitate animæ orationē incipit; magnāq; usus exclamatione, lachrymantes attentius aspectans: Plurimū, inquit, opinione deceptus sum: qui putarem uiros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quā uiuere. Vos autem, nec cuilibet quidem homini quicquam, neq; audacia neq; uirtute præstatis: qui etiam magna mala effugitori, mortē timetis: cum oporteret uos super hoc neq; cunctari, neq; expectare monitorē. Olim enim ex à primo sensu nos eruditos sacre patriæ orationis, maiorumq; nostrorū factis ex animis confirmando perseuerabant: quod uiuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstat, ad proprium purumq; locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore iunctæ sunt, unāque malis eius implentur, quod uerisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuina enim cum mortali societas tur

tas turpis est: Multum quidem potest anima iuncta cū corpore: instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestis produccens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodque ab ea pendet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & undiq; liberā participat fortitudinem: & humanis oculis, ut ipse deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur: Nam & accedit occulte, neq; rursus cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptā naturam: corpori autem causam præbens mutationis: Nā quod anima attigerit, hoc uiuit atque uiget: unde uero digressa fuerit, hoc marcidum moritur, tantum immortalitatis ei superat usus rationis. Argumentum uobis sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nunquam eas detrahente corpore, iucundissimam quietem agunt. Cum deo uero pro cognatione degentes, ubique adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortē timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autē non sit demētissimum, breuitatem uitæ sequentes, sibi inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditados, alijs esse exemplo promptæ uoluntatis ad mortem. Nam si ab alienigenis etiam rei fides petenda sit, Indorum uideamus sapientes, qui sapientiam profitentur: Illi enim cum sint boni uiri, uitæ quidem tempus, quasi quoddā necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autem homines corporibus soluere: nullōq; urgente neque exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros. Nec est qui prohibeat quicquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos literas mittunt: Ita certam ueramq; animis esse inter se consuetudinem credi-

Ab Indorum moribus petitū exemplum.

dere. Alij autem, cum mandata perceperint, igni traditis corporibus, ut immaculata puraque anima secernatur, paulatim moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amicissimi persequuntur, quàm exterorum hominum quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidē ipsos desinent: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriâque ignauia leges patrias, quæ omnibus hominibus æmulandæ uidentur, inhoneste despiciamus: quanquam & si contraria nos à principio instituisset eruditio, quod enim summum bonum est hominibus uiuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare, dei uoluntate, & necessario morituros. Olim enim quantum appareret, contra omne Iudeorum genus hoc decretum posuit deus, ut uita careremus, qui ea nō eramus quemadmodum oportebat usuri. Nec ausim enim uobismetipsis ascribere, neue Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absumpserit. Non enim uiribus illorum hæc accidere: sed causa fortior interueniēs, illis præstitit ut uincere uiderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cæsarcam incolebant Iudæi? ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cæsariensium multitudo: neque manus referentes, cum coniugibus ac liberis mactauerunt, ne uel ipsos erubescere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defeceramus, putabāt. Sed dicet aliquis, Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusque nactus uetus odium exuperasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, an non cum propinquis nostris Romanos ulcisci? Multum igitur

igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit, ac non ab ipsis cum totis familijs acerbissime trucidati sunt, ac pro auxilijs gratias eis reddidere? Nam quæ illos à nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum fiet, si uelim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quod Syriæ ciuitatum nulla est, quæ non Iudeos apud se habitantes occiderit, nobis quam Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suâ cæde nefaria repleuere, octodecim milibus Iudeorum cum coniugibus, ac familijs iugulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto peremptorum sexaginta milium numerum audiebamus excedere: illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. Omnibus autem, qui domi cum Romanis bellum susceperunt, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim et muri, et castellorum inexpugnabiles fabricæ, atque interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent, sequi sustulissent, maiorem malorum extitere principium. Omnia enim capta sunt, omniæque hostibus succubuerunt, uelut illorum nobilioris causa uictoriæ, non ad eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparatus sunt. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim et libertate non perditâ periere. Eorum uero multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quisue non antequam illa patiat, mori properet? Quorum alij torti, tamque igne quam uerberibus excruciatî periere, alij ferocissime à bestiis ad secundum eorum cibum seruati uiui sunt, illorum quidem miserrimi ha

bendi sunt, qui adhuc uiuunt, qui sæpe mortem optantes non accipiunt: Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut ubi est quæ totius gentis Iudææ Metropolis fuit? Tantis quidem murorum septis munitissima, tot uero ante muros castris turriumque obiectis moenibus tuta, belliq; apparatus uix capiens, tot autem uirorum pro se pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ dum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta est, solæque eius monimenta restant eorum à quibus excisa est, imposita reliquijs castra. Senes uero infelices ad cineres templi assident, & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruatae. Hæc secum reputans quisquam nostrorum, aspicere solem durabit, etiã si uiuere sine periculo possit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus anima, ut eum nõ poeniteat hucusque uixisse? Atque utinam omnes fuissetus mortui, priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi, priusquam templum sanctum tanta impietate funditus crui: sed quoniam spes non instrenua nos illexit, quasi forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem cuanuit, ac solos necessitate dereliquit. Mori bene properemus, nostrimet ipsi misereamur, & coniugum liberorumq;, dum nobis licet à nobisipsis misericordiam capere. Ad mortem nanq; ipsi nati sumus: & quos ex nobis genuimus, eamque fugere ne fortissimi quidem possunt. Iniuria uero & seruitus, & uidere coniuges ad turpitudinẽ duci cum liberis, non est malum hominibus ex naturæ necessitate profectũ: sed hæc sua timiditate perferunt, qui ante mori cum licuit, noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur

tur non est eorum iracundia manifesta, si nos uiuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adulescentes erūt, quorum iures corporis ad multos sufficient cruciatus: miserādi autem prouectiores, quorū atas clades ferre nō poterit. Videbit alius coniugē abduci, alius manibus reuinctis uocē filij patrem implorantis exaudiet. Sed dū liberi sunt & gladios habent, pulchrum ministerium nobis praebeāt, expectes seruitutis hostium. Moriamur liberi cum filijs & coniugibus uita decedamus, nobis leges praecipunt, haec nos coniuges & filij deprecātur, horum necessitatem deus misit, his contraria Romani uolunt, & ne quis nostrum ante excidium pereat, timent. Festinemus igitur eis, pro sperata potiundi nostri uoluptate, stuporem mortis admirationemque relinquere audacia. Adhuc eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac ueluti laruis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis, rectiq; consilij existimantes, ne quis extremus remanere uideretur: Tantus eos & coniugum & filiorū & propriae cedis amor inuasit. Sed nec id quod aliquis putauerit, cum facinus accederet obtusi sunt, uerumetiam seruauere sententiam, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem charūque affectum retinentibus cunctis, rationi uero cedentibus, quia iam optime filijs consulissent. Simul enim ualere uxoribus cum amplexu dicebāt, ac liberos gremijs captos extremum lachrymantes osculabantur. Et simul quidem manibus alienis iussa peragentibus uolentes eos configebant: malorum quae subditi hostibus passuri fuerant cogitationem, habentes pro solatio necessitatis ad eadem. Denique nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos transfixere: miseri, quibus id
h h h s necesse

necesse fuit, quibusque filios atque uxores occidere, malorum omnium uidebatur esse leuissimum. Igitur neque horum iam factorum dolorem tolerantes, et interfectos lesos existimantes, si uel breuissimum tempus eis superueniret: cito quidem uniuerfis bonis in unum congestis, ignem iniiciunt. Sorte uero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus, uniuerſi etiam propter liberos ac coniuges prostratos cōpositi, eosque cōplexi manibus, cum cōmunicassent, parato animo se maclandos praebebant, infelicissimum illud exhibentibus ministerium: isti autem intrepide cunctis occisis, eandē sortis legem in sua quoque morte statuerunt, ut cui obtigisset, nouem peremptis, semet super eos occideret. Ita omnes sibi cōfidebant, quod neque in audendo, neque in sustinendo facinore, praestaret alius alij. Et ad extremū ceteri quidem se neci supposuere: Vnus uero atque nouissimus, circūspecta multitudine mortuorum, ne quis forte in multa caede superesset, qui suae manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immittit regie: uehementi uero manu, toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autē una mulier senior, et alia quaedam Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiāque mulieribus praestans, et quinque pueri per cuniculos, qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum alij cadibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero et sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Haec autem calamitas acta est Aprilis mensis quāto decimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane desistunt, et aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent, sed undique uersum acerbam solitudinem,

Nume-
 rus inter-
 emptorū
 nongēti
 & sexa-
 ginta.

ignemque

ignémq; intus ac silentium, quid factum esset conijcere nō poterant, ad extremum uelut impellētes ictum arietis, ululatum, si quem fore prouocarent, dederant. Clamorem autem sensere mulieres, & ex cloacis emerse, factum Romanis ut erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his uerbis adducebantur, ausi magnitudinem, uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur, p̄rque hunc uiam sectantes cito in regiam peruenere: conspectūque multitudinem mortuorum, non ut in hostibus gauisi sunt: sed consilij fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant.

CAPVT XXIX.

Huiusmodi autem peracto excidio, in castello quidem præsidium dux reliquit, ipse uero cum exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec enim quisquam supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incolentibus sensim perturbationibus periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Aegypti ciuitatem postea contigit multos Iudæorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: uerum & illic nouas res conabantur, ut libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, deum uero solum dominum dicerent. Cum autem quidam ijs Iudæorum non ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, alijs quidem instabant, ad defectionem eos rogantes. Eorum autem uidentes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi non esse arbitra-

Magna
ficariorū
pertinē-
cia.

arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregatio-
nem Iudeis, sicariorum temeritatem publicabant, illos
omnium malorum causam esse demonstrantes: & nūc aie-
bant eos quod nec si fugissent, certam spem salutis habitu-
ri uiderentur: à Romanis enim cognitos statim perituros
esse, & proprias calamitates explere. Ipsis autem qui nul-
lius fuissent eorum delicti participes, cauendum esse ab eo-
rum exitio: & multitudinem precabantur, ut illorū causa
Romanis ipsorū traditione satisfacerent. His dictis, pro-
specta periculi magnitudine paruere, multoq; impetu sica-
rios aggressi corripuere: quorum sexcenti quidem statim
capti sunt. Qui uero in Aegyptum ac Thebas, quæ in illo
tractu erant, elapsi sunt, non multo post comprehensi redu-
cti sunt: quorum non est qui duritiam, siue confidentia, siue
pertinacia uoluntatis sit dicenda, non obstupescat. Omni
enim genere tormentorum & uexatione corporum in eos
excogitata, ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum fâte-
rentur, nemo cessit, neque dicere uelle uisus est: sed omnes
ille necessitatis ualidiorē sententiā conseruauere, tanquā
brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignēq; sus-
ciperent: Maxime uero puerorum ætas, miraculo spectan-
tium fuit. Nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut
dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporū infir-
mitatem uis audacia superabat.

Oniz templū clausum apud Alexandriā. CAPVT XXX.

De tem-
plo
Oniz.

LVpus tunc Alexandriam rector administrabat, & de
hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille autē in-
quietum Iudeorum circa res nouas studiū, cauendum esse
existimans, ac ueritus ne rursus in unum congregarentur,
& quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templum
Iudeorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur)
ciuitatem

ciuitatem, destrueret: Hæc autem est in Aegypto: quæ ob hanc causam et colli coepit, et nomen sumpsit: Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syria cum Iudeis bellum gerente, Alexandria uenit: et à Ptolemaeo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudeorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cum autem rex ea quæ possent fieri annuisset, rogauit ut in aliqua parte Aegypti templum sibi edificare permitteret, et more patrio deum colere. Ita enim et Antiochum magis odiosum Iudeis, qui templum apud Hierosolymam uastauisset, ipsique beneuolentiores fore, eoque multos ad eos religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemaeus, ei que locum dedit centum et octoginta stadiis à Memphi distantem: Heliopolitani autem ille tractus dicitur: ubi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ab eo quod est in Hierosolymis, turrim autem similem instruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Aream autem fabricam secundum patriam imitatus est, et donarijs similiter exornauit, præter candelabri confectionem: Candelabra enim non fecit, sed informatum ascreum lignum tanquam iubar in luce radiante, de aurea catena suspendit. Totum uero circa templum spatium strueto latere circundedit, saxeas portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecunie redditus: ut et sacerdotibus esset copia ad multa, quæ dei cultus desideraret: Non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudeis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam. Et hoc templo edificato, arbitrabatur ad id omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim predictio quædam annis noningentis septuaginta. Esaiasque prædi-

Templū
Oniz de
præda -
tum est.

prædixerat huius templi futuram in Aegypto constructionem à quodam uiro Iudæo. Templum quidem ita fuerat edificatum. Lupus autem rector Alexandria, susceptis literis imperatoris, cum ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donarijs, templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (uehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) Neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit, sed clausis foribus ita inaccessum fecit, ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usque clausum templum ex quo fuerat conditum, anni trecenti trigintatres.

De interfectione Iudæorum apud Cyrenen.

CAPVT XXXI.

Avdacia uero sicariorum, ueluti morbus quidam, etiam ea que circum Cyrenen oppida erant, contigerat. Elapsus enim ad eos Ionathes homo nequissimus, et arte gyneciarius, non paucis imperitorum ut se attenderent, presuasit: perduxit in solitudines, cū signa umbrarum imagines se polliceretur ostendere, et alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat. Dignitate uero præstantes Cyrenensium Iudæorum, apparatus eius et profectiōem, Pentapolitane Libye rectori Catullo pronunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, incrimine facile comprehendit: et magna quidem pars manibus interijt. Nonnulli autem uiui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathes tunc quidē potuit effugere: multum uero ac diligēter per omnes quesitus regiones incidit, adductusq; ad Catullum, sibi quidem moram poenae moliebatur, Catullus autē iniquitatis præbuit occasionem.

Nam

Nā ipse quidē locupletissimos Iudeorū falsoq; insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autē criminationes alacri animo suscipiebat, remq; delatam multumode incumulabat, tragicis etiam uerbis exaggerans, ut et ipse quoddam bellum Iudeorum patrasse uideretur: quodq; hoc atrocius est, prater credendi facultatem, etiam doctor erat calumniandi sicarios. Deniq; cum uidisset Iudeorum aliquem Alexandrum nomine: cui iamdudum infensus, odium publicauerat etiam uxor eius Beronice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde oēs simul pecuniarum copijs eximios, tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quod coram patri-
monia redditibus Cæsaris sociabat. Ne uero uel alibi de-
gentium quisquam Iudeorum, eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit, ac Ionathæ nōnul-
lisq; alijs, qui comprehensi fuerant, persuadet, nouarū re-
rum accusationem uiris inferre probatissimis Iudeorum, apud Alexandriam Romamq; de gentium. Horum autē qui per insidias accusati sunt, unus erat Iosephus qui hæc scripsit. Non tamē Catullo factio, ita ut sperauerat, cessit. Nā Romam quidem Ionathen, ceterosque uinctos ducens, finem arbitrabatur esse questionis apud se, ac per illam conflatam calumniam: Vespasianus autem rem suspicatus, ueritatem requirebat, cognitione non iure hominibus accusationem illatam, illos quidem Titi studio criminibus soluit, Ionathæ merito uero poenam in Ionathen statuit. Prius enim uerbe-
ratus, uiuus exustus est. Catullo autem tunc quidem ob le-
nitatem principum obtigit, ne quid amplius reprehensibile experiretur. Non multo autem post, multiplici morbo et insanabili correptus, acerbissime uerberatus est, non corporis tantum cruciatum sustinens, sed erat ei maior animi
morbus

Iudeorū
tria milia
occisa.

Ionathæ
exustus
est.

*Iusta dei
uindicta
in Catul
lum.* morbus et grauior. Terroribus enim expauescebat, et
crebro uidebat sibi instantes umbras eorum, quos pereme-
rat, et clamitabat. Cumque se tenere non posset, exiliebat
stratis, tanquam tormentis sibi et flammis adhibitis. Hoc
autem semper multum proficiente malo, extisque defluen-
tibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia
magis diuinæ providentiæ factio indicio, quàm quod ne-
quissimos ulciscatur:

P E R O R A T I O.

Hic nobis est finis historiæ, quam promissimus nos cum
omni ueritate tradituros, cognoscere cupientibus, quem-
admodum hoc bellum Romanis ita gestum est cum Iudeis:
et qualiter sit quidem expositum lecturis, ut dicant, relin-
quatur. De ueritate autem confidenter dicere non pige-
bit, quod eam solam per omnia, quæ scripsi, habuerim
coniecturam.

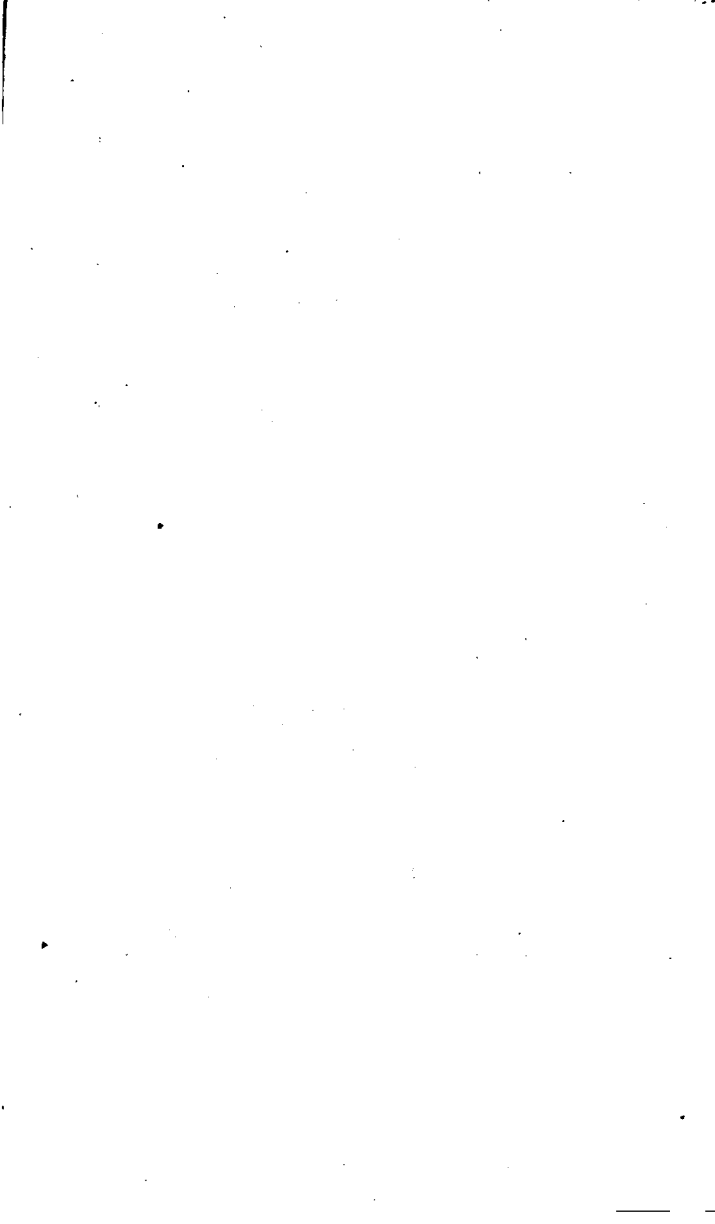
Flauij

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

SEBASTIANVS GRY
PHIVS GERMA
NVS EXCV
DEBAT
LV
GDVNI,
ANNO M. D. XXVIII.

2 VIRTUTE DVCE,

Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te

Nos facimus FORTVNA deam, ceterosq; locamus,

COMITE FORTVNA.